

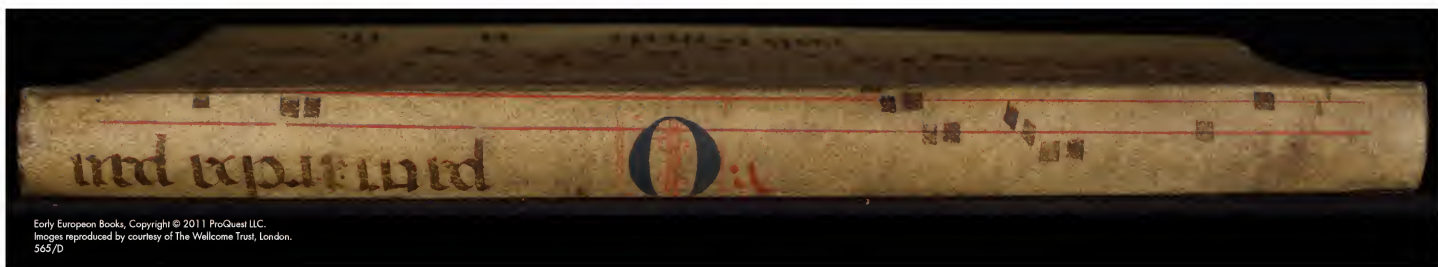
perum firm al ce tue pteubue augt m

ozum numerum in ca ritate xpi m

quos can cella tie m m b

ce cu tene ut moriens la

cor benedi a m.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

201

32

adonque uas ~~in~~ paritatis

me claus pie ta us pi

et et Ora pro nobis domini m

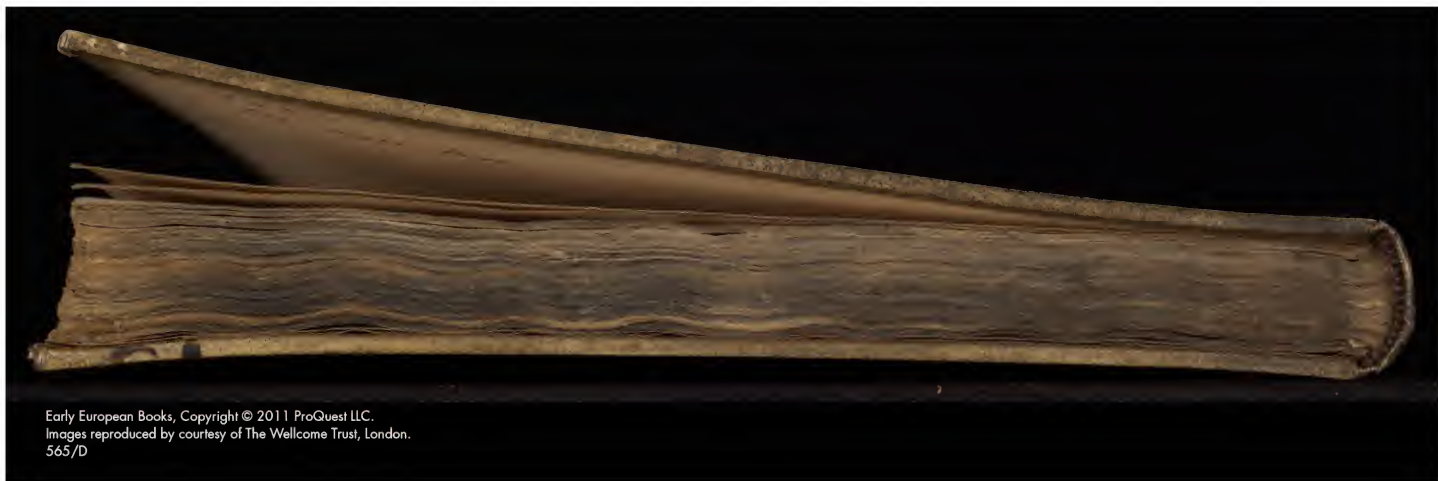
Innat. bti francisci of. Introit.

cxvi.

Exultemus. b. x. Os uultu medi.

Alle

lu 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

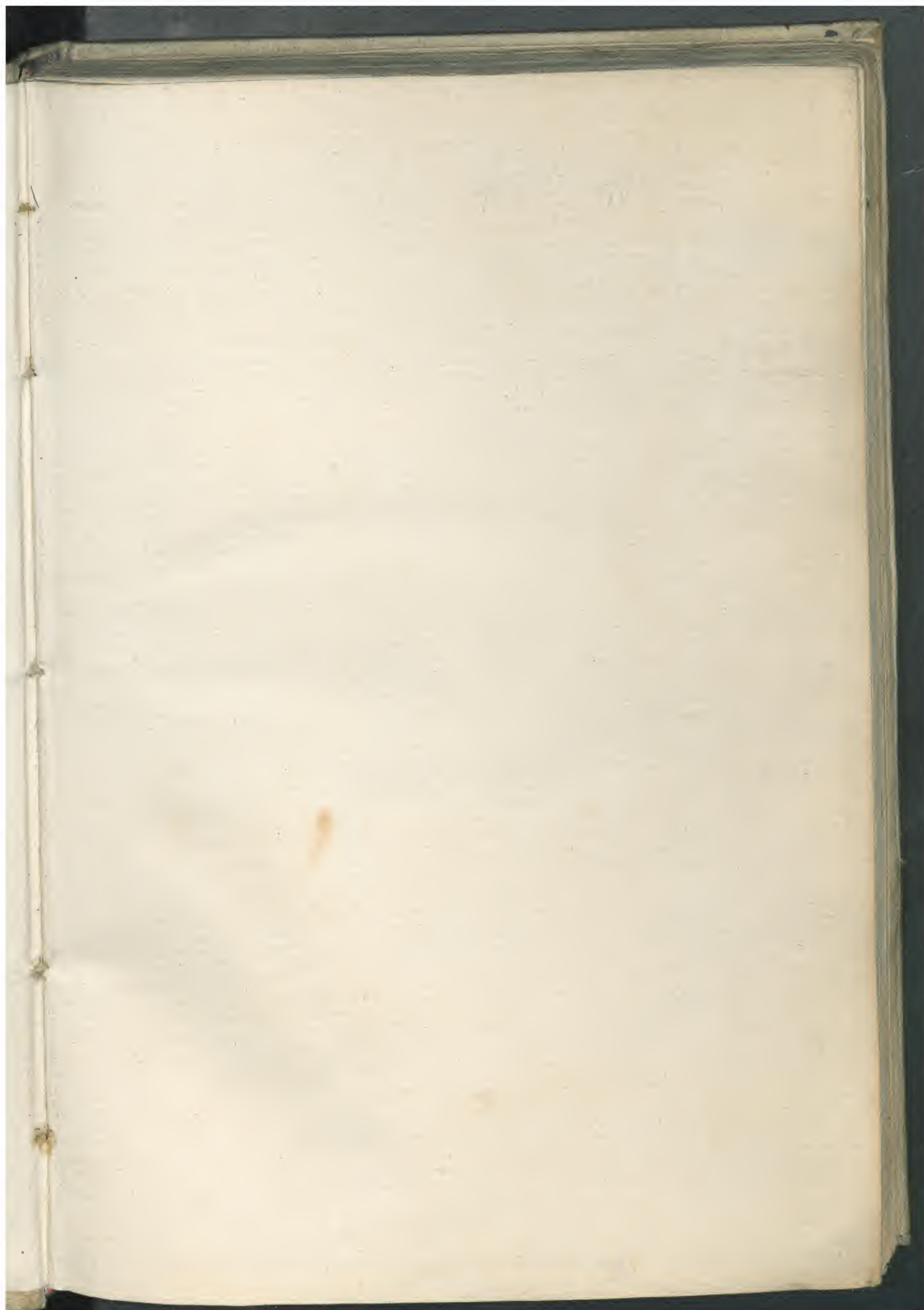

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

565/

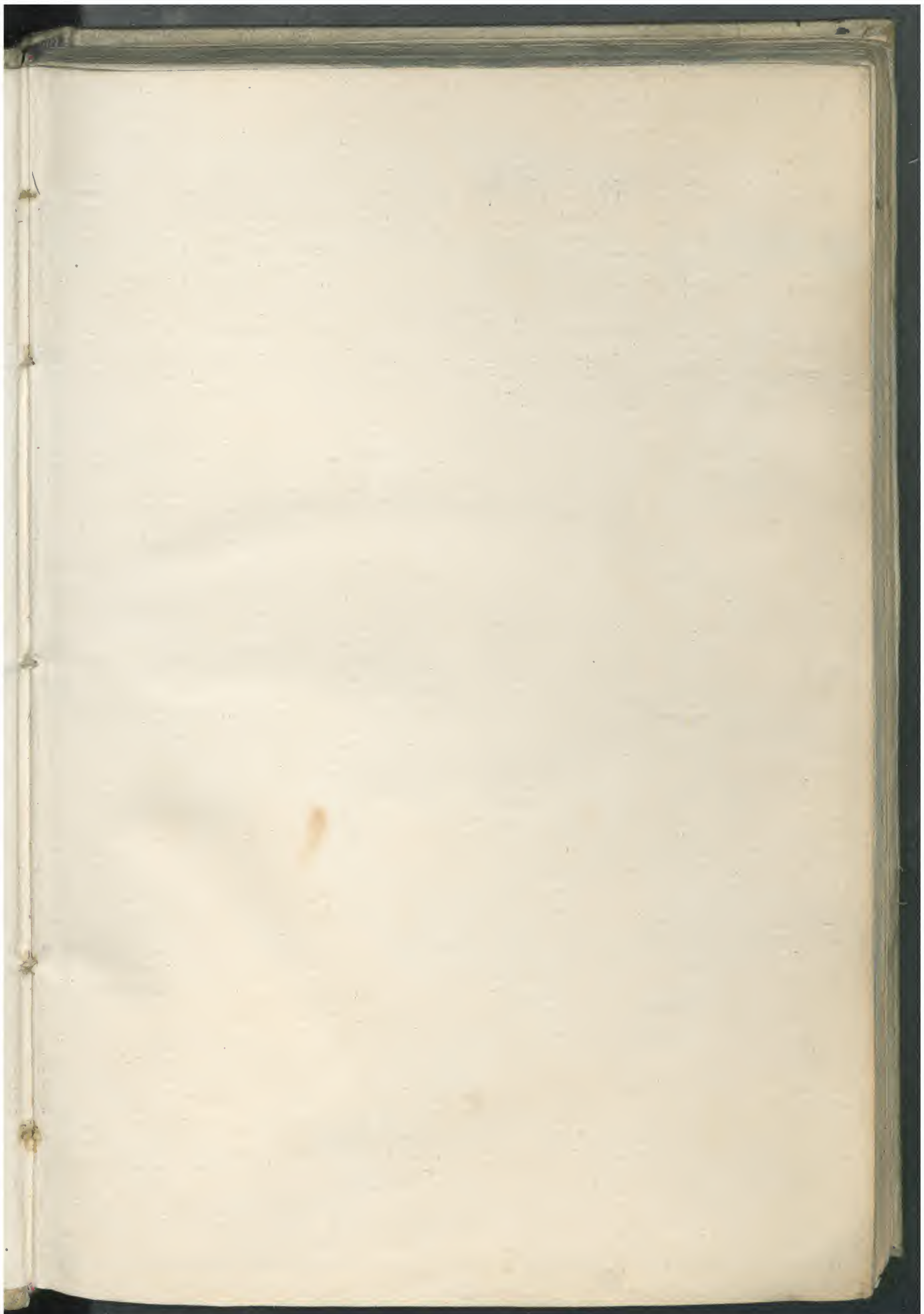
A. XXII. Aye

565/

A. XXII. Aye

43003

Colliget Auer.

Habes in hoc Volumine / studiose lector / gloriosi il-
lius senis Abhomeron Abinzoar Libru3 theysir / quo nihil for-
sitã exactius in medicina reperiẽs ellaboratũ. Habes ⁊ Auerrois
librum Colliget quem satis laudasse puto cuz Auerrois esse pre-
dixerim. eũq3 quibusdaz nouis ⁊ perellegantibus marginalibus
additionibus exornatuz. Superq3 ea cura emendatũ ⁊ impres-
sum vt nihil preterea supersit quod vel eius integritati vel orna-
mento horum operum desiderari possit.

MD

XXX

B.

A Incipit Liber thegirdabalmodana vabaladabir. cuius est interpretatio rectificatio medicationis et regiminis editus i Arabico a pfecto viro Abymeron abyngobar.

Incipit Prohemium Auctoris.

Irit seruus Regis. Abymeron Abyngobar Deu testor qd no co- pillauit huc libru nisi vi et conamine multa- rum precum: et ca for- tis et pntue impulsa- tionis. et cu hoc tepe- rauit et rectificauit id qd erat de difficultate in quaternis cor- ruptis qd erant apud plures stndentes in

B

sciens et in via alia scilicet. et in rebus medicine rationalis. et oino dimittit copilationes sciales antiquorum. Xpoq. qter- naliu et no sufficit mihi in hac copilatione expmre res necessarias tñmō. sicut feci in libro que copilaui de de- coratione tpe mee puerile: qd locut' fui ibide in itetioib' pstratis tali modo. qd nūc erubesco de qbusdā vocabulis ibide locatis qñ locut' fui de causis mali et corrupti odo- ris. vñ turbat' fui ex h defectu. Et nūc in isto lib' ice- dā via pccogitata et examiata seruado mediocritate meo posse in hac mea copilatione. et rectificabo itatū qd no ice- dā in pdicto errore in qd dixero eūdo inter duas vias: et equado iter duas res. Et dū icepissez h opus superuenit mihi pstabilis qd pposui erat sup h negocio: et no placuit ei id qd pccogitauerā in B. et dixit qd utilitas istius opis lō- ge erat ab illo qd no eet multū puctus in scia medicine. et qd no erat fm pceptū miramamolintec fm intellectū sue nobilitatis. Tunc subtraxi me ab illo ordine. et de- clinaui ad generalitatem. et compilauit eum coactus exequo a via pccogitata: Quis iuitte (hac copilationē feci. ita luci- de et aperte) qd nihil occultat in ifirmo: neqz additā.

C

Irit abymeron abyngobar reges. La- et glia sit oipoten Deorum: oia que apphedunt sensib' testificat suas potētia et vnitatē. Et ei' mia sit sup oēs pphetas iu- stos. et pseruet de' honores et nobilitatē dñi mei miramamolini. Post h icipiā copilare res nobiles aggregado medicas puenietes synbomatib' et causis i- ducētib' passioes qd leuiter et sine difficultate poteris iue- nire puenietes seruis dei et puris p viā leuē in perfectiōe breuitatis. Et h no faciam delitiositate timēdo labores: sicut illi qui intendunt viuere delitiose. et incipiam cū vo- luntate diuina a rebus conseruandis sanitatem.

Capitulum de conseruanda sanitatem.

Conuenerunt oēs medici: qd i ba- bēdo vētrē mollē pseruat sanitas natu dei. Qd autē leui' h fa- cit: est vt dissoluat ex tamaridis pōdus. x. aureoz in aq cala. et ex reubarbaro recētī pōdus pones triū pūū aut. et sic dimittes p. xxiij. horas. deide co- la et adde ibi. 3. j. syr. facti de coriice citri. et da bibere.

Rememorati sunt medici: qd bibet dragmā vñā tbe- riace afforet. i. liberatrici. i. magne ante cibū cū aqua ca- lidā in oibus decē dieb' tēpore byemis. euadet natu dei a febribus putridis. et ab epilepsia et a colica. et pseruabit sanitas oium membroz. Et dicūt qd tardat canos. et qd hoc cōtinuauerit p annū nō ledeat a morzu animaliz ve- nenoz. nec a veneno nec a medicina pestifera cū adiu-

torio dei. Et qui bibit theriacā securus est a nocumen- to potus male aque. Et si hō recesserit a generatiōe. et ipas sumperit fm ordinē pdictū: gñabit natu dei. Et h idē oīco de muliere. Et mulier qd fetū pre dolore pare- re nō potest: si recepit aut. semis ex theriaca pariet natu dei. Et si de ipsa recepit mulier qd nō ipregnat' exagii- semis cū aureo vno limature eboris cāz bēbit ipregnan- di. Et qd bz colicā cā frigiditatis: vel ex ventositatē: vel ex retentiōe fecū et pōdus vñ' aurei ex ipsa recepit icluno stōcho liberabit. Et si biberit ex ea hñs scabiē minu- tā et magnā qd vadit et redit pferit ei. Et si cū ea linieris vel epitibunabis dictā scabiez liberabit oīno. Et si aliqz fluxū magnū patiet' cā alicui' medicie acute. vel ex aliqz humore venenoso seu malo curat' ex eo. Et qd habuit pdi- ctū fluxū si cepit pōdus noues granoz ordē ex smarag- do trita et subit' cribellata cūz aq cala icluno stōcho cu- rabit ex ea. Et est neciūz ei qd recipit theriacā vt sma- ragdū vt tardet a potu et cibo vsqueqz trāseat hore. vñ. vt pax plus vel min' ab ipsoz receptiōe. Et si fluxū smarag- dus suspēdat vētri fluxū hñti vel lieteriā liberabit ide. Et nota qd theriaca recēs pferit vlcētib' et ppeie pul- monis. et si nō haberes nisi de veteri dabis eam cū deco- ctiōe vel aq cornulaz. Et qd pmonitūz est de theria- ca vt nō admisceat cibo in corpore hūano intelligēdum est si necessitas non affuerit ex causis nociuis forib' ve- lut ex morzu serpentis: aut potus alicuius veneniat' po- tus alicuius medicie mortifere: qñ in istis et sibi silius necessitas nos iducit ad ipsam ppinādā. Et cā moni- tiōis nō miscēdi theriacā cum cibo est qd de' dedit sibi virtutē expellēdi nociuas causas obuiādo: et ipa recepta nō est obediēs mēbris faciētib' digōnē. Et cūz ita sit mi- xta cibo: tūc recipit cibis dispōnē ex hoc qd est difficultis digōnis. vñ accidit bibētī inquietudo et dolor: donec ex- pellat' cib' atqz corpus recipiat nutrimentū: amittit' ci- bus pre dolore et angustia patiētis. Sed tpe necessitatis leniter poterit tolerare talē dolorē et ingerudinē. Con- uenerūt medici qd exercitiū tēperatū siue fiat pedib' si- ue equo adiuvat in pseruatiōe sanitatis: dūmō ips nō ex- cedat in calore. Et scias qd intrare balneū moderate fm qd puenit: hoc est in. x. dieb' semel icluno stōcho: dū- modo nō sit famelicus et indigeat cibo vebemēter: valz in pseruatione sanitatis: dūm tēpus sit temperatū: et non excedat in caliditate nimis. Et dicūt iterūz qd balneū aque dulcis temperatū inter caliditatē et frigiditatē iclu- no stomacho sanitatē pseruat. Et scias qd a medicis p- bibet distillare siue spargere aquā tepidāz ppeie sup ca- put. imo papiunt vt sit calida qñum pōt sustinere. Et dicūt iterūz qd fricare dentes cūz radice nucis semel in quinque dieb' mūdificat caput: et clarificat sensus: et intel- lectū acuit. Et sili' dicūt: et verū qd comedere panē bene fermētātū cōueniēt: et optime malaxatū: et coctus eodē die. post recessuz tñ caliditatis acqsiē ab igne inuat in sanitatis pseruatiōe. Et quēadmodum panes frigidūz post diē vñā comedere phibeo. ita et calidū: eo qd si calm comederit in fundis ipsius calor igneus in stōcho: et ipm corripit: et stōcho dñat' qre difficultis digōnis valde exi- stit. et hoc ideo qd digō stōchi nō efficiē: eo mō quo putat ignorātes: qui dicūt qd oīs caliditas digōnem pcurat: sed sicut ipsi errāt: sic et alios errare faciūt. mēbra xō cibum digerūt suo calore radicali et nāli quē ab epate recipiūt: et cib' diuidit' ab ipso et mittit' ita pportionalr cib' oib' mēbris. fm qd melius videt' puenire pcepto dei cuiuslibet mēbro. Panis xō qui steterit post decoctionēz sui vltra diem vñā: suā tēperatā cōplonē pdit in qñtū est panis: et incipit recipere alterationē: et qñto magis indurat' ei' digō

Ad pseruan- di a mala aq Ad sterilita- tem. Ad difficul- tatē partus. Ad sterilita- tem. Ad colicam. Ad scabies.

Ad fluxū vē- tris i dē 4. p. m. cap. 7.

bon 29 smary dy

Docum 8 acc et alur. ceptōe theria- calum. Ad lieteriā. Ad papium.

Continuatio documētū sit ppetiois et cā.

F

G

Ad sanitates pseruandas p motum.

Uide 3. pms doc. 2. c. 5. qui oppo. se- tire videt.

H

Sup caput n- piscias aquā tepidā sz ser- uentem.

Ad sensuum clarificandoz et dēnā pser- uationē. idēz 6. coll. 14. 2. 4. Almad. 20. Et vide ibi nocumta.

Et vide infra trac. 7. c. 4.

Ad pseruan- datē ex cib-

Panis n- dē- trāhre vnam diē. sed 2. cap- nonis. c. 527.

vult pnceps qd transire noctē vñā. is concordā.

Ad ventris mollietē faci- endam.

Ad pseruati- a febrib' coli- ca et morbo comitali. Ad tardādū caniciē et p- suādū ab oī- b' veniētib' p- his vide 5. ca- nonis i dēci- ptiōe apertā- ce.

Col. Auer.

A z

I

Idē 4° affo/
inimo, Raf.Idē 5° collz
40. 7° 2° cano
uis, 6. 330.Idē 1° fozz
stipitatem
nocēti fōcho

K

Sabe dcocti
one n ad miz
tix nocum qd
fōcho iferit
Ad pñadū
a pleurefi.
Idē 21° pñc
affoz. rabbi
Edorfi.Ad eplā idē
Raf. de tgrī
indib^o puero
rū. c. 7°. 7 in
fra. tra. g. c. 7
Ad pferuan
dū oculos.
Ad tremore
7 paralyfim.

L

Ad splenē
cos idē 2° ca
nonis. c. 603
Ad pñuan^o
fōz 7 cpar.Ad pferuan
dū ab arcenū
Ad pfozan/
dū vifus.
Ad cōfozan
dū corpus.Ad lippitū/
dineo.

Lafus.

M

Ad coriā.

grauior reperit: 7 grossi humores ex ipso oriunt: 7 a pa
nis q̄to plus morat: tāto plus indurat. 7 ei^o idigō multi
plicat: 7 ei^o siccitas auget: q̄re būores siccī ex ipso p̄creā
tur. ynde ipm comedere pbibeo. ¶ Et dicit q̄ comede
re carnē recēte statz post ei^o necationē est bonū valde. 7
p̄fert. caro 7o q̄ ē ex aialibus hñtib^o duras carnes velat
sūt turtures: grues: 7 anates syluestres: 7 filia comedi oꝝ
post necationē ipoz. xy. bozis in hyeme. estate 7o. xy. bo
ris. Et si B declarare debere plōgare: nimis sermo no
ster. 7 p̄pter hoc abbreviare itēdo vt seruē p̄cepta bono
rati regis. ¶ Et dicit itez q̄ fruct^o q̄ hñt stipicitatē nō
excedere sicut sunt granata. muça suggere post cibū con
fert eis q̄b^o cib^o in fōcho corrupit corruptione fumosa:
vel corruptione filii odori ouoz putridoz. Illi autē gbus
acescit cib^o in fōcho oīno a talib^o cauere debent. dulcia
7o gnata eis nō nocēt. ¶ Dīc seruis regis expimēto no
ui: q̄ oīa hñta fozē stipicitatē: sicut sūt pōtica nālī sūt
fīca grossā 7 dura terrestris dolorē fōchi gñantia: q̄s in
eis vñus aliq̄ p̄fozādi fōchū repiat. ga nō p̄ferat fō
cho hñta fozē stipicitatē: s; tēperatā: s; sūt rose 7 filia:
hñta 7o grossāz siccā terrestrē subaz. s; bñ decoquāt
min^o nocēt fōcho exceptis fabis in q̄b^o decoctio non re
mouet nocū. ¶ Et dicit medici. 7 expiētia B testat q̄
sq̄ingabin p̄p̄nar^o cū decoctiōe biringoz ol mane itea
nō fōcho p̄feruat a pleurefi. ¶ Et recordor q̄ p̄i meus
bone memorie mibi dixit. q̄ hñtes vñre solubilem non
valde pleureticī sūt. B mibi dixit. 7 multa alia bona ab
ipso didici. 7 ab eo tpe vñquequo hñc cōposui libzū expe
rimēto cognoui. ¶ Expiētia testat q̄ smaragdus stoma
chū p̄fozat. 7 p̄fert epiliē si collo suspēdat. 7 si teneat in
ore dētes p̄fozat 7 fōchū. ¶ Et p̄spicere firmiter 7 acu
te in oculis asini syluestris p̄feruat vñsum 7 cōfert descē
sui aque ad oculos. 7 in B est p̄petas mirabilis. 7 vñua
data ad cōferuationē sanitatis oculoꝝ. 7 sic ē sine dubio.
¶ Certū ē 7 approbatū q̄ comedere capita lepoz: quot
inueniri pūt. cōfert tremori mēbroꝝ. Et iā expiētia no
ui q̄ iunāt valde p̄uatōi motuū mēbroꝝ: 7 ipoz sentias.
7 hoc aliq̄ ex antiq̄s minime sunt memorati. ¶ Dixerū
medici q̄ bibere cū yassis factis ex ligno tamarisci cōfer
uat ab egritudine splenis 7 ab alijs accñtib^o malis spleni
supnētib^o. ¶ Et iteruz expiētia noui: q̄ bibere dco
ctionē masticie p̄feruat ab egritudine stomachi 7 epatis.
¶ Et dicit itez q̄ bibere dcoctionē semini meloni cō
feruat 7 pbibet gñationē arene in renib^o. ¶ Et si istū
cū quo ponit alchool. i. pulueres oculoꝝ. in oculis fuerit
ex puro auro p̄fozat vñsum. ¶ Et ponere denariū auri
puri post ipm abluōnē in cognā ad coquēdū p̄stat for
titudine cogne 7 iuuabit toti corpori. ¶ Et abluere ocu
los multoties cū aq̄ ro. p̄feruat iplos a gñatide lippitudi
nis. 7 madefacere eos quotidie cū aq̄ rosacea gūcbara
ta donec corp^o sit mūdū a supfluitib^o cōfozat vñsum.
¶ Et iā passus fui in oculis meis cā fozz vomit^o q̄ mibi
p̄reabūdauit: 7 icurri dilataōnē pupille i ambob^o oculi:
q̄re timui valde. 7 appuit mibi in somnis hō ex medicis
oculoꝝ: q̄ mibi p̄cepit vt ex aq̄ rosatavel syrupo rosaceo
plurics in oculis ponere dberē. 7 tūc tps studebā in scia
medicīne: s; nōdū erā exptus in ea. 7 recitato B p̄i meo
sibi dimisi: q̄ cogitās post bozā vñam mibi dixit. surge 7
fac q̄ p̄ceptū est tibi in somnis. 7 ego feci illd statz 7 cō
milit mibi valde. 7 nō cessāui in B agere: vñquequo istum
cōposui libzū. ¶ Itē lōgo tpe exp̄^o suz. q̄ gariofili pul
uerigati 7 subtili cribellati 7 sparsi sup prozā capis in no
cte in hieme pbibēt descēsus aqueitatis 7 hūiditatis ce
rebro ad nares. Et illud idē macis. sic p̄parati facere pūt:
7 mētastrū gde 7 cortices citri B idē facere dicūt. Quā

uis mētastrū min^o gariofili opetur in B casu. ita 7 coztū
ces citri min^o q̄ macis p̄ferre pbāt. ¶ Itē dicit q̄ affi
dua inieciō spine cū olo oliuaz abluto p̄feruat boiez ne
in senectute curuet. ¶ Itē oleū amygdalaz ad B mltuz
p̄ferre pbāt. ¶ Et aliq̄ ē affirmat q̄ oleū filaminum B
idē facere valz. s; oleū amygdalaz lōge plus p̄dicis ad
B valere dico. eo q̄ subtilioris sube ēē repit. bñs i se mo
dicū stipicitatē. ¶ Et scire dber qd stipicia 7 subtilia oi
bus p̄ncipalib^o mēbris cōferūt. q̄re in coꝝ medicis oīno
ea ponere nō dñstas. ¶ Et dicit itez medicū: 7 pbatū ē
q̄ comedere cerebra paslez: 7 maxie masculozū excitat
coitū. Et rape filr si comedat cocte siue cū carnib^o siue si
ne illd idē faciūt. ¶ Et expimēto cōpertū ē: q̄ comedere
rapas vñus bz aciere 7 subtiliare. ¶ Et dicunt et q̄ co
medere pastinacas coctas vñ crudas coitū bz pmouere.
Et brodiū ē ciceꝝ rubeoz illd idē facere dī. Et certū est
7 pbatū q̄ comedere pullos columbinos nō valde ma
gnos nec puos nō potētes abulare seu volare monet coi
tū mirabilr. ¶ Et asserūt itez q̄ comedere colubos syl
uestres est me^o p̄p̄ia relaxatiōib^o oīuz mēbroꝝ. Itōi^o
corpis: B est illis q̄ trabūt post se crura 7 pedes: 7 cōfert
p̄uatōi sensus 7 mor^o mēbroꝝ 7 tremori ipoz 7 cui ac
cidit amillio loq̄le. Et dicit et q̄ odorare anbelitū colū
boꝝ: 7 id qd ex narib^o siue corporib^o ipoz de vaporib^o
resoluit: morādo in cameris siue cauernis suis p̄pe locā
vbi gescūt 7 redeūdū nō recipiat odorē stercoꝝ
ipoz spālī in estate p̄fert oib^o supradictis. ¶ Et dicunt
q̄ abluere anū multoties cū aq̄ dulci tepida pbibet be
moroz das euenire. ¶ Et dicunt et q̄ comedere quellā
nas 7 nuces cuz sicub^o exstīt theriaca puis venenis: 7 al
liū in B fozz repit cē. ¶ Et dicit et q̄ iduere pelles le
poz p̄fozat mēbra oīa senū 7 iuuenū. Et pelles agnozū
filr pueris p̄ferre pbāt. ¶ Et dicit 7 pbatū est q̄ odo
rare anbelitū gattoꝝ bz plumer hūiditatē radicalē pul
monis 7 toti^o corpis. ¶ Et dicit et q̄ assuecere acetū in
potib^o 7 cibis suis pbibet aduētū febriū putridaz. 7 pi
per B quoq̄ facere pbāt. ¶ Et dicunt q̄ comedere cari
nes antiq̄s 7 veteres ē mā egritudine. ¶ Et dicit id qd
magis nocet senib^o ex cibis sūt pisces. ¶ Et dicit q̄ bi
bere gūcchaz cū aq̄ frida remouet sitim. ¶ Et dicunt q̄
figs recepit filū lane marine 7 cū ipso suspēdēs serpētes
suffocet ipz: collo suspēdēs ipz potet securabit a gñā
tia. ¶ Et dicit et q̄ frequētare fōmā cephalice pbibz
apata capitis seu cerebri euenire. Et fōmare medianā
pbibet apata corpis p̄creari. ¶ Et dicit q̄ frequētare po
tus aq̄ thermaz est securitas ne p̄uet sensus 7 mor^o mē
broꝝ. ¶ Et dicit q̄ g vñcas vñus fuerit comedere 7 cū
carnib^o 7 sine: securus erit q̄ arena nō gñabit in ipm^o re
nib^o. ¶ Et dicit q̄ comedere rāffanos vñ caules remo
uet raucedinē vocis. ¶ Et dicit q̄ comedē cydōia assā
ta post cibū bz leticiā gñare 7 pigritiaz remouere. ¶ Et
dicit q̄ comedere cortices citri cōfozat cor 7 oīa mēbra
p̄ncipalia. 7 semia eoz hñt venenoz acuitatē remouere.
¶ Et dicit itez q̄ sumere cortices paruaz limaciāz in
potu 7 in cibo paruiz p̄fert venenis. ¶ Et dicit q̄ bibe
re decoctionē scerchani qd filix in latino dī: bz ex uestis
educere cucurbitos. 7 ēi lōgos lūbricos. ¶ Et dicunt q̄
almuri factū ex fermēto vñ ozdeo cū aceto pbibz gñōnē
xmiū in vñre fieri. ¶ Et itez pbatū ē q̄ ponere guttā
parūā olei synapis in aure nō audietis de 3° in 3° libera
bit eger nutu Dei. ¶ Et comedere plica cognitū ē: q̄ q̄
uis sint multoz nocumētoꝝ hñt oris fetore remouere vi
tio fōchi p̄cedētē. 7 nullū aliud scī in eis iuuamēnam.
¶ Et biringi B idē modicū exercere dicunt. ¶ Et pba
tū est qd intrare balneū olei tepidi gñat ab oib^o dolo
ribus

N
Ad curuati
nem.

Regula.

Ad coitū.

Ad acueduz
visum.

Ad palyfim.

Ad hemoz
roydas.

Ad venena.

Ad pfozā
mēbra ex ve
stibus.Quid pñsim
faciat.Ad pñadū
a febriū putri.

P

Ad sitim.

Ad filū ver
mis ficit 2°.Ad pñadū
ab aparibus.

Ad palyfim.

Ad dē in decu
ra lapidis ip
se 7 5° collu
get. 41°.Ad raucedi
nem.Ad lenificā
nem.Ad confor
tandum cor.

Q

Ad vermes
idem 2° cañ.Ad surdita
tem.Ad teozem
eius idem 5°
colliget.Ad dolorē
corpis.

Tractatus

Primum

3

uatio
Ad apata
ides 5° collz
2.13.c.1.f.
255.col.3.
Ad colicam
ides.16° terij
trac.4.c.14.
Ad fluxum
ides.16° terij
trac.1.c.4.
2.13.aliter le,
poris.
Ad difficul-
tatem vane.

ym
B
noiz
10.
nemz
ozam
ex ve
xifim
uadit
putri.
C
m.
i ver
ici 2.
uadit
ribus.
lysim.
de cu
lia ip
collu
icadit
ficam
infoz
i cozo
D
mes
cau.
dita
lozom
im 5°
lozom
5.

ribus tot^o corpis deo date. Et scitu e q si applicetur
ala fetida ano sanat apata ipi^o dissoluendo ipsa. Et oit
etias q apponere birigos pilatos sup apata dissoluit ea.
Et scitu e q pignedo erach. i. anas cala vl frida pfert
dolorib^o. Et pbatu e q suspensio stercoris adip sup lo-
cu doloris bz colica remoue. Et oit et q coa gula bnt
solone vtrius pstrig. Et suffumigatio cu pelle erici i
retetide vrie dissoluit ea. Et oit fuis Reg. dum o illa re-
tetio vrie si pcedat ab apate vl lapide via obturabit. si
eni ex aliq istoz no pcedat p certo liberabit deo date.
C Ducisq recordat^o lutz res p futes sanitatē i remoue
tes egritudinē sua ppteratē que admodus expimēta mibi
testificata sūt. amodo icipia loq i casis r curis egritudinū
bent tractatu r receptionib^o puis r notis medicinis.

Trac. p^o m. q e d egritu. capiz. r e pines capla duodeci.

Cap. p^o m. q e d egritu. capiz. r e pines capla duodeci.

Ico q de egritudib^o capiz e b egritu
do q scabies vl sagru noiat. r p
uis max^o euenit vi. Magnis at raro acci-
dere repit. r ca b egritudis vtp lē e abū-
dātia flāz. Et cura bz eci e pua r flu-
ens regere cu regimie dfficiatino. fōdo
ei turtures r aues pias nemozis affatas

veru vl i testu cu aceto r almuriz da ei panē bñ fermē-
tatu. cu olo r pazz salis r aceto. Et sufficit in cura bz lini-
re caput patiens cu aceto r spgere dūp puluerē echarta-
rū aduflaz. Et si ifirm^o b poterit sustinere ppinabis ei
de 3° in 3° diē myrabolanū vni idū tritū r crinellatum
ad bibēdi cu aqua mane ieiuno fōcho. Et si scabies
fuerit dura: dabis ei fm qd puenire poterit suis anis vel
sue etati de biarapigra: in pōdere put videbit puenit oī-
bus. x. dieb^o semel: r inūges cu melle: postea ablues eā. f.
scabie cu aq dulci tepida: deide aspges sup eā hūc pulue-
rē. f. x. turis aduflū pte vnāz eris vlti qntā pte vni: r i
corpora cu aceto r erica in sole. demū subtilr tere r cri-
bella r dūp spge. r si ifirm^o fuerit hūde cōpōnis r mol-
lis: ablues ipz cu aq mell. demū de sup epibimabis hoc
cerotū. f. x. olei rosē r cere ablute: qd sufficit: dissoluat ce-
ra i oleo. postea misce cu eo qrtā pte ipz^o pulueris caligi-
nis fumi: seu furni vl camini. r epitbia cu eo caput i fero:
mane hō ablues cu aq mell. r itez appones de pdicto.

Acidit qnc capiti tinea: r est passio gra-
uioz supradicta: cura ei^o plixioz
existit. Lduenit g hūc patiens vt abstineat ab
oib^o q bnt flegma gūare. Et ciba cu pane optimo fermē-
tato r turturib^o r puis anib^o pparatis cu aceto r almuriz
vel assatis: da ei comedere et panē cu aceto oleo r sale.
Et ablue caput ei^o cu aceto r melle calefact: r pone i
nocte sup caput ipz^o pulueris tburis aduflū mixtū cu de-
cuplo sui mell dispūati. Et si patiens fuerit puer: dabis ei
ad bibēdi de biera i. x. dieb^o semel pōdē sue vtrū r eta-
ti pueniēte. r si iuuenis fuerit dabis d eadē biera aureos
tres cu aureo. j. pulueris agarici mixti cum aq in q ifusa
fuerit pulpa colognide tādū q muret sapore r colore.
Et abstineat a cibo quicq purget ex ea. r b plies fac de-
bes donec corp^o bñ mūdet. Demuz sup caput aspges
hūc puluerē pus facta ipz^o ablutōe. f. x. caligis fumi seu
furni vel camini r yngule egne: tburis vlti. r alcāne. an.
partes eqles. fiat puluis: qm hic puluis gūat carnē vltā
r facit curim.

Clas q b egritudē gūat ex flāte subtiliori:
r nō ita grosso sic ē flā ex q tinea gūat.
Ex q qdē accidit d pilatio cui capitis r casus ca-
pilloz r iō d alopecia: qm yulpib^o bec passio fer-

pe accidere pſuevit. Et sufficit i hac cura purgata mā-
cum medicina laxatina predicta in capitulo de tinea. yn-
gere locum cum antiquo oleo nucum. vel cum oleo de
eberua r cibare eum sicut diximus in tinea.

Clas q si flā adhuc in miori qritate
in corpe abūdauerit q in p dicit egrit-
tudie: r fuerit subtilioris sube: accidit ide egrit-
que tburia noiat. Et d tburia eo q d pilatio cui sit p viā
tortā. r cā illi^o tortuositas ē paucitas flātis i qritate cum
nō vltia subtilitate. Qm si eē i subtilitate vltia fieret d pi-
latio p viā rectā: sic fac aq qn cadit sup terrā. f. ga retiet
aligū gstitudis r nō ē eqle. Accidit. n. ei qd accidit aq: qm
aligū luti ci sup spargit. ga cū cadit in terrā facit viāz tor-
tuosam r nō rectā: p p b ab antiqs noiat noie serpsūs:
scz tburia. Et cura bñ^o est leuioz cura alopecie: qm recti-
ficando eū in cibis r potibus: que admodū dixim^o in p dī-
ctis. r inūgēdo locū cū oleo de eberua: vel oleo nucū vel
oleo oliuarū veteri bullito in vase ereo tādū donec ad
nigredinem deueniat: sufficit in cura istius.

Cap. 5° m. qd est de caluicie occipitis.

Acidit capiti caluicies q si i iuēute pue-
nerit sufficit i cura ipz^o inūgere ca-
put cum oleo amygdalarum dulcium. qm illud
habet acuitatem humorum remouere. Et si in senectute
acciderit impossibilis est ipz^o cura.

Cap. 6° m. qd est de scissura capilloz.

Apillis accidit scissura r scidit in ptes
duas. r cā b^o ē mltitudo siccita-
tis. Et hūc egritudinē pſert olez semis liniz
oleū amygd. dulciū r oleū oliuaz. dulciū. Ita
ti q in vnoquoq istoz oleoz apponas aligū de lauda-
no dissoluto cū eis bulliēdo. Et qn scindunt capilli deal-
bant eoz extrema qd est cōtrarium eius: qd est in cano-
ciein qua dealbant radices: eibus illoz sit panis bñ fer-
metatus cum brodio galline r cū amygdalis vel saccha-
ro: r carnes castratine elixe cum modico sale r oleo.

Cap. 7° m. Quod est de sabapbat.

Sabapbat est egrit^o rubedis q accidit i
carne coloris pulmōis cum
puis pustulis: r accidit i cute capiz b egrit^o sic
in facie: nō gūat nisi ex cholā mixta cū aliq gilitie: qm
si eē i bñ valde nō adhereret illi loco. Et cura ei^o pūo
eūare corp^o gūali eūone sic flōmia si vñs fuerit foris: r
puto d cephalica. postea mūdifica corp^o cū medicis edu-
cētib^o cholaz ppe: r nō des solū ifusione vl vñtes iplaz:
fz cū tota suba ipas ppinare dbes: r me^o q bñ cholera:
purgare note sūt: r q ex eis mag laudat ē scamōea cū la-
cte cartami r lacte sicū eqli pōdē. Dec. n. me^o optime
purgabit hūc hūore oñō pcedēte. Et ga hūoz iste chol^o
existit. iō si ponim^o aliquā piguedis vñctionē: f. ponēde
sūt me^o q beāt psumē r calitatē egritudis remoue: r q
mag ex istis cōmēdāt sūt rose recētes: r si n iuēniūt reci-
pies qrtā pte ipaz d siccis: r tātūde d narges: r plentē: r
misce eū eqli qritate farie ordeiz: r si times ordeū pp suā
viscositatem. f. x. rosaz. j. n. flozis narges. j. 5. r flozis ca-
momille qrtā pte. j. r decoqñē i aq r aceto emidē qritā-
tis tādū donec mutauerit colore: addēdo hūc decoctiōi
ex succo citruloz. j. r si n iuēneris pone loco ei^o de succo
cornulaz: vl d succo plātaz: vl d succo memithe r ma-
defac penā i b liquoz r pone sup locū: r cū dfficaa itera.
Et rectifica cibū eoz picipēdo eis vt n comedāt vlti-
cia: f. ciba eos lactucis cū aceto: ga igrosiant hūores inui-
scādoz: ga sūt acetose: f. acetiū hūc nocet si solū fumit: r
a portulacis oīno abstine d bē: r ab oi gūle lacte: r ab oi ēi

Col. Auer.

A 3

Cura.
In cholico
passioib^o non
sūt adhibēda
vñtuosa. idē
infra trac. 8.
c. 3°.

II

Regimen.

Remedii r pte ad tinea cutis capitis
p vñm abūm vt pñj
nrbūm clāz

ohj. coll
adūgēte - pparatis
aaz. fūis it auz
miz. it ad igūz in iō vñgūz f. ar
adūgēte - pparatis

Tractatus

I re q pp morā sapore suū mutauerit ⁊ abstineat a fructibus pieris a gnatū dulcib⁹ ⁊ ab iteriorib⁹ cucumcz sarracenoꝝ ⁊ aguriar⁹ qm a comestioe istoz mme ledunt: i. mo būore malū p vzinā educē pbāt: ⁊ caueat ē ab oib⁹ in sarragie aslat⁹ ⁊ ab oib⁹ frixis: ⁊ ab oi gñe pisciū ⁊ ouoꝝ rīga ista diuisimode iserūt nocuentur: ⁊ fac eos odoraꝝ re pñue rosas vl myrtulā vl nenufar: ⁊ pñipe eis ne facie puerāt ad radios solis vl ad ignē ⁊ sllia: ⁊ sic facien: do ⁊ cōtinuādo q diximus liber abstur oino nntu dei.

Cap. 8^m. Qd ē de canicie capilloꝝ fm diuersa loca. **E** accidit q in gbusdā locis capilli dālbāt: q dālbatio a vulgaribus morphea noīat: ⁊ pole ē vt mutent capilli ad cī trinu vl turpiorē colorē. ⁊ B accidē pñ an natiuitatē ⁊ post: ⁊ qñ accidit post natiuitatē. cā b⁹ ē būor frid⁹ spūs ad locū illū mutās nās ei⁹ ad friditatē: ⁊ fm mutatiōe vl alteratiōe loci mutat color capilloꝝ f3 plus ⁊ min⁹. **E** cura ei⁹ ē ordiare regimē cū calefaciētib⁹ excicātib⁹ tepate: ⁊ comedat i cibis suis turtures ⁊ auiculas puas aslatas ⁊ elixas ⁊ vtant exercitio an cibū: ⁊ ge: scāt post: ⁊ vngat loc⁹ cū olo d cberua: vl cū olo pficoꝝ: vl cū olo corticis citri aut cū olo d caunim ter i ole: aut plus aut min⁹ f3 magnitudinē ⁊ puitatē egritudinis.

Cap. 9^m. Qd ē d mala dispōne ⁊ fig⁹ capilloꝝ capitis. **E** accidit et capillis qñq fig⁹ inālis qñ oriunt⁹ tortuos⁹ ⁊ postmodū qñ re: uolūt⁹ xlus suā radicē. ⁊ B accidit pp multā cutis siccitatē: ⁊ pōt eē q in gbusdā locis sūt tor: tuosi ⁊ in gbusdā nō: fm q siccitas in loco plus ⁊ minus abūdare reperit. **E** cura huius est assidue vngere lo: cum cū oleo de vitellis ouoꝝ: ⁊ oleo amygdalarum dul: cium: ⁊ oleo seminis lini equali pōdere ⁊ liberabitur.

Cap. 10^m. Quod est de furfuribus capitis. **E** accidit q cuti capis vt i ea sllia furfurib⁹ gñent. ⁊ B ē pp expulsiōe flāq grossi ad locū: ⁊ cā b⁹ ē mltā replo cib⁹: come: dere ea q flā gñant: ⁊ gescere an cibū ⁊ post exercitari: ⁊ qd plus B agere pñ ē exercitiū imediate post cibum: ⁊ ē balneare se ex stupbā i aq frida vl tepida. i. cala xō mi: nime nocē iudicat. **E** cura b⁹ ē exercitiū an cibum ⁊ an balneū: ⁊ comedat turtures pparatas cū aceto ⁊ auc: puas ⁊ abstineant oino a potu aq simplicis nisi ei admi: sceat mel vl vinū coctū. **E** purgēt cōueniēti catartici: cor: qd laudat mag⁹ ē aloes ⁊ collogntida. ⁊ B pfectio flā mlti multū ad B valz. q. i. aloes succotriui ⁊ scia vrtice ⁊ bireos. aii. aii. j. malti. aii. j. sarcocolle. pñ tertiā aii. j. iterioris collogntide octauā pñ aii. j. Collogntida qdes minutis icidat: ⁊ alie res subnrl puluerigent: ⁊ addes ex: puluere dragagāsi ⁊ amygdalaz dulciū ad pōdus oium: ⁊ misce totū malaxādo cū syrupo lqngibin addēdo ei ex: scamōea pōdus triū gnoz ordeit: ⁊ dofs b⁹ ē pōdus aii. j. cū ciato vno aq dcoctiois byslopi ⁊ allei: abstinēdo sic puenit i laxatiuis: ⁊ abluat caput ei⁹ cū aceto vini epitibi mādō ipz luto seu terra cū q vltramariui capita sua ab: stergūt: ⁊ si cū aceto misceueris mel ⁊ caput ipz cū ipo la: uabis meli⁹ erit. **E** itē si ex subuli alchitrā in byeme ca: put lauabis vl ynges liberabit: ⁊ abluto ēt ex aq sicleyl ex aq cetauree minoris banc remouet passionem.

Cap. 11^m. Quod est de pediculis. **E** diculi aut accidunt capiti. **E** Hal. diē q exi⁹ eoz ē iter carnē ⁊ cuti. ⁊ alij dicūt q pcreat ex sudore viscoso exite sup cutis. S3 q cūq mō sllis ē xitas qd gene: rant ex būore ligdo valde: cui aliq calitas ē admixta cū aliq ex spēb⁹ putredis: ⁊ nō dico putredinē cōpleta: s3 q

Liber

est fieri. **E** cura hui⁹ ē eis dare bierāpigrā cūz aq lacq qd coagulatū sit cū seie vrtice: vl cū lacte sic. **E** pone sup: per caput dñicātiā: ⁊ si fuerit i estate suffic tibi acetū i q bullita sit cetaurea mior. i byeme ynges caput ei⁹ cum al: chitrā: qm dñstruit būore faciētē pediculos ⁊ ipos necat.

Cap. 12^m. Quod est de lendinibus. **E** supueniūt qñq capillis capis lēdi: nes: ex gñatōe qñ diuise

a medicis repiūt opiones. **E** cura eaz ē vngere caput cū eis q dixim⁹. i. cū cetaurea mior ⁊ cū alchitrā. **E** nō apli⁹ gñabūt. **E** fac eos assuescēt bal: nea: ⁊ multotiēs caput abluere destruit ipsas. **E** qui vult eaz vel mās eaz remouere: opz vt a cibis icōueniētib⁹ abstineat. **E** sit pñtus comedere gallinas vl turtures de: coctas cū aceto vl agresta vl succo berberis. **E** itā nō remāet nob aliqd memorare d bis q capiti extriseo: acci: dere possint: nisi q ab extriseo bū puenire. Nūc aut i ci: pio tractare d bis q eisdē būt a causis extriseis puenit.

Cap. 13^m. Tractat⁹ 2° pñtēs vnicū caplz qd ē d egritu: dinib⁹ capis: accitib⁹ ab extriseo sicut a pçussione.

E accidit capiti pçussio ex ferro vl lapide vl ligno: ⁊ ex sllib⁹. **E** ea q ex ferro sit absq iciffione cū mme sanie bz pcreare vtpz: ⁊ si sit: B ē i modica gñitate. **E** remouet B no: cumētū abluēdo locū cum aq mell post capis abrasione ⁊ dñp pñdo epz bal

nele: ⁊ ē vng⁹ seu epm d palma. **E** si pçussio fuerit ex lapide vl sili supple sine iciffione p certo bz sanie gñia: re. **E** cura ei⁹ ē sic dixim⁹ excepto q mag⁹ plōgat. **E** it icisso scā ex ferro si tēdit vsq ad pñiculū g creanēū ex: teri⁹ tegit. dolorē forit bz gñare: ⁊ idē febrē pcreare. Lō: uenit g i B casu corp⁹ eūare cū flōmia cephalice pñs op: postea qñ i B casu sp itēdo flōmare d opposito. **E** moder: ni xō medici inittūt dictis cuiusdā medici lenis q i sibi: lia morabat noie dñsfouages. ga videbat sibi sufficiens iclinatio scā a supiori ad iseri⁹: ⁊ in B casu flōmabat me: dianā: dices q h dñetas sibi sufficē videbat. S3 pñ me⁹ mme B aslerebat. imo iubebat abas opiones fuare: qui pñ me⁹ fuus reg noīabat. **E** it h ē mea opio ⁊ eaz fuauit ⁊ fuo ⁊ fuabo ipib⁹ vite mee: ⁊ expiētia qñdie hāc cogico: eē xitātē. **E** postea habes lanā vl cotū iunctū olo rosato aromatigato ⁊ tepido: ⁊ dñp pone: ⁊ h pñtuabis donec apa loci remoueat. **E** si dolor forit extiterit ⁊ nō remouet cū B adde pñcto oleo medietatē ipz de olo ex vitellis ouoꝝ: cogscēdo q vulnus ist⁹ pñiculi nō ē paz timen: diū: eo q ex radice ⁊ ortu ipz accidit hoi accñtia guia ⁊ periculosa: ⁊ pp B sollicitē itēdēdū est ne apa pcreet. **E** cū secur⁹ fueris ab apate redi ad curā pñictā. S3 pp sic: citatē pñiculi opz vt dcoqñt cū aq cortices glādiū ite: riores vl cauda eqna: ⁊ cū eadē dcoctioe fac aquā mell cū q vuln⁹ abluē dñes: ⁊ pone sup vuln⁹ vng⁹ seu epz d palma: ⁊ B medicamē pñtuare debes donec pglutinet.

E si si vuln⁹ ex lapide fuerit cū fractura pñiculi coope: riētis craneū: ita q tēdat vsq ad ipz: nō sit i cura additio nec diminutio: nisi q ips magis plōgat. S3 si vulnus fuerit ex ferro acuto: ita q icisso tēgat seu pfozet craneū absq penetratiōe ipsius sufficit adhuc tibi cura pñicta. **E** si si icisso vsq ad pfundū penetrauerit. tūc oino idi: get chirurgico ⁊ opōne man⁹. **E** B p icipe d3. i. pñiculū a craneo excoigare. faciēdo p iciffionez i cruce: fm q doi: cet Hal. i li de ige. sani. S3 in B tpe nro pauci q B facere sciāt repiunt. ⁊ spāl⁹ q sciāt hāc artē expiētia: ⁊ rōneqz ipole est tale opus solū xbis exercere. **E** tibi dico vt iuenias boies pfectū in hac arte: q sit ex illis q būt intel: lectum

N

O

dm⁹ modus,

2° modus,

3° modus,

P

Idem 6° ad
Almā. c. 19.
1.7. eulde. c.
1.7. idē. 7. ad
Almā. c. 3. 15
7. collz. 33.
vī oppo^m.

Q

4° modus,

5° modus.

I lectu et pluetudine. et ex na sua et copione habet sit buie
artit: et exptus sit in ea tpe logo. qm non oz recipi aliq
ad b exercitum. nisi logo tpe fuerit discipulus cu magro
optio pfecto: et tpe p semet longo tpe fuerit practica. Et
scia icidoe et excoziatioe craci remoueat os qd fractus ee
repiit. Hoc scd exicare seu absterge dbes optie saniez re
pra sup ppaniculu cu coro. postea dsup pone cotu madesa
ctu in oleo ro. tepido: et vuln? carnis oi die ablueri dbes
cu aq mellis qusq ab apate ipi? dubiu remoueat. Et po
stea curab vuln? qd e i carne cu empto anacis qd latine
di de palma fz q tibi videbit. si fuerit dlicat? et carne
mollē babuerit misce cu pdicto empto aliqd olei ro. et si
nd. solu pdicto eplo vii dbes. Et si caro ei? fuerit dura in
vltio tuc pdicto empto addere dbes aliq q fortiter habe
ant sumere. sic e calcatu. i. vitrioli. Et custos cure istius
pviderare oz dispone istim? et tps et bitudine ipi? et eius
naz? et copione. **C** Sz si fractura fuerit ex ligno: vel lapi
deris erit picullosor valde eo q si os fractu ee repit in
directo pnsiois ipole e q i circuitu pnsiois scilicet mi
nute et pue vl ppe fiat. q scilicet ppe capz subtilitatem sen
sui sit occulte. Et et q ppaniculus sub craneo repit. i. ou
ra m? corruptione corporis et nocu? beat fortitudine pui
fiois. Et ex illis qb? b accidit nocu? pauci euadut q cor
ruptione et purbatione metis et itells no pariat. cu tardi
tate et pigritia sensus et mot? et vix aut nuq a tali pculio
ne liberat. Et ga e imeti piculi et terroris sic dein eis oz
te ee sollicitu i remouedo os fractu: et iponendo cotu ma
desactu i olo ro. tepido. et i abluendo vuln? cu aq mell. et b
facere debet qusq videb qd de? facē voluerit. qm b res
isto nro tpe quis existit. ga no vidim? neq audim? cy
rologu aliq? i b nro tpe q sit pfect? in hac arte. ga si ali
qs ee pfect? nemo ex fractura cranei soli? moreret. Et si
cut ex gra dei ee cogit illi cui pfect? i tali neitate vl sit
medic? aduenerit vii pps libet. sic ex snia diuina ee dicit
alici supuenerit impit? et ide moriat. **C** Sz si cu fractu
ra craci dura m? aliq? recepit lesione: medicatoz aliq in
talib? pone it edo. cu moderni i letiozib? iustificiens ee
repiat: qto magi guidib? ee pnt. **C** Et si cu b et pia m?
lesione buerit. ipole ee ipos libari sic a medicis ee pbat.
C Trac. 3. de egritudine capitis icipit. qnines capla lex.
C Lap. p. Quod est de dolore capitis ex frigidityte.

E c q d e z accit egrit? capiti ex fri
ditate extriseca supueni
ente. et cura b? e yngē caput cu olo d ve
uen et camomillio: ga cala existunt. Et si
friditas itellor suet. si nocebit pdicta ad
mice medietate pderis eoz ex olo se
mis synapis. et ex olo se. nigelle. et si oleu
balsami breuius: logo meli? laudaret oibus pdictis.

C Lap. 2. Quod est de dolore capitis ex caliditate.
E t si dolor capis ex caliditate fuerit. curat cu
oleo rosa. i. puteo ifridato distillando
ipz ex alto cu vase bñte canula subtilē: et si cali
ditas fortior pdicta extiterit: fuerit i estate: et
etas fuerit iuuetutis misce pdicto oleo succu lactucay: et
cucurbitay: et cucume: et pone succu cucurbitae in b casu
pp grossitie sui: ne cito ad pfunduz capitis valeat pene
trare: imo pmanere faciat medicame i loco tadia. vii suā
possit facere opone. et ne cito pueriat in caliditate mēbz
cali. que ad modū faceret res subtilis pp caliditate fortē ca
pitis. Et si accit buie medicamini addiderit: erit fort? in
b ope. **C** Et pparare dbes cibū ifirmi fz sui pditionē. i.
oādo ei lactucas elixas et cucurbitas et portulacas cu ace
to pditas: et odoret nenufar recētē vel violas vel cucurbi
tas recētes. Et caveat sibi ne maneat in loco vbi sit ignis

vel. fumus vel in acre calido donec liberetur.

C Lap. 3. Quod est de dolore capitis ex humiditate.

B undatia
tēsiōe laboriosa et gemitu ifano. Et cura ei?
est paucitas cibi et por? et in estate remouet
hic dolor: cu asperione sandalo: cu aqua
ro. sup caput. et in hieme cu odorare faciedo sumuz ligni
aloes vel blacte bisatie vel galbani: vel sandarus idi. vl
sandarus d septa. Et odorare alkitrā in b est optimū.

C Lap. 4. Quod est de dolore capitis ex siccitate.

E d si
siccitas cu friditate abudauerit. no
bz dolorē capis pcreare. fz vigilias
cu pturbatioe sensus. si siccitas exuberauerit.
Et cura eius est itroitus balnei aq dulcis in co
mera mediana. Et et balneatio ex stupbā pferit. et pnuu
tio et asperfonis aque calide super caput bz hanc egritu
dinem remouere. Et comedere amygdalas dulces cum
pane et sine pane hoc idē facere pōt Deo dante.

C Lap. 5. Quod est de apatibus ppaniculorum capitis.

S te
No egritudines sunt q fiut absq ca extrise
ca. apata q fiut i ppaniculis. fz apa qd fit i
paniculo q exteri? craneū regit lem? ceteris ee iu
dicam. Et cura ipi? e flōmia cephalice: abstinen
do cu oi sollicitudine ab appōne ffoz illi loco ne faciat
redire mās et lesione nobilioz mēbz. i. cerebro. **C** Et ac
cidere et pōt ppaniculo duro exite sub craneo q d dura
m? apa. et b accidit ex buozib? acut. et pp b pantiū fortis
simos dolores cu rubedie oculo: vigilis: et purbatioe
sensus et itells. **C** Istis qd ee dbes de sanguie fm qd
ibi videbit expedire. et si fuerit mediocris etatis et tēpus
fuerit tēdēs ad calitatem. ciba eos solum pnsana ordeacea
ronabilr scā cum modica qstitate mice panis frumēt. i.
medulle seic cucie. sarraceni. vl cu lactucis elixis vel ci
trill filr elixis cu modico aceto. Et purgab ipz cu myra
bolanis citrinis: tamaridis: et camoea fz q tibi videbit
puenire. **C** Sed si fuerit iuuenis et magni corporis et vene
ipz fuerint large. et tps etatis vl veris flōma cu de ve
na cōi dextri brachy. Et si cibab eū vlq ad. vii. dies nisi
solū pnsana ordeat ronabilr scā. vl lactucis elixis vl por
tulacis q ceteris laudabiliores existūt. et b oia aceto pdi
ant. Et medulle et seminu citruloz et cucume. sarraceni
rū eis viles valde existūt. Et isto regimie vii dbes dōec
apata et cozz accitua remoueat. **C** Et et post q cessane
rit apa cu oib? suis accitib?. si cibabis eū carnib? nec ali
quo alio cibo mlti nutrimēti. fz ppia ei subtilia gradatim
ascēdēdo ad glliora. donec ipz ee cogueris i suo ee nali.
Et post cibū ei dabis sp aliq stiptica ipare. sic medulle al
bauleg. et vuc qn icipiūt ee varie. et filia. ga ista bñt stōcū
pfortare. et nocu? pdictoz cibo: remouere. Et laudat et
istis suggerē succu cydonioz: et piroz masticaōo similr
post cibū. et si tps si fuerit magni estus cucchay rosatu in
b casu pueniens ee dī. **C** Sz scire dbes q si vii dōilis ex
titerit. vl fuerit etatis vltra ānos. xl. paucissimis talū ta
le apa ex pna cholā et nali esse repit. et si acciderit ei? cu
rā ipolez ee dicit. Et scire dbes q oia apata q fiut in ce
rebro p maiori pte sūt: aut ex cholā mixta flānt: aut econ
uerso. talib? at pcpim? oino flōmiā facē: fz i modica qst
itate. Et post sūt purgadi cuz aga rico et aloē et viol et syru
po violaceo et lgnabim. Sz si apa fuerit i ppaniclo pdictō:
fz dura mēte iterare dbes minutz spāl si cognitu fuit
a medico ex pullu et alyis signis sūgm exubare. Et si dñsti
mus a memoratioe signū sūgm. nisi ga b n? liber nimū
plōgaret. Et si ea ponerem? egredieremur a pcepto dñi
reg. **C** Et fac eū absticē a cibo gllō et qstitate mltā. et fac
Coli. Auer. A 4

N

O

pmus mod?

2. modus

Cura vltia

P

Cura pncu
lario vsq ad
statum

Regimie de
clinatonio.

Q

Liber

Tractatus

cū odorare rosas et nenufar et silia post aspersionē ipozz cū cāphora dissoluta cū aq ro. et ciba cū mica panis bñ fer metati elixata i aq cū modica q̄tate aceti. vñ cū aq oz dei cū modico aceto. et sic age donec oia accētia remoue anst. et ē post remotionē ipozz si cibab cū grossiorib⁹ subit to s paulatim. Et si āpa p̄dicti ex flāte fuerit q̄uis B raro bēat puenire pp duriciē et firmitudinē p̄dicti pāni culi ipediciē penetrationē erit si fuerit ex flāte subtili p maiori pte. Incipe g in cura istozz a flōmia. eo q ex ipa coz īnnamē velociter m̄ifestat. et postea purgabis eos cū aq ifusidīs seīs echartami: collogntide: et semis vñi ce. cui admiscēb modicū aq in q̄ steterit mastix tādiu do nec colorē mutauerit. et ex lgnzabi et syrupo lgnat. qd ti bi videbit puenire. Et abstinentia sit sic sit in alyz laxati nis et abstine eos facias a cibis ḡssis. Et sufficiat eis reci pere aquā mell subtilē i vltia subtilitate: vñ syrūpū lgnza bin factū ex melle puro. Et si vis eis panē ppiare: dabis mīcā panis optie fermētati ablutā cū aq cala: cat addes aliqd ex syrupo lgnzabi scō ex melle. et vltia q̄tatis p̄tis sit. 3. n. Et si ex melia acciderit: B ex subtili melia ē recipi: qm̄ ḡlla mīcē p̄tibi penetrare pp duriciē et ḡssiciē pāniculi. Quare ē istos miuere p̄ulim. Et purgab eos cū epiblimo et sene. s. eleboz p̄bibi oino. et buic me^{ne} adde aliqd ex succo pomozz si būeris. et si nō: syrūpū co rridē ponē dōes. Et nō cibabis eos cibis ḡssis nec multi nutrimentū dōec oia coz accētia remoueāt quēadmoduz sup^o dixim. Et laudabiliorē cibū eoz ē dīcim^o anryg dalyz claz et si idiges eis panē ppiare: dabis eis in mo dica q̄tate. Et scias q nō ḡiāt āpa i B pāniculo: nec i aliq alio loco ex vno simplici būore cui ē ali būor non sit admixt. s. dnoatio sit a maiori. 8. g. s. qm̄ dīcim^o q ē ex cholma: nō intelligas q sit ex pura cholā s. cū alyz būo rib⁹ mīxta. s. eā cholāz noiām. q alyz būorib⁹ p̄ualet i q̄tate vñte et nā. Et scias qd sig āpaq cholici h̄i sūt. s. acuitas febris et ei^o for^o. et multitudo sig: et p̄urbatio sen sus. et q ifirm^o logf vana et iordiat: et q i seipo fatigatur cū mltā igētudie et gyrtatōe d latē i lat^o et aliq̄ sedebit i lecto et abūdātiā vigiliāz hēbit cū multo dolore capis et rubedie albedis oculo: et ē sine tiorē. Et multoties fatis fuitozib⁹ vociferat et exclamat abiq cā et pulsus ei^o ē feri nus. Et si sig exuberāte sanguis cōḡces ex p̄uerfide al bedis oculo: i ruborē et palpebre et ipozz illō idē bñe vi dēt. et sig. s. mior q̄ i cholā et p̄urbatio sensus: et aliēatio adest cōiter: quēadmodū i cholico: s. agitatio d latē i la tus et sēssio et mor^o mior q̄ i p̄dicto repit cē. Ingetudo q dē et vigilie eq̄les ē dīcūt. Et accētia flātis sunt b. s. ḡuedo capis q̄ dolori si similit. s. ipeceptibil. et mltitudo somni cū mltio gemitu et ḡuedie i eodē. s. ēbzys accidef. febris qdē ē gēta et lenta. et ei^o pulsus mollis sine duricie. Et iā dixi tibi q ipole ē āpa cerebri ex būore vno sim plici fieri. s. ex duob⁹ vñ plib⁹ mīxtis. qre accētia appare bñt s. dñiū peccātū būoris. et B scribē disticte et sigillatim s. q̄tate vñi sculsiq mīxtiōis cēt ipole. s. medic^o i B prudēs ē d. et ista cōḡcē a seipo s. sui doctrinā et expiē tiaz. et faciat q sibi videbit. et B ei sufficiēs iudicat. Et scias q qm̄ p̄dcā mala accētia ifirmo supuenerit. q āpa erit i dura mīe vñ i pāniculo ipso nobilior. s. pia mīe. Et dōes ē cōḡcē et puidere si p̄dcā accētia a s̄docho veniūt: s. a sumositarib⁹ vñ vaporib⁹ resoluā ab aliqb būorib⁹ i s̄docho exñtib⁹ caput ascēdentib⁹. qd si fuerit: accētia ap parebūt s. nāz et q̄tate illi būoris a q sit resolo. Sed si accētia p̄dcā ex s̄docho fuerit. scit ga recedūt et veniūt s. ascēsus et dīcēsus febris. s. si ex āpate pāniculoz cerebri fuerit. pmanēt firma donec fuerit āpa. Et pole. ē ē vñ

āpa i pia mīe ḡnet. et ē pāniculus subtili circūdās corpus cerebri. Qd si sic fuerit nece ē medico vt flōmet ifirmus d cephalica d̄xtri brachy ex bēdo d sag^o i q̄tate mltā. et sic pole erit q eger liberef oino vñ q nā expellat mltā ad igbili^o mebrū i ḡdu. s. ad duram mīe. et si sic euenerit erit sig^o fortitudis vñ et libatōis ifirmi. Et ezio ē dī cim^o si būor facies āpa a dura mīe ad piā expellit: vñ de riuat. qd ē signū d̄bilitat ifirmi et mori ipso. nisi de eum voluerit liberare. S. accētia pueniētia ex āpate pie ma tris sunt fortiora et velociora et magis mortē signa ex q cūq būore fuerit illō āpa oib⁹ alyz āpauib⁹ euenerit bñs in alyz pāniculis cerebri. Et flōmia oib⁹ ē cura ḡiā lis cū abstinentia ab oib⁹ cibis ḡssis et mlti nutrimentū tenē do euz i regimie subtili i vltima subtilitate: et si ip̄s fuerit estinū et ifirmus iuuenis et robustus. sufficit ip̄s aqua ta marindozuz per viam cibi et nutrimentū. donec cessent et quiescant fortia accidentia et allevietur apostema.

Cap. 6°. Quod est de apatibus cerebri et rebe mirabil. Si cerebro ē accidē pōr discursio seu sparsio būoris vñ seu pluriū i suis cōmissuris: vñ āpa p̄creat i sua p̄pa suba. Et b^o āpaq accētia sūt fortiora et magis ḡiā et ci ti^o interficiētia. et cura b^o ē flōmia et s̄bil dīe ta. S. dubito q d̄ficiet pp pessimitatē accētiū anq̄s possit ad curā puenire. Et b^o āpaq accētia sūt d̄fec^o mori volūtari. et amissio vñtuz p maiori pte. et relaxatio toti corpis. et mori pp d̄fec^o lacertoz pectoris. Et vt bze niter dicā. postq̄ pfirmatū ē āpa penit^o mori. et pp B i cu ra ei^o plōgo f̄mōe. Et accit sine accidē p̄ silr āpa in rethi cēbri. qd gde rethe i anrioz pte cēbri x̄lus facie rei perit cē. et a medicis dī ē rethi mirabil et noiāf cerebri mī. Et cognitio b^o āpaq ē difficil valde. cur accētia ita sūt isepabilia et certa sic vmbrositas et neblōsitas existit tpe pluuie. et sūt ista. s. rubedo albedis oculo: et ḡssicies palpe braz ipozz cū difficil^o mori ipozz. et for^o febris: quia bñc aliqd flāz sit admixtū. Cura ei^o ē flōmare cepha licā cū mltā exēctōe sāguis. Et postmodū mib⁹ vñ q tra bēdū sit ē d vena pulsantī q i manu repit i modica q̄ti tate. s. si min^o s. nec plus. 3. j. et dimidia. i rege euz leuiter et subtilr. Et sufficit ei aq ifusidīs tamaridozuz p̄pinādo eā successiue vna vice p̄aliā. Et si cū B corp^o mollificā. cura existit laudabil. Et fac cū odorare myrrbā et sanda los et rosas et bolū armenū subtilr dissolutum i aq. Et cū recesserit accētia vñ mltū fuerit alleviat: cibabis euz medullis citruloz vñ cucumēz sarraceno: donec ab eo oia accētia p̄dicta sint ablata. Post dabis ei aquā ordeci. Et postmodū illa remota dabis ordeū ip̄s decoctū i eadē dispōne q ordinat a medicis. Et euz fueris certificat^o de eius liberatōe: sibi propinabis panē lotū cū aqua. vñ pa nē in furno decoctū cum seminibus cucumēz sarraceno ruz excoctato: vel cū piris. Et cum fuerit op̄tūe libe ratus semper propinabis ei p̄una ante cibum.

Tractatus 4° de egritudib⁹ aurii. p̄inēs capla. 5.

Cap. 1°. Quod est de apostematibus aurium. Recipe curā ei^o a flōmia cephalice: qm̄ ipa remonet ipsuz oino qm̄ icipit euenire. Et rege eū subtili regi mine. et in aurē distilla oi die ex oleo ro lato et anbetino. an. et sit tepidū: et ciba eū cū aqua ordeci. vel mīcā panis abluta cū medullis citrullozum vel cucumerū sar racenozum et agresta. vel euz aqua et syrupo squingabin: donec acuitas egritudinis et accidentia remoueantur. s. si āpa taliter nō remoueāt: sed ad sanie deriuat cura ei^o tūc est leuis. Et si dolor fortis efficitur: et timebis morēs infirmi

3° modus

Cura.

4° modus

Cura.

Signa apas cholici.

Signa san guini.

Signa fleg matic.

Et de p^o ter m^o tra. 3°. c. 2°

5° modus.

Cura

Signa apas cerebri.

De apate rea thio.

Signa apas rebe mirabilis q. et 4° col ligat. 46°.

Cura vsq ad satum.

Cura in dēti natione.

De au

De stia

Da rā ad du 3 uij

Et in u cta p q

Primus

Infirmi ex acuitate ei: aut supuenit ei fortitudo oris pp ni-
miā siccitate euenientes pp ei: abūdātia vlgiliaz: subuenit
ei cū inuiliōe i aure ex oleo d vitellis ouoz: qm incōtinē
ti remouet dolorē: pperat exitū sanie. Et iaz recoz:
dor cū erā iunenīs q misit pro me Dali fili: Joscpb: qui
mibi fuerat et erat intmic: vt ad eū cordubā irē: cā vnus
apaz qd ei i aure acciderat: et i vespis cordubā puenit: in-
ueni cū cū dolore fortissimo: et a tremore appetētē moriē
vt q ab aliq occideret pp oēm dolorē. et erat qz ipsam
apa erat i radice nerui veniēs a cerebro ad sensuz audit?
et iaz spasmari icipiebat: tūc ei i pleui statiz aure ex oleo
vitelloz ouoz tepido. et cū pmāssit sic p magnā bozam
icepit dolor mltigari. et cū pgrāssit tres bore tota sanies
ide emanauit. Et postea icepi abluerē aure cū aq mellis
scā cū decoc. cornū subtili gladiuz et caude egne. Et po-
stea pcepi ablunonē fieri cū aq decoc. limature ferri col-
late: et syrupo squingabin fil: et iplaz ablunonē faciebā cūz
pēna caude galline voluēdo eā circū vice vna post aliaz
donec totū eū abas et optie mūdificabat: et sic psumpta sa-
nie fuit curat? pfecte. Et scire debes q apa auri pro
maiori pte nō giat nisi ex būozib: calis et subtilib: pp flet
tate cōplonis auris: et pp elongationē ipsius a receptione
grossiaz rez nāl: et pōt et aliq recipe būozē flegmaticū
aqualuz et subtilē. Et oia q est iter h apa et illud qd creat
ex būoze cholericō subtili ē: q si fit ex ebola est cū dolore
acutissimo et fortissimo tinitu: qd nō accidit qm fit ex sub-
tili flate et aqualoz: est cū grauedie et pōderositāte maior
rised difficulter audire est accis cōe in ambobus.

Cap. 3. Quod est de dolore auris.

Dolor absq būoze ē accidit auri ex va-
pore aliq intercluso. qre si in aure
isti posueris d pignēdie grūis vt anseris vt
sturnelli: et d garcur aut oleū camomellinū
vt anbetinū qdēqz eoz volueris vel habueris. credo q
liberabis deo dāte. Et cū h rege eū subitū diēta abstinen-
do a carnib: et cura ppia illi: q panē tinitū auriuz: est
remouere eū ab oi cibo multi nutrimentū et supflue humi-
ditatis. Et cū eū cibis subtilib: et desiccatis.

Cap. 3. Quod est de grauedine auris.

Ec egritudo accidit auri ex būoze
berate. Et cura ei? ē purgare corp? mltoties
cū hierapigra: et ponē i aure oleū de lilio mi-
xū cū oleo de scaunir. i. de nigella modice qritat et liba-
bis oino. Et p i h egrit? accidit ex mltā qritat supflui-
tas auris q ibi pgregat et pglutiat ex negligētia patiē in
exbēdo et mūdificādo eā a loco. qre hāc egrit? curare
debes mūdificādo aurē a deā supflui. ponēdo ibi oleū
amyz. amara: qm purgat et absterget optie dictā supflui-
tate exbēdo ipaz: et tūc i remotū ab oi piculo et nociū.

Cap. 4. Quod est de pcussione auris.

Difficultas audit? auribus ē accidit
ex pcussione lapidis vel
filiū. Et cura b? ē stomare cephalicā incōti-
nēt: distillare int? i aure ex oleo rosaceo te-
pido. Et si oca difficultas audit? fuerit ex antiq pcussione:
tūc i eā distillabis oleū liliū vt anbetinū: vt de vebuen:
vt de iascimino: vt de medullis ossiū pscopz ex quacūqz
qdēqz boz iueneris: et de curabis cū adiutorio Dei. Sz
si ex pcussioe scā int? i aurē sāguis emanauerit ipole esse
dico difficultate audit? remonē et si. h. curare eā deberet.

Cap. 5. Quod est de grossitudine auris.

Et possibile est q auris egredit a
nālī dispōne i qritate
magnitudinis ex supabūdātia cibi et pot. Et
cura hui? egritudinis est subtiliare regimen
et yngere locum cum oleo rosato.

Quintus

Tractatus quintus de egritudine nasi cōtinēs capla 4^{oe}
Cap. 1. Quod est de priuatione odoratus.

Ec egritudo i naso accidit ex
opplione scā in
foramie ossis: qd a medicis dī colatozū
et illō foramē ē tortuosuz et sibile i vltio:
ita q oclis papi nō p. Et cura huius est
odorare nigellā vt acetū. et sz q cogno-
ueris cōuenire ab etate complone et tpe.

Et p i et accidit ab apate scō i pāniculo ibi exite: et in
illo ē pāniculo ē foramē subtilissimū qd sensui vltis peni-
tus oclat: sz ab itellū testificat q ibi oino ē d: et giat
in h pāniculo apa sicut i alys pānicul. reficit h apa ex
supflui? flatica descēdēte a catarro q ibi retinet et pgre-
gat: et ide oēm apa pcreat: qre scire debes q qm priuatio
odorat? ab apate efficit nūbil oino de sensu odorat? rema-
nere repit. Vñ tales egēt regimie longo subtiliādo eoz
diētā: vtēdo medicis q bnt subtiliare et cidere oēm bui-
morē: sic ē oximel cōpositū scā cū passulis: vt cū i reos: et
nō odorēt oino odores acutos: sic scaunir q nigella dī: sz
odorare debēt flores de iasemī: vt d narcisco: eo qz be cō-
ueniētiōes eē dñr i hac egrit? et de basilica flōmādi. et
nō remouet h egrit? seu oppilo p maiori pte nisi ex nari-
bus exierit sanies cū sanguie mixta: qm nā isti mēbz est
nō posse terminare sanie ad albedinē pfectā. Et sic conti-
nuādo oia q dīxim? libabit deo dāte. Et sz et nocumē-
tus accidere pōt ex flate qd assimilāt flati aqualo qd dī-
stillat ex narib: et ē sine apate et opilone foramis pācti
ossis: sz regit foramē pāctū a pāctio būoze: qre dicta p
creat egritudo. Et cura hui? leuis existit: qm fit solum di-
stillando in naribus olez dulcium amygdalaz.

Cap. 2. Quod est de fetore narium.

Ec egritudo naribus pcreat ex
būoze putrido con-
gregato et retēto ibidē. qre ipole ē fetore re-
moneri donec būoz pācti totāl? expellat.
Et nō accidit hec egritudo pro maiori pti nisi būib: na-
suz simi: quoz nares sup? arce exstāt: sz alibi hec latit?
declarabo. Cura qdē bui? est distillare in nares aqna ifu-
sionis centauree assidue et curabit inde nutu Dei.

Cap. 3. Quod est de excoziatione et scabie q fit in narib.

Rationabil? bec egrit? narib: bz su-
puenire: eo q si trāsit
et via supfluitatū. Sz in h loco curā ei? ponē
nō intēdo: intēdēs eā reseruare odec tracta-
bo de cura excoziationis in vlti et scabiei.

Cap. 4. Quod est de polypo qd multoties vel qui multi-
plex nominatur.

Multoties bec egrit? narib: accidit ex
būoze melico q pfundat
int? i carne nālī et ibidē iuiscat. Et curat
h egrit? bibēdo assidue squingabin d melle
plib? diēb. Et eia corp? seu purga cū isto medicamē qd
tibi dico. qd h aloes succotrin: agaric: turbit: sal et allei.
añ. auz. j. colloqntide: et nigelle recētis: epibimi pfecti cū
spēb? et violaz. añ. qritā pte auz. j. amygdulicū excozica:
taz ad pōdas oinz cū qritā pte ipoz ex gūms arabica et
pūstent oia pfecte: et mīceat cū syrupo squingabin. et postea
bui? ē pōdus. v. auz. cū ciato vno aq decoc. modici hala-
sce cū octana pte auz. j. ex diagridio. et tāntūde mastice. Et
si nō fuerit pueniēter purgat? ex oca voss. ppinabis ei auz
reū vñ de codē fuādo optie abstinentiā: sic puenit i laxa-
tūis. Et cū eū pane optie fermētato: et turturib: et auib:
pūis pditis cū aq et sale et modico olei et acetū et coriandri.
Et ppinabis et ei acetosa: et blete filr decocte cum carne
castratina: et sine carne et modico olei et acetū sunt ei cōue-
niētia. Et narib: iponēdo liciū ifusuz i melle et acetū sū: et

Causa.

De causis apaz
pau auris.

De signis di-
stinctionis.

Olea amygdalaz amara
rū ē optimuz
ad mūdificā-
dum auriem.
Bdes 4. terz
lij. c. 2.

Si ex perant
hone sāguis
in aurē mana-
uerit ipole ē
cura difficult-
tatis auditus
prouenientis
ex eo.

1° modus.

Cura.

2° modus.

Cura.

3° modus.

Fetor narium
nō accidit ni-
si būib: na-
sum finis et
superius strē-
ctum.

Cura.

Regimen

Liber

A scā purgatiōe pācā z postūōe pāceti lichny distillabis in nāres succū de scabāich anabamā: z ē rosa q̄ in frumēto nascit i capis: v̄ succū blere z v̄at his donec libere.

C Incipit trac. de egritudine oris p̄nēs capla octo
Capitulu p̄m de diminutiōe z cor-
ruptione sensus z saporis lingue.

Egritudo p̄cipalr euenit a comestione re-
rum superflue salitaz z acetosari z ac-
tarum in vltimo. Et cura huius est absti-
nere a predictis.

C Lap. 2. Qd est de apostemate seu inflatione lingue.

Leidit ē lingua āpa absq̄ dolore: qd
si vis āpa ipm potes noiare. z si
nō: noiaibz iflatione egredietez a nā. z pp
retinef lingua z ipedit in tñ q̄ minie loqui
pōt pueniēter absq̄ difficultate. z cū hoc nō
mutat sen alterat color ipsius lingue aliq̄ mō. Et de sunt
egritu q̄ lingue maxie appropant. **C** Et cura huius ē
tenē i ore z pducēdo p ipm rem q̄ lingua dura noiaf: z in
arabico v̄i bāualnatbaga: distēperata cū oleo rosa. z cib-
eius subtilis sit z leuis: nō pigrescat oīno in cura sui.

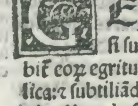
C Lap. 3. Qd est de duricie z difficultate motus lingue.

Ingue ē accidit diminutio z difficul-
tas motus: z sensus pp nocumētū
pueniēs in radice sensui ipsi. aut pp nocu-
mentū vel egritudine existerem in mēbro: in
quo sensus z motus ipsius lingue bz euenire.

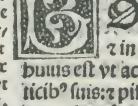
C Et cura huius ē cura quā dicitur sum z curatiōe v̄li de
diminutiōe sensus totius corpis: z relaxatiōe ipsi: z medi-
camē ppriū z p̄ncipale ipsi lingue ē masticare p̄iretmz
z staphilagriā ante cibū: z ducat per os oleū ex corice ci-
tri: totū b̄ declarabo in suo loco deo p̄cedēte. **C** Et bec
egritudo. f. difficultas: z diminutio non accidit lingue pro
maiori p̄tē: nisi ex toto fuerit. Et b̄ accidit pp inflationem
humiditātū venientis a cerebro in neruis ipsius.

C La. 4. Qd ē de apatibz amygdalaz gule.

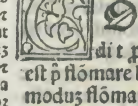
Enerant aut b̄ apata i amygdal gule
exstibz. ppe epiglotiz. Quaf
si suspēderis alas senidā collis istoz remone-
bit eoz egritudo natu dei: s̄mōmādo eos m̄ pus ex cepha-
licaz subtiliādo talr eoz regimē sicut tibi videbit cōc-
nire. Agendo s̄lr circa humore effusum in loco fm nām
ipsius humoris: put tibi melius videbit exigere.

C Lap. 5. Qd est de bothor.

Bothor etiā accidit in ore: z sunt pustule
que z rubee cū excoitatione: sicut
z in alyz mēbris euenire consueuerūt. Et cura
huius est vt accipias ex nucibz recentibz: z teneris cū cor-
ticibz suis: z pistent optime: z bullant in aqua z colluat
os multoties cū eadez: z mora z vinum eoz decoctū sunt
similiter medicina appropriata in hoc casu.

C La. 6. Qd est de coquassatiōe dentiu.

Quassant dentes z pforant z de-
nigrant. Et b̄ eis acci-
dit p̄ maiori p̄te ab būore statico. Et cura boz
est p̄ s̄mōmare basilicā: z bec ē cura p̄m in b̄ casu: z pol-
modus s̄mōmare venas q̄ sūt sub lingua. Et colluat os cū
decoct. radiciū balk: z radiciū spagi: q̄z p̄tes sint eglez. z
si tēpus fuerit hiemale: z eger senex exstiterit: abluat os z
gargarismū faciat cū alktra subtili: z fricare facias dētes
illoz: cū isto puluē q̄ bz dētes pforare z absterge z deal-
bare. aut bec ē receptio. R̄. ex būiditate seu gūma: q̄ exit
ex medulla seu corde arboris dactiloz: scā scissura seu i-
cisione in suo corice: z cōburat: z ex ista cōbusta. R̄. 3. ij.
ireos ēi q̄rā 3. j. succbari ad pōdus oīus: z fiat puluis ter-
rendo qdlibz p̄ter cribellādo subtilissime: z fricent dētes

Difficultas
motus lingue
nō accidu nī
fi ex toto lin-
gua p̄nuetur
sic z sensus di-
minutio.

Bothor sūt
pustule parue
rubee cū ex-
coitatione et
alcola siue ex
coitatione: vt
infra trac. 7.
c. 2. f. Hūte.
sexta tertij. c.
22. z. 23. z 23.
c. c. 6. f. f. f. f.
c. 7. ggg. z
ca. 7. volum
alcola ē cū
excoitatione z
bothor sūt ea
z ita bothor
apud hūc est
alcola: apud
alios z alcola
apud istū est
bothor apud
alios.

Tractatus

cū isto an cibū: z abluat os cū aq̄ tepida: z abstineat oīno
a comestione z potu eoz q̄ st cala actu supflue v̄l frida.

C La. 7. Qd est de pforatiōe dentiu.

Dentibus ē euenit pforatio. z iā dixi-
mus id qd bz nocumētum
remouē: z ē alacbic. i. corniola: qm si scō pul-
uere subtili ex ipsa z fricatiōe dentiu ex eadē i
p̄n ḡnationis foramis exerceat. poterit oīn nocumētū
remouē. Bz si pforatio z corrosio confirmata fuerit: z de
suba dētes dep̄dita fuerit. n̄bil i remouēdo egr̄n s̄ offerre
videbit: s̄ solū p̄stabit ne vltiori pforatio z corrosio fiat.

C La. 8. Qd ē de stupore v̄l alligatiōe v̄l p̄gelatiōe dentiu.

Dentibus accidit b̄ nocumētū ex co-
mestione acriminiuz. Et p̄-
batū ē exp̄tiā q̄ comedere fructus b̄ites l̄i
p̄ticitatē v̄l v̄nctositatē v̄l v̄scositatē p̄fer-
rūt i b̄ casu. z bec alligatio dētibz p̄pe acci-
dere rep̄t. s̄. sensus isti alligatio stupor vel cōgelatio: qd
nulli alyz mēbro eē rep̄t. **C** Et firmauerūt ē q̄ comedē
portulacā s̄lr bz b̄ nocumētū remouere: z a me maḡ cō-
mēdaref b̄ remonē si fieri pōt cū aliqua alia re nō b̄ite
acetositate: q̄z cū portulaca vel ei s̄lli pp sut acetositatem.

C Et si v̄lus fuerit aligs fricatiōe dentiu multoties cum
dulcibz nō cōgelabunt dētes de leui ab oibz acetosis.

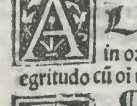
C Trac. 7. de egritudine labioz: z oris: cōtinēs capla. vj.

Labioz ē egritudo labioz: z oris: cōtinēs capla. vj.
b̄is: bz pp būore malū exstēs i stōcho z
ḡnatus a comestione cepaz. Et b̄ būore ex
sui nā calidus grossius z puridus existit.

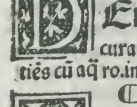
C Et cura huius ē cura quā dicitur sum z curatiōe v̄li de
diminutiōe sensus totius corpis: z relaxatiōe ipsi: z medi-
camē ppriū z p̄ncipale ipsi lingue ē masticare p̄iretmz
z staphilagriā ante cibū: z ducat per os oleū ex corice ci-
tri: totū b̄ declarabo in suo loco deo p̄cedēte. **C** Et bec
egritudo. f. difficultas: z diminutio non accidit lingue pro
maiori p̄tē: nisi ex toto fuerit. Et b̄ accidit pp inflationem
humiditātū venientis a cerebro in neruis ipsius.

C La. 4. Qd ē de apatibz amygdalaz gule.

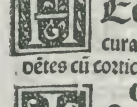
Alcola ē egritudo lingule: qd
aut sūt pustule que p̄gūtine que
sūt i ore oriūf. cura baz ē tenē
in ore oleū pineaz recentiu: z remouet ēt bec
egritudo cū oi medicia stipica absq̄ mordicatiōe.

C La. 3. Qd est de nigredine lingue.

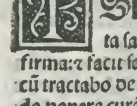
Enigra ē egritudo lingue: qd
lingua z scidit i febribz acutis
pp acuitatē p̄plonis epaz. Et
cura b̄ ē curatio febzis mada: liguas m̄lo-
nēs cū aq̄ ro. in q̄ ifusa sint seia cydonioz diu: sic curat.

C Lap. 4. Qd est de fetore oris.

Egred ē egritudo ex būore corz upro
exstē in stō v̄l circa dētes. Et
cura b̄ ē mūdificare stōz cū hierapi. z fricare
dētes cū corice arbo. nucis: z abluē os cū deco. coriādr.

C Lap. 5. Qd est de torura oris.

Sta ē egritudo in arabico dī lachoa: z ē rela-
xatio scā i vna p̄nū faciet: q̄ p̄ rclaxa-
ta sana v̄sui eē v̄rū: nō sit: s̄ relaxat pars in-
firma: z facit sanā totā apparere. Cui curā memorabor
cū tractabo de curis relaxatiōnū mēbroz. Dic aut inten-
do ponere curā ppriā istius. Et est euacuare seu mūdifi-
care os z mēbra ei adiacētia masticādo grana de reban:
z post abluere os cum oleo corticis citri. Sed remouere

E

Non inuenit
nisi de sinara
gdo. idem tū
5° collig. 55.

F

Cura.

G

Alia h̄ere
pigre id ē 13.
tercij. trac. 1.
c. 35. z 5° ca/
nonis 5° p̄m
trac. 2.

H

Et de supra
trac. 6. c. 5.

*Pare tota ē
fama et recta
infirma. id ē
Bdallabb. 6.
theocucc. c. 6.
z 9° eiusdem
c. 8. f. Ralis
oppo. sentire
v̄l diuisionū
libro. c. 14. z
p. c. c. 5. f. 9.
col. 4. z fol.
10. col. p. 4. z
Būuc. 2° ter-
tij. c. 15. cum
Rali sicut ap-
ponē rōne
duas vide 4°
collig. 50.

A cām r radicē egritudis est res vltis toti corpori. Et hōste
furus suz cū tractabo de purgatiōe toti corporis in caplo
de diminutiōe sensus r relaxatiōe vlti oium membrorū:
si deus voluerit. r nobis ad illud cōcesserit deuenire.

C Laplm. 6^m. Qd est de corrosione labiorū.

Etiā labia sic alia mēbra
aliqui corrodunt p̄suerūt.
q̄re ipsi curā postpono dōec tractabo d̄ cura
vlti oīz corrosiōnū toti corp̄is r oīz cap̄ eaz.

C Ducusq̄ igit̄ breuiter r sufficiēt p̄trāsum d̄ egritudi
eaz cur̄ oīz mēbrorū capiti remāet nob̄ solū de passioib⁹
oculorū dēter⁹ q̄b⁹ p̄plet p̄plet b̄mo oīz capiti passiōnū.

C Tractatus octauus de egritudinibus oculorū que sunt
multez est continens capitula trigintaria.

C Lap. p^m. Qd est de balabol r ē vt res vna videat̄ due.

Sciās q̄ ex hoc corp̄e d̄
d̄it q̄ nonus
erac. d̄bit cē
q̄r⁹ i ordie.

Sciās q̄ ex hoc corp̄e d̄
d̄it q̄ nonus
erac. d̄bit cē
q̄r⁹ i ordie.

C Ducusq̄ igit̄ breuiter r sufficiēt p̄trāsum d̄ egritudi
eaz cur̄ oīz mēbrorū capiti remāet nob̄ solū de passioib⁹
oculorū dēter⁹ q̄b⁹ p̄plet p̄plet b̄mo oīz capiti passiōnū.

C Lap. 2^m. Quod est de inuersione palpebrarū.

Et oculis accitū mltā seu egrit
tudies mltē euenit p̄t̄ex q̄b⁹
vna ē balabol. cū due s̄t spēs. vna ē in
nerno carnofo occulto q̄ gīat̄ pp̄ grossū
cōplonē patiētis. r p̄t̄ etiā accidere pp̄
grossū mās ibi fixā r cōgregatā. Cura
hui⁹ ē post purgatiōnē si passio nō fuerit iucterata in yce
cere in oculum ex oleo rosato. Aut p̄es duas recipias de
codex. Coleo rosato r terat̄ de anbetinoz mīscē simul. r
distilla in oculū vice post vicez donec liberet̄.

C Lap. 3^m. Qd est de pustulis r exuritibus r inflatiōe palpebrarū.

Et oculis accitū mltā seu egrit
tudies mltē euenit p̄t̄ex q̄b⁹
vna ē balabol. cū due s̄t spēs. vna ē in
nerno carnofo occulto q̄ gīat̄ pp̄ grossū
cōplonē patiētis. r p̄t̄ etiā accidere pp̄
grossū mās ibi fixā r cōgregatā. Cura
hui⁹ ē post purgatiōnē si passio nō fuerit iucterata in yce
cere in oculum ex oleo rosato. Aut p̄es duas recipias de
codex. Coleo rosato r terat̄ de anbetinoz mīscē simul. r
distilla in oculū vice post vicez donec liberet̄.

Et oculis accitū mltā seu egrit
tudies mltē euenit p̄t̄ex q̄b⁹
vna ē balabol. cū due s̄t spēs. vna ē in
nerno carnofo occulto q̄ gīat̄ pp̄ grossū
cōplonē patiētis. r p̄t̄ etiā accidere pp̄
grossū mās ibi fixā r cōgregatā. Cura
hui⁹ ē post purgatiōnē si passio nō fuerit iucterata in yce
cere in oculum ex oleo rosato. Aut p̄es duas recipias de
codex. Coleo rosato r terat̄ de anbetinoz mīscē simul. r
distilla in oculū vice post vicez donec liberet̄.

Et oculis accitū mltā seu egrit
tudies mltē euenit p̄t̄ex q̄b⁹
vna ē balabol. cū due s̄t spēs. vna ē in
nerno carnofo occulto q̄ gīat̄ pp̄ grossū
cōplonē patiētis. r p̄t̄ etiā accidere pp̄
grossū mās ibi fixā r cōgregatā. Cura
hui⁹ ē post purgatiōnē si passio nō fuerit iucterata in yce
cere in oculum ex oleo rosato. Aut p̄es duas recipias de
codex. Coleo rosato r terat̄ de anbetinoz mīscē simul. r
distilla in oculū vice post vicez donec liberet̄.

quassatis. r si nō possēs hīc de recētib⁹ fac cū rosis siccis
mixtis cū aq̄ ro. **C** Et inflatio supiorū palpebrarū a me
dicis scarnabe noīari p̄suevit. r cura ei⁹ vltis est purgare
corp̄ cū hierapigra r collogntida donec alleniet̄ egritu
doz r rege euz regimine subtili r desiccatiōe. sed in remo
tiōe eius cū ferro mibi valde timorofum existit.

C Laplm. 4^m. Qd est de scabie oculorū r granulis.

Etia intrinsecis oculorū acci
dūt granula r scabies. Que
granula dura sūt vt lapides. r ē scabies aliqui
valde dura ēē repit̄. r q̄dā aliqui min⁹ dura. r
deterior oib⁹ ē illa q̄ corticib⁹ sicū similit̄. r ē inuiscata
r cōglutinata int⁹ i palpebris. r granulosa q̄dē gīata est
ex humore grosso duro cōpacto r in palpebris inuiscata.

C Lūi⁹ cura ē s̄biliare regimē ipsi⁹. r ex cibis magis lau
datis in h̄ casu sunt aues que p̄parate cū alimuri r acetoz
decoctē cū aq̄ oleo r sale: r turtures ēē viles exirex oleo
rib⁹ blete cōmēdant̄. r yngat̄ loc⁹ assidue cū oleo rosato
scō cū oleo amygdalarū. Et si egritudo grauis scā exirex
rit pp̄ in sensibilitatē ei⁹ a p̄n: aut ex negligētia curatiōis
eiusdē: tūc chirurgicus scidendo vel apēdendo cutis exirex
pādo ipsa granula vel scabiē exteri⁹ curare d̄z. Et ne cūz
est oīno vt chirurgi peritissimi atq̄ docti p̄teris existāt
in anathomia mēbrorū: r i cognoscēdo vilitatē scitūna
mētū cūlūq̄ eoz r nūioz eoz: r suā positionē r sitūz. ad
h̄ vt in errozē minime cadere possint.

C Cura gdes sca
biē ē. p̄ corp̄ purgare totū post digōnē hūozis factā cūz
digestiōis r iciliū. r q̄d magis a nobis cōmēdāt ē s̄ru
pus squinābin fact⁹ cū passulis enucleat⁹ r semib⁹ vire
rice: r cū pullis. Et si idigueris frica scabiē cū que
chbaro duro valde. r scā fricatiōe r abrasione: pone de lūp
aquā rosatā in q̄ steterit semia cydonioz: quousq̄ ab iui
scatiōe fuerit inspissata: postq̄ fuerit collata. Et sic agere
debes plus r minus s̄m fortitudinē r debilitatē scabiē.

C Sed si lapidea fuerit. h̄ est granulosa ad modū grā
dinis: cū difficultate dissoluit̄. Et in hac intendere debes
ipsūz regēdo cū regimine subtiliatiūo r desiccatiōe: r pur
gando corp̄ cū eo q̄d cōuenit. r si nō sufficit cura ista: ad
chirurgiam redi: vt scilicet cum ferro extrahatur.

C Lap. 5^m. Qd est de punctione seu sigillatione palpebrarū.

Sigillant̄ palpebre r cōsū
gunt adiuicē. Cura hui⁹ est
vna ab alia manu: vt scidendo inter ipsas cūz
virga aurea scā ad modū cultelli: r scā icisione pone sup
ipsas vlt̄ int⁹ albumē oīi cōquassatū cū oleo ro. facto cūz
oleo amygdalarū. Et nullus medicorū p̄ter h̄ al. de h̄ oleo
ros. scō cū oleo amygdalarū mētiōnē aliquā facit: sed cūz
s̄m exp̄t̄ ipm cognoscoz suā vilitatē pluries iā p̄bau.

C S̄z q̄ palpebra i angulo lacrimali albugini oculi cō
iungit̄: tūc cura difficilis valde existit. Et h̄ accidit p̄ ma
iori p̄e post icisionē yngule. Et cura h̄ ē igeniose palpe
brā anguli lacrimalis ab albugie eleuare vt separe. r h̄
fieri d̄z paulatim suauiter r plane ponēdo spaciū iter vna
eleuationē r aliā. r hec eleuatio fieri d̄z cū spatula auri h̄
est cū instro auri b̄ite latitudinē r planiciē in sul extremi
tate valde positā: h̄ b̄ minie facē debes: nisi corp̄ optie
mūdificatū atq̄ cūaruz exiterit. ita vt oēm certitudines
inde h̄e possis ne apa vel aliq̄ collectio in loco fieri poss
sit. Et h̄ facto de lūp ponere debes oleū rosatū factū cum
oleo amygdalarū cōtinuando donec fuerit liberatus.

C Lap. 6^m. Qd est de pilis palpebrarū inuersione.

Etia accidūt oculorū pustule
aliqui r sunt ex hūoze pessi
mo. q̄ p̄ spēs sūt 4^e. Una ē ex hūoze q̄ melli
assilat̄. Alia ex humore est q̄ lacti sitis existit.
Tertia ex hūoze q̄ pulib⁹ farie sitis ēē vt. Et
q̄ra ex hūoze q̄ lacti coagulato assilat̄. **C** Et ingrossant̄
ē palpebre supiores p̄ter nāz. r h̄ accidit ex hūoze visco
so coagulato s̄t lacti coagulato. **C** Et orit̄ ē aliqui itus i
palpebris egritudo q̄ balbarda i arabico noīat̄ r sūt ḡna
q̄ grādinū assilant̄. **C** Et p̄t̄ s̄t eis scabies supiēre: r cō
glutinatio ē palpebrarū adinuicē: r duricies lapidosa.

C Et cura pustularū est vt cibet̄ patiēs subtili: r purget̄
multoties cū hierapigra: r pone sup̄ pustulā pecias vna
chbarobaz recentū mutādo eā oī die s̄t: r sic libabit̄ deo
dātē. r h̄ cura pueniētiōz ēē vt q̄ illa q̄ sit cū icisione ex
ferro vt seta seu aliq̄ pilo. S̄z ex h̄ h̄c pustularū cū pēna
alic⁹ aulis sic alie pustule ex h̄ p̄sueuerūt a me iudicat̄ in
cōueniēs. **C** Et de pustule i oculis gīant̄ sic r i alijs mē
bris oziri p̄sueuerūt. S̄z q̄n accidūt oculis: ḡues r piculo
sas valde eas ēē iudicamus cū sit mēbrū s̄bile r d̄licatū
p̄ ceteris mēbris. Et cura h̄az ē purgare assidue corp̄ cū
laxatiuis pueniētib⁹ vnicūq̄ sp̄it̄ yngē locū cū oleo ro.
scō cū oleo amygdul. Et si sic nō liberat̄ chirurgia idiget̄.
q̄re si p̄fect⁹ erit chirologus optie eas poterit remouere.

C Et cura igrossatiōis palpebrarū p̄ter nāz ē epibimare
iplas cū reb̄ stipitiatis s̄bilib⁹ p̄foratib⁹: sic sūt rose recē
tes pp̄ nobilitatē oculi. Et ē yngere ipsas cūz oleo ro. q̄d
scā sit cū oleo amygd. dulciū. Sed si igrossatio p̄dca fue
rit ex hūoze cholico acuto: nullo mō tunc eas yngere do
beas oleo aliq̄ p̄hibitu. n. est in oī mēbro vbi cholera do
minat̄. Sed epibima eas cū folijs rosaz recentib⁹ con

C Lap. 7^m. Qd est de punctione seu sigillatione palpebrarū.

Sigillant̄ palpebre r cōsū
gunt adiuicē. Cura hui⁹ est
vna ab alia manu: vt scidendo inter ipsas cūz
virga aurea scā ad modū cultelli: r scā icisione pone sup
ipsas vlt̄ int⁹ albumē oīi cōquassatū cū oleo ro. facto cūz
oleo amygdalarū. Et nullus medicorū p̄ter h̄ al. de h̄ oleo
ros. scō cū oleo amygdalarū mētiōnē aliquā facit: sed cūz
s̄m exp̄t̄ ipm cognoscoz suā vilitatē pluries iā p̄bau.

C S̄z q̄ palpebra i angulo lacrimali albugini oculi cō
iungit̄: tūc cura difficilis valde existit. Et h̄ accidit p̄ ma
iori p̄e post icisionē yngule. Et cura h̄ ē igeniose palpe
brā anguli lacrimalis ab albugie eleuare vt separe. r h̄
fieri d̄z paulatim suauiter r plane ponēdo spaciū iter vna
eleuationē r aliā. r hec eleuatio fieri d̄z cū spatula auri h̄
est cū instro auri b̄ite latitudinē r planiciē in sul extremi
tate valde positā: h̄ b̄ minie facē debes: nisi corp̄ optie
mūdificatū atq̄ cūaruz exiterit. ita vt oēm certitudines
inde h̄e possis ne apa vel aliq̄ collectio in loco fieri poss
sit. Et h̄ facto de lūp ponere debes oleū rosatū factū cum
oleo amygdalarū cōtinuando donec fuerit liberatus.

C Lap. 8^m. Qd est de pilis palpebrarū inuersione.

Etia accidūt oculorū pustule
aliqui r sunt ex hūoze pessi
mo. q̄ p̄ spēs sūt 4^e. Una ē ex hūoze q̄ melli
assilat̄. Alia ex humore est q̄ lacti sitis existit.
Tertia ex hūoze q̄ pulib⁹ farie sitis ēē vt. Et
q̄ra ex hūoze q̄ lacti coagulato assilat̄. **C** Et ingrossant̄
ē palpebre supiores p̄ter nāz. r h̄ accidit ex hūoze visco
so coagulato s̄t lacti coagulato. **C** Et orit̄ ē aliqui itus i
palpebris egritudo q̄ balbarda i arabico noīat̄ r sūt ḡna
q̄ grādinū assilant̄. **C** Et p̄t̄ s̄t eis scabies supiēre: r cō
glutinatio ē palpebrarū adinuicē: r duricies lapidosa.

C Et cura pustularū est vt cibet̄ patiēs subtili: r purget̄
multoties cū hierapigra: r pone sup̄ pustulā pecias vna
chbarobaz recentū mutādo eā oī die s̄t: r sic libabit̄ deo
dātē. r h̄ cura pueniētiōz ēē vt q̄ illa q̄ sit cū icisione ex
ferro vt seta seu aliq̄ pilo. S̄z ex h̄ h̄c pustularū cū pēna
alic⁹ aulis sic alie pustule ex h̄ p̄sueuerūt a me iudicat̄ in
cōueniēs. **C** Et de pustule i oculis gīant̄ sic r i alijs mē
bris oziri p̄sueuerūt. S̄z q̄n accidūt oculis: ḡues r piculo
sas valde eas ēē iudicamus cū sit mēbrū s̄bile r d̄licatū
p̄ ceteris mēbris. Et cura h̄az ē purgare assidue corp̄ cū
laxatiuis pueniētib⁹ vnicūq̄ sp̄it̄ yngē locū cū oleo ro.
scō cū oleo amygdul. Et si sic nō liberat̄ chirurgia idiget̄.
q̄re si p̄fect⁹ erit chirologus optie eas poterit remouere.

C Et cura igrossatiōis palpebrarū p̄ter nāz ē epibimare
iplas cū reb̄ stipitiatis s̄bilib⁹ p̄foratib⁹: sic sūt rose recē
tes pp̄ nobilitatē oculi. Et ē yngere ipsas cūz oleo ro. q̄d
scā sit cū oleo amygd. dulciū. Sed si igrossatio p̄dca fue
rit ex hūoze cholico acuto: nullo mō tunc eas yngere do
beas oleo aliq̄ p̄hibitu. n. est in oī mēbro vbi cholera do
minat̄. Sed epibima eas cū folijs rosaz recentib⁹ con

C Lap. 9^m. Qd est de punctione seu sigillatione palpebrarū.

Sigillant̄ palpebre r cōsū
gunt adiuicē. Cura hui⁹ est
vna ab alia manu: vt scidendo inter ipsas cūz
virga aurea scā ad modū cultelli: r scā icisione pone sup
ipsas vlt̄ int⁹ albumē oīi cōquassatū cū oleo ro. facto cūz
oleo amygdalarū. Et nullus medicorū p̄ter h̄ al. de h̄ oleo
ros. scō cū oleo amygdalarū mētiōnē aliquā facit: sed cūz
s̄m exp̄t̄ ipm cognoscoz suā vilitatē pluries iā p̄bau.

C S̄z q̄ palpebra i angulo lacrimali albugini oculi cō
iungit̄: tūc cura difficilis valde existit. Et h̄ accidit p̄ ma
iori p̄e post icisionē yngule. Et cura h̄ ē igeniose palpe
brā anguli lacrimalis ab albugie eleuare vt separe. r h̄
fieri d̄z paulatim suauiter r plane ponēdo spaciū iter vna
eleuationē r aliā. r hec eleuatio fieri d̄z cū spatula auri h̄
est cū instro auri b̄ite latitudinē r planiciē in sul extremi
tate valde positā: h̄ b̄ minie facē debes: nisi corp̄ optie
mūdificatū atq̄ cūaruz exiterit. ita vt oēm certitudines
inde h̄e possis ne apa vel aliq̄ collectio in loco fieri poss
sit. Et h̄ facto de lūp ponere debes oleū rosatū factū cum
oleo amygdalarū cōtinuando donec fuerit liberatus.

C Lap. 10^m. Qd est de pilis palpebrarū inuersione.

Etia accidūt oculorū pustule
aliqui r sunt ex hūoze pessi
mo. q̄ p̄ spēs sūt 4^e. Una ē ex hūoze q̄ melli
assilat̄. Alia ex humore est q̄ lacti sitis existit.
Tertia ex hūoze q̄ pulib⁹ farie sitis ēē vt. Et
q̄ra ex hūoze q̄ lacti coagulato assilat̄. **C** Et ingrossant̄
ē palpebre supiores p̄ter nāz. r h̄ accidit ex hūoze visco
so coagulato s̄t lacti coagulato. **C** Et orit̄ ē aliqui itus i
palpebris egritudo q̄ balbarda i arabico noīat̄ r sūt ḡna
q̄ grādinū assilant̄. **C** Et p̄t̄ s̄t eis scabies supiēre: r cō
glutinatio ē palpebrarū adinuicē: r duricies lapidosa.

C Et cura pustularū est vt cibet̄ patiēs subtili: r purget̄
multoties cū hierapigra: r pone sup̄ pustulā pecias vna
chbarobaz recentū mutādo eā oī die s̄t: r sic libabit̄ deo
dātē. r h̄ cura pueniētiōz ēē vt q̄ illa q̄ sit cū icisione ex
ferro vt seta seu aliq̄ pilo. S̄z ex h̄ h̄c pustularū cū pēna
alic⁹ aulis sic alie pustule ex h̄ p̄sueuerūt a me iudicat̄ in
cōueniēs. **C** Et de pustule i oculis gīant̄ sic r i alijs mē
bris oziri p̄sueuerūt. S̄z q̄n accidūt oculis: ḡues r piculo
sas valde eas ēē iudicamus cū sit mēbrū s̄bile r d̄licatū
p̄ ceteris mēbris. Et cura h̄az ē purgare assidue corp̄ cū
laxatiuis pueniētib⁹ vnicūq̄ sp̄it̄ yngē locū cū oleo ro.
scō cū oleo amygdul. Et si sic nō liberat̄ chirurgia idiget̄.
q̄re si p̄fect⁹ erit chirologus optie eas poterit remouere.

C Et cura igrossatiōis palpebrarū p̄ter nāz ē epibimare
iplas cū reb̄ stipitiatis s̄bilib⁹ p̄foratib⁹: sic sūt rose recē
tes pp̄ nobilitatē oculi. Et ē yngere ipsas cūz oleo ro. q̄d
scā sit cū oleo amygd. dulciū. Sed si igrossatio p̄dca fue
rit ex hūoze cholico acuto: nullo mō tunc eas yngere do
beas oleo aliq̄ p̄hibitu. n. est in oī mēbro vbi cholera do
minat̄. Sed epibima eas cū folijs rosaz recentib⁹ con

C Lap. 11^m. Qd est de punctione seu sigillatione palpebrarū.

Sigillant̄ palpebre r cōsū
gunt adiuicē. Cura hui⁹ est
vna ab alia manu: vt scidendo inter ipsas cūz
virga aurea scā ad modū cultelli: r scā icisione pone sup
ipsas vlt̄ int⁹ albumē oīi cōquassatū cū oleo ro. facto cūz
oleo amygdalarū. Et nullus medicorū p̄ter h̄ al. de h̄ oleo
ros. scō cū oleo amygdalarū mētiōnē aliquā facit: sed cūz
s̄m exp̄t̄ ipm cognoscoz suā vilitatē pluries iā p̄bau.

C S̄z q̄ palpebra i angulo lacrimali albugini oculi cō
iungit̄: tūc cura difficilis valde existit. Et h̄ accidit p̄ ma
iori p̄e post icisionē yngule. Et cura h̄ ē igeniose palpe
brā anguli lacrimalis ab albugie eleuare vt separe. r h̄
fieri d̄z paulatim suauiter r plane ponēdo spaciū iter vna
eleuationē r aliā. r hec eleuatio fieri d̄z cū spatula auri h̄
est cū instro auri b̄ite latitudinē r planiciē in sul extremi
tate valde positā: h̄ b̄ minie facē debes: nisi corp̄ optie
mūdificatū atq̄ cūaruz exiterit. ita vt oēm certitudines
inde h̄e possis ne apa vel aliq̄ collectio in loco fieri poss
sit. Et h̄ facto de lūp ponere debes oleū rosatū factū cum
oleo amygdalarū cōtinuando donec fuerit liberatus.

C Lap. 12^m. Qd est de punctione seu sigillatione palpebrarū.

Sigillant̄ palpebre r cōsū
gunt adiuicē. Cura hui⁹ est
vna ab alia manu: vt scidendo inter ipsas cūz
virga aurea scā ad modū cultelli: r scā icisione pone sup
ipsas vlt̄ int⁹ albumē oīi cōquassatū cū oleo ro. facto cūz
oleo amygdalarū. Et nullus medicorū p̄ter h̄ al. de h̄ oleo
ros. scō cū oleo amygdalarū mētiōnē aliquā facit: sed cūz
s̄m exp̄t̄ ipm cognoscoz suā vilitatē pluries iā p̄bau.

E Cura istatiō
nis palpebra
rum.

F Cura granu
lorum.

G Cura scabiē.

H Cura scabiē
lapidose.

I Cura pūm
modi.

J Oleū amygd
dalium ro
satum.

K Cura secūdi
modi.

L

M Cura per me
dicinā.

Liber

I
Modus pri-
mus curandi
manuatis,

2° modus.

3° modus,

4° modus,

K

gra aliquid de colloquenda. et extirpando trabe pilos quies-
cunt oritur. Et si post extirpationem vngue loci cui sanguis
vespilionis. Et si scire debes quod aliquid medicorum hac egri-
tudine curat. Modus. Si uersando palpebram versus superiorem
partem glutinatio eam ibi cum glutine ita ut non redeat donec scia-
sit cantherisatio cum vga auri i radice pilorum. ita a me non col-
laudat cura talis. Et si extirpare pilos et radice ipsos
euellere. et desuper sanguinem vespilionis sic diximus ponere cura
laudabilis valde existit. Sic diximus i bac. Et aliquid sunt qui
icidendo scidunt palpebram. scilicet desuper i radice pilorum. Et p-
illa icisione desuper euellunt pilos. et deinde sunt cum filo subtili
valde crente crete. et postmodum pili redeunt ad statum
suum vel oriuntur modo debito et naturali. Et aliquid est ex chirurgis
sic quod mirabilem curam inueniunt. et est ista. scilicet ut capiat manibus cum
subtilis palpebre superioris eleuando eam superius. et ponendo eam
inter duas petias arundinis modo debito preparatas. ligando eas
ex virgulis per stricte. et dimittat donec putrescat et segreget
et solides per se. considerando tamen ne cum palpebre i tunc eleuet
ut ipsa inuoluta possit remanere. Et attendere debes circa co-
ponere oculi regendo eum cum aqua rosae. et cum collimys factis cum
aqua rosae. de foris ponendo super palpebras emplastrum ex folijs
rosarum. scilicet dictando cum subtili donec fuerit liberatus.

Capitulum 7^m. Quod est de casu pilorum palpebrarum.

Quando huiusmodi accit palpebris cura
ri os cum lapide laguli trito et pul-
uerisato et ex eo facto alcohol et oculo palpe-
bris ponendo quotidie et rectificando cibum.

Capitulum 8^m. Quod est de generatione plantarum in palpebris.

Eplacule oriuntur in palpebris ex supflua
humiditate. Cura huiusmodi est corpus
mundificare et oculis alcohol ponere desiccantium.
Ibulando cibum faciens eum declinare ad siccitatem.

Capitulum 9^m. Quod est de ordeolo in palpebris.

Palpebris accidunt pustule siles
grantis ordeci quod ex hu-
moribus acutis procreantur. Et cura horum est
cura pustularum predictarum.

Capitulum 10^m. Quod est de fistula lachrymalium.

Ecgritudo pro maiori parte accidit
post apertum lachrymalis et
apertum lachrymalis. Quasi si pigritia et negligencia
fuerit i curatio debet corrumpere os. et aliquid ruperit
apertum seu apertum in naso i de sanies euasit. et potest et acciderit
quod puerum apertum in i tunicis oculorum et inde corrumpit.

Lura,

Cura autem debet esse corpus vel curare cum stomia. et i purgatione
sufficiat ei hierapysgra continuando eam. Et quod si foramen siue
fistula siue valde existit. tunc tunc ibi minie per. Quasi i cor-
dem foramen ponere debes huiusmodi medicamentum. Et si ibi adu-
trist i puluerisato. et distemperare cum aqua rosae. donec ad perfectam
gredine duentur. et coles i foramine distillet quidam donec
libet. Si i isfirmus puer fuerit vel mulier. tunc ibi isfra pidi
cum cohuri os addendo et aliquid de puluere chartarum adu-
ruz. Et si patiens asper et dure ac terrestriis copiosis fuerit.
tunc pocius medicis addere debes de caligie furni vel cam-
ni distemperando cum aqua rosae. et colando vel ocum. et i continuando huiusmodi
medicamentum donec integre libet. Sed si sanies per nares exie-
rit. tunc succum ceterauree maioris vel marrubij vice post vice
naribus inuicias donec exiceat. Et si pocius sanies de sub ocu-
lo emanauerit foris. tunc periculose est valde indicam.
Quare eos bis tantum pocius purgare debes. Et si est et per ma-
iorem parte est de capite inclinato. tunc per anterior. cauendo
oio ne reiect. iaceat siue supinus. ne sanies redire possit
ide ad cerebrum. Et comprime oculum manu tua vel digito lenit
i suauit. donec sanies tota. put pole fuerit egrediat facie.
do oculo curas suprascriptas. Et desuper ponendo emplastrum sti-
pticum et sforatum scilicet ex rosas et balauitibus tritis mixtum cum
aqua rosae. frangendo stipticitate balauitiaz cum mucilaginis. se-

N

Tractatus

minis et donioz continuando talia donec fuerit liberatus.

Capitulum 11^m. Quod est de carne addita in angulo lachrymalis

Etiam ab antiquis expressum est i vidi eum esse per
bani quod apponi alafiar i oculo. co-
fert fistule ipsi. et et carni addite i lachrymalis.
ponendo et ibidem alcohol cum istro seu stilo apto
ad desiccantium et absterfus. Et quod a me magis laudat.
est illud quod sit ex ere vstro exercendo illud donec fuerit liberatus.

Capitulum 12^m. Quod est de diminutione carnis in lachrymalis.

Ecgritudo accidere potest ex appone
continua medicinarum acutaz vel ex
inci sione facta ibidem cum ferro. Cuius cura est in
loco illo ponere emplastrum factum ex thure masticato
et cum penidys. quoniam perfectissimum existit in hoc casu.

Capitulum 13^m. Quod est de egritudine accitibus in ipso oculo.

Ecgritudo gualitudo gualitudo ac ou
riores et pfudiores pocius exi-
stunt. et ex istis et aliis quod gualitudo alia est re-
peritur. et certum est quod oculus compositus est ex pti-
bus diuersis. quod vna parte ceteris obtinet pti-
cipat. et oes alie sibi sunt subiecte. et ad sua vitia totali per-
create. Et huiusmodi quod siue oculus dicat siue ipse per noiet.
et illa parte de quod loquitur huiusmodi. et si eadem egritudo supuenerit.
desitue ipsa parte nobil seu pocius. Et tunc est excellentior alius
partibus vel positare ipse vel nobilitate. et istis duabus rationibus a
phis vnaquodque res alius excellens vel excellentior est noiet. et
sup huiusmodi edificam inuimone in bac. Quare cura egritu-
tudo i ista parte pfirmat. si aliquid de ea i cura error alius acci-
derit eam oino i curabile est indicam.

Et si scire debes quod
partes oculi sunt multe. et scire atque cognoscere vilitate seu opone-
cuiuslibet eaz difficile valde tpe habet. et tunc quod huiusmodi cor-
de suo pposuit non reddere rationem singulorum pocius. nec eaz
casus et vilitates declarare i libro suo que fecit de iunamento
medicorum. sed solum de egritudine pertractauit. quare demeritones
erat manifeste. Ergo cum sic est illo tpe quod minis istis no-
iueniri debet. quod cum sciatur medicis sint atque rari quod studeat in-
sciens. tunc per inueniendos quod sunt circa lectas seu fides suas.
tunc est per iteriendos et studium quod sunt circa modum. Et tales sunt qui
vitupant et dirident illos qui secum non commiscet. et secum non co-
morat i suis potidibus atque cibis. quod non ridet et trusat cum eis
atque qui plateis secum non comorat. Et qui per ciuitate secum non
icedunt eundem et redeundo. Nunc autem rememorari itidem sub
breuitate accitibus qui ipsius oculis sunt supuenerit. permi-
tred eoz casus. ponendo tamen quod ad ipsorum curas necia est pbaat.

Capitulum 14^m. Quod est de compositione oculorum.

Oculus sigides compositus est pbaat ex diuer-
sis tunicis. quod quod ppe craneum co-
morat. et est pellicula quod supra carne iuestita.
Et post illam tunc parte anteriore est alia tunica quod

di scindit. et post illam. sicut legat retina. Et sunt et in oculo hu-
mores seu humiditates ples. quod quod principalior et nobilior est
grandinosa. et illa principaliter in istum visum existit. tunc ex pre-
teriori tunc craneum humiditas vitrea. apodiat amplectens
ipsas circularis. ex illa parte deferens sibi nutrimentum atque pa-
bulum unde nutrit. et hec ipsi non existit atque vilitas. et ex
parte exteriori tunc acre albugine. et amplectens gradineu
circularis. et ei clipeus atque tutamie existit. et illud quod circudat
et coopit albugineu ex exteriori tunica vena huiusmodi colore
nigru tendens ad viriditatem. Et post legat ex eadem parte tu-
nica quod cornea noiet. et e coopit atque circudas vna vni-
dis. Et i exteriori parte posita est pinctina non coprehedens
vna atque cornea totali ex oi parte. Et nunc dimitto huiusmodi ponere
ortum et generationem istaz. ne me tractat nimium plonger. Et
huiusmodi manifestum est. et eis conuenire vel chirurgis et manibus
operantibus. Et dico quod quod humor gradineus est radii et
subiecti sensus visus recipiens ipsum visibiles per neruum
obitum veniens a cerebro. et vniuersum oculis habet duos

5° meta. tra-
cta. 16. r. 9°.
c. 15. d. 15.

Contra mo-
dum sicut te
ponit.

De
riol
thul
plo
Lui

Idem 3° tereis
trac. r. ca. 1. r.
p. collig. 17.
et p. alimio.
ris. c. 8.

Idem 3° tereis
trac. r. ca. 1. r.
p. collig. 17.
et p. alimio.
ris. c. 8.

A neruos venientes a cerebro: ideo oriuntur et sunt ambo ob-
uantes se i via: et postea diuiduntur ab invicem. Et oculis oculis
pudat neru? q tele retine pungi: q est circūdas vitreū.
Et iste neru? postmodū diuidit et spargit et extendit et sub-
tiliat et pungi cū venis pulsantib? et nō pulsantib? ex qb?
est retina cōtexa pcepto diuine puidēie. Et qlibz neru?
ex istis neruis qñ spargit et extendit bz operimētū defen-
dēs ips? a nocumētis: sicut tunice vasis apponunt: et sūt et
sustentacula sustinētia ipsos: sicut fibule ponunt in manu
bzys cutelloz. Et tunica qdē vnea vne affimilat: bzis so-
ramē vnu a quo lux extra emanat. Et sub ista est humor
albugine? sit cū spū q spūs rēdit ab būore grādinofo ad
tunicā corneā. Et dicte tunice et būores oēs sunt defendē-
tes grādinofo a nocumētis. Et cū dico spūs: intēdo spūs vi-
sibiles: qñs qlibz aer valde subtiliat? spūs possit noiari
fm istaz medicor: et nō loquor de spū fm istaz dialecti-
cor. et ista dixi de spū vt ex equocis minie possit errari.
Nūc seq? tractare de pppis egritudinib? oculor.

B Cap. 15. Quod est de pustulis et pnis apertis oculor.

Pustule et pua apata q oculis accidunt p
maiori pte rubea existūt. Sed
pustule q in cornea pcreant ad albedinem
tendunt: gñatur ibi. In cornea sanies sicut
fit in alyis mēbris cā alicu? pustule. Et pōt
etiā euenire ex corrosione. Et fit diuersificatio i pustulis
paruis: fm diuersitate suaz spēs. B est in duricie et mol-
licie: qñ duricies seu dura pustula est: qñ pcreat sub pā-
niculo tertior: mollior qñ sub pmo oit. Sed pustula que
sub cornea oit: si nō est in directo pupille: nō bz visus re-
mouere. Sed si in directo fuerit visus remouet: atq? puat
oimor: laniat cornea atq? oculus exterius eminet.

Cap. 16. Quod est de variolis oculor.

Variolarum quedam sunt que cre-
cunt cura eaz leuis existit.
Et qdaz magne: quaz cura difficilis existit.
Quedā medie existūt: fortior ex spēs ista-
ruiz est illa q eminet in tñ q tagit pilos pal-
pebrar? exteri? et capiti clauuli filat? et isti? cura impolis
existit. Sed si pua fuerit erit polis h cura er. Et scias
q oia ē iter variolaz: qñ variola albedine vñ bñ. Et
itez ex variola pole ē vt pupilla torqueat: et a sua exeat
rotunditate. Quare si pua fuerit torura: sufficit tibi in
cura colliriū rosaz: siue sief rosaz fricatū subtilissime cū
albugie oui: et ponat in oculo gutta post gutta. Et subulia
regimē: et purga corp? cū eo qd puenit. Et qd magis lauda ē
in purgādo caput ē bierapigra sola si corp? fuerit debile
et tps obuauerit: siue nō fuerit aptū purgationi et bierapi-
gra cū colloqntida et medulla amygdalaz si corp? fuerit
debile et tps tepatū magis ceteris collaudat: sz attende q
ante purgationē icipere debes a flōmia basilice si corp?
robustū fuerit extrabēdo de sanguie in qñtate magna. et
si debile fuerit: et tps nō fuerit tepatū. minue ex cephalu-
ca trabēdo in modica qñtate. Et cōuenit in B casu istud
sief. qd. sz. semis rosarū et corticis subtilis granor? pint et
caude equine. aii. aur. v. licy et croci. aii. 3. j. sarcocolle. 3. 5.
semis cydonior? quartā pte. ponderis totius pōctre rece-
ptionis. pistent optie et cribellent subtilissime vnaqueq?
res sigillatim p se. oemus plures sif reducant et sub aqua
rosata cooperiant et pmaneat i ea sic. aii. boriz et malaxa
optime: et deinde pmitte sic gescere et aqua rosata clara q
supernatabit remoueat. et qd spissum est et turbidū in vase
vitreo recōdat et pmaneat sic donec induret: et tūc infor-
ment grana ad modū semis coriadriz: cū necē fuerit dis-
soluant cū albugie oui et in oculo distillet. terrestreitas

et grossicies illa q remāsit a turbido et spisso pōcto in
fundo vasis itez pistet: et cūz aq rosata misceat: et sup fo-
lia vitis extēdat et clauso oculo desup emplet. Et i suma
dico q cura istius est subtiliare regimē cōtinuādo donec
fuerit liberat. Et scias q qñbz variola q in vnea oit
curabilis existit: pter illaz q capiti clauuli similat.

Cap. 17. Quod est de dilatatione pupille et ei? strictione.

Ecgdez egritudo. dilatatio pupille
et ei? strictione maxie pueris
bz euenire pp sterū eoz: sz pole est q pstri-
ctio ipsi? sit nālis: et illud tūc ē valde bonū:
eo q spūs visibilis coadunat et sif pstringit
et nō in exitu disgregat: sz cū sif mult? inde cū fortitudine
exit. Et dilatatio qdē itez accidit vel accidere pōt ex cō-
cussione seu pculsiōe: aut ex multa retēdiōe anbelit? sicut
accidit mulierib? in pui. Sed qñ dilatatio ē inālis: cura
tūc idiger. et B cū sief sibi puenit? et cū alchool. Et attē-
de q diuersificat cura rōne etaz et sexus: qñ cura infantū
et mulierū ē cūz sief et senib?: et bis q sunt in vltia iuuentutis
cura sit cū alchool desiccatio. Et sief infantū et mulierū
est h. sz. succi corticis gñator? 3. j. scedenei indi. aur. iij.
mādragore: camomille: scis lini. aii. aur. iij. croci. aur. i. se-
minis cydonior? 3. j. pili. sz. Terant spēs subtilissime
et cribellent p pānū spissū. deinde misce hūc puluerē cū
succo pōcto corticū granator? et cū 3. v. aque rosate. et cūz
aur. x. succi memithe optie colat: et pone ad lentū ignē:
decoque donec ispissent ad modū pastez: fac inde pillas
ad modū ciceris: excicent in vmbra: et cūz necē fuerit disti-
soluat vna cū lacte mulieris recēter mulsor? ponat quo-
tidie gutta post gutta i oculo. Sed si cū hac egritudine
apa fuerit: incipe debes a flōmia et a purgatiōe si etas nō
obuauerit: et vir? fuerit fortis et tps conueniens exiterit: et
qñ sic est: de basilica exbere debes et in qñtate magna.
Sz si vir? fuerit debilis et tps ineptū fuerit: tūc de cepha-
lica minue debes: et in modica qñtate. Colliriū cōpetēs
illis q sunt i vltia iuuentutis et senib?: et et q in senio sunt cō-
stituti. sz. antimony abluti: et thucie abluti: lapidis emati-
tis: lapidis laquli et margaritarū: et floriz balaustraz. aii.
aur. v. vñq dōz p se sigillatim optie terat et cribellent subti-
lissime et misceat malaxādo oia cū aq decoct. iij. aur. flo-
ris myrtelle et scis cydonior? et croci et scis rose canine. aii.
aur. iij. et fenugre. et viol. aii. aur. y. oia pdcā cōqualsent et
bulliat in duab? libris aq lēto igne: donec ad vñā libraz
veniat: et colent p pānū spissū valde: et cū hac decoct. mi-
scere debes malaxādo puluerē pōctaz: retū postmodū
excicēt. et itez cū pdcā decoct. misceat et excicent. et B de-
cies fieri d3: et deinde excicent et terant et cribellent subti-
lissime: et de isto puluē distēpato cū aq ros. i oculo d3 po-
ni mane et sero donec fuerit liberat. Et h puluis nō solus
pferi illi q dilatationē pupille patit ab egritudine. verū et
q eā habuerit a nā. Sz si cūz dilatatiōe fuerit apa. primo
euare debes corp? cū flōmia: et postmodū cū laxatiue: sic
pdxim? emplando oculū desup cū florib? rosaz: recētūz
vice post vice: vel cū coto nouo madesfacto in aq ro. opti-
ma et odorifera valde: donec sedatū fuerit apa. Et postea
vteris colliriū seu puluere senib?: sief pueris sic pdxim?
Et pro certo bñe debes q si negligētia in cura exiterit p
maiori pte ad defecūz aque in oculūz bñt ouenire.

Cap. 18. Quod est de descensu aque ad oculum.

Signa descensus aque ad oculum
sz disgregatio visus: et q ap-
parent añ oculos ipsoz quasi mulce volan-
tes vel cimices: et hec vñformiter eis appa-
rent: et ieiuno stomacho qz repleto. Et hec
aqua generat ex sumpositiōib? et vaporib? ascendentibus a

Dis variola
vnea curabi-
lis est pter il-
las que capiti
clauuli similat.
Dilatatio oculo
temp emat
la: strictione
no. Ides
4. de acci. et
mor. c. 2. et 2.
c. 3. fo. 40.
et 3. tertij tra-
cta. 4. ca. 15.
vide ibi.
Dicit iter sief
et alchool.

Cura
F

Cura facit
cū apat.

G

H

tra
9.
tra

no
116

Dicit iter va-
riolae et pu-
stulas est du-
plex.
Cura.

rit
1.
17.
160.

ad
bna
sua
in q
3d
aliu
col
1.
160.

Liber

Tractatus

I

Cura primi
modi.

K
Differētia in
ter mollifica
re et purgare

Regimen

L
Idē supra in
capto de con
seruanda sa
nitate.

Cura secūdi
modi.

N
Vide. 2. c. c.
3. f. 4. col.
2. duos casus
in quibus absti
nere oportet
a tali extra
ctu. et tertia
terru. trac. 4.
c. 20. et 7. col
hget. 38.

Supra. c. 12.
humor. trac.

Stomacho et corpe sup⁹ succēssine vice post vicē: et simul
coadunant⁹ et puerunt⁹ in aquā. sicut manifeste appēt in
balneo q^o ex vaporib⁹ a fumositatib⁹ resolutis sit ascēssio
ad superficiē. et ibi cōgregant⁹ et in aq^o puerunt⁹ q^o iferi⁹ gut
tatiz cadit. Et puenit tibi in curatiōe hui⁹ egritudis vt
sis studiosus in purgādo corp⁹ cū medicis laxatiuis: et nō
sufficit tibi purgatio facta in h⁹ casu cū hierapigra solum:
nisi cū ea misceat aliqd de collognida et aloē et semie se
niculū et in arabico dī belbeg: et sale et mastice pro pforta
tiōe sōchi. S⁹ si viri fuerit fortis et tps et etas pueniens
exiterit. incipe debes a sōmia: et postea pdicta purgatio
subsequi dō. Et si summa dico scire debes et minime obli
uioni tradere ēt si egritudo regrat et fortis existat viri et
tps et etas coadiunauerint vt nullaten⁹ sōmes corpe sti
prico existem. Qm si feceris ad incōmoda et nocumenta
multa infirm⁹ poterit puenire. Quare i tali casu puenire
debes adiunādo cū euz reb⁹ mollificatis. Et cū dico mol
lificare: nō intelligo relaxare. cū h⁹ nomē equocū existat.
Et tibi puenit scire q^o mollificare sōchū et itestinas: nō
est idē qd purgare: sicut in h⁹ multis errauerūt credētes q^o
purgare et mollificare idē existat: qm p mollificare intē
dim⁹ id qd educē bz feces lubricādo q^o in sōcho et itesti
nis reptunt: sicut mercurialis oleo cōdita facē nouit: vel
liciendo et abstergēdo et aperiēdo sicut sit cū almurī scō
ex farina ordei vel frumēt: vel liciendo solū sit cū aceto
solo. et si napsis ēt feces et superfluitates sōchi et itestinoz
educere pōt. et pro tanto talia minie purgare dicunt: qm
purgare ppe dō expulso scā a medicā cū electiōe. Et
abstineat a hys oino: et ciba cū pullis assatis euz modico
panc optie sermētato comedēdo papz: in sero ad cenā. f.
minime comedat: et comedere pullos elixos cū brodio in
hebdomada tñ semel nō nocet. Et si cocti fuerint cū ra
pis donec dissoluant⁹ pferunt: qm rape oculis nō modicaz
ppteratē hie cōpobant⁹. et multoties firmiter aspicere in
oculis siluestris asini expus ē atq: ceruū mirabilr eis va
lere. Et itez rememorati fuerūt optimi ex medicis anti
qs q^o iclinare facies aptis oculis sup decoctionē croci eis
cōscere pbatū est miro mō. et si cōtinuab⁹ h⁹ multoties:
pole ē vt ille vapor inde dissoluat⁹ et liberet oino. Et s⁹
postq^o scā est descēssio aque in oculū nō est laboriādū: nūc
circa cū donec coagulet⁹ et digerat⁹ et ad terminūz medio
erē iter subtilitatē et grossiciē deueniat. Et postq^o digesta
fuerit: et ad terminūz pueniētes deuenierit: nūc artifex labo
rare dō in extrahēdo ipsaz post purgationem vlez totius
corporis et pñales capis. Et est necesse vt hic artifex in h⁹
sit aptus et subtilis valde: et multoties expus: ne in hac
opatiōe aliquā lesionē inferat alyz partib⁹ oculoꝝ.

Caplm. 19. Qd est de extractiōe cataractaz ab oculis.

Portet qdēz vt extrahat cataracta post ips⁹ pfectā digōnem et coagulationē: qm si ante feceris redibit aq^o vt pus. Et cū dico extrahere cataractā intellige sane q^o ipole ē cā extrahē sicut multū credi
derūt: s⁹ pñda cūz acu inferi⁹ in spissitudine oculi. Et scā pñda cūz acu inferi⁹ in loco remoto et gero cū oī abstinentia ab oī opatiōe et exercitatiōe et ab oib⁹ que aliquā graue
dinē facere pñt. et sic possibile erit vt liberent cōplete.

Caplm. 20. Quod est de constrictione pupille natura

lis et non naturalis. **S**cire debes q^o constrictione pupille nā
lis et a natiuitate est laudabilis sicut pñdim⁹: eo q^o pferit vsui coadunando spm visibiles: q^o si post natiuitatē h⁹ pueni
rit egritudo: aut erit ex siccitate dominante

N

Simile hma
qti. 73. c. 9.

Cura

O

Dia ac
cent oc
piedo

ibides: vel ex humore aliquo acuto locū illum desiccate:
sicut appet in pellib⁹ seu corpi pfortatis: q^o q^o exicant⁹
corrugant⁹ et pstrigunt⁹ forania. Et siccitas qdē accitatis
huic mēbro accidit: sicut oib⁹ alyz mēbris gñalr accidere
pōt. Et q^o accidit in quocūq^o mēbro fuerit difficilis exi
sit curatiōis: et q^o si ipolis: et nisi h⁹ esset: posset artificialr
curuitas in senib⁹ remoueri. Sed laus sit et glia altissimo
creatori q^o posuit h⁹ esse ipole ad certitudinē signōis se
nectutis. Quare medicus cōtēt⁹ esse dō in humectando
solūmodo tñ vt nālis seu radicalis humiditas cōseruari
possit: et vltius minime possit exicari. Colliriū pue
niens huic. sc. violaz buglosse. añ. 3. j. nenufar ptes tres
vni⁹. 3. oia hec ponant⁹ in aq^o pluuiālū vt in aq^o dulcis son
tis et in cōueniēti vase: ita vt optime submerse sint sub aq^o
et illud vas in altero vase maiori pleno aqua ponat⁹: et ad
ignē bulliat tandū donec aq^o colozes mutauerit: pñdite
res talr sint dissolute: vt ad modū paste dūeniāt. Et post
modū extrahant⁹ et pistent⁹ fortiter et ponant⁹ i pāno den
so subtili et fortiter expmant⁹ in papside vitrea et munda
valde. exicet collatura illa in ymbra: et postmodū infor
ment⁹ grana ad modū coriādri. et cū necē fuerit dissoluāt⁹
cū albumie oui colūbe et in oculū mane et sero distillent⁹.
Et h⁹ colliriū mltū vile existit mulierib⁹ pueris et senib⁹.
Sed oino siccitatē remouere impole ē dīcīm⁹. Sed
humectabit⁹ mēbrū ad suā nālez humiditatē pseruan
daz. et itez albumē oui colūbe cū viscositate gūmi arabi
ei in oculūz distillatū cōfert similr in hoc casu.
Caplm. 21. Quod est de debilitate visus ex penuria et
paupertate spirituum visibilibum procedente.

Ecquidem egritudo p maiori pte
senib⁹ accidere plocut
et coitu supflue vitētib⁹. Et illis q^o assidue fir
miter i sole aspiciūt vt in locis multū radio
sis: aut supflue splendentib⁹. Et cura hui⁹ pest
cōtinue comedere oua colūbaz decocta cū rapis: aut vi
tella ouoz gallinaz elixata in aq^o comedere cum sale. Et
itez in h⁹ casu pferit comedere pullos colūbaz siluestriū
absq^o capitiū: et collis coctos cū rapis. Et galline ēt cū pñ
ctis pullis et rapis decocte puenientes in h⁹ casu existant
absq^o collis et capitiū: nūc eo q^o capita istoz ppterates p
bant hie in faciēdo cecitatē. h⁹ est nō videre post occasuz
solis oino: sicut cerebra ipsoz pñctioz ppteratē hie dīcūt
in augēdo seu multiplicādo itellm. Et itas ē pñctioz pul
loz colūbaz siluestrium et gallinaz pñctis pferre dīcūt.
Et comedere etiā grana pini cōquassata et posita in succo
maloz vitilia sunt in h⁹ casu. Et pñcipue eis vt multotiens
odorēt mala odorifera: qm multū pferit eis. Et h⁹ sunt ea
que angent seu multiplicant visibilem spiritum.

Caplm. 22. Qd est de constrictione nerui optici.

Ecquidem egritudo accidit ex hu
more grosso et viscoso
oppilante ipsum foramē seu cānales ipsius
nerui: vñ spūs visibilis bz pñāfire: vt ex cō
cussione vel pcussione ipz pstringēte seu ob
turātē. Qd si oppilo parua fuerit. sequit⁹ inde debilitas vi
sus: et si magna et cōpleta fuerit: oino patiēs effici⁹ sine vi
su: et signū hui⁹ egritudinis est: q^o si cōpelleris digitū sup
pupillaz ifirmi: pupilla alteri⁹ minime dilatā. Et pōt ēt
accidere q^o oppilo erit in loco interfecationis vñ⁹ nerui
sup alteruz: et tūc in ambob⁹ oculis visus ex toto amittit⁹.
Et ex h⁹ admirant⁹ medici q^o in vna hora pñuat⁹ visus: et
ex toto amittit⁹ in ambob⁹ oculis. Sed nō est admiratio
illis q^o sciunt anorthomiā: qm isti duo nerui oriunt⁹ a cere
bro et extēdunt⁹ ad anteriora: et in medio frōtis pñgunt⁹
et vñunt⁹: et ibi interfecant⁹: quare si oppilatio fuerit in lo

Q

Cōdit
dict. et
vide i
medie
de pñ
medi.
4. et
vlt. et
c. 9.

A
Sera Gal.
circa primi
modi,

Exi modi,

B
Dia acuta no
rent oculis re
piendo caput,

C

Todtodes me
dict. pro quo
videt ad ipo-
medico 22°
de pstone ar.
medi. c. 7°. 2
4°. Almas. c.
viti. c. 25°. c.
6. 9°.

D

co intersecationis et vnionis ipsorum adinuicem fiet perditio
vitis in ambobus ex toto simul et semel. Et de hac egrit
tudine dicit Gal. qd est ipse ad sanadu. Sed mihi v
q si omnia cephalice et purgatio corporis tota et capitis et
epithimare caput cum toto madefacto in oleo ro. et liliorum et
anbati mixtis et tepidis optimis faciet opone in isto calu.
Et distillare et pedita olea calida ex alto sup capitis prez
anteriore p subtilis canulas no modicu coferre v. Sed
in principio oppilonis pferre dicimus multu oleu rosatu
quo renouate fuerint rose recetes pluribus annis. Et cibi
eorum sint subtile et qui habet stomachu et intestina ipsorum
mollia pferuare et lubrica retinere et exerceas in istis toto
posse qm innare poteris si oppilatio fuerit obilis. Et
possibile est et q pedita oppilo fiat ex apate qre ex p
ctis dissolu pot. inde videbis pfectu istu cure si aliqd
de visu remansit et oppilatio non fuerit ex toto copleta et
cofirmata. Qd si fuerit oppilatio ex toto firmata et cople
ta et ex toto visum amiserit tunc desperatus suz sicut Gal.
Sed cu hoc toto abstinedum est a contrariis et no solus in
ista egritudine. veru etia in oibus totius corporis qm in
egritudinib pedum abstinentia seruamus. Quato magis
in ista cuius sanitas tam necessaria existit. Et scire de
bes q oia acuta hnt caput replere ex vaporib et fumosi
tatib sicut sunt cepe et allea et bis similia. quare visu po
tissime nocent materia oino existunt cecitatis.

Cap. 23. Quod est de humiditatis oculorum.

Inminutio est spex que fit in humi
ditatib seu in humorib oculorum. Et diuersifi
cant in grossitudine et subtilitate et in qnta
te et quantitate qm pole e vt igrossent pdicti
huiores vltra debitu sue nature vt subtilent aut multiplice
t in qntitate in eis humiditas accentalis et ide visus perturbatur
turbatio de leui. Et cu dico igrossatio vt subtilitatio aut ex
cessus in quantitate aut qntate no itell go vt sit elongatio in
his supflua multu a nali dispo. s q icipit fieri elonga
tio qm qn exir a nali dispo in pdictis fuerit coplet atq
firmat tuc cura difficilis valde efficit qz oia n modica
existit iter rez q icipit igrossari et ea q iam e igrossata atq
firmata. Et medic p se cogit opz signa istaz rez ex acci
dentib isfirmi supuenit et studeat toto posse vt infir
mus ad pntia et nales redeat dispo. remouedo accentali
in alia oino. Et ista q dea sut sufficunt istis solum q
diu i pdictis egreditur p se plib vicib opati suz vel illis q
logo tpe studuerut in logica et in scia nali. et expi sunt in
cognitioe rez giabiliu et corruptibiliu et bz et cu pdictis se
iuuabunt et no abbreviamu hic tractatu no ponedo pti
laria puenientia in hnt ne multu plongaret fmo in ipo.
Et qm opones manuales oes pculi itegre et pfecte co
gnosca qz tñ ex sola visione alicui vulneris animi meus
debilitat in tñ q ad imetaz syncopim deuenio. Jo hic
tractatu abbrevio pdicta particularia omittedo.

Cap. 24. Quod est de egreditudinibus que fiunt in mu
tina seu albedine oculorum.

Eccidit in albedine apata: sic in
alys mebris accidit co
luerit cura hui e in pñ flomia et subtili
tio regimis ponedo i oculu aqua rosata in q
steterit in mollia liciu et semia cydonioz tadu donec aq
colorz mutauerit et postmodu colet et misceat cu ea aqua
albumi ouis deide i oculu qdide distillet donec libet.

Cap. 25. Qd e de istatide puctine abq apate.
Eccidit bec egritudo puctine et pro
maiori pre senib pp debilita
tes sui caloris inat et fit etia ex puctura mulce

vel alteri sibi filis. Et cura hui est ponere cotum vel pe
ciam lini madefactam in hac decoctide que. R. floris ca
momille et semis lini ana. auf. aqua. 3. y. decoquat vsqz
ad consumptione quarte ptis et colet et in illa colatura ap
ponant de albumine oui auf. y. optime miscedo et distil
let in oculo quotidie gutta post gutta ea existente tepida
deinde cotu madefactu in eadez desup ponat.

Cap. 26. Quod est de tassa que est gutta rubea que fit
in albedine oculorum.

Et etiam bec egritudo in puctina. f.
macula rubea vel gutta ru
bea ex punctione pñi vel sibi filis. Et cura
hui est flomia cephalice si ifirm poterit su
stine et flomare pullu colubaz sub alaz illu sanguine ca
lidu distillare in oculu qdide donec fuerit liberatus.

Cap. 27. Qd e de granulis giatis in albedine oculorum.

Ec etiam sic in pupilla et in alijs pri
bus oculi fieri pluerit. Et cura huius est
flomare cephalica in pñ et purgare corpus
ipñ cuz hierapigra. Et post ifundere semia
citruolz in aqua rosata et ipsaz tepida quotidie in oculuz
distilla. Et si post quoz dies in oculo aliqd remanserit in
pdicta aq rosata miscebis aliqd licy et croci et qto vetu
stior fuerit egritudo tanto magis addes de licio et croco et
qto diminuit egritudo tanto min de croco et licio. Et q
min de bis ponit oz est vt in. 3. pdictae aque ponas d vno
quoz octaua pñ auf. j. Et si multu plongaret egritudo
no nocet addere aliqd de myrrba. Et postq egritudo i
pit declinare et remanet in oculo de spissitudine granuli
et de colore ipsi vtiter absteruis et mudificationis q sint
absqz mor dicatide addendo aliq que hnt oculuz pfora
re. Et si iueterata fuerit egritudo mliu fiat alcohol. R.
spume maris eris vlti. auf. y. anthere et seminis floz
maloz grano ana auf. y. dardachic auf. y. pistetur yna
queqz istaz p se et cribellent subtilissime et misceant cu
aceto et postmodu exiceant et iteru terant et cribellent et
misceant cu succo feniculi et itez exiceant et terat gnges
et misceant cu aq ro. valde aromatigata teredo et exicea
dor postmodu cribellent subtilissime p panum spississi
muz pferuent optie in vase vitreo et cum necesse fuerit
mane et sero de eode i oculo ponat donec fuerit liberat.

Capitlm. 28. Quod est de sebel.

Et etiam becegritudo in coniunctiva
euenire repit multoties et e
quedā cōtextura rubea facta in supficie cō
iunctive seu albedis oculorum et noiant i ara
bico vene albeben et no sunt vene pceden
tes ab epate nec arterie a corde venietes sed venis affimi
lant q involute sut et cōtepte supra albuginē et aliqui in tñ
extēdunt q nigrū coopire repiunt. Et puit medico
in pñ ist egritudis vt sit studiosus in purgādo infirmū et
flōmando ipz et apponēdo oculo alcohol. absteruiū sicut
illud qd nup supra dixim et subiliare regimen et sic libe
rabit deo oate. Et si in cura pigritia fuerit aut aliq de cā
regimē ei fuerit ineptū augebit egritudo et ingrossabit
et idurabit donec visu iferat nocumētuz. qre cu sic fuerit
de necessitate erit vt p man chirurgy beat ptrafire. Et ta
les in arabico collectiōes scebellum noiant.

Cap. 20. Qd e de punctione cu apate et sine apate.

Ec etia punctione venaruz et reple
tione ipsaz et cu rubedine ipsius cōiunctive et
grossitie palpebray cu abūdātia lachrymaz et
bñs b no pot are in ipice qre flomia multu pferre dicit

E

F

G

H

Cura.

Liber

I mus: et purgatio etiā utilissima existit: et pone sup oculum cotū madefactū in aqua rosata tepida vice post vice: et sit in p̄dicta aq̄ aliqd licy dissolutū. et si i narib⁹ incies colirū de memib⁹: inde magnū videbit iuuentū.

Cap. 30^m. Quod est de nimia subtilitate spiritus visibilis et ipsius grossicie.

Sic **Q**uod egredientes et accidentia ipsaz oriunt in p̄culis mēbroz: et in sustentantib⁹ ipsa mēbra: sicut accidit i spiritu visibili: qm̄ si fuerit subtilis plus debito videtur solum ppe et nō a longe: et si grossus vltra debitum videbit a longe et non ppe. et cura vniuersalisq̄ istoz est reducere vniūq̄q̄ ad suā nālez et p̄p̄iam dispōnez: et nō solus mēbra. verū et sustentantia ipsa. Et scias q̄ vniūq̄q̄ p̄dictaz p̄culaz sunt p̄p̄ia accidentia: et nō declarauit ea oia: et eoz curas p̄culares: eo q̄ hic nō liber nimīū plon/garēf. Sed scripsi ex accidentib⁹ manifestiora: in q̄bus sub qualibet suaz sp̄erū multe sp̄es continent. Et posui curas ḡiales ipsaz: ex quibus cure oīum particularum existentium sub eis intelligi possunt.

Cap. 31^m. Quod est de his que ab extrinsecis cadunt in oculos vel in aures.

Non remāsit mibi laz ad rememorandū aliqd de his q̄ mēbris sensu p̄tinere vident nīsi de his que ab extrinsecis hnt. puenire: sicut ē palea subtilis: et lapides parui: et arena: et his filia. Quare si subito in p̄ncipio p̄dictoz euent⁹ studiosus fueris: lenis erit ipsoz cura: et si non periculum eminet. et id q̄ in oculo cadit de leui curat: dūmō nō iussit ibidez: et in tunica nō diu stertit iussit. **S**ed si in aurē aliqd semē vel granū ceciderit: sicut frumētus vel granū ordeī vel his filia. illud leue minime iudicam⁹: qm̄ attrahit ad se de humiditate ibidez exire: et ide augmetat. q̄re in mēbro illo calefactio et ebullitio ḡiat: et ide putredo: et ide praua accētia confectio: qm̄ p̄ nobilitatē mēbrū: et p̄ p̄p̄iatē ipsi nocumētū ad cerebrū q̄ radix oīuz sensuū existit: et sit inde sup̄calefactio in toto corpore: et aliq̄n̄ orpilationes patiunt et febres inordinatas ab alijs febrib⁹. et oia ista sunt p̄p̄ia p̄p̄itiaz extrahēdi illud in p̄ncipio sui casus. et aqua ē q̄ in aurē cadit et ibi longo tpe morat: magnū facit nocumētus: quīs et suba subtilis existat. Qm̄ q̄ ibi longo tpe morat: ingrossat: et postmodum alterat nālez cōplonē cerebri. Sed qm̄ aqua aut vent⁹ in aurē subintrauerit dolorē parit. Quare studiosus esse debes in reparādō cōplonē ipsius nālez et in nālez remouere quocūq̄ mō fuerit: sicut tibi videbit cōuenire. **S**ed qm̄ aliqd in oculo ceciderit: illud est leue remouere in p̄ncipio: et b̄ cū piccarolis vel stilo: seu cū teta: v̄l cū filo: et turbatio q̄ inde seq̄t in oculo remoueat cū albugine oui apposita. **S**z si id q̄ in oculo ceciderit fixus fuerit in eo atq̄ firmatū vel iussit. Tunc eger indiget vna ex p̄dictis curacionib⁹ q̄ scripte sunt in cura seebel. Et vngu la etiaz cū in oculis euenierit sili mō curat. **L**et eā incidat ille qui optime in illa curatiōe vel opatiōe est expertus. **E**t illi cui aliqd in aurē de nouo ceciderit aures ipsius impleri iubeas ex oleo sisamino tepido: et postmodū fac cū sternutare ponēdo sternutatoria in narib⁹ ipsi: et exhibet incōtinētū. **S**z si id q̄ ceciderit diu illic fuerit: ita q̄ iam alterationē recepit: et ipz conat⁹ fueris exbere violēter v̄l remouē: facies ibidez inflationē et āpa euenire: cū illud mēbrū in dispōne maximi sensus existat: et de leui ad dolorē intolerabiles ipm̄ poteris puocare: intantū q̄ ad defectū inde posset puenire: vel ppe. q̄re cū oī sollicitudine intendere debes in mitigādō dolorē ipsius apatis: et icipere a flobotomia cephalice: et a purgatiōe ipsius infirmi: sicut

De his que i oculos cadūt

I De his que i aures cadunt.

Cura eoz q̄ cadunt i oculos.

Cura eoz q̄ cadunt i aures.

Tractatus

ei melius cōuenire videbit: et postmodū pone in aurem infirmi: oleū rosatū cum tertia parte ipsius olei anbetini et cum cognoueris apostema optime esse digestum: ipsuz fac sternutare sicut sup̄a diximus et exhibet.

Cap. 32^m. Quod est de aialib⁹ subintrantib⁹ in aurem.

Scias q̄ qm̄ aialia aurib⁹ subintrāt ide labores maximi et ingentē dines hnt puenire. q̄re si p̄dicta aialia fuerint parui corporis: sicut sunt pulices v̄l eis filia: tūc aurē implere debes oleo tepido: et sic morua exhibēt eūando. Sed si aial fuerit magnū nō est cōueniens tunc ipsuz mortificare: qm̄ inde maximū p̄legat nocumētū. **S**z tūc implere debes aurē ipsius succo folioz perslei mixto cū aqua tepida: q̄ ex illo oīno fugat: et postmodū aquā eūare studeas. ponēdo ibidez oleū anbetini: et ipsuz eūando et exuccādō: et eūat ē p̄dicta aq̄ ponēdo in aurē granū frumētū q̄ ab oī putredine et p̄foratiōe sit remota in pecia ligatū: qm̄ violenter exiccando aquā p̄dictā etiam extrahere est p̄batū: et sicut dictū est in auribus: ita intelligendum est et operādū in naribus.

Cap. 33^m. Quod est de sanguisugis nares subintrantibus.

Receptio q̄dē aliquoz aialium extrinsec⁹ p̄ nares longinquū valde a veritate ē v̄l: s̄ multotiēs bibēdo aquaz narib⁹ sanguisuga subintrare repit. Quare sternutatio ipsaz expellere p̄bat: et si in narib⁹ visui apparuerit: ipsaz cum piccarolis extrahere debes. Et ea que ipsas occidere habet numero plurima reperiunt. ex quibus est seratura lignei rubei: et succus marruby: et centaurea dissoluta cū aceto: et carmesion adustum: et multa alia que rememoratus ero in egritudinib⁹ gule. Et que hic dicta sunt mibi sufficere vident. Et tamen scias q̄ fumus marruby tractus per os vel per nares fortissime eas habet perneccare.

Tractatus nonus qui est de egritudinibus cerebri: est continens capitula viginti.

Cap. p^m. Quod est de egritudinib⁹ anterioris p̄tis cerebri.

Alteratur **t**ate: frigiditate: siccitate: humiditate. Et icipiemus nūc p̄mo determinare de alteratiōe facta a caliditate. **E**t ille cui hec qualitas i anteriori parte sup̄abundauerit: loquit̄ inordinate et consequit̄ corruptio eides in imaginatiua: intrin⁹ q̄ imaginat̄ ea q̄ vera nō existunt. Et ego q̄dē vidi boiem qui imaginabat̄ se videre quēdāz amīcū suū volentē occidere ipm̄: et h̄ corruptio erat in imaginatiua: q̄ q̄dē corruptio seu egritudo eides sup̄generat ex longa et multa equitatione per calozē solis. et sine dubio p̄dicta caliditas nō erat euacuata a siccitate. Et primo post equitationē p̄dictā per solem passus fuit effimerā: et post eam corruptionē imaginatiue. Et cū facta fuisset infusio multa capitis ipsius ex aqua rosata et aceto cum succo corticis cucurbitę et oleo oliuaz dulcius infrigidato in p̄neo conualuit incōtinētū: et ad p̄stinā redyt sanitatē. **S**ed si in eadē pte corruptio imaginatiue ex frigiditate facta fuerit inde maximū p̄sequit̄ ipedimētus: qm̄ infirmus nullatenus pōt imaginari aliqd q̄ subtilis itellus existat. **E**t si cū frigiditate humiditas fuerit associata: accidit infirmo superflus somnus: et aliq̄n̄ dormiēdo oculos tenet apertos. Et pōt etiā eadem accidere: q̄ cūz difficultate valeat palpebras eleuare. Et in fomno similiter fortissime p̄fundatur: et sequit̄ inde aliq̄n̄ dissolutio catarr̄i cum oppilationē narium. Quare si dicta egritudo ex sola fuerit frigiditate: dicimus q̄ functio facta ex oleo de ben vel de spica nardi:

N In de p̄da sania

Cura h̄tatio cū ducit.

O Media cerebri sustinet cinas: d̄n̄io: et postrem

P Cerebri s̄nter n̄as fr̄i: 3dē i: quē. et ouice 3. et 14. 5. et fr̄i

Signa caliditatis.

Rari tas cū tate p̄ducit. v̄l sic. et 4. cūz b̄ nō aftra gr

Cura

Signa frigiditatis.

Signa frigiditatis cū p̄muditate.

Cura frigiditatis.

Primas

A
In de pua
da sanitate.

ca nardi ē cura optima et pfecta. qm̄ temperate calefacit. Et ē necesse vt nō obliuiscaris oīno eoz q̄ p̄dicim⁹. s. q̄ mēbra pncipalia de necitate regūt i suis medicamentibus ea q̄ subtilia sunt et stipitica. et q̄uis egritudo oīno regrat apitua poroz. mīme tñ dñstē dñes ab appōne stipitica/rū et subtiliū mediciaz ad p̄fuanēz nālū vtutū ip̄i mē bzi. Et mē ē q̄ sūt aromaticę maxie bñt pncipalia mē bzi p̄fotare. q̄re ipsi egēt p̄re ceteris i oib⁹ suis necitatib⁹. Et si friditū bñditas fuerit associata. oleū de spica cū modica q̄titate olei rosati dicim⁹ ei sufficere.

Cap. 2. Quod est de egritudinib⁹ medie p̄is cerebri.

Escias q̄ ps media cerebri vere cerebriū existit et illud qd̄ ibi exi stit. recte cerebriū et nālē. et p̄t ei euenire q̄s p̄dca spēs male cōplonis. Sed accitua q̄ ex istis p̄lequū. fortiora valde existūt p̄o rib⁹. qm̄ si ei solimodo acciderit itēla calitas. cogitativa tūc fortissime p̄urbat. et i oib⁹ suis cogitatioib⁹ i stabili eē repit. et oīa ei cōia eē vident. et p̄leuerat sic donec ille p̄fueris q̄ dñca mala q̄litate bēant remouē. Sed scias q̄ ps ista media cerebri mīme sustinere p̄t vtutes mediciaz fortitū sūt p̄t aīrtoz. et ad huc lōge minus q̄ p̄sterioz. eo q̄ cōmissura cranei q̄ i directo ist⁹ p̄tis repit. est rarior valde et min⁹ p̄ficta seu sigillata alyis cōmissuris. q̄ postq̄ ita ē vtutes mediciaz facili⁹ p̄t p̄ hanc cō missurā ad cerebriū p̄tāfere q̄ p̄ alias cōmissuras aliāz cellulaz. Et q̄a cū b̄ ē cerebriū qd̄ in hac pte media exi stit. magis ē bñdū atq̄ molle. iō ip̄s mala q̄litas ei⁹ et leui⁹ dñsoluit et remouet. Et cum bec ps sit minora et rari⁹ atq̄ sōns aliāz cellulaz ide cū maiori diligētia et oī tēperātia est medicada. abstīnēdo ab oī appōne fortituz medicinarū. et spālter ab his que in suis qualitatibus nī mīu excedūt et maxime in frigiditate. qm̄ bec pars oīno minus potest frigiditatem sustinere alyis cellulis.

Cap. 3. Quod est de mala complexionē in media cel lula interioris cerebri.

Eaccidit cogitative ex mala com plexione frida tarditas cur rariate et ei⁹ cogitatio instabil oīno effici⁹. et postmodū redit ad p̄m cogitationē cū oī ou ritie et tarditate. Et cura b̄ ē tēpare hāc p̄te calefacit. q̄uis b̄ ps magis calitate possit sustinē q̄ fridita tē cū ei fuerit necesse. Et si cū friditate bñditas pabun dauerit. q̄uis raro p̄ligat. tūc tibi sufficet i cura oleū de balchaon. s. de corula fetida. vt oleū cornicis citri. vt epi rhima ex corticib⁹ citroz recētū factū. aut ex macis q̄l sag et mixt cū aq̄ dulci. Et si siccitas cū friditate affue rit. tarbat itell⁹ aliq̄. et aliq̄ nō. et opaf inordinata. Et ge neralr dicim⁹ q̄ cura siccitaz mēbroz q̄s ip̄olis ē et spe cialr ist⁹ cū sit p̄n. Qm̄ si conar fueris curare eū cū bu midis absq̄ obuiatōe cū stipitici tūeo q̄ induces eū ad relaxationē toti⁹ corp⁹. q̄re sufficere dicim⁹ i curatione b̄ ea q̄ p̄dicim⁹. sciēdo q̄ cerebriū mīme p̄t sustinē ea q̄ sūt i excessu frida sūt p̄dicim⁹ et spāl cellulā media.

Cap. 4. Quod est de passionib⁹ que fiunt in parte po steriori cerebri.

Scias q̄ ista ps meli⁹ p̄t sustinē et facili⁹ vtutes et po⁹ mediciaz alyis p̄ti bus ip̄s. cerebri. Et rō hui⁹ ē q̄a ossa q̄i hac existūt pte duriora ac dēstora valde sūt offi bus aliāz p̄tiuz cerebri. et poi ē istius p̄tis lōge densiores et complicitiores et duriores ceteris p̄tib⁹ cerebri reperit. et p̄ ps vtutes medicinarū intus p̄ il lā partē penetrare nō p̄tmissi cū difficultate. Et cura ex cellus q̄litate in ista pte sicut dñgimus i p̄dictis. s. se

Honus

9

curius opari potes in ista q̄ in alyis postq̄ cognoscis q̄ facilius p̄t b̄ ps vtutes mediciaz sustinē alyis p̄tib⁹ ce rebz. Et si b̄ ps intatū oit ab alyis. qm̄ si b̄ ps supflue ifri gida. accidit ide ifirmo difficultas memorie. Et si ifrigi dario in eadē parte in vltimo facta fuerit. p̄uabit memo ria ifirmus ex toto. s. p̄te est dicta memoriā recupera re calefaciēdo istā partē cū emplis et vñctionib⁹ et cibis si bi pueniētibus. Et cerebriū qd̄ leporis in p̄fotatōe me morie et ip̄tius reparatōe maximā p̄prietatē cōprobat hie. Et inuctio ē facta ex castoreo vel ex oleo ip̄s. et ip̄s sūt odorare memorias potissime b̄z recuperare. Et buic parti posteriori memoria appropriat quē admodū cogi tatua medie et anteriori imaginatua deputatur.

Cap. 5. Quod ē d̄ egritudib⁹ et oib⁹ suis accitib⁹ puenien tib⁹ ex dñstructione seu corruptiōe cōplonis toti⁹ cerebri.

Epossunt qd̄ de egritudines et ac cidētia puenire cū būo ris vicio. et sine būoris vicio. et q̄cūq̄ modo fiat legē ide corruptio vel dñstructio i vtute regitua toti⁹ corp⁹. Et ex istis egritudib⁹ ē appropia. s. hne corruptio cōplonis fuerit ex suba ip̄i ce rebz. s. hne ex alyis mēbris h̄ et bēat puenire. Et si iā co gnitū ē atq̄ scitū q̄ appropia ē spasm⁹ et spasm⁹ ē attra ctio neruoz vtutū suā radice. Et qm̄ h̄ dñctio ē voluntaria. tūc nālīs ē et qm̄ iuolūtaria existit. illud ex plurib⁹ et vñctis causis b̄z puenire. s. aut ex supflua siccitate mēbris adue niēte. s. i carne salia appet euidēter. q̄a dñct ex ip̄a siccitate. et i corp⁹ q̄ fortissime icrispanē. ex eadez. Et p̄t et ex būiditate spasm⁹ euenire. s. ab būoze būido a nā egre diēte. qm̄ ex eodē vapor grossus oīz et reloluit. et efficiē ille vapor ex suba aq̄la. et ex eadē p̄dict⁹ vapor efficiē. q̄ re replet mēbriū i tñ qd̄ nō p̄t cerebriū p̄dictū humorē sustinere vt pus. s. i appet in vtib⁹. qm̄ qm̄ in eis vinum ebullit nō p̄t vinū sustinē ac an ebullitionez. eo q̄ ante ebullitionē p̄es p̄iūctē existūt. et i ebullitiōe i acritatē et vaporositatē puerunt. q̄re locū maiore hie indigent. vñ vter dñct et iumescit in tñ q̄ nō vt possit sustinere. vt ex oib⁹ dñctis spēs⁹ spasm⁹ efficiē. et ex ip̄is mēbris dñunt. Et sit spasm⁹ in corpe seu in suba neruoz q̄ a cerebro p̄ grediunt. q̄re i tñ ē spasm⁹. iquātū ifuslo in eisdē scā esse repit. Et si in radice oīus neruoz facta ē repit. tūc legē vñs spasmus in toto corpe. Et si spasm⁹ ex siccitate p̄ uenies efficiē a ieiunio vt a supflua abstīnētia. et ex labo re vt ex cōp̄tatione. et supfluis vigilijs et nimio coitu. et ab oī supflua cūone dñccatē. et ex itēla et supflua calitate. q̄ re si ex siccitate dñante solūmō fuerit. curā ip̄s dñccilez eē iudicam⁹. nī fieri p̄t q̄uis cū difficultate et paulatiue et post t̄pis lōgitudines. Et scias q̄ būiditas ē nomen equocū. eo q̄ qdā būiditas ē cū po⁹ et suba est būida. et qdā būiditas repit. q̄ s̄ sit būida actualr. s. i tñ potē tialr existit. sicut ebola et acetū. q̄ vtutūq̄ potē tialr sicut existit in sui suba et actualitate būidū et fluidū ē re perit. Quare dico q̄ spasm⁹ efficiē siue fieri p̄t ex q̄li bet būiditate actuali. siue ei⁹ cōplo et po⁹ fuerit siccitas siue būiditas. eo q̄ qm̄ in suba nerui aliq̄ būiditas ifundit. si ue illa fuerit potē tialr siccitas et actu būida. siue būida actu et po⁹ nerui dñct et coadunat et igrossat. s. i reb⁹ extrise cis est vidēre. qm̄ qm̄ būiditātib⁹ ifundunt. augmētatur in ḡlitudie et diminunt in lōgitudie. et tall mō efficiunt spasm⁹. Et sit et spasm⁹ ex p̄ctura nerui. eo q̄ ibi ge neralr apa p̄ multa sensibilitatē ip̄s. et p̄ ip̄s habilita tē recipiēdi apa et nocu. s. fit et attractio vñq̄ ad radicem eiūdem ibidem. et inde spasmus generat. Et si studiosus fueris in principio in curatione dicte puncture nerui an nibilabitur spasmus ita q̄ non eueniet.

Col. Auer.

B

E

Cerebrum le
pōis maxie
p̄stet memo
rie.

F

Appropia ē
spasmus. sed
istū vt cō
s̄z s̄nias alto
rum. imo q̄
t̄p̄cor. dñct.
c. 6. et 3. col
lig. 33. et h̄
terti. tra. s. c.
S. et 12. vt q̄s
spasm⁹ vñs ē
epilepsia.

Spasmus ab
būiditate et
siccitate fieri
p̄t. Idē dñ.
vbi supra.

Eac spasm⁹
sicc.

H
Būiditas et
actual et potē
tialis simul.

Eac spasm⁹
būid.

Spasm⁹ a p̄
cura nerui ē
pp apa. iō p̄
midus.

B
Media para
cerebri min⁹
sustinet medi
cinas. vnde
aīrtoz deide
postrema.

Cerebri si su
stinet medici
nas frigidaz.
Idē cap. se
que. et 5. ap̄
oīce dñct. c.
5. et ista i. c.
14. d̄ actuali
et friditate.

C

ia calid

Raro fridit
tas cū būidit
ate p̄abun
dat. vñ dñct.
suc. i. c. de p̄
lio. et friditas
cū būiditate
nō accidit vt
tra gradū et

D

na frigid
is cū p̄
itac.

na frigid

I Cap. 6. Quid est de curatione puncture nemi.

E cura sigde h egritudo cu rebus calis z sicis ex sua coplo ne z na. z bñtib? subaz subtilē: sic ē sulphur z euforbii. Et ego iā curauī quēdā ex pun ctura: ponēdo sup eā sulphur mīz: curatus fuit incontinenti. Et scias q? quando infundit humiditas in quātitate parca. que quidē magne qualitatē. i. poten tialis humiditatis: tūc nō efficit spasmus: sed inde relaxa tio vel eius spēs oritur. eo q? neruus difficilī? pōt hāc q? i litatē. s. humiditatē alys qūtaribus sustinere. Et spā s mus vltis est q? a radice orit. s. a cerebro: z pīcularis q? in mēbris efficit pīcularib? Et qū iā sufficiēter rememora tus suz de spāsmo: nūc de epilīa volo facere recordatōz.

Quid sit spā s m? vltis z pī cularis.

K Cap. 7. Quid est de epilīa pcedente a cerebro.

Epilīa gde tūc efficit qū humor gro s sus diffundit z spargit in can salib? z meatib? cerebri: humor qūstus est nō pōt nīst flegma aut melīa. Et qū pōie ctus humor oppilat cānales seu meat? cere bri: tūc hñt cerebri vī expellat a se nocu? i. ide sequit? etio totū? corp? z tremūt mēbra oīa: sit in eo gemitus z rugitus pp relaxationē z dñilitatē vtutis motiue volūta rie: nec dilatat pectus z mouet solito more. Et accidit ei dē mētis pūrbatio cū diminutiōe z ānihilatiōe anhel tute: in tāti q? qū suffocatus ē videat. z cūz conat attrah ere aerē. illō facit cū ipetuositate valida atq? fortis: vt re staret deperditū: z facit illō stertēdo pp pōderositatē z grauedinē cerebri ab hūore exneo atq? gūlo cōpimentē ipm: sic in somno graui efficit: z dū dissoluī humor ille: separat spāsm? Et diuersificat h egritudo fm diuersita tē grossitudinis hūoris z ipsi? subtilitatē. Et non solū ex humore oppilatē vētriculos h orit egritudo: verūetiaz a vapore z sumositate ascēdere ad cerebriū resolutio ab ali quo hūore corpis exneo z horribili. Et sūt i bac egri tudie paroxismi sic in febrib? fieri pōt: s. uenerūt ex opōne z virtute supcelestiū corpōz. Que gde corpōra a deo viuo z vero pfectionē z influētiā hñt z recipe sciunt certissime z cōprobant. Et vī nō modiciū qd opatur luna in cor porib? inferiorib? que a globo lune iserius existūt. Nōne h manifestat in cucumeribus z cucurbitis. itātū q? avul garibus cōsecularib? scit certissime atq? cognoscit. z ita sūt opcrat ēt in oībus alys rebus inferiorib? hui? mūdi: qūis non ita certissime cognoscat. Et nōne crisis sequit motū lune: atq? ex eodē efficit. Eodē mō z spēs epilīe di cimus effici atq? currere motu eiusdem atq? cursa. Et scias qd epilīe que in senectute efficit cura difficilis val de existit. Et que in somno accidit z dormiēdo ex leui cā efficit. qre ipsius cura leuis sūt esse pbat. Curā istarum duaz spēruz vñā z eādem esse dicimus: nīst in tāti q? di uersificant in fortitudine z pīnuatiōe. Et pñ? curatio nis istaz ē rectificare regimē istoz. dādo eis pullos gal linaceos paruos: qm absolute ceteris carnibus eos lau dabiliores ēē dicimus: z panē mundū z optime fermēta tus. Propinādo eis oī mane ad bibēdū decoctionē radi cis lilioz: z capilloz venī. z radice de ben: addēdo in ea dem decoctiōe postq? fuerit colata de melle in tāta qūti tate q? possit amaritudinē z lapozē ipsius malū remoue re. Et h gdem medicina in b casu peroptima existit: pur gādo eos cū eadē vice post vicē pluribus vicib?: put eis videbif puenire. addēdo eidē ea q? virtutē ipsi? medicie capiti hñt deportare remouēdo ab hoc oēm pīgritiaz. q? i. aloes agarici optimi z pfecti: turbitib? mūdi: belbeg. i. polypodū: recentis in grossitudine mediocris: epibimi cretēsis. aī. aī. j. lapidis laguli: z succi ligr. que in arabī

Lā epīlie nē nīst hūor sū sus z humor grossus ē ista aut melīa. idē q? tūc orit. hñt li. c. 6. oppo. d. tertiū. tra. etia. 5. c. 8.

L

Lāe epīlie p cōtatem.

Lāe paroxis mōz cūo.

Lrīso pscēf motum lune. Idēz 3. bñt tra. 2. c. 2.

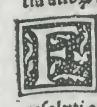
Distō ex pte etia z ipio.

M Regimen.

Medicinalia.

co dīz robustus: benifleg. i. violē. salis cōsi. aī. partes. i. q. aī. j. interioz collognide: z sicados. aī. iij. ptem. aī. j. Incidat collognida subtilr: ceterē medicine pistent. z ifundant oēs medicie pter collognida in aq? in q? ablu ti fuerint cortices seu squame eris q? i arabico dñr tubel bagonaz: cū tātūde succi pomoz dulciū. z pone ad solē: z cū fuerit exiccate. itēz ifundant vī pus: z exiccat: z oīm de recipias collognida pīctā: cui addes aī. j. amygdalaz dulciū pistataz cū qūta pte aī. pulueris dragagan. z misce cū pīctā. Et dosis h? me? ē pōdus. v. aī. cū sero lactis: aut cū aq? distēperata cū dōtima pte sui sape. z bulli ta vīq? ad spissitudinē mell. Et si nō purgabif sufficiēter cū hac dosi: addes in sequētī dosi qūtitatē f3 q? tibi vide bif puenire: pīderādo tps: etatē: z cōplonē recipiē: oīe: tādo cū z rectificādo cibū eius put tibi videbif puenire: z purgabif cū pluries cū dicta me? qm iste humor pesti mus z horribilis nō eūat vice vna. Et suspēde ad colluz eius radicē peonie. Et smaragdus in b sū magnus effe ctū pbat hñt. Et iā tibi memoratus suz q? iste humor. vñ bec orit egritudo nō pōt ēē nīst flegma aut melācholīa. Et ex quo istoz oria fuerit ista egritudo cognosces suis signis spālībus. s. q? si etas infirmi fuerit senectus: si gnū est abūdātie melie. Et si fuerit dēceptitas flegmatis. Et iterū aspicias psonā patiētis: pīderādo pmo colorez ipsius: q? si nigri coloris fuerit z capilli ipsi? similr nigri fuerint: testant supabūdantiā melie. z lenitas cūz molli cie carnis supabūdantiā flāis. Et itēz labor z exercitium z paucitas comestiois: abūdantiā melie significāt: sic deli tie z ges z ociositas testant supabūdantiā flāis. Et sci re debes q? me? q? ppe hñt meliaz trahere z purgare sūt iste. s. epibimū: lapidis laguli: z niger: z polypodū. Et q? nāliter flegma attrahere hñt z purgare sunt iterioza col lognide chartam. s. bdellū: semē vīce. z aloes ēt pur gar: atq? expellit illō flegma qd coraz se repit ēē. Et fleg ma qū grossus valde existit: tūc melie assimilāt. Quare si dictas medicias i laxatiuis suis misceris optimū erit. Et est pueniēs miscere aīq? purgationē facias: z nō suffi cit miscere eas siccas: nīst miscueris eas cū aliq? re fluida atq? būida sine molli q? in se colligat vtutes eaz: pmanē do sic in eadē p diē itegrit ad hoc vt vtutes ipsaz sese va leant penetrare: z itra se sic optime fermēent: z postmo dū ad solē exiccent: z demū eis vtire sicut decet. Sed si epilīa inuaserit vigilādo: tūc cura eius grauis z difficilis valde existit: z si paroxismi eius lōgi valde existūt. cura impolis est: z mag? senū. Et cura supradicta alleniat egri tudinem z diminiūt paroxismos adiutorio dci.

Cap. 8. Quod est de epilepsia procedente ex colligan tia alioz membrorum a cerebro: z melancholia.

Epilepsia epilīa in cerebro ex colligantia qūdā mēbroz corpis isfirmoz ad cerebriū: quoz vie z cānales ab ipsis ad ce rebriū existunt. vnde sumositates z vapores resoluti ab humoribus malis z horribilibus ad ipz ascē dere possunt. Et cum ad ipsum ascendūt efficit ab ipsis vaporibus spiritui animali id qd accidit lumini solis ex sumositatibus z vaporibus z destrunt cōplexionem ce rebri: alterando aialem cōplexionem. Et hñt cerebriū vt expellere possit a se nocuētū veniēs ad ipm a ma la cōplexione predictarū sumositatū z vaporū: z idē effi citur spāsmus: qui gdem epilīa noiaur. Quare si co gnoueris q? pāicta egritudo pcedat a manu vel a pede: tūc ligare debes dictū mēbrum fortiter stringēdo aī ad uentū paroxismi: ga ex hoc accētia fortissime minuiūt: studēdo semp purgare corp? sicut dīximus: z rectificādo regimē iploz sicut pōrdinauimus. Et cōfert ēt alterare membraz

N

O

P

P

Q

R

A

mēbū. vñ egritudo pcedit post purgationē. incipiendo a fricatione ipsius cū manu an cibū. 2 postmodū cū pāno aspero. ponēdo sup ipm ex medicis calis 2 subtilib⁹: sic sulphur 2 filia. Et si fuerit delicatus valde solūmō pone oleū anberinū 2 sibi sile. Et ppina ei ad bibēdum ex ags termox postq̄ fuerit infrigidate. 2 si non posses ex ipis bñe: da ei ex aq̄ mellis optime despumata: pseruado a cibis grossis: sic liberabit euz auxilio Dei. Et est nece oino vt pbibeas in oi spe epilie: 2 et in oi accitē malo ce rebro supueniēte alleū 2 cepe 2 bis filia: qm̄ ppetatē habēt magnā cerebrum purbare. 2 abstinēat a sabis: qm̄ 2 ipse ppetatē bñt in purbado 2 destruedo cogitatuam. Et scire debes q̄ colligātia maxia exiit iter stōcbus 2 cerebrū: 2 h̄ certissime manifestat: qm̄ humor acut⁹ ac i flām atus valde in stōcho eē repit⁹: q̄ itell⁹ destruit. 2 i firmus totalē alienat. 2 sñr videre potes q̄ qñ i cerebro alicuius cholā supabūdat: multonēs cholam vomet 2 in stōcho sentiet moricatiōes. Et spasmus qdē g epilia noiaf. pole est vt in fine pducatur vel deueniat ad purbatiōē itell⁹. 2 spāliter cum fuerit ex melia. vel exio purbatio itell⁹ faciat venire epiliā. Et h̄ erit fm̄ humorē peccatē: 2 fm̄ pparatiōē mēbi ad recipiendū: qm̄ non ois epilia oia ex melia facit purbatiōē itell⁹ nec ois p turbatio intellectus ex melia habet inducere epiliā. S̄z bec reperitū euenire solū quado humor est melic⁹. Et ex flegmate minime. Et possibile est etiā q̄ perturbatio intellectus fiat ex humore cholero 2 acuto qui in prin cipio aduotionis exiit: 2 ex hoc impossibile est epiliā procreari. Et istius epilie tres sunt spēs. Quarū prima est que ex melia oriū. Secūda que sit ex flegmate. Ter tia q̄ procedit a vapore seu fumo resolut⁹ ab hūore aliq̄ malo 2 horribili exite in aliquo mēbro iserioris corpo ris ad cerebrū accēdere. Et perturbatio qdēz itell⁹ at cidit ex melia que pfundata est in venis ipsius cerebri: 2 in suba eiusdem. 2 pōt etiā euenire ex humore melan cholico in stōcho exiitē. Et istius speciet est alia q̄ est le uis. 2 alia que grauis exiit. Illa nō perturbatio que est ex melia profundata in venis ipsius cerebri possibile ē. vt in eisdem solūmodo existat. 2 possibile est etiā vt idē humor horribilis nō solum in eisdē: verūetiā in ipsi⁹ et in suba ipsius cerebri esse reperiat. Et q̄ in venis tñ exi it: eius curam tenē esse dicimus: cognoscēdo q̄ acciden tia istius egritudinis grauita atq̄ leuita existunt: fm̄ ppin quitatem 2 elōgatiōē ipsius materiei ad subas cerebri.

B

Epilia pē pū ti ad purba tiōē itell⁹ 2 cōuerso. idē p̄ trui. c. 8.

C

Quare in curatione istius incipe debes ab ifusioe ca pitis cū oleo amygdalaz: p̄tinue odorādo poma aroma tica. 2 comedat amygdalas que nocte vna fuerint infuse in aq̄. 2 ciba eos testiculis galloz iuuenū. 2 alys ipsorū. Et fac eos iacere in molli lecto: elōgādo eos ab oib⁹ acci dētib⁹ fatigātib⁹ aiū. 2 elōgādo eos ab oib⁹ cogita tiōnib⁹ malis. Et ppina eis ad bibēdū aquā i fusiōis li quiritie quassatē. 2 panis sit albissimus 2 flozar valde. 2 sic liberabit eū auxilio Dei. Et si sciueris q̄ dicit⁹ bu mor sit pfundatus in ipsa suba ipm̄ cerebri. 2 scies h̄ ex fortitudine accētiū 2 p̄tinua perturbatiōe itell⁹ tunc cura difficilior valde exiit. 2 tps p̄lixius ad curandū: tñ cum eodē p̄cepto regimine est curandus. Et si melia in toto corpore fortissime supabundauerit. qd̄ cognosces ex colore sanguinis extracti ex basilica sinistra brachy q̄ niger valde existit: qd̄ si fuerit minue de eo pur etas ipsius regit 2 virtus 2 cōplexio 2 regio 2 tps. Sed si san guis dicit⁹ valde rubens fuerit. nō eget tunc aliq̄ minū tiōe. Et cū cognoueris sanguine nigrū in venis abūdere: studeas p̄mo an flōmiā corp⁹s humectare. 2 hūore subū liare: 2 fac ei bñe syrūpū cōpositū in quo virtus ligritiel

D

Eura melie p̄mi modi p̄ essentiam.

E

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

F

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

G

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

H

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

I

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

K

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

L

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

M

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

N

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

O

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

P

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

Q

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

R

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

S

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

T

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

U

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

V

Eura melie scōi modi p̄ essentiam.

2 vne passie 2 iuiube 2 flos buglosie pabūdare repiat po nēdo cū p̄dictis id qd̄ totū corpus habeat p̄fortare. 2 spe cialr cerebrū: sicut mastix. 2 pone et cum eodē q̄ habeant subtiliare ab ip̄s calefactōe: sicut est flāmula: 2 eupatoriū: 2 que sint aromatica 2 p̄fortātia spm̄ aiālē sic sūt poma: 2 nō est in pomis id qd̄ est in flāmula 2 eupatorio de siccitate. Et in hac egritudine siccitatē p̄siderare debem⁹ p̄ce ce teris rebus: elōgādo nos ab ipsa toto posse: 2 de necessitate opz nos vti ea in hac egritudine: aliqñ pp̄ eoz subtilitatē: sicut est flāmula 2 eupatoriū. Et bec est cōpositio sy rupi rememorati. ff. ligr. passularūz enucleat⁹: iuiubez flozis buglosiē. añ. j. 3. capillis venēf. flāmule: eupatoriū. añ. pres. iij. 3. vnus. malicis. 3. 5. que sunt p̄quassanda cō quassa 2 ponant in. xv. lib. aq̄ p noctē vna. 2 mane ponā tur ad lētiū ignē. 2 bulliāt vsq̄ ad p̄sumptionē terue par tis 2 colent. Et misceant illi decoctiōi ex succo pomorū aromaticorū lib. iij. cui miscebis succari lib. x. 2 bulliant vsq̄ ad decoctionē syrūpi. de quo ppinabis ifirmo omni m ane. 3. y. cū. 3. vj. aq̄ ad bibēdū. Et fra diē aliq̄d parz de eodē miscebis cū aq̄ ad bibēdū qñ sūt. Et h̄ est me dicina laxatiua q̄ cōpetit buic egritudinē. ff. polypody recētis in subtilitate 2 grollicie mediocris: epibimi: lapi dis laquli. añ. aur. y. elli nigri 2 benefleg. id est violē. añ. aur. j. iserioris collogntide albe 2 mature. 2 diagridy. 2 fo lia collogntide. 2 sal. 2 3. 3. 2 allei. añ. q̄rā prez aur. j. Inci dat collogntida subtilr: 2 misce cū ea duplū ei⁹ medulla rū amygdalaz: 2 tāū q̄tū est collogntida ex puluē oza gagā. alboz 2 misce oia p̄dicta cū electuario facto ex po mis odoriferis p̄fectis cū succaro. Et de hac p̄fectiōe re cipe debes p̄odus aur. viij. cū aq̄ cala. Et si ista dosia nō facit opōnē suā cōpletā adde eidē aur. 5. Et cū optio pur gatus fuerit: ciba eū gallina eliza in aq̄ euz inodico sale 2 oleo 2 pane optimo sermētato. Et si vult pōt buglosas in p̄dicto iure elixare. 2 ipsaz cū pane comedere. 2 si non repiet buglosia loco ei⁹ ponat siclas. s. bleias p̄dictas eas cū oleo amygdalaz: elōgādo se ab oib⁹ cibis grossis 2 ab oib⁹ fructib⁹ exceptis passulis enucleatis. Et si vult ma sticare lābēdo succū pomorū aromaticorū facere pōt Et bibat syrūpū p̄scriptū in cibo 2 extra cibum sicut dixi mus. Et in lebere in quo sua cibaria decoquunt appona tur ligatia bigantioz vna puri auri donec decoquant. Et Cap. 9. Quod est de melancholia myrachia que sit a partibus inferioribus.

Sed perturbatio aut ex myrachia: aut a calitate forti pcedente ex aliquo mēbro p̄ncipali: esto cert⁹ q̄ illud sit cā chole ignee: aut ex apate facto intesti no q̄ fundo stōchi ē p̄tūctū. vñ hūores adurunt. Qui q̄ dē humores chole nigre demū p̄igere vident: 2 exinde puenit iflatio oris stōchi p̄p obilitatē vtutis digestiue: 2 rugū in vētre: 2 anxietas i hora digōnis. 2 aliqñ cuomit cibū idigēstū. Et cā boz accētiū est calor exne⁹. Et iā de clarat⁹ est q̄ calor exneus ipedit opōnes caloris nālīs: eo q̄ calor nālīs coquit 2 digerit cibum 2 calor accētiū lis adurit ipm̄: 2 conuertit in fumos malos. 2 ex istis va poribus 2 fumositatib⁹ accidit sile ei qd̄ accidit ex humo re adusto cōiūcto cerebro. Et igitur ex hoc perturbatio in intellectus ex melia. Et diuersificatur accētiū fm̄ diuer sitatem vaporū 2 differentias spm̄ vniuscuiusq̄ in gros stie 2 subtilitate. 2 fm̄ appropinquatiōē nature ipsorū ad nām sumi calidi valde vel ad nām sumi nō multum calidi. Et qd̄ ifirmi sunt q̄ timēt id qd̄ nūbil p̄dest eis. f. morte. 2 qd̄ sunt q̄ oi affectu desiderāt mortē ipsam. Et quidā sunt q̄ conant toto posse iactare seipos in aquaz.

Col. Auer. B 2

E

F

G

H

B 2

I
Casus primus

Et qdā qui cogitant ea q sunt valde pueria z eñeas. sicut
qdam q cogitabat facere placentā in vno puteo. z fecit
emi salmā vñā farine. z in illis seruib⁹ suis vt ipsas i pu
teu puceret z pedib⁹ ipsas optime malaxaret. qd facere
noluerit. Sz cū ille fortis z pbis cet accepit arma sua. z
illi territi suā fecerūt volūtātē. si piecerūt farinam in pu
teo: sz itus itare minime voluerūt. Et cū B vidisset infir
mis itauit ipsemet nudus: z cepit miscere farinam suis
pedib⁹. deinde exiuit z cōuocatis ppingis suis ordinauit
vt de illa comedere deberent. Qui cū B vidissent timie
rūt ne seipm occideret z ligauerūt eū z duxerunt ipm ad
meretriciā eū. Et alios vidi qplures hñtes p̄turbatōes
intell⁹. q loquebant de reb⁹ q nūq viderāt. z imagina
bant se eas vidisse. Etā recordor cū essem cum p̄e meo
studēs corā ipso in medicina: q vocatus fui ad eūdū ad
fratē debentamin dñm sibilic. z iueni eū q iā cogitauē
rat q mors ipm detinuerat. z non poterat loq nec se mo
uere mou localit⁹ pulsus ei⁹ minime manifestauit pua
tionē mot⁹ ipm: imo cōplonē calaz ex humore calo exi
stēte in s̄cho demifabat. Cui p̄pinaui ad bibēdū aquas
rōstā cū succo pomoz: z aquā mēbe cū modica q̄rita
te pulueris sandaloz: z masticis. Et ide alleuiat⁹ fuit ali
quātū ab egritudine: itē illa imagiatio phāstica nō re
cessit. Et ego nō poterā cogitare qd B eet. z p̄tinuauit sta
re cū eo die z nocte: z cognoui qd egritudo ipm alqñ au
gumētabat z alleuiabatur aliqñ. Quare autumauī qd B
eē nō poterat nisi a re extrinseca. z querēs eā cū toto pos
se nō poterā inuenire. Sz quadā die querēs bibere porre
perūt mibi posū in vase ipso cū quo frater betamin bibe
re p̄tulerat. z p̄cepi in aq illa eñeuz sapore. q̄re ipsam
nō modicū abhorruī. z dicta aq erat aromatigata cū mo
dico odore horribili. q̄re non cessauī fortiter exclamare
dicēs. Quid poterit iste dñs liberari cū quotidie eū pote
tis torco: vñ qdam ex ministris suis mibi cepit fortiter
supplicare vt tacere deberē: z non abstinui pp hoc. eo q
si tacuissē: maria fuisset p̄ditio. quare scitum fuit q in
aquā cū qua ipm potabāt ponebant carnē putridā z for
titer exiccātā z tritā ligatā in petia. z q̄diu aqua illa pur
trida morabat in s̄cho. alcedebat ab ipsa vapores ma
li ad cerebrū z p̄turbabant itellm. Et medici oēs illi: re
gionis laborabāt circa curationē illius. z nō poterūt eū
curare: ponec frater eius cum eloq̄auit a sibilic. z p certo
tūc remota fuerūt ab eo illa mala accētia: qñ illud facie
bat sub spe auferēdi pecuniā ipsius. Et ego euz vidi post
remotionē eius a sibilic optie liberatū. z in suo itellu rei
stitutū. Et B rectitauī vt sit tibi s̄tudo q: quēadmo
dū p̄turbatio itells accidebat illi a vapore ascēdēte a sto
macho ad cerebrū ex aq illa ifecta ab extrinseco recepta:
ita euenire pōt p̄turbatio itells ex humore corrupto in
stomacho p̄tinue existēte: aut ab humore venenoso fixo
in carnositate stomachi vel in villis eius: quē qdam in
stomacho tādū p̄tenuauerit: donec in ipso mala sui cō
plexio illigat z p̄firmet. Et qñ dicta complo valde mala
existit: tūc ibidē aq ozī z p̄firmat. z qñ ibi diu p̄tenua
uerit: ascendunt ab eodē ad cerebrū fumositates male: z
fiūt ab eis dē in cerebro accētia mala fm nām iplaz: sed
ipsa mala cōplexio nō remouetur a cerebro nisi euz ma
gna difficultate. z post lōgitudinē tēporis. Et tūc iten
do complere curā p̄turbationis itells que a s̄cho z
suis coherētibus bz puenire. Et est hoc q pmo incipere
debes ab his que infrigidare hñt temperate. Et euz hoc
sint humida in sua cōplexione qñis infirmus huide cō
plexionis existat. apponēdo cū p̄dictis oino stiprica hñ
tia modicā subtilitatē pp p̄prietatē iuuamētī stipricita
tis tēperate vñicūq mēbro: z maxie s̄cho. Et cōfert et

Casus scdo

K

L
Casus tertius

M

H
Casus quartus

Cura melle
facte p cōtra
tē medicinalia

Syrupus iste. R. ligr. mundate. 3. iij. z pone eā ad lentum
ignē cū lib. vi. aque. post infusionē ipsius in dicta aq per
noctē vñā. z bulliat vsq ad p̄sumptionē ipsius medieta
tis z cola eā. z adde illi colature de vīno maloz granato
rū dulciū lib. iij. z succi pomoz dulcium lib. ij. z de deco
ctide p̄mnoz collata lib. j. succi p̄mnoz. 3. iij. masticis: z li
gni aloes. añ. aure. ij. tere has duas res. z puluerisa. z liga
in petia. z pone omnia ad lētū ignē cū. vi. lib. gūebari. z
bulliant spumando ea continue donec bullierint. z bul
liat vsq ad spissitudinē. Et de isto p̄pinabis ei oi mane
3. j. cum. 3. ij. aque ad bibēdum. z cum sitierit infra diez da
bis ei de eodem ad bibēdū valde tēperatū cū aqua fri
gida. Et stude in regimine ipsius equādo eum dando
sibi pullas magnas decoctas cum vīno granatoz. z suc
co pomoz. ponēdo aquam simplicē cū eisdem cum rāta
quātitate ipsius aq rosate. nō ponēdo aligd de sp̄b⁹ nisi
solū de coriādrio. addēdo aligd olei cū valde modica q̄
titate salis: abstinento a comestione rez dulciū in exces
su. z a rebus salis. z ab oib⁹ grossis in sua cōplone. Et de
fructibus comedere pōt granata dulcia solū: z nō nocet
ei masticare post cibū de p̄ris labēdo solū de succo ipo
rus. Et si putas q in s̄cho ei⁹ sit hūor horribilis ca
lidus aut in p̄cūitate ipm: aut ibibit⁹ in suba z carnosita
te ei⁹ aut iuiscat⁹ seu p̄iunctus in ozificio portonary iferio
ris s̄cho. p̄pinabis ei ad bibēdū aq. ij. ex aloes. Et si fue
rit fortis vñtia babis ei tres cū octaua parte aq. ij. ex sca
monea z octaua p̄e aq. ex masticis euz aq lactis z succo
pomoz añ. Et si lac fuerit coagulātū euz flore cardonis
garci erit mell⁹ in hac egritudine cauēdo oino ne medicū
nā laxatiuū exhibeas donec egritudo fuerit in sua fortitu
die z angumētū: eo q laxatiuū qñis fuerit rectificatū et
tēperatū qñ plus pole fuerit: ipole. nī est quin pp acū
tatē z motū ipsius nō cōmoueat z generet grossiū z du
ritiē s̄tem apati. qñ adiutōio humoris mali q in s̄cho
existit. Et cū dico grossiū s̄tem apati: intendo grossiū q
in mēbro p̄ter nām gñat: sicut accidit in manib⁹ illoz q
vogāt seu nauigāt p̄ humore: z illis qb⁹ in aliquo mem
bro ponit id qd humorem generat: sicut est psilia. z syn
pis. z s̄tia. Et cum dico apostema intēdo humorē vl bu
mores coadunātū vel coadunatos in aliq p̄e corpis: ex
quib⁹ poti illius p̄is corpis oppilant itātū: q nō sit pul
sus in illa p̄e sicut pus. Et oē aq est tumor p̄ter nām: sz
nō puerit. sz ois tumor p̄ter nām sit aq. Et postq ge
nerit fortitudo grossiū que apati assimilat: qd ignis p̄
sicus noiat: vel gutta rubea tunc post spātū t̄pis remittit
tur eius acuitas z rubedo ipsius māifeste diminuit: qñ
qñ collectio alicui⁹ hūoris in aliq parte corpis existit
ablsq putredine z corruptione: nā intēdit ad dissō
nem tñmō. Sz si illa collectio cum putredie z corru
ptiōe fuerit: illud sit ex calore nālī z accidentali sit q in eo
existunt. ex quoz actione z operatiōe digestio efficitur z
cōplef in p̄dicto humore: eo q calor nālīs solus nō con
uerit humore ad saniē: sed ad nutrimentū appropriatum
nature mēbz solū: z ita calor accētis solus non pōt hu
more alique ad saniē deriuare: sz facit spēm cōplete cor
ruptiōis: quā qdē corruptionē nā paulatine a mēbro ex
pellit z eliquat eā z dissōluit: z tūc cessat fortitudo calita
tis illius pp actionē caloris nālīs. Et cū dico calor nālīs
intēdo spēm cui⁹ fundamētū est epar z cor: z bi calores
ambo sunt custodes z p̄seruatores corpis: tōt⁹ z calor
accidentalis impedit operatiōes istoz in quātū pōt. z ag
grauat corpus: z contristat ipsum z fatigat. Et iste calor i
naturalis aliqñ fornicatur itātū q facit euenire febres
p̄ueras cum paroxisimis: z alique ex eis sunt inter pola
res: z alique sunt continue permanēdo sic donec liberant⁹
vel

N

A

Regimen

B

O

Etide 2^a
r̄mo. 4

flor et
coagulat

P

Cura

De apā
mor p̄ter
sz nō p̄ter

Q

Disputati
calore nāl
accētis: z
vidē 4^a
thauroz
xii. c. 6.
ad 19^a.
30. z i p̄
capituli.

Primus

A

vel moriunt. Et ex isto calore accitanti putrescunt corpora mortuorum. et dissoluntur continuities membrorum ipsorum. Et qui deficit calor nalis a regimine corporis is alicuius accitit illi id quod evenit corporibus mortuorum a calore putridi do accidentali de liquefactione et dissolutione continuities membrorum. Sed laus sit altissimo creatori qui posuit calorem nalem ad tutelam et defensionem predictorum.

Cap. 10. Quod est de oppilatione.

Eccegritudo multotiens accidit causa sparsiois seu dri uatdis humorum ad aliquid membrum puta quod oppilat loca suorum expirationum et fenestras ipsorum in trini: quod calor nalis ibidem non potest puenire. Quare de necessitate illic oritur calor accitanti. Quare per velociter denigrant membra illud: et putrescit. et separat similitas illi. Et si ipsum tetigeris in primo sue denigrationis inuenies id calidum. et istud est manifestum quod hoc est propter calorem accitanti ex quo membrum putrescit. Et hoc oppilo multas habet species.

B

Cap. 11. Quod est de appropia.

Eccegritudo quando accidit alicuius loci atque subito motu ipsi atque sensus habet aufferre. Quare si puatur ex toto sensus et motus moriuntur infirmus dino anteque possit iuvari a medico. suffocatur per puationem motus pectoris. Si si de motu voluntario aliquid remaneret ille motus expellet suffocationem. Et quia in hac egritudine frigiditas super ipsam copione diari reperitur. id minor est: tas anbelitus sibi sufficere poterit: quod tpe sue sanitatis facere pfluere: eo quod frigiditas habet multum minuire necessitate anbelitus. Et appropia quod oritur ex sparsione humoris grossi in vltima friditate existit: et grossiue ad loca nobilia cellulaz cerebri donec itegre repleantur et quato humor facies ista egritudine maioris fuerit frigiditatis: tato tardius accidit et paulatim efficitur et accitua lenius et tardius oriuntur et non subito. Ergo opus te studiosum esse in cura istius incipiendo ab vinctio capitis cum oleo rosato in quo sit decima pars ipsi de balsamo postquam fuerit calefactum et desuper pone penam vnam lane vincta ex eo que sit ali quantulum grossa. et fac cum odorare odores bonos calidos: sicut est alkitrā et muscū vnuquodque per se. Et si cum alkitrā miscueris aliquid de muscorum: inuenies illud maxime iuuare mentis odorare nigellā sili multum valet: et etiam odor sigillat sancte Marie confert multum. et si cognoueris quod aliquid possit deglutire distempera aureū semis de thieraca magna antiqua cum melle. et ppina ei. et vnge extremitates eius cum oleo masticino dādo ei et de eodem aliquid ad bibedū. et abluere pedes eius et crura eius aqua calida. Et si de anbelitu fuerit alleviatus fac eū sternutare semel vel bis tū cum licinio posito in naribus. et si vult meliorari non tardes purgare eū cum medicina laxatiua quod istū humorē beat eūare. Et quia hoc egritudo non expectat digestionem humoris et icisfione eiusdem. id necesse est tibi ut in sua medicina laxatiua apponas ea quod foriter beant icidere: sicut est acētū et synapis: et ea quod dferant virtutē melle ad caput: sicut alleus. Medicina pūtilis ad hanc egritudinē. sicut. oppoponacis: scis vrtice: polypody: bdellii: passulaz: enucleataruz: salis: et synapis: et 33. aii. aur. j. medulle charami: et leis feni. recē. aii. qrtaz pte. colloqntide feniē: et mature: tertiā pte aur. j. gna cata pucie duo. Incide colloqntidā minute et misce eā cum tantūde pulueris dragagā. et misce oia pdicta ad modū electuarij cum syrupo facto ex cortice citroz: et masticis. aii. et dosis ei sit aur. v. Et si non est sufficiens purgatio. adde aur. j. et disteperet eū aqua decoctiois masticis in qua sit odor eius sufficiens. Et esto certus quod si bene ex laxatiuis ista egritudinē puenientibus. Et caue tibi oino ne misceas aquas

C

Cura

D

Nonus

II

E

cū aliq re quam capiti apponere volueris. Nec potabis eū nisi sitim habuerit validā. et spero si egritudo non interfi cit subito: sicut expectauerit aliquid: et ipsum purgaueris cū pdicta medicina: quod alleviabunt accitanti: et cōtinuando hanc curā liberabit oino. Et scias quod ille qui patitur appoplexiam: si magnū spaciū habuerit iter vnum anbelitum et aliu. et illū fecerit cū duricia et grandie: mors eius est ppin qua. Et ciba eos colūbis sylvestribus quorum capita et colla sint absca. et decoquantur lēto igne. et postmodū pistent carnes eaz et colent. et ppinat ius illud eius. quoniam si melle est eis cibus pueniens valde. Et si pnt comedere da eis carnes eoz: quia est eis medicina appropiata. et passeris etiam assate vel subfrite in sartagine cum almuri eis vtilis valde existunt. cauēdo eos ab omni cibo frigido et grosso.

Sig. pnoti
Regimen.

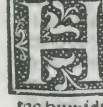
Cap. 12. Quod est de agelatione.

Eccegritudo oritur ex copione sra

q dñat sup pplonē cerebri. Et cura eius leuior existit cura appoplie pscripte. vñ sufficit tibi fricare caput eius mādili. et postmodū desuper spargere puluerem subtilē gariofi. pēpiendo odorare muscū et ambra et pferet et in hac egritudine eis odorare dēdro libanū et sanlicum et mēthā et basilicū et suffumigare eū cū galbano et ambra: et ciba eū passeribz et pullis colūbinis volatibz sylvestribus: et canabiz: et anatis assatis vel decoctis in sartagine cum almuri. aut in sartagine decoctis in furno. et frica corp⁹ totū fricatione cōi iter forte et lēta. et aqua eius ad bibedū sit aqua termaz si poteris inuenire. Si non posses hie de hac aqua: fac ei syrūpū de cortice citroz et masticis. aii. cum succa ro. et da ei ad bibedū cū aqua. Spero enī quod isto regimine redibit infirmus ad propriam sanitatem Deo dante.

Cap. 13. Quod est de subeth.

Eccegritudo oritur quoniam būiditas mala multa abundat

uerit in suba cerebri cum fortitudine et ei aliquid frigiditatis fuerit associatum. Si si qualitas humiditatis fortiter dñatur absque dñio aliaz qlitatum. s. frigiditatis et caliditatis: si fuerint due tēpate et equeles. aut caliditas parū ab equalitate fuerit egressa: tūc non oritur subeth. sed gñat somnus magnus atque plixus et profundus. Et scias quod subeth non fit sine gemitu vel stertatione: sicut appropia sili non repit absque forti et graui stertatione et gemitu: sed leuis stertatio seu gemitus sicut passus sui longo tpe non est aliqua significatio super bis. Et cura huius egritudinis est odorare pētafilon et semē basiliconis et gariofilos: et rutbā. Et itē oia pdicta pistentur subtilissime. et spargantur super cutē totius capitis. Et distilla in aurem infirmi parz balsami. vngendo sili nares ipsi cum eodē. Et ppina ei omni mane ieiuno stomacho ad bibedū quartā partē aur. j. de optimo balsamo. Et cōbure coram eo de tamarice et scala. et fac impastare panē eius cum aqua infusionis maratri. et da ei ad comedēdū de dñano. Et si cognoueris quod humiditas predicta fuerit ex abundantia flegmatis in stomacho. purga eum cum hoc cataractico. s. seminis vrtice et agaricij. aur. iij. polypody. aure. y. colloquintide quartam partem aur. j. Incide eam subtiliter: et misce eā cum granis pini bene pistatis. deinde istam cum omnibus predictis malaxa. et fac magdaleonem cum decoctione feniculi. et de hac decoctione dabis ad bibedū infirmo aur. v. cum decoctione feniculi calida. Et si non purgatur sufficienter adde aur. j. Et fac custodiā sicut conuenit laxatiuis. et fac cum sternutare ponendo in naribus suis liciniū coti. extirpando aliquid quando pilum vnum vel duos ex naribus. Et fac cū suffumigari cum alkitrā et thure.

F

G

Distia iter cās
subeth et gra
uis dñatio
nio.

Conueniētia
subeth cū ap
oplexia.
Cura.

H

Col. Auer.

B 3

Liber

I Cap. 14. Quod est de firsen callo cum alienatione.

Ec qdem egritudo generat ex alijs egritudinibz et suis causis que accens eaz ipaz ee dicim. Sz post qd i cerebzo pfirmata fuerit idiget cura spali et ppa.

Et accidit h egritudo aut ab hūozibz acutis et mordicatis exritibz in stochora gbus resoluunt sumi et vapores q ascēdēdo ad cerebrū colligunt in eoz aut orit a febre acuta valde calissima atqz forti q facit sumosita tes caput ascēdē aut forti calitate sol. aut ab alijs causis facitibz vel pccatibz imēlaz calitatē. Quare si cōfirmata fuerit egritudo et accitua ipsi fuerint fixa atqz mansua idiget cura spali. Sz si nō fuerit pfirmata egritudo necqz fixa remouet remota cā ipsius. Un in illa q sit a calitate solis sufficit tibi apponē capiti ipsi oleū ros. in quo rose plures sint iterate et ifrigidatū in puteo iterado plures et frequēter. et sic oino liberabis. Et Sz si fuerit ex calitate ignea pcreata ab hūozibz acutis et calissimis exritibz in stochō nō sufficit cura pdicta. sz opz vt sis studiosus ad ifridadū stochū. Quare si pdicti hūozes fuerint in cōcauitate stochi euacua eos p vomitū. et tūc remouebitur cā. Et si fuerit a calitate ignea pcreata a febribz intenu suis: siue fuerint pculse et isepabiles: siue nō. tūc oibz modis opz te cōplone ei ifrigidare: cu magna cautela atqz studio. co ga febris si fuerit ex putredie: et tu multiplicaueris ifrigidantia in curatioe ipsi: igrosilabis mām. et si esles tā excellētissim in scia medicinali sicut fuit Archibilia nua. nō posses plenarie frāgere febre putredinalē solum cu ifrigidis absqz lesiōe et nocumēto caloris inati. si pferis cū vntu pmapz vntū vel opōnū. Et si ifridabis teperate. pole erit q frāges fortitudinem febris sine nocumēto caloris inati. Et ēt bec frida teperate nō dbes exere cere nisi post apriōne oppilones cū rebz subtiliatius et i cūsiuis digerētibz humores. Et ea q faciūt hāc opōnem sunt medicie cale. qm opatio calidaz rerū adiuvat ad cōseruationē caloris nālis: et ipm auget: et remouet radices putredis. Et ista nō pnt fieri cū medicis pdictis ifrigidis teperate nisi eis misaueris icisua et apitiua. et B non facimus vt calefaciam nām. cū sit supflue calida sz itēdim cām putredis remouere apriēdo oppilones et subtilian do atqz scindēdo hūozes. Sz si itēdis frāgere fortitudinē caloris inālis absqz putredie. fac cuz medicis ifrigidantibz. que nō trāscēdāt finē scōi gradus. Et esto pter in bis spāl in ista egritudie. Et miscere acetū cū istis medicinis est valde vtile. Qm est vebiculū et delator aliaruz medicinarz ad mēbra ad q mīme ptransire possent absqz eo. Et est necē vt be me sint frigidē actu et po. et nō sufficit ifrigiditas eaz potētiālis nisi ifrigides eas ponēdo ipsas in aerē ifrigidū. sin puteo ifrigido: vel ad vētum. Et cū fuerit egritudo fort pone petiā lini madefactaz in niue sup caput ei. Et nō tradas obliuioi q cerebrū inqstū est cerebrū ē fride cōplonis. et pp B nō pnt sustinere ifrigidatē actualē in excessu q et qlia accitua pessima ipsi cerebzo habeāt puenire ex supflua ifrigiditate. et p tanto non debes frida in excessu in ipso supflue iterare. Et Et potabis eū cū aqua rosata et aqua citruloz. quaz pres sint eqles cū qtra pte ipsaz de aceto. et cū isto potu etiam potes ponere mīcā panis lotā ad comedēdū. Et erit ei cibz vtilis valde et medicina et lōginquus ab oi putrefactiōe. Et si hoc firsen fuerit ex cā seu egritudine alicuius alterius mēbri neruosi. non poterit remoueri yllō mō nisi remoueāt cā. Et si fuerit ex apate visibili apparēre in aliq parte corporis: et nō fuerit infirmus in pñ sui flōmatus: empligabis locum hoc emplō. qd. ff. floriz camomille:

Cura scē ab extrinseco.

K Cura scē ab hūozibus sto machi.

Cura facie a febre.

L

Si itēdis frāgere fortitudinē caloris accitua absqz putredine in trāscēdas 2m gradus ifrigiditatis. In firsen me alie si soluz po sed actu fride ee dber

M

Regimen.

Cura scē ab apate exteriore.

Tractatus

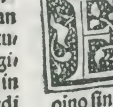
seminis lini puluerigati et farine orde. Et misce cū oleo rosato. et si cū hoc dissoluit est bonus. q illo vti debes. Sz si deit apā ad sanie deuenit: stude in maturatiōe eiusdē: et postmodū apies ipm eūandō saniem. et facta apertione cū eūone saniei remouent accidētia. Et qd remanet post apertionem: stude ad digerēdū cū mica panis albi impastata cū decoctione pedū arietis. Sz si pdictū apā ad sanie nō deuenierit: tūc pmo ips flōmare debes: et postmodū circa resolōne intēdere debes frāgēdo caliditatez ip: saruz cū pdictis. addēdo pdicto emplō sticados et rades biringozū. Qm sticados admirabilis efficacie reperitur esse in hoc casu. et iam tibi sufficienter declarata est cura istius egritudinis. que est perutilis omnibz febribus cum gbus est apā: siue fuerit intus: siue extra. Et cibz coruz sit farinata orde vel panata clara: aut mica panis plures lota sumendo in potu aquam orde.

Cap. 15. Qd est de puaioe intellectus ex frigiditate.

Erturbar qd itell ex mala ppolone frida et sicca qm ita est fixa et radicata in ipa suba cēbri. Et accidit ex ea vigilie (sic ex necitate ymbra seu tenebrositas) ipe pluuie ee repit. Cui subueniēdū ē ponēdo oleū ros. sup caput patētis in max qstitate. Et ēt de eodē apponere dōbes in naribz et auribz eiusdē. Et balnea eū in aq tepida dulci inducēdo ei letitiaz toto posse. et fac ei oēm getē et suauitate elōgando eū a mulieribz. Et fac eū odorare ligūā boninā: et mala aromatica. Et nō obliuiscaris cū B toto ipz purgare ab hūoze ifrigido et sicco. et B facere potes cum polypodio recētū optimo pfectissime fuerit decoctus: expmēdo fortiter colet: et in illa colatura itez decoque. et polypodium recētū et postmodū cola. et p pina illā ifirmo ad bibēdus in ieiunio. Et si cū hac nō purgat decenter: scias qd eius egritudo ē male disposita: qre opz te redire ad purgādū ipz cū medicis laxatiuis pdictis purgātibz meliam.

Cap. 16. Quod est de mania.

Eccidit bec egritudo. f. mania et destructio itell ex mala cōplone vaporz ascēdētium ad caput: siue sint calidi: siue fridi. Et si cā fuerit cala sūt oino sine timore. et spāl si calitati siccitas fuerit affociata. Sz si dicta mala complo fuerit yllis toti corpori. ita q sit ista et radicata in corde: tunc qm sanguis ei ebullierit: mania efficitur pessima atqz fortis: et si pfluerauerit mania tādiū quousqz ad timorē aque deueniat ifirmus: et ab ipsa fugiat. mors eius est ppinqua. Et bec accidit pluribus aialibus. f. leonibz: canibus: equis: mulis: et asinis. Et iam accidit q quidam mulus voluit mordere quēdā bovinem. et homo versus est in fugā vadens per viā vna strictā. et mulus sequebatur eum. qui euz peruenisset ad introitum calis stricti et breuis infixit se ibides. et cū nō potuisset exire propter stricturam et breuitatez mortuū fuit ibidem. Et bec egritudo trāsfertur ab vno aiali ad aliud eiusdem spēis: et etiā alterius speciei. et hoc accidit pmpreparationē cōplexionis et nature vniuscuiusqz ad recipiēduz dictā malam cōplexionē: sicut apparet in ramis arboruz: qm habiliores sunt ad recipiēdū actionem ignis q grossē arbores. et oleū etiā citius recipit cōplexiōe sua q natura sua operationem ignis q faciat temperatū q frigida existit. Et in hac mania qdā mirabile repit: q si collectum fuerit de vrina istius in quantitate multa in yzinali vitreo. videbis qd clarificabitur yzina: et sine dubio

Sticados in apambulid.

Cura.

Cura shipie et eputatio itell pp defectu cerebri. vnde diagnoscit. 37.

Qua d c memoriz dicit de p semibz giatua et guatua.

Strab vna m comu.

A

Dubio videbis intus formas calculoz natates. et si ipsas colateris per panu subtilem nullum vestigium illorum seu signum in petia poteris iuenire. Et si dictam vrinam itez in vinali repones. et ibidem aliquotulu pmalerit. vtraciter itez videbis eos vt pus. Et sup B libeter cam ponerez si mens intells esset sufficiens. Et si mala coplo fuerit in cerebro solu simplr secca no fit inde mania: sed solu pturbatio itells. et cogitationes male et pessime. Et sit etia pturbatio itells ex diminutione pprie sube cerebri. si aut accidit illis q supflue vtunt flomia. Et hoc ee vixet snia diuine puidentie. Et si qdixerit respondendo q senib diminuitur intellectus ppter ipsos cerebros diminutione. ergo pueri fm istam rōnem pfectionem intellectum et meliorem multu habere deberet oibus alijs etatibus. cum habent cerebrū pportionaliter plenius. et nō est ita. R. si q sicut senibus diminuitur et destruitur intellectus ppter paucitatem substantie ipsius cerebri. ita isan tibus vel pueris impedire et destruitur eoz intellectus ppter multam admixtionē que fit in substantia eoz cerebros ab humiditatibus preparatis ad applicationem et nutritionem substantie cerebros ipsos. ppter exuberantiam nutrimenti ipsos. et in hoc tempore. seu etate augei humi ditas naturalis. et superfluitates. et ppter hoc plonganē somni eozum. et etiam superfluitates que exeunt ex naribus eoz. et ex corporibz sunt in quantitate multa. Quare sumarie tibi dico. q puer donec fuerit in hoc esse. nō poterit ee perfecti intellectus. donec fuerit completus. quoniam sicut membra eozum nō sunt completa in mēsurā et quantitate. ita eoz intellectus non est completus: donec veniat ad etatē perfectam. Sed quando senibus accidit pturbatio intellectus ppter diminutionē substantie cerebri. tūc cura impossibilis est. Tamen rege eos. ppinando eis amygdalas dulces ad comedēdū cum pane bñ ser mētrato. et fuccharo. qm ista augent substantiam cerebri. et etia vna passa est eis vtilis. quia impiguit epar. Et hic defectus qui fit in cerebro. fit in parte anteriori. ppter hoc imaginatiua solus p maiori parte senibus destrui re perit. et interdū etia eis destruit cogitatiua. quando cōsumitur cerebrus qd in media cellula existit. et etia memoralis quādo diminuitur substantia ipsius cerebri. que in posteriori cellula collocatur. Quare ad restaurandū hāc humiditatē. da eis amygdalas cum fuccharo sicut dixi. et vnge caput eius cū oleo amygdalarū dulcium cui sit admixta decima ps ipsi de oleo masticino. eo q membra pncipalia nō sustinent medicinas in quibus nō sint ea q habent confortare. Quis accidens egritudinis ea non requirit. quoniam intendere debes ad confortandū et fortificandū partem illā in qua egritudo reperitur. Sed ex istis tribus partibus cerebri. posterior citius epicari deberet rōnabiliter ppter sui naturam et complōnem ceteris alijs. Sed quia aer leuiter ad eaz pertingere nō pōt. propter grossitudinem et soliditatē ossis cōtinentis ipm. Et qd est omnino cōclusus absq omni foramine et porositate. ideo minores recipit desiccationem. Sed pars anterior cerebri. eo q os eius continens ipsum est aptum et porosus. et aer ad ipsum per anbelitum cito ptingere pōt. ideo citius desiccatur. et etia citius q cerebri quod in media cellula esse reperitur. eo q aer ad ipm nō ita cito pōt peruenire nec ita leuiter. Et q os pūens ipsum sistr est obtusum solidum et absq porositate sicut est os posterioris partis cerebri. ideo longinquum a siccitate esse reperit. Et quādo siccitas cerebri superuenit in ista parte anteriori. vel in alijs oibz partibz simul. cura erit difficilis valde iuenibz. et etia alijs qui sunt in maiori etate. Quis sit possibilis. Et decrepitis est impossibilis omnino. yf

intēdas in curatiōe istius partis vel oium ptiū cū medicinis supradictis. Et attēde q quādo os cranei vel vbi os ipsius fuerit densum solidū et absq porositate tūc vti debes fortioribus medicinis: eo q grauius et difficulter possunt penetrare. Sed vbi inueneris craneum porosū et non ita solidum: citius possunt medicine ius penetrare. Quare leuioribz indiges medicinis et debilioribz.

Cap. 17. Quod est de humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri et circa cerebrum.

Scias q humiditas subtilis que orit in cellula anterioris cerebri et circa ipm est imensi fetoris: et ex illo intells sustentare. et non pōt infirmus caput suum sustentare. et non loquitur nisi cū difficultate magna. et qm interrogatur de aliquo tarde et pigre et cum perturbatione respondet. et p maiori parte non intelligit. et est absq intellectu. Et ego tempore meo vidi quendam cui supuenit hec egritudo: nulla medicina ei prodesse potuit et mortuus fuit ide. Et hec egritudo multoties accidit oibus: et ouis illa que habet hanc egritudinem a pastoribz dicit matronia. Et cura huius egritudinis est caput cauterigare. et sine dubio chirurgi multum errant. cauterigantes omnes in capite quibus accidit perturbatio intellectus. et sequitur inde maximum nocumentum: quoniam si causa egritudinis fuerit caliditas et siccitas: vel caliditas solum: aut siccitas solum: aut fuerit causa ex diminutione substantie cerebri: considera quid inde cōtingere potest. Sed in hac egritudine sine dubio cauterigatio est cura vtilior alijs quia desiccet horribilem humiditatem. et eā extrahit ad partes exteriores. Et si posueris in naribus ipsius succum rose canine. que arabice dicitur seacacana bama: multum confert. Et etiam alia medicamina que a medicis assueta sunt in iuci in naribz faciēdo caput purgari. sicut est aqua sicile. et aqua cucumeris agrestis. et similia. Et continuādo has medicinas et rectificando regimē ipsius poterit liberari. et desiccabitur inde humiditas illa nocua. et liberabitur Deo dante.

Cap. 18. Quod est de scotomia que in arabico dicitur abscedar.

Et accidit aliquādo boi q stando et supedendo apparet ei q oia circūnuant donec cadat. Et oritur hec egritudo ex vaporibz subtilibz et acut choleris ascēdētibz superius p arterias ad cerebri replēdo ipsum. et accidit spiritui nālī motus malus. Et predicti vapores ascēdūt superius ppter amplitudines arteriarum: que tales a natiuitate existūt. Quare predictis confert incidere arterias: que sunt post aureas. Sed si dicat vapores ascēdūt per arterias rethibz vel rethine miraculose modicū inde sequitur iuuamentum. Et si puenerit dicta egritudo ex amplitudine aliarum arteriarum tūc cōfert incisio predictae arterie. Et debet medicus infrigidare cōplexionem huius infrigidatiōe temperata. ppinādo ei lactucas elixas ad comedēdū. et ad potandū aquā ordeī cum agresto: nisi stomachus fuerit imense sensibilitatis: et potabis eū etia aqua ordeī. et aqua frigida cū aqua rosata. Et ab oibz fructibus abstineat: ppter qd a medullis seminū anguriarū et citrullorū: que ei exhibere debes postq cognoueris q dicti vapores ab humoribus cholericis fuerint gēati. Et illa q a stomacho pcedit ad cerebrū pōt ex humore vno oriri. vel ex pluribus ex quibus gēantur vapores ascēdētes ad cerebrum. Et cura huius lenis satis existit. s. purgādo stomachū cū aq infusis myrabolanoz citrinorū. et scamonee et violarū. Et cōfert etiam hec decoctio: q purgat

Cof. Auer.

B 4

E

Hic ponit curam nūc vnius speciei.

Causa.

Cura.

F

G

Cura scē a vaporibz ascēdētibz p arterias.

Regimen.

H

Cura facit a vaporibz stomachi cholericis.

icador apatit

B

O

Cura.

Cura sspitue et e purbatio iellus de defectum cerebri. vide Magnanā cōl. 37.

C

Q D

Quia causa memoria nō ita depdit in senibz nē imā gēantur et cōsuatiua.

Etia vna mē eozum

Libor

Stomachū a cholā. R. seri lactis coagulati cū lacte fici li
brā. s. z infunde in eo aur. liij. corticis myrabolanorū citri
noz. z violaz. anī. v. Alcabacar fici aur. v. z pmaneat oia
simul in dicto sero vsqz mane. z tūc colent optime frica
do z exprimēdo: z in pdicta colatura adde quartā partē
aur. j. ex scamonea miscēdo ei aur. x. syrūpi mastice. z. x. sy
rupi cydonioz. da bibere z tardet cibū quousqz comple
uerit opus suū. Et si modicum assellaret ex dicta potide
da ei ad bibēdum de dicto sero: expectando sicut in alijs
medicinis. ¶ Et ciba cū pane optime fermētato cū pul
lis vel carnibus edinis decoctis cū vino granatorum et
agresto. Et semine laudabiliores in hoc casu existunt ma
sculis: z ex ipsīs adhuc meliores sunt albe. z post que va
rie existūt. Et aquā ordeī bene preparatā cū aqua dolci
eis similr conferre dicimus. ¶ Sed si dicta egritudo ex
humoribz putridis orta fuerit. tūc biterā pigraz cum sero
lactis vtilem z sufficiētem eis esse dicimus. z etiam aloes
solum cū sero cōfert. z si ei misceris aliquid agarici erit
melius. Sed si pdicta putredo in stomacho fuerit ide
ozitur fetor oris z scissura labioz: z est possibile qd ex
cta putredine eueniat cerebro calefactio subita cū bozi
bilibus cogitationibus. z propter impetuositatem z for
titudinem accidētium impediūtur spiritus animales in
tātum qd vire videntur z eleuantur: z conculcant sub
tor: z mouent extraneis motionibus: z inde sequi scoto
mia. Et hoc multoties vidimus qd quando alicui subito
enenerit aliquid qd imuet fortiter spiritum animales qd
illud facit euenire scotomiam. Et cura huius est cura p
scripta faciendo eum odorare rosas cū myrtela madefa
ctas in aqz rosata. qm liberabit eum adiutorio Dei.

¶ Cap. 19. Quod est de dolore totius capitis qui quidē
in arabico dicitur baidda.

Dolor fortis qd accidit in capite
aliqui est primum. z aliqui
est cū interpolatione hīs porismos. Et q
bz ipm non potest sustinere voces z voc
literationes fortes ppter debilitatem neru
audibilis. z ppter debilitatem etiaz totius cerebri: sine
dubio tales voces excitāt dolorem. Et nō mireris qd qñ
dolor fortis est in aliquo membro augetur ex forti voce.
Et causa huius est aer motus a forti voce qui pcutit mē
brum dolorosum: z inde dolor augetur. Et hec est opinio
Hal. etiā in egritudinibus oculo. cui quidaz in hoc obui
uerunt. medici nō minime imo sentētijs ipsius totaliter
adheserunt. Et qui habet hunc dolorem similiter nō po
test aspicere in magno splendore: eo quia sicut neruus p
quem auditus ad cerebrum tendit non potest fortem so
num ferre: ita neruus opticus per quē species visibilis
venit ad oculum non potest magnum splendorem z lu
men sustinere: eo qd quando tam fortis dolor est in toto
capite: impole est quin etiam oculi non sentiant. ¶ Re
manet ergo nobis ingreere vbi z in quo loco seu parte ca
pitis iste dolor pncipaliter existat. z absqz dubio dicitur do
lor inuentus est in panniculo qui sub cranio moratur. i.
dura matre vel in illo qui est post istum circūdans cere
brum. i. in pia matre: z quādo in aliquo dicto est dolor
nō pōt ferre vocem magnā nec lumen intēsum. ¶ Re
stat adhuc scire quid sit dolor. z causa eiusdes. Jam ergo
declaratum est qd dolor nil aliud est qd sensibilitas ptra
rie qualitatē existentis in membro. quare cum pericue
rauerit perducet ad solonē prinitatis. Et solo prinitatis
accidit aut ppter extrinsecam: sicut incisio ensis vel peri
cussio facta a re aliqua: aut ex pnsione. Et pōt etiaz esse
solo prinitatis ex extēsiōne valida facta a superflua re
pletione. aut ex pētiōne vaporosa. Et si pētiōne di

Tractatus

cta vaporosa facta fuerit a frigore. pōt etiam ex eadē oo
lor fieri fortis: eo qd quelibet res que bz subtilē nām pū
git: qñis sit frigida. Et tu scis qd vapor natura sui subtilis
existit. z hac de causa puenit solo prinitatis: sicut appa
ret in rebus extrinsecis: qñ extēdunt fortiter vltra de
bitum laniantur z rūpuntur. Et acuta ē quādo recipiun
tur sunt cā solonis prinitatis. Et argilla similr seu terra
malaxata optime cum forti aceto: z exterius epibimata
soluit prinitatē cutis. Et ē siccitas cū in corpore super
flue exuberauerit cū modica extēsiōne illud idē leuiter
facere pōt. Et qñ frigiditas superauerit intātū qd conge
latur mēbrum z induratur: acquit inde solo continuitatis.
Et etiā ex rebz calidis z acutis receptis per os vel exte
rius emplastratis: sit solo prinitatis: sicut ex synapi z ta
plia: qd ex sua subtilitate pfundantur: z corrodunt z sol
uunt prinitatem. Et nos videmus qd acetuz qñis id qd
in sua cōplone dñatur sit frigiditas sicut dicit Hal. frāgit
vires z pforat eos: z rūpit vegetes. Et sit etiam solo con
tinuitatis ex coagulatione sicut cera z pix. qd qñ sunt coa
gulata franguntur ex leni extēsiōne vel a percussione ab
aliqua re dura. ¶ Sequit qd iste dolor itaz difficilis z
fortis sensibilitatis ēē non pōt nisi a superflua repletione
z extēsiōne existente in membro valde sensibili. sic est
dura mater z pia mater. Et qñ fuerit ex vapore frigido
ibi receptor: dolor erit validus atqz grauis. Et si fuerit ex
calido vapore extēsiōne in locis predictis leuiter illū cogn
scere potes. eo qd dolor erit acutus valde z mordicatus.
Et tactu ēt ipm cognoscere potes. Et signum illius qd sit
a frigiditate vel a vapore frigido est quia infirmus dele
ctatur in appositione rerū calidarum actu z potentia su
per caput: z videt inde recipere iuuamentum z sentit in
capite dolorem magnum cum grauedine z ponderosita
te. atqz mordicatione z punctione. Et qui sit ex caliditate
est dolor difficilis atqz fortis cum punctione z mordica
tione. ¶ Et cura generalis istius doloris est rectificare
regimē ipsius comedēdo ordinatē z debitis horis. Qd si
fuerit dictus dolor ex repletionē cū grauedine: cura ei
pncipia est fōmia. considerando tempus: etatem: cōlue
tudinē: regionē: z cōplexionē. Et qui fuerit ex vapore fri
gido: curatur vaporādo caput cum sticados. Et si fuerit
ex calido pferit ei bibere aquā rosatam confectā cū pū
lio integro: qñ medici pphibent pnsationē eius. ¶ Qd si
fuerit pdictus dolor ex repletione multa sanguinis: flob
tomādus est ex cephalica. Et si ex arteria flobotomaue
ris: longe melius erit: sed scire debes qd sanguis ille cum
magna difficultate retinet z solidatur: z ppter hoc tecus
habere debes ea que habēt sanguinē fortiter retinere: si
cut sunt pū leporis minutissime incisi mixti cū albumi
ne oui z gipso: aut folia myrtbe subtilr puluerigata cum
psilio integro mixtis cū aqua rosata: z ponere super locū
similiter stringit. Et cū vis incidere arteriā: ipsam strige
versus radicem suā superflue sanguis exire possit. i.
dendo eā cum re frigida. z nō cum igne. ¶ Et si cogno
ueris flegma cum sanguine abūdare. fac eū vii exercita
tione tēperata cibando eum cibus declinantibus ad cali
ditatem tēperatam z siccitatem: sicut sunt turtures z pas
seres: z his similia. Abstinento ab omni z piscibus: z a pa
nata qd in arabico dicitur caride: z ab aqua frida valde:
sed quando vis eam ppinare miscere debes cum ea ali
quid mellis vel guchbari: aut rob vuc passē decoctū vsqz
ad spissitudinē mellis: faciendo vt recipiat eam tepidā.
Et si cognoueris manifeste qd dictus dolor a vaporibus
calidis procedat: incide arteriā incisione frigida: facien
do eū abstinerē ab omni re calida: z ciba cū gallinis est
ratio in aqz cū modico olei z salis z aceti. Et potes etiam
eam

Regimen

Cura scē ab
hūoribz pu
tridis stochi

K

L
Cōditōes do
loris capis z
a qbus cedat
pauēs ipm,

M

Quid pprie
doleat in do
lor capitis,

Dolor ē sen
sibilitas pte
qñitaz extēsi
mēbro. Idēz
2ª pmi. doc.
2^a c. 19^a.

Et doloris ē
p^a qñitaz aut
solo prinitas

N
tis: z ē qñ
me^a cū dñ
sz p d nō
mor. in p
dñali. 6^a
ozice. 16^a
nent qd lo
solo pñit
ns ē causā
Et d. 3^a c
31^a bz ali
opi. qñm

Dispi
am ost
niant,

Hal. d
sa scñs
re z dē
tire. id
pmi. d
pmi. c.

O

Rob
olla sa
Si 3^a p
doloris.

Cura gñi

P

Epio
s sensu

Cura sod
sanguinis

Expō
ritatis

Rūso
gumē
pū ab
rimet

Q

2ª affo
rūm. 4

Primus

eam coque re cū cucurbita: nō ponēdo gallinā cūz cucurbita: nisi post decoctionē cucurbitae. Et pōt etia de cog cū succo granatorū: r fac eū multoties odorare myriellā cū ligno aloes r sandal. Et purga eū cūz sero lactis coagula: ti cū lacte fici addendo ei aliqd scamonee. Et cum fuerit purgatū numera fellas: r quorū viciū affellauerit: tot diebus quiescat post purgationē: r postmodū facies eūz vo merit: post vomitū iterum eū purgare debes. Et iam superius declarauimus loca que apta sunt recipere hunc dolorem: quibus videat q dolor in ossē existat. Et quō hoc esse possit: cū fm opionē quorūda os oīno carcat sensu: Et ego dico q si aliqd habet os de sensu ē valde grossius: r ppter hoc impossibile est q illic dolor pēpīat. Et iam inuenimus Bal. dixisse qe adinuicem sunt opposita: qñ dixit q ossa oīno sunt absq sensu: r alibi dicit q dentes habēt sensus: r nō grossius: imo valde intēsus. Et opio magno medicos est q sensus non sit aliquo membro: nisi veniat in eodē per nervos subtilissimos diuīos r cōtextos ibidem. Quare cū ossa nō videant habere talem texturam nervorū: sensus habere nō debent. Et ergo sicut cerebrū mittit virtutē sensibiles per nervos oībus membris: ita epar sua virtute naturali mittit nutrimentū per venas omnibz membris. Et si ossa ideo carent sensu: quia nerui in eisdem non sunt diuīsi r contexti minutissimi: vt capilli eadem rōne oīno absq nutrimento r augmenta: tione esse deberent: cum vene capillares diuīse in eis non reperiant: neq virtus naturalis fortior esse reperitur in introitu membrorū q animalis: imo aīalis valde fortior iudicat. Et tu vides q ossa qdū sunt in corpore animato a putredine: non pōt negari quin illud sit spiritus vitalis pcedens per arterias ad oīa membra que arterie in mēbris ipsis minutissime diuīdunt. r eodē modo ossa reci piunt nutrimentū ppter vicinitatē venarū nō pulsatilium. Quare ergo hac eadē rōne r via nō possunt recipere sen sum ossa ppter vicinitatē nervorū. Sed naturalē ossa inquantū sunt ossa multe existunt siccitatis. r ppter hanc sunt grossi r dūbiles sensus: r apparet hoc in plantis pedū rusticorū: ga quīs lente r debilitē recipiant sensus: tamē nō oīno a sensu puant: qñ vides q quādo aliqd ex ipsis inciditur ferro quīs nō sentiant dolores: de quo sit curā dum: tamē sensum habere probant. Et quā ossa duriora r sicciora existunt plantis pedum rusticorū: ideo lentius r tardius r grossiori modo sensum percipiunt. Et si ali quis dixerit scriptū esse q ossa careant sensu. dicimus q illud dictū est eo modo quo dicit qñ aliqs habet collum breue: q careat collo: r qñ aliqs bz debilitatē visus q careat visu. Et ista que dixi dico fm meā existimatio nem r intellectu: est veritas oīno: r inuestigare hoc per vias experimētū in aīalibz est difficile valde: qñ quando in aliquo mēbro inuestigando pcedes: incides pmo car nem: r postmodū nervos: demū pelliculas que cooperit os. r scire debes q oīa ista acutissimi sunt sensus. ergo cūz peruenis ad os incidendo vel rascando: quō sentire bz cū sit debilissimi sensus: r hoc certissime scire debes auctori tate Hippocratis: qñ duo dolores simul sūt: maior de nigrat alterū. r absq dubio ossa habent sensus quīs mo dicum: r quō non debet occultari dolor in ossē cūz sit de bilissimi sensus: post immediatā incisionem factā in carne neruis r pelliculis que sunt membra tanti sensus. certe sic esse debet absq vlla dubitatione.

Capitulum 20^m. Quod est de emigranea que in arabibz co dicitur techibia.

Decimus

13

Emigranea est egritudo capitis in qua dolor cōpēbēdit mediā partē capitis. quare scire debes in q pte sit egritudo pdicta. Et scire debes q eē nō pōt in aliqua pte capitis nisi i pāniculo qui cooperit craneū exterius: vñ in illo q est sub ipso: qui dī dura mater: aut in illo q est circūdans cerebrū: qui pīa mater noīa. Et dīa que est inter istā egritudinē r pīerī ptaz que dicit baidā: est q illa est in toto capite. ista rō solum mediā retinet partē. Et oīz bec egritudo: aut a ventositate calida: aut ex repletionē superflua: r que ex vīetositatē calida pcedit: sit subito r cū extēsiōne fortit: sentit is firmus acuitatē humoris. vñ resoluī vapor i loco in quo est. sed si fuerit ex repletiōe: sentiet infirmus graue dinē in loco cū rubedine oculorū r faciei. r pōt ēt euenire ab humoribz existentibz in stomacho a qbus vapores r fumositates resoluunt qui ad caput ascēdunt: r ibi pēri pīr incēdium r mordicatio valida. Et flobotomia qdem cōfert qñ fuerit ex repletiōe r infirigidatio corporis etiā cum rebus notis pscriptis. Et ciba eū pullis r gallinis decoctis cūz succo granatorū acetosorū. Et potet aquā oz dei r abstineat oīno ab oībus pceantibz fumos vel va pores acutos: sicut est vinū coctū r vinū passilaz. r silia. Et abstineat etiam a pomis granatibz dūlcibz: qñ cito in cholera vertunt. r sic eis nō modicū nocere videntur. Et qñ dicta egritudo ex repletiōe fuerit sola flobotomia ali quādo pōt liberare. Sed qñ cā fuerit ex superabundantia calidorū humorū existētiū in stomacho a qbus vapores superius ad caput ascēdunt. Cura eius ppra erit sit euacuare illos cū laxatiuo cōuenienti: aut cūz vomitu leuē: r sufficit bec purgatio. It. myrabolanorū citrinorū r chebulorū r indorū r violaz r nenusar. aī. aur. x. cōquasi sentur optime. r ponant in feruentē aquam per noctem vnam: r in mane colent exprimēdo fortiter. r illi collatu re adde quartā partēz aurei vniū ex scamonea trita. 3. j. syruipi acetosi. 3. j. syruipi sacri ex cor. citrorum. 2. 3. j. syruipi masticini: r pīna ei ad bibendū. r si nō purgabī suffi cientes: da ei ad bibendum de predicta colatura: solus re gendo eū sicut conuenit medicamini: dando ei in cibis si superabūdauerit humiditas in stomacho que habeat eā exiccare. put tibi videbī cōuenire. dādo ei semper post cibū aliqua stipitica cōfortantia r cōuenientia stomacho vt sunt pira assata: vel cydonia: vel alia similia.

Tractatus decimus de egritudinibus colli: r est conti nens capitula decem r octo.

Cias q collum cōpositū est ex mēbris simplicibz r cōpositis: r ipsa officialia cōposita sunt ex cōsilibz: r inquantū collum cōpositū est ex cōsilibz: bus eueniunt ei egritudines pīsimiles: r inquantū collū cōpositū est ex officialibz mēbris eueniūt ei egritudines officiales.

Et nos intēdimus dicere egritudines q pīt ei euenire.

Capitulum primū. Quod est de oppilatione.

Ecquidem egritudo. foppīto accidē pōt in venis neruis: r in ipsa nucha. Et cura huius est manifesta. scilicet cū re bus aperitiuis r subtilatiuis humorū. r bec cu ra est generalis oppilationibus oīum membrorū.

Capitulum 2^m. Quod est de relaxatione.

Ecquidem egritudo accidit in collo maxie accidentalr. f. pro pter apā qd sit vel oriē in nucha: r inde sequit ib apate relaxatio oīum mēbroz gīalr. r si fue rit apā magnū valde: vñ forte interimit subito. Sz si fue

E
Diffō emī
grance.

Cause.

P

Regium.

Cura.

G

H

Cura genera
li oīus oppi
lationū est cū
aperitiuis r sub
tilatiuis. id ēz
in Techn. c.
94. r 2ª pīa
cūce hall. 12.

Sal. dixit of
sa sensu care
re r dīco sen
tire. id ē pīa
pīu. dī. 5. 5^a
pīu. c. 5.

Adobatio q
ossa sentiant.

Opio ppra
s sensu qñu.

Expō aucto
ritatis Bal.

Rūso ad ar
gumētū sum
pī ab exper
imento.

2ª affosimō
rūm. 46.

Liber

I

Paralis fit i
pre opposita
patient. Id est
supra trac. 7.
c. 5. et hoc qz
spinalis me-
dulla est diuisa
in medullas
p. c. c. x. fol. 1.
col. 3.

rit apha paruū cū modico dolore et tumore: nō inde effici
relaxatio. et si apha cū tumore factū fuerit solū in medietate
te nocte puabit inde sensus solus in media pre corporis. f.
ex opposito: sed mori remanebit in pre aphas. Quare ta-
libus in principio plurimum fieri flobotomia si virtus fuerit
sufficiens: et postmodum inungere locū cuius coto madefacto
in oleo rosato tepido multoties: et ipsum cōtū sic madefa-
ctum per totā noctē desuper tenere vsqz mane. Et esto cer-
tus qz si firmabit apostema deueniet infirmus ad priua-
tionē sensus et motus: vt supra dictus est. Et scire debes qz
opio quorūdas antiquoz medicorū fuit: qz puatio sensus
vel mori: vel vtriusqz simul nō fit: nisi ex frigidityte solū.
Sed nos dicimus qz possibile est puationē sensus et mo-
tus fieri in corpore temperato: et etiā in illo cui caliditas
modicus excedit: ab qz dubio egritudo bec euenire pōt
ex diuersis causis: et etiā ex frigidityte.

Capitulum 3^m. Quod est de spasmus.

Et fit qdes spasmus i collo sicut in
aquis mēbris accidē con-
suevit. Et ē duarū spēs. scilicet siccitate et humi-
ditate: et spasmus q fit ex siccitate possibile ē
vt accidat successiue et paulatine: et pole est
qz fiat subito ppter intēlas euatōne humiditatu factam
subito. Sed spasmus q fit ex humiditate: semp subito bz
prouenire. et huius humiditas sunt due spēs. vna qdes que
nō puerit in vaporē: sed remanet sic infusa in neruo: vñ
ingrossat: cōtrahit: et abbreviat: et sic spasmus effici. et est
etiā alia humiditas: ex qua resoluūt vapor: et inde spasmus
effici: eo qz membrū qd ferre poterat dictā humiditates
anteqz cōuerteret in vaporē: post cōuersionē ei minime
pōt ea sustinere. quare inde spasmus bz deuenire. Et si qz
nobis obiceret dicēs: qz in eadē hora in qua hūiditas re-
soluit in vaporē. dolor inde pēpi deberet: et nō sentimus
illū. dicim⁹ qz vapor donec i motu existit pro maiori pre
nō facit dolorē: nisi figat: qm si vapor fuerit acur: et mori
dax: nō tñ ex eo pēpi dolor: sed incediū solus et mori di-
catio inde bz puenire. Sed spasmī qui fit ex siccitate:
cura est gñalr humectare corp⁹ totū: et pāltr mēbzū spā-
matū. et si fuerit ex humiditate purgabis euz cū hierapi-
gra et silib⁹. et vñge locū euz oleo de iasemini et camomil-
lino: oleū de lilio est medicamen ppiū spasmō q fit ex
humiditate. et si fuerit dicta hūiditas in vaporē cōuersa: et
inde facit spasmus: purgabis eū euz medicis pdictis: et
vñge locū oleis pdictis addendo eis hyssopū recentē.

Capitulum 4^m. Quod est de tremore.

Ec egritudo orit in collo sicut in
aquis mēbris: et est pu-
gna et temptatio victorie: que fit iter ponde-
rositate mēbzū et virtutē quā Deus prestauit
motui mēbroz aialū: qm qñ onat grauedo:
et pōderositas mēbzū supra virtutē ipsius inclinat inferi.
et si virtus pualebit ponderositati et grauedini eleuabit su-
perius: et sunt duo mori qz fiunt successiue: et isti motus di-
uersi cū coadunant simul dicūt tremor: et collū qdē ppa-
ratū est recipe tremorē ex qlibet leui cā adueniente vñti
motiue pp grauedinē et ponderositatē capitis: qm caput
pre ceteris mēbris hois grauius et pōderosius extitit. Et
scias qz tremor accidit aut post egritudinē: aut post euatio-
nez supflūā: aut ab extrinseco pp friditātē aeris: aut ppter
pulsionē: aut ex vulnere adueniente capiti cōsolidato: aut
nō cōsolidato. ex qz virtus motiua debilitat: vñ fit tremor.
Et capita leporū elixata cū aqz et sale et oleo in tasphea co-
mesta iuuat mirabilr: sicut expmēto. pbat: et hū iuuat
tuz faciūt virtutē diuina in hac egritudine qz virtus dicit
virtus occulta: seu a tota spēs. Et iaz aliqz veteres conati sunt

Tremor est
mor⁹ a vna
te et pōderosi-
tate mēbzū.
Zdē Gal. in
lib. de tremo-
re et spasmō.

M

Capita lepo-
rū maxie cō-
seruāt tremori
mēbroz. Id est
supra ca⁹. de
cōseruanda sa-
nitate.

Tractatus

loqui sup hac virtute: et ego dico qz impossibile est scire cer-
titudinem ipsius: qm intellectui humano adeo sublimi et
glorioso impossi⁹ est termin⁹ vltra quē impole est ipsum
pertrāsire. Et o qz bene dixit Gal. qñ dixit qz ista scire p-
tinet ad solū Deū altissimū et oipotētes: qz videm⁹ qz me-
dicamia vlcerū pulmonis: et pustulaz ipsius in hū mūdo
reperiunt: et nos ipsa ignoramus: tñ pecudes ipsa cogno-
scunt: qz qñ aliqua ouis bz vlcus in pulmone separaf ab
alijs: et vadit querēdo res. Et dicūt pastores qz ipa querit
herbā vel herbas ad comedendū: et incōtinenti post co-
mestione liberaf a vulnere liberatione pfecta. et ego iam
vidi in pulmonib⁹ pecudū signa solonis cōtinuitatis cū
cōsolidatiōe integra et pfecta: et nō cognouit nec cognosco
herbā illaz bucūqz neqz ēt aliqui ex pdecessorib⁹ nostris
ipsaz cognouerūt. Syrupus pferēs tremori et pfortat
oia membra: et caput ppiū. et rubec tinctorie: sicados:
et corticis citri: et corticis exterioris fisticoz. añ. 3. j. aburis
puri: mastice et rosaz. añ. añ. v. et liquiritie pondus qñte
partis oīz pdictoz: cōquassent oia et infundant omnia
preter mastice. in. xv. libris aque fernēis per noctē vnam:
postea adde mastice: demū bullias lento igne ponendo
cum pdictis ad bulliendū añ. j. puri auriz: bulliant vsqz
ad cōsumptionē medietatis: et cola optime expmendo.
in dicta colatura pone libras. v. syrupi facti cū decoctiōe
corticis citroz et guccaro: decocti ad spissitudinē et libras
vñ mellis dispumat: bulliant simul vsqz ad spissitudi-
nez syrupi. et bibat ex isto syrupo patiens oī maae 3. ij. cum
v. 3. aque in q extinctū sit ferrū purū mūdū et limatū: et
oīno absqz erugine: et cñctatū ab oī cinere: seu puluere vñ
sordicie: qz puenit ferro adherere: et tādū dē ipm calefie-
ri et in ipsa aqz extingui. donec aque medietas cōsumat: et
postmodū colet. et cū ipsa syrup⁹ dē distēperari. Et iunge
nuchā et collūz descēdendo inferi per spinā vsqz inferi
cū oleo de ben aromatigato: et si nō iuenis illud qñis non
sit ita vtile facias euz oleo sinapis. Et est necessē medico
cōsiderare et subtilr atēdere oia ista. scōplonē patiens:
et atētepus: regionē: et psetudinē. et regimē eius tpe sani-
tatis. si hō laboriosus sit et assuetus pati vigiliis: aut nō.
et fm quātitatē coadunationis pāctoz facere dē medic⁹
put meli⁹ sibi videbit puenire: addēdo vel diminuēdo.
Et scire debes qd oia est inter cibū et medicinā: eo qz
medicinā mēurare debem⁹ fm tps: et atēte: cōplonē: et cō-
suetudinē: et regionē: et egritudinē. sed cib⁹ minime sic est
mēsurādus: qm si cōplo cibi elōgata fuerit valde a com-
plexione patiens: qñis talis cib⁹ frāgat cōplonē et causas
egritudis: tñ inde corp⁹ nō recipit nutrimentū: expellit
cū fecib⁹ et supfluitatib⁹: quare opz vt cib⁹ fit cōplonis
eqilis: neqz eū cōuerrere debes ad oppositū causē faciētis
egritudinē. h. g. vt si sit senex frigide cōplonis: et tpe fri-
gido: et nō assuet⁹ labori et exercitio: et cibes euz cibis cali-
dis. nō inde recipiēt nutrimentū mēbzū suū: imo repudia-
bunt. Et si qz dixerit qz mel est cib⁹ calidus et senib⁹ lau-
datus. dicim⁹ qz qñis sit calide cōplonis: nō tñ multū in
caliditate excedit: et nō calefacit corpus nisi in tantū qñ
recipit de caliditate a corpore: eo qz non multū elongatur a
cōplone nālī corporis nisi intm decoqret qz ei⁹ sapor ad
amaritudinē deueniret: et tunc mēbzū senis et etiā alioz
non recipient nutrimentum. Mel aut cum sit dulce non
multum elongat a complexione equalit⁹ senex est aial. et
inquātū est aial bz calitatē actualē. mel xō cum sit cali-
dum eius tamē caliditas est potēialis: et caliditas aialis
est manifesta: et mellis caliditas est occulta: et ppter hoc
nutrire pōt. Res autē que excellenter calida existit neqz
pstat nutrimentū senib⁹ neqz alijs. Et etiā si iuuenes
qui calidas patiunt egritudines nutrire volueris rebus

N
Impossi-
est scire
tudine
ppietas
simplici
gūt opz
ppriū
in tabul

Eura.
O
Eura

P
Bede
esse
io 2
clm
etate
ne
dz
tēperat
pping
plicitas
tio non
cāe mē
cienti

Q
Eura

Primus

A fridus in excessu: nō inde nutriens: imo repudiabū talia a nā sui corporis: quia talia cāe egri^m sint: qm̄ si tales ifirmū nutrire voluerit solus mādragore: nō restaurabit: neq; nutriet aliqd ex eis. S; in lactucis ē res laudabilis valde: q; quīs ei? friditas fortis existat ei? tñ suba nō est gñā qre cito a corpe icipit passionē: oia q; h; dixim⁹: sint tibi in memoria in oib⁹ alyis egritudinib⁹ tanq; nēcia.

C Lap. 5^m. Qd est de egritudinibus spondilium colli.

Accidit spondilib⁹ colli vt recipiāt bu mores viscosos mucillagiosos qui diuidunt⁹ et spargunt inter iunctionē ipsoz spondiliū. et accidit ex h; q; ipsa spondilia pfundent⁹ intrinsecus vel extrinsecus p; mineāt. Et qñ exteri⁹ pminēt leuiss⁹ tūc cura existit: q; ide nucha nō recipit lesionē. s; qñ intrinsecus pfundant⁹: tunc necē inducūt: q; inde segē squinātia pessima et mortifera.

C Et qñ a medico cā talis cognita pfecte fuerit: purgare o; corp⁹ gñāl⁹ ab h; humorē: h; facē poterit cū colloquēda et bdellio: q; sūt optima in h; casu. Et stude i exiccādo illuz humorē dissoluēdo ipz. Et pone sup spondilia colli puluēre gariofiloz et macis mixtū cūz vino ad modum empl⁹: et liga desup: et da ei ad deglutieduz ea q; sint lenia aliquātiluz grossā: sicut est mica panis optie semetāt: et filia. Et fac cū sternuare inclinato capite: qñ inde recipit iuuamētū. Et in sumā dico q; cura ist⁹ egritudis est pmo corp⁹ totuz euacuare gñāl⁹ ab humorē: spāl⁹ seu ptiā lariter masticādo grana catapucie expuēdo exteriuz fla qd ide exierit ab ore: et desiccādo humorē seu cōsumēdo. ponēdo desup empl⁹ pdictū ex macis et gariofilis distēperatis cū vino: et stude paulatine ad redeūduz spondile vt spondilia ad locū suū nālē: cognoscēdo q; bec egritudo nāl⁹ periculosa est valde et festina. Et pp h; studiosus esse debes in cura: prestādo remedia absq; dilatione.

C Lap. 6^m. Qd est de dislocatione spondiliū colli.

Dyslocant⁹ bec spondilia: aut versus pte dexterā: vel xliis sinistrā. Et bec dislocatio ē valde gravis: et ide accidētia fortia et difficillima psequunt⁹: et si dicta dislocatio vel tortura fuerit pua: mo dicū ide ifirmo segē nocuētū. S; si fuerit magna dislocatio: forma eius erit sicut angulus rect⁹ vel landa. A et efficit ide relaxatio toti⁹ corporis: aut squinātia et spasm⁹. et h; accidere pōt aut ex casu vel apate q; faciūt exire spondilia ex locis suis. Ex dislocationē spondiliū veniūt accidētia bec: qñ si fuerit dislocatio solū absq; lesione nuche: accidit ex h; paruitas mēbroz et puaio nutrimentū ipsoz: et p; uenit ex h; sicut accidit arbori ipsecte fracte: in q; nutrimentū tortuose pcedit. et pōt ex tali dislocationē ifirm⁹ fieri gibbosus. S; si dislocatio scā fuerit soluz in vna pte: cum bec fuerit parua aduenit ide mēbris paucitas nutrimentū. sed si fuerit magna fit ide relaxatio medietat⁹ toti⁹ corporis pp extēsiōne que fit in alio latere: eo q; qñ spondiliū accidit extēsiō: segē ide spasm⁹ absq; dubio: et qdlibet istoz accidentiū p se pōt inducere necē: et multo magis si oia simul fuerit aggregata: et ego puto q; relaxatio illa q; cā humorz sit: morē infert suffocādo pp puaionē anbelit⁹ pectoris.

C Et oib⁹ pdictis egritudinib⁹ cōfert sōmia pp dubitationē apatis: et resoluerē id qd ifusū ē de būore: et deriuare ad aliā pte illud qd nōdus est ifusū: et pforare locū lesum seu pculū: et id in quo oia pscripta iuuamēta sūt cōadunata: est oleū rosātū in quo rose recētēs vici⁹ plurib⁹ sunt ifuse: et sufficit illud ad iungēduz locū. et si res fuerit aliquātiluz dilatata ad dissolōne humorz: adde oleūz de lilio et de iasemino si poteris iuenire. Sed si egritudo fortis extiterit opatio erit inania. Et postq; locut⁹ sum

Becimus

14

de spondilib⁹: nūc loq intēdo de nucha. Et scias q; nucha est sic fons a qua mittit oib⁹ mēbris q; sūt sub ipsa sensus et mor⁹: et nerui sunt sicut riuuli qñ oriunt⁹ ab ipsa.

C Lap. 7^m. Quod est de egritudinibus nuche.

Accidit in nucha aliqñ stupor qui fit a medico pp appōnem p magnā niuē: et fit ide qdā spēs egritudis q; in arabico dī alchadar: in qua pua⁹ sensus et mor⁹ mēbroz extinguit⁹ sub ipsa. Et huic egritudinē pfert iungere locū cum oleo nucis cui additū sit in qualibet. et ipsius octaua pars aurei vni⁹ ex euforbio: et si nō haberes oleū de nucib⁹: pone loco eius oleū de lilio mixtū cū oleo oliuaz: et oleū de ben etiā mixtū cū oleo de iasemino sūt in h; loco pfert valde. Et adde pdictis oleis ad pforatio nem caloris inati de oleo balsami: et alia olea confortant⁹ accidental⁹ calefaciēdo ipsa ad ignē: sic agēdo opabif tua medicina pfecte. Et scias q; id qd patit⁹ nucha de egritudinib⁹ patiunt⁹ etiā nerui qui oriūt⁹ ab ipsa. Et mibi iam accidit id qd dīcāz tibi. s; q; cūdo precepto regis in abūgachadria cū frigore vebemēti et forti pluuia et vēto. qui gdes vent⁹ mibi adueniebat pte sinistra pede meo ex illa pte exire discooperto durāte illa tēpestate sic p totū dies. et sic cūdo mibi cecidit patitus de pede: et non potui ipsuz intus reducē eo q; nō poterā mouere corā. qre ali⁹ mibi posuit ipm in pede. et iteruz cecidit: et reiteratus fuit mibi: et tertio iterū cecidit et mibi ab alio iposuit⁹ fuit: eo q; minime corā et crus mouere poterā: tūc cōgūi q; a pede crure et corā pua⁹ erat mor⁹ et sensus. Et cū veni ad ptez meū nō potui ire: s; dīc⁹ fui ab alijs: qre inunctus fui in corā et spondilib⁹ iferiorib⁹ cū oleo illo qd apportauerā cā illi: infirmi pro q; venerā qui qdē erat paralitic⁹: et in quo pzinat⁹ erat sensus et motus: et in illo oleo erat balsamū. Et feci mibi aerem rectificari cū forti igne et magno: et adueniēte die fui liberat⁹.

C Et pro certo scias q; nerui citius valde apti nati sunt recipe egritudo⁹ q; ipsa nucha: qñ nerui sunt duriores et solidiores ac dēfiores ipsa nucha: tñ ga sūt subtiliores ipsa⁹ citi⁹ et leui⁹ pite recipe passioēs. Et ē q; a viuiua puidētia nucha bz defenforiū ad sui cūstodiā et pseruationē cū sit sicut radix: eo q; a destructionē et corruptiōe ipsius destruunt⁹ oēs nerui qui sūt sub ipsa: et nō conuertit⁹. s; q; a destructione alicuius nerui: vel neruoz destruat⁹ nucha vel corrumpatur.

C Lap. 8^m. Quod est de apostemate nuche.

Accidit nuche aut in suba ipm⁹: aut in pellicula q; est circūdans ipsam: et pōt h; accidere ab humorib⁹ diuersis: s; pp acuitatē et velocitatē egritudinis opz te eē sollicitū circa sōmiaz: etiā si vint⁹ debilis fuerit. Q; si fuerit debilis minues de quātitate: si fortis fuerit in maiori quātitate eēbere debes. et postmodum purgare humorē illum quē videris vel cognoueris abūdare cū medicinis sibi appropriatis: et postea iunges locū cūz oleo rosaceo calefacto ad ignē: vel cū oleo rosaceo mixto cū oleo de lilio: aut cū oleo de iasemino: aut cūz oleo de alchaden: qd cūq; corz iueneris magis apte: eo q; id qd iuenit in ipsis nō est res de qua medicina magnaz faciat sollicitudinē. Et esto certus q; scia medicinalis nō opat⁹ ab aliquo pfecte nisi post longā et multā pseruationē et longā experientiā i ipsa: et nullo mō cū sopbificationib⁹ vel sopbimis logicalib⁹. Et q; si aliquis sopbificationē se voluerit intantū subiliare in medicinis laxatiuis: vt iueniat in ipsis quātitatē et qūitates purgationis pportionaliter: vt egritudo et quātitas humoris vel humorz exigere videat⁹: nō excedat in plus vel minus vno pilo. intantuz

E

F

Qd patit⁹ nucha patiunt⁹ et nerui oriūt⁹ ab ea.

Lafus.

G

Nerui citius nucha patiūt⁹

H

Qd det⁹ emma tantū subilita ri in dofi mēdicinaruz qd accidat morā in infirmo.

Liber

I perturbabit eius mens et intellectus ipsius taliter dema-
bit: quod tardabit in curatione infirmi intantus quod infirmus
inde ad mortem poterit devenire.

Cap. 9^m. Quod est de oppilatione nuche.

Oppilo nu-
che potest in
vna medietate
et non in alia.
vide cam su-
pra. c. 2.

Quod est de oppilatione nuche accidit
ab humore grosso: potest fieri in
vna parte ipsius nuche vel in tota nucha: quod si
fuerit in parte: erit relaxatio corporis eiusdem partis
secundum diametrum: et si fuerit in tota nucha: erit
relaxatio totius corporis ab illo spodi illeferi. Et si dea oppi-

Cura.

De apitium et
incisus est ab
sterilius et non
conuerat.

K

L

Medicamentum
nuche non debet
transire in gra-
dum.

M

Est de apatibus que fiunt circa guttur.
fiunt circa collum et guttur apata: et
pro maiori parte fiunt prope ca-
pitulum: cetera ab oibus notantur ista que in istis lo-
cis oriuntur gangirra. i. scrophule. Ma-
haz est flegma: istud flegma autem est grossum:
aut viscosum: aut est flegma grossum desiccatum ultra id quod
sue copioni pertinetur: et ceterum quod ad nomen melie. Et
potest fieri a tali flegmate cui humor adustus huius acuita-
tem noster sit admixtus. Quare dissolvo et maturatio in tardi-

Tractatus

tate et breuitate istarum erit secundum nomen predicti humoris et mixtionis
neque ipsorum adinuicem: quoniam si in dictis apatibus nulla rubedo ap-
paruerit: firmus est debet in tua opinione: quod oino sunt absque
mixtione alicuius humoris acutius si cum hura fuerint: signat
quod melie huius primum: et si mollia fuerint scire debes quod flegma
nale dicitur in eis. Cura horum est emplastrare ea in primo
cum camomilla: et saria ordeii: et rosie mixtis cum aceto: eo quod
acetum huius flegma icidere et subtiliare: et suis nocumētis ob-
uiare: et fragit acuitate humoris acuti si ex eo aliquid est in causa: et
da ei ad bibendum syrupum squinabin ad icidendum flumina cum deco-
ctione ligicie et passulap enucleatarum: eo quod ligicia et passi-
sule huius nocumētis: quod potest puenire ab acuitate et siccitate
te squinabin remouet. Aliud emplastrum est quod eas dissoluit. scilicet
radices albaricantia: et credo quod sit ciclamen: et karobe por-
cine: et distepera cum decoctione camomille: et fac emplastrum: scilicet
rando: ut non istas in istis solus cum resolutione: ita ut non
miscas cum eis aliquid huiusmodi: sic est flos lingue bouine que est
valde utilis in huius casu: et succum pomorum eo quod si visus fue-
ris resolutionis vaporabitur subtile et remanebit grossius quod
durabit et reuertit ad lapideitatem. et nos videre possumus
sile in operationibus illorum quod intendit abstergere et mundifica-
re canales aquarum a rebus duris et grossis extrinsecus in eis: quoniam
ipsi non insistant solum in extrinsecis et abstergendo: verum et cum
sparsione aqua in maxima quantitate ut ille grossities vndique mol-
lificentur: et cum eadem aqua desiccando recedant: et huiusmodi facit me-
dici et facit debet. ponere humectantia et mollificantia cum re-
solutionis: ad huiusmodi ut adequentur sile macta: et ut citius resoluantur et
evaporentur ceteris. Et purga infirmum ab humore illo a quo tibi
videtur puenire: et non idcirco flumina in hac egritudine pro maiori parte
quoniam raro sanguine et cholera huiusmodi puenire. Et si fuerit aliquis
ab istis vel ab aliis istis est valde rarus: huiusmodi cognoscere potes
suis signis: puta si supra determinatum est: si sanguine cognos-
ueris exuberare minime ex illo: puta tibi videbitur conuenire
secundum virtutem patiens et copione ipsius. Sed si infirmus cum predictis
scrophulis sic permixtus et steterit longo tempore absque regimine
aliquid pro illo medicorum: nec visus fuerit resolutionis subtilia-
tibus et icidibus: tunc oino ille ad sanum deriuabitur quare prope
ra cuius sollicitudine ad egritudinem facienda est: et si coplexio
infirmi huiusmodi fuerit: fac emplastrum ex pasta fermeata mixta
cum butyro. et si est coplexio ad aliquam siccitatem deriuauerit: et
tunc habet micaz panis: malaxa eam cum decoctione pedum arietis.
Et cum maturatum fuerit aperiri locum in loco ipsius pendere
ut: ut idcirco sanies facilius et melius possit mundificari. Et hoc si
optime cognoueris et sciueris anothomias membrorum: et caue-
ne decipiari in icisione. si ut non facias eam in loco vene vel
arterie: aut nervi. ita ut ex illa icisione possit longe maior
egritudo oriri prope. eo quod si scias anothomie penitus fueris
ignorans: ita quod ea non fuisti expus nec eam vidisti: solum ex
ea scis aliquid ex auditu. ipse est ut veritate huiusmodi possis co-
gnoscere certissime et pfecte: et maxime in membris pueris et prope
si fueris sic ignorans caueas tibi ab icisione facta cum ferro
oino. sed pone super locum quem intendis aperire stercus columbarum
malaxatum cum brodio pedum arietis. si fuerit delicatus et mol-
lis coplonis aut puer. Sed si infirmus fuerit rusticus vel senex:
miscabis et malaxabis dictum stercus cum sapone molli. Et
si fuerit infirmus mediocrius coplonis et etatis: miscabis
cum butyro antiquo: quoniam faciet locum aperiri in breui. Et
rege infirmum subtili regimine longo tempore. cum pullis paruis: et
tassa facta cum aceto: et pullis plenis amygdalaz et panis
madefactus in oleo cum modico sale et comestus confert
valde. Et facta apertione primo pone intus tantam inuolu-
tam in melle per diem vnam et alijs diebus pone tantam
optime tinctam ex ynguento de palma dissoluto cum oleo
rosaceo. et fac puta tibi videbitur puenire. Considerata etate infir-
mi et sua coplone: et secundum quantitates et solidationis vulneris

Primus

ita tantum debes diminueri donec fuerit liberatus cum adiutorio Dei.

Cap. 9. Quod est de solutione cōtinuitatis colli.

Equum collum est mēbrū cōpositū ideo ei accidere pōt solo cōtinuitatis sicut alijs mēbris accidere p̄suevit: hoc ei euentre pōt aut ab extrinseco aut ab apate. Et scias q̄ multe egritudines oriunt̄ in collo ex dissolūtione cōtinuitatis: maxie in neruo noiato in arabico neruo retrogradus: q̄ egritudo ibidez gñāfā destruit̄: vix eo q̄ partes epiglotti nō claudunt debite cōueniēter: nec dilatant̄: et efficiē ei vox rauca ad similitudine vocis bovis fortiter infirigidat̄: et si dicit̄ neru fractus fuerit: cura ei tūc est ipsos. Sed si fuerit dicta egritudo ex apate: tunc curabit̄ curato apate. Quare studeas in remouēdo ipm sicut diximus. scum euātionē: et purgādo humores: et resoluēdo ipsos: et faciēdo oia p̄dicta tpe conueniēti. Sed si fuerit ex oppilōne euacua corp̄ cū laxatiuis: et postea studeas in dissoluēdo oppilōne: et in aperiēdo eā cū oleo anethino et silib: donec redeat mēbrū ad statū suū. p̄p̄ius mīscēdo cū p̄dictis aliqua q̄ sūt stipica et aromatica. Sicut recipiēdo ex oleo rosaceo p̄ez vnā in tribus partib olei anethini: et ex eo inunge locū. Sed si oia cā p̄cessit a mala cōplone frigida neruo eueniēte que eidez supenerit a nīue vī ventō: aut pluuia: vel aliq̄ alio frigido aere: aut ab appositōe medicāz frigidaz et narconicaz: sicut imperit̄ medici facere p̄sueuerunt: tunc cura tua esse d̄z cū reb calefaciētib: et inquantū cā fuerit frida actu et potentia in tñ ei resistere debes cū reb p̄ez calidis. actu et potentia. Et q̄ ex p̄dictis causis coagulaf sani guls ille qui in neruo p̄dicto existit: ideo illstere debes cū rebus calefaciētib: et aperiētib: actu et potentia: sicut sunt ista et bis similia. Coleū anethini: et oleū de narcisco: et pinguedo de alceborac. i. gruer: et aliquānulus piguedis galline: mīscant̄ oia supradicta: et calefac istud vnguentum: et inunge locū pluries sic faciēdo: et mādē fac corū in eodez tepido et suppone. Et scias q̄ oē mēbrū existēs in p̄ncipalitate et nobilitate nerui. minime sustinere potest p̄rietates medicāz existētiū in vltimo absq̄ medio: eo q̄ q̄sula fuerit mēbrū densum solidū atq̄ firmū: et hoc toto destruit̄ eius virtus: et perdit̄ et annichilat̄. ex appositōe talis medicāz existētiū in vltima p̄rietate. Et h̄ cognoscere debes ex dictis antiquoz et vera dicū loquendo de dentibus. scid q̄ eis magis nocere p̄cipiē: est q̄ extrema eis. accidunt absq̄ medio. s. comedere vel bibere calida: actu in excessu post frigida actu in excessu: et tñ suba eoz est densa: solida atq̄ dura ad recipiēdū passiōē et in tñ sunt pure substantie: q̄ aliqui antiquoz medicoz crediderunt q̄ essent ipsibiles et absq̄ sensu: et tñ veraciter sunt sensibiles. Quāto ergo nerui qui sunt molliores et magis delicati debent magis recipere passiōes et perturbatiōē ab extremis ipsis dentib: et absq̄ dubio q̄n medici ponunt hanc cōparatiōē p̄ncipaliter in dentib: nō intelligunt solū de dentib: sed de oibus alijs mēbris corp̄is. Sed cū hoc nocumentū p̄cipiē in dentib: qui sunt tam dure et dense substantie. q̄to magis i alijs que sunt mollioribus. valde et rariores substantie p̄cipi deberet. regimē ergo eius debet ad caliditatem modicā pertinere. Et omnes alie medicine sint temperate: vel ad modicā caliditatem pertinentes quēadmodū supra diximus: sicut in cibis eorum p̄pinare turtures et minutas auces nemois: et etias passeres in estate clipatas: et in hyeme assatas in verni: vel decoctas cū almuri vel suffricatas in sartagine. sed scias q̄ ea que sunt in vltimo assata magis medicine habent peritū nere q̄ ad cibum vel ad nutriendum.

Decimus

15

Cap. 12. Quod est de inflatione facta in epigloto.

Eoritur qd̄ in epigloto apostema et dixim⁹ curā. sed nō nocet

spālem huius hic rememorare. Quare p̄mo flobotomare debes infirmum de cephalica brachy de xtri: et extrahere de sanguie p̄m q̄ tibi videbit̄ puenire. Et si videbis epiglotoz fortiter rubere et in tactu calidū: da ei ad bibēdū paulatine aquaz rosaceā in q̄ diu steterint semia cydonioz cū succcharo et modico aceti: ita vt nō p̄cipiat̄ sapor ei. faceti. S; si fuerit absq̄ caliditate et rubedie manifesta: tūc fac eū gargarizare rob de moris mixtū cū aq̄ rosaceā: et de illo paulatine et successe atq̄ cōtinue deglutire: et subtilia cibū eius p̄pinādo ei solū ius pulli cū pane optime fermētato. Et si apostema fuerit magnū et multi nocumenti: oīo flobotomare eū debes. Et si nocumētū ipsi fuerit debile: penit̄ flobotomare debes: eo q̄ sanguis secus ducit humores: et ipsi est breues: et nocumētū qd̄ ex minutis sanguinis h; puenire: cito poteris restaurare. Sed si timuerit infirmus minutionē: purga eū cū purgatiōe leui. scū hac decoctiōe. que h̄. myrabolanoz citrinoz et violarū: et semis chartami: et semis angaria. i. vrtice et liquiritie. aff. ptes eq̄les. Et oia ista pone in aqua decoc. masticoz: cū quātitas sit ad mutatiōē coloris aque: et fac oia predicta morari in eadē p̄ totā noctē et diez: et postea cola eā exp̄rimendo fortiter. Et pone in eadem colatura de syrupo camarindo: vel de syrupo squingabin. put tibi videbit̄ conuenire. et de hac decoctiōe p̄pina infirmo put tibi videbit̄ conuenire: seruādo custodiam infirmo sicut sit in alijs laxatiuis. Et si nō p̄cipiē in loco calor manifestus vel rubor. fac infirmū gargarizare syrūpū squingabin tepidū: et rob moroz: et aliqd̄ aceti cū quātoz p̄tib aque dulcis. Et stude vt ei cōplo p̄mūter et alteret̄ ad siccitatē. scādō ei panē optie fermētātū cū pullis affatis: et ex farina ordeī vstolati sit cib⁹ q̄ d̄z alga su. i. pultes: ceu iusculaz est fact⁹ ex farina dicta ordeī vstolati cū aq̄ et modico succchari: q̄ est valde vtilis i h̄ casu. Et si color epiglotti fuerit silis color melangiaz et i epigloto ipso apparuerit tumor magnus valde cū duricie. dubitādū ē valde de suffocatiōe infirmū. q̄re p̄perare debes ad flobotomādū infirmū: sciēdo qd̄ ille sanguis q̄ exierit erit grossus atq̄ niger. Et sic securabit̄ a timore suffocatiōis. Et purga infirmū cū lapide lasuli: vel cū lauatura ipsius lapidis lasuli: s. m q̄ vire infirmi poterit sustinē: vel cū decoct. scā cū polipodio epibimo et elleboro nigro: ponēdo cū p̄dictis aliqua que siccitatē p̄dictaz bēant remouē: sic sūt viole ligritia et nomifara. Et et ponere debes q̄ bēant dolores mitigare: q̄n de p̄suetudine hui⁹ loci et egritudis ē dolere et punctiones sentire: sic sunt flores sticados et succus pomoz: q̄n h̄ cōserūt dupl̄. s. q̄ frangūt siccitatē et remouēt dolores. Et si cognoueris q̄ humor sit multe magnitudinis: tūc dare debes p̄dictas medicinas laxatiuas cū tota suba frangendo. siccitatē ipsaz cū oleo amygduliciū: vel cū syrupo squingabin facto cū passillis enucleatis. et maxie si infirm⁹ fuerit q̄dragenari⁹ et coloris bauri et pilosus: et nerui ipsi lacerati sint pleni grossi atq̄ lati: et vt p̄suerudo infirmi sit eē solitariū cū multis cogitationib: q̄ cū sic repit̄ pro certo talis erit melicus. Sed si infirm⁹ fuerit iuuenis: et nō fuerit cōp̄lōnis melice. qd̄ scias q̄a color ei⁹ erit alb⁹: et erit bone cōuersationis et p̄suetudis: tunc scire debes q̄ ille humor non erit multe grossitudinis. Quare talibus dare debes decoctionē medicāz solum absq̄ substantia rectificādo ipsas cū medicinis sibi p̄p̄is et cōueniētib: vt nature amiableiores existāt. put tibi meli⁹ videbit̄ expedire. s. cū syrupo de melle: aut cū syrupo citri. si itēdis subiliare

Cura facti ab humozib⁹ nō adustis.

Cura facti ab atrabile vī hū morib⁹ adustis augmētis

H

Liber

Tractatus

I

humore et pfortare nāz aut cū syrupo pomoy: si intēdis cōplonē rectificare: et si cert^o fueris q^d būoz faciēs egrines sit sanguis: nūc flōmia ē ei cura p^ol^o. Et si alig^o ali^o būoz vel humores fuerint vel erūt in cā: et ex acutis scies in vnoq^o q^d erit faciēduz ex p^odictis. Et quotiēscūq^z in epigloto: aut i vula magnū fuerit apā: dilatari nō potes esse securus qm infirm^o ad suffocationē possit deuenire. **Capitulum 13^m. Quod est de squinātia.**

Scire debes q^d squinātia pōt fieri ex vno humore vel ex plurib^{us}. Et si scire poteris ex accideⁿtib^{us} q^d ab egritudine sūt. Qm si ex vno humore fuerit: accidentia erūt signātia sup illō. et si ex plurib^{us} erūt cōposita accideⁿtia atq^z mixta. Et q^uis forte b^o difficile sit cognoscere: tū si optie fueris p^oscrut^o. ex dictis accideⁿtib^{us} optie poteris cognoscē atq^z scire: vñ t^u ex quo humore dicitū apā fuerit g^onatū: et iāz tibi significauit in p^ocedēti cap^olo signa et accideⁿtia simplicib^{us}: et ex ipsis poteris satis leuiter cōposita cognoscē atq^z scire. **Quare** si apā fuerit cōpositū ipz purgare debes cū medicis cōpositis: et si simplicib^{us} cū ipsis medicis simplicib^{us} supradictis. sed scias q^d aliqui apā vult talis p^oditionis existit: q^d nullaten^{us} curā alicui^{us} medicie recipere pōt. et q^u si sic est: tunc ad ferrū. sed chiburgiaz te redire op^o. Et q^uis b^o sit nōstrā intētiōē. cura re cū ferro: tū volo vt scias a me q^d si edicideres radicū. inde grauissime egritudines habent. puenire. q^u aer ad pulmonez velociter tendit absq^z obstaculo et defensione aliq^z que possit frigiditate aeris frāgere: et ei^{us} p^oterperare cōplexione. vñ sequit^{ur} debilitas vñtus cordis: illa de causa vñtus debilitat^{ur}: et dissoluē remana. q^ure infirm^o velociter et subito ad mortē inde poterit puenire. Cognoscēdo q^d si affam fetidā suspēderis. ad collus patiens apā vult vel squinātiā cōfert ei valde ex sui nāz p^opterit^{ur}. **Capitulum 14^m. Quod est de apostematibus accideⁿtibus canne pulmonis.**

K

Lura.

Alia feida collo suspēda multaz valte apatib^{us} gule. idē supra tra cta. 6. c. 4.

L

Ratione etiā quedāz apāta in cāna pulmōis quedāz modū i mēti fieri p^ouenerūt: et oia ista apāta: siue q^d sūt i mēti siue q^d in cāna pulmonis oriunt^{ur}: sūt pūgitiua et multi nocumēti. Et si bec apāta nō p^ouerint ad magnā magnitudinē sicut alia apāta q^d in largis locis nascunt^{ur}: hoc nō est nisi p^o p^ostric^ura lociq^z non p^ont in eis de locis dilatari. Sed sicut dicit^{ur} est in apatib^{us} epiglotti de causis: signis: et curis. sic et in istis que in b^o oriunt^{ur} mēbro itelligere debes excepto q^d bec mēbra. cāna pulmonis et mēti. p^opter siccitatē et maciē ipsor^{um} nō recipiūt humores q^d sunt grosse sube valde. Et p^o p^o hac maciē q^d est in cāna pulmonis q^u in ipsa oriūt^{ur} apā. exēit amygdale ex locis suis q^d sūt obuiates acri: et absq^z dubio hac de cā ide oriūt^{ur} tussis saluare q^d nō iuenit aer obstaculuz et obuiatio nez: q^ure inde b^o accideⁿs bz puenire. Et q^u in mēti accideⁿt b^o apā. inde oio magna nocumēta b^ont puenire. vñus est difficultas deglutiedi. et aliud est int^{er}ius loci dolor. **Et** q^u cert^o fueris q^d in aliquo p^odictor^{um} mēbroz fuerit apā: nō tardabis flōmia vllō mō p^o p^obreuitatē t^uis hui^{us} egritudinis: ponēdo postmoduz sup locū ea q^d habeāt ipsū apā spargere subuiliādo et resoluēdo: et fac eū gargariare aquā rosacea cū decoctiōe de cassia fistula et rosarum. Et ista ē et filia p^oferūt apatū cāne pulmonis: et spāl^o odorare ipsa calidā: et aere p^odictor^{um} caliduz inuis trahere inspirādo mollificādo corp^u cū bis q^d humoz peccati tibi magis videbunt^{ur} expedire. **Et** dico certissime: et b^o babes p^o cōstanti: q^u in bis apatib^{us} et in oibus alijs existētib^{us} intra corp^u somnus est pessimus et nociu^{us}. et pro tanto q^u tū eum remouere poteris ab eodez t^u illud facere debes donec

Et p^ostibus in trinitate incl^u pientib^{us} vñq^z ad declinatio nem somnus est malus: in declinatōe vñ optimus.

Bedicia N^ostra i co radu cū f lici ē for lo vñtis Cap^olū vide babet foll^o 3. c. 57 ides 2° c. p^o 30

B

O

Expo pulc

C

humor ad dissolutionē cepit deuenire et bādo eū subit^o liter absq^z intensa molestia: et extrahere eū a somno paci^o fice et quiete: recitādo ei nouā doleatibilia atq^z placida: et si ista nō sufficiēt: fac ei oia q^d ipz a somno poterit remouere. Quare si iuuenis fuerit et tēp^o estatis: fac eū odorare capborā: q^u facit eū vigilare absq^z molestia et ipedimēto: et si senex fuerit et tempus estatis: sufficit ei tū odorare aldebebe. et sic ad os cū aliquātilo capboze: et q^u facit sit cados facit rutha. Et quedāz modū somn^u adiuuat apā fortissime dissoluere: q^u ē in declinatōe et in via dissolutionis: ita et ipse somn^u q^u apā est in p^oncipio et in via g^onatōis et cōfirmationis potētissime adiuuat ad ipsius p^ofirmationē et augmentatiōē: et sic est cā sue mortis. Et iam supius tra etauit et mentionem feci de apostematib^{us} que in istis locis oriunt^{ur}: et eoz curas sufficiēt^{er} ordināui. Quare cū ad breuitatē intēdam curas singulares vñusculūq^z obmittit: et eoz accideⁿtia: eo q^d cura vñus est quasi cura oīuz alioz. Et p^opter hoc nō posui curā squinātie. sciam que o^z fieri cū incisione cāne pulmonis ad quātūtatē: foraminis naris vel parū minus: et illud omisq^z ē difficile valde: nec t^u meo vidi aliq^uē qui eā fuisset exercitatus: q^u o^z pisci pulus eram in hac arte. volui p^oscrutari dicta modernor^{um} bñus artis in hac cā qui dicūt q^d Hal. nullaz fecerat mētiōē huius cure: sed mētiū fuerūt: eo q^d Hal. ipaz posuit vbi p^ocepit icidere filā: et scidere cānaz pulmonis. et p^o p^o volens experimētare sumpsi capz vñā et incisi coriū et pelliculam q^d est sub^o: et de cāna pulmonis ē aliq^z min^{us} lupino et lauabā vult^u cū aq^z mellis quotidie. et q^u vult^u incipiebat coop^ori carne: de sup spargebā puluerē subuiliū nūc cypressi donec fuit liberata. Et q^u meo t^upe nō vidi aliq^uē q^d hac fecisset. p^opter b^o nōlui p^omo ordi nare. Et accideⁿt q^u cāne pulmonis debilitatio vocis: p^opter multā vociferatiōē: vel p^opter intēsiū laborē. et illa de cā ibi oriunt^{ur} granula parua. et hūc cure sufficit garga rigare aquā rosacea. Et debilitat^{ur} et vox p^o p^o g^ollatiōez que fit a multa ifusione humiditatis flans viscosi in pelliculaz cāne pulmonis. et hūc cause sufficit desiccatio. **Capitulum 15^m. Quod est de rauedine vocis.**

Eia vñus egritudinis est comedere aliq^z de raphano euz modico gubbari: et ius ei cauiū vel brodiū eoz in b^o casu p^oferit multū. **Et** q^u q^u q^u bec egritudo ex aspitare et siccitate cāne pulmonis. Et cura illi ē comedere amygdalas excoctas dulces cū succo ligitiē. Et post q^u deriuat^{ur} sum ad tractādum de rauedine vocis q^d fit ex ifusione humiditatis flatis viscosi in cānaz pulmonis q^d descendit a cerebro vñcio reumatis vel catari. et b^o nō soluz medic^o sciūt^{ur} mō ē et vulgares istud itelligūt et cōfēciūt. nūc autē intēdo tractare de rauedine q^d fit vicio alter^o egritudinis sicut accideⁿt ex stric^ura gule cū aliq^z instita: vel sibi sili in t^u q^d p^ostrigē inde neru^{us} retrogradus et cōprimē et sequit^{ur} rauedine. **Et** fit et a cā itrinseca. scab oppilone scā in ipso neruo retrogrado: et b^o fit raro et in minoz p^ote. Ergo studeas festināter iungere locū stric^ure cū aliq^z oleis resolutiuis si egritudo fuerit antiq^z: sic cū oleo nucū antiquaz et oleo de iasemino et de narsico cū pinguedine anatis. Et p^o oib^{us} istis exp^o sup pinguedinē storneloz q^d comedūt oliuas. Sed si egritudo fuerit recēs et in p^oncipio sufficit tunc inunctio cū oleo rosaceo aromatizato. Si autē iam trāserit egritudo. ex oīs: tūc vñs debet predictis oleis mixtis. Et nō obliuiscaris subtiliare regimē infirmatis et ipsum diu minuire: q^u si sic feceris recuperabit vocē cōm^o oino domino cōcedente. sed si lesio aliq^z facta fuerit in vñs vocis ex dicta stric^ura: cura eius tunc est impolis. **Et** fit

pm

2° mod

P

D

2° mod

Q

4° mod

Liber

I et stomachi ipsa medicamina abhorret: pp h non attra-
hū: s; expellūt: s; cū corp^o idigeat nutrimento uehemēter
et iestina a fecib^o cōpetēter sūt dīpurata: iō nutrimentū in-
de inieciū vīute attractiua in ipsis fortiter vigente attra-
hiē de iestino ad iestinu vīq; ad stōchū. Et neq; in me-
dicamib^o clysterioz repit^o vīus vñ bēant ascēdere a pti-
bus inferiorib^o ad supiora natādo: sic inuenit in chola acu-
tissima q̄ qñ dīscēdit. aliqñ iestius vīq; ad fundū ani. et ibi
facit magnā pūctionē: et volūtate egerēdi: sic dicit Hal. pōt
ēē q; hō se abstinere et retinere pp aliquā nēcessitatē. vel ga ē
in platea associatus: vel in mēsa. Quare illa chola redun-
dat ad supiora. et sic ascēdēdo pōt vīq; ad stōchū dūenit.
Et cū sit odiosa et abhominabilis p supiora vomendo eycit.
Et quō nō possum^o imagiari q; lac et ius gallinaz: et pul-
tes inieciā p clystere sic dicit est q; vīute attractiua forti-
mediare iestioz et stōchū nō possint vīq; ad stōchū de i-
estino ad iestinu puenire. cū scia q; existūt in olla vī ali-
quo vase terreo exīte inpta aquā attrahāt nutrimentū et
humiditatē manifestissime vītra ipz vas. C. Huculq; iā
determinaui modos nutritiōis hui^o patiens: quoz h vlti-
mus pueniētiōz et verior et magis eligēdus a me ēē iudi-
cat. Nūc autē igeniū curatiōis hui^o itēdo h breuiter pīrā-
fīr. Et dico q; ē nēcessē inūgere locū exteri^o cū oleis aro-
maticis et subtilis sube q; nō habeāt supflāā caliditatē: sic
est oleū rosaceū factū ex oleo oliuaz: et oleū de bialemit-
no: et oleū amygdā. amaraz. et h fiat fm q; medic^o egritu-
dini videbit^o expedire. s. inūgere locū cūz vno illoz sim-
pliciter. aut sūt mixtis. Et vbi ordiaui ponere lac vel pul-
tes in illo et eodē casu potes adeo hī assuescere brodiuz
pulloz: vel turtūz: vel colūboz masculoz: s; illa pī^o oz
dinauerā: eo q; boies istius pīs illis frequētius vīunt.
et iā ga in hac egritudine sunt loco cibi et medicie valde iu-
uatiue. Et est nēce vt oīa pīcta sint tepida. et studeas cū
oī sollicitudine: vt nō sint frida nimis actū: neq; cala actū
in excessu: qñ cibi et me^o qñ sunt actū imēle seu supflue
caliditatis: hīc dīstruere calorē nālē: q; gde calor est iestru-
mentū oīum vīutū corpis: et est ipe calor nālīs sicut agēs. et
calefac cerebriū cū reb^o aromaticis subtilib^o tēperate ca-
liditatis. Et id qd magis laudat et plus est expitū in h ca-
su est balsamū. et si nō possēs balsamū cōpetēter bīe iue-
nies de carpobalamo: q̄suis apd nos difficil^o repiat^o q̄
ipsū balsamū. et itez oleū de granis pini cōmēdat: et si
mīl^o oleū de alchaoen. i. de cotula fetida multum valer.
Et si in q̄libet vīcia alicuius pīcto: oīoz ponat aur.
s. optime: et pure ambrexit effectus maioris valde et tu-
tionis in oībus Deo dante. Et postq; breuiter expeditus
sum de egritudinibus collēnūc itēdo determinare de his
que sibi pīgue existunt: sicut est pulmo et mery.

Tractatus vnde cimus de egritudinibus pulmonis: et
est continens capitula tria.

Cap. p^m. Qd est de catarro descendente ad pulmonē.

Cire debes q; pulmo est mēbrū po-
rosū et spōgiosū valde: et q;
in suis porositatib^o iueniunt anuli siles
anulis cāne pulmonis: q; tēdunt vīq; ad
extremitatē ipsi^o pulmonis: et inde vadit
aer: seu anhelit^o p totū pulmonē. et h ex-
periētia pbat in aīalib^o moris. s. sufflā-
do fortiter itus p cānā pulmonis. i. flabitur enī pulmo to-
tus manifestissime: et cū ide aer exierit: detumescendo s;
hīc pulmo: et simul partes eius pstringunt. Et descendit
etiā aliqñ flegma et catarrus a cerebro ad pulmonē: et ex
inde puenit tūssis et stricture anhelit^o. C. Et cura hui^o est
mūdificare corp^o a flegmate cū pulpa colloqntide et sili-
bus: et cōfortare caput cūz aromaticis calidis et siccis, sic

Cura.

Tractatus

sunt gariofilī: et macis: et cinamomū electū. et p̄suetudo ē
p̄ficere emplm ex pīctis et ponere sup caput. S; ego ex-
pert^o iuz q; facere puluere ex istis subtilissimū: et spgere
sup caput est lōge maioris efficacie et effect^o in h casu. et
hoc fuit dicit et p̄siliū pīs mei in fine sui fmonis. Et ego
ex p^o iuz q; recipe de vnaquaq; dictaz sp̄rū p se: et sub-
tiliter q̄libz puluerizare singulr: et miscere eas oēs sūt cū
aligbus ex istis succis. put cōploni et nāe vīnisculū: s;
firmi magis videbit^o puenire. s. si byēs fuerit cū succo de
nabāna. i. mēbe. vel cū succo mergangū. i. maiorane. aut
cū succo de berēgemelca. i. basiliconis gariofilati. et si tē-
pus fuerit calm et febricitauerit isfirm^o: tūc misce dictas
sp̄s solū cū aq; frida: aut cūz aq; rosata pp sui aromati-
tatē: et est meli^o. et facio eas exicari: et postea itez eas pul-
uerizari: et demū sup caput spgere: qñ sic faciēdo vīutes
eaz meli^o sūt coadunāt et vīuūt. Et ga h expimētum sic
plies et plies pbaui. pp h ipz collaudādo pze ceteris re-
cōmēdo. Et ē pueniēs vt alteres cōplone isfirmi puerien-
do ipsaz ad nām siccitaz cū aliq; calitate. et h fieri pōt ci-
bādo cū passerib^o assaz et turturib^o: vt ipsi facit i affica:
et sili^o. C. Et scias q; flegma qd dīscēdit i pulmonē nō ē
facili ide pōt exire. Et h iō ga aut illd ē flegma subtile et
ligdū valde. ita q; pulmo nō pōt ipz exteri^o expellere. eo
q; qñ anhelit^o et aer spargit p pulmonē diuidit dicit flā
et ifundit et ibibit in ipm. qre aer exir: et illd sic ibibitū
remanet. vt erit illd flegma q̄siaz et viscosū valde. Quā-
re pp sui viscositatē iū adheret ipsi pulmoni q; nō pōt
inde expelli: nec cūari. s. si cognoueris q; illd flegma sit
ligdū et subtile. studeas ipz ingrossare toto posse. et h fa-
cies recipiēdo ex dragagāio albo. et gūma arabica alba. et
pillas fac cū decoctiōe iuinbaz et vñā teneat post aliam
continue in ore. Et qd inde eliquat et dissoluit panlatine
deglutiat. S; si sciueris qd flegma sit q̄sūm et viscosum
tūc fac istas pillas. s. amygdalaz. et succi ligritic. et bēsi-
sear talba. qd ē statia in lingua hispanie. et pistent oīa. et mi-
sceant cū syrupo facto de cortice citroz. et fac pillas. et te-
neant sub lingua. et si fuerit vltime viscositatis: misceatur
cū syrupo cētauree maioris optime decocto. et fiat pille vt
dicit est. et teneant in ore. et abstineat a multa repletionē
cibi et potus. et nō comedat fructus nisi illos quos dicā.

Cap. 2^m. Qd est de apostemate pulmonis.

Ritur in pulmone aliqñ apā sic i alys
mēbris accidere puenit. Et istd
apā fieri pōt ex vno humore solo aut ex plu-
rib^o. S; fm nām sui corporis ipole ē i ipso
fieri apā ex solo flegmate pp puerlationem
pīnuā flāus cū ipo pulmone. Neq; ex sola chola pp sub-
tilitatē sui. et pp largitatē poroz: corporis pulmonis non
pōt ibi diu pmanere. qñ inde defluat et discurrat. qre ille
humor ex quo oriē h apā est sanguis. et hoc est ga grossū
tūdini aliquātūtū pīncere videt. quare ibidez pōt aliqñ
diu pmanere. et nō est et pulmo sic assuetus ipso qñ pōt
sit ex ipo ibidem fieri apā. C. Et scias q; pulmo est oīno
absq; sensu. et si hz est occultū valde. s. illa pellicula q; est
circūdās ipm: q̄uis sit subtilis valde. tū neruosa existit:
vnde sensum habere pbat. C. Et itez est sciēdū q; pul-
mo et sue pellicule sunt absq; neruis. sibi ferētib^o et pīstan-
tib^o motū. et cūz mouet nō mouet per se. sed motu pecto-
ris. Et dicit qdā medicū q; si pulmo hiet sensum per-
fectū: hoc est si esset pfecti sensus. ad vltimūz lāguetceret
pppter sui motū cōnnūco q; vita aīalū existit in anbe-
lādo seu inspirādo aerē et expirādo. S; h opio mibi frī-
uola atq; oīno vana videt. eo q; pect^o est magni et perfe-
cti sensus atq; acuti. ga ad ipm nerui magni multi dēri-
uant: et cōtinue et assidue mouet: et mouendo se mouet et

A pulmonē: et tñ nō fatigat nec lāgueſcit: q̄re rō z opio p̄di
cta vacua z nulla ē vīz: hoc nō itēdo ad p̄is in b loco
soluē z declarē. Immo redeo ad illd qd p̄misi: z dico
q̄ qñ apa est in pulmone: tñc ifirm^o patit^o p̄tine ſtricu
rā anbelit^o validā atq̄ fortē: z acutā febrē z p̄tinuam pp
vicinitatē ipſi^o pulmonis cū corde: tñſz violētā: z ipe
tuofas: z facies ei^o est rubea valde: z spāl poma maxil
lar: z anbelit^o ei^o est frequē z velox atq̄ calo valde: ſed
cū b est mediocriſ iter magnitudinē z puitatez: z pulſus
ipſi^o est velox z frequēſita q̄ valde ſubito vna p̄cuſſio
aliā ſeq̄ vīz nō ex nēitate pulſus durus eſſe repit in b
apate: q̄uis de nā apatis talis ēē deberet. Sz ga pulmo
est mēbrā molle: ob op̄s qd pulſus ad molliciem bēat
declinare: ga nō est nētoſum ēē: bac de cā multa ta
lla accitio occultant z annibilant q̄ appere deberēt q̄
tū est de nā apatis q̄ nō apparent: z b est cā q̄re durities
pulſus nō repit in b apate: qñ est in cernofitate ipſi^o pul
monis. Sz ſi apa fuerit in pellicula q̄ est circūdās ipm:
tūc pulſus bz ad duritiē p̄tine: z est oīno abſq̄ dolore.
Et qñ febrē videbis acutā: tñſz violētā: z cū tñſi ali
qd nō ſcreabit: z oīa ſigna q̄ p̄ſcripta ſūt: in vnuz collecta
fuerint: p̄ certo hēas q̄ apa est in pulmone. Et iāz ſup̄a
dictū est q̄ iſtd apa nō ſit ex puro ſlegmate: neq̄ ex cho
lera ſimplici: ſz gñaf ex ſanguie: vī ex ſanguine z cholera
mixtis: z eſt lōginquū ēē valde qd apa oīaf in pulmone
ex melia eo q̄ pulmo eā odit z abhominat valde ppter
ipſi^o groſſitiē z acetoſitatē. Et ſcire debes q̄ pulmo non
nutrit niſi ex ſanguie ſubtili claro rubeo atq̄ lucido. Er
go poſt q̄ videbis in iſſimo oīa ſup̄a ſcripta ſig^o in vnuz
collecta ſlōma ipſz p̄ſideratis tñ p̄ditiōib^o notis. ſetate:
cōplone: p̄e annūz regiōē. Et in ſūma dico q̄ oīno ē mī
nuēdus qñ ſic eſt. Sz pulſio eſt oīz in minuendo plus vī
min^o: put meli^o videbit^o puenire. Sz ſlōmia eſt oīz ex ba
ſlica dextri brachy vī ex ſalutella manus q̄ in arabico
dī agiſſat. Et ſit ſtudiū nū in cibādo eū ex reb^o q̄ nō ex
cedāt in friditate ſup̄flue: ſz ſint p̄forātia dupl^o. ſcū aro
maticitate z ſtipicitate: ſic cū roſis z ſtipitib^o myrti bui
de. Et ſubtilia regimē ei^o dādo ei ſolā aquā ozdei ozdia
te ſactā z colatā. Et ſi fuerit dōbilis vītus vel nāe nō tran
ſcas vītra panatā: z ſac eū abſtinē ab oī ſpe carnis oīno:
qñ ſi ſic feceris: remouebit^o apa: z liberabit^o iſſim^o totaſ
deo dāte. Et iā videre potes manifeſte q̄ de ſublimis z
glorioſus pp hoc pulmone creauit cuz ſuba rara: z cāna
libus largis z dilatatis: vī ſup̄fluitates z viſcoſitates in
de valeāt ſacilī p̄raſſire. Et ga ipſe pulmo vicinus cordi
exiſtit. Qd qdē cor eſt mēbrū ſic iā ſciuiſti q̄ eſt cōſerua
tiū vite in oib^o corpibus ex ſuo ſpū vitali q̄ in eo q̄tidie
gñaf z p̄ſeruat. Et q̄ ſeruit buic ſpū eſt anbelitus. Et cor
fm̄ dēn^o p̄bi eſt p̄m^o z radix oīum virtutū totū^o corpis: z
ab ipſo ſit effuſio z delegatio oib^o mēbris. Et qdaz ſunt q̄
dicūt q̄ cor nō ē radix z fundamētū niſi vītuſ vitalis ſo
lū. z epar vītuſ nālis: eo q̄ p̄ ipm totū^o corp^o nutrit^o z aug^o
mētāt^o. z cerebrū ſilr p̄ ſipm ſolū eſt p̄m^o z radix ſpirit^o
aialis z ab ipſo p̄cedūt vītuſ ſenſus z mor^o. Sz b opio
nes nō ſunt medicie multe vtilitatis: nec eſt res neceſſā
ria oīno medico ad ſciēdū ipam: eo q̄ ē res difficil^o z ob
ſcura valde: z pp hoc ſuit bec p̄tēio z diſputatio iāz ſunt
mille anni iter quodā Sz id qd nēciū eſt ad ſciēdū i ar
te medicie: z abſq̄ cognitiōe cui^o ſi ē medic^o noīandus ē
certiſſime ſcire z cognoscere q̄ cor eſt ſons z p̄m^o ſpirit^o
vitalis z vite in aialibus. Et q̄ geſcente motu cordis ceſ
ſat vita oīno. Et q̄ cerebrū eſt fundamētū z p̄m^o ſpūa ani
malis. Et ſi aliqua de cauſa cerebro accideret ſolutio cō
tinuitatis moriet^o aial in breui. Et epar ſimilr eſt origo
z ſons ſpū nālis: in quo eſt radix z p̄m^o nutritiōis: z ab

E ipſo tāq̄ a fonte z origine b virtus oib^o mēbris dirigūt z
delegat. Et ſi accideret ei ſolo p̄tinuitatis: nō oīu aial cuz
vita poſſet p̄manē. Q̄uis non ita cito moriet^o: ſic ſi in ſu
pradict^o duob^o mēbris accideret z eueniret. z cā hui^o ē ga
mā vītuſ cordis ē ſpū vitalis. q̄ qdē ſpū eſt iſſim^o vite in
oib^o mēbris: ſic oīn ē. Quare qñ deſtruit^o ei^o opatio cel
ſat vita oīno: ſic qñ remouet^o vel ceſſat lux ſolis vī lāpa
dis ſeq̄ tenebroſitas z obſcuritas ſubito z icōtinenti. Et
hoc idē dicim^o d cerebro. Sz q̄uis epar ſit p̄nceps ſpū
nālis: z ab ipſo ceteris mēbris dirigat. ſic ab alijs duob^o:
ſz corde z cerebro ſui p̄pū ſpū dirigunt: tñ cū iſto ſpū
nāli vadit ſanguis ad oīa mēbra nutriēda. Qui qdē ſan
guis idiget p̄uerſiōē z mutatiōē: z mutat^o z alterat^o de co
lore in colore fm̄ nāz vītuſ ſui ſpū mēbrū recipiēt: q̄re b
ſpū gñſe ſube exiſtit reſpectu p̄dictoz. z b p̄uerſio colo
ris in colore z ſube in ſubaz nō ſit niſi in tpe dīterminato z
nō ſubito. Sz opatio q̄ ſit a duob^o alijs p̄ſcriptis mēbris
p̄ncipalib^o agit z opat^o ex ſubtili ſuba corūdez. Quare ſi
acciderit alicui iſtoz ſolo cōtinuitas: p̄nat^o ſubito eozum
opatio z b̄ficiū abſq̄ mora: ſic claritas diei ceſſante ſo
le: z ē in obſcuro ceſſante ſplēdore lāpādis icōtinenti ſe
quif obſcuritas z tenebroſitas p̄ ſe abſq̄ dilatiōe aliq̄.
Ergo manifeſtū ē ex p̄dictis q̄ oīa p̄dicta tria mēbra ſūt
p̄ncipalia. ſ. cerebrū: cor: epar: eo q̄ nō ſoluz hīc vident^o
z reperit^o vītuſ inatā tñ q̄ ſeipſa regūt: vep ē z iſſuen
tē hīc cōproban^o: ex q̄ ſit iſſuentia oib^o alijs mēbris cor
poris. z ſine q̄ oīu mēbra p̄manē nō poſſent necq̄ vita in
corpe. Et qdīz iſtoz eſt in ſe z p̄ ſe p̄m^o. z nō eſt oīa iter
ipſa niſi in tpe: q̄uis p̄bo Arīſtorelī videat q̄ ſolū cor ſit
p̄m^o mēbrū. z vna ex p̄ncipalib^o cauſis ipſi^o ad b conſir
mādū eſt q̄ cor eſt p̄mū mēbrū qd gñaf in corpe aialis:
z talis qd eſt philoſophica z nālis. Sz mē^o niſi cōſer
re videt^o. Et ego nō itēdo hīc declarare niſi ea q̄ mē^o p̄n
cipalr habeāt p̄tinere: z que noctimentis corpis p̄nt ob
uiare. Et ga iā clōgatus ſem̄ hui^o ſq̄ a p̄pā itēdō: nunc
ad p̄is ad ipſaz redire itēdo. Et dico q̄ pp colligantiā z
vicinitatē que eſt pulmonis ad cor febris que ſit pp apa
pulmonis eſt peſſima valde z acuta: z ob b nā conat^o to
to poſſe ad expulſionē nocumētōz ſaciendam quā cit^o
pōt. Quare cūatio q̄ ſit per ſlōmīaz eſt neceſſaria valde
in p̄n^o buis apatis: z hoc ſecure fieri pōt: eo q̄ bec egrit
tudo acuta ē z breuiſ: pp molliciē ſube corporis pulmo
nis: z pp caliditatem ipſius quaz bz a vicinitate cordis: z
a colligantiā ipſi^o: z q̄buldā apatibus aliqñ accidit ſtricu
ra z coarctatio fortis anbelit^o: z b ſit vna duaz cārē: aut
ex nimietate putredinis ſacientis ſtricturā anbelit^o: ſicut
ſepe cōſingit in apatibus epatis: aut ex p̄uerſione humo
ris in ſanie q̄ ſit ppter groſſitudinē mēbrū z obediētiaz
humoris: vī eſt ſepe videri in pleureſi. Sz apa pulmōis
ſemp ſit cū ſtrictura fortis z cum magnitudine febris. Et
curatio hui^o leniter efficit^o z cōplete. z hoc pp raritatem
mēbrū z largitatē viāz. Et qñ apa nō reſoluit^o: ipſe ē qñ
vna duaz cārūz eueniat. vīz ſolo p̄tinuitatis in pulmōe.
vī ſit febris ethica z p̄ſumptiua: aut exiccatio ſubal bu
miditatis pulmonis: ex qua ſit d̄ſectio z p̄biſſet: z in ara
bico dī alcal. Et qñ iſtis accidit inſlatio pedū tūc morz ē
vicina. Et ſi dēn apa ad ſanctem deuenierit: in ſui exitu
laudabilis apparuerit ſanies alba. ſ. z mediocriter ſpīſſa
abſq̄ odore malo: plōgabif egrī^o: z ſit chzonica. Sz ſi
nō fuerit alba: nec ſubſtātie mediocriſ: z color ei^o ad ru
bedinē declinauerit: ad buc lōgior efficit^o. Et ſi ad nigre
dinē deuenierit: ſcias p̄ certo q̄ iſſimus moriet^o. z etias ſi
poſt nigrā albā z laudabilē ſp̄erit. nō p̄ tāto eſt p̄ſiden
dū quin ad vltimū moriat^o. Et ſcias q̄ ſolo p̄tinuitatis q̄
ſit in pulmone eſt difficilis valde ad coadunādū z cōſo

Col. Auer.

Liber

I lidandū pp p̄tinuū motus ipsius: pp ipsius suberantia
tes: cognoscēdo ē q̄ pulmo est mēbrū maximū iuuamē
ti. Quare si ap̄a eius sanie ḡiuerit: ipsa sanies fuerit vi
ridis vel nigri coloris: moriet̄ ifirmus oīno ifra. xx. dies.
Sed si sanies p̄dicti ap̄atis alba fuerit: plonabit̄ infir
mitas tpe lōgo absq̄ liberandē z euasidē fm̄ sniam me
dicorū: sū ide c̄bicus z p̄bificus euz s̄creatiōe p̄tinua z
tussī separabilis: diminuit̄ caro ei⁹ p̄tinue z paulatim: z
puert̄ ad colorē fuscū: z intātū macrescit z extenuat̄ do
nec cutis eius efficiat̄ tota rugosa z p̄ctat̄: oculi eius sunt
p̄caui. z nares acutē: z vngues incuruant̄: z ad vltimum
nō pōt palpebras supius eleuare: z b̄ non accidit ppter
somnia: sed pp defectum v̄tutis nō potētis ipsas eleuare.
Et cū ad hāc deuenerint dispōnēt̄: mors ei⁹ est vicia.
Et multi ex istis de pulmone sanguinē eciūt z nō mo
riunt̄. p̄ maiori pte nisi post iflationē pedū ipsoz. Et q̄
būsdā ex istis accidit fluxus v̄tris pp debilitates v̄tutis
retētū: vel pp debilitatē v̄tutis imutatur: tūc veloci
ter moriunt̄. Qd si dcm̄ ap̄a sanie non p̄cauerit tūc flo
botomia cura est ei p̄fecta: z liberabit̄ cū ea deo dante. z
subtiliare regimē in hac egritudine p̄fert multū quemad
modū supradixim⁹. Et assuecat ifirmus ea q̄ b̄ant sub
tiliare z apire. Et ex istis q̄ expta sunt z p̄lm̄ approbata
in ap̄atib⁹ pulmonis albaricainna. i. panicald v̄l birin
gi z culbaralbeer. i. capilli veneris. z capilli veneris qdē
p̄ferūt in b̄ casu: eo q̄ cōplo eoz tēperata existit z ob b̄
p̄ferūt p̄ ceteris alijs medicis in dissolūdo ap̄a pulmo
nis. z p̄prietatē h̄nt in oib⁹ egritudib⁹ pulmonis. z conse
rūt tussī. Et m̄ice cū p̄dictis medicis q̄ b̄ant v̄trē mol
lificare: sic est raunt. sciēdo q̄ istud raunt qd̄ isto tpe
reperit̄ nō solū bz mollificare v̄trē: v̄z et ipm̄ purga
re: q̄nis illud qd̄ antiquis iuuenibat̄ strigere diceretur.
M̄edicamē puenies huic egritudinī. i. ligritie: z pa
nicald in alia carfene: z capilli veneris: z flauie. aī. aure.
ij. violaz. aī. j. raūt recētis. aī. j. q̄libz p se p̄qualient̄ si
cur puenit: z ponant̄ oia ad lētū ignē ad bulliēdum p̄ter
reubarbaz in. xv. j. aq̄: z bulliāt v̄l qd̄ assumptionē me
dietatis: z colent̄ expmēdo fortiter z cū hac dcoctiōe oīl
soluant̄ aī. viij. medulle cassie s̄stule addendo. j. ij. syru
pi de mastice miscendo huic p̄scriptū reubarbaz subtilr
puluerisatū. z ppina ifirmo ad bibēdū. q̄n̄ bec medicia
suauiter corp⁹ mollificat atq̄ purgat: z nō idiget illa cu
stodia q̄ in alijs laxatiuis fieri p̄leuit. Sed ppina ei ad
comedēdū de pane. j. ij. v̄l. ij. si v̄l eū v̄bri⁹ reficere: at
tēdēdo q̄ q̄n̄ tu das medicinā laxatiuā s̄ue istaz v̄l aliā.
eā teplā dare debes: eo q̄ si fridā d̄deris actualr̄. nocē
bit ifridādo calorē nālē: z coagulādo būores: z si calām
supflue d̄deris iflāmabit̄ calor accit̄alis: corrigēdo in
firmū ne i somno supflue pfundē. Et ego spero i Deū q̄
cū hac cura z via erim⁹ sufficētes in dissolūo z curatio
ne b̄ ap̄as. Et cū videris acuitatē febris lētescere z getā
fieri: z anbelius malus nō affuerit: z tussis similt̄ mollis
z lēta fuerit: scias p̄ certo q̄ ap̄a tūc ē eliq̄ū: z cū fuerit i
firmus ex talī egritudine liberat̄: secure p̄pings dicē po
teris q̄ optimā curā in ip̄o es opatus. Et si cū b̄ nō secu
tus fueris itētiōnē tuā: b̄ est q̄ ap̄a puert̄ ad sanie: z cū
infirmus spuit s̄creat sanie tussidē: que sanies si nigra
fuerit vel viridis. vel istis coloribus p̄tineat: non est spe
rādū nec attēdēdū in aluuiatione z curatione accit̄ium
infirmit̄: q̄ antq̄ iudices de b̄ facto prius p̄siderare debes
tenorē virtutis ifirmantis: z fortitudinē egritudinis: z dies
creticos: z iudica a p̄n̄ s̄creatiōis b̄ sanie: q̄n̄ q̄ro cit⁹
z tēpestiuus s̄creare cepit talē sanie: cit⁹ moriet̄: sciēdo
q̄ p̄ maiori pte p̄n̄ s̄creatiōis sanie nō fit nisi i die cre
tica. Quare dico q̄ si s̄creatio talis sanie fuerit: v̄l tēpe

Tractatus

rit in tertia die a p̄n̄ egritudinis q̄ ifirmus nō transferit
p̄ maiori pte sexta die a p̄n̄ egritudinis. S̄z si v̄tus fortis
fuerit moriet̄ in octaua die egritudinis. Et si s̄creatio sanie
inceperit in sexta die: ip̄o est q̄ ifirmus trāseat decimā
diē. Et cū cro locutus de dieb⁹ creticis: tunc memorabor
de his oib⁹ tractatu b̄zeni. Et sanies illa q̄ coloris est me
lōgiāz vel que viriditati habeat p̄tinere mixta nigredi
ni: magis mortis est signū q̄ illa que est rubei coloris: z
aliq̄ coloris: eo q̄ illi colores significāt mortificationē
inatu caloris. Et scias q̄ sanguis nō exit nisi post q̄ ap̄a ē
ap̄ū. Et cū sic ē signū ē certissime latitudis z debilitatis
nāe nō potētis digerere z puerit̄ sanguinē illū ad sanie:
q̄re b̄ nō p̄cipit̄ eē aliq̄ digō. Et cū dico sanguis: nō attē
das q̄ itelligā sanguinem purum: sed est mixtus cū alijs
būoribus: sed venio ipsum sic a dñio z a colore. S̄z cū
sanies apparuerit alba z mediocriter spissa: z exierit leni
ter z absq̄ difficultate: tūc securus ē potētis q̄ plōgabi
tur egritudo. Et si studiosus fueris valde i curatiōe ip̄i
regēdo eū p̄fecte. put sibi puenire v̄z: p̄ficies ei non mo
dicū: z efficietur vita eius melior atq̄ lenior: z aluuiabū
tur eius accit̄ia: z sic operabit̄ infirmus oēs suas v̄tutes
nāles: exercebit artē suā: z possibile erit q̄ recedat ab in
firmo oia sua accit̄ia: intātū q̄ ab oibus putabit̄ eē libe
ratus: z ip̄emet se putabit̄ esse sanū p̄fecte. M̄edic⁹ autē
certissime scire d̄z: si illa est vera opio vel nō. Q̄ quaz di
gnus est laude talis medicus cū sic operatus fuerit faci
endo totū q̄gd̄ de arte fuerit faciendū. Infirmus x̄o ta
litr̄ permanebit: donec terminus eius fuerit: z talis b̄
dici nō pōt absolute sanus nec ifirmus. Et regimē sanie
ap̄atis pulmonis esse d̄z cū rebus absterisuis z mūdifica
tiuis: z nō calefactiuis cū aliqua incisioe z defecatiōe: si
cut est terra sigillata q̄ a p̄prietate p̄fert pulmoni: z q̄nis
stipticitatē habeat: p̄ tanto nō amittit virtutē cōfortadi
membra itrinsecā: z capilli veneris post quartū decimū
diē p̄fert ei: z bellege. i. macis ē post q̄ fuerit ablutū
in aq̄ pluries est valde bonū: z corices citri s̄litr̄ p̄ferunt
valde in b̄ casu: eo q̄ fortitudo virtutis mirabilr̄ valz in
hac egritudine. z be medicinē quas diximus multas v̄z
lent d̄stribus sanie in pulmone confortando. S̄z ergo ex
ynaquaq̄ istaz p̄tes eq̄les. z bulliāt in aq̄: z ppina infir
mo ad bibēdū cū syrupo facto ex scariolis: aut cūz rosā
recētib⁹. Et ex reb⁹ multū cōferentib⁹ huic egritudinī est
b̄. i. v̄l capias bolū armenū z ponas eum in vase aliquo
terreo cū carbonib⁹ ignitis: z sit vas b̄is coopertorium
qd̄ in medio superficie habet foramē v̄nū. v̄l fumus
possit exire: z asperge ibi aquā rosacā. z recipiat ifirm⁹
illum fumū per os tēperate pluries in die: istud p̄fert. ga
aromaticū p̄fortādo pulmonē z cor: excitādo pulmonē:
z rege euz subtili regimine. Et melius regimē istis est pa
nis b̄n̄ fermētatus cū succbaro rosaceo. Et iaz recordat⁹
suz q̄ p̄ mens dicebat mibi: p̄ pater situs habuit quēdā
bispānū in cura q̄ patiebat̄ hāc egritudinē. z extenuatus
fuit intātū q̄ tota caro eius cōsumpta fuerat: z auus me⁹
ipsum taliter curauit. s̄ga cibabat eū pane b̄n̄ fermētato cū oleo
oliuarū: z talitr̄ resumptus fuit: z suā recuperauit humi
ditates: nec ei superuenit aliq̄d accidens malum: z vixit
postea tā longū t̄p̄a q̄ medicus qui curabat eum. s̄quos
meus obyt ante ipm̄: z postea diu remāsīt in manib⁹ pa
tris mei. Et obyt ad vltimum ex alta egritudine z nō ex
ista. Et mibi s̄litr̄ q̄n̄ icepi praticare supuenit ad manus
meas qdā q̄ patiebat̄ tales egritudinē. z inni ei regimen
dcm̄: sic recessit nullis ab eo: z ip̄ingatus fuit: z redijt
ad operādā artē suā: z ad exercendū oēs actiōes suas: z
sic vixit postea lōgo tpe: ita q̄ eo tpe fuit epidimia i illa
regione:

regione: et ipse mortuus fuit in ipsa ex febris acuta. Et ideo iuuenimus quod Sal. cepit dare tberiacam magnam in ista egritudine: et profert multum: lac et asine receter mulcru: ita quod i. cotinere cum exit ab vber recipiat eum infirmum nec ab aere inficiat. Et quia lac asine et carnes ei non est licitum sarracenis comedere: id precipimus sumere lac caprie: qui sit perfecte sanitatis loco ei. Et est necesse ut pines ei ad comedendum crura de bello: et medullas de auleg: et oculos ramorum et folia iporum. Et vna pasta ad comedendum laudata est valde in hoc casu. Ad quam quia bibere sit munda et pura et remota ab omni mala qualitate. Et ego dico quod omnes species carnis sunt male in hac egritudine. Et quia stochus patiens hac egritudine est debilitatus ei debes dare de cibo in quantitate tali ut ei possit digerere absque difficultate magna. Et dixit et Sal. quod cancri pinales optime abluti ita quod eorum horribilitas sit ablata et pinguis decoquantur in aqua viua. postea colentur fortiter exprimens quod illa decoctio multum valet in hoc casu. Et postquam Sal. affirmat certissime credendum est quod sic sit: cum sit talis et talis in hac arte. Sed hoc non facit actionem suam complere: sed a sui proprietate eo quod iter copione ipsorum et pulmonum ne existit similitudo: et quia non sunt simile subiecta sunt hinc budi tate in sui copione: et sunt mudificati in humore: id in summa sunt perferentes in hac egritudine. Et comedantur filii Sal. dare in hac egritudine troscos andaracharos: qui sunt iuuuati valde. Et alii qui sanies orit in pulmone absque apate: notat in arabico varas: qui sit qui adunant humores in corpore pulmonis quod non possit vere sanies notari: eo quod sanies vera non est nisi in loco in quo est inflato atque tumor. Sed sanies qui sit absque apate sit ex humoribus deriuat in pulmone ab alijs membris qui iussant ibi. Quare membrum debilitat itatum quod non potest ipos a se expellere: per huiusmodi morum giat ab anbelitu in loco illo ubi humor dicitur fuerit iussant: et pines huiusmodi in comissuris suis. Sed vera sanies giat qui tumeat in pulmone: ista ex solone punitas: qui ora est in eo ex diffusione alij mala inata ei. Et giat solo punitatis in pulmone sicut in alijs membris. Et accitio ppa qui accidit ex vitis causis est ex tesse qui tussit: eo quod pstringit pectus super pulmonem: qui replet aere. Et postea est quod huiusmodi egritudo in pulmone accidat ex vna duarum causarum que nunc diximus. Et potest etiam pulmone euenire solo punitatis non a seipso: sed a supplantibus malis ibi deriuat: que ad modum nunc diximus de apertibus: et potest filii in ipso oriri corrosio ex humore acuto illuc delato et infuso: quod humor ibi aduritur ex calore accitit: aut ex ira. vel ab angustia et fatigatione supflua spirituum: que ab illo corrodunt locum et vterat. Et cura huiusmodi est cura apate: ex quo pto quod huiusmodi giat ad curandum: et quod puenit in hoc casu: temperare copione: et mitigare mordicationem cum rebus comedentibus sibi: sicut cum viscositate semini cydoniorum: et cum decoctione iuiubarum et lignitum: et bibat ipsas: et sit et solo punitatis in pulmone ex forti extensione facta in ipso ab ipetuo: sa et valida tussis: vel a clamore forti: aut a superfluo onere atque qui ultra quam sua politas exigit et requirit: vel ex casu a loco alto aut exurtatione et ipsius facta cum pectore valida atque fortiter isti tales eueniunt per sanguinem feruentem absque maxima tussis. Et sanguis ille qui euenit est lucidus et rubeus non grossus sed subtilis. Et cum dico de sanguine feruente: intellige quod sit amplus et spumosus. Et cura huiusmodi est per flumare infirmum ex basilica de xtri brachy: minuendo de sanguine puritatem ei: exigit et regit: et subtile regimine ei multum: et non exercit: nec moneat: sed gescat: et caueat a risu: et a superflua locutione: et spali ab alta vociferatione: cum vide ris quod tussis violenter ingerat ei: pcepte ei ut ei modum et ingerat non abstineat ab ipsa toto posse: et teneat pillas leues sub lingua ptime: quas dicturus sum huiusmodi inferi: de glutiendo eas paulatine: donec mitiget tussis: et curado tussim curabitur.

filii cum ipsa qui facit ipsas egritudine. Sed si ea fuerit resio facta a supflua repletione: cura eius ppa est flomia: et si fuerit casus vel percussio in iugis locum cum oleo rosaceo tepido. Sed si tussis fuerit ex catarro: tunc curandus est per catarrus sicut ea pmitina: et affis huiusmodi egritudinis: et meum qui pferunt in hac egritudine. Catarro sunt meum stipice subiles: qui sua subtilitate de facili possunt ad pulmonem deriuare: et stipicitate sua huiusmodi ptes suas pstringere et coadunare atque cofortare: ne supfluitates ad ipsos venientes recipiant: et seruando vna hac quam ordiaui: absque dubio non modicum infirmo pficies deo date. Et ideo supra diximus quod flomare debes basilica de xtri brachy in hac egritudine: et mihi vni quod scilicet flomia basilice flomada sit vna ex arterijs que eis magis viciat: et subtilia regimine ei dabo soli pisanaz ordeum. et li ga coras ei: istius vnaquodque per se ligatione forti faciendo eus gescere absque labore: et ppa ei oi mane aliquid ad bibendum: quod heat confortare cum stipicitate alij: sicut est syrupus rosaceus cum aqua dulci: et si aqua fuerit ex fonte qui respiciat versus orientem erit laudabilior: et extigue in aqua illa calidum purissimum atque mundum tadium donec ad minimum ex aqua diminuat quanta ipsi. sternendo in domo ei: folia vitis et myrtelle et siluiz: odorat cydonia et rosas: et ea que beant cor confortare et dilatare: ad huiusmodi sanguis diuidat et spargat ad exteriora corporis: et non phibeas ei somnum: nec exerceas te multum in puocando ipsos: sed dimitte illud nunc. Et si cogueris quod humor a capite dissoluatur: et inferi dissiliet ad pectus et ad pulmonem: et ipsi fuerit hyems: et copio ei humida et frigida extiterit: tunc ppara ei huiusmodi medicamentum. scilicet macis preterit et gariofilorum preterit semis: et pipis nigri preterit. et fiat puluis subtilissimus: et sparge super preterit anteriore capitis: qui multum confortat in hoc casu: et spaliat qui pmitina ea huiusmodi egritudinis fuerit ex catarro. Et calefacere preterit anteriore capitis temperate quocumque modo fiat: pdest multum in hac egritudine. Sed si ea huiusmodi catarrus fuerit ex aere calido: oino abstinedum est ab omnibus predictis medicis: nec spargere debes super caput aliquid que sint copiosis calide et sicce in excessu: sed sufficit ea que sunt temperate complexionis. cum modica siccitate et aromaticitate: laborando in remouendo tussim toto posse cognoscendo quod qui totum quod comedat et bibat semel et absque dilutione de glutine more solito: non puenit vni illius ad pulmonem nisi per viam resudationis. vnde eo modo quo videtur in valis recedentibus terreis qui implent aqua: qui tunc trapellando et resudando per poros ipsorum exteri ad modum rois effundit atque manat: et per huiusmodi ordinamus pillulas ad tenendum ptime sub lingua: ad huiusmodi medicamentum ipsum paulatine deglutiendo possit ad pulmonem deriuare: et vni huiusmodi pillularum esse oportet: tina cum modica stipicitate et siccitate: ptime ad aliquam frigiditatem temperata. Et decoctione pillularum pferentium in hac egritudine. scilicet gumme arabice et dragaga: et semis cydoniorum: et antere. an. quanta preterit. et terre sigillate aut. y. cera et vnaquodque per se et cribellet: et pficiant cum syrupo lignitum: et fiat inde pille ad modum lupini: et teneant in ore die et nocte: deglutendo paulatine quod dissoluitur ex eis: et bibat ex his que supius diximus: abstinedo a moribus laboriosis: et a vociferatione forti: et a decubitu in locis duris: et maxie quod non sit assueti: eo quod quid in infirmus iacet in lecto duro: vnde ne et arterie comprimunt: que sanguis inde euatur et spargitur per totum corpus: et quia forma venarum tam pulsatilem quam non pulsatilem que sunt in pulmone: et ideo existit forme eius alia rui venarum totius corporis: eo quod vne pulsatilem que sunt in pulmone siles existunt omnibus alijs venis non pulsantibus que sunt in toto corpore: in subtilitate cum sint solum vni tunice: et vne non pulsatilem que sunt in pulmone sunt duarum tunicarum. et per hoc arterie pulmonis citius scindunt et laniant alijs venis non pulsantibus que sunt in pulmone: et hac de causa solo

Col. Auer.

C 2

Liber

continuitatis q̄ sit in pulmone est prauior & difficilior val-
de & piculiosior ceteris alijs q̄ sunt in toto corpore & magis re-
mota a liberatōe: vel ipolis: q̄re studiosus eē debes curā
oī sollicitudine ad p̄solidatōne faciendā cū bis q̄ dixim⁹.
atq̄ ad sanie beat deuenire. cognoscēdo q̄ si ad p̄solida-
tione hui⁹ vulneris pulmonis p̄te ifirm⁹ poterit deueni-
re. dignus eris laude & glia valde ex hac cura. Et nō cre-
das q̄ h̄ vuln⁹ p̄solidet ex p̄po sanguie sic vulnera alio-
rū mēbroz: sicut p̄sueuerūt: s̄ si p̄solidat non sit nisi post
lōgū ips⁹. Et postq̄ visus fuerit q̄ p̄solidatio b̄ sit exple-
ta & p̄firmata. nō d̄bes d̄sistē ab vsu mediciaz ad minus
vsq̄q̄ trāfacti fuerint. lxx dies. Et si nō cōsecutus fueris
intētiōne tuā. B̄ est q̄ ad sanie p̄uerat: iā supius d̄xi est
qd̄ agē debes. Et iā audiui a p̄e meo q̄ ad eū venit q̄
das ex officialibus d̄spanie: q̄ patiebat h̄ac egritudine: &
sc̄z q̄ elecerat sanguinē a pulmone: p̄ me studuit eū:
fecit ei oīa que visa fuerāt ei p̄uenire: intātū q̄ ad tāā
p̄ualēcentiā deuenit: q̄ putabat se esse liberatū itegre et
p̄fecte: & cepit facere facta sua: & agere oīa que p̄sueuerat
in sanitate sua: & p̄ meus corripit eū in iudgendo ei a q̄b⁹
se abstinerē debebat: & maxie ab vsu muliez: & a sup̄fluo
cibo & potu: & a violentis motibus & laboriosis: & ab egri-
tione equoz q̄ sunt semp̄ robusti atq̄ fortes. Et p̄ceden-
te tpe equitauit q̄dā die equā vnā: & cursitauit eā violent-
ter: & eadē die reiecit de sanguine in magna q̄ritate. Qua-
re ex h̄ & ex vsu muliez: & alijs errorib⁹ multis quos fece-
rat obijt in breui. S̄z quādiu seruauit regimē sibi impo-
sitū: sane vixit: & b̄n fuit hoc p̄r septem annos.
Cap. 3. Quod est de tussi que prouenit a mala comple-
xione & de omnibus alijs speciebus.

Escias q̄ pōt in pulmōe euenire cō-
plexio cala aut frida v̄l sicca
ex qua orit̄ tussis. Et cura hui⁹ est remoue-
re illā malā cōplōne: p̄uertēdo ifirm⁹ ad
opp⁹ illi⁹ q̄ritatis exēce. Et iā fuit q̄ gda
rex habebat tussis: & nihil p̄ ipsam spuebat vel eueibat.
Et cū medicus suus vidisset ipm̄ p̄cepit ei vt cūz fibulis
suis clauder et scissurā capiti sui anteriorē: & ablata fuit
ab ipso tussis icōtinēti. Et cā tussis illi⁹ erat fridida q̄ at-
tingebat p̄cē exteri⁹. vñ pulmo ide lesione recipiebat: &
vñ expulsiua conabat̄ expellere illō nocuētū ab ipso
mēbro. Quare h̄ tussis nō erat nisi ex q̄litate mala frida.
Et accidit multoties tussis ēt illis q̄ sup̄flue exercitantur
currēdo vñ nauigādo seu vogādo: & maxie si nō sūt assue-
ti. Et cā hui⁹ ēga ex tali exercitio laborioso stōchus coz
sup̄calefit & exiccatur: & exiccant̄ ēt loca vnde aer inspi-
rat: & ex tali siccitate p̄creat̄ tussis icōtinēti: quēadmo-
dū videre potes q̄ accidit tussis subito illis q̄ odorāt cā-
p̄boz cū sit frigida valde. Et pōt ēt cā causa tussis illoz
qui sup̄flue fatigant̄ currēdo vel nauigādo dissolu-
mōz: qui dissolunt̄ a sup̄fluo motu: & cadūt vel d̄scēdūt
ad p̄ctus vel ad pulmōe. Et ira similr̄ promouet tussis
duabus de causis. sc̄l. caliditate & siccitate: & cū sciueris cāz
tussis: p̄mo studere debes in remouendo ipsam cum suo
opposito: & id q̄ dixi tibi de rege habebas p̄ exēplari in
oib⁹. Et adhuc iterō tibi id q̄ supius dixi & scripsi i ca-
p̄ pulmonis. sc̄z q̄ ip̄s vlcus sup̄uenerit & curat̄ fuerit: sic
dixim⁹ ordinate possibile erit q̄ viuet sic diu & forsan ad
vltimū mortē alia egritudine. Et pōt etiā tussis euenire
sicut aliqui ex antiq̄ p̄tulerunt medicis cā vermium q̄
assimilantur muscis qui oriunt̄ in pulmone: & ex illis sit
tussis valida atq̄ fortis. Et cura hui⁹ est trahere per cā-
naz pulmōis sumū centauree & aristolōge. Sed hanc
egritudinem nūq̄ vidim⁹: nisi memoratōne facio de ipsa: si
cur qdā antiq̄ fecerūt medici. Et sit ēt tussis q̄ p̄creatur

Tussis aliqui
sit a vñis p̄-
uis in pulmo-
ne ex vñibus.

Tractatus

pori seu clauis in mēbris q̄ sunt p̄p̄inqua pulmōi: ex q̄b⁹
cōp̄mūt̄ pulmo: & inde sequit̄ tussis. Et sit tussis ēt a tu-
more splenis & grossitie ipsi⁹: & bec nō remouetur nisi re-
mota cā. Et sit ēt ex apate epatis & duritie ipsi⁹. Qm̄ q̄
est magnū sit tussis. vnde opz dictā cām remouere. Et sit
etiā ex pleuresi que sit aut sub costis aut supra costas.
Et etiā generatur tussis ex hidropisi. Et sit s̄l̄r ex tūmo-
re stōchi & sit ex v̄tositate magna in ipso vel ex sup̄flua
repletiōe eius cibi & potus: que sit q̄n patiens est gulosus:
sp̄l̄r q̄n replo est talis q̄ nō inuenit stōchus vñ beat expi-
rare: q̄re conat̄ stōchus expellere: q̄ nō pōt: sic apparet
q̄n aliq̄s ponit in aliquo paruo loco vñd̄q̄: & forissime
clauso: ita q̄ non pōt eucere a corpore q̄d sibi nocere vi-
detur nec expirare eo q̄ nō h̄z locū in quo possit se dila-
tare: & aerē p̄ueniēte inspirare: donec apiat̄ locus: & aer il-
le iclusus & pessimus eueniet: & nouus & conueniēs inspi-
retur: & hūc ēt simile accidit illi cui in vltimo stōchus re-
plet⁹: q̄a q̄n sic est ēt a stōcho non pōt aliqd̄ vomere nec
superius eucere donec a virtute digestiua aliqd̄ digerat:
& inferius aliqd̄ d̄scēdat: & ide sp̄atū acgrat stomachus:
& hac de cā accidit tussis p̄p̄ talem repletiōne ex vicinita-
te ipsius ad pulmōe: p̄p̄ cōp̄ressiōne: & multoties mo-
riunt̄ boies suffocati p̄p̄ talē cām: & sit etiā tussis ex sub-
ta mutatione aeris ad oppositū sui. Et sit ēt tussis ex sub-
ta ex assumptione q̄ridam rerū quaz p̄p̄ietas est noce-
re pulmōi: sicut sunt fungi mali q̄ nascunt̄ in pede seu p̄-
pe radicē cuiusdā arboris q̄ quidē arbor d̄r arabice bele
caminū. Et sit ēt tussis cā mali pulueris. Ducitq̄ sufficit
aut que diximus de egritudinibus pulmōis. Nūc autēz
intendimus determinare de egritudine cordis.

Trac. 12. de egritudib⁹ cordis. & ē p̄tines capla septē.

Cap. 1. Quod est de egritudib⁹ cordis in gñali.

Remouetur a seipso: aut ab alijs mē-
bris. Qm̄ q̄n passiōes gñant̄ in q̄buldas
mēbris patit̄ ēt cor: ex cōpassiōne ipoz
& ide pua atq̄ gñia gñant̄ accit̄a. Et iā
scis q̄ cor ē p̄nceps & d̄nator in toto cor-
pore: & stutes ei⁹ sunt potētes: & opōnes
ei⁹ sūt manifeste apparētes. Et oplo magni & excellētissi-
mi p̄h̄r: & q̄ sūt ex sua secta honoratē: q̄ cor solū est p̄n-
ceps iter oīa mēbra corpis & d̄nator oīuz: s̄z h̄al. sentit q̄
sit solū p̄nceps & p̄n⁹ sp̄us vitalis: eo q̄ aial aliqd̄ n̄ mori-
t̄ nisi q̄n d̄scit̄ sp̄us vitalis q̄ ē i corde. Et scias q̄ creatio ip-
si⁹ cordis & ei⁹ for⁹ ē excellēs in bonitate oīa alia creatio-
ne & for⁹ ceteroz mēbroz q̄ sūt i toto corpore: cū sit solidi⁹
& d̄sist⁹ reliq̄s mēbris oib⁹: & est h̄as quas vacuitates seu
p̄vacuitates: q̄ruz p̄ncipalior est q̄ est in latere ei⁹ sinistro:
eo q̄ plus h̄z & retinet de sp̄u vitali alia vacuitate vt ex
ei⁹ suba exeat seu p̄cedāt arterie q̄ mouent̄ motu conti-
nuo & nō locali f̄m motiōne ipsi⁹ cordis. Iuamētū autē
isti⁹ mor⁹ ē manifestū in attrahēdo aerē fridū: & in expel-
lēdo calz sup̄flue & fumoz. Qm̄ nisi cēt talis euectio:
suffocaret̄ ei⁹ calor n̄alis: & exstingueret̄ in eo. Et a corde
f̄m Aristo. p̄cedūt mor⁹ volūtarij & n̄ales: eo q̄ credit q̄
epar & cēbū recipiāt influētiā ab ipso. S̄z mibi vñ q̄ cor
sit nobilior ceteris p̄ncipalib⁹. sc̄l. cerebro: p̄ate: & testiculis.
Et ga ē nobilior & magis p̄ncipalis: iō q̄n vult fieri opa in
ipso: atq̄ p̄firmet̄: morit̄ patiens oīno: & deficit.

Cap. 2. Quod est de tremore cordis qui arabice dicitur
tur aladeg.

Cias q̄ accit̄ i corde tremor sic & i alijs
mēbris p̄uenit eueit̄. S̄z ille q̄ sit
i alijs mēbris gñat̄ a vaporib⁹ & fumositati-
bus q̄ ascendūt: & attigūt musculos seu lacer-

Dita iterō
morē cor-
& alioz mē-
broz.

Primus

Duodecimus

19

tos et cutis. Ille vero tremor qui est in corde accidit per multam repletionem que est in eo: et ab ipsa plenitudine ille exiens et horribiliter quod dicitur. Et cura habet est stomia cum multa ex: et tunc sanguis postea proflare cor cum illis qui habent ipsum cor: fortare: sic cum margaritis et ligna bouina et auro puro et silibus. Et ad medicamentum ad habentem valde. R. margaritarum et sepe crude: et sepe basilicis gariofilati. et sepe boraginis: et lique bouie. an. aut. x. corticis citro: scedegidi: gariofilo: macis. an. aut. iij. pure abze atq. pfecte. aure. y. tera. vnaqueq. harum medicinarum optime per se sed seta pus icidi o: minutis quatuor plus fieri potest: postea teri optime o: sil. cum plis: et demum cum alijs misceantur medicis: et postmodum puluis oius dictarum malaxet optime cum aqua rosacea in parapside que sit pfecte vitreata: ad vltimam laminam auri puri aliquatulus ghas: et trita super ea fortiter vga puri auri pus lamina madefacta cum aqua rosacea tadium donec vestigiū auri i medicinis appareat manifeste: ablūdo dicta laminam auri super medicinas cum optima aqua rosacea vel cum succo pomorum: miscendo de cū auz. qd p dicit medicis simul: et addēdo buic recepte p dūus medicinas ipsi o elio pomorum: dulciū. et postea cōfice cum syrupo scd d ligna bouia bñ cocto pfecte bda: et p pina ifirmo o b medicamēto ol mae icino scd p d auz. v.

Cap. 3. Quod est de chardiaca.

Eccegritudo mor magis ipetuosius nati: et fit aut ex ea extrinseca: velut a forti ira: qm ab ipsa fit ebullitio valida: et augmētata cor in corde: hē pncipalē cā ipsi. Et fit et acutalr a ter: rore: eo qd qñ aliq. timet supflue: nō p gñt calor nālis p totū corp: s; pstrigit itus: lāguēs dimittit: et debilitat: et ex tali pstricōe trahit sanguis ad cor sil. cū alijs bñozibus: sic apperit reb: extrinsecis. v. qñ audir in aliq. ciuitate rumor terribil. ex q cōiter pauescūt boies: qre oēs trahunt ad regē tāq. ad radicē ad manūtenēdū ciuitatē et tāguis cū calore nāli et spiritib: et cū alijs bñozib: trahuntur ad cor: et de se q. quassatio i cor: fit chardiaca. Et fit si mlti ex sollicitudine nimia quā aliq. bz tā pducendū aliqd ad effectū: et h sollicitudo dupl. diuidit: qā aut dñt circa vindictā faciendā: et b ponit et tñet sub ira: vterit sollicitudo cā acgrēdi aliqd magnū lucrū: vel cā psequēdi aliqd in quo multus delectat: et tūc dilatāt cor et spargit calor nālis et spūs ad exteriora: intātū q debilitatur cor: ex illa inanitiōe: legitur ide chardiaca. Et fit et a superflua debilitate vitiis. ita q ex quolibet leui motu vel labore chardiaca excitat: qā scitū est certissime et manifeste q oīs motus excitat calorem: maxie cū est fortis et subitū: et si patiens est debilis glz mor: q est in eo est cū maior difficultate et labore: eo q graue est debile mouere: vñ nō fit nisi cū difficultate et labore: qre calor in eo foris efficit: et sic chardiaca gñat. Cura huius egreditus est regē cū cū cibis et potibus tēperat: et odorare aromatica frigida que hñt cōfortare mēbra pncipalia et spūs: sicut est myrta que cōfortat sui nā cōplone: et rose: et sandali: et nenufar: et syrupus de sandalis factus cū tribus partibus sui ex aqua rosacea: et tantūde de aq. dulci. et ppinasus ei ad bibēdū sufficit ei: et medulla citrulloz: et cucumeris sarra cenici hñt curare hāc egreditudinē sui cōplone: et pfortando sui aromaticitate. Et est inuenta qñtas in bis ad hanc egreditudinē q ignoramus oinodet experientia hoc certissime manifestat. Et gñatur et aliqñ in corde sanguis adustus: vñ fit chardiaca illa dicta ex nā ipsius et sui acuitate. Et oñt silr chardiaca ex mordicationē q sit in ore sto machi: qñ in ipso iuenit humor mordicatiū vel acur: ppter vicinitatē ipsius ad cor. Et hac de cā antiq. nomina bñt os scōbi cor. Et cū cognoueris in hac egreditudine

meliam abundare: conforta cor cum bis que prescriptimus de confortatibus cor: et margarite maxime hoc facere nozuit. Et cura illi que sit ex mordicatione oris scōbi est euacuare illū humorē ab eo cū vomitu vel solone.

Cap. 4. Quod est de aqua que congregatur in marsupio cordis.

Et generat aliquid in marsupio cordis humiditas aquosa que assimilatur vrinę: et accidit ex h ifirmo psumptio et diminutio carnis paulatine: sic fit in pñsi. S; ego nunq. vidi hanc egreditudinē: nec curauī ipsam: nec inueni q. Valenius de eius cura aliquā fecerit mentionē. tamē si aliqd o: valere in h casu: valēt ea que sunt subtiliatina et resolutina et desiccatiua cum aromaticitate: sicut est aqua feniculi: et horum similitum.

Cap. 5. Quod est de pelliculis que fiunt in marsupio cordis.

Enerant sigdē in gbulda additio: nes in marsupio cordis que sunt ad modū chartilagini et pellicularum adiuicē mixte: s; nullus aut nos locut: fuit o hac cura. Tñ si aliqua medicamina possunt valere: erunt illa que sunt subtiliatina et dissolutina et aromatica cum quadam humiditate.

Cap. 6. Quod est de ethica cordis.

Eccegritudo oñt in corde ex malā cōplone secca que fit i ipoz: h febris dñsecat subalē seu radicalem humiditātē q ē i porositatib: mēbroz: cōdē lata vt cābia et ps mēbz fiat. Et cura h ē si fuerit i pñ et ex siccitate sola cum rebus humectatiuis: et olfaciat potius aromatica: et bibat lac capre medie etas: sicut ex it ab ybere. Et continuet intrare quotidie in tinam aque dulcis tepide plenā vt nō sudet. S; si cū siccitate dicta calitas fuerit: tunc magis pferat odorare nenufar: et violas q deā poma. Et cū tractabo o ethica: latr: o hac cura loqr.

Cap. 7. Quod est de apate qd sit in marsupio cordis.

Eccegritudo cū accidit in marsupio cordis nō fit nisi ex causa calida: sed si medicus fuerit studiosus et sollicitus: valde ad hāc egreditudinē remouēdam: poterit in breui curari: h fit sñomando cū ciuissime minuendo de sanguine in maxima quantitate. et velociter: postea infrigida cōplexionem cordis cōfortando eū: h fit recipiendo de syrupo myrte: partē j. et de syrupo sandalo: partes. iij. et tēpera cum aqua rosacea: et da bibere. Et pñno fac eū odorare myrtam recētem et nenufar. Et si negligens fuerit medicus: aut tardus in hac cura: morietur infirmus in breui: eo q marsupium est circūdans cor: qd est mēbz tam nobilissimū et principalissimū sicut scis. Nec autē que scripsi bucuscq. de corde sunt sñm iniam pdecessorū nostrorū medicorū. Nunc autē intendimus dicere a nobis quedā que ab alijs quibus nō sunt scripta de eo. Et dico q quādo infrigida: tar cor vltra id qd cōuenit sue cōplexioni nāli sequitur inde in corpore toto pigritia et tarditas et debilitas in oibus suis actionibus et operationibus. Et si cūz hoc siccitas preualuerit plus eo q sua natura exigit et regreterit patiens sollicitus atq. audax: et nō pōt aliquid q sibi nō placeat sustinere. Et si cum dicta frigiditate: pscripta siccitas in vltimo abundauerit: nō solū dicta accidentia infirmus patietur: verū etiā ei superueniet egreditudo que aradicē dicitur dubul: latine noiaur sintbesis. Et est quādo siccitas pfundata est tñ mēbris q illa humiditas radicalis que parata est ad cambiū vt pars mēbz fiat consumit ex toto et desiccatur. Et ego vidi quedāz ifirmum

Col. Auer.

C 3

Liber

Tractatus

meus qui patiebat hac egritudine cuius caro erat dimi-
nuta et consumpta in vltimo: et erat studiosus sollicitus et
curiosus in vltimo: et oino impatiente: omnes actiões et
operatiões suas agebat sicut in sanitate facere consueue-
rat: et pmasit sic in hac dispoñe donec fuit mortuus: et cā
sue mortis fuit bec. fga voluit intrare tinā aque calide: et
ego pbiui sibi quāsi potius noluit me audire: et cum
intrasset in eā non diu stetit q̄ scilicet mortuus fuit.

**Tractatus. 13. De egritudinibus epatis et splenis: et
continens capitula sex.**

Cap. p. No est de epate et de tribus spibus bidropisis.

De iunamē
epatis.

K

Cias q epas est vnu ex pncipali-
bus membris corporis: f
Anico sentire vī q̄ opatiōes ipsius pcc-
dant a caliditate cordis: tñ snia medico-
rū est q̄ epas per seipm est pncipale: et
operatiōes eius a seipso pcedūt absq̄ i-
fluētia alicuius alterius mēbri in ipm.

Et ppter h̄ dicit Hippocras q̄ bonitas et blaritas vire
a sanitate pfecta epatis h̄z euenire: et epas est fons et pñ
virtutū nāliū: que sunt vīus attractiua: retentiua: digesti-
ua: et expulsua: et de virtutes influūt ab epate ad vniuer-
sum corpus et in oibus mēbris: et ab ista influētia oia mē-
bra singulariter dictas virtutes nāles habent exercere: et
nutrimentū mēbris totalr assimilare et eis vñire. Quare
be virtutes oēs ab epate pcedūt ad oia membra corpo-
ris: vnde si debilitas inuenit in corpore in virtute muta-
tiua oriatur in eo egritudo fm illā debilitate: sicut bidro-
pisis cui suis tribus speciebus. Una quaz dicitur carno-
sacina arabice balabami. Secunda vō dicitur asclites vel
vtrōsa que arabice dicitur cebli. Tertia aut noiatur sim-
panites: et arabice vocat fāchz timpanites sit et quidez
a debilitate epatis. Et ego traciabo de vnaquaq̄ istarum
spērum tractatu cōpleto: et incipimus a carnosā q̄ a no-
bis dicitur biposarca. Et dicimus q̄ qñ debilitat vīr dīge-
stiuā epatis tunc nutrimentū efficiē cruduz et indigestū:
ita q̄ non pōt in sanguine conuerti: et sic remanet flegma-
ticū. Et tu scis q̄ quotiescūq̄ secunda digestio que est in
epate errat in digerēdo: tñ impossibile est q̄ cetera mē-
bra possint illud nutrimentū digerere: et in sui substantiaz
conuerti et assimilare. Et postq̄ digestiua epatis defi-
cit: et alia membra oia de necessitate deficiunt: atq̄ errāt
in digerēdo: et sic sequitur inde bidropisis que dicitur bi-
posarca. Sed timpanites oritur qñ epas incipit digerere
chilū et nō pōt sufficēter eum cōplere et imutare in oibz
suis qualitatibus sicut conuenit ppter debilitatem suā:
et nō potest perfecte dissoluere qd dissoluendū est: nec pre-
parare ad expellendū q̄ expellendū est. Quare cōuertit
in vapore siccum atq̄ grossū: qui qdē mīnē ad conca-
uitatē ventris: et inde efficit in eo inflatio cum duritie. eo
q̄ qñ debilitat epas conuertit chilum et imutat fm com-
plexionē et nāz malā que ei appropriat in illa hora. Et h̄
imposse cēt nobis dicere: que qualis et quāta sit ista puer-
stio: sed scitū est perfecte atq̄ cognitum: q̄ quilibet calor
sue nālis: sue accitilis: tam si fuerit extrinsecus: sue in-
trinsecus: si inuenit rem aquosam in quā agar: puerit illā
in vaporem: et illud qd est grossū in eē remanet: subtile
autē euaporat et recedit. Epas aut qñ est in sua cōplone
nāli optima et perfecta est causa vniuersalis pueritionis
nutrimenti in oibus mēbris fm naturam et cōplonē vni-
uersaliū ipsoz. S̄z qñ debilitatur calor naturalis in eo
ita q̄ nō pōt hanc operatiōē cōplere agere: generantur
inde vapores multi qui cōuertuntur et coadunant in con-
cauitate ventris: et fit bidropisis que dicitur timpanites. Et p
maiori parte est bec egritudo cuz grossitie et duritie sple-

L

De biposar-
ca.

De timpani-
te.

M

Utrum cum
timpanite ad
est splenis ad-
ritico.

nis magna: eo q̄ quādo epas nō agit in substantiā nutri-
menti id qd debet de sui ppietate et nā: hoc est mutare di-
ctam substantiā in rem aliā que oimodo in oibus assimilatur
sue sube et qualitati. Et qñ h̄ operatio exit a natura h̄us
aliquā partes caliditatis: tñ supercalefit nutrimentū et
adurit: et nā illud mittit ad splenē: eo q̄ omne adultū pti-
net ad meliaz: et sic inflat splen atq̄ tumescit: et hac de cā
p maiori parte nō inuenies timpanitē absq̄ egritudine
et timore et inflatione splenis. S̄z bidropisis sigdē asclit-
es generatur qñ nō possunt renes attrahere aquositatē
que gluat in epate cū sanguine q̄ p̄uenit descendere ad re-
nes p vias vīne: q̄ cū remanet in epate cū sanguine: repu-
diat a mēbris: vnde sanguis ille aquosus ab ipsis mem-
bris expellit ad vētris p̄cavitatē: et ide sit asclites. Nota
tñ q̄ si h̄ error fuerit pñ ab errore et debilitate epatis: non
potentes sequi strare purū ab impuro: et spāl aquositatem
diciā: fit pmo bidropisis que dicitur biposarca: et scda. asclit-
es a debilitate et egritudine renū h̄z puenire. Sed cōsi-
derare debes vtrū illa egritudo vel debilitas renū fiat
vel pcedat ab epate: vel sit cā alicuius p̄p̄e egritudinis q̄
est in ipsis renibus: q̄ si peccatū nō fuerit in epate sed ē
sanum oino: et debilitas et egritudo fuerit in ipsis renibz:
tunc pncipalr fit bidropisis que dicitur asclites. Et debilitas
quide virtutis epatis euenire pōt a mala cōplexiōe que
sit in ipso. Quoz spēs. viij. sunt sic est manifestus: quoz
scz simplices: et quoz cōposite. Et cura vniuersaliū ē re-
ducere epas ad suam complexionē nālem cum q̄b cō-
uenit. Sed debilitas epatis que fit ab egritudine q̄ est in
ipso corpore epatis est opilatio vel apa. Et apa est egrit-
udo composita ex cōsimilibus et officialibus. Cura sig-
dē opilationis est cū aperitiuis: apostematiz h̄o cū re-
mouētibz sām ipsius. Et accidit etiā in epate durities
causa potationis aque frigide vltra debitiū: vel debilitas
virtutis ipsius causa vīus aceti supflui. Et cura duricie q̄
fit ab aqua frigida nō est solum cum calidis simplicimo
indiget cum eisdem que sint confortantia stipica et aro-
matica: sicut camomilla: et flores rosarum: et silia. Et nota
q̄ spēs bidropisis sic componi et misceri possunt ad inui-
cem quēadmodum et spēs febriū simul cōponunt. Qua-
re si medicus subtiliter et studiose perscrutatus fuerit in
cognitione simplicis: lenius poterit cognoscere cōpositā
ab eadem. Et qui curā simplicis perfecte sciet operari i-
de absq̄ difficultate et curam cōposite optime sciet exer-
cere. Cōfectio pueniens valde ad hoc. f. iace ligno-
rū mādare: floz camomille et rosarum: cinamomi electi:
masticis: gariofi: et sticados. añ. 3. leis lini modicū vstu-
lati: oliuarde. i. ruthe capzarie: acruan. i. scolopēdie. añ.
3. 5. Teraf vnaquēq̄ istaz p se et cribellē subtilr et cōsi-
ciant cū syrupo de charicam: et p̄pina patiēti oī die iei-
iuno stōcho ex ipso aut. v. vel circa illud et inuge epas cum
istis oleis equalr mixtis. f. dealebocal et de talemīno: et de
granis viridibz: et ciba eū pane bñ fermētato cū turturi-
bus: et passeribz: et pullis perdicū elixat in aq̄ et sale. S̄z
si debilitas epas fuerit ex vīu aceti supfluo: tñ cura illi ē
syrup⁹ iste. f. passulaz enucleataz: et ligritie mundate.
añ. lib. 5. panical. et carlene et gaser: oliuarde. añ. 3. iij. ma-
sticis. 3. j. equalent q̄libet p se et infundant oia in suffici-
enti aq̄ per noctē vñā: mane autē bulliant lēto igne vsq̄
ad cōsumptionē medietatis: et colent exprimēdo fortiter
et optime: et adde buic colature succbari. lib. x. et mellis li-
bras. v. et decoquant vsq̄ ad spissitudinē syrups: et da pa-
tiēti de isto oī mane ieiuno stōcho 3. y. cū 3. vj. aq̄ dulcis
tepidē: cum aut. v. mellis rosacei. Et inuge epas cum
oleo de granis viridibus: et camomille. añ.

Cap. 2. Quod est de apostematē epatis.

Et oritur

N A

De asclit-

Si dicitur
timpanite
epate fit
farca et
nib⁹ aq̄

B

De iunā
splenis.

Cura
trū sp-
drop-
cura
epas
tūl-
terit
c. 13.

Et scia
splen se
reo me
sufficit

Utrum
in aq̄
c. p. 9c

Q

E **T**orif qñq; i epate afa. Qñ si fuerit i suba sue carnositas: ad sanie duenerit: nō spero qñ ifirmo ide in ppetuum possit liberari: eo qñ epar ē membruz pñle r fons potētissim⁹: vñ qñ taliter panit pñant eius viutes oēs r destrunt r segtur velociter mors.

Cap. 3. Quod est de oppilone epatis. **E**ra bur⁹ egritudis ē apire oppilone s ipñ⁹ cū decoctioe oliuarde: panit cald r scolopendrie r silibus: r succus feni culi est maximi iuuamenti in hoc casu.

Cap. 4. Quod est de dolore epatis.

E **T**orif aliqñ i pñiculo epas extēssio sic i alyz mēbzis pñuuit eue: nire: vñ seg⁹ dolor fortissim⁹ qñ intolerabil⁹ r appet patiēti qñ epar sit qd doleat. Et est senlus b⁹ pñiculi acutissim⁹ pp multitudi nē pauoz neruoz in ipso ptertoz. Ego autē passas fui bñc dolore: r curau me inugēdo locū cū oleo de viellis ouoz: r nucū eqñl r mixtis: libera⁹ fui i ipa die: factus fui ide icteric⁹. Et de ipsa iterius loquar dñō pcedēte.

Cap. 5. Quod est de egritudinibus splenis.

S **C**ias qñ splen est mēbzū qd bz ad se tra bere supfluitates mēlicas: r trabē do illas nutrit ex subtiliori r puriori pie ipi sap. Et gñant i ipo qñq; egritudines sicut in alyz mēbzis fieri pñuuerūt. Et nō ē splen ex mēbzis pñcipalib⁹ corpis: nec bz multas opōnes in cor poze exercere: nisi qñ trahit ad se supfluitates grossas: sic renes trahūt subtiles r aq̄las: r istō mēbzū augmētāt et ingrossāt multū. Et cura b⁹ ē cura supascrip̄a in epate. Et scire dñes qñ splen sustinē pñ fortiores medicinas val de ipso epate. Et nō tradas b⁹ obliuioi. qñ vis dare me dicias p splene vt admisceas eis sp̄ea qñ bēant acetosita tē: eo qñ istud mēbzū pñ nutrit istō sapore: r pp b⁹ attra hit acetositatē r rapit eā violētē: r hac de cā miscēda sūt acetosa medicis splenis vt dñerāt viutes earum citissime ad ipz: accū bābz dictas medicas citissime ipsi spleni ferre r dportare. Et tā ē nouū qñ igrossāt splen itñ qñ nō pñ ad se trabē gñitit sanguis atq; ei⁹ fecē remanet tūc dicta ser cū sanguie r spargit p venas i vniuersū corp⁹: r alterat ide cōplo epas r dñilitat: r ex ipsa dñilitate se quis vna ex spēb⁹ hidropisis vñ ples. Et de hidropisi et suis trib⁹ spēb⁹ sup⁹ breuiter pñāstuiñc aut itēdo cō plere tractatū. **C**ōsecro syrūpi pñerētis valde duritiei r magnitudini splenis. R. camomille r corticis radices tamariscitoliuarde. als gaser. thumeni. al. sticados r iaba de r flauia. al. capilli ven. r scolopēdrie r asarabacbara. añ. 3. j. rubee victoris. 3. 5. radices de algaru. 3. j. corticis ra dicis feniculi: r corticis radicu cappar. añ. añ. v. masti cis añ. añ. croci añ. j. lignitie mōdate pōdus medietatis oīnz pñictaz mediciaz: pñuassent qñ sūt pñuassanda per se: r ifundant nocte vna i. xxiij. lib. aq̄ calē: r mane bulli ant lēto igne vsq; ad pñsumptionē medietaz aq̄: r colētur fortiter exprimendo: r illi colature adde. viij. lib. mellis dispumati: r libras. ij. gucbari: r bulliāt iterum lēto igne donec icipiāt spissari: r tūc adde aceti vini fortissimi lib. ij. r bulliāt vsq; ad spissitudinē srupti: r reponant i vase vitreato: cū op⁹ fuerit: da de eo patiēti ab. 3. j. vsq; ad. ij. mane ieiuno sñdo cū ter tāto aq̄ dulcis calē: r euz duobz añ. mell rosacei: r cibē cibis subtilib⁹: r de carnib⁹ bent ei pulli pui r colūbini: r si vis dare et gallinas vna die dabis: alia nō: r rege euz taliter donec fuerit libar. **C** Et emplm istud itez pleni supponat: qñ pñert val de. R. radices tamariscis r camomille r floz. narciciset

floz de iasemino. añ. pñes eq̄les: rad. cappar. qñā pñes: farine ordei vel spelte qñū est qñra ps oīuz medicariū r incorporent cū aceto r aq̄ equalr mixtis: r pone calidū sup splenē: r liga sup b⁹ emplz folia viridia sic⁹: r come dat ifirmus añ cibū pomitella capparoz postq; fuerint madefacta i aq̄ cū sale r aceto: qñ sūt magni iuuamēti i hac egritudine: r teneat dñm ēplm i nocte: r in die inūgat bis cū olo d lilyz r rosaceo. Sciēdo qñ aliqñ h egrit⁹ cer tificat p vñā turbidā qñ migi in qñtate magna. Et b⁹ ideo qñ quādo splen nō pōt trahere dictā supfluitatē ad se: remanet cū sanguine: r expellit inferius per vñā. Et aliqñādo dicta superfluitas expellitur a natura ad cutim exteriorē corporis: r sicut ibi vestigia nigra lata vel colo ris violacei: r incontinenti post apparitionē dictoz ve stigioz remouet durities r grossities splenis: r hoc vidi pluries pprijs oculis: sicut multoties vidi icteritiam i trīnam in cute fieri quando cholera exterius expellitur ad ipsam: r quando iste humor per fecellum emittit non curatur ab omnibus: sed quando in cute apparet: tūc ad medicos currunt velociter pñ timore.

Cap. 6. Quod est de icteritia citrina.

E **C**egritudo in corpe gñat quan do cholā sūt exteri⁹ ad cutim expellit: r tñ color ei⁹ i silitudi nē coloris citri. r albu oculi sūt. Tñ sñdera re debes vñrū h patiēs pus pateret acutā fe bze vñ nō: r si patiebat: vide si post istā expulsiōnez re maneat alleuiat⁹ a febre: vñ nō: aut si erat pus sine febre: s apparet icteritia sūt febris: r itez si erat cū febre cō sidera vñrū dicta icteritia appuit añ 7. die vñ post. Qñ si in septima die euenerit: spera bonū de ifirmo: eo qñ scā ē ista expulsiō post digōnē māci. Qñ si appuerit dñā icteri tia in pñ⁹ febris: timēdū ē de ifirmo ne bēat afa calm in epate: vel in suis pelliculis. Et qñ sic est oēs humores ad epar deriuātes in cholaz pñertunt: r ide color tot⁹ cor poris ificiat atq; itigif ab eadē. **C** Et cū sñcis certificat⁹ qñ bāpā ē i epate pñfirmat⁹: fac tūc oīno patiēte abstine re ab oī re calida atq; dulciab oleo oliuaz: r ab oī pigue dine r vñcūositate: qñ si dederis ex istis aliqd ictericies infirmū oīno. Et studeas potare cū aqua cucurbite: r ci ba eū panata decocta in aq̄ ipsius cucurbite: nō admisceā do ei spēs aliqñā nisi coriadrū vñ succū. Qñ si vñus fuerit debilis: dabis ei cucurbitas coctas cū pñicib⁹: r ifrigida eas in puteo vel niue. Et si cert⁹ fueris qñ in epate nō fue rit afa: considera si oppilatio aliqua fuerit in cānali: seu meatu supiori vel inferiori cñstis fellis vel verruca seu pustula in aliquo ipsoz gñata. Qñ si fuerit tūc cholā extē dif atq; spargit p totū corp⁹ cū sanguie: r mēbzā sui acui tate r amaritudine repudiāt ipsaz: r expellūt eā ad cutim: que est mēbzū debile: r est mēbzū creatū a Deo sublimi ad defensionē corpis totius: sed expellit i cā a nā pp me lius. Et cū sciueris qñ nō fuerit in epate: est in aliq pñi ctioz cānaliū fellis: regēdus est ifirmus sic dixim⁹ addē do r minuēdo. put tibi videbis expedire: faciēdo tñ cui rā blādā atq; getā donec dicta pustula fuerit digesta vel dissoluta. Et si verruca fuerit ibidez: ipole est qñ diu mo retur quin dissoluat vñ corrodat: cū cholā quotidie ide r freat: r sui acuitate habeat ipsaz dissoluere rodere r de siccare. Sed si icteritia fuerit ex liberationē cholere qñ pp sui multitudinē r abūdantiā spargit per totū corpus: que abūdantiā facta est ex multa comestioe re: calidaz sicut mellis r siliuz. Tūc cura eius est leuis: qñ nō idiget nisi frāgere caliditatē corporis totius: r b⁹ cū aq̄ cucurbite: citrilloz r anguriar: r euz aq̄ rosata. pñinādo ei pñicta ad bibedū postq; fuerit ifrigidatā in niue vel in puteo.

Col. Auer.

C 4

Ed qñ icteri tia piculosa ē apparēs i pñ cipio febris ē piculuz afa epatis.

G Cura icterile a pñle.

H Cura icterile ab oppilone.

I Cura icterile a multitudine cholere.

I
De historia
De cura leti-
ritie facte ex
potu veneni.

K

4. ff. 62.
H. p. 2. Dal.
R. 3. 3. 3.
De q. pcedit
ex mala cōpa-
ra. iōe dieruz
craticoz ad
egritudine q.
curas. v. 4.
aff. 3. 36.

L

M

Cura.

Et ut ei ad comedendum lentes decoctas in aqua cucur-
bit: et aceto: quoniam est cibus in hoc casu. valde vilis
et perfectus. Et sit etiam ietericia ex potu alicui rei ma-
liriose. Sicut accidit Agir filio. Dali qui erat cōtestabilis
regie: qui misit pro me: ut ad cum sibilie ire deberem: et
inueni eum glaucuz in corpore toto: sicut est cortex citri:
et amiserat appetitum comedendi ex toto. Et considera-
do euz omni sollicitudine super negotio: graue mihi val-
de videbatur inuestigare et certificare me de causa huius
egritudinis: et hac de causa non audebam ei curam addi-
bere. Et considerando precedentia infirmantis: nō vide-
bam qd ex ipso istud accidens habere debuisset: eo qd in
eodem instanti in quo habuit ieteritiam habuit similiter
causam appetitus. Cogitavi qd bibit et comedit rem vene-
nosam: de natura cuius erat cōuertere cōplonē corporis
totius in cholaz. Et dixi qd h. quersio erat ex ppetate rei
dicte: et nō ex sua complone: qre cōuersus ad deū pfidēs
totaliter in cū rogavi ut ei minime plus nocumētū sferre
posset qd illud qd habere videbatur. Dedi ergo ei ad po-
tandum pondus trium granorum orde de begebard. cū
3. v. aque cucurbite. Et posui aquam cucurbite ad repzi-
mendum furio sitatem illius caliditatis acquisitae: bege-
bard ad expellendum venenū: et sic posui complexionē
cucurbite frigidam contra complexionem calidam pati-
entis: et proprietatem begebard contra qualitatem et pro-
prietatem veneni: et sic inde perfecte fuit liberatus. Un-
de ex hac cura sui mirabiliter cōmendatus. Et qui viderit
et audierit venena pro nibilo reputabāt faciendo illud.
Et iam sciuisti qd antiqui medici dixerūt qd ietericia que
sit in principio egritudinis est mala valde: eo qd sita ietericia sit
ex gestione materiei. Sed ego dico qd eo quia ietericia sit
ex humore acuto esse debet velocis motus in omnibus
suis actionibus et passionibus: unde non videtur esse lon-
ginquum nec extraneum si recipit digestionem in secun-
da die et magis in quarta: et maxime in iuuentute: et in re-
gione calida: et in tēpore calido: et quando flant venti ori-
entales vel meridiani. Et iam buculqz locutus suz de
ietericia prout mihi videtur sufficienter. Nunc autē in-
tendo tractare de laniatione et scissura sifac. et exitus in-
testini quod est supra ventrem.

Et tractatus. 1. 4. De egritudinibus que sunt in sifac. et
est continens capitula duo.

Cap. p. Quod est de scissura sifac: et exitu intestini.

Sifac aliquādo ex percussio-
ne facta cum ligno vel lapide ventre re-
pleto existēte: aut ex salta valido post re-
pletionem: vel ex ipemola et pituita tussi:
aut ex superfluo pondere: et horum siliū.
Et scias qd quādo scinditur sifac qvis in
principio sit parua et modica quotidie augmētatur et di-
latatur: et intātū sic multiplicatur donec intestina exeat:
non habentia quid sustentet ipsa nisi cutim exteriorē: et
inde sequitur dolor ventris: et rugitus: et dispositio ifirmi
tota mala efficitur: et maxime illis qui videntur exercitia
laboriosae: sicut est equitatio et cursus equoz: et opatio ar-
tium que sūt cum difficultate et labore magno et siliū.
Quare in istis qui laboriose et quotidie sic exercitant q-
tidie dilatatur in eis scissura. Cura autē huius egritu-
dinis est quies: pālitter illis qui hāc sustinere possunt: cū
modico cibo et potu: continuo iaceant super dorsū: ab-
stinendo a forti vociferatione. Et si tussium abstineat ab
ipsa toto possit studeant ut eam quietam faciāt atqz lē-
tam. cuitando sternutationem quātum possunt. Et post-
modum reducat intestinum in locum ppiuz: ligādo de

super emplastrū stipiticum nō tamē grosse substantie ni-
mis: et cōtinuādo optime omnia ista possibile est qd libe-
retur Deo dante. Sciendū tamē qd p solidatio buri si-
fac est difficilis valde: eo qd eius situs est in loco humi-
do valde. et cū mouet corpus: temp euz eo mouet et con-
quassat sifac. Ego autē tpe meo vidi quendā amicum
meū q passus fuit hāc scissurā. et recessit ab eo bac de cau-
sa possibilitas exercēdi oia que agere cōsueuerat. Et erā
tūc iuuenis. Et cū illa supuenit ei dolor validus in vētre
cā multe comestitionis vna et pomoz: et itē in toto cor-
pore acutissimos habuit dolores: ita qd nullatenus pote-
rat se mouere: nisi cū difficultate et labore maximo. Stu-
dii q circa eū in remouēdo dolores: et pcepti ei ut mime
comedere deberet. nisi modici panis bñ fermētati cum
passeribz decoctis in tasphea tādū decoctis donec carnes
eoz dissolui ab ossibz videant. Et sic tenui eū cū isto re-
gimine iacēdo supin: p duos mēses: ita qd si poterat ozare
more sarraceno: nisi i corde suo. et sic remoti fuerunt do-
lores remota mā eoz: et liberat fuit ab eis itēte et perfe-
cte. Et remoz doloribz cepi laborare circa rupturā: sels
suz et fatigat pre lōgitudine tps dimisi eū picipiens ei ut
quiesceret tpe longo iacēdo supinus: et sic stādo cū die-
ta modica ac subtili: redyit intestinū in locū suū pmanēs
vacuū. et sic cōstricta fuerūt partes: et p solidat fuit perfe-
cissime absqz cura alia. Et qd rememorat suz de isto nō
feci nisi vt sit exēplū alyz cū pgerit casus similis.

Cap. 2. Quod est de vulnere vētris et intestinozum.

Quando aut in vētre sit vulnus ex fer-
rosigno: vel lapide: ita vt giri-
bus ide exat. sic pmo medicus laborare dē:
vt ipm girbus intus remittat et redire faciat:
et si sup ipm appuerit pulvis: vel pilus: vt se-
ganura alicuius ligni: pmo est optime abluendus euz aq
tepidā: et postea quiete intus reponatur. Et si aliqua para-
girbi denigrata fuerit. vel corrupta incidatur: et euz filo se-
te suatur: et ponatur intus: ponēdo super saturam ea que
habent consolidare subtiliādo regimen vt supfluitates
minime ibi possint abundare. De si ex vulnere sanguis in
quantitate multa nō emanauerit. fac infirmum ex bas-
lica que arabice dicitur halchakal. flobotomari: quoniam
est cura generalis in omnibus vulneribus p bibens flu-
xum humoruz ad locum vulneris. Et si ex vulnere inte-
stinū exierit absqz vlla lesiōe sui: tunc studeas cum omni
festinatione et sollicitudine vt ipus leniter atqz plane re-
dire facias: eo qd si aliquam moraz extra faceret: inflare:
tūc non posset postea redire unde exiit. De si ex mora-
foran ad inflationē deuenierit: habebas tunc aquam dul-
cem calcfactaz tepidam in vltima temperantia. Et spar-
ge ipsaz super orificium vulneris vice post vices: donec
inflatio remoneatur postea euz omni planitie et suauita-
te labora vt ipus intus redire facias: iniungēdo ei quie-
tem continuā: et vt abstineat ab oi vociferatione clamo-
rosa: et a supfluo cibo et potu. Et cib? sit: cū modica q-
tias mltū nutritiaz sufficiat ei i cibo duo testiculi galli d-
cocti i rassea. Et studeas i reōtōe hūoz: et i elōgarōe ipo-
rū a loco vulneris: et iunge ptes q reōte sit aliqz mltū a vul-
nere i circuitū cū olo ro. odorifero atqz aromatigato et nō
moueāt ifirm? vsqueqz vuln? fuerit p solidatū. Sed si euz
vulnere pforatū fuerit intestinū: et fuerit ex gracilibz: ipole
est meo iudicio vt libere et p solidet. De si fuerit i grossis
pole erit vt viuāt ifirm? et si sola vna ex pelliculis testi-
ni fuerit pforata vel exlanata: poterit inde bene liberari
Deo dāte: et si vltra fuerit pforatū: difficilis erit cura atqz
guis: et pole erit forsan vt viuāt ifirm? sic ista dispōne.
Sicut visus est ab hoibus de gbulda aialibz. Et vidi tpe
meo

meo boies a quo Hercules p vuln^o exibat: q vixit sic i ista
dispōne mala longo tpe: faciēdo facta sua: & aggrebat vñ
vulcat: Quis male & cū difficultate. ¶ Puculq; ego de
claravi sub breuitate accitria hui⁹ mēbrz: Nūc autē inten
do determinare de accidentibz stomachi.

Tractatus decimusquintus de passionibus stomachi:
et continet capitula sex.

Capitulum primū. Quod est de ethica stomachi.

[illegible]

velut principale ppter colligatias ois stomachi ad cere
bũ: ppter multã quantitãtẽ nervoz qũ sunt ibĩ: hac ð
cũ sollicite intẽdere debes in cõfortãdo ipsum z manutẽ
nẽdo eius virtutẽ: ponẽdo in oĩbũ suis medicaminibũs
stiptica z aromatica: z si haberent aliquã amaritudinẽ:
sicut est amaritudo rozã nõ nocere: imo pferret multũ
Et pulle tue z testiculũ galloz quas comedere õs debent
esse cocte multũ: z panis eius sit optime fermẽtãtus: parũ
vel quasi nihil bĩs de sale: sit cõ pfectissimũ frumento:
qũ optime fit masinãtũ: z buratũ: malaxãtũ pfectũ
dulci aqua tepidã: oleũ quo vti debet: sit oleũ amygd
laz dulciũ: vel oleũ staminũ: tamẽ scire debes q oleũ
amygdalaz dulciũ est cõueniẽtiũ z magis laudabilẽ
eo q oleũ staminũ hĩ mẽbra debilitare videntibũs de
multũ: cũ careat omni stipticitate: z hĩ fetorẽ ois pcrea
re cõtinuãdo illud multũ: qũis nõ noceat aliqũ recipiẽ
do de eo bĩs vel femel in ipsã hora qũ exirabit. Et nõ nõ
cet ei abstinere a potũ qũ comedit. Oleum xõ olivarũ
fuerit ablutũ ter vel quater: in hac egritudine pferet eũ
Et aq̃ ordẽi cõueniẽtẽ pparatã modice exhibita valeat
Jam ergo mibi vř buculq̃ sufficienter declarasse que ac
curãz bĩ? egritũ^m bĩs pũnere: volo tũ mō addere istũ
modicũ. s. q opz te oĩno eatũ qũ sũt magne stiptici
tatis z amaritudinis: qũs scõb? inquit? est scõbus re
rat stipticitate tẽperatũs modica amaritudine: in tan
ppter egritudinẽ q̃ p naturã mẽbri zõs eatũre oĩa acet
osa. Sed vt deferat virtus medicinz ad villos scõb
opz aliquãdo vt misceas suis medicĩs aliqua acetosa. Et
cydonia assũta multũ valent in hac egritudine: qm̃ sua bu
miditate stĩm remouet: z sua stipticitate z aromatici
te bñt virtutes confortare: z sua acetositate faciunt per
nũre virtutes ad villos stomachi. Et sic cõpleta est rem
morãtio bũis egritudinis: que eculta est valde plurib
medicĩs: z paucos de eo inuenimus tractãsse.

Cap. 2^m. Quod est de apostemate stomachi.

Hec gdem egritudo in fſocho aliqui
euenire pōt ſicut in alijs me m
bris euenire placent. Sed ſcire debet qd
oſa qd ſit in partib⁹ fſochi inferiorib⁹ ē mi
noris doloris: ⁊ eius accētia leuiora valde
ſunt q̄ eius qd ſit in ofiſio fſocheſed id qd ſit in valde
ſtomachi maioris eſt magnitudinis q̄ id qd accidit vel
oriur in ofiſio ipſius. Et cura gdem horꝝ oꝝ apoſte
matū generalis eſt. Primo et baſilica ſlobotomare: ⁊ fre
quēter cliſterizare: ⁊ regimen multum ſubtiliare viendo
narcotici. ſtipricis frigidis in principio multū cum pau
cis reſolutiuis: ⁊ q̄ſto plus perſeuerauerit apoſtematato
diminueda ſunt narcotica ⁊ reſolutiua augmentada. Et
narcotica cōuenientia in hac egritudine ſunt ſicut cydo
nia ⁊ piraz: quia iſta ſunt cibis: ideo pueniētiōra ſunt q̄
pura medicina. Et que ſunt narcotica ſimul ⁊ reſolutiua:
ſunt ſicut gūcbarū roſaceus. Et que ſunt fortis reſolōnis
in hac egritudine ſunt ſicut gūcbarꝝ roſaceū mixtū cum
modico floze camomille: q̄m camomilla de ſui p̄prietate
reperita eſt ac p̄bata dolores itrinſecos mirabiliter miti
gare. Quare firmiter dico qd ſi infirmū talr reſeris a p̄
cipio apparitionis apoſtematiſ. ſcū narcoticis dictis v̄
ſimilib⁹ ⁊ reſolutiuis liberabiſ infirm⁹ abſq̄ magno la
bore ⁊ dolore: ſi dictū aſa fuerit in fundo fſochi ḡnatus.
Sed ſi oriū fuerit in ofiſio eius: puenient infirmo acci
dentiſſima ſicut cardiaca: que ſi perſeuerauerit diu
pducet ad ſyncopim ⁊ ad defectū virtutis. Febzis quoq̄
ſemp̄ eſt accideſ iunctū diu egritū cui⁹ fortitudo vel
debilitas eſt ⁊ nobilitate loci ipſi: ap̄a⁹ ⁊ ſi n̄ h̄z būioꝝ
er⁹: curādo hac egritū⁹ ſi puenierit ad ſan̄ie: diuū ap̄a

Regimen.

F

G

Cure.

Moia quat
guccharu ro
fatu est marco
necū.

H

Liber

fundo stōi fuerit gñatus infirm⁹ oīu poterit viuere: eo q̄
vītes ipsi⁹ vītales ⁊ aīales idē nō multū debilitant: sed
nāles penit⁹ debilitant: eo q̄ stōch⁹ minie digerere pōt
cibū pp dictū apā: quēadmodū antea facē p̄sueuerat. Et
postq̄ in ipso nō hī digerit: ipse ē q̄ in epate digerit:
cū sit in b ope ipso debili⁹. Si autē apā in orificio ipsius
stōi fuerit: ex eo multū patiens debilitat: ⁊ vix absq̄ sūco
p̄ieē repit: tñ vīus digestiua lōge melior in isto repit: q̄
in illo in q̄ efficit in fundo: eo q̄ fortior ⁊ melior locus di
gestionis stōi ē fundus ei⁹. Et pole ē q̄ i supiori pte stōi
fuerit apā: q̄ ē singultus patiet. Quare dico q̄ si diu p̄s
nerauerit b apā sine liberatiōe in breui deficiet infirm⁹
pp debilitatē vītis: pp frequētiā prauoz accētus que
succēsiue sūt in eo: ⁊ si in fundo ei⁹ fuerit. plongat infir
mitas diu ⁊ forsan liberabit ex eo: ⁊ si nō morit post lon
gus tps. Qñ xō sanies in hoc apate apparuerit: ea ē ante
cibū absterfina ⁊ mūdificatiua ad potādū: sic alreza ⁊ ea
q̄ hñ stōm p̄fortare: sic mastices: qñ p̄prietas masticoz
maxia ē in p̄ferēdo nocumēis stōi: sic lgrine p̄prietas est
dolorē ei⁹ remouē. Et oīa medicamīa istī passionis p̄se
cta sint cū zucbaro: q̄ si vīus fueris melle lōge tpe: co
rūps stōm. Et attēde q̄ qñ p̄pinas bec medicamīa istī
mor: nō sentit ide dolorē: certissime scire debes q̄ locus
vīceris coopert⁹ ē sanie multa. vñ tūc nō sufficit vīl debi
lib⁹ absterfui⁹ ⁊ mūdificatiuis ac incisui⁹: imo indiges
coz q̄ faciūt dictas opatiōes cū fortitudine ⁊ violentia:
sic ut centaurea: ⁊ q̄ fortiter icidit absq̄ calitate ē agre
sta decocta: ipsa enī p̄prietatē h̄ p̄ferēdi stōi: elarinz fa
ctū: ex cinis vītis cū p̄prietatē ⁊ vīute p̄fert bac egritu⁹.
Et vtere h̄ incisui⁹ put videbī infirmo cōuenire. vñ si
infirmus ex istis mordicationē pateret abstine ab istis: ⁊
sis cōtēnt⁹ regie supradictoz: qñ pro maiori pte si apā fue
rit paruū: ⁊ regimē fuerit ordinatum: euadet patiens oīno.
Si autē magnū exriterit: impolus est cura eius.

Cap. 3. Quod est de veruca que orit in stomacho.

Egenerat qñs in stō veruca sic
in alyz mēbris. Et ego
qdē vidi hāc passionē cū eszē i carcerib⁹ de
Dali: vni de familia sua: ipse nō digerebat
cibū: ⁊ febricitabat febre iordinata: ⁊ aliqñ
fortit iualecebat: ⁊ iterdū debilitabat: ⁊ hēbat solonē nō
magnā: ⁊ ille egestiōes erat vāry coloris: ⁊ nō hñ cogitē
poterā cāz sue egritu⁹: ⁊ cū terigisset pulsz ei⁹ iueni ipz
iordinatū: ⁊ nō magnū. cognoui q̄ ex b q̄ apā erat in mē
bro mltor neruoz: ⁊ spāl q̄ erat serin⁹: ⁊ debilitas vīus
patietis obuiabat magnitudini ipz pulsz. q̄re ista mani
festabāt verucā eē in ipso stōi: q̄ nō erat mltē velocitatē
pulsus signū erat manifestum q̄ nō erat de gñe calidoz
apatū: ⁊ paulatine qdē ei⁹ caro diminuebat q̄dierz cum
posuisset manū meā sup fundū stōi. iueni duriciē ibidez
ad quātitatē vni pomī absq̄ sensu alicuius doloris: ⁊ cū
fortiter cōpressisset manū: tūc sensit modicu⁹ doloris. Et
quoties iterabā cōpressionē: fortius dolebat. Lognoui q̄
certissime q̄ erat moritur⁹: tñ ipm q̄dīe p̄fortabā: faciē
do ei ea q̄ hñ egritu⁹: mitigare: q̄uis eszē de eius cura
tiōe desperat⁹: eo q̄ vīus ipsi⁹ q̄dīe debilitabat. Et qdā
die cū affellasset: affellauit qdā rotūdū qd hēbat formā
pomī cū radice vna: erat solidū. Et quoties postea affel
labat egerebat sanguinē in magna quātitate: ⁊ sic p̄sueua
uit plurib⁹ dieb⁹. Et cogitēbā certissime q̄ moriebat: tñ
verecūdabar sibi dicere. Quadaꝫ autē nocte vocauerunt
me ⁊ iueni eū q̄si mortuū: ⁊ idignat⁹ fuit ⁊ me credens q̄
ego q̄ erā i carcerib⁹ dñi sui nō curasset de eo diligēter:
q̄uis sibi purissime ⁊ fidelit⁹ seruissim⁹: De⁹ nouit. Sed
debilitas vītis eius ⁊ prauitas ⁊ fortitudo egritu⁹ obuiā

Tractatus

uerūt curationi sue: cū oīa i manib⁹ Dei existat. Et quis
de domo mea ⁊ possessionib⁹ meis me extraxisset: nō fui
culpabilis pp hoc: Deus nouit. vñ oīs patiētis p̄ceptū vt
affligeret illa de cā: q̄re cōuersus sum ad dñm: ⁊ dixit: fiat
volūtas Dei. Et cū eszē in introitu ianue carceris dixi illi
q̄ ducebat me: q̄ erat de maiorib⁹ ciuitat. iste dñs intēdit
me molestare absq̄ cā: Deus nouit. Et iaz sūt plures dies
q̄ p̄posuerā ei dicere vītātē. s̄q̄ non poterat euadere ab
egritu⁹ ista vīlo mō: s̄ verecūdabar p̄stare aīaz patiē
tis. Nūc autē q̄ video q̄ itēdit me pro nibilo aggravare:
dico vobis q̄ nō viuēt vītra. xj. dies. Ita āt ⁊ p̄turbatio
animi quā habebā me intin coegit q̄ dicta vba talē dixi
q̄ infirm⁹ me itellexit: ⁊ seriose illud fecit: sic positus fui
in carcere. A septē autē dieb⁹ in antea cecidit vīus ei⁹: ma
nifestissime ita q̄ misit pro vītoz sua ⁊ filze: ⁊ nona die
mortu⁹ fuit. Et qdē memoratus suz de b casu non feci nisi
vt exēplū sit vobis in alyz: tñ si vīrt⁹ eius fortē extitisset
nō erat ipolis cura eius: nisi forsan alfas multas verucas
in stō habuisset: absq̄ dubio bec veruca nō orit nisi ex
humore melico: vī ex slate grossi vīcoso. Et accidit h̄ ex
comestione carniū camelloz antiquoz ⁊ similium
⁊ ex comestione ē crudaz carniū. Et cū p̄curabam ma
restā. i. hospitale infirmoz iueni quēdā q̄ ibi bēbat veru
cas in stō. Cui⁹ egrit⁹ aliqñ fortē erat: ⁊ iterdū debilis non
pmanēs in vno statu: nec ex affellatiōe alleuiabat. Et cūz
cōsumpt⁹ esset a carne: mibi venit ad curādū: ⁊ ex p̄silio
meo ⁊ cura alleuiatus fuit: ⁊ cepit carnē restaurare: ⁊ de
muz icepit comedere p̄zia cibaria: ⁊ mortu⁹ fuit anteq̄ ad
magnam p̄sumptionē deuenisset: ⁊ absq̄ dubio b veruca
erat p̄pe orificiū stōi: ⁊ iō velociter mortu⁹ fuit pp. oīdō
lutionē ⁊ casum vītutis quēadmodum dixi.

Cap. 4. Quod est de ficu que fit in stomacho que in
arabico dicitur dubellati.

Eprocreat aliqñ i stō qdā spēs
apanis q̄ arabice dī
dubellati. Et ego iaz vidi tpe meo quēdam
q̄ patiebat hāc egrit⁹ q̄ erat iuuenis in fine
eratis illi: ⁊ cōiter erat bone vītutis: cuius cōplexio erat
calida ⁊ sicca: erat multe comestionis: ⁊ absq̄ custodia
aliq̄. Cui supuenit debilitas magna in suo coze toto cūz
multa macie ⁊ extenuatione: ⁊ cū b toto comēdebat ea q̄
in sua sanitate comedere cōsueuerat: ⁊ erat absq̄ febre: ⁊
hñ cibū suū digerebat: neq̄ medicis obediebat in custo
diēdo se a malis cibis. Et cū nō potuisset ire: decubuit ad
lectū: ⁊ tūc mibi scā sua recitauit. Et ego steti tpe bono q̄
nolui ei p̄ulere: demū p̄cib⁹ suis coact⁹ incepti eū regere ⁊
curare: ⁊ quādū i meo regie pmanebat hñ erat ei: cūz a
regie elongabāt: corūpebant scā sua. Et tādū sic p̄sueu
rauit donec ad spēs etbice deuenit cū magno calore: ⁊ ad
vīlūm febris illa puerfa fuit ad paroxīsmos māifestos:
tñ iordiatos: ⁊ qñ comēdebat nō morabat diu q̄ pulsus
ei⁹ ad duriciē pueriebat cū modica velocitate: ⁊ ex inde
cepit appere i fundo stōi corp⁹ apāt⁹: ex sua iordinatiōe
cibi in breui appuit apā i grossitudine pomī gñati magni
māifeste: cepit hñ fluxū vētris: ⁊ exide cepit hñ stōch⁹
mor⁹ malos: qñ supuenit ei spāsm⁹ ⁊ singul⁹: ⁊ mortuus
fuit ille cū pauls ⁊ fortib⁹ accētib⁹. Cū dissolone vītutis
⁊ sincopi frequēti ⁊ succēsiua: nunq̄ illud apā apertūz
fuit. Et mirat⁹ fui nō modicu⁹ q̄ infirm⁹ ille potuit tātū di
rare donec apā dictū ad tantā magnitudinē habuit perue
nire: sed pro certo b nō fuit nisi q̄ ipsum apā erat ex bu
more p̄p̄io melico: aut ex slate qd erat in vītia grossi
dine: ⁊ signū bultis erat: q̄ erat q̄si oīno absq̄ dolore: nec
ynq̄ putredo aliq̄ ab apate i stō resoluebat: nisi qñ mor
ti appropinquauit. Et b ideo q̄ aliq̄ res nō mouet aliq̄d

Ufus mellis
longo tēpore
corrupt⁹ fit
machū: idco
facienda sunt
electuaria cūz
zuccharo.

L
Distoria.

M

N Cura.

ne mutationes facit: nisi qm mouet: et pro maiori pte bec egritudo icurabilis e pp grossitie buoris et ipsi malicia: et bac de ca resoluti no pot. Et sic bec egritudo ex lenib: fue rit: et medicus fuerit studiosus poterit paulatine ea dissol uere: bumectado dubellati itus et ex: qm rez grossiaz ipole est dissolu: nisi pus bumectet: et cu bumectata fuerit lenius dissolu: et. Medicus aut postea miscet o: bas medicinas sili: et repare cas: et iterare ipsas diu donec fuerit liberatus. Si aut apa dictu ad aptione et eruptione deuenerit: tunc cura ei erit ipolis pp malicia humoris q exit ab eaz: pp nobilitate ipsi: mebz qd e imense neccitas et magne opa tionis i corpe. Et pat et ex bac egritu alie ifirmitates in corpe fieri: B e q coplo epatis ab ipa alterat B modo: qz cu in sto patiens no bi digerit: et si in ipso no digeritur ipole e q in epate digerat: et sic epati iducit lessiones sicut ydes q qn alige ho granu frumeti integrd no decoctus nec vsulatu vl cotritu deglutit: qz stoeb no pot ipm digerit: et si stoeb no pot B facit quo epar facit poterit: Et sic de alyis cibis: qz qn stoeb no pot ipos digerit: nec epar. Et B alias latius declarabo Deo ccedente.

Ca. 5. Qd e de buorib: diuersis imbibit in flatico sto.

E In sto qd aliqui ibibit fla mxtu cu cholai i tuncis sto: et i ipsi grossi tie: qre legi ifirmo bac de ca debilitas vtu tis digonis: conat vomere: et non eycit res de qd sit curadu: bz eructatioes. Qd si eru

ctatio illa fuerit acetosa: scias p certo q cu illo flegmate mixta e melia: ppina g ifirmo oi mane ad bibedus de sy rupo lgn gabin: de syrupo feniculi ana: cu tanto aque dei coctionis masticis calide e sufficiei. Si at dicta eructatio fuerit sumosa pp comestione reru sicca: et dissoluta: et abstinentia reru bumectatiua: scias p certo q cholera est imbibita in ipso sto. Et signu bui certissimu est mor inferioris laby. Et cu B cognoueris icipias etiare cholera cu scamonea et aq lactis coagulati cu semie chartami: vel cu myrabolanis citrinis. Et quis Hal. de hoc non fecerit mentione: qz habeat virtutes coagulandi lac. experientia en nos docuit et landauit q optimi sunt ad coagulandum ipsus. Et si ista cholai no fuerit ex illis q pcedit ab epate: si fuerit ex spib: cholae eruginose vel ppassine: accidentia tunc erit fortiora et ipetuosiora: qre no sufficiei pnrgare: solus cu scamonea et lacte dicto: imo opz vt misceas cum pdictis de lapide lasuli: aut in infusione lapidis lasuli in la cte. Postea dabis ei ad purgadu ea que ducit humores grossius: sicut est scamonea cu qtra pte ipsi ex bdellio cu aq cucurbite: vel cu aq lactis. Et qz iste humor ad siccita tem declinat: ideo no debes ei dare aliquam medicinam: nisi sit mixta cu re buida: sicut aq cucurbite vel aq lactis. Et aloes et cu scamonea mixta cum re bumida pfert in hoc casu. Si aut eructatio fuerit acetosa: et cu B patiens habue rit tremore laby vt dictus e. Scias pro certo q h humor imbibitus in ipso sto pmo fuit cholericus: postea fuit ibi adustus: et couersus est ad melias. Purgabis g ipm quei admodu iferius declarabo. Si ho id qd insuluz e et psum datu in corpe sto fuerit fla: dabis ei pmo ad bibedus sy rupu lgn gabin factu ex melle. Qd si fuerit iuuenis: suffi ciet tuc ei dare syrupu lgn gabin simplicie cu syrupo feniculi. vij. dieb: vel x. Regime gde ei sit panis bi ferme ta: cu pullis vl turturib: et passcrib: facti in taspdea. Et si cholica fuerit ma decoquant pdicta cu aceto. fla aut pur gabis cu seie vitice et chartami bdellio et oppoponaco et serapino ana ptes eqles: pulpe collogntide. minutis inci sez infuse i lacte amygdalaz: tiao q sit decia pars. Ad i sceant oia pdicta cu syrupo lgn gabin facto ex quicbaro: et da ifirmo ad bibedus fm vntu patiens a qmz auris iu. v. Si aut fuerit etia: et patiens iuuenis: oia pdicta mi

seant cu oleo amygdalaz dulciu: qm est bonu. Qd si cer tificat fueris q humor sit melicus: et istud scies ex motu laby: et ex motu sto ad vomedu: et q qn stoach: ei e va cuus eueniut ei imaginatioes terribiles et somnia varia: et p maiori pte somnia ei sut vera. bec sunt ppa signa bui egritu. Igit postq h humor e melicus no sufficit ad ici dendu illuz cu syrupo lgn gabin solo: imo opz vt addas amygdal. amaras: et syrupu de cetareaz: et syrupu feniculi: cui dabis oi mane ad bibedum cu aq tepida vsq ad xv. dies. Et postea pur gabis cu elleboro nigro: qz illud ppuz est in attrahedo buc buore in bac egritu: et pmo rectifi cabis eu B mo. s. pones eu pmo p nocte vna in olo amygdalaz rectinz: et decoctide polipody rectinz: et ad remo uendu angustia ellebori nigri addes aliqd de sticados: et cu B et adiuuat ad cuatione dicti buoris: et pone sili mo dicu de lapide lasuli: aut de aqua in q fuit ablu lapis la sul. Qd si estas fuerit dabis solu ifusione baz mediciaz. Aliud medicame ad B. x. poly pody rectinz: floz ne nufaris. aii. j. ellebori nigri: epibimi. aii. aur. v. violaz et ligitie. aii. aur. x. et j. aque ifusionis ex lapide lasuli opti me trito: qz sit coquassanda coquassent et ifundant p no cte vna in aq feruenti: et colent fortiter expmedo et in oib: x. j. bui colature ponat. j. j. colature dicte in ifusionis lapi dis lasuli: et j. j. syrupi liquiritie: et j. j. syrupi masticini. Et ppina ad bibedu cu duob: gnis ordei scamonee no mul tus trite. Et fac custodiri ifirmu in bac purgatioe sic fit in alyis laxatiuis. Et qz h humor cu difficultate no modica mouet: et eradicat ex loco suo: io opz vt iteras hac medi cinam pluries atqz pluries: ponedo spactu inter viraqz tot dieb: quot sellas fecerit ex ipsa medicia. Aliud medicame aliud. x. lapidis lasuli: polipody: epibimi: violaruz. aii. aur. j. ellebori nigri ifusi p nocte vna in olo amygdal. dulciu: et folia collogntide. aii. qtra ptes aur. j. scamonee: pondus duoz gnoz ordei. Terat vnaqz baz p sepiet folia col logntide: qz icidi debet cu forficibus minutis: addedo pdi ctis medicis ex pulue dragagani ad podus ipaz: et taud e ex amygdal. dulcib: mudat et bui tritus et misceat cu syrupo masticio cui dabis ex ipo medicame. aur. iij. scas abstine tia a dny: et pparatioe oca cu. j. j. oximell simplicis: et tri bus. j. aq calc: regedo eu put uenit laxatis. Et e pole q ille id e buor q e ibibit in sto: sit et i ipa pcauitate ipsius: tui qd purgat vnu purgat et reliquu. Si ho dieti humores vari fuerit et diuersi i spib: et coplonib: difficult cognos cunt et medicat. x. g. ponat qz fla ibibitu sit i villis sto: et i pcauitate ipsi: sit cholai vl melia: et ista gde e bla q erit in pcauitate: gata erit ex cibis calis et siccis: aut deriuata erit ibide a kisti fell: et si fuerit melia erit a splene. Signa aut qn cholai e in pcauitate et fla ibibitu i suba ipsius sto: sit hec. l. qz stoeb: pntue mouet ad vomitu: et qn vomit reycit cholam: et e absqz motu labioz et tremore: eo qz fla imbibitu remouet acuitate cholae. Et et no e longinquu gn sitis pariat validam atqz fortico q cholai illam mouet sui na: et fla q est ibibitu i villis sto: phibet sensibilitate aq et alio p potu bibunt: et oia q in sto trant misceat cu cholai ipsa et icorporant: et pp acuitate ipsi cholae et mor di catione q lemp mordicat atqz pugit: puluis efficit paru atqz dur. Et cui bec appuerit accitua: fac eu vomere cu aq mellis mixta cu succo raffani: qm h facit vomē cho leraz: et educit et aliqd ex state imbibito in sto: et ppina ei de syrups pdictis B e de syrupo oco qn fla e imbibitu in suba et villis sto: et purga eu cu laxatiuis supradictis: nec diminuendo aliqd nec decidedo. De melia at q e in pcaui tate sto: inferi determinabo. Si ho fuerit ecotario. l. qz cholai q deriuata e ab epate ad sto: aut ab ipo sto gata erit in suba ipsi imbibita. fla aut reptu in sui coauitate. Qd gde z flegma ibi discursus fuerit a cerebro: aut in ipso

E Signa melie tantu.

Cura melie imbibite.

F

G

De imbibita et in coauitate et exid.

Signa cholae in pcauitate et flegmatis imbibiti.

H

Cura.

De state i co cauio et cholai imbibita.

Liber

stōcho gñatū ex comestione ciboz grossoz et fridoz val
de et būidoz: aut ex supflua et nimia comestione: aut erit
ibi pcreatu pp etate ipsi patientis: et sui cōplone. Tunc
signa boz erūt ista. q̄ mouet q̄tidie ad vomēdum vice
post vice: et bz motū validū labij iserioz: et sitis ei⁹ ē for
tis: et maxie q̄n flegma viscosuz tēdit ad falledinē: q̄z d̄ nā
falledinis et p̄etate ē inducē sitiz: et pp viscositate fatis:
q̄n viscositas flatis adberēs fundo et parietib⁹ stōi nō p
mittit deuentre aquā vl aliū potū ad ipm stōm. Et cholā
q̄ est imbibita in suba: et in villis stōi manifestū ē q̄ bz ēt
sitiz pcreare. Cuz āt certificar⁹ fueris ex p̄dicti q̄ sic fue
rit sicut dixim⁹: incipe in curatiōe ist⁹ dare ei decoctionē
raffani cū syrupo lq̄nibin sed ex forti aceto: fac eū vo
mere cuz isto medicamie pluries et pluries: et postea eūa
cholāz cū bis q̄ p̄dixim⁹ sup⁹ in isto caplo q̄n cholā est
simplr imbibita: q̄n cholā mouet ad expulsiōnes. Qz si
cert⁹ fueris q̄ dicta cholā redūdata fuerit ab epate ad sto
machū: tūc credo q̄ dare ifirmo aquā angurie et citruloz
libabit eū educēdo cholāz exteri⁹: ptiz p vinā et ptiz per
liboz: rectificādo cōplonē villoz stōi: et frāgēdo morz
cationē quā facit cholā i ipso stō. Si xō cholā gñata fue
rit i ipso stō: nō p̄ficit aq̄ anguriaz et citruloz p̄dicta: sed
idiget etiātionis cū bis q̄ dixim⁹ q̄ bñt cholāz eūare: q̄n
simplr ibi cholā dñat. Cuz ponat q̄ melia sit i fundo
vl cōcantare stōi: et cholā vl fla sit imbibita i subaz stōi.
Qz si cholā ē imbibita i subaz ip̄i stōi: tūc tremoz iserio
ris labij ē magis fort⁹ et māifest⁹: et apparēs. Et accit ifirm
mo istātia vigillaz: et cū excitat a somno mouet cū tiore
et p̄urbatide: et appetit⁹ comedendū in eo forz exstic⁹: cū
modica quātitate cibi remouet appetit⁹ ille: pp nāz cho
leret: et digō tarde efficiet⁹: et pulsus ei⁹ ē dūm⁹: et accidit ifirm
mo angustie iterdū: q̄s ip̄e idē ignorat: vñ. f. pcedāt. Et cū
videris ista: incipe in cura ist⁹ eūare meliaz: cognoscendo
q̄ melia q̄ est i stō nō pōt eē de la neqz dura: pp ip̄i ace
tositate: q̄n acetositas bz ip̄as dissoluē et eliq̄re sic aqua
q̄n si sit nō esset nō posset moueri. Et credo q̄ purgādo
melia nō idigebis purgare cholāz q̄ ē imbibita: qz cito p
se mouebit⁹ et eūabit⁹: ea q̄ bñt melia purgare laz dixi in
egritu⁹: hac simplici. Et si forte melia fuerit imbibita: et cū
aliis būoz fuerit in cōcauitate: B accidit raro et in minoz
pre. Et vere dico q̄ mibi ip̄olē esse vñ: et B ideo qz mēbra
ip̄as ebhorēt tui nā: et cū p̄etate bñt desiccādi q̄n ē in
cōcauitate: pp sul ponderositate nō recipit a potis corpo
ris ip̄i: stōi et nō pōt in⁹ penetrare: donec vir⁹ expulsiua
stōi fortis fuerit. Si āt vir⁹ expulsiua mēbz debilis fue
rit: et vir⁹ p̄seruatiua ip̄i desecceit in p̄seruādo et i expel
lendo: tūc būoz ibi putrescit pp defectū p̄seruatiue: tūc
ide febris efficit⁹: et q̄n bec egrit⁹: cū febre efficit⁹: būcusqz
nō sum rememora⁹: qz q̄n de febz dēterminabo ibi tūc
dēterminabo de hac egritū⁹: que sit eū febre. Sciēdo q̄
quēadmodū bec passio accidit ppter humores qui eue
niunt in stomacho: ita accidere pōt ex mala cōplexione
simplici vel cōposita que generat ibidem.

Cap. 6^m. Quod est de motu stomachi qui dī in arabico
solab: latine xō singultus.

Singultus q̄ singult⁹ pōt accidere pp fortem
calitātē igneā: aut ab intēsa friditate
accidere ab humiditate sola: et si fla ligūdū in
stō abūdauit: nō nōz idē singult⁹: qz accidit ei volun
tas vomēdi: sic dixi q̄n fla i stō supabūdat. Et scias q̄ p
maiori pte singult⁹ accidit pp malā cōplonē simplr cali
dā: aut a cōplone mala cala: et sicca: vl a mala cōplone ca
lida et bū. nō q̄ humiditas aliqd ad B faciat. Cuz gdes
singult⁹ q̄ accidit a sola caliditate ignea cuz aq̄ frida sola.
Qz si corp⁹ patiētis fuerit exenatu⁹: et vir⁹ erit debilis:

Tractatus

misce cuz aq̄ aliqd mellis: vel de syrupo ligitie put tibi
meli videbit⁹ puenire f3 nām patiēz. Et caue ne des mel
nisi pfecte fuerit dispumati⁹: qz stōz potēter posset debili
tare. Sciēdo q̄ succbaz est magis pueniēs q̄ mel. Et dā
ifirmo ad comedēdū de pulpa citruloz et cucumerū: seu
anguria: qz cū istis pficies itētiōē tuā i remouēdo cali
ditatē: et nō būi pmanēt i corpeimo exēit p vinā et sudo
rez trabēdo ide cholāz: et comedat et lactucas decoctas p
se aut cū carnib⁹. Et q̄uis lactuce in corpe bēant pmanēt
humoz tñ q̄ ex ip̄is gñat⁹ nō ē malus: cū sit sibilis ad mo
dūz aq̄: et p rāto nō facit v̄rositate sic faciūt pomaz: cucur
bita aut q̄uis in frider et inde nobis in B videat fatissacē:
tñ qz ex ipsa būozes grossi gñat⁹ q̄ sūt tardi mor⁹: nō lu
mus securi qn in fine faciāt nocumētū: maxie si comedat
anteq̄ decoquat⁹: intin⁹ q̄ ad vltimā dissolōnē deueniāt.
Si xō singult⁹ fuerit ex cā frida: et infirmo ad bibēdūz
syrupū de mastice cū aq̄ infusiois ligitie: et iunge stōm
cū oleo de ben: in q̄ postū sit aliqd de gallis: et si nō inue
niret illud: fac iunctionē cū oleo de alcarū. Qz si singult⁹
puenerit a siccitate sola q̄ fort⁹ i stō fuerit: B nō accit nisi
post cōsumptionē būiditaz radicalis q̄ ē in corpe in gūdu
scō. Quare oleū amygdalaz syrupū i ligitie rōnabilr fa
cet. Et ponē manū delicatā sup stōz tenēdo cā tñ donec
pcipiat calorē itus i corpe stōi penetrare p̄fert valde. Et
cib⁹ ei⁹ sint testiculi galloz dcocti i tasphea cū olo amig.
dulciū. Et si ifirm⁹ aliquātuluz fortior fuerit dabis ei ex
tremitates alaz p̄paratas i tasphea cū medulla panis bñ
feruati⁹: et auis q̄ dī alcamā: et ē auis pua et alba et affiat
agacir. Istoz nello si cōpetēter decoq̄t p̄fert in B casu. Et
galline ēt tenē decocte cū lacte silt p̄ferūt. Et bibere ali
quātuluz lact capre iuuenis tepidū sic exiit ab vberē mul
taz valet. morādo tñ tñ a receptiōe alteri⁹ cibi donec lac
fuerit digestū: et bibat aquā infusiois ligitie mudat⁹: p̄
et bibē aquā infusiois vue palle: q̄ nō mltū steterit in ear
sta vt modicū: vl q̄n nō mltū mnet colorē: et bibē silt aquaz
ordei tepidā p̄ferūt: omō cū siccitate stōi nō fuerit fridi
tas. Et balneū tine aq̄ dulcis cōmēdo i hac egritū⁹: tñ in
trare stupbā: seu siccū balneū minē laudo. Et bz infirm⁹
se elōgare a cogitatioib⁹ supfluis: et a vigiliis silt supfluis
toto possē. Et scias q̄ oriz ē singult⁹ aliqñ a spāsmo q̄ sit
in stō ip̄o pp subitā inanitiōē: et intēfaz q̄ sit i stō: et inde
spāsmat. Et pōt ē singult⁹ euenire a timore nimio q̄ accit
alicui pp terrozē supflū alic⁹ magni viri: vñ būozes oēs
redeūt ad pres corāz: et inanit⁹ stōch⁹ et alia mēbra a cala
suba: et inde puenit singult⁹ pp friditatē q̄ stō subseq̄t cā
p̄dca: et maxie si cōplo stōi patiēz frida fuerit nāl: aut in
fridat⁹ fuerit accitāl: et hac de cā q̄n aliqs subito terrefit
vel tremescit: accidit ei singult⁹: q̄n stōch⁹ a calore nāl et
spū inanit⁹: et inde ifridat⁹. Et mibi ēt vñ q̄ q̄n alicui aliqd
magni terrozis seu tremozis accitēuenit ide in suba cere
bz spāsm⁹. et oriz i illo pāniculo q̄ inuidit cerebrū in duo
media mor⁹ iordinat⁹: ita q̄ nō mouet suo motu nāl: co
q̄ lūngit⁹ p̄ cogitatio p̄ p̄seruatiue seu memoriali: et ide
in eis accit mor⁹ iordinat⁹: et puenit ex illo singult⁹ pp col
ligatiā cerebz ad stōm: et vñ. Et be cā a me reme
morate sūt q̄ magis vitati vicine eē vident⁹: q̄n scire bas
res certissime nō ēne cūz i arte medicie. Sz scia nāl et
diuina bz baz rez certitudinē et veritatē subit⁹ indaga
re: et pp B ego nō assero bas res eē veras certissime et oio:
q̄n ip̄olē est eas sic scire: et solus de⁹ q̄ eas creauit et fecit
eas veraciter nouit et cognoscit. Sed ego nomino B acci
dentia vt veniaz ad remotionē cause. Cuz aut est postq̄
fuerit singult⁹: bibere syrupū pomoz scim cū succo men
tue: aut syrupum masticis. Et studeat comedere ea q̄ bñt
cōfortare mēbra pncipalē et p̄fortāia spūz aiale: et odorē

Cura.

K

Signa mēla
in concavo et
epate ibidue.

Cura.

L

Mēla etia
imbibit. alio
humore in cō
cauo exite ē
serē ip̄ole.

Modo etia
p̄ dicitur q̄
stōi p̄dca.

M

Humiditas
et cū mā non
pōt esse cā sin
gultus.

Cura singul
tus a calitate.

A

N
O
nō dicitur
tam q̄
stōch⁹
supabūdat.

De singul
rapouib⁹

Cura.

B

Cura
frigidit⁹

O

Tractatu

Cura.

C

Cura
singul
tus

Q

Cura.

Cura
tuos fecit a
ne mēbz
p̄ncipalē

A poma aromatica: ambra & muscu: silia & ipsi in q fuerit. Considerando et copione & p sue: patiens: dicendo ei ca q beant ipm lenificare & pfortare: & dare ei spes firma vel locis & cite libationis: & fac ei recitare ea q faciunt dilatare cor: & risus fortiter puocare: ita ut mebra moueant fil cu aia: & calor nalis & spūs dilatet ad exteriora tali modo ut vincat & dominet sup mebra. Et cu dico aia itelligo spūs aiale: qm aia nō scit ab aliq nisi a Deo glioso q ea fecit & creauit: & me & ab ill q sapiētiōres si me ignorat qd ipsa sit: nisi q scit ipsas eē ex effectibus & vutib' ipsius. Et sit qd singul' a vaporib' subintrantib' in villis stōitita q qm bō supflue comedit pbi stōch' & coadunat. Nūc illa parit vbi vapor existit: & ide seq' singul'. Sed qm pbi & coadunat tot' stōch' nō sit singul': s; puenit ide vomitus. Cura aut bui' singul' est edare stōm: & postea assue scere & resoluitis & calefaciētib' temperate in emplis & electuariis: sicut sūt cortices citri & mastix: & hōz similia. Et post q sufficenter bucalis de egritudinib' stōchi determinauit: nūc ad egritudines pectoris intendo redire: eas ptranscūdo sufficenter cū adiutorio altissimi.

C Tractatus decimus sextus de egritudinibus pectoris & diafragmatis continens capitula septem.

C Cap. p. Qd est de apate pectoris & puatione anbelis.

Pectus gdem mebru ē hīs multos neruos: & caro eius ē dura & dēla. Et q sic ē: iō in eo sit āpa ex hūore grossō valde: & sit ē i pectore difficilis & puatio mot' ipsi. qm i nucha ozi' egritudo: vbi i neruo q pcedit a nucha ad pect' a q sit mot' ei. Et cū b ē q sit egritudo h remanet bō vin' donec studeat in cura ipsi' cōpeter. Et bāc curā memorat' sui qd determinat de egritudinib' neruoz: & nūc z' b de ipa volo determin'. Incipias g iungere & posteriori pte capiti. I nucha cū puro balsamo. Et si nō iuenit iunge cū oleo d carpobalsamo: vbi cū aliq alio qd beat subz subtilez & calefactuū: sic ē oleū de gnis algarū cū oleo ro. quoz ptes sint eqles cū aureo vno optie ābre dissolue i ipso. Et si nō hies ābrā: pone d laudano purissimo & aromatico: nūc ābra lōge melior existit. & istd ē mell' osiliū a quo idie obem'. I iungē nuchā icipiedo a puppi capig descēdēdo vltq iferi' ad cigulū: qm si curaueris fontē vtrius motiue curabit egritudo. Et aliq accit vt pūet anbeli' subito pū accitua difficillima & pessima q veniūt i nucha sup locū vbi ozi' neru' motiu' q mouet pectus: & qm b accidit ifirm' deficit & morit' suffocat.

C Ca. 2. Qd est de vlcenib' & scissuris q fiunt in pectore.

Fit sigdes i pectore vlcenatio vbi vlc' & scissura a cāis extrinsecis. Et qm hoc accidit ab lōq scissura pāniculi ē vuln' sic sunt ceta vulnera. Et ego memorabor de ipsis qm de vulnerib' ptractabo. si aut dictus pāniculus fuerit scissus: tunc patiens nō poterit anbelare tādū donec illa scissura permanebit absq clausione. Sed si a medico clausa fuerit: vbi ab ipso ifirmo: aut ab aliquo alio tūc subito sibi tussis enuenit: & redibit ei anbeli' quādiu vuln' pmaferit clausū: & pole forā erit vt libet: & totū b ptiat ad capl' d vulnerib': & ego tractabo d his q tracta uero d vulnerib'. **C** Ca. 3. Qd ē d scabulū. I d pleuresi

Toris sigdes i pectore āpa i pte interiori ipsi' sub pāniculo intrinsecis: qd arabice dī scissura: latine pleuresis: pti fieri ex vno hūore vbi ex plib'. Et cura b ē stōmare ifirmū ex basilica brachy oppo sit: qm gbulda nouis medicis nri ipis videat q sit mi nuēdus ex eadē pte egritudo: inducēdo sup b āba logica lia & soppytica: qd mibi nullatenus vbi cē rōnabile: neq

vez: imo credo certissime q facē illd oīno ē mors ifirmi & fac ifirmū abstine ab oī spē carnis: & a pane frumētū: & pre oib' alyz reb' & oz cuitare carnes: & cib' ei' sint pultes fursurū: q pultes sic debet pparari. recipiat fursur & pōat in aq dulci: & tādū ibi dimittat donec aq mutet colorem multū: & postea colet fortit expmēdo & decoq' dōec fiat pultes sūiles valde: & p pna ifirmo put tibi videbit ex pcedire: qm i pñ ei' egritudo sufficit san iste cib': & iunge locū patiens in pñ cū olo rosaceo: & post 3^m diē iungat cū oleo anbelino & olo rosaceo: q ptes sint eqles. Et si videri q tussis nō affuerit: s; recesserit: & dolor silt nō remansit in loco: & febris quieuerit: vbi scilicet lēta: tūc muta ifirmū ad comedēdū chist ordeī decoctū simp' cū aq dulci. & b ad min'. 4. dieb'. Et postea muta ips ad cōdēdū micā panis dōctā i aq: & b ad min' vltq ad octo dies: & postea cibet pane bñ fermēto madefcō i iure sciele: & cuiusdaz berbe q vī arabice armol: & attriplies: & nece vī oīo ablieat a pullo vltq ad qdragefimū diē a pñ egritudo. & istd ē pñtū puenies atq pfectissimū. Et ab ide i antea cū be' pullo: & paulatī dōec pduces eū ad suā cōplonē nā: lez. & si nō fueris ad ifirmū nisi post gūationē saniei in ipso apate: opare quēad modū dixi i sanie pulmōis: cogēdo q mollities seu lenitas & albedo saniei ē signū laudabile & pleuresi: vicitas at & q ad nigredinē ptiat cū diuer sitate ptiū ipsi' spūti & saniei ē signū malū & illaudabile. Et si post reiectionē saniei sanguinē p os emisit: scias q tūc ifirm' i breui moriet'. Et q bas cās sufficient deter' in egritudo p lōmōis: iō ipsas h pōne ptermitto. attēde tū q si i aliq diez creticoz sanie spuerit albā & pūctā sic in die qro (qūle istd i miori pte fiat) ē laudabile signū: ga fornic' vtrūq bz figre: vbi si fuerit i q: vbi i sepio: seu nono: aut yndecio: vbi i qro decio: aut decio sepio vbi vicefimo: oib' istis ē signū bonū: & qto i miori spacio ipis dca sanies laudabil' i colore & suba i dieb' creticis appnerit: tōto egritudo erit breuior & salubris: qto ips fuerit plix: tanto plus sūit sup debilit' vtrūq: cogēdo tū q qm cūq sanies laudabil' appuerit i dieb' creticis nō ē supflua debilitas vtrūq: imo sp sperare dōes d salute ifirmi. & si oca sanies fiat illaudabilis i colore & suba: aut fuerit diuifoz color: & subcō solus sūit sup debilitate vtrūq ifirmi: vez ē super malitiā hūoris vñ pcreat sūe ozi' ipsa sanies: sciēdo certissime q ips & etas adiuuat in lōgitudine & breuitate egritudis. & si ips fuerit tpatū vbi calz: erit digō breuior. i. velocior. Et si ips fuerit fridū cū siccitate plogabit digestio: sic i estate abbreviabit egritudo: i. breuior. Et si fuerit patiens iuuenis: silt digō erit velocior. & si fuerit senex fiet tardior. Et si decrepit: ipole ē q beat digestione pfecta: & in pueritia silt fit tardior qm in iuuentute. Sciēdo certissime q qto ifirm' fuerit fortioris nāe: tōto magis ei' digō accelerat & ecōtrario. Et vñs atq cognig signis laudabilib' supascrip'tis: sit tūc regimē patiens cū pultib' p'dictis. Excepto q nō subtilit' regimē i vltima sūilitatiōe. Et da ei ad bibēdū hāc decoctiōez. q. albar. scaina & ē panicald. i. spēs iringoz: & focba: & camomille: & ligritiz: & algefferb. i. eupatorij: & capilli veneris. aff. pres eqles: & decoquāt vltq ad psumptionē medietat ptiā aq: vt vñt eaz optime extrahat: & da ei ad bibēdū hāc decoctionē cū syrupo scariole: in oī potu suo fac vt sit ligritia. Sciēdo q lac amygdalaz i b casu mltū pferet: eo q facit leniter spueri: & adiuuat ad digēdū reliqas egritudo & remouet mordicationē: & puocat somnū. Et ē post q fa eta fuerit mūdificatio vulneris apatis: nō nocet istud regimē exercere: quāsi febris recesserit: & tussis: & dolor silt nō affuerit: nō decipiaris qn ē b mō exerceas regimē: sicut dixi: qm veraciter credo q b accidēs nō pōt pfecte remoueri in miori spacio q. xl. dieb'. Et pzo tanto nō

E Caro ē pessima i pleureth

In sciatōe.

F

Signa pñtica.

G

Cura aldubdan.

H

I

Lac amygdalarū mutat qdruplex in uanctio i pleurth.

et Lactaria opposita sunt unam in plurima
domina et modum:

Liber

est regēdus regie sani ante istū tps: et postea nō cibeť nisi extrēitatib⁹ pulloz decoctoz i rasphēa cū modico panis bñ feruitatē: et bñ phib⁹ oieb⁹: deinde paulatim ad regimē saluoz ē pducēdus. ¶ Cap. 4^m. Qd ē de apate lateris.

Egrit^o qñq; apa i pectore. s. in carne q ē iter vnā costā z aliā: q gde egrit^o arabice dī. datalgenebr. i. egritudo lateris. Et cura ipsi^o ē flōmare infirmū in pñ egrit^o ex latē oppo^o apat. z regimē gde cibi et pot^o ipsi^o: z cura ei^o sit quēadmodū pdixi i pleuresti operādo illd regimē donec fuerit libat^o. Et oīa q est iter pleurestū z hāc egrit^o est: qz dolor q fit in pleuresti est dolor extrēsi^o z acut^o: z pulsus ei^o ē dur^o z serin^o: z febris in pleuresti est intēsi^o valde qz in ista: z maioris piculū: z qto apa fuerit vicini^o corditātō erit maioris piculū: est maioris sensibilitatē: z qvis caro sit multe sensibilitatē: z forz: z spāl^o qñ in ea sit apā: nō tñ ē egparāda sensibilitatē: q fit in pleuresti: eo q lo^o ille ē circūdat^o ossib⁹ duris z villis sen pāniculis. Quare cū ibi sit apā: et q sit paruū ē magne angustie z ingetidus cū dolore graui: z istud apa lateris. s. qd fit i carne q est iter costas p maiori parte est paruū. z nisi fuerit error: i cura ex pte medici vl ipsi^o isfir m: libabif infirm^o oīno Deo dāte. Incipe g in cura ista: a pñ egrit^o: quēadmodū supius dixi i pleuresti. i. flōmia z cibis z medicis: excedēdo oīa ordinate qñtū potes. Et iā vidi senē patrē meū bone memorie: cui dē miferat: q curauit vnā mulierē ex hac egrit^o: z igeniat^o fuit ex bere humore ad ptes exteriores: ita q māifestū fuit apa exte rius cū timore: z aptū fuit exteri: z ide curata fuit cura pfecta. Sz ego nunq; pueni ad b op^o tā pfectū z miraculo sus: nec adduc sum: nec pueni ad illū gradū. Sz si pcesse ris in hac cura: sic dixi in pleuresti: credo pro certo q libe ris isfir m ante q apa deueniat ad sanies nutu Det. Et subtilia regimē taz in cibo qz in potu: quēadmodū dixi in egrit^o pulmonis. Et si sanies iceperit apparere i unge loz: cūz cū oleo rosaceo aromatico z anhetino: quoz ptes sint equalēs: sic operaberis donec fuerit liberatus.

¶ Cap. 5^m. Quod est de scissura venarum pectoris.

Egrit^o qdē aliqñ i pectorē vlcereat i scissura sic i alijs mēbris accidere cōsuevit: z d his tractabo qñ de vlcereb⁹ alioz mēbroz determinabo: z sit ē in pectore iteri^o dūz scissura venaz: vl alic⁹ vene. Qz si scissura dicta fuerit i arteria erit piculosis valde pp mltā exuberantiā sanguis: q ide emanat. z iste sanguis i medio facit cadere dubitationē pp silitudinē q ē iter istū z sanguinē q ex it a pulmone: qz iste sāguis q ex it ab arteria pectoris: z q ex it a venis pulmōis ambo st rubei clari z subtiles: z signū distinctiū ē: qz qñ ē a scissura arterie alicui^o q est in pectore isfirm^o sentit pūctionē z dolorē i directo illi^o pñis: z q ex it a pulmōe oīno ē absq; dolore. Et scias q nā hui^o egrit^o exigit multū minationē: suaz tñ pditionib⁹ minutionis: nō tradēdo obliuionē dīspōnē z etatē patiēti: z nāz ipsi^o z alia. z da ei ad bibēdū syrupū ifridatū factū cū decoctide sumach in aq rosacea. aii. ptes eqles: z sit syrupus ex syrupis stipticis sic syrup^o fac^o de gūccharo. Sz syrupus de myrtella nō ē dādus in b casu: qz pp sui grossiciē z dēfinitē sūus ei^o nō pōt ad sanie egrit^o deriuare: z maxime q fac^o ē de solys z stipticib⁹. Qui at fac^o ē de extrēmitatib⁹ z cimis ipsaz: bñ pōt dari. Qz si tps z etas cōue niūt in b: z vñ z cōplo nō obuiauerit. pone cū syrupo ali qd cāphore: qñ erit maximi iuuamētū: liga coras fortiter strigēdo cū istitis subtilib⁹: z fac odorare isfirmū rosas z sandalos cū aq rosacea z modico cāphore. Qz si nō bñ dōmilerit fac ipsz odorare violas z nenufar: z da ei modū cū terre sigillate cū syrupo: aut cū aq rosacea: z cib^o ei^o sit

Tractatus

pullus paru^o ifridat^o i puteo: cū pane sllr i puteo ifridat^o to. Et syrupi oēs supradicti: z oēs pot^o sint talr ifridati: z fac vt custodiat se isfirm^o a labore nimio: z a vociferatiōe supflua. z pole erit q libere i isto regiet^o talis solidatio sit difficiliter: qz ē in arteria. z si solidatū fuerit b vuln^o isto regie: dign^o erit laude z gra. Qz si dictū vuln^o fuerit in vena nō pulsatilis: cura ei^o erit facilis: z sufficet tibi sanq; cura pscripta: qz si pstric^o fuerit sāguis: z ex loco ipsi^o vulne ris sanies emanauerit: nō despes sanie curare: tñ sis cert^o q ipole ē q ad plenū cures: si p lōgitudinē tps nō mū dīficabif sanies ad vl^o pulmōis deueniet: z fiet pthic^o. Logscēdo tñ q ex sola apūra vene pectoris nō moztur infirm^o: sz alia accitū mala z pessima pñt ide supuenire: vñ mozt. Sz si i pectore apit^o vl scidit arteria magna ex arterijs pectoris: ex supfluo fluxu sanguis z impetuoso in breui isfirm^o ad moztē p deuenire. Qz si pstric^o fuerit sāguis aī supflūū exitū ipsi^o: esto cert^o q nō ide isfirm^o patiet^o lesionē: nec ad malus finē illa de tā dz deuenire.

¶ Cap. 6^m. Qd est de apatib⁹ que sūt in pāniculo qd dū uidit pectus in longitudine in duo.

Egrit^o qdē aliqñ in b pāniculo apā: q ad subtilitatē pte ē ex būore q pñet ad subtilitatē pte ē ex apatib⁹ calis. Et legē ex b apate tūllis pñina succellua: z dolor extrē sius i longitu^o: z pñurbatio anbelit^o: z febris acuta: z pulsus serin^o: pp nāz apā: qd ē in tali mēbro neuropo z pāniculo: z ē diuersus pp nobilitatē mēbz: z vicinitatē ipsi^o ad cor: z sentit isfirm^o inflammationē: cū valida sit atq; forz z ex ispiratiōe fridi aeris magis mitigat^o sitis: qz ex potu aq fride: z anbelit^o ei^o ē paru^o z frequēs. vñ in hui^o cura: tiōe: flōmia ē necia valde i pñ. Et nō determinio i hac egrit^o tudie ex q pte fieri debeat: qz ex qñq; pte fiat pfer val de: oīmō fiat ex basilica: minuedo b sanguie sz dīspōnē isfirmū: quā iuenis: pñderat^o tñ pñonib⁹. s. etatē: cōplonē: re gionis: pñuetudis: z tps: z minue d co plus vl min^o sz debilitatē z foratū^o pñtēti: z fac isfirmū abstinere a cibis grossis: leniēdo ei^o iestina. Sz feci te scire sup^o q dīa ē iter lenitiū z laxatiū. Et post qz lenieris iestina: purga eū: put tibi videbif pñentis: pñ acuitatē z nāz huiusmodi peccāti. Et put tibi vl apa b nō accidit nisi ex cholera subtili: z purga eūz cū sero capno coagulato cū lacte fici. z pone in sero dicto de reubarbaro z de myrabolanis citrinis: z violaz: z ligritie: z nenufaris: z modicū ex myrabolanis idis: qz forsan aliqd de būore ē aduultor: z pone ē in isto laxatiuo aliqd de scamonea cū bis q bñt suā malitiā frāgere z remouē: z ppe cū. s. foratib⁹ flōm: sic acetola z sticados. ¶ Receptio vñllis valde i b casu. s. x. feri capni coagulati cū lacte fici. lib. j. z in iplo ifunde ex myrabolanis citrinis z ligritie: viol. nenufaris. aii. aur. v. idoz. aur. iiii. reubar. recētis. aur. j. z cōquasent optie: z pmancant sic i dco sero p nocte vnā: z colēf optie expmēdo: z adde buic colature syrupi mastitis. z. s. z octauā pte aurei vni^o de scamonea: z da isfirmo b ad bibēdū: mollificato corpe pus cū medulla cassie: stule distēpata cū decoctide scolo pēdrie sicce z cū syrū. rosaceo scō ex rosīs recētibus. Qz si tps fuerit sicci^o: da ei de syrūpo violaceo: z cōcedat pñina aī cibū: sz post cibū minie. Et da ei panē ablutū: z postea i aq ifulus dōec tumeat. postea ifrida eū i puteo: z pota eū aq i puteo ifridata: z b facias dōec generit tussis: z febris fuerit mitigata: z dolor sllr mitigat^o: z si dimittat istd regimē: dōec dolor z febris z tussis cessauerit: demū da ei aquā ordeī rōnabif factā ad bibēdū. Sciedō q modorū ni medici multū sunt longinq; ab opione Sal. in faciēdo aquā ordeī: eo q ipsi frāgūt ipm pñtādo aīq; bñllia: ad faciēdū istā aquā: z isti errāt a via vñtatis: eo q in vno qz seie iquātū ē semē ē. pita nālis: anteq; accidat ei aliqd q

Not^m valch^m
videtur

Cap. 7^m. Quod est de passionibus diafragmatis.

Complete sunt cū adiutorio Dei re-
memoratiōes de egritu
et accitib⁹ q̄ sūt i pectorē: nūc intēdo in h
loco rememoratiōez facē de passiōib⁹ oia
fragmā qd̄ costina dī. Scire itaqz dōes q
oia q̄ dīxi accidere de egritu et accitib⁹ i passiōib⁹ pec-
toris accidere et uenire sū p̄ter in B. s. mēbro. Tū acci-
dētia q̄ in isto emergūt sūt quiora et p̄iculosiora accitib⁹ q̄
sūt i pleurest i et apate lateris. Et h accitia sūt febris: et do-
lor p̄guitū et tussis. Et dolor i ista passiōe extēdī ad la-
tus tariboa q̄ sūt oia pectoris sūt iuncta: q̄z loc⁹ ē supra
ossa q̄ dīr carlūz: sūt ossa pectoris q̄ nō sūt adiūcē iun-
cta. Et sio cer⁹ q̄ apata q̄ sūt in isto mēbro: lōge sūt gra-
uioza et p̄iculosiora apatib⁹ q̄ sūt in alyz mēbris et p̄tib⁹
pectoris: eo q̄ i h apate sūt p̄tinuo p̄urbatio mentis: sicut
ēē i p̄nīculo cerebri. Et cura b⁹ ē cura p̄dā. s. cū flōmia
et mollificatiōe vētrī: cū latīno p̄scriptor: da ei syr-
pus d̄ panical. siringoz: et oia ista fiat cū regimie iaz dī-
cto: et si placuerit Deo ḡloso q̄ resoluat apā dictū: abiqz
eo q̄ deueniat ad sanieit i firmo p̄fect⁹ maximo et i uua-
men. De si deuenierit p̄dictū apā ad sanieit: q̄uis illud fiat
tardi⁹ et rari⁹: agē debes quēdam modū docui et alyz. Et ca-
ueas tibi ne sēqris appetitū patēti i cibis suis. et custodia
tur et ne mistri et altāres moueāt eū: v̄l p̄mittāt facē inco-
ueniētia: qm̄ modic⁹ error i ista egritu cē pōt cā magni
nocumētū et egritu^{ms}. Et postqz cognoueris q̄ sit liberat⁹:
reduc eū ad suū regimē s̄uenti cibi et por⁹ paulatine non
largiēdo ei subito. ¶ Et nota q̄ in q̄cūqz mēbro neruoso
fuerit apā: pulsus i ipso erit ferin⁹: et i oī apate orto in aliq̄
mēbro pectoris: v̄l in suis p̄nīculis: et i diafragmate: erit
anbelit⁹ paru⁹ et frequens oīno: et maxie in apate pulmo-
nis. Et bucal⁹ iaz locū: sūz sufficiēt de mēbris supio-
rib⁹: nūc autē incipe intēdo tractare de mēbris iseriorib⁹.

¶ Explicit liber primus.

Liber

Incipit liber Secundus qui continet tractatus septem: quorum tractatus primus est continens capitula sex.

Capitulum primum. Quod est de egritudinibus intestinum generalibus.

Ita seruus regis

aliqui egritudo. Sapata: quod gignit in vix vel canalibus: vix cibaria sunt praesire. Et si in intestinis gracilibus: vel in alijs: et dolor quod sequitur in istis est continuus: et maxime si aqua fuerit ex cholera: vel ex sanguine: et est pole quod si aqua sit absque febre et siti. Quod si ex aqua sit oppilo canalis ex toto: dolor erit fortissimus: et quod nutritum non poterit inde transire necesse est ut vomitu eiciat: quare morietur infirmus subito: tunc per interitus doloris: tunc per prohibitionem transire non trimetur per intestina. Et si dictum aqua fuerit ex flatu: infirmus non sentiet idem magnus doloris: et pole erit ut dissoluatur illud aqua: et maxime si fuerit ex subtili flatu. Quod si fuerit ex flatu grosso: assilabit humori melico: excepto quod non percipies aliquam calitatem: sicut percipis in humore melico. Sed melia quod ex cholera adusta gignit: est subtilioris sube ol modo oibus alijs speciebus melicis: et lentioris et velocioris motus. Et illa quod sit ex flatu grosso est tardioris motus valde: et grossioris sube. Quod si fuerit ex sanguine adusto: erit mediocris et subtilitatis: grossicie: tarditatis: et velocitatis. Aqua autem quod oritur ex melia est grossioris et densioris sube valde aquatius alioque humoribus: eo quod melia est grossior alijs humoribus. Et modus aquatis melici est: quod illud aqua ad magnam deuenit magnitudinem: et est absque foni doloris: ille dolor similis putridi formicaz. Cognoscendo firmiter quod aqua factum ex melia nullatenus potest recipere digonem. Et scias quod cum dico flatum vel ex flatu: cholici vel ex cholera: sanguine vel ex sanguine: melici vel ex melia: non intelligo vniuersimodum. Quia cum dico ex flatu: intelligo quod copio ipsi aquatis sit humida et frida in potest. Et cum dico flatum: pole erit quod sit humidum in potest: sed non erit frigide complexio: per calitatem acqum a putredine. Et si cum dico ex cholera: intelligo illud quod est sube subtilis: et est copio et calida et sicca. Sed cum dico cholericum: intelligo quod sit complexio calide et sicce: et est suba non erit subtilis: sic quod sit ex cholera vitellina et suis silibus. Et ita dico quod cum dico ex sanguine: intelligo quod sit complexio calide et humide temperate: proportionate complexio bovis. Et cum dico sanguineum: intelligo humores derivatum ad aliquam rubedinem absque perfecta puerione ipsi humoris et sanguine: aut intelligo de sanguine nalis quod per excessum alium superflue calitatis ad aliquam declinat adustione. Et eodem modo intelligendum est de melia. Quia cum dico ex melia: intelligo humorem fride et sicce complexio: quod est vniu ex quatuor elementis vel humoribus corporis. Sed cum dico melicum intelligo de quocumque humore puerio ad mellam: non per viam nalem laudabilem et perfecte: sed quod deuenit ab ordine nali ex aliquo adustione: et si humor non est nalis: nec ex elementis corporis. flegma autem quod est fridus et humis: aliqui ex vltiori digone puerit in sanguine nalis: quod est vniu ex elementis corporis: quod nullatenus fieri potest ex alijs humoribus adustis: eo quod cinis quod adustione est incinerata: non potest ad temperie reduci. Sic et humores quod per excessum digonis ad adustione deueniunt: non possunt ad equitatem et temperie digonis villo modo puerit: et quod buculis diuani ab interioe: per aquam ad eam redire interio. Quod si infirmus sentierit doloris in parte illa quod est sub stochorita: quod ille dolor sit continuus et pueras: et cum si febricitauerit continue: scias quod tunc erit aqua in aliqua intestinum. Quare si moria est necia: minudo de quantitate: put tibi videbit expedire. Considera tamen additionibus supradictis. Si vult: etate: et per: et studie: regionem: et da et ad bibendum elarium quod sit resolutionem et mitigationem: sicut est elarium factum ex flore camomille et rosis recentibus: et flagia quare presunt cules croci: et semen lini

Tractatus

ana decima per predictorum: pistentur quilibet per se: et cribrentur: et sufficiant cum syrupo de scariola. Dosis est: sit podus trius aureorum cum aqua rosae in qua cocta sint panicalia: quod est species iringorum et malicis: tadium bulliat donec mutet saporis: coloris: et odoris: et abstineat ab omnibus cibis grossis: abstineo sibi a carnis oino: et ponat super ventrem oleum ro. aromatizatum tepidum cum magna quantitate cori imis madesacti desuper: et itera illud. Cori calum madesactum in dicto oleo pluries. Et sufficit ei in cibo: put tibi vix in die duo oua. Et cum dolor fuerit mitigatus et febris fuerit diminuta. vtere et isto eodem regi mine: donec oino accitua sint ablata: sciendo ita quod optimam curam adinuenisti: postea reduc eum paulatine ad suam consuetudinem nalem: vix quo perfecte fuerit liberatus. Et scias quod oia aqua quato fuerint perpinquiora stochorita sunt piculosa. Et iteque ista aqua potest fieri in intestinis magnis et in gracilibus seu pueris: quod sunt in gracilibus sunt maioris piculi quod que sunt in magnis: et cura est cura prescripta.

Capitulum secundum. Quod est de debilitate vniuersi expulsiue intestinum

Listud

accidens vel egritudo potest aliquando accidere in vno intestino vel in duobus aut in pluribus: quod non potest vel quod non potest perire: pellere supfluitates retentas in ipsis: quibus istud videatur ipse pluribus medicis. Sed sal. banc egritudo esse affirmavit: quod dixit quod virtus expulsiua intestinum aliqui debilitas inter quod non potest expellere feces et supfluitates per inferiora: et si non vltius declinat: nisi in vnu quod dixit quod si non est occultum medicis. Et si egritudo quod accidit est valde piculosa: quare idiget subtili piperatide et oderatide: eo quod dicta debilitas vniuersi expulsiue quibus accidat a debilitate vniuersi expulsiue nalis: non tamen est a debilitate vniuersi expulsiue accitua sit voluntaria. Viri autem nalis est illa quod puenit principali ab epate: vix retentio quod puenit a debilitate ista: vniuersi solo modo facit accidere doloris fortis: eo quod interstina non possunt expellere feces per inferiora. Illa autem retentio quod sit a supflua humiditate viscosa quod est in suba villosa intestinum: non facit doloris fortis: quare cum videris hanc egritudo euenire alicuius humore subtili et cognoscendo eam ipsam: vix beat per cedere dicta passio: et omni sciueris per certo quod deca debilitas expulsiue fuerit ab intestinis. Et quod deficit in motu suo nali expellere quod debet per secessum. Et oportet quod de vniuersi nalis: sicut scis sunt digerere et puerare cibum. Et in si est mebro sunt iste operationes quoad modum in alijs membris. Et digerere et puerare cibum et puerare cibum: et digerere: expellit quod idiget expulsiue. Et an oia ista opera virtus attractiva et retentiva. Et iste operationes nales aliqui sunt quod sunt mediatrix interstis: expulsiua per certo scim: quod est cum instro. Alie vero quod operantur absque instro non sunt sic apparatus: et per certo sci mus quod instro b expulsiue est principalis epar. Quare studeas ipsum confortare toto posse cum medicis sibi puenientibus et ap propatis: sic cum pulpis passulaz: quoniam hnt ipsum fortiter im pignare. Et epar et adhibere lupi assatum b ipsum mirabiliter a tota specie confortare: sic a sapietibus et relatu. Sed. Et dictus epar lupi in suis medicis recomendat quod b epar bovis fortiter confortare. Et receptio puenientis ad hanc egritudinem. Et scis rosa et folioz ipsaz: passulaz: nuculeatay. an. j. j. ligritie mudate et eupatorum. an. pres. iij. j. vni: et absinthij et sandali: cinamomi: et malicis. an. qrtaz pre. j. j. terantur vniu quod per se et cribrentur: et adde istis de balsamo an. j. di steperatu cum melle: et officina predicta cum syrupo corticis citri facto cum nucbaro. Et dosis est: sit podus. iij. an. Quod si non haberes balsamum: pone loco eius tantum de optimis ambaz: et iunge locum cum oleo nucum antiquaz: et pinguedine anatum: quorum presunt et cules: et pycies desuper vincturaz ex macis grosse pistatis quod sufficere videatur: et hoc facias omni die donec fuerit liberatus: et pota infirmus aqua mellis: quod de leui

Secundus

A lenti spargit p mēbra: et est absterfus: qd ipse ē qn sup fluitates viscole adbereat intestinis. Et h facies qñ scie ris qd egr^o fuerit a dōbitate et corruptioe vñqz inter stinoz scā ab hūore illis exstite. qñ necē ē tibi scire et cogno scere vñ pcedat h egr^o. Can a debilitate vtutis nālis so lūmō: an ex supflua hūiditate: vel ex supflua abūdantia hūoz: illis pgregatoz: ex qd testia pbibent recipe vñ res: vñ si pcedat ab ābab^o sūt. Et h cogit pfecte ē valde difficile. Et iā scripsi tibi sup^o curā gūalē i hac passioe. d q put mibi vñ poteris satis ē pter^o agēdo fm q dictuz est ad sine dōbitū poteris puenire. Et recordor cū eēm iuuenis: qd h egritudo accidit cuidā rustico: q post multū laborē in tpe cato biberat aquā fridā in magna q̄titate: qre duenit ad b q nō poterat feces eycere ab intestinis: et bebāt idē dolore: et forte q vir poterat sustinē. qre labo raut circa curas illi: hūdo p̄stūi semp a medicis mei tē poris: a qd nō auduit aliq nisi vana: qre iui ad p̄z meū vñqz ad villā ybi morabatur: feci eū q̄titate scire h egrit tudis: et dubitationē meā circa ipsas: rogās ipsz vt me re cificaret in dicta curas: q mibi posuit libz vñ in mani bus: et ostidit mibi hba dā q iā sup^o lūz memoratus: dñ cēs mibi: recede a merz vade viā tuā: et non loqris mibi ampli^o de h negocio. Et ego supplicauī ei vt mibi apre dicē vellet curā istā: et ipse tūc apuit libz: et ostēdit mibi ebatā dicēs: p̄pice h qñ si inueneris h curam: bñ qdē. Sin aut suspicor q nūqz scies medicinā: et caue ne apli^o in ea studeas: et tādē reuerfus fui ab itinē meoz: legi i l^o illo iādū donec cogui illd qd supradixi: et laborauī i cura illi^o donec fuit liberat^o. Et post aliqd tps redit p̄i meus ad merz: et dñuit a me de cura illi^o rustici: et cū audiuī eam quā fecerā: gaudius fuit: et vberemter alleuiat^o fuit ide ab il la ira quā collegēat fr me. Et h egr^o quā iā dixi sit raro.

C Cap. 3^m. Quod est de ventositatē intestinoz.

E in intestinis qñqz retinet v̄tositas resor luta ab hūozib^o subtilib^o a ligdis ve lut aq: pulsus istoz sit tormosus: vna p̄cul sio alteri iritac pp iritacionē et iuoluciones q sit in intestinis: h bac de cā retinent feces que nō iueniūt viā vñ exēat. Cura huius est inunctio supradicta cūz oleo nucū: pinguedine q arabice dī alga anatis an. Et scias q in oi retētiōe fecū: siue fiat ex v̄tositatē: siue fiat ex debilitate virtutis expulsiue: quando exeunt: semper sunt liquide: et absq sanguine: et fanie.

C Cap. 4^m. Qd est de retētiōe fecū i suis speciebus.

E fit aliqñ in intestis q retinet feces olno pp grossitiē et duritiē sue sube: intū q efficiūt qñ lapides. Et h egr^o qñ accēdit: nō sit subito: qñ sit nō est nisi ex p̄nuo vñ grossiāz rep̄ stipticāz. sic ē vñs frequēs feminū myrte: et suoz stituz. Qd si nō fuerit ex comētiōe stipticop: tunc feces nō subito exicāt s paulatine. Et cura hui^o retē tiōis fecis ē dare ifirmo ad bibēdū syrūpū de centaurea cū dcoctiōe violaz: aut syrūpū violaceū cū dcoctiōe cent auree: et clysteriga patiētē postq fueris cert^o q dolor ē i intestinis isferiorib^o cā aliquid occasione p̄dictarum.

C Cap. 5^m. Quod est de excoziatione intestinoz.

E coriant aliqñ intestina: aut ab hūozib^o acut^o mordicantib^o ipsa: aut ex veneno ebibito acuto. Et cura hui^o ē ea q bñt solidare et linire sic sūt pulces scē ex fa rina risoz: et amidi: qñ ista bñt mitigare mordicantēz et solidare: et effect^o istoz sūt laudabiles. Et si clysterigabis cū aliq istoz: erit maximi iuuamētū. Et p̄fert ē valde cly sterigatio cū lacte capre: vñ camelaz. et olo ro. id qd bz cāz remouē: et rectificare cōplonē: et ifridare ē syrūp^o ros.

Primus

25

E cū rosis sicis: et aq ro. cū se. p̄sily affanti: et itegri si cā si fue rit ex veneno. Qd si fuerit: nulla res posset esse nocibilior: neqz mag mortifera sit ista. Qd si a p̄n^o b^o passiois scie ris: eam eē ex veneno certissimē dare dñes ifirmo ex optio smaraldo pōdus. vñ gnoz ordeī optie trito: vñ sem perato cū aq ad bibēdū: et videbis i ope b^o: et in effect^o rez mirabilē accidē: et euenire illi q sumperit ipm: qñ icōi nēti post assumptionē h^oicipit hie āgustia cordis: et vñ ei q oia mēbra ei^o eradicē abiuicē. Et si post h sudauerit ifirm^o dormiēdo: p̄stati bēas q erit libat^o oino. Et fac q ille q sumpsit smaraldū abstineat a cibo oino vñqz ad decē horas: vñ salti vñqz ad octo. Et qñis itētiōis nfe nō sit h curā de venenis determinare: sic p̄raseo. Et oportuit me de his aliqd dicē pp illud accūs qd bz. Et iā vidi tpe meo q baly qdā bebāt p̄cubinaz: cui supuenit v̄lce: ratio i testis gracilib^o cū solone magna. Sz feces cū ma gno expellebāt dolore. Et ego laborauī diu i cura illi^o: i tñ q sessus fui i illa. Et durauit illa egr^o: i illa dispōne vñqz ad t̄p. dics. et mirabar de illa egritu^o putās q ex hūore. Sz ad vñ^o vidi q cū stercore exiuit interioz pelli cula intestini. et postea vidi alia vice q alia pellicula inte stini. exterior emanauit exteri^o cū stercore i lōgitudine vñ palmi et mirat^o fui ex h cogitēs q aliqz humoz non possz eē vñlō mō tāti acuminis q possz facē tātā excoz iationē vna vice. Et demū p certo cogui q vna ex suis scia tis: venenū ei p̄pinauerat ad bibēdū. Quare p̄stanti habui q nulla spes eē poterat de sua libatione: et sic inde mortua fuit ex illa egritu^o volūtate dina: et exptū est q suspēsiō smaraldi in dissinteria et in hemoroidis exstis mirabil^o efficaciter inuā. Cū āt libat^o fuit: euasi a ma nib^o dñi baly: et suoz boiuz: rediēs sibiliā: vidi i vñ qdā berbā quā putauī eē additiō s̄fulestre: et nō dubitabā: ceptū de illa comedi modici: et ide habui dissinteriā ma gnā: cū dolore vētris: et cū p̄nēi sibiliā ad huc durauit dissinteria: tūc suspēdi sup vētrē meū smaraldum vñū: et aliqd posui i ore absq triuratiōe: et libat^o fui icōtinēti. De lera āt venenola sūt inūcrabilia. Et pp h glz sibi caue dñ ne comedat aliqd nisi cogitāt illd: et neqz tēptet nisi beat secū smaraldū: vñ t̄heriacā vñlō mō. Et iā rep̄it q p̄les vulgares et vetule: qd de d̄struat et p̄fundat: q q p̄la co gnoscūt ex diez olerib^o venenosiss mortiferis q medicī fa ciāt v̄l cogitāt: qñ illd qd scitū medicī de p̄dic^o nō ē nisi vt sciat eoz accūtiā remouē et suis nocumēt obuiare: et si vt sciat ipa i se et i suis effectib^o alio mō: nisi fuerint ifide les: et suas fides p̄pas voluerit dnegare: et pp h glz medi cis tencē obfuarē p̄cepta Dippo. i B casu. Que sūt q q libz doctor i me^o nō dñ aliqū discipulū docē: nisi prius iurare faciat ipz ne vñt medicis mortiferis vñ veneno sis vñlō mō. Et p̄i me^o cū essez puer: et discipulus su^o i me diciā: me iurare scē vt nullaten^o medicinis venenosiss vñ mortiferis vñ dberē. Et cū sic iuuenis eēm et nouus in me^o: ibā de vna ciuitate in altā practicādo. Quaddā vice sic eūdo sociat^o fui vñ p̄ditiō: q a me occulte besttabat discere aliquā me^o mortiferā. Et ego ab illo hūerā in fendū penā vñā terre quā mibi abstulerat. Qui dixit mī bi bēas eā de cetero a me liberā et securā: credens q ego essez de illis q pp pecuniā p̄ditiōez facē deberē: et meam corūpe legalitātē. Et ide adulator quē de d̄struat et p̄fū dat illd dixit mibi palā. q ei dare deberē medicināz. q velociter possz occidē: cui iurauī p deū rez p p̄ certa ve ritate q nihil de talib^o cogitēbā: dōo ei q medic^o in q̄tū medic^o de talib^o scire nō dñis: vt cogitāt et sciat ex eis ac cidētia remouē. Qui dixit mibi. Quō a me vis te occulta re et celare: postqz tibi meū secretum tale volui p̄dere et māifestare: qre tūmū valde et dixi ei. Secretū tuū qd mi Col. Auer.

*Smargodus in di
sinteria vñqz
et p̄ditiō. qd
nūqz vñqz.*

Distoz

E

**Ad hemor
roidas et dis
sinteriā. idē
c. p.**
Distoz.

G

Hot.

H

Distoz
alia.

D

Liber

bi apuisti a me nō māifestabif alicui ppetuū. Et postea dixi ei: expecta donec pquirā libzoz: tōmū faciā tuā volūtātē si dō placuerit. Qui dixit mibi: qm̄ vis vt expectē. Rādi: da mibi spatū. xv. diez. Et illū terminū q̄fuit: ga affectabā fugē ab eo: tui dic illa i magna angustia t trībulatōe. Adane at scō mīst p me. Et ego timui ne mīteret illa de cā: qre volui ad mortē. Et cū venissēs ad eū vidi q̄ tā De: cui nomē sit bndictū i scla: punierat eū: t inueni illū facētē: pstratū absqz sensu t itelluctū vt me nō cognosceret cā sue egritudis. Et tūc studui i cura ipsius donec fuit alieniat: t tūc sibi māifestauī cor meū: dō ei q̄ obfubā pcepta Hippo. i B casu: t pī me: et me pstrīperat ad facīm: qre post paucos dies studebat i dīstruēdo me de psona: s grā altissimi creatoris euasī ab illo piclo: recedēs ab illo loco. Et ga buculqz elōgar: sum a ppa lītēdō: nūc ad eā redire itēdo. Et dico q̄ q̄dū vīlū: t vīlcratio itelluctoz: fuerit modica: curari dō cū pultrī: su pradictis. Qz si creuerit vīlcratio: adde aliquid de gūma arabī. afflata: t sibi sibi. Qz si ex dicto vīlere sanies emānat: rī: dabis ei p ad bibēdū mūdificātia: sīc ē aq̄ ordet cū melle: aut aq̄ ordet sola: put tibi videbif cōuenire. Et donec vīl: nō pforauerit tunica seu pelliculā itīscā ite: stīctō: ē desperādū de cura istī: sī nō solū p dca tunica fuerit pforata: venietia t alia fuerit penetrata t ex: coriata: nūc nullaten: speres nec cōfidas de salute ei: et si elles pbior medic: totū mūdī. De his at q̄ multū pferunt vīlcratōi itelluctoz: ē terra sigillata ppiata cū aq̄ mellis: aut cū aq̄ in q̄ modicū de cetaurea lōga sit bullita: t syru po ro. Terra sigdē sigillata pferit medicis mōtiferis. Et pole ē aliqñ q̄ talib: fluat sanguis pferiora. Qui si fue rit valde rubē: erit ex apīse alicui vne in pīl: illis: t cura b: ē potare ifirmū aq̄ vel succo plātāginis cū decoctōe masticis in aq̄ ro. t pferit sīlī in b casu terra sigilla ta cū syru po masticis. Qz si sanguis nō fuerit multum ru be: s affilabif quodāmo aq̄: tunc est pole q̄ sit ex pou sanguisugē: ē i fundo stōchi. Et cura b: ē bibē decoctio nē cetauree: vt nigelle: arabice dī scaumis: aut comedat synapi cū aceto. S3 si cū dicto sanguie. saquofo appuerit aliqd sile saniet: tūc signū est q̄ pcedat ab epate. Et tā su perī sufficiēter locut: suz de palidib: eius t suis curis.

Cap. 6^m. Quod est de hemorroidis.

Pole est vt exeat aliqñ sanguis p i feriora a loco illo q̄ ē tūc anū sczū inferiori pte ossīcu itelluctū: qñ pīnuat: sūit ide hemorroides que t magne ad mōm mozt: t aliqñ fluit ille sanguis ab vna illaz venaz: q̄ ter mināt ibi. s qñ apī: t exī i tpe notoz: purgat ide totum corp: qñ ē sup repletū: oūmō vī nāl expulsiua fūit for tis. Et cū sic ē: nō ē strigēdus vīllo mō: cū pferat mltū i pur gatōe totū corpis. Et sit ēt ex exuberātia būozis mēlici mixti cū būoze chobico acuto. Et iste ēt sanguis si d3 strī gi qñ sit a fori: vīuz t sua bōi: qñ ē sanitas totū corpore: t pī ite p flūē p ista loca alicui āputata vt si alicui mu tillata fuerit man: vel pes: eo q̄ sanguis q̄ pīueuerat nu trire mēbzū illō: si remāeret i corpe ppararet ips ad egrī tudies aliqz. v3. ad āpata itīscā vīl exī: qre nā igēat expellē ips p dca loca: qñ ē fori. s sūmarie dico q̄ nullus sanguis q̄ p vīaz purgatōis emanauerit ē strigēdus vīllo mō. Cognitio at ill' q̄ a fori: t bōi: vīuz expellit: ē ga tal sanguis ē niger t mali odoris. Et si fuerit ex replo ne cogit: ex pcedēti pīue: t pīuti. v3. si assuet erat come dere panē gīluz t siligineū: t nūc comedat panē mūdū: t de carnib: si pīueuerat comedē carnes subtiles: t nūc co medit gīlas: t pīueuerat mūtōde vī: t mō dimisit eā: si mltib:.

Cura at b3 q̄ sit ex replone: ē minutio vene: t

Tractatus

stratio cibi t por: t b egrī: dī ab auctoribus ragadiē. Est et alia spēs flux: sanguis p ptes istas: q̄ sit ex retēdōe secū: illa dca scidit an. Et exī ide sāguis: t aliqñ sanī es. Que qdē nō ē ex spēs pdcis. Et sit interdū ista retēdō secū vna vice post aliā: ita q̄ ide sūit scissurē: ex ill scis suris sūit hemorroides. Et cura istoz est difficil valde. Et cura b: ē vt facias sedē patiēte i decoctōe camomille: t ci maz myrte: q̄rū ptes sūnt eq̄lee: q̄b: mīscat aliqd mell.

Qz si egrī: forior fuerit: fac ei bāc medicinas q̄ ē mōd fortis. s fac vt fundamētū ifirmi optime abluat: t postea fac eū sedē sup coriū vnum sup qd sparsus sit puluis iste x. gallaz cōbustaz: t camomille nō pīuste. an. ptes eq̄ les: t mīscat cū aq̄ dulci: s siccē ite: t pulueriscentur: t spargāt sup ocn coriū: t sedeat ifirm: d3 sup: t b faciat sp qñ ab afflilla leuat: t sedeat sic p spatiū vni magne bo rez: t stude vt itellina mediocriter mollia exīstāt: comedē do lactucas: t cucurbitas decoctas: nisi fuerit egrī: q̄ pbi bet. Et ficus sicce cū amygdal sīlī sūnt bonē: t ficus sicce etiā madefacte in oleo dulci pferūt. Et comedere ēt pū na aff cibū est bonū. Et vīr dico q̄ lenire itellina q̄cūqz mō fiat donec fuerit liberat: est bonū cū pdcis t bis sīlī bus. Ego buculqz put mibi vī sufficiēter sum locutus de egritudinib: itellinoz: t suis causis. Nūc aut itēdo de egrī tudinibus renū determinare cū adiutorio Dei.

Tractatus. 2^m. Qui est de egritudinibus renū vesice t virge: t continet capitula octo.

Cap. 1^m. Quod est de renibus in vniuersali.

En qdē sic ocn ē: mēbzū officia lez: nēcū corpī i recipiē do vīnā t nutritū renes a sāg: t supflui tatibus delatis cū vīna ad ipsos renes: t poi eozū sūnt dens: t corpōis grossi. Et de egritudinibus eoz est lapis q̄ ge neratur in eis: t incipiāt ab ipso.

Cap. 2^m. Qd est de lapide renū.

Renib: gdes gīant lapides: quē admodū i gbusdam aliqz mēbzis pīueit fieri. Et ego vidi lapidē ge neratū ibi ligua cuiusdā viri: pībentē ei lo cutōz: t eo remoto lapide rebabuit vir loq̄lā. Et gīat ab būozib: gīlis q̄ idurāt adiūicē sīl: dōc ad lapidē pīutū. Et lapis qdē renū nō ē oīo sīlī i duritie lapidi vesice: nec gīat in pcani: renū: sīc lapis vesice i pcani: vesice: imo gīat adberēdo corpī renū: sīc lapis q̄ iūit sub ligua. Et hac dca dolo fori iūit i dolo renū: t augmētā dōc a nā exī: expellat. Et p exīlōz: ipi: a loco remāet ibi vī cera: t sē sibi: dolois. In lapide xō vesice nō pīcipī do lor: nisi cū venerit ad collū vesice t ēt alia dīa: ga lapis renū nō ē i termio duritie t dēstīat t siccitat t magnitu dis lapidis vesice: qre lapis renū citi: frāgīl t pīuertīat q̄ lapis vesice. Et gīat qdē lapis i renib: a supfluitantib: creat a cib gīlis t vīscosis: t a dōi: vīuz renū. vī ibi pau latie supfluitates coadunāt: t idurāt p pīgestiūā ipozū renū: q̄ nō pī ipas sufficiēter dīgerē t pīumē. Et post q̄ la pis pīrmat: ē i renib: t nā expellit ips ex excoziā i illo exītu renes: t interdū excoziā ex co vene. vī sāguis mlti exī cū vīa. t sine vīa: t aliqñ dīct: lapis itū ifigī reni b: q̄ i sepōne ipi: frāgīl vī apīf arteria t sāguis q̄ ab ea emanat ē mag rubicūd: t lucid: t sīlīlīozis sub q̄ san guis venaz: t fluit i maiori q̄m: itū q̄ mltū dīlūtāt i firm: t accit qñqz q̄ vī remouet lapis ibidē sanies pī creat: t dolor ibi pīue figit: dōc libet ifirm: vī mona tur. In curatōe igr istī egritudis sic pcedēdū ē. Cōst dera cū icipiūt b3 accitā appere: vt ībiles regimē pati entis: pādō ei panē dīl sērmēatū cū spogis decoctis: aut cum

A cū viticis coclis: aut cū auellani: vñ gñis pini. Et cib⁹ q
pre ceteris comēdat i b casu: sunt aues pue q noianf al
besbes scē i taspbea: pulli ē: gallie p̄pate in taspbea si
mīlir sūt bone: et appropate i hac egri⁹. Et p̄stiacē ē: q̄
uis sint q̄sē sube p̄ferūt buic egri⁹ sua p̄pate. Et lenias
istia ei: dādo ei sic⁹ siccās cū nucib⁹ ad comedēdum. et
postea purgāb eū cū me⁹ laxa⁹ q̄ bēat illū būozē q̄sūz
ēuare. (¶) Medicamē cōpō ad B. x. bdelliū oppopo
natis: fapint: et seio vitice. añ. añ. j. daucis: se. melōis ex
corticat: et se. apy. añ. q̄rā p̄rē añ. j. collogn. octauā p̄rē
aũ. j. Jncidat collognida mītilime. Et mīlceat cū ea
tāndē pulueris oraga. et amig. dūciū excorticat: et p̄i
stataz: p̄stēt oia et p̄stāt cūz syrupo lgnabi: et dēnt ex
co añ. v. distēpau cū sero capno i q̄ dissoluta sit medulla
se. cartami. Et si si purgaret sufficēter adde añ. j. cū vi
midio de dicto medicamē. Et custodiā p̄tiēs sic sit in
alys laxatiuis. Et scā purgatiōe reges euz i cibis sic dicit.
(¶) Et dāb ei ad bibēdū oī die de bac dcoctōe q̄. x. ligri.
mūdare: capilloz. vñ. oliuā de seio melōis: et se. āgūric: et
sparagi. et panicald. añ. aũ. j. Et adde istis reb⁹ aliquid qd
moueat et excitet renes ad attrahēdūz velociter ex reb⁹
būib⁹ acutiatē cū calid⁹ et abscq̄ aromatici: q̄s bēat aliq̄
horribilitatē: et horribilitas ē dispō media iter rē aroma
tica et bñtē malū odorē: et bñ iō q̄a renes ab epate trahūt
sang⁹ aq̄uz q̄ nō ē p̄fecte digest⁹: bñdē ita vñ sit p̄ueniēs
ad nutriendū cetera mēbra: illa supfluitas aquosa noīat
vriaz: iste sanguis mix⁹ cū vria ē bñs horribilitatē et ab
domiatōes: q̄a oīs supfluitas q̄ p̄cedit ab epate sensibilib⁹
bz abbotatiōes cū horribilitatē: et q̄a renes ex tali sang⁹ nu
trū: iō delectat in ipso et siles odores appetūt: et cū asse
ctuositate sibi attrahūt: iō p̄cipim⁹ ponē i medicis renū
ea q̄ bēant aliquā horribilitatē cū abbotatiōe: sufficēter
in b i medicis renū radix apy cū spica romana. añ. aũ. j.
5. Et dcoquāf i. x. 3. aq̄ dōec redeāt ad medietatē. Et po
ne i bac colatura. 3. j. syrapi ligitie: et 3. j. syrapi corticis ci
tri. Et oī nocte circa matutinu post decessiōe cibi a stō
cho p̄pinabis ei ad bibēdū cianū vñū. Et spero q̄ si ita
reperis infirmū q̄ liberabit abscq̄ mictu sanguinis.

C Cap. 3. Qd est de restrictiōe sanguis q̄ exit de vga.
I aũ lapis explius fuerit i icōtinēti leg
tur sanguis mict⁹: tūc alr ē regēd⁹
isfirm⁹. q̄a icipe dōes a sōmia basilice d̄ytri
bazby: minuēdo d̄ s̄q̄ f̄z tenozē vñū patieq̄
et po itea stude restringē sanguinē: si fluxerit i maxia q̄ti
tate. (¶) Medicamē striges sang⁹. x. caude egne et mu
scib⁹. berbe q̄ inuenit sup cortices q̄rcus: rolaz recētuz.
añ. añ. j. et pōc cū istis aliq̄ q̄ bēant mollificare: sic semē
liniz: flos camomille: q̄m si si feceris: nocebis isfirmo po
nēdo tū stiptica: q̄a ide būozes q̄ ibi sūt p̄strigūt et indu
rant: q̄re dolor fortiter augmētā: et p̄p b̄ addes p̄dictis
medicis flores camomille: et semis lini. añ. añ. j. Cōquas
sent oia et bulliāt i. xiiij. 3. aq̄ dulcis donec redeāt ad 3.
p̄rē. Et b̄ iō q̄ ex stipticis cū difficut⁹ exbūt vtutes co
rū: et postea colabis: et illa colatura adde de syrupo ligr.
et de syrupo ro. et de syrupo de mastice. añ. 3. 5. et bibat eas
in mane tēpestiue: abstīnēdo a cibo donec dīcedat a stō.
Et ciba cū pane bñ fermētato cū pulis saci in taspbea.
Et iterdū dāb ei d̄ gūcbaro ro. et aliq̄ de citrulli medul
la: sic decoquere pullos cū medulla citrulloz mag⁹ cō
mēdo q̄ cū medulla cucurbita. Et cū p̄strictus fuerit san
guis: sanies mūdificata: et dolor p̄tinu⁹ fuerit: tūc dāb ei
ea q̄ sint mūdificatiua et absterfina: aliq̄nū dīccatiua.
(¶) Medicamē a b̄ cōpō. x. spicē nardi: lgnati: sanies
ligri. mūdare: q̄m q̄s istaz mediciaz appropata ē in iu
uamēto renū: et vesice: mēry: et pulmonis: cāne ei. añ.

E añ. j. et tertiā. affare baccare: et seio lini: et dauci: et cetauree
miozia. añ. q̄rā p̄rē añ. j. Cōquasent oia et bulliāt i. xiiij.
3. aq̄ dōec redeāt ad medietatē et colent: et ponat i eis de
syrupo ro. et syrupo endiuie. añ. 3. j. et dāb ei ad bibēdūz
mane tēpestiue abstīnēdo a cibo donec dīcedat a stō. Et
postea cibē p̄cē bñ fermēto cū blet seu sctis dcoct⁹: vel
cū viticis pūgituiis. Et si si bēs d̄ istis da ei d̄ gallia i tasp
pbea: vñ panē bñ fermētato cū oīo oliuaz dulciū et modi
co sale: et ē d̄ gūcbaro. ro. cū amygdal excorticaz dulciū:
vñ gñis pini poteris p̄piare. Et postq̄ cogueris q̄ vuln⁹
fuerit mūdificat⁹: et sanies ablata fuerit: dāb ei ad bibēdū
dū d̄ 3. i. 3. diē d̄ syrupo plātagis: vñ de rosa: eo: vñ inue
ide nā ad cōplēdā p̄solidatōes: vñ dō istis me⁹ f̄z q̄ ti
bi videbit⁹ p̄uenit et nō plus: q̄m si dolor fuerit fort⁹: de
bes dolorē remouē: et si sanguis emanauit i q̄m⁹ multa:
vñ dōes me⁹ stipticis: addēdo aliqd d̄ diureticis vt me
dicias pducāt ad locū: et si sanies mltā fluxerit: dabis ei
mūdifi⁹ et absterfina: et itēde ad illd. Et si fuerit necē tibi
itēde circa lapidē p̄p fortia accitua q̄ de emergūt: stude
cū me⁹ corrodētib⁹: q̄ bēant cū totalr eradica. Qz
si fuerit tibi necē itēde circa duas vñ tres ex p̄dīs egriū
dib⁹: facias: dādo ei cibaria cōpō: et me⁹ silt cōpō:
plus et min⁹ de vñq̄s fm q̄ mag⁹ videbit⁹ p̄uenire. Et si
vñū tñ medicaueris: opare talr vt nō obliuiscaris alys.
Et iā dixi te p̄ viā rectaz: q̄a si sic opar⁹ fueris: p̄scies oī
mō Deo dāte. Si āt dolor fort⁹ fuerit inūge locū cū oleo
camomellino et ābetino et piguedine anatis iuuenis: q̄m
ē mltū comēdare: et cū piguedie anaz silt. Et si mlt⁹ san
guis exierit inūge exteri⁹ cū isridātib⁹ et frāgētib⁹ calita
tē: sic ē oleū ro. cū tāndē aq̄ ro. Et si idigueris itēde circa
duo accitua cōpone me⁹ sic dixi ex p̄ferētib⁹ ip̄lis.

G Cap. 4. Qd est de lapide vesice.
Apis qd vesice vbi gñit iā sup vclani
q̄ p̄cauitate ei⁹ ouit. Et fortificat
dolor in istis q̄m volūt migē: et exortat q̄m
collū vesice lapide et spāl q̄ ē aiper et spinosus. Et ma
xime fortificat dolor q̄m lapis figit i collo vesice añ exi
tū vriaz: q̄a tūc ipedit⁹ exit⁹ vrie: et exortat loc⁹ et segg mī
ctus sanguis: cōgicēdo q̄ sanguis q̄ exit hinc nō ē i eadez
q̄m⁹ (sanguis renū: et eodē mō sanies q̄ exit a vesica ē i mī
nozi q̄m⁹ q̄ q̄ exit a renib⁹. Et añq̄ exeat lapis sentit in
firm⁹: cēdū et gūcinē i vñado: et vria tūc ē subtil⁹ et cla
ra sic aq̄ abscq̄ vlla hypostasi. Et q̄m icipit iste dolor. effi
ci isfirm⁹ stiptic⁹ valde: ita q̄ credunt qdā medici q̄ pa
tia colicā. Qñ vñ vria icipit fieri ita clara sic aq̄: tūc sci
as q̄ ē p̄n⁹ gñōnis lapidis. (¶) Incipe q̄ i curatiōe b⁹ p̄f
sōis a subtiliatiōe bñi regimis: dādo isfirmo vricas eli
xas: et dcoq̄nt dōc vitice i dcoctōe cicez rubroz. Et spe
cies ei⁹ sint cubebz: et darlent: et cinamomū tēdēs ad ni
gredinē p̄fectissimū. Et da ei ad bibēdū syrapi d̄ balafce
scm cū gūcbaro cū dcoctōe seminū melōis et p̄sentias ei
vt comedat medullas citrulloz i p̄ueniēti q̄m⁹: si nō est
qd phibeat. Et fac ei bāc cōpōnē. x. lap. iudaici et gūmi
cerasoz: et lapidis spōgie mariner: et corticis melōis: et suci
ci ligitie recēt. añ. 3. iij. auellana. 3. 5. dauci: et vitri vltra
marini cōbusti: et anisi: et albalce. añ. añ. viij. pincap. mū
dataz et amigdalaz excorticataz. añ. añ. iij. p̄stēt q̄s
me⁹ p̄ se: et itez sit mixte p̄stēt: et p̄fice cū syrupo ligr.
Et i q̄s libza b⁹ electuāry addā ex optio balsamo añ.
y. et reponat i vase vitreo: vñ optie vitreato: recipiat in
firm⁹ d̄ b̄ electuārio oī māe icinno stō añ. iij. cū syrupo
viol. et q̄ter tāto aq̄ calē. Si ā p̄n⁹ bñi p̄gritudis plus fue
ris b̄ regimie: spero i altissimo gñōso q̄ libabit oīno ab
ista passiōe certissime. Cōgicēdo q̄ me⁹ oēs q̄ p̄ferūt la
pidi renū: p̄ferūt silt lapidi vesice f̄z lapis vesice indiget
Col. Auer.

E

F

Signa.

G

Curs.

H

Dis medica
p̄fēres lapidi
renū p̄fert et
lapidi vesice
at c̄p̄posi. col
ligit 5. añ.
trac. 5. i p̄n⁹
vide q̄a non
p̄dicant 19.
tertij. c. 6.

D z

Liber

I fortiorib' medicis: qm lapidis vesice me^{ne} debet eē sibi
les i vltia sibi: vt velociter oucat me^{ne} ad locū: r bal
samū ē vna ex meliorib' ad h. Et si lapis fuerit cōfir
mat' pferit istd clz. Sz opz vt addas ea q' bēant mitiga
dolorē: sic ē camomilla: r gna pini abluta: r nuces drag.
r pone d istis f3 fortitudine r d bilitatē iph' doloris. U
trū at adustū qd sup' dixi: mlti medicor' sic id credunt
adurere: ponūt. n. ipz ad ignē: dōec rubicūdū efficiat: r ex
tiguūt i aquā fridā: r h pluries sic faciūt: r cū credūt aliq
facē: nihil faciūt. Lōburū at isto mō: accipe vitru r inun
ge ipz cū albitrā sibi: r pone i ignē: donec rubetū fiat. r
postea cū tenaculis recipias eū: r extigue i aq: r abluē eū
ibi: r itez mige ex albitrā: r reponē i ignem: r extigue: r
abluē eū postea i aq: r sic septies facies: erit pbulū. Et
tā scripsi tibi me^{ne}: r curas q' a me sunt expte. Et he sunt
egritudies q' mag' sūt appropate renib' r vesice: r accidūt
istis mēbris sifr r alie egritudies sic alyz mēbris accidē
plueuerūt vt apata. Et nūc icipiemus ab apate renū.

Modus cō
burēditiuū.

K

3ª fig^a apata
renū pfa vū
ab alijs.

L Cap. 5^m. Qd est de apate renū.

L Cap. 5^m. Qd est de apate renū. Aliqñ apata i renib' sic i
alyz mēbris fieri plueue
rūt. Et signū h' ē dolor pūnu' in renib' r se
bzis pūnuā cū sifi assidua. Et euz cogueris h
r cer' fueris q' apa fuerit i isto loco. minue d sāg' fūm q'
regit v' cōplo: etas ipz r regio: r subilia regimē: r fac
ei abstinē a diureticis olo: nisi cogueris q' viscositas mlti
tū abūdauerit i eoz: fac ei syrūpū stipticū r sibiatiuū: r
mitigatiuū doloris. Et oia ista q' sūt approbata r expta
i dissoluēdis apatib': sic ē panicald qd ē spēs hringoz r
sticados. Cōpositū ad h. R. panicald li. j. flauie: r ro
saz pfectaz: r camomille: r sādali. aii. 3. j. ligri. mūdare: r
flop sticados: r masticie: r se. āgari mūdā. aii. qrtā pte
3. j. croci: r se. lini. aii. aii. y. rad. apy. aii. j. oia pūssēt: r i
fundāt i qrtā pte r semis vni' gniary aq' fernēg dulcie: r
mozeē sic vsq' mae: r postea bulliat lēto igne vsq' ad cō
sūptōēz medietas aq: r colē: r i illa colatura addāt syrū
pi ro. sci ex rof' recētib' li. y. r aq' ro. li. iiii. r itez reponat
ad ignē r bulliat vsq' ad cōsūptōēz aq: r fac syrūpū. r de
isto syrūpū da ei oi mae. 3. y. cū aq. Et nō. q' apa renū est
duz ad dissoluēdū: r cū difficul' mitiga' dolor eius pp
opponēdū suoz poroz. Et hac d cā idiget sibi regimine.
flōma gē cū d basilica minūdo d sang' i magna qūitate.
Cōleū pueniēs huic passioi. R. oli ro. i fortiori cū mlti
ro. 3. y. oli camomille: r ābetini. aii. 3. j. pūgedis anaz qrt
tā pte. 3. j. mīlceā sifr r adde bis d aq' ro. r accēto ad qūita
tē qrtē pte r pūssēt oia sifr i vase vitreo hūte oisficiuz
strictū: r adu dōec i spūssēt: r dālbet: r inūge locū cū isto.
Et si ifirm' dābuerit cū ore r vēre iferi: r distilles d h
medicamie tepido cū vase hūte strictū oisficiuz ab alto:
erit mag' penetratiuū p poros r ei iuuamen erit forti': r
mag' apparet. Et si de iuuauerit ifirmū tuū tuis mēib':
scz q' dissoluat apa r mitige' dolor: scias q' h erit mag'
r mirabile: r fac pūnuare regimē pdictū supra lōgo tpe
sic dixi: r postea panlatie reduc eū ad regimē nāle. Si at
ocm' apa dūenerit ad sanie: r sanies cū vīa exierit: fac eū
vt i sibi regimie. Sz flōma nō est necia nec vīl post q'
sanies eūat: nisi corp' supflue fuerit suprepleū. Qz si sic
fuerit minues de basilica fūm q' videbit puenire: r pdcia
medicis adde aliq' dīcca^{na} minūdo ex eis mollificātia.

In apate r
nū minue ba
sificā. Idem
r8^a rērit tra
cta. 2^a. c 3^a.

L Cap. 6^m. Qd est de mala cōplone renū.

L Cap. 6^m. Qd est de mala cōplone renū. Aliqñ apata i renib' sic i
alyz mēbris fieri plueue
rūt. Et signū h' ē dolor pūnu' in renib' r se
bzis pūnuā cū sifi assidua. Et euz cogueris h
r cer' fueris q' apa fuerit i isto loco. minue d sāg' fūm q'
regit v' cōplo: etas ipz r regio: r subilia regimē: r fac
ei abstinē a diureticis olo: nisi cogueris q' viscositas mlti
tū abūdauerit i eoz: fac ei syrūpū stipticū r sibiatiuū: r
mitigatiuū doloris. Et oia ista q' sūt approbata r expta
i dissoluēdis apatib': sic ē panicald qd ē spēs hringoz r
sticados. Cōpositū ad h. R. panicald li. j. flauie: r ro
saz pfectaz: r camomille: r sādali. aii. 3. j. ligri. mūdare: r
flop sticados: r masticie: r se. āgari mūdā. aii. qrtā pte
3. j. croci: r se. lini. aii. aii. y. rad. apy. aii. j. oia pūssēt: r i
fundāt i qrtā pte r semis vni' gniary aq' fernēg dulcie: r
mozeē sic vsq' mae: r postea bulliat lēto igne vsq' ad cō
sūptōēz medietas aq: r colē: r i illa colatura addāt syrū
pi ro. sci ex rof' recētib' li. y. r aq' ro. li. iiii. r itez reponat
ad ignē r bulliat vsq' ad cōsūptōēz aq: r fac syrūpū. r de
isto syrūpū da ei oi mae. 3. y. cū aq. Et nō. q' apa renū est
duz ad dissoluēdū: r cū difficul' mitiga' dolor eius pp
opponēdū suoz poroz. Et hac d cā idiget sibi regimine.
flōma gē cū d basilica minūdo d sang' i magna qūitate.
Cōleū pueniēs huic passioi. R. oli ro. i fortiori cū mlti
ro. 3. y. oli camomille: r ābetini. aii. 3. j. pūgedis anaz qrt
tā pte. 3. j. mīlceā sifr r adde bis d aq' ro. r accēto ad qūita
tē qrtē pte r pūssēt oia sifr i vase vitreo hūte oisficiuz
strictū: r adu dōec i spūssēt: r dālbet: r inūge locū cū isto.
Et si ifirm' dābuerit cū ore r vēre iferi: r distilles d h
medicamie tepido cū vase hūte strictū oisficiuz ab alto:
erit mag' penetratiuū p poros r ei iuuamen erit forti': r
mag' apparet. Et si de iuuauerit ifirmū tuū tuis mēib':
scz q' dissoluat apa r mitige' dolor: scias q' h erit mag'
r mirabile: r fac pūnuare regimē pdictū supra lōgo tpe
sic dixi: r postea panlatie reduc eū ad regimē nāle. Si at
ocm' apa dūenerit ad sanie: r sanies cū vīa exierit: fac eū
vt i sibi regimie. Sz flōma nō est necia nec vīl post q'
sanies eūat: nisi corp' supflue fuerit suprepleū. Qz si sic
fuerit minues de basilica fūm q' videbit puenire: r pdcia
medicis adde aliq' dīcca^{na} minūdo ex eis mollificātia.

Tractatus

N aut exierint ab equitate in calitatez: cogites illd a fortiori
die attractiois ipoz cū multa istāmanōe vīe. Qz si dicit'
exir' fuerit in friditate: attractiua virtus tūc erit dōbilis: r
vīa erit discolorata: r h cōplo pducit renes ad dōbilita
tē retētiōis vīe: būiditas vō renū pcreat i eis dōbilitatē
attractiōis r retētiōis vīe. Siccatas at renū fac attracti
uā forte valde cū dōbilitate digestiueitū q' nō possint i
de recipe nutrimentū: r ga in eis nō sit digō: dō conāf ex
pellere: r itez appetit attrahē vīi nutrant: r nō inueniūt
pp defectiōē dcoctiōis: r debilitatē retētiōis: qre sit ex
pulsio. Et hec est vna ex speciebus diabetis: quā noiauit
Sal. in libro suo de iteriorib': r scitum est qd renes attrah
būt vīnā sanguinolentā vt ex illo sanguie mixto cū vīa
nutrant renes qñ sunt in sua sanitate nālī digerēdo illū.
Alia vō species diabetis scripta est in libro qui dicit' mia
mir: be aut qualitates supradicte aliqñ sifr cōponunt. Qz
si caliditas iūcta fuerit siccitate: erunt accidentia diabetis
intensiora r fortiora. Et si cum caliditate fuerit būiditas:
tunc attractio renū est magis remissa: r vīa est colo
rata valde r spissa. Si aut frigiditas fuerit cōposita cum
būiditate: sitis modica erit: r vīa fiet discolorata r mul
ta. Qz si cōpositio fuerit friditate cum siccitate. attractio
fortis erit valde. Et ex ista cōpōne efficiat diabetes dete
rior: r magis maligna ceteris spēb' diabetis: r citius iterfi
cit i ifirmū oib' alyz: r vīus patiēti est debilior: r sifr ē m
nor q' q' sit ex calitate r siccitate: r pleg' iste patiēs reme
diū ex aq' tepida magis q' ex alyz medicis fridis. Et sci
as q' qd' mēbrū qñ declinat a sua cōplone nālī i modū
ca qūitate: tūc ei opatio modicū debilitat: r nō sequit' i
de fortia vīl gūia accētiā: r tale mēbrū dō neutriū f3 spe
culatiōē me^{ne}. Sz cōz aut pbyficā speculatiōēz egrū no
minat: eo q' scia me^{ne} nō pcedit nisi f3 sensus. Si vō mē
brū ab equitate sua nālī fortiter r i qūitate magna dclina
uerit: tūc manifestissime dōbilitat ei opatio: r ei vītes de
struūt. Ducitq' iā memorat' fuz egritudines manifestas d
diabete cū oib' suis spēb': r ex qd' cāis bñt puenire fūm
q' nra pūetudo tractadi exigit r regit. Nūc at itēdo de
terminare de alia spē diabetis noiaua Sal. i libro suo de
egritudib' iteriorib'. Et fuerūt gā medicī q' crediderūt
q' vba ei' sint pūa adinice: eo q' dicit' in isto lib' de inte
riorib' q' diabetes orit' a siccitate renū: r i lib' q' dicit' mia
mir: dixit q' sit a dōbilitate vīus mutatiue renū. Et sine du
bio a dōbilitate renū pcedit h egrū. r h ē vīas q' d vna
spē diabetis loq' in lib' de iteriorib': r de alia i miamir.
Nūc vō tractabo de cura hāz spērū diabetis: nī aliq' aū
volo pponere vba: sūt ista: q' cura mēbroz pūliū ē re
mouere cāz faciētē egritudinē: r reducere ea ad suā com
plonē nālē: pūderādo diuersitatē mēbroz: f3 etiā pue
ritie: r iūuētutis: senectutis: r seny: r fūm diuersitatē sexus:
r h est manifestū: r neciūz ē hec mēbra curare cū medici
nis exētib' i hāz qūitate in sifi gradu exir' sue cōplo
nis: r si volueris minuire de vīute medicīne. v3. vt aliq
min' exeat in hāz qūitate egritudis: nō erit pūm: nec iū
ste es repēdēdus ex boc: eo q' id qd nō pōt cōpleri i duo
bus vīl trib' dōeb' cōplebis in plib' f3 illā sifiūdinē. Et
certe h ē via pfecti viri: r expti i arte sua. Quā vīp. dicit
studeas tuo posse pficē ifirmo tuo cū icipis curare eū in
pūpiciēdo cū h ne iferas ei nocimētū. vide q' quas vīte
istud documentū existit. Quapp cū videris mēbrū ali
qd clogatū a sua cōplone nālī. in duob' vel trib' gradib'
studeas ipm pmo reducere euz medicis dūys illi' qūitat
in vno gradu vel duob'. Sed hoc cōsiderāduz est cū tū
ma diligētia r cautela. v3. mētiendo qūitatē clogatiōis
cōplexionis ināto a nālī: r pūia cōplexiōē: qñ iūm vñ
medicus excellit aliū inquantū veritati in cognoscendo
magis

N

Extrac
maz qū
videt' d
16^a. c 3^a
nū. d 6^a

O Anatu
tes mlti
h3 r col
ponūt

Diabet
friditate
citātē d
oz alia
ei' d 3^a
oz opat

P

Quip
abere n
suecē
Cur

Capo d
cura mē
pūmū

Q

Cura
cōuātē

Secundus

Secundus

27

N A

In cétologo.
An quatuor
decim
libris
i. 6. 6.

B
O Anatuor
tes miltatres
s. 2. coll. 3. 8.
ponit qnq.

Diab
idit
icac
e. 3.
e. 3.
e. 3.
e. 3.

C
P Qui patit
diabete
si sit
siccit
coitui.
Lura.

Q
Cura
m
stimul

Lura. s. e. per
coitui e. 3. 8.

magis altero appropinquat. Et h. res est valde necia ad sciendū in arte me. Et cū h. idiget studio magno: et expien tia lōga. Et sup. h. est neciū vt medic? sit boni et pfecti ac pspicacis itell. Q. bñ dñe. Proloemus: cum dñe q. scia stellaz ex reb? illis ē. Et nota q. oia mēbra pncipalia idi gēt medicis pfortatib? eoz virtutes: s. dñent accitib? et egritudini. Medicine aut pfortatiue sunt me? nō multū stiptice: et bac pfortatiōe idiget cetera mēbra: qm qōlibz mēbrū pprā hz medicinā et sibi pueniēt. Et pñcite me dicine stiptice cum h. sint aromaitice: ga aromaticitas ne cessaria est oib? mēbris: exceptis his q. ex re horribili nu triunt: sūt itellina: et renes. Egritudini hō cui stiptici tas isfert nocu? addē debes tantū de alyis medicis: donec illa stipticitas occultet. Et sic iā cōpleui id qd volui in h. loco declarare. Nūc aut restat mihi determinare de spe il la diabetis q. puenit ex debilitate vītutis imutatiue. Attē de g. in h. loco qd dicitur sūm, scias itaq. q. vītus imuta tiua est vna ex vītutib? pcedētib? ab epate. Quaz qtuor ibi eē repiunt. v. attractiua/retētiua/mutatiua/expulsi ua. Et oēs iste destrunt destructa cōplone epatis ipsi. Defectus aut q. puenit a debilitate vītutis attractiue est q. mēbra nō attrahūt nutritiū: et ide deueniūt ad dñctū et psumptionē. A debilitate vītutis retētiue segē q. supflui tates q. exēūt p sudorē vel p fluxū vītutis: sūt idigeste. S. a debilitate vītutis muta? puenit hydropisis: vel diabe tes sūm sūas hā. Et a debili? vītutis expulsiue segē q. se ces exēūt illaudabiles et tpe icōueniēti: et id qd dberet exire cō fecib? retinef. Et itez a debilitate vītutis muta tiue puenit q. digestio ē icōueniēti s. dñcho: et epate: et oibz alyis mēbris qre ex h. pueniūt spēs hydropisis. v. biposarca: ascites: et tympanites: et pole q. in vno eodē infirmo sint due ex istis spēs? sūt alyis tres: et a debili? bui? vītutis dñe hā. q. efficit diabetes. Et p maiori parte qū vna ex istis vītutib? debilitat: debilitant et reliq. si fue rit in mēbro pncipalibz in reliq. hō mēbris minime: eo q. qū nō pncipalia exēūt a sua cōplone nālī in calitate/frigiditate/siccitate/blūiditate: nō debilitant pp hoc alia mēbra: sūt ex duab? alyis spēs? diabet. Et scias q. illi q. patit diabetē nō pōt assuescere coitum nec frequentare. C. Istis aut inūge renes cū olo amygdalaz dulcius mi xto cū aq. dulci multoties in die: et babeas comz madefa ctū in istis pluries et suppone. Et si distillaueris ab alto p dñctā mixturā exēūt in ampulla hñte os strictū super re nes erit maioris efficacie et penetratōis cū adiutorio dei. Et regēdo isfirmū h. regimē: liberabif. In cibo dare ei oua galliaz et gallias in taspbeaz oleū ei? p dñmē sit oleū amygd. dulciū: et comedat amygd. excoctas cū sucba ro. Et edus de lacte ē ei pueniēs in taspbea. Et gallie ē dñco cte in bono lacte sūt pferūt multū. Et accidit et qnq. re nib? dñbilas vītutis attractiue: ita q. renes nō attrahūt san guinē ad sui nutritiū: qre miscef cū vīnare segē inde spēs hydropisis q. dñ biposarca: cui? curā sup? determina ui in curatiōe spētū hydropisis. Si aut debilitas vītutis at tractiue renū fuerit ex supflua blūiditate ipsoz: et de hoc fueris cert? cura tūc ē dñ pñia supradicte. da g. ci bibē sy rupū de coitib? citri: cū bona qūitate aq. Et cibaria ei? sint turtures: passerēs: et pulli allati in veru: et elixi et cum almuri: vel in fartagie fricti. Et gallie assate sūt pferūt: et pcede ei vt multū coeat cū mulierib?. Et fac eū exercita re: qd est vītū ei? cui? cā fuerit ex siccitate: ga ille indiget gete: et ocio oīno. Et phibeas ei ne iuret balneū: et si vult i trare nō ponat se in lauello. Et ei? iroi? sit añ cibū: itan do ibi donec sudeat: et nō dormiat postea: et sic i breui libe rabif Deo dñe. Et pñt et dñuere q. dicta dñbilas vītutis attractiue renū pcedat a destruccioe epatis: qd ē mēbrū

pncipale: s. h. nō manifestatur leuiter in renibus: nisi pp multā attractionē ipsoz. Et iā scis q. vītus attractiua pce dit in nutritiōe mēbroz alias vītutes: qm retētiua nō re tiner: nisi re attracta: et mutatiua nō alterat nec imutat ni si re retēta: et expulsiua non expellit nisi ex re attracta re tēta et imutata in tpe sanitatis: p accis aut et ex violentia expulsiua aliqñ expellit id qd nōdū est mutatu. Et h. in hac debilitate renū nō de leui declaraf. S. qñ cōplo pncipalis mēbrū destruit: destrunt cetera vītutes: ga qd o epar infrigidaf isfridatiōe certa et manifesta: destruit tūc virtus attractiua et retētiua et mutatiua. Q. si simplr sic citas pualuerit in ipso epate: destruit ide vītus mutatiua: tñ attractiua: retētiua et expulsiua non ledunt manifeste: nisi supabūdauerit in excessu. Q. si sic fuerit oēs inde de strunt. Et si humiditas in modica qūitate epati acgrit: non ledit ex illa manifeste: ga est assuet? illa. S. si fuerit in excessu destruit attractiua et retētiua. Mutatiua hō et expulsiua nō multū ledit ex illa. Et in sūma dico q. qz qualitas qū superabūdauerit in excessu: est causa destru ctōis ceteraz vītutū. Et iā supius determinauī de pncipa litate hui? mēbrū et eius nobilitate: et de suis egritudib?: et eius curis: et de his que ipsum habent conseruare. C. Cap. 7. nō est de solone pñuitatis renū et vesice.

In renib? qz accidit qnq. solo conti nuaq. quemadmodum et alyis mēbris accidē puenit. Q. si ex ferro vlt sili scā fuerit: cura ē ipolis. Si hō ex apate fuerit pñdere possum? de salute ipsi? vītudo bis q. hñt ipos pfortare et dissoluē: sicut oleū ro. bonū. Et pñt in collo vesice apā euenire: sūt i renib? dixi fieri pos se: s. illd ē min? illo. Et qñ apā o. i. in collo vesice: vesica iplef vīa: et nō pñt exire et inde segē angustia et ingendo cū dolore forit. C. Et cura h? ē s. dñmia: minuēdo de sāt sūm q. videbif puenif: pñderat tñ pñtiōib? scripti in isto libro: et libūa regimē ipsi? librabēdo ei oēs carnes. et pa nē ē: et potū sūt minuē dñes quātū potes. Postq. scis q. via vīe ē oppilata. Et si ex necitate opz teipm cibare da ei talia qz modica qūitas multū nutrit: sūt sunt oua: da g. ei duo elixa solūmō: et inūge exteri? collū vesice cū olo ro. tepido in q. rose plices sint mutae. Et cū h. regimē ci to liberabif. put credo Deo dñe: eo q. resoluīt qd para tū est resoloni et mīgat id qd aptū ē recipe mitigatiōes. Et si nō videris isfirmū nisi postq. ad sanie dñenerit apas tūc cura cū sic oñi ē in apate renū cū fuerit aptū: cogno scēdo q. istd citi? curaf et leui? apate renū pp sui puitatē. Q. si dieta ei? plus q. dixi igrossata fuerit: supueniet i lo co grossities pñt nām: et pñt rigez vīa: et forificabif do lorita q. nece erit redire ad pñā curā. Fad mitigādū: et re soluēdū: et ad minuēdū sang. Et pole ē q. oppilef collū vesice cā lapidis: vlt a sanguie coagulato: aut a gñsa sanie: qre difficultas vīe segē ide valida. Et cura hui? ē itrare balneū: et resupinare isfirmū sup dorzū suū. et mouere eūz motu forti: ga ex tali motu gñia ad iferiora dñcēdūt et sic lapis dñcēdet in vesicā. et fac eū vīnare iacēdo supin? cō primēdo sua manu: et vīnando cessābit dolor. Et postea da ei me? fortes frāgētes lapidē. Et nō inueni aliqd q. tā cito frāgeret lapidē: sūt h. qd portauit pñ me? ex oriētes et vocat oleū algscemi. Et pñt et mirabilr paralytita q. sanat eā eadē die. Et color hui? olei ē viridis: et subti le in suba et claz sūt aq. aromatici odoris acuti: et forz. Et ego vidi ples hoies q. curati fuerūt a lapide in xpiu. ho ris. s. q. istud oleū frāgit lapidē in eis in illo spatio. Et nū q. vidi medicinā tpe meo tā velocis opōnis: et tā miracu lose sicut ista est. Et oñis ist? olei est qñta ps aut. j. Et si semit isfirm? mordicationē in vīnādō: misceaf cū eo bis Col. Auer. D 3

Liber

Item de oleo amygdalarum dulcium: et ppinet ad potandum. Quod si non iueneris de isto: dabis ei de dianiso et adriano tantum de vino quantum de reliquo: sicut quoniam fert multum. Et si habes de optio et puro balsamo et dabis ei ad bibendum frages lapides. Et ita recorder cum es: et in carceribus habet quod ipse misit mihi scriptore vniu suu: quod erat in potione mortis a lapide: et precepit ei ut biberet tertiam partem de optimo balsamo: et eiecit lapidem cum ipsa via ipso die. Et de his sui medici mirati fuerunt valde: quod a me si habere ab aliquo auctore. Quibus dixi quod sic. Et est possibile quod oppiletur via viue a sanguine coagulato: vel a sanie grossa: quorum fortis est fortis sanguis. Et ista indiget oino abstergeri: et incisionibus: quibus faciat mordicationem: et preceat dolorem. Sed hoc ex necessitate queritur. Et da ei ad bibendum aquam mellis in qua decocta sunt semina coia et liquiritia. Et quod velocius fertur istis est syrumpus squingabin cum decoctione liquiritie. Et fertur et in casu in stringa que in arabico dicitur alcharatab: pociendo per ipsam mel desumatum cum aqua liquiritie.

Cap. 8^m. Quod est de debilitate vesice et exitu inuoluntario viue.

Accidit aliquando debilitas vesice: ita quod non potest urinam retinere. Et causas eius sunt tres: prima est morbiditas urine quod non potest ea retinere quod guttatim exit. Et fit etiam a debilitate virtutis retentive: vel ex inordinate urina. Et istud euenit aut a mala complexionem membrorum aut ab humore superfluo ibi bitum in corde membrorum: vel a re extrinseca: vel ut si nubes quod sedet super lapides fridos: vel idem iterulas et sara bulas madefactas: et filia. Et potest esse ex receptione medicinarum fridarum: vel appone eorum quod sunt in ultima friditate errore medicorum in apate calido. Si autem hoc passio fuerit ex humore superfluo ibi bitum in membrorum. **C**ura est subtiliare regi membra desiccare illud: dando ei panem bene fermentatum madefactum in almuiri et oleo: et turtures et passeris assate et suffricte perferunt bibendo aquam in modica quantitate. Et cum bibat illas misceat ipsas cum syrupo corticis citri: vel masticis: vel lignis. Et in iugere exteri locum cum oleo macis mixto cum oloro: spargendo desuper post inunctionem de macis pulueris. Et si facies dodec fuerit liberata. Si vero dea egerit fuerit ex mala complexionem frida solummodo absque humoris vitio: vniuege cum oleo anberit: et de alchacoem sicut mixtis. aut cum quarta parte eorum olei amygdalarum: et continua hoc dec fuerit liberata. Et ciba cum carnibus anatis: et anseris assatis: vel decoctis cum rapis. Et colubini syluestres maculi et sunt ei utiles. Et in istis duabus causis. si fuerit ex superfluo humiditate: vel ex friditate fertur in iugere nucam post caput cum oleo de lentisco: aut oleo balsamici mixta sit decima pars olei syrnapis. Et fac abstinere cum ab omnibus rebus fridis et humidis et pociere ab aqua: ipsa naturaliter est nocua omnibus passioibus quod sunt ex frida et humida causa: quoniam nos non vitimur in nutritioe aliquo eluto simplici nisi aqua. Quod si quis dixerit nos vitimur igne cum decimus talis probetur: vel carnes elixas ad ignem. Dicimus quod hoc non est quod si opati sumus ignem in decoquendo predicta: misceamus aquam in illa decoctione: quod fragit virtutes ignis. Et si dixerit iam decoquunt carnes et seia sine aqua dicimus quod hoc fit in morbo preterea cogniti est quod semina assata et carnes assate non continentur ab hominibus nisi semel in mense vel bis. Et ego credo quod de mille hominibus vix vnus recipiat aqua non vitat. Et si adducit dicitur: nonne quoniam imus per deseritum et deficit nobis aqua recurrunt ad lac loco aquarum: maxime ad lac ifrigidatum: dicimus quod non reperitur de cibus compositionis alique sic frigidus et humidus: et ita vicinus aque: scilicet lac. Et ita deuiaui ab intentione: propter redeo ad ipsas. Et dico quod si fecerit ista quemadmodum dixi: liberabit cum adiutorio dei. Et buculus locutus sum de renibus et cystis

Lac est fridus et humidus omnibus cibis compositionis et maxime aqua pociens at 3° et lina. ponit pap. f. iduo: et 2°. cor. c. 44. ponit calid.

Tractatus

camunc autem incipiam loqui de testiculis.

Tractatus 3°. Qui est de raicis et pinet capla gnque. **C**ap. 1°. Quod est de testiculis et de sterilitate que ex mala complexionem ipsorum procedit.

Ico quod testiculi sunt ex nio principia luum mebroz: et eoz. vus est magna valde: quia manifeste videtur quod glibet eunuchus hoc vocem subtile: et est vilis gluetudis: et moris: et ab his barba: et non est stabilis sensus: et vix vnus iuenit eunuchus sensati sensus et intellectus: nec legalis: nec vnus fuit auditus quod aliquis castratus fuisset bonorum morum.

Sed forsitan aliqui reperiunt quod bene aliquam pbicitate eundem a pulcra receptioe seu collectioe: sed hoc non bene a se: sed a doctrina aliorum: quia id quod a suo proprio intellectu cedit: modicum valere: vel nihil penitus reperit. Et aliqui istorum reperiunt quod non fugerit a leone: et sunt facientes magna dona. Et isti idem aliqui fugant a modico quod recipiunt retro modicum quod pus oderunt. ergo rationabiliter videtur ex his quod testiculi sunt membra principalia. Et accidit eis aliquando quod sperma veniens in ipsis non bene digerit: quod non gignit. Quod si hoc mala complexio in vtero materno fuerit acquisita: non est laborandum a medico. Quod si fuerit post natiuitatem acquisita: aut aliquam habuerit ab extrinseco pollutione: vel aliquam gignit: tunc per nam habuerit: bene tunc curam recipere potest: vide quod si aliquis iuuenis vel medie etatis subito absque causa cognita vel manifesta sterilis factus fuerit: esto certus quod illud non procedit nisi aut a mala complexioe calida in exellu: vel frigida: aut humida: vel secca: aut a compositione ex istis quatuor. Item quod componunt adinuicem. Et potest et euenire a nimia ipemositate calitatis febris. Et ego cum effez lumenis vnus erat regimine calido: et non generabatur: nesciebam causas: de mu habui causam: et vnus sui cucurbitis: et odorabam nenufar et capboram cum pomis: et cum sui a febre liberatus genui filios quos habeo: et alios propter ipsos ples. Et sic habes curam huius. Si quare debeat istud regimen: dare debes ei ad comedendum cucurbitam decoctam cum postulacis. et cum pane bene fermentato: considerando quod modica quantitas bax repperit ei multum. Et si autem dicta passio fuerit a complexionem frida: scire debes quod modica frigiditas multum impedit generationem: et nos temperare debemus illam complexionem frigidam cum rebus quod sunt talis caliditatis quod non noceat generationi. Et si accidens multoties semibus accidere reperit. Et cura hoc est dare ei de 3° in 3° diem podus aurei vnus de theriaca magna aut de metridato: sed metridatum magis comendo in hoc casu. Regimen eius sit ut des ei colubos elixos cum rapis: vel sine rapis ponendo bas ples cum eis. Item pipis longi: et cardamomi: et cinamomi electi: et aliqd et de pipere nigro: et cicera et sunt bona in hac intentione: et loco olei oliuaz pone oleum amygdalarum: et in iugere membra spermas cum oleo de granis alcaury et oleo rosaceo: in iugere posteriora capiti cum spina tota ex oleo de ben: in cuius 3. sit dissoluta aur. 5. optie ambre. Et da ei ad bibendum syrumpum de pomis cum ter tato aqua calid: cum duobus granis musci: et vbi dixi quod debes cum in iugere: in iugere fricando eum fortiter. Et ciba eum ouis elixis: et oua et piscium delecto: non bitum multas spiritibus nas perferunt in hoc casu: et gignat dico quod oua piscium sunt utiliora ipsis piscibus. Et pro certo cepe cocte cum carnibus arietinis bonis multum perferunt: et cruda valent ad hoc: propter quod ego dico quod sperma gignat ex ipsis preceat filium stultum atque stolidum: nisi deus auertat quod mundum regit et gubernat suo precepto et voluntate. Et si sperma quod gignat fuerit humidum: non in excessu preceat seias. Et si in excessu fuerit humidum: non generat vilo more. Et cura hoc est conuertere complexionem eorum ad siccitatem. Et dabis ei ad bibendum syrumpum de corticibus citri

Probat culos et bax pociens et red pociens idem quod cit modico to plus

O

Cura

Cura

Diffi

Q

MS 81 dicar lib. f. 13 cu b. id trac. 2 et 4. i fine. Ba. s cbi. si auc q die pex i qit e nesci

Cura

bus citri cū aq̄ termaz. Et si nō posses hīc de illa aq̄ fac
bullire de aq̄ cōi in vase optime vitreato vsq̄ ad plūm/
prionē medietatē: et cū illa syrūpū distēperabis: et comedē/
enā corices citri p̄fert. Impediū ē ḡnatio et destruitur a
siccitate sup̄flua. Quia dicta siccitas nō fuerit sup̄flua pro
maiori pte p̄creabit masculū. In oīa iussu creatoris p̄ce/
diū. Si autē siccitas exuberaverit in excessu: nullaten⁹
ḡnabit. Et eoz cure sūt difficiles: nisi si lōgo tpe abstineat/
rit ab vlu multie: pole erit q̄ ḡnabit. Si autē dicte q̄lita/
tes fuerit cōpositē. vsq̄ dicta mēbra sp̄mas fuerit cōplo
nata mala cōplone frida et sicca: aut frida et hūida: scias
q̄ iste duc cōplones modicū h̄nt ḡnare. Cōplo nō frida
et sicca ḡnat sp̄ma in modica quāitate: illō qd̄ ḡnat est
subtile. Frida autē cōplo et hūida facit subtile maḡ sp̄er/
ma: s̄ non in tā modica q̄ntitate: isti modicū ḡnant: et q̄
ḡnant p̄ maiori pte faciūt semias. Et cura boz est recti/
ficare cōplones eoz cū medicis opposit⁹ cōplonib⁹: cō/
ponēdo eas s̄m q̄ puenit. Qui autē h̄nt cōplonē calam et
sicca: h̄nt appetitū mulie: t̄p̄atū: s̄ velociter eucitū sp̄er/
ma. Et post q̄d̄ icipiūt sp̄matē: appēit⁹ ē fortissim⁹: et
sp̄ma est ḡlūz valde: et p̄ maiori pte isti ḡnant masculos
donec icipiūt senescē. Et q̄ h̄nt cōplonē calas et hūidā
sūt h̄ntes appetitū fortissim⁹: et q̄ eucitū sp̄ma: et nō euc/
citū illō tā velociter: sicut illi q̄ h̄nt cōplonē calas et siccas.
Et sp̄ma ipsoz ē mediocriter ḡlūz et subtile: et p̄ maiori
ri parte faciūt masculos: et si ḡnant semias sunt viriles in
fortitudine: in politate patēdi labores: et totū p̄cedit s̄m
volūtate diuinā: q̄ scies est oīz secretor⁹: s̄ teneor recoz/
dari de h̄ qd̄ dicit medicū. Et p̄ certo medicū loquunt⁹ vlu/
queq̄ itell⁹ eoz pōt attingere. Et abide desistūt. Et dicunt
s̄m medicū q̄ h̄ntes talē cōplonē. scilicet calidā et hūidā ge/
nerant multos filios: et ḡnant quasi vsq̄ ad finē senectutis
absq̄ debilitate virtutis eoz. Aristot. nō dicit q̄ a. lxx. an/
nis supra nullus pōt masculū ḡnare: s̄ experimentū no/
bis certificat: et manifestat q̄ nō sic est: ga multos vidim⁹
octuagenarios et supra masculos ḡnasse. Et q̄uis sint pa/
uci: et ex cētum et supra masculos ḡnauerūt. Et laus sit et
glia ipsi q̄ fecit et disposuit. Et credūt quāples astrolo/
gi q̄ natiuitas aliq̄ nō possit ēē talis q̄ trāseat cētum. xx.
annos. S̄ h̄ nō sunt p̄cedēda: ga scim⁹ certissime q̄
sp̄bere et stelle: et mā et for⁹. ipsi et loc⁹ sūt res create et ḡna/
te: q̄re nullū p̄fectū vel nociū p̄nt agere vel iprimē nisi
p̄cepto et volūtate oīne puidēte. Et volo dicere in h̄
loco qd̄ mihi successit cū essey in carcerib⁹ de baly. Uxor
mea erat p̄gnas: et h̄ ignorabam: et ipsa infirmata fuit talē
passiōe q̄ necesse fuit mihi dare ei medicinā laxatiuā: q̄
fuit talis q̄ nullus possit estimare q̄ aliq̄ p̄gnans et ex/
assumptiōe modice q̄ntitatis fetus in ea possit remanē: et
ipsa recepit eā absq̄ lesiōe sui et fer⁹. et postea delectata fuit
imp̄gnatio eius: et me penituit valde de errore quez fece/
rā: q̄re mīas quesui ab altissimo creatore de eodē. et pepe/
rit filiū masculū: quē bodie mecū habeo. Quā comen/
dāda sunt vba Sal. cū dicit: q̄ a scissura dure m̄is vel
pte m̄is libat de illū suscitauit: bec autē cōplones q̄ p̄cri/
pte sunt alie s̄t a natiuitate. In vtero materno acq̄siteret
alie sunt q̄ post natiuitatē acq̄runt: via autē puenies ad h̄
est vt facias redire eū ad suā cōplonē nātē. et h̄ cū me^m
oppositis: s̄ nō in eodez gradu sui exitus. x. g. de si aliq̄
elōgatus fuerit a sua cōplone nātē vsus calitatē in duo/
bus gradib⁹: nō debes ei dare medicinas fridas in duo/
bus gradibus: sed solū in p̄mo gradu: eo q̄ p̄uadō diu/
istud regimē: reduces eū p̄ certo ad suā cōplonē nātē
absq̄ lesiōe et infirmitate. Et si subitō intenderis ad redū/
ctionem sue q̄ntitatis cū medicinis oīno oppositis: poterit
ēē si erit fortis q̄ sustinebit se et liberabit. S̄ si fuerit dei

bilis: aut rōne etatis vel nature dubitādus est q̄ ipm ad
mortē facias deuenire. Quare agēdus est remissi⁹ et maḡ
tēperate sicut dixi. Et totū qd̄ diximus bucusq̄ itelligen/
dū est si egritudo fuerit accūtalis. Sed si egritudo fuerit
nālīs: h̄ est in vtero materno acq̄sita: nō euadet nisi vno
istoz duoz modoz. vs. aut studeas eū talr regere q̄ fa/
cias eū pmanere in sua crassi et cōplone nātē: sic poterit
vocari sanus in illa cōplone: aut vt reducas illū paulatē
ad oppositū sue nālīs cōplonis. et hoc nō pōt fieri nisi in
puero et in minori pte. Si nō fuerit maioris etatis: nullo
mō ipa sua cōplo nālīs poterit pmutari. Et a pueritia et
nō pōt trāsmutari: nisi cū magna difficultate: et post lōgē
tudine t̄pis cū multis expēsis: et diuersis p̄ditionib⁹: ita
vt nō facias ipz exire et elōgari a suis debitis opōnib⁹ nā/
lib⁹. Et ita bucusq̄ delectauit signa p̄pā cōplonis h̄ mē/
bri vniuscuiusq̄ cōplonis ḡnālī. Nūc autē remanet mē/
bi delectare alia signa sp̄alia: et sunt ista: q̄ pili in pectine ci/
tius oriunt⁹ in cōplone cala q̄ in frida: et ad huc citius: si
fuerit cala et sicca: s̄ deuenierit ad senectutē nō crescūt
tā velociter: et in cōplone cala et sicca sunt pili crispī et
grossi et nigri. In frigida nō nō oriunt⁹ ita cito. et subiles
sunt: et nō ita duri: sed sunt blōdi: et q̄ fuerint. s̄ testicu/
li frigide et sicce cōplexionis. Cū autē fuerit frigida et hu/
mida cōplexio huius mēbri: erūt pili albi. coloris lini et
subiles: et cū crescūt tendūt aliq̄ntulū ad nigredinem. Et
nō iuenies ex istis cōplonibus q̄ sint debiliores in coitu
q̄ qui sunt frigide et sicce cōplexionis: sed qui sunt cale et
sicce cōplexionis velocissime erigunt⁹ cū forti et acuto ap/
petitū: s̄ cito debilitant⁹: et eoz virtutes diminuantur.

Cap. 2^m. Quod est de apostemate testiculorum.

Torunt⁹ qd̄ in h̄ mēbro apata quē
admodū in alyz mēbris: et
bec apata sunt malitiosa. et falsa ex nā p̄pā sui
mēbri. Et stude ḡ nō mare patētes ex basili/
ca: si fuerit egritudo ex abūdātia sanguis: ex opposita p/
te egritudis. Et pone desup emplm ex farina ordeī factū
et succo memithē: et de panicald quoz ptes sint eq̄les: ca/
momille anthere. aii. p̄re mediā: q̄ terēda sūt tere: et mīce
cū aceto et aq̄ ro. et fac emplz: et pone desup: et ad huc supra
pone folia fici. Et in iuge locū p̄mo cū oleo ro. et succo sem/
peruine et aceto: quoz ptes sint eq̄les: h̄ emplz et in iunctio
et p̄pe valet. Si apā fuerit ex cholā: aut si in ipso cho/
lera dñat⁹: et si virus fortis fuerit: purga eū cū bis q̄ cho/
lerā educit: sicut cū sero caprino coagulato cū lacte fici:
ponēdo ex scamonea itus q̄rtā partem aii. et de syrupo
masticis. s̄. y. nō ponēdo aliqd̄ vncuosū: q̄m si fieret p/
uocaret calor. Et quāntas aceti q̄ ponit in istis apatibus
cholēis nō d̄z ēē nisi t̄m qd̄ possit ducere virtutes me^m
ad locū: eo q̄ aceti nō miūgat p̄fecte vbi cholā dñat⁹: s̄
mitigat p̄fecte vbi sanguis vel flegma abūdare reperit⁹:
et istud nota. Si autē apā fuerit flegmaticū: qd̄ plibus
et diuersis modis ēē repit⁹. s̄ ga pōt ēē ex flegmate vitreo:
et illud est ḡlūz: vel ex flegmate adulto: et illud est salūm:
vel p̄t ēē ex flāte qd̄ nō est in vltia ḡlūte. Et p̄t ēē ex
flāte acetoso: et illud flegma qd̄ nō est in vltia ḡlūte est na/
turale. Et pōt ēē illud apā aquosū: et cū p̄mī digito ce/
dit. In istis itaqz apatibus flegmaticis vtere emplō sed
ex farina ordeī: et cinere lentiscī: et mīce cū aceto et aq̄ aii.
pres eq̄les: et pone desup. Si autē istū apā fuerit ex fleg/
mate grosso valde: fac emplm qd̄ diximus in apate san/
guineo: sed adde de camomilla: et aceto in maiori q̄nta/
te satis. Si nō dictū apā fuerit melicū: et ad colorē ni/
grum deuenierit: scias q̄ istud apā nō poterit sic pmanē:
re: imo augmentabit⁹ valde. De si volueris ipm medicū
nare cū fortibus medicinis fortificabit⁹ egritudo: et aug.

Col. Auer.

D 4

E

Sig^a p̄cula
ria mēbroz
ḡnatiois.

F

A sanguine.

G

A cholera.

Acutū nō p̄te
ere mīas
vbi ch oīa do
minatur.

A flegmate.

H

A flāte s̄sso.

A melia.

Siobu
uloz
na p̄nē
et rēp̄e
nidit q̄
it med
o plup

O B

Cura

Cura

Difforia.

Q

D

Mō d̄ba me
diciari cū cō
lib⁹ i gradu:
s̄ cū leuioz:
b⁹. idē supra
trac. 2°. c. 6°.
et 4° p̄mī. c. p̄
i fine. v̄ idēz
velle opposi.
Ga. microz/
ebnī. c. 89. iō
si audiat coa
q̄ dicit p̄nci/
p̄ez itelligere
q̄m egritudo
necit q̄ra sit

Cura

Liber

I mentabitur aqua. Sed sufficiet tibi curare corpus a melia. Et hoc cum barburia. i. cum polypodio et lapide laguliz et epitho. a. ii. pres. eqles. et adde ad rectificandū eoz malitia. et suaz siccitate remouenda. flores nenusariis. violas. a. ii. pres. 5. el. lebori nigri quartā partē vnius pistent quelibet per se. et cribellent. Et frica dictas medicinas cum aur. j. olei amygdalarum dulcium. et icorpoza cum syrupo. Ignibin. Et da ei de isto medicamine ieiuno stōcho euz aqua tepida ad bibendū aur. v. facta et seruata pueniēti dicta diebus pluribus. Et pone spaciū inter vnam assumptionē huius medicaminis et alia tot dies quot allēlauerit fellas infirmus ex eadem. Et postea itez dabis. qm̄ iste humor p maiori parte nō eūatur vna purgatiōe. qre puenit pluries itera. re. temp. ponendo spatium tot diez quot fellas fecerit infirmus. Tempus aut in quo dare debes laxatiuū esse dē teporū caliditate. frigiditate. siccitate. et humiditate. Et non attendas dicta astrologoz in diuisione tempoz. ant. qui diuidunt ipsa sū certū spatium diez vel mēse. anni fuerit. Et sapiētes de Toleta dīcunt huic opinioni astrologoz dicētes q scia radicalis medicine cui adberere debemus est sū sensum et estimationē pfectā in arte medicine. Et dico q medici nō laudāt purgationē vel sūmiam nisi in tepore teporato. eo q quādo ipsi elōgatur multus a temperie versus frigiditatem humores gūaliter sunt coagulati. et compacti. et difficulter purgant. et mouent. Et si volueris oīno purgare in tali tepore cum medicamine laxatiuo. timēdū est de excoziatiōe intestinoz. eo q frigiditas aeris cōprimat et expellit hūores ad stōchū. et ad intestina. qre si videris laxatiuum illa de causa. poterit dissinteria euenire hac de causa. ga nā est et fuit pigra ad eūandū humores coagulatos et inuiscatos in mēbris. et facta violentia a medicamine laxatiuo. ide dissinteria sublequit. Si vero aer ad caliditatem supflūa declinauerit. humores tunc velocissime eūantur. et mouentur. ga humores sunt dissoluti ppter caliditatem. Et post talem euātionem sequitur de bilisitas magna. ga spūs etiā dissoluunt illa de cā. Et cum dico spūs intelligo ex quatuor mēbris pncipalibus. v. s. corde. epate. cerebro. et testiculis. qm̄ isti quatuor spiritus istoz quatuor mēbroz sunt sustētacula humane nature. Et si tempus fuerit superflue siccitatis. inde spasmus poterit peruenire. Et si fuerit superflue humiditatis. debilitatur ab ipsa purgatione patiens cā relaxationis et debilitatis virtutis retētiue. ga quando virtute retētiua priuatur mēbrū. oēs alie virtutes destruent. cognoscedo q id qd dixi de cōplexionibus simplicibus vix reperit p maiori parte in aliquo tepore et regione. sed cōposite bñ reperiuntur. sicut est caliditas et humiditas. frigiditas et siccitas. frigiditas et humiditas. Sed per simplices complexiones poteris cōpositas cognoscere atqz scire. sicut docui. Et vide quid faciūt tempora anni. ga in aliquo anno arbores velociter virescunt. et pperant citissime ad pduendū flores. folia. et fructus. et in alio tardant. Quare medicina nō pcedit nisi sū sensus. Et si pcelleris in hac cura isto ordine et regimine. supponēdo mēbro que bēant dissolueret. et que habeāt stipiditatem. et subiliare. et mitigare. tūc cognosces iuuamētū patiens. Et quis ad perfectā liberationē nō deuenerit. in egritudo alleuiabit. et diminuetur aqua oīno. Et cum hō toto indiget rectificatiōe cibi. et de meliorib⁹ cibis est gallina in talpbea. Sciēdo q ab aceto est abstīnēdū in omni egritudine melica. et ab oib⁹

K Nō ē anted. da diuisiō tē por ab astro logs in opē medicine.

L

M Intelligo p spūs 4^{or} gñā ex quo scilicet testiculos et mēbra pncipalia.

M

In oī egritu. sic melica ab stīdū ē ab aceto. oppo. p col. c. de cura mirachie.

Tractatus

cibis grossi nutrimentis. sicut sunt pisces. oliue. et caules. et carnes bouine. et antiquoz arietū. et camelo. et leporū. et bircoz. et stabecco. et ceruoz. et dayno. et capraz. et filii. qm̄ sua grossitudo et siccitate nocuentū inferūt in hac egritudine. vna aut passā et ad solem exicata pferit in hac passio. et grana pini. et amygdale dulces nō nocentimo pferūt. Testiculis aut quādoqz accidit mala complexio cum dolore. et sine dolore. Humida enī cōplexio mala sola est absqz forti dolore. sed opationes mēbrū pūrbat. et ide maligne et graues eueniūt egritudines. Sed quia testiculi sunt mēbra cōposita accidit in eis enervatio seu relaxatio ex forti attractione. Et si ex hoc nō sit ruptura aliqz venarum vel alioz mēbroz erit facilis eius cura. Si vero aliqua ruptura ibi facta fuerit. et complexio eius calida et humida extiterit. ibi putredo generatur. que postea indiget euacuatione cum ferro. vel medicina. Si autem complexio patientis sicca multum fuerit. qm̄ ruptura modica fuerit. exicantur testiculi. et arcesunt.

Cap. 3^m. Quod est de mala cōplone sicca testiculoz.

Protest quādoqz testiculis siccitas et multas euenire. et hoc pluries fit post curationē apatum eoz. Cura aut hōz est florib⁹ seruatis cōditionibus supradictis. et desuper pone eorum madefactū in oleo rosarum aromatigato. Et cum dico oleum rosatum intelligo qd factum sit ex oliuis recentibus sine sale. et q nō fuerint vel steterint ammassate. inde possint siccitate acquirere et habere. Et q illud oleū sit renouatum ex rosis recentib⁹ annis pluribus. iterādo rosas pluries in anno. et subtilia regimē eius remouendo eū ab omni genere vel spe carnis. sufficiet ei dare panē bene fermentatū. cū lactucis vel portulacis decoctis. qm̄ istud regimē remouet grossitudinē que accidit ab apate. et inunge postea locū cum oleo de algary. i. de nucib⁹ cypressi. et anbetino. quo p partes sint eqles. Et serua istud regimē donec pfecte fueris liberatus. Et si pūst fuerint florib⁹ patiens. inunge eū oleo rosarum. et subtilia regimē multū. sic optie et perfecte liberabit. put credo. si vero fortis fuerit contusio. difficilis erit cura. tū eadē est cū supradicta. Et accidit et qm̄ testiculis relaxatio. et hō accidit paut ab egritudine q fit in eis. vel p debilitatē renū. Et euz psona corpus. et rectificat. mouet istud accis. Et fit qm̄ a fenecute. et p certo senectus est egritudo nālia. Et cura huius est inungere testiculos cū oleo balsami. Et si non iuenis balsamū. pone loco ei oleū de algary. s. nō est tātē efficacie. et inunge et spinam cū predictis. sicut dictum est.

Cap. 4^m. Quod est de crepatura.

Et accidit qm̄ in officio nerui i q pedet testiculi. seu in foramine dilatatio. aut cā supflue humiditatis flegmatice. vel ex senectute. aut alterius de cā. et pōt etiam inde descendere ad bursam testiculorum ventostas. vel aliqua humiditas que assimilat speciei crepature. Et cura huius est ut infirmus prius supinus laceat. ponēdo puluinar seu cullinū magnū sub corpore. Et si id qd cecidit in bursā testiculi est vapor. istud deas illū dissoluere. et pone de foris sup officium stipitica. Et subtilia regimē eius. dando ei turtures et passerēs. Et pone sup locū camomillā. rosas. et nuces de alchabarrui. cypressi. et icorpoza eas cum agresta et aq equali. Et vtere isto medicamine donec fueris liberat. Et si id qd de scēderit vel est in bursa fuerit hūor. et est in gñitate purā dissolue illū cū camomilla et saria ozdei mixtis et malaxa tis cū lixiuo facto cum cinere cypressi. Si aut vicius humor in magna quantitate extiterit. istud deas stringere locū cum

Secundus

Quartus

29

A cū saria ordeit: nūcib⁹ cypressi mixtis cū agresta: r pēpe alicui chirurgico vt aperiat iferius bursas testiculū cū ali quo ferro frigidō. scū lancea subtili inuncta cum oleo ro. modicū ipsas itus penetrādo: ita q^o faciat parū foramen per qd solū ille hūor possit exire: r cū dicit^r humor fuerit bñ cūat: studas solidare foramē cū vngueto seu emplō de alnaci. i. de palma. Et accidit etiā qñq^o in foramiē nerui p̄dicti in quo pēdent testiculū q^o explanat^r r extēdit^r r dilatat^r extra nām: intū q^o ide descendunt itestina: r bec est deterior: oī alia spē crepatur: r illi vix r cū difficulta te maxia liberant^r. Huic qdē pēpe vt iaceat eo mō quo supra dixi: r fac cū abstinere ab oī motu r labore: r reduc intestinū intus ad locū suū paulatim: r fac emplm desup ex farina ordeit: de andarugera. i. hipoquistidos: r de eupatras: r de nūcib⁹ cypressi quoz ptes sint eqles: pistent^r r cribellent^r: r icorpoent^r cū agresta vel aceto: qñis nō babeas ex b⁹ finē intus oīno: itū alleuiabit^r egritudo regi mine tali. Et scias q^o eoz q sunt in fine iunētis cura est impositio pp siccitatē sue cōplonis: r pp duriciē pellicule explaniat^r. Infantes aut paruli sūt nō liberantur alia de cā. qz nō pnt abstinē a sicut r motu iordinato r labore: r pp b nō p̄solidant^r. Puer xō bñs itellm: attēdit r ob seruat pcepta medici pp dubitationē sui: credo q cura hui⁹ nō sit ipolis: qñ si obseruauerit gerē tenendo desup emplz supradictū: seruādo dietā subtilez: r abstinēdo se a dyuicacōdo p̄tinue s3 ordinē p̄scriptū: poterit liberari.

C Lap. 5^m. Qd est de egritudib⁹ q sunt in bursa testiculoz. **E** fit in bursa testiculoz apa. Et cura hui⁹ est sicut cura alioz apatū. Et fit ibi etiā qñq^o solo cōtinuitatis: r cura est sicut eu ra alioz solutionū cōtinuitatis.

C Trac. 4^m. de egritu⁹ virge: r est cōtinens capla qtuor. **C** Lapm primū. Qd est de oppilatiōe que fit in virga cā lapidis vel alicuius alterius rei.

E It qñq^o in cānali virge oppilo: r b aut a lapide vl sanguie coagulato: vel a grossa sanie. Lapidez at extrahē debes cū ferro noiato in arabico alcharitū: aut accipe virgā subtile bñ polū ad modū stili de ere vel argento: aut auro: r desup fac icallare punctā vnā de adamante: r pone per foramē virge vīq^o quo attingat la pidez: r ipsius poterit frāgere cū ea: r in balsamo est p̄p̄tas valida ē in frāgēdo lapidez in b loco. Et rememora tus sui iam in p̄cedenti curā lapidis sufficiēter: r curā etiā oppilonis que fit a sanguie vel sanie. r pōt ē fieri oppilo in cānali virge a veruca q oīz ibi. Et cura hui⁹ est cūz dolor fuerit fortis r intolerabilis: eo q infirm⁹ nō potest emittēre vīnā: p̄forare virgā i loco supiori veruce ita vt vīna possit ide exire: r vīnādo quiescit dolor. Et postea cura veruca inyciendo oī die p foramē ei⁹ oleū amygdalaz: aut de sisamino. r b pluries facto stude cōprimere verucas cū aliquo instro donec erūpat: r postea pone in tus ea q bñt dolorē remouē: sē ē oleū ro. r oleū amygdalaz: qñt mixta: r octaua ps aque decoctionis centauree minozier subtilis coricis pineoz: r caude equine: q tū bulita sint donec aq mutauerit colores: r in ista colatura pone aligd mellis: r pone de isto medicamie p foramen vge oī die tā diu donec destructa fuerit veruca. Et demū cura foramē vulneris donec fuerit cōsolidatū: r hoc cum vngueto de alnaci: r semp cū vīnauerit infirmus abluē vuln⁹ cū aq mellis p̄dicta: r desup pone vnguētū alnaci donec p̄solidet. Si xō senex fuerit infirm⁹ pp sui supflūā siccitatē nō p̄solidat vulnus in p̄petuus. Et ppter b non est perforāndus nisi fuerit in articulo mortis.

C Lapm 2^m. Quod est de priuatione sensibilitatis virge.

E Ecegritudo curat sic curat puatio sensibilitatis alteri⁹ mē bñ. r ozūnt ē qñq^o i capite vge pustule rubee q in arabico noiant^r alohubra: q b⁹ collyriuz de memithe p̄fert multū: r ei⁹ regimē sit lactuca decocta.

C Lap. 3^m. Qd est de foraminibus que fiunt in virga.

E Ec qdē passio accidit in b membrō ex abundantia acutoz humoz: r curat cūz collyrio de memithe. r regimē eius sit lactuca decocta.

C Lap. 4^m. Quod est de expulsiōe spermatis.

E Ec xō egritudo euenit a debilitate vīrū: sic accidit exētib⁹ ab egritudo r senib⁹. s3 qñ corp⁹ cōfortat^r r vigozat^r r re dit p̄fecte i suā politatē remouet istd accis: r p̄tinuare testiculos galloz: h3 istud accis remouet: r bibē aquā mell⁹ p̄fert valde. Si xō ex senectute fuerit: cura ē ipolis: r qd mag⁹ p̄fert i hac passione si nō fuerit ex senectute sūt testiculū galloz: r cerebra passerū: r carnes pulloz: r colūboz puoz: r accidit ē q mēbz nō eycit spma sic sagitā cā icisionis chorde q arabice dī scebel: r illa chorde iter testiculos r vga: r bec recordat^r fuit. Si b hui⁹ cura ē ipolis. Et itez dīc^r b q qñ accit toz tuositas i vga nō p̄t eycē spma sic sagitā. Et b tortuositas pōt accidē aut ex vulnē qd nō fuit bene p̄solidatū: aut ex apate scō i aliq chordez vge: aut ex nimia siccit⁹ alicuius chorde. si at ex siccit⁹ fuerit: cura ē ipolis: tñ p̄p̄e ifirmo vt qñdie r multoties iungat mēbz cū oleo amygdalaz mixto cū aq repidatū q illa būditas sp ibidē p̄maneat. Si xō ex apate duro r lapideo fuerit: fac fieri iunctionē ex oleo anberino: r p̄guedie anaz: r ex medulla cruris vī tultū q pres sint eqles: miscēat sūt iungat multoties mē bz: r videbis iuuatū māifestissimū. Cōplete s3 egritudo vge: r nūcicipem⁹ determinē de egritudinib⁹ vulue.

C Trac. 5^m. de egritudo vulue r mīcis: r ē p̄tinēs capla octo.

C Lap. 5^m. Qd est de sterilitate. ppter malas cōplones.

E Oc membrū scz vulua ex mē bzis ē multi sen sus sic iaz delectatū ē. r b pp exuberatiōez neruoq⁹ q est i ea. Et p̄strigē r bñt val de: r dilatat^r r ela rgat mltū: r b pp multas ligaturas tortuosas q sūt in ea. Et non eueniūt b alicui mēbro nisi hūic: r scd: r burle testiculoz. Et qñ mulier icipit sp̄gnari p̄strigē r bñt matrx. r qñ fetus icipit crescē: dilatat^r matrx: vīq⁹ quo deueniat ad terminū a deo sibi deputatū ex nā sui: r tūc dilatat^r orificiū vulue donec p̄turat^r q pus erat tā stri ctū r obturatū q ē p̄cta stili nō potuisset irasce: cū in cipiit exire ser⁹ dīcedit ex orificiū mīcis: r postea dilatat^r orificiū vulue intū q ē exiēs a nā absqz tūmefactiōe lo ci: r istd dī dolosare. Et totū b scū est a puidētia diuina. Et fit sterilitas ab egritudinib⁹ mīcis: q si fuerit a natū itate: cura ei⁹ ē ipolis: nisi s3 volū⁹ diuina: que aut sit a mala q̄litate seu cōplone frida vl calida: sicca vl būida: aut ab istis q̄litatib⁹ mixtis pōt curari. Cū ala aut cō plexio calida in excessū destruit sperma: r cōsumit illud. Et cura ei⁹ ē reducē dictā malā cōplonē ad eq̄litatē: r b cū cibis r medicis ius r ej. Cū ala xō cōplo frida acgrit a balneatiōe: r natatiōe in aq multe friditaz: aut a sessione sup lapides multe friditaz: vel a comestione me diciāz fridaz: aut a positiōe emplōz fridoz sup vētrez appositoz pp multā caliditatē q erat in eo. Et cura ei⁹ est rēpare cōplonē cū medicis q bēant calcfacē rēperate. Et cōferunt etiā iste medicīne qñ sit a senectute: vel ab

Cura calide.

Cura frigide

I

acceptione ciborum vel medicinarum frigidarum. **C** Medicamen conveniens ad h. olei rosacei: et anethini: et granorum de alcaurum. an. 3. y. et aque decoctionis aristolochie. decoctum cum 3. j. ipsius aristolochie. v. ad assumptionem medietatis libram. j. et lumbicorum terrestrium. 3. 5. et misceantur oia sicut ponant ad lentum ignem: et bulliant usque ad assumptionem aque. **C** Et postea pro quibuslibet. 3. olei: ponat exagium unum pure ambrie: et cum isto fac iungere quilibet die imus in infusum: et pice et de ipso perclistere usque ad profundum: et ad bibendum oia die de syrupo de corticibus citri cum syrupo de sticados. an. 3. j. cum 3. iij. aque simplicis tepide. et 3. j. decoctionis centauree. Et de octo in octo diebus da ei ad bibendum aurum. s. theriacale magne: et carnes ei sunt turtures et passeris iritu et anates decoctae in tasphea cum pane bene fermentato. **C** Et si dicta mala copio ex siccitate fuerit supflua: unde sperma cadens in vulva vel matrice sumit et desiccat tali modo quod ibi nulla generatio potest fieri. Et si mulieri per accidere ex supfluo usu siccitatis medicinarum ex errore medicorum: et etiam per opportunitatem mulierum que faciunt se medicinare de eo quod nesciunt. **I**stis igitur stude humectare corpus totum: et matricem maxime. Et ciba eas gallinis pinguibus in lacte decoctis: et cum gbulas etiam aumbus que in arabico dicuntur eumne coditis cum oleo amygdalarum dulcium loco olei oliuorum: et clisteria matricem cum oleo de silamino vel amygdalarum dulcium. Sed oleum de silamino non comendo pro quod nocumeta que sunt in eorum sunt ista. Quia est grosse subere: pro hoc tarde facit suos motus et opationes: et est facilis corruptionis: et inducit fetorem in membris: et maxime in supioribus: et facit rare mulierem in tina aque dulcis tepide in quod morietur: si videret ei grane stare totas in aqua ad minimum: et usque ad renes: ponendo in dea aqua aliqd olei amygdalarum dulcium. Et si haberes oleum oliuorum dulcium sine aliq. penetrando saltem perit magis pro stipititate modica que est in eo. Et ita te feci scire multoties: et ad huc idem iterum tibi in h. loco quod quilibet membrum generat per principale indiget fortitudine cum medicis stipitatis temperate: et fac stare mulierem in domo cuius fenestre et ianue sunt aperte a pre austro: in quod discurrat aqua cum humectationis aeris: cum vult uti coitu cum viro suo cum ipregnandi scilicet in camera cuius ianue et fenestre sunt aperte a pre orientis ita ut inde ventus ille itretur da mulieri ad bibendum de limatura eboris cum succo pomorum: aut cum decoctione lignite: et viat mulier octo et quicquid servando regimen istud sic dixi: preagnabit Deo dante. Et scias quod quoniam talis mulier incipit inveterate transire: et ad senectutem primam appropinquare: medicis et regimen predictum est maioris efficacie et iuvamenti pro caloris diminutione in ipsa. Et ita ante tibi dixi quod membra fortiter desiccata difficile est valde cum medicis humectare. Et hac de causa parca tibi h. scripsi et memoravi: sic copiosius curam sterilitatis que a siccitate procedit. **C** Et nunc incipiam curam sterilitatis que fit ex supflua humiditate matricis. Et scias quod humiditas sola matricis non destruit ipregnationem: sed illa que fluit sicut aqua. Et hec diuisa in pres duas. s. subtilem et grossam. De enis due exuberantes destruit ipregnationem. Et cura horum est facilis: et h. est ut regas mulierem cum epiceatiniis actum et potestis: dabo ei carnes assatas: et et in sartagine preparatas: ubi sunt turtures et passeris: et fac clisteria matricem eius cum istis reb. s. s. spelte coquassate et radices liliorum coquassatas: et infunde in aqua: et stent sic usque mane: et tunc pone ad lentum ignem: et fac bullire donec aqua mutet colorem: et in colatura illa pone libram. 5. olei de granis capucierum: si non repiret de isto: pone loco eius tantum de oleo amygdalarum amararum cum 3. j. oximellis compositis: et fac cum istis tepidis clisteria stare muliere supina. s. subiecta supra dorsum suum: ita quod nares et renes sint in altis: et caput et spemle sint declinatus: sic stado retineat clistere istud per

Cura sicc.

K

I

Cura humide.

M

horam unam et postea euectur sic faciat oia die usque ad octo dies: et postea fac lincium ex cotonea: et desuper pice pulvere macis: non ponendo multum de eis: quia istud membrum cum sit nervosius est multum sensus: et non posset talia sustinere. Et sicut caueas ponere de sanguib. s. oximelle in quantitate multa: quia istud membrum ledit ab aceto. Et ego semper cum facio tales medicinas preueni ponere de eo in valde modica quantitate. **C** Et si queres a me quare stochus sustinet actum ab omni magna lesione magis quam faciat matricem: cum sit maioris sensibilitatis. Dico quod huic quod non potest ridere pluribus modis. Uno. s. modo propter suavitatem: quia stomachus multum est assuetus recipere acetum. Et alia de causa est: quia epar multum iuvat stomachum in suis operibus exercendis: hoc est quia stomachus non digerit cibum solummodo per se: sed et ad utilitatem epatis et eius aliorum membrorum. Et discordia quod est inter medicos qui fuerunt ante h. talis. s. quod quidam eorum credebat quod stomachus nutritur ex humiditate propria stomachi que in ipso digeritur. Et alii dicebant quod illa humiditas non erat: nec poterat esse sufficiens ad nutriendum ipsum: sed nutritur a sanguine qui recipit a venis qui veniunt ab epate ad stochum. Et h. affirmat et dicitur: et verum est dicitur et quod nutritur istis duabus viis. Et scia mea in h. est quod quidam pars istius stochi nutritur pro maiori parte ex propria humiditate digesta solum in ipso stochum modica quidam pars ex parua sanguis qui venit ab epate: et alia pars stochi nutritur ex contrario. Et sine dubio pars superior stochi nutritur ex humiditate propria digesta solum in stochum cum modica et parua quantitate sanguinis qui venit ab epate. Et inferiores partes stochi in maiori quantitate nutriuntur ex sanguine qui venit ab epate: et in minori de propria humiditate sui. Et pres medie ipsius equaliter nutriuntur ex ambabus. Et quia in stochum sunt pres carne: ideo melius potest sustinere acetum quam matricem: que oino caret carnositate: et ita quia in fundo stochi abundant humores. Et ex omnibus istis causis potest lenius et melius stochus acetum sustinere quam matricem. Et inunge vulvas exterius cum oleo ro. et oleo de aldiacoen. Et scias quod pro maiori parte ex frigiditate et humiditate hec egritudo habet provenire: et pro minori ex caliditate et siccitate. Jam ergo videtur nobis sufficienter posuisse curas huius passionis simplicis: ex quibus scias curare copiositas: copiosum nendo medicamina prout videbitur conuenire.

C Cap. 2^m. Quod est de apostemate matricis.

Accidit quicquid vulne seu mris apas sicut alijs membris accideret provenit. Et h. membrum satis preparatum est recipe apareo quod est in inferiori parte corporis. et eius h. est receptaculum supfluitatum. Et apata que sunt hic sunt vel ex sanguine: vel cholera: vel ex melia: sed ex flegmate in minori parte. Et cura generalis omnibus est fobotomia basilice brachy dextri primo: et postea ex sapbena: et postea stude in resenando et mitigando humores: ita ut non currant ad locum doloris: et subtilia ei regimen valde. Et credo quod sufficiat ei. 3. y. panis bene fermentati: vel pappi plus vel minus cum medulla citrullorum. Et clisteria vulvam cum oleo rosaceo. Et si cum hoc regimine resoluatur apostema: bene quidem. Et si convertatur ad saniem: necesse erit tunc ut facias clistere cum aqua mellisiant cum ipso melle: et postquam sanies bene fuerit mundificata: clisteria vulvam cum melle mixto cum medicis desiccatis huiusmodi: propter generandi carnes: et in melle est vires magna in generando carne. **C** Medicamen ad hoc. s. farine ordeii et farine viccie. an. partes equales: nucis cyperelli et thuris adustis. an. quartam partem unius prout que sunt coquassanda coquassent: et infundant in aqua: et postea bulliant tunc usque quo aqua mutet colorem et coles staminia valde densa: misce cum bac colatura de melle puro et spumato quantum est medietas aque: et depura

Deus o
magna b
necesse tr
anoe do
reboz
le sensibi
B

Stom
partu
prij
ab op
nutri

Corroho
tio nali
urabile
et tamen
et huc

De
acc
ra m
fleg

A mel isto mō. Itē mel. z misce cū eo de aq̄ in bona quātita-
te donec serueat: z postea remoue spumā z fac eū paulati-
ne bullire semp remouēdo spumā: postea cola z itez po-
ne ad ignē: z fac bullire donec sūmet aq̄: z de isto cū p̄di-
cta decoctiōe oī die fac clistē donec fuerit libata. Et h̄ cu-
ra ē pueniēs oib⁹ apatib⁹ fraci⁹ q̄ sūt ex ebola mixta cum
melianz q̄ sūt ex melia mixta cū sāguie: z apā ex melia
in h̄ loco raro euenit: z qñ accidit nō delecti curat: quēad-
modū ē nec i alyis mēbris: nū semp studiosus ē dōbes in
mitigādo dolorē ei⁹: z qd mag⁹ pueniēs est ad h̄ oleū ro.
cū olo d̄ vitellis ouoz: qd sit absq̄ oī acuitate z fetore. Et
scias q̄ oleū de vitellis ouoz magnā z mirabilē bz ppe-
tatē in egritū vulue: z ē in oib⁹ mēbris magni sensus cū
valido dolore z forit: z oī die clisteriā cā cū istis duobus
oleis: z fac eā suare regimē subtile qd tēdat ad quādā hu-
miditatē sic est brodiū galline cū pane fermētato i modū
ca quātitate: nō comedēdo de carnib⁹: z tene eā cū isto re-
gimine donec dolores fuerit alleuiati: z ipsa filr. z postea
paulatine pducē ad suū regimē assuetū: z nō tradas ob-
litiōni repcutere z obuiare ne būores possint ad locū de-
riuari: z locū q̄ ibi ē tūmefact⁹ studeas dissoluē toto pos-
se: z finis vltim⁹ ad quē pōt medicus puenire in h̄ apate
melico ē vt plongeēt egritudo: z inuat cū hac passione
mulier tpe longo faciēdo semp suas actiōes nāles.

C Cap. 3. Quod est de corrosione matricis.

Enerat⁹ qdēz bec egrit⁹ i mīfice exu-
berantia būoris acut⁹ z cor-
rosiui: z qñ sit in aliq̄ alio mēbro cū difficul-
tate curat⁹. q̄ cū oīz in isto multo difficil⁹:
z itaz recordat⁹ sum q̄ cū egritū iuuenis ad
me venit qdā senex trapezator: q̄ dixit mibi q̄ qdāz dñā
de q̄ multū curabat: z eā multū diligebat hāc patiebatur
egritū: z ego diu in curatiōe ei⁹ laboraui donec fui scil-
lus: z qz ei multū diligebat: feci h̄ scire patrē meū q̄ senex
erat: z ipse me desperare fecit de hac curatione: dicens q̄
bec passio ad mortē deducē eā debebat nālr: z docuit qd
ei facere deberē. Et aliqñ bec egritudo in ea alleuiabat: z
interdum intēdebat: donec sanguis in quātitate maxima
emanauit z corrosio dilatabat: z in tñ augmētata z di-
latata fuit corrosio q̄ corrosit vnā ex magnis venis: z ide
tantū sanguis exiuit q̄ inde mortua fuit.

C Cap. 4. Quod est de dislocatione matricis.

Dislocat⁹ qñq̄ matrx ex superi-
flua humiditate: ita q̄
exit a loco debito. Et pōt ēt accidere ex sal-
tu: vel ex casu: aut ex eleuatiōe magni pōde-
ris z silib⁹. Et itaz recordat⁹ sum q̄ vidi mu-
lierē cui matrx exiuerat eē vuluā: z videbat qñ eēt far-
dellus paru⁹: z remāst sic tpe lōgo: z finē ipsi⁹ ignoraui.
In pñ aut qñ appet h̄ egrit⁹ medic⁹ leuiter eā poterit cu-
rare: z reducēt oib⁹ istis modis qd dicitur sum. v3. manu
si vis: z si nō: fac eā supinā iacere: z fac q̄ aliqs sedeat sup
pect⁹ suū: z alius sup crura: z fac eaz terrere ponēdo circa
pedes ei⁹ aliq̄ reptilia: sic sunt mures: vl lacerte: aut ra ne:
vel bis filia: ex qd mltū terrefiat: z velit fugē ab ipsis tra-
bēdo pedes z crura ad se: z idē oīa mēbra z corp⁹ totū fil-
dant: z hac de cā matrx int⁹ redibit ad locū suū: z cū re-
dierit matrx fac eleuari copas ei⁹ in altū: z ordina vt ia-
ceat supina: z p̄cipe ei vt non se moueat oīno aliq̄ de cā:
ē si vellet assellare. Et postea clisteriā eaz h̄ clisteriā. Itē
balausti. z gallicarobe recētis: z ligritie. aii. p̄e vnaz: nu-
cis cypsi p̄e mediā: sticados z camomille. aii. qñā p̄es
p̄is vni. cōquassa q̄ sūt cōquassanda: z infunde dictas me-
dicias p noctē vnā in aq̄ multū seruēt: z i mane fac bulli-
re donec multū aq̄ mutet colore: z postea coles: z ex ista

colatura accipe libā. 5. cui misce. 3. 5. olei d̄ myrtella facti
ex flozib⁹ ipsi⁹ myrte: z scō ex istis clisteri infunde cotū in
istis z ipone: z postea liga desup vuluā exteri⁹ petiaz lini
valde dēiaz: q̄ sit ipliata p̄lib⁹ plicis: z sit madefacta i de-
coctiōe myrte z balaustiā: z postea suauit liga cā cū in-
stis aii z retro: z muta eā bis in die. Sz aii ligatiōez po-
ne sup vuluā: z ex opposito retro sup spinā de puluē sub-
tilissimo de sticados ipassato cū aq̄ z aceto. an. ita vt trā-
scat de viute ei⁹ ad mīfice: z i aq̄ sua pone de syrupo ro. vt
bulliat: z cū h̄ regie libabit Deo dātē. Si at matrx aiiq̄
int⁹ reducta fuerit mutauerit colore: pone desup cotū car-
minatū madefactū i olo ro. z oleo lily: q̄ p̄es sint eq̄les
z sint tepida ad modū lacis recēter mulcti mutādo cotum
sic madefactū pluris atq̄ pluris: donec illa supfluitas z
nigredo remoueāt. z demū stude i reducēdo mīfice lū: z
quēadmodū dixi: nihil penit⁹ omittēdo. Et recordati
fuerūt qdā medici q̄ aliqñ putrefuit ligamēta matricis
oia: z ex it matrx oīno: z pmanet mulier absq̄ mīfice: z vi-
nit sine dimiutiōe aliquaz suaz opationū. Et dixit mibi
qdā amic⁹ me⁹ de q̄ ei⁹ vitate multū p̄fido q̄ vidit mu-
lierē cui oīno matrx exiuerat: z remāst vīna faciēdo oēs
suas opōnes nāles itegre z p̄fecte: z sic ēē d̄z absq̄ dubio:
cū nō sit mēbrū p̄ncipale: nec aliq̄ mēbris aliq̄ p̄stet
vtilitates: nec p̄stet aliq̄ iuuamētū in p̄seruādo vitā: nec
iuuētū fuit ad illud. Et pro certo iuuamētū in muliere est
matrx sicut mēbrū viri in viro: nū testiculi sunt mēbrū
p̄ncipale: sicut declaratū est: z ex ipsis est vir. i. masculus
vir diuersificat⁹ a muliere. Sed matrx nō ē alteri⁹ iuna-
mētū nisi q̄a facit appetere coitus: z ad ipregnationē reci-
piēdaz. Et facit crescē z timere vbera. Et greci qñ volūt
ipinguare scrophas: extrahūt eis mīfices. Testiculi autēz
mulieris minores sunt z existūt illis viroz: z testiculi vi-
roz sunt rotundi: mulierū nō plani. Cum aut testiculi mu-
lieris exiunt reddat aial incognitū: qz ex oib⁹ aialib⁹ sūt
masculi z femine: z cui ablati sunt testiculi nō est masculus
neq̄ femina: nec pōt esse moris masculi nec femine:
quare de necessitate est alius a masculo z a femina.

C Cap. 5. Qd ē de fluxu mēstruoz.

Lurus qdē mēstruoz accidit mulie-
rib⁹: aut p viā purgati-
tati: aut a nimia subtili-
tate: ē sāguis aq̄lus: aut pp nimia caliditate
igneā acq̄sita in cor: vl ex aptiōe ozificiōz venaz pp mor-
dicationē z acuitatē sanguis: cui at ex subtili-
tate p̄cedit: cura ei⁹ ē igrossare regimē: deide da ei lentes de-
coctas: z crura z pedes bedoz ad comedēdū. Illi autē cui
accidit ex acuitate z calitate ignea acq̄sita i sanguie p̄pi-
nabis medullas cirrilloz z āguriāz. Et si fuerit iuuenis
z tpe est q̄ dabis ei cucurbitas decoctas cū carnib⁹ arietū
iuuenū. i. vni anni. Et qñ ex aptiōe ozificiōz venaz p̄ce-
dit ex mordicationē z acuitate q̄ est i sanguie: dabis ei ad
bibēdū aquā in q̄ cocta sint ista. i. ligritie z viole z nenu-
far. aii. an. 4. p̄sily itegri octauā p̄e an. 4. i. fide i. xv. 3. aq̄
vsq̄ ad mane. Et postea fac bullire lento igne vsq̄ ad cō-
sūptionē medie: aq̄ z cola: z i hac colatura adde. 3. syru-
pi ro. sci ex rosis siccis: z. 3. 5. de syru. vacilloz crudoz: vel
loco ei⁹ de syrupo agrestis: bibat de ea ieiunio nō oī die.

C Cap. 6. Qd est de retentione mēstruoz.

Retinent⁹ qdēz mēstrua in mulierib⁹
pp grossitudines būoz: aut
pp debilitatē vīnū expulsiue. Et cura ei⁹ est
subtiliare regimē ei⁹: z cidere viscositatē ei⁹
cū syrupo d̄ ieros: z syrupo sngibin simpli-
ci tantūde cū ter tario de aq̄. Si mulier trāstierit iuuenitē:
aut fuerit senex: z caro ipsi⁹ fuerit dura: z būoz grossius ex-

E

Mulier cui
tota exiuit ma-
trix supulxit.

F

Testiculi sūt
mēbra p̄nci-
palia respēci-
diūdu. idēz
supia.

G

Flux⁹ mē-
struoz sum
quinque.

H

Oleus ouoz
magnā bz p-
ueratē in se-
ctiōe dolo-
rēbz val-
le sensibili.

Scor-
pionē
nālr est
urabilis al-
z tamen
z Auicēna.

Corrosio ma-
trix nālr est
urabilis al-
z tamen
z Auicēna.

Qd
accidit
ra mē-
struoz

D

C

E

R

E

E

E

E

E

Liber

Tractatus

I

titerit: tunc oino idiget syrupo sanglibin cu syrupo d ireos: sic dixim. Et tu scis q medi q sunt diuretice valde bere debet odorē horribile: et apitū: et ameos: et daue: sunt pueniētia ad h: et feniculus et tāu bz de horribilitate qm suffic. Cōplete sunt egritudines que accidunt vulue.

Caplm. 7^m. Quod est de oppillatione et sigillatione que accidunt collo matricis.

Hoc qdem accides aligb⁹ mulieribus euenit a nativitate in vtero materno: q si fuerit caro: icide cu fer ro: et si fuerit os aut caro dura cicatrīgata noli laborare.

Cap. 8^m. Quod est de laniatione matricis.

Hoc qdem accides aligb⁹ mulieribus euenit in tpe parnis: aut qm violant a viginatē. Qz si fueris a pⁿ p^{ce}ipe ei mulieri vt strigat coxas suas: et pole erit q suo ppo sanguie p^olidabit. Si autē nō fueris in pⁿ et labia vulneris fuerit p^olidata incide dicta labia ex viraq pte cu ferro: et sue cu filo sete crude: et pone desup p^olidatiua et sigillatiua: sic sūt absintibz: anibere: et balauitice exica te. Siat puluis ex bis subtilissim: et ipge desup suturā ite: rādo pluries. Et scias q: sutura q sit ex seta cruda nō corumpit: nec putrescit donec vuln⁹ pfecte sit p^olidatuz.

K

Sutura ex se
ta cruda non
corripit: do
nec vuln⁹ fue
rit p^olidatū.

C^o duculqz igif. put nobis appet sufficiter diximus de egritudinibz p^olis: vniuersulqz mēbz. Nūc autē incipiemus determinare de egritudinibz cōib⁹ oiz mēbz: et icipiemus cu auxilio Dei determinare et loqui pmo de ossibus que sunt columna et fundamētus oiz mēbz.

Tracta. 6°. de egritudinibz ossium: et est p^olinēs capla gnaque: Capl³ p^o. Qd est de mala cōplexione et fractura ossium.

De cōplexione
mala.

L

De qdem cōplexione: et aut pp p^onnationē eoz ad inuicē: vl pp formā eoz: aut appositionē ipsoz: vel pp mēsurā eoz. Et ē nece sup b p^olidare p^olia eoz cōplexione: in quātū est masculus vl femia: et in quātū ē puer iuuenis: vl senex: vl decrepit: et ē in quātū ē Petrus vel Joānes. Et sup b sit p^onter p^olderationē ossium: debem⁹ cōsiderare carnem: et nervos: et ligaturas: et venas: et villos: et cutez: qm qū ista exēūt a sua cōplexione nālī trabūt sit et alterāt ossa a sua debita cōplexione radicali. Et notū ē q ossa cōplexonata sūt ex vna qtuor q^olitatū simpliciū aut cōpōsitaz. Ergo qm exierit a sua debita q^olitate: studeas ad recuperationē ipsi. Et accidit ēt ossib⁹ dissolū p^onnuitat q fractura noiat. Istis igif subtilia regimē in quātū potes: et equa mēbzū fractū: reducēdo ipm in locū suū p^oliū. Et illi q sūt fuitores medicopz. scilicet chirurgicopz assueti sūt b facere p^oliūz manib⁹. Sz mibi ipole v^o q aliqd boni sciāt agere: qre cos nō debes p^omittere opari. et vide si mēbzū letum sit tale qd beat sibi parascut sunt brachia et crura. Stude g vt reducas lesuz ad formā sanā: si ē ex mēbzū q nō hnt societate: sic natus: cogita formā ipsi mēbzū q^olis erat i sua sanitate: et studeas vt possis reducē ad ipsaz toto posse. Qz si dislocatio vl fractura in ossib⁹ magnis euenierit: fac eū exēdere sup oicū seu tabulaz: cui⁹ sup^oficies sit extēsa et plana: postea exēde ambas pres mēbzū lesti trabendo fortiter cū ambab⁹ manib⁹ ex viraqz parte: ita vt elongent⁹ pres fracte vl dislocate abiucē: et postea molla man⁹ tuas ad b vt nerui et ligature trabāt ad se mēbzū: et redeat ad locū suū: et iunge locū lesuz cū oleo ro. ponendo desup penā subtilē: et sup illā pone grossiores: et demū li ga cū stellis faciēdo ligaturā mediocre. v^o nō multū stricā: nec molle: et ster ita ligat⁹ p tres dies: et postea solue et liga iterū faciēdo sic prius in oib⁹: et b facias donec fuerit

De fractura.

M

liberat. Sed attēde q id qd pus agere debes in istis est flōmia ex oppo^o pte egritudinis: et ibilia regimē ei⁹: et sufficit ei comedere panē bñ fermentatū cū pullo: nō tñ v^oqz ad saturitatē: et b odec fueris cert⁹ ne loc⁹ apēt v^oqz ad. xxx. dies: et ab ide in antea adiua cū euz gñantib⁹ būores v^o scolos sup fracturā ossis cū adiutorio dei. Et cibaria faciētia bec st pedes et crura becoz et arietū: et p^onnua iunctio: nez: et ligationē: et dissolū: sic oām ē donec liberet⁹: et hoc fieri nō pōt sic credo i spacio miori q^o p^oliez. Si āt mēbzū fractū fuerit ex mēbris magnis: et tu solus opōnez oī cā nō poteris exercere: beas locū v^ostiatū q adiuet te: et bēdo tu ex vna pte: et loc⁹ ex altera: donec labia fracture elōgent⁹ abiucē: et postea relaxent⁹ man⁹: vt nerui trabāt ad se: et iungent⁹ pres sit: et postea duc manū tuā sup mēbzū lesuz palpitādo sup⁹ et iseri⁹: et ex oib⁹ p^otib⁹. et si inue nis ipz bñ reductū: et planū: et cōlē: bñ qdez: sinat⁹ sic ou cēdo man⁹ et q^olis eū: et planabis: donec fuerit ad locū de bitū reductū: et iunge de trib⁹ in trib⁹ dieb⁹: et b regimē fa cere debes i firmo fortū: et sit discretus: ita vt cōgitat suū pfectū: et ob b sustinebit doloz. Si xō i firm⁹ fuerit p^o fillanū: et debilis vūqz atqz timidus et indifcret⁹: habēas adiutores et fuitores penes te: q sint tecū ad tenēdum euz vitia vt cū senserit dolozē non possit se villo mō mouere nec destrūe op⁹ tuū: p^ospiciēdo tñ ne iseras ei ienluz dolozē. (Si āt p^ostio scā fuerit in naso: nece ē vt facias ex coto filato formā nasi: ponēdo exterius aliquid qd possit ipsaz sustinē. Et exēde sup penā cerotū scā ex gūmis q possit nasuz vndiqz colligē et circūdare: et desup pone per tias plicatas plib⁹ plicaturis odec beāt debita grossitiē: q penē sic duplicata plumaccoli dñr. Et fac vt cōpeben dāt nasuz ex oib⁹ p^otib⁹: et fac vt iuicet oām cerotū sup na luz: ponēdo desup formā coti p^odictā: q sit longiū: et bre uitate et foia in oib⁹ sic nasuz parietis. Et cū mutauer⁹ ipz abluē p nasuz cū aq mellis: et postea cerotū cū foia repo ne sup⁹. Et fuerit qdā medici q bēbāt p^o ipoli curā fracturū ossis coze: sz ego vidi puerū q liberat⁹ fuit de pal sione illa: et p^olidatuz fuit os ei⁹: sz nō legē ex b q^o glz sic debeat libarico q nāe et cōplexiones ossium boiuz sunt non oēs eqles: qm puto q libatio dicti pueri fuerit pp molli ciez et būiditate sui ossis. Quare nō legē q sic oib⁹ debeat euenire. (Si āt ossib⁹ supuenerit dislocatio: cura ē vt facias redire mēbzū ad suā formā nālēz et pōnez: et b elongādo os ab ossē trabēdo fortit⁹: et relaxādo man⁹ vt nerui trabāt ossa ad se: et redeāt ad suū sitū et locū nālē: et postea liga sic sup⁹ dñr. Et subtilia regimē ei⁹ et flōmia eū si con senserint etas: vtus: tpe: et regio. Si nō oia ista adiunāt ad b: minue de sanguie min⁹: sz q dicte p^oditōes diminuūt: put tibi videbit⁹ cōuenire: et subtilia regimē tpe cōueniēti: et ingrossā ipm tpe quo videbit⁹ exigere. Et scias q oia ista p^olinēt ad medicū nobilē et bonozatū: sz alias opci ratios manūū dimitte ministris medicopz sic est flōmia et cauteriū et incisio arteriaz. Et adhuc nobilioza istis debent facē isti medicopz fuitores: sicut ē incisio palpebray et eleuare venas q oriunt⁹ in albedine oculoz: et p^osternere cataractas. Dia bec ad dictos seniores hnt p^oinere. Ad medicū autē bonozatū nibil aliud p^oinere dicimus: nisi vt cōsiliū p^oster solūm ciboz medicinarūqz infirmi: absqz aliqua opatiōe manūū: quēadmodū nō cōuenit ei facere syropos et claria suis manib⁹: nisi esset in magna neccitate. Et pater meus fuit ex istis qui tēporib⁹ vite sue p^omanst⁹ sic sine aliq opatione tali exercenda: q si voluisset nibil facere sciūisset: q nō erat assuetus. Sed ego q^ouis sim in

supla et
diabilla
33 exerc
rum no
tre deca
im virū
B

C

D

Eura

no passibilis: amore artis: et ex delectatione quā habui in ipsa volui exercere. et primo studui in adiscendo facere syru pos et claria. Et volui et per experientiam scire opiones medicinarum: et et ingenium extractionis syru medicinarum et compositionis uniuscuius altera. Et volui scire loca ossium et compositiones eorum adinuicem: et oia hec scire volui: et non solum scire: sed propriis manibus exercere. Et cum appetitu maximo et desiderio: et semper secutus via ista: quous sit vilius et precepta apud medicum bonorum: quoadmodum laboratores terre in illo opere delectantur: et venatores in venando: sic de alijs sibi. Quod memorat? suz de his non feci: cum promouendi aliquem honoratum medicum ad exercendum predicta opera suis manibus: sed si fuerit necesse in seipso: vel in aliquo dignissima vel carissima persona: quod sciat facere et exercere: et ex mia et pietate Dei alicui panperis: sciat facere hec vel aliquid leuius. Ea autem que sunt turpia et abominabilia et miseria: sic est esse bere lapide de vesica et siliam: non tamen facere: verum et videre: non vero puenire honesto et puro viro. Et patet et quod honesto viro non liceat nec pueniat. Et licet geis videre pudenda. Et ita buculis dixim? de his que accidunt ossibus de dislocatione et fractura. Nunc autem intendimus determinare de his que accidunt ipsis ossibus in seipso.

Cap. 2. Quod est de superadditione ossis.

Ingrossantur quia ossa in sua superficie ab humoribus mordicationibus: quod fundunt in ipsis ossibus: aut a sanie grossa: que transit super ipsa: vnde concauantur et corroduntur et ingrossantur. Et cura huius est reducere ossa ad naturam suam propriam: remouendo causas iducetes dicta nocumeta. Nocumeta quod grossitudo et coactio: remouetur cum ferro: istudedo postea cum medicis et restaurando carne donec solidebitur: et omnes quibus viscositas per naturam super ossa que impedit agglutinationem carnis fieri super ipsa. Et cura huius est cum medicis desiccationibus et absterfueris foribus donec remoueat omnia viscositas: et redeat membrum ad copulationem et naturam suam propriam. Et de huiusmodi habet preteritum est ut recipias mel dispumatur: decoquas cum succo foliorum plicis ad spissitudinem: et vtere: quoniam sufficit in hoc casu. De medicis vero que huiusmodi gunt carne dicta que dicitur vulneribus pro tractabo.

Cap. 3. Quod est de scissura ossis in longitudine.

Accidit quod quibus in ossibus sit scissura in longitudine. Et cura huius est leuius: hoc fit pforando membrum: ut non recipiat humiditates extraneas: que impediunt suas operationes naturales. Et generat aliquando in eadem scissura caro grossa et dura: que consolidat dictam scissuram.

Cap. 4. Quod est de fractura ossis causa doloris.

Fit quia quod in foribus doloribus ossa franguntur: ego ita vidi rupta ossa extirpare: hec fractura accidit cum humoris acuti infixi in loco. Et quoniam videmus quod in ossibus accidit: quod si fieri debet in carne: et potest et hec fractura fieri in osse ex vapore seu viscositate inclusa in ipso osse vel in sua coactio: nec habet putandum est ipse: quod videremus quod vasa terrea quoniam videremus suspensum: et ad aerem: quod scinduntur ab ipsis et ad te quod pertinet cognoscere scissuras factas ab humore vel a vapore: et quod quoniam videris carne corrolam in circuitu ossis cum dolore foris: et cum os fractus fuerit et denigratum scias pro certo quod est ab humore mordicationis et acuto foris. Et tunc in cura huius in reducendo membrum ad suam copulationem nales omnes modis quibus potes. Et hoc purgando humorem peccatorem cum medicinis laxantibus: et resolueno quod sunt resoluenda cum resolutiuis: frangendo et mitigando eorum acuitates cum medicis huiusmodi illa proprietate: et hec est via certa et manifesta. Ea namque huius purgare hunc huius

more sunt purpuria: et epibimur: et aloes miscendo cum istis aliqd ex folijs collognide et scamonee: et quod be medicine de proprietate et natura sui huius corpori iducere angustiam et dolorem: id studas in remouendo et refrenando cum pistacys si potes inuenire: et si non pone loco eorum sticados cum amygdalis dulcibus mudatis: et misce cum eis: et da de ista medicina infirmo firmum vnde ipsi phidras et alij additionibus que sunt. Et fac cum bere syrupum istum quod optimus est in frangendo et remouendo acuitates olei humoris. Iste iulube que arabice dicuntur aspnep: lignitine mudate: viole: floz nenufaris. an. 3. j. spice nardi: mastice. an. aur. iij. coquassa que sunt coquassanda: et istum de p diez et nocte in lib. x. aque dulcis: et postea bulliat lenito igne vsque ad consumptionem medietatis: et postea cola. Cui addes libra succum albi: et iterum coque vsque ad spissitudinem: et propina patienti omni mane de ipso. 3. u. vel liij. cum triplo aque fride: et si sitiet multus: adde plus de aqua: et pone super locum ceroti notatum agrippa quod factum est cum cera et oleo rosaceo: ita quod cera madefacta sit in aqua frigida multoties. Et postquam etiam resoluta fuerit: cera in oleo rosaceo iterum infundis in aqua frigida pluries donec acquirat friditatem et huiusmodi: et huiusmodi mitigabit acuitas egritudinis: et remouebit dolores. Et si quis argueret et diceret: nonne oleus est nocivus in apertis cholericis: dicim? quod preparatio iam dicta. si fusionis cere et coactionis cere in aqua dulci frida multoties: et postea cere cum oleo sit: potest deum nocumetum totaliter remouere. Et dico quod quanto fridior fuerit aqua: tanto magis habet victos dolores remouere. Et ita pluries propina huius ceroti cum est recens in combustionibus ignis: quare si pferit in combustione ignis: legem quod longe plus debeat valere in egritudinibus calidis: et certe hoc experimetur est iustum. Et quod hoc cerotum sic est multum gatum: ut dictum est. adeo pforando membrum habet ossa fracta ex vulnere repellere.

Cap. 5. Quod est de ingrossatione ossis preter naturam.

Ingrossantur quia ossa preter naturam propriam subito scinduntur a non succedunt. Et ita audiri dici a pie meo: quod quidam viro vidit nasci in dorso suo os ad similitudinem unius cornu: quod erat minoris duriciei ossis naturalis. Et ipse per me purgavit humores grossos in ipso: et postea posuit medicinas exiccationis super os ita quod cecidit deum os: sic cadit cornua cerui in vere. Et mihi et fuit ortu os unum super dorsum: magni mihi inferens dolorem: et purgaui me ab humoribus grossis: et posui super ipsum resolutiuum: ita quod resolutum fuit pro maiori parte: et illud modicum quod remansit: non impedivit me in aliquo operationibus naturalibus exercendis. Ergo vbi quibus inueneris similes facias sic dixi. Et cum purgas istos: noli ipsos purgare solum cum vntibus medicinarum: sed cinaz: sed cum ipsis medicis propriis. Et de melioribus mineris ad purgandum hos est lapis lagulius: et magnete est absque dubio magni inuamentum in his: ego ipsas non solum opor: quod sufficit mihi lapis lagulius: ego comedo opera ei. Sed barburia recens et epibimur cretelle est de melioribus medicis et secretis: et in hac passione. Ellebous autem niger foris: et predictis: sed non ita tutum. Et cum volueris etiam opare fac cum cautela. scilicet frangendo ei malitiam et siccitatem. Et de pillulis que pueniunt in hoc casu sit iste. Iste scemegbdely: polipody: et gescit et opposonacis: quoniam ista huius trahere humores grossos ex iuncturis et cocatenationibus ossium: et ex omnibus membris remotis. Et quous interiora collognide sint huius proprietatis: istum est fortior valde predictis: et magis periculosus: eo quod de proprietate et natura sui: habet iducere excoziationem in intestinis: et nocet epati destruyendo eius operationem. Et id quod habet eius acumen remouere et malitiam eius est guma arabica. Sed nobiles et famosi medici quod fuerunt ante nos pusi optice fuerunt de guma arabica in remouendo nocumetum collognide et ei acui

urpla et ab
stabilita ne
as exercere:
trum nec vi
tre decet p
um viru.

C

D

Eura;

Libor

Tractatus

Spica nardi
nardi remo-
uct nocumē-
ta cordis et
patis virtute
cor corrobora-
rans. idē. x.
pica afforif.
Abbi moysi
in fine: et p
corriga ibi li-
scram.

Historia.

K

Parā ponit
de scamonea
in laxative op-
posuit facili
nostro igo.

L

Dia pma in
ter vesicas et
puritum.

Dia scda.

men: qtu in vna pte: nō pſiderauerūt nocumētus ipſi
in alia. ſin anguſtia quā corpori pſtare cogit: et in nocu-
mēto ipſi ad epar et cor et corruptione eoz vntu: qm ad
remouēdū illa cōpetūt aromatica et libilla cū qdā ſtipi-
citare: ſic eſt ſpica nardi. Qd bonū et pfectū remediū eſt
ſpica nardi: qz remouet nocumēta epar et cordis: eoz vtu-
tes pfortando. Et de B alig pdeceſſores nſi medicoz m-
nimē aliqd fuerūt recordati: niſi ſolū ille q pnceps medi-
coz exiſtit: q nob viā pparauit i iſto ſcemate: dicēdo no-
bis pperatē ſpice. Alij at medici nihil d ipſa fuerūt locuti.
Et ſiſtici et multū pferūt in remouēdo nocumētū col-
logitide: et nō ſolū ipſi: vep et oīus aliaz q corpori infe-
rūt anguſtiā. Sz id qd ppe bz nocumētū et acumē collo-
gntide remouē a ſuis qſitatib⁹ pms: ſūt amygdale dul-
ces mūdare. Et ſcicitas mala ellebori nigri remouet. ppe
cū flore nenufaris: eo q nenufa a ſuis qſitatib⁹ pms re-
mouet acumē ellebori nigri: et ſua aromati tollit angu-
ſtiā et deſtructionē vntu: quā corpi pōt iducē ſui malicia:
et cū B diminuit ſua ſupflua laxationē. Et audiui a pie-
meo q dixit q p ſuis qm rediuit de pib⁹ oriētis ſcripſit
vna receptionē vni⁹ medicie laxatiue p qdā rege i pſia
nobilis medicie: q notabaſt auen motara: q medic⁹ bono-
rat⁹ poſt q apert ſcriptū: et vidit q i illo laxatuo poſue-
rat nenufa: mirat⁹ fuit valde: et poſt pſiderationē et cogita-
tionē placuit ei multū: et gauſus ē inde cōmēdās euz m-
rabili de illo ope. Et B io ga medic⁹ q fuerāt aſi cū minie
poſuerūt remediū aliqd ad remouēdū nocumētū et mali-
ciā quā dca medic⁹. Ellebor⁹ niger bz epari iſerre: et pſta-
re p ſis toti corpi: q nō fecerūt ſic i ſcamōca: qz poſuerūt
malticē in remouēdo violētiā et malitiā ſcamone: et B fa-
ciūt mitigādo et refrenādo anguſtiā et pfortādo vtutes.
Sz diminuti fuerūt in B. qz nō poſuerūt aliqd ad remo-
uēdū ei⁹ calitatē et ſcicitatē: in parcēdū eis de B defectu:
ga paz ponit de ſcamonea i medicis laxatiuis. Sz de B
ſūt medicī reprobēdēdi: q nō ponūt remedia: et ea q bnt
anguſtiā mediciaz remouē. Et ego at ſuz cert⁹ q aliq q
legēt hūc meū libru: ſue ſi viu⁹ ſin ſeu mortu⁹ conabunt
me reprobēdere i his. Quib⁹ talr dico. v3 q ſiāt oue medi-
cine: vna fm meā volū⁹: et alia fm ſua: et videat q illariū
meli⁹ poterit remouē anguſtiā et nocumēta epar et diſſin-
ſcriā: et q peius: qm volo et oſidero q experientiā me iuuā
re debeat et ſaluare vlt dānare taz i vita qz in morte: et non
ſolū in his: vep et in oib⁹ q dixi in iſto libro. Nā expimē-
tus ſp ē libra et ſtatera iuſta et eq̄lis: qz ſim cert⁹ q mul-
ti ſophyſte multa poſſint dicē ſophyſmata erronea: q ve-
riſſia eē vidēt: cū ſint falſa: et B ad dialekticos et logicos
ſolū bz pūē: et nullo mō ad medicū. Et q talia ingere et
pſcrutari voluerit ſemp errabit. Quare dico q expimētū
ſp poterit verū a falſo diſtinguē et ſepare. Et Lōplet⁹ eſt B
tractat⁹ poſſū. Et nūc incipiem⁹ determinare de egritudinib⁹
que ſunt vſes toti corpi factis ex vno humore ſolo.
Et Tractatus. 7. et eſt cōtinēs capitula triginta et ſeptem.
Et Caplm p̄m. Qd ē de egritudinib⁹ vlib⁹ q ſunt in carne
et cuti totius corporis ſicut ſunt veſice: puritus: et b3.

Eadem egritudo. ſ. veſice et puri-
tus pueniūt in māſū. n.
ex eodē būore: et differūt ſoluz in loco: ga
veſice oriunt⁹ ſub cuti: purit⁹ vō ſit i ex-
teriori pte cutis: vlt ſub corice exteriori: et
hoc ſit qm tales humores acuti et aduſti et
mordicativi in corpe gūant⁹: qz ab homi-
nabiles et odioſi nāe exiſtūt: qre ab ipſa exteri⁹ expellūt.
Et eſt et alia dia inter veſicas et purit⁹ et eſt B. qz veſice
ſunt ex būore groſſo et viſcoſo: purit⁹ aut ex būore ſubti-
li et acuto gūat. Et be qdē paſſiones variant ſilr i ſuis for-

mis et humorib⁹. Et ſcias iterū q ex tali mā poſſunt fieri
apata calida: et gutta rubea et apata q noiaſ formice: et pōt
etiā accidere inflatio toti⁹ corpi: et et dura apata: q egritu-
dines oēs abinuicē diuerſificant⁹: et cogitunt ex ſuis pro-
prie formis et accidētibus: quēadmodū cognolcē debes
carbūculos et cācros peſſimos corroſiuos. Et ſubtilr attē-
dere debes in vnaquaqz iſtar egritudinū: ex quo biore
qlibet gūet: et vtrū ex ſimplici vel cōpoſito: qm ſi gūata
fuerit ex ſimplici: forma erit ſimplex: et ſi ex cōpoſito: for-
ma cōpoſita appebit: et fm cōpōnē būoris dictaz paſſio-
nis et apatū: forme ipſaz ſilr variant. Et Cura at dictaz
paſſionū eſt cūare humore peccātes ſi ē ſimplex et vnus: et
ſi eſt cōpoſit⁹ ſilr purgare debes fm ſui cōpoſitionē: et mi-
nue et ſi tibi videbit cōuenire: ſtudeas cū B refrenare et
mitigare locū ſi eſt ppe vel ſupra aliqd mebrū pnci⁹: qm
ſi ibi colligereſ mā et ſi ibidem apa apireſ: poſſet illi me-
bro nō modicū inducē nocumētū. Et attēde cū tu viſ mi-
tigare vel reputeare in tali caſu vt nō facias abſqz alioquo
reſolutio: eo q reputeſſua inqūat⁹ ſunt talia bnt augmē-
tare friditatē in loco illo: et friditas ē ad vltimū cā au-
gumētationis doloris: et ſi nō augmētāt non bz vltio re-
mouere: quare pſulo reſolutiua apponē euz reputeſſiua et
narcoticis ad remouēdū dolorē. et B intēdere debemus
ſic dicit. B. qz vbi ē dolor ibi et būores bnt occurrū: et po-
nēdo reſolutiua cū reputeſſiua et narcoticis: tūc bebunt
narcotica effectū pfectū: cū adiutorio Dei. Receptione pue-
niēs ad B. B. roſaz et farie ordet et ſabaz. et ſādali. aſi. j. j.
ſloz. camomille et narcici. aſi. aſi. aſi. ſeis lini et altee et cro-
ci. aſi. aſi. j. piſtent oia: et qz p ſer et miſceat cū aq ro. aut
decia pſi ipſi aceti ſit admixtur: emplet loc⁹ cū ipſis. et ſi
būor fuerit ſubtilr valde ſtrabe aceti: et ſi fuerit groſſus
adde plus de aceto: et qz ſupius docui ſufficiēter quo et qz
debes ſubiliare regimē i talib⁹: et qz et cū qd medicis de-
bes purgare vntūque būorē: id ad pſis B ponē p̄mritu-
to. Cū at apa fuerit digeſtū et maturū: tūc idiget optiōe cū
ferro frido vlt p̄pato aut cū medicis acut. Et Cū at i apate
ſanies incipit colligi et apperere: eſto attent⁹ ſolūm i ma-
turādo ipſ. Que aut bnt maturare ſūt iſta. ſ. faria tritici et
turſi cantūz elixat⁹: qz ptes ſint eq̄les: ſtercoris colūbini
ſicci qzta pſiſtent qz p ſer et icorpozeſ ſilr cū decoctiōe
cruriū et pedū arietū: vlt cū butyro veteri. Si vō patiens
fortis fuerit et brun⁹: loco farie dicte pone panē recētē de
frumēto: et ſi fuerit iſans paulus tēpa dictas medicias cū
iur cruriū ouū: et ſi fuerit iuuenis icorpa cū butyro recētē.
Et Cū at fuerit apa digeſtū et maturū: api ipſi loco ipſi
declin: vt facili⁹ ſanies iſeri⁹ deſcēdere et exire poſſit: et B
facias cū ferro vlt cū medicis. Receptione opta et pueniens
ad apiēdū apata. B. ſtercoris colūbini et farie tritici. aſi.
ptes eq̄les piſtēt et icorpen⁹ cū butyro. et B ſi fuerit puer
paucoz ānoz: et pone ſup apata ad qſitatē vni⁹ denary
groſſi: et vō ſup pone ſolia bile: et apiet cū iſta Deo dante.
Si vō patiens fuerit dure cōpōnis: aut ſenex: et icorpa cū
ſapōe: et deſup pone ad qſitatē vni⁹ denary groſſi donec
apiat⁹: et ſi fuerit iſans de lacte: icorpa cū oſo de ſiſamio vlt
amyg. dulciū et ſuppone vt oſiſ ē. Si at fuerit iuuenis: in
corpa oſiſ medicamē cū butyro docto: et cū fuerit apat⁹:
ablue vuln⁹ cū aq mell in q decocta ſit herba q vō viciā
vlt ligumē: et dat de ipſa ad comedū bob⁹ et equis: et vō
coquat aq illa decoctiōis viciā cū melle tādiū dōec de-
tenuat ad ſpiffitudinē mell: et iſta iſtingat tēta et ponat in
vulnē: et B fieri bz bis in die: donec vuln⁹ fuerit optie mū
dificatū: et deide iſtingat tēta cū vngueto alnadi. de pal-
ma: et mittat in vulnē donec fuerit liberat⁹. Et B cura pue-
nit illis gb⁹ etas et cōplo fuerit tēperata. Sed illi cui etas
fuerit ſenectutis: vel cōplo ei⁹ ſicca valde exiterit: pone

Cura veſice
emouia a
tra.

Cura ſacte
uelia ſubti

C

D

Medan
groſſa

A cū vicia ad bulliēdū i aq̄ de radice ligritie: 7 succo ble-
re: demū illā decoctionē bulliās cū melle vsq̄ ad spissitu-
dinē: 7 in illā tinge tētas vt ocm ē: 7 cū madefacta fuerit
tēta in illo liq̄res: ppe de sup̄ alig de thure adusto. Si 7o
fuerit puer 7 mollis cōplonis: suffic aq̄ dulcis decocta cū
melle vsq̄ ad spissitudinē tinge dō illa tēta: 7 pone ipsas
ad pfundū apat. Si āt cōplo ei fuerit ipata 7 eq̄lis pci-
pue vt ponat tātū tēta seu tasta iuncta in yng^o alnachi. i.
de palma: 7 alia die madefacta i aq̄ decoc. vicia decocta
cū melle vsq̄ ad spissitudinē. Si 7o fuerit patiens i senio
pstitur: vlt dure carnis valde: pone de sup̄ tēta iuncta cū
alnachitig de vitriolo puluerigato: q̄ si fuerit mollis
cōplonis i illa etate: sufficet yng^o alnachi. ¶ Sed i ve-
scis illis q̄ arabice noiant demonis: opz vt follicite atten-
das q̄ bñor: ē ille q̄ dñat: qñ si fuerit sanguis sufficit tibi
minutio seu fōmia. Si āt fuerit cholā: purga cū cuz sero
capno coaglatō cū lacte fici: ponēdo i vnaq̄q̄ libra ipsi^o
q̄ritā prē aut j. de scamonea q̄ arabice dñ machamuda: 7
3 j. syrūpti de mastice regēdo i firmū cū ista medicā: quē
admodū dicim^o 7 alyis medicis laxatis 7 ciba ei cū pane
bñi fērmētato: cū lactis decocti cū pauco aceto 7 oleo
de oliuis. Et si vis ponē alig cuz ipsi de carne bedi vel
pulli facē potes. ¶ Si 7o tibi notū fuerit q̄ dicit^o būor
fuerit melic^o oib^o modis studeas ad expellēdū ipsi cū me-
dicis q̄ bñt illuz būorē educē: iā sup^o docui q̄ medicie
q̄ bñt ocm būorē eūare 7 purgāt: sic barburia 7 epibimi
mū 7 elleborus niger 7 lapis laguli: feci te scire ēt q̄ me-
dicie q̄ sūt ex mineris: fortiores sūt valde illis q̄ sūt ex ve-
getabilib^o: 7 cōmēdant tibi sūt lapidē laguli in B casu: re-
prehēdēdo adamārē. scilicet calamitā pp ipsi^o violētiā: 7 sit cu-
ra tua 7 q̄ coqueris de grossitudine humoris: qñ si fuerit
grossus valde: ppina ei dicās medicas cū tota sua suba:
frāgēdo eoz angustā 7 violētiā: q̄ B bñt faciēda scripta
tibi alias. Si āt dicit^o būor fuerit nō multū grossus: suffi-
ciat dare solā aquā calaz in q̄ dicte medicie fuerit iuse p
noctē vna 7 die 7 colatā: 7 de illa dare paulatine pur tibi
videbit^o puenire: 7 siderat^o 7 plerūq̄ p dōnib^o notis q̄ sūt
B. spāniti: cōplō: etas: vtus: regio: 7 suctudo: 7 mīce cū
dicis medicis alig de delectabilib^o 7 amīcabilib^o nāc: sic
est mel q̄ ē delectabile nāc 7 lapidū lingue: amīcū epa-
tir: ē cib^o 7 medicā: 7 bis rōnib^o 7 causis ponit i medicis
nis: q̄ medi^o mutat^o 7 alterāt corp^o: q̄re nā eas abhorret:
7 delectat^o i reb^o q̄ mutant^o 7 alienant^o ab ipsa nā leuit: sic
ē panis 7 caro: 7 mel ēt qñ mel nō alterat 7 imutat corp^o
sic facit pip 7 cucurbita: 7 psiliū: 7 bis silia: 7 q̄ mel dele-
ctabile ē nāc: pp B ab ipsi ponit i medicis laxatiuis: 7 i
alyis q̄ nō sūt laxatiue. Et si nō respiret mel pone loco ei^o
alig dulce sic est succaz q̄ est amīcū stōi 7 pulmonis 7
vesice: 7 ē meli^o melle. 7 B. noiauit ipsaz. i. succubarū mel.
S3 i egritū in q̄ cholā supabūdāt valde. caue ne des
dulcia: 7 sufficiet syrūpti de mastice sic dixi sup^o. Re-
ceptio pueniēs buic passioni. R. barburie recētis: epibimi
ligritie: passulaz enucleata: violaz. aii. 3 j. lapidis lagu-
q̄ritā ps. 3 j. ellebori nigri: 7 folioz collognide. aii. aur. y.
q̄ sūt cōquassāda cōquassā: 7 q̄ sūt pistāda pistentē: 7 in-
fundant p noctē vna in seruētū aq̄: 7 postea manib^o fricē-
tur 7 strigan^o 7 colent^o fortit expmēdo: 7 in. 3. viij. istū aq̄
pone de syrūpti masticino 7 nenusaris 7 pomoz. aii. 3. y. 7
de scamonea octauā prē aut j. 7 ppina ei ad bibendum.
Si 7o sufficiēt nō purgaret^o adde de dicta aq̄ 3 j. 7 5. cū
3. 5. dictoz syrūptoz: regēdo ei sic pūctū ē in alyis laxatis.
¶ Si 7o dicit^o būor fuerit grossus i vltia grossicie: nō
sufficiet dare infusione dictaz medicaz: soluz: imo cōne-
nit exhibē medicas cuz sua totalitate. Receptio apta ad
hoc. R. lapidis laguli: barburie: 7 epibimi: 7 succi ligri-

tie. aii. aur. y. ellebori nigri 7 amygdal. excoctata: aii. aur. j.
7 5. bdellū 7 stricados. aii. pres tres aur. j. folioz collogni
de q̄ritā prē aut j. pistent^o oia 7 icidant^o solia collognide:
7 misceant^o cū amygdalis excoctas pistas: 7 cū q̄ritā pre
gūme arabice q̄ arabice dñ catbira: madefaciēdo oia pdi-
cta cū olo rosaceo 7 cū syrūpti sngabin: 7 cū syrūpti ligri-
tie fil mixtis i formādo magdaleonez: 7 recipiant^o de isto
aur. y. cū aq̄ calida postq̄ coqueris patiens vtutē ē suf-
ficientē. Et si nō plenarie purgaret^o dabis ei de eodē me-
dicamine aur. j. 7 cū fuerit purgat^o pfecte cibabis eū cum
gallina decocta in tasphea vl carne bedi. Et q̄uis supius
dixerim q̄ iste būor pp sui grossitudinē acuitatē 7 ma-
licia nō sit purgāduz i vna vice. ad huc tibi reitero q̄ est
educēduz in plurib^o vicib^o: ponēdo spaciū iter vna pur-
gationē 7 alia ad min^o tot dies quot fellas affellauit infir-
mus. ¶ Si āt dicit^o būor grossus fuerit vebemiter q̄si in
grossicie vltia 7 nō fuerit cert^o q̄ sit melic^o oino dabis de
B supradcō medica^o cū suba sic dñ ē addēdo de char-
tamo 7 seie vtice q̄ritū scriptū ē de barburia. Logscendo
certissime q̄ flegma q̄si i vltia grossicie repit^o legē vestitū
giū melic^o regit^o illo mō. ¶ Si 7o dca passio fuerit ex
alyis spēb^o stas q̄ nō fuerit in tāta grossicie: purgabis eū
cū chartamo 7 semie vtice 7 bis silib^o. Et si patiens fuerit
multū flatic^o adde alig de collognida. Receptio apta
ad B. R. seie chartami 7 vtice. aii. aur. x. violaz 7 liquiritie.
aii. aur. y. thumel. aur. y. hyssopi. aur. 5. cōquassent^o oia
7 infundant^o p noctē vna in aq̄ seruētū valde 7 colent^o fricā-
do 7 fortiter expmēdo: 7 de ista colatura recipiant^o 3. y. 7
syrūpti masticiis 7 sngabin. aii. 3 j. 7 grana oz dei. y. de ta-
rasca excoctata 7 pistata. q̄ si nō sufficiēt purgauerit:
adde de dicta infusione. 3. 5. cū 3. 5. de dictis syrūptis: re-
gatur sicut dictū est in alyis laxatiuis.

¶ Cap. 2°. Quod est de pruritu in particulari.

In pruritu necesse est tibi vt pūdeas
si cā sit cholica: q̄ si fue-
rit sufficit purgatio cū sero capno: 7 si mani-
festū tibi fuerit q̄ sit ex acuitate sanguis: fac
minutionē 7 regimen ei^o sit lactuca decocta
cū aceto 7 oleo aut caro bedi. Sed dico q̄ caro gallie lon-
ge ē melior in B casu carne bedi. ¶ Et si sciueris certissi-
me q̄ dca passio pcedat ab humore adusto: 7 illud q̄des
pro certo scit^o qñ locus in q̄ fuit reliquit vestigū nigrum.
Et B scies ēt ex alyis accitib^o. v3. vtrū cito digerāt^o vl nō:
7 ex forti vl nō forti mordicationē 7 acuitatē: 7 ēt si in scal-
pindo vel fricādo magnā sentit delectationē vl nō. Et si
magnā sentit delectationē peior ē oib^o in ingendie 7 tes-
dio: q̄ ē ex cholā. Et prurit^o q̄ citi^o digerit^o ē ex sanguie:
7 maiorē in corpe opprimit locū. Et q̄ sit ex būore adusto
difficili^o digerit^o alyis būorib^o. ¶ S3 si dicit^o būor fuerit
ex melia: ppia ei ad bibēdū ias galli veteris cōquassā-
do oia ei^o 7 frāgēdo ipsa aii decoctionē: 7 pone ternā prē
pōderis ipsi^o galli de barburia recētis: coquant^o fil tādiū
donec dissoluunt^o oia 7 caro: 7 postea frica māib^o 7 colē-
forit expmēdo: 7 d isto iure da ei ad bibēdū. 3. yj. Et cuz
fuerit purgat^o rege eū sic dñ ē in alyis laxatiuis. ¶ Et si
fuerit dicta passio ex būore flatico grosso valde: 7 B scia
q̄ scabies erit maior. dabis ei de isto iure sicut dñ ē.
Si āt prurit^o dicit^o subtilis 7 sicc^o fuerit, sufficet ei regimen
ordiatū: sic ē dare ei lactucas decoctas cū aceto: 7 carnes
bedoz 7 galliaz 7 siliaz: 7 iunge eis cū oleo rosa. ponēdo
in vnaquaq̄ 3. olei rosacei. aur. j. d alchitrā libili.

¶ Cap. 3°. Qd est de variolis 7 morbillis.
qd ē i hoib^o variole 7 morbilli
ita gñat^o q̄ pauci vl nulli re-
pūit^o q̄ si euēiat^o 7 mā baz passionē ē sanguis corrupt^o

E

A flegma
grosso.

F

A flegma
subtili.

G

Cura facit
melia.

H

Pauci inue-
nunt qui nō
hērent vario-
las 7 morbil-
los. Idē tēto
colliga. 8°.Cura viciaz
emolis a co-
cta.

B

Cura facit
melia subtili.

C

D

I melanch
grossa.

Liber

Extra
Prohibitū ē
i morbillis da
re medicinas
laxatiuas ne
humores ad
venenositates
conuertant.

K

L

1

Ca. 5^m. Qd ē de morphea alba q̄ rubescit ex iracinatione.

Thec est alia spes morphee albe que

Tractatus

Cap. 6^m. Quod est de morpheia nigra.

¶ Ca. 7^m. Qd est de granulis puis q̄ accidūt i corpe toto.

Cap. 8^m. Ad est de vesicis viris que arabice dicuntur

Terminant aliqui in corpore vesice ou

Lozium re que gūant ex humore

Desue
ex snia
pio. 7 2^e
nio. c. 13
lūt qđ si
fime pu
etur.

A tali loco supuenire qd nō pnt cuz opatione manu eradi-
cari. qd si sunt in loco apto 7 pueniēti ad eradicādū: puer-
tudo magroz est scindere cutim 7 ipsas ex euellere 7 ex-
tirpare. Et est pole qd he vesice pmo oriunt pue: demuz
pcedente tpe crescut 7 augmētant valde: 7 nutriunt ex
nutrimēto adueniēte eis sibi apto 7 fili: 7 spālter quādo
infirmitas comedit pīscēs 7 panē agmū 7 fridū lac 7 boz
file: qm talia cibaria pcreāt istā passionē 7 exptus sum
in puis ponere emplm de narcis. de narcis pistatis et
malaxatis cū aq: ga optime remouēt in eo 7 pbaut etiā
dare oi die aut. j. ieiuno sōcho de medulla seminū ei⁹ ad
comedēdū qd liberant idē: 7 pferēt ēmplare ipsas cum
chariscastua. i. panicald. Et aliqñ he vesice gūant in iun-
cturis 7 sūt abiq: pūctio: qd ab antiqs noianē pustule iū-
cturaz: 7 sūt ex būore qūo iūscato in locis illis: q a frigo
re exteriori idurat. Et qūis a medicis nris plura medi-
camina sint rememorata. Ego tñ magis comēdo ceteris
medicamib⁹ semia dicta de nargis comesta 7 emplata.

C Cap. 9. Quod est de verrucis 7 poris.

E generant aliqñ i corpe verru-
ce seu pori quorum
spēs sūt multe: qd ex eis sunt qd sūt ex sang-
grosior: sūt de gñe granuloz quoz qd arabi
ce dicunt albalis: 7 de eis parit sup⁹ feci-
mus mētionē. Et cura eadē existit: 7 aliqñ sūt sicce valde:
7 eminet exteri⁹ multū: iste gūant ex flegmate grossis-
simo teretiri 7 frigidior: cura bax est spālter purgare illū
bumorē. Et b optime fit cum isto medicamē. i. aloes.
agarici barburie. i. polypody recētis: medulle chbartami:
semis yuices: succi ligritie: interioris collogntide. añ. pon-
dus granoz ordē. i. succi cucumeris asinini vel succi fo-
lioz ei⁹ pōdus granū vnus 7 dimidiū ordē: pistent qz
per se pter collogntidā: qd icidēda est cū forficib⁹ minui:
7 incorpora sūt oia cū oleo de sereg: 7 cuz aut. j. granū sūt
coz vel amygdalaz: dulciū: 7 tāndez de gūma arabica:
7 sicce totū sūt cū syrupo de lgnabini: 7 ppina isirno de
ista cōfectione pōdus. añ. aure. post custodiā ipsius aliqñ
rū diez: 7 si nō purgaret sufficiēter: adde aliquid de resū
duo cū aq: calida: regēdo eū sicut in alyz laxatiuis: 7 hoc
medicamē confert regēdo eū cū regimie ordinato. scuz
pane bñ fermētato 7 pullis 7 gallinis in taspbea: 7 pone
super verrucas aliqd de carobis bumidis pistatis dōcē
cadāt: 7 de eis ē qd faciūt eas cadere est oleū qd remanet
seu qd eliquat a casco veteri 7 antiquo retēto in vegeti-
bus. istud enī desiccāt eas abiq: dubio: 7 facit eas cūssū
me cadere: 7 b ē facit oleū de frumēto: 7 oleū lupinorū
sūt. Et est adhuc alia spēs poroz qd pfundati sunt in cari-
ne multum. 7 eminet etiam exteri⁹ 7 noiantur pori pro-
fundati. Et cura est eadem pōctorū. i. cū regimine 7 pur-
gatione: sed idigēt cū hoc eradicatione cum manu.

C Cap. 10. Quod est de tincositate.

E cqdē passio gūat in corpe ex bu-
more sicco 7 qñ sic sūt po-
ri 7 verruce: pter qd siccitas hui⁹ būoris nō
est tāta qñta est siccitas qd facit poros. Et cō-
fert valde in hac egritudine laxatiū noiatū in poris: 7 po-
ne desup habalçabar malaxatū cū aqua: 7 curat inde. Et
pferēt ē inūctio cū oleo de frumēto vel cū aliquo ex alyz
dictis in verrucis. Et ei⁹ qd bec egritudo ē generat ex
comestiōe lacertaz: 7 tūc pferēt valde sumere de tberiacā
magna a qñta pte aut. j. vsq ad aut. j. ieiūno sōcho cuz aq:
tepida: 7 nō comedat postea vsque qd trāscāt boze. viij. Et
ppetas lacerte ē qd si qd comederit eū vel biberit ex aq:
in qd fuerit mortua: magnū corpi ifert nocū. Et mibi
cū eēm in marasstrā. i. hospitali accidit b. qd in aqua

quā bibebā pcepibā horribilē odorē: 7 oi die mibi vide-
bāt multiplicari: qñ ordiaui 7 feci boiez itrare puteum
ad vidēdū qd b ē posset: credēs qd aliqñ reptilia itus ce-
cidissent 7 ille qñstor iuenit lacertas multas mortuas: ps
qñ erat dissoluta 7 ps nō. vii. timēs ne ide possēz hie no-
cumētū: cepi bibere de tberiacā: 7 recepi de ea plib⁹ vii.
cib⁹: 7 sic euasi a nocumēto gñā Dei. Et post lōgū tps oz-
ta fuit mibi pustula ad modū granule sup pūctā nasi. Et
ego desup posui de tberiacā: eo qd cognoui qd illud erat
ex bumore venenoso a natura expulso. qui gdez bumoz
generatus fuit ab aqua lacertarum predicta.

C Cap. 11. Quod est de corruptione 7 excoziatione cutis.

E xcoziatione aliqñ h passio in corpe: 7 b sit
ex abūdātia būoris melici ma-
li multiplicati in corpe: qd nā exteri⁹ expellit
ad cutē: qñ vñs nutritia cuz ex toto corū
pī: 7 iō nō nutrit. 7 cū nā conet ipz exteri⁹ ex-
pellere 7 nō pōt excoziat iutis 7 depilat: 7 hic bumoz ē
malus valde: qñ nō est pro bono: qd exteri⁹ est expulsus.
Et cura hui⁹ est mūdare corū ab isto bumore malo
melico cū reb⁹ pscriptis qd hñt istū bumorē educere. i. cū
barburia: epibimo: lapide laquili: ellozo nigro: 7 silib⁹: et
de. vii. v. diebus da ei aut. j. de tberiacā cum. j. de syru-
po de ligritia 7 ter tātu de aq: 7 taret comestiōez vsq
ad. viij. boz. 7 postea comedat panē bñ fermētātū i bro-
dio galline factū in taspbea: 7 bibat de brodio gallie mul-
tū. 7 epibima cutis cū semibus melonis excoziat 7 flo-
re camomille quoz pres sint qñles epistaz 7 malaxaz cū
aqua dulci: 7 tene desup omni die mutando ipsum.

C Cap. 12. Quod est de lepra.

E xcoziatione aliqñ hic cācer pellim⁹ in cor-
porib⁹ boiez. i. lepra: 7 b ē ma-
nifestū qd ē marcia egritudo: 7 p maiorē pte
accidit pp vicinitatez 7 sectionē moze cum
ipsis leprosis: 7 sūt et pp comestiōe ciboz destruetū cō-
plonē: 7 qñ h egritudo inalecit 7 supercedit: est difficilī cu-
ratiōis valde: nō si passio nō affuerit vl supuenerit i ali-
quo mēbro polis ē cura ei⁹. Quare itēto p quā habē
debes in curatiōe h⁹ passiois ē i apēdo oppilones (ple-
nis: 7 b cū corticib⁹ radices tamaricis: 7 corticib⁹ radices
capparis: 7 pone cū eis de ligritia 7 passul ad frāgēdum
eoz acuitatē. Receptio apta buic passioi. i. corticis
raz. tamaricis: 7 lgnati. añ. j. poly mōiani qd oī arabice
iabada. 7 camomille. añ. ptes tres. j. j. mētaltri 7 asare ba-
chare: mēbe. añ. j. j. cētauree mioris qñta ps. j. j. qd sūt cō-
quasanda p qñlent 7 ifundāt i. x. lib. aq p noctē vñā cuz
tāta ligritia qñtū oia pdicta: 7 mane bulliāt lēto igne vsq
ad cōsumptionē 3⁹ ptes. 7 colēf: 7 cū illa colatura ponātur
lib. ij. gūcbari. 7 bulliāt sūt vsq ad spissitudinē. 7 de isto
syrupo bibat patēs qñz mane. j. y. cū aq: cala: 7 regimē
ei⁹ sit panis bñ fermētāt⁹: 7 gallie ppare i taspbea: 7 loco
olei oliuaz ponat oleū amygd. dulcium: 7 postea purga
būorē melicū dando ei mēas euantes meliā cū tota sua
suba: sic iā dixi tibi: sic ē polypodiū 7 epibimū 7 ellz ni-
grū. 7 boz silia. Receptio ad h. i. agarici polypody
recētis: lapidis laquili. añ. aut. ij. ellz nig. aut. j. folioz collo-
gntide qñta ps aut. j. scamōee octana ps aut. j. icidē col-
logntida cū forficib⁹ minutissime 7 misceant oia cū pul-
uere oragatoz 7 sificis 7 amygdal pistat. añ. aut. j. 7 cuz
oia fuerit optie pistata incorpēt cū syrupo de corticib⁹ ei⁹
troz 7 lgnabini 7 dōsis b⁹ medicamīs sūt aut. j. y. cuz aq:
cala: 7 si nō sufficeret addat de pdcā aut. j. 7 rege eū sicut
dōcū ē i alyz laxatiuis: 7 ē necē in hac mēas vi ponat spa-
tiū iter assumptioez vñi me⁹ 7 alteri⁹ p qñz sella duos
dies: 7 i byeme in oib⁹ dieb⁹ fac ppare serpēte vnus
Coh. Auer.

E

F

Gura.

G

Lepra ē cura
bilis donec
spalmentur.
Cura.

H

Collogntida
ē icidēda. idē
6⁹ col. ca. p.
fol. 123. 13 pa-
rū differt.

Desue fo-
et inia Seta
plo. 12. 2. cano-
nis. c. 131. v. o.
lū qd subalū
fime pulueri-
scut.

Historia,

Liber

Brodiū gal
linarū ē medi-
cia sublimis
lepro.

Tertio h'ira.
10 .c. 2.
Lā cur aliqui
officiū sēſus nō
deficiētī mo
tu r ecōuerſo

Merui dferē
tes sensuz sū
alij nēuis m
tus fm Gal
vñ 6° pmi. c
x. sū. 3. doc. 9
motui sūt c
tes p circuit
ones sensitiu
directe.
Eide. j. iteri
rū 6° 2 4°
accēti. c. 5°

In oi neru
motuo ē se
sus aliqz t i
oi senitiuo
motus sed i
lea dicūt a p
dñio. id ē. 10
d vul. c. 2º

61212490

Tractatus

De no
cēun
rūa
rio
nonia.

Επτά 95.

B

Zura col

C

Cura fe
huore v
fo.

o i

De facto
citare.

ura
ios

E Cap. 15. Quod est de psalmo.
E fit aliqui psalmi i aliiq mēbro qñ neru⁹
pūgit aut vñ clauo vel bis similib⁹.
Quare medic⁹ p^{ro}p^{ri}o⁹ eē d³ icōtinēti cū oī sol
licitudie cū aliq⁹ neruo pūgit d³upponē sulc
pbur tritū mīxtū cū olo oliuaz⁹ n^o p^{ro}lexerit istud po
terit ad psalmū leniter dūenir. Et p^{ri} est psalm⁹ puenir est
būoz⁹ sup^{er}fluis ibibit i neruo: vñ d³ib⁹ a bbbaniaz. Et
cura b⁹ est co^{rp}o⁹ d³ficcare i purgare ip³ cū bis q⁹ bñt educē
illū būoz⁹: est fieri p^{ri} cū aq⁹ iussūis feis c³bartami i pa
rū pulpe collogn. dādo ei ex bac iussū d³ez. v. cū. 3. y. i⁹ru
p^{ri} coctis citri. Et p^{ri} est psalmus euenire ex siccitate sup
flua sic post nimia i sup^{er}flua eūōne nālem. aut ex assūm
ptiōe me⁹ acute valde. Et cura b⁹ est innungere posteroza
capitū cū oib⁹ spōdūis i reliquū co^{rp}o⁹ est cū olo recentī
amygdalaz puluiz: i ciba est gallia d³octa i aq⁹ simplici.
Et si vis ponē amygdalas i lac erit bonū i p^{ro}pia ei ad co
medēdū testiclos galloz iuuenū: qñ sūt optimi. Et i sū
ma dico q⁹ pulle gallinaz i gallie sūt ei optie ad come
dēdū. Et accit sūt psalm⁹ aliqñ ex vaporib⁹ d³riauz i mi
scut v^l i neruis gñaz ex ebrietate nimia: aut ex multa co
mestioe pomoz: v^l potatōe sup^{er}flua vini ipoz: aut ex po
tatōe agreste crude: ex oib⁹ istis cāis p^{ri} ista spēs psalmi
puenire: q⁹ d³ bzega. Et cura b⁹ est v^l facias i⁹firmū custo
dire ab oib⁹ q⁹ p^{ri}tales vapores gñare: et sufficiet ei come
dere passerēs v^l turtures d³octas i aq⁹ olo d³octōe m⁹
ta: aut allatas i veru. i comedat panē bñt fermētātū cum
bis carnis: ita q⁹ gñitas carnis sit maior gñi⁹ panis.

Col. Auer.

E 2

I abstineat ab oib⁹ fructib⁹ pter q⁹ a gnis pini ⁊ ab auella
nis mūdāz: ⁊ inūge postiora capitis cū olo gnoz de al
gary: ponēdo i vnaq⁹ q⁹ 3. ist⁹ oli auf. j. optie abze: ⁊ inū
ge ēt cū olo isto spōdilia oia: ⁊ postea fricef cōp⁹ to⁹ mol
lib⁹ māib⁹ absq⁹ aliq⁹ inūctōe. p⁹ istā fricatioēz inūgat cū
olo aūq⁹ nucū: ⁊ exēctet in lūū aū cibū: ⁊ gescat post cibū.

Cap. 16^m. Quod est de pulsatione.
E gñat⁹ aliqui h⁹ passio i gbusdas locis
corpis. ⁊ h⁹ sit ex vaporib⁹ coa
dunat i muscul⁹ vl⁹ i neruis g petūt exitū ⁊ nō
pūt: ⁊ bi vapores g mouēt i corpe dñr vctostates: sicut
aer g mouet exteri⁹ noiaf vēr: ⁊ h⁹ vapor qñ mouet i⁹ i
musculo vl⁹ i neruo sit ibidē pulsatio. Et cura hui⁹ ē cura
spasmi: ⁊ nīla alia dñā ē iter spasmū ⁊ pulsationē: nisi ga
exēctio q⁹ sit i spāmo ē forā ⁊ magna: ista ē debil⁹ ⁊ qua.

Cap. 17^m. Quod est de salu.
S Alt⁹ qdē ē mor⁹ exne⁹ pter nāz g qdē sit ex
reb⁹ q⁹ actuali fortiter ifridāz: et ge
nerat⁹ ex renouatioē subita caloris nālīs ⁊ spi
rituū ad iteriora sic ex terroze ⁊ metu supfluo. Et cura h⁹
ē vt ifirm⁹ recipiat ea q⁹ corpe calefaciāt ipatez q⁹ babeat
neruos pfortare sic ē syrup⁹ d⁹ sticados: ⁊ syrup⁹ de corzi
cit⁹ citri cū aq⁹ tepida: cū duob⁹ gñis orde de musco.

Cap. 18^m. Quod est de tremore.
Remo⁹ sigdē sit ex pugna q⁹ accit inter
vītūē nālē sustētāt membz: ⁊
hūore aggrauātē: qñ vītūē itēdit sustētare mē
bz: ⁊ dumoz ex sui nā pstrare atq⁹ depmēz sic sūt duo
mor⁹ diuersi: vn⁹ post aliū: ⁊ vn⁹ ē volūtari⁹: ⁊ ali⁹ violē
tus. Et cura ē pfortare corpe totū cū reb⁹ p dicit⁹ sic cū
syrupo d⁹ sticados ⁊ d⁹ corzi cit⁹ citri cū musco sic pscriptū
ē: si tps fuerit fridū ⁊ paties trāsferit iuuetutē. Si hō fue
rit iuuenis pone cū p dicit⁹ syrups de syrupo rosaceo: ⁊ 3⁹
ps aq⁹ quā ponis cū p dicit⁹ syrups sit aq⁹ rosacea: ⁊ rege i
firmū cū testicul galloz ⁊ alīs ipoz: ⁊ d⁹ pullis dabis vn⁹
digi: ⁊ succus ēt pulloz ē bon⁹ valde. Qz si fuerit senex ⁊
erit tps biemis: dāb ei succū colūbiop⁹ syluestriū: faciēdo
sic. d⁹ collab⁹ eos: ⁊ d⁹ plet⁹: ⁊ mūdē ab iteriorib⁹ abluēdo
eos optiez postea pistēt optie i mortario: ⁊ ponā in le
bete nouo cū aq⁹ ⁊ paz olei: ⁊ aliqd d⁹ coriādro sicco ⁊ sa
le ⁊ bulliāt vsq⁹ ad pfectā decoctōē: ⁊ postea colēf p cla
rū ⁊ rapz pānū fortiter expmēdo: ⁊ da ei ad bibēdū illuz
succū: cōglicēdo q⁹ capitib⁹ colūbiop⁹ test⁹ ppetas pessima
in faciēdo doloze capis: ⁊ pp⁹ B euciēda sunt capita ⁊ col
la ipsoz: ⁊ bec que dicta sunt sufficiāt in hac passione.

Cap. 19^m. Qdē ē de asfoab⁹ latine dī pedoscilli.
Riuat⁹ aliqui i corpe sū cuti exteri⁹ pedi
culi puūculi g cuz excoziat⁹ cutis
exēūt aialia vīna tā puūcala q⁹ vix pūt vide
ri. Et cura h⁹ ē purgare corpe cū seie chartami
⁊ semine vitice. s. cū aq⁹ ifusiois istoz: qñ ista eradicant
cām ⁊ radice boz oino: ⁊ inūge locū cū olo amygd⁹. ama
rarū vel cū olo gnoz de cherua: ⁊ pone desuper cānā pi
stātā ⁊ malaxatā cū succo solioz plici: ⁊ ciba euz p dicit⁹
dcoct⁹ i tasphea cū aceto ⁊ pāe bñ fermētor: ⁊ abstineat
ab oib⁹ fructib⁹ recētib⁹: ⁊ spālra sicub⁹ sticis ⁊ recētib⁹:
⁊ ab vniū ⁊ inūib⁹ ⁊ pomis. Et i sūma abstineat ab oibus
fructib⁹ pter q⁹ ab auellanis: ⁊ fricet corpe suum cū carne
seu pulpīs melonū si reperit⁹: ⁊ si nō cuz seib⁹ iploz: ⁊ si
nō fuerit mltū macilē: fricef corpe ei⁹ cum succo solioz
plici: ⁊ sufficiat ad liberationē eius cū adiutorio dei.

Cap. 20^m. Qdē ē de vena q⁹ dī mediana ⁊ ē egri
tudo q⁹ p maiori parte accidit nigris.

Tozit⁹ aliqui i corpib⁹ qñ dā egri⁹ q⁹ pro
maiori pte nō repit nīl i nigria, q⁹

arabice dī balalnachalaidin: ⁊ ē i pñ qñ appet s⁹ egri⁹
qd⁹ exit a corpe aliqd ad silitudinē nerui: ⁊ an appiōne
hui⁹ vī ē qdā apatio i loco ⁊ postmodū exire icapit pau
latie: q⁹ si dberet iūm q⁹ frāgeref: mouit⁹ paties icōtinen
ti. Cura h⁹ passiois ē ligare plūbū sup locū strigendo
fortiter vt cōprimat fortiter loc⁹ sub⁹: ⁊ retineat⁹ talr q⁹
si possit exteri⁹ pminē. ⁊ B si p⁹ fieri in spatio miori vnt⁹
anni: ⁊ cā h⁹ ē exuberātia hūozis gñi valde: ⁊ ista egri⁹
spālra accit i nigris ⁊ ē eis appropata: ⁊ fit i eis s⁹ cōplo
ne ipoz: ⁊ itēdēdū i curatioē ist⁹ i remouēdo cāz ei⁹: ⁊ i
digerēdo hūozē ⁊ libiliādo: ⁊ icidēdo ipm: ⁊ h⁹ cū syrupo
sqñgabi scō cū sqlla: ⁊ bibat oī die vsq⁹ ad. x. dies. ⁊ j. cuz
ij. ⁊ aq⁹ tepide: ⁊ postea purga eū ab isto hūoze gñi. Et B
cū isto medica⁹. Itē. bdelly: polypodū: oppopōa. charta
mīse. vitice. aū. aū. j. pulpe collogntide qñā pte. aū. j. i
cidat⁹ collogntida mltissimē: ⁊ mīsecat⁹ cū amygdaf ex
coziat⁹ ⁊ puluē dragatōz. aū. 4⁹ pte. aū. j. reliq⁹ medicie
libit⁹ puluerigēf: ⁊ cribellēf: ⁊ pficiāt cū syrupo sqñgabi
simplici: ⁊ dēf ex eo aū. v. cū aq⁹ tepida: ⁊ si p⁹ purgāuit
sufficiēt⁹ dāb de residuo aū. j. ⁊ s. Et rege cū sic in alys
laxatiuis. Et p qñlibz sella expectet duos dies ad recipiē
dū aliā medicinā: ⁊ rege eū cū bis boni nutritimēti: ⁊ inūge
locū cū oleo de lilys ⁊ rosaceo quoz ptes sint eqles.

Cap. 21^m. Qdē ē d⁹ xme g orit⁹ sub cui⁹ ⁊ d⁹ cōbustōe ipñ.
E generat⁹ aliqui iter cutis ⁊ carne vgr⁹
bouis: eo ga p maiori pte bobus accidit: q⁹ si ne
glexerit medic⁹ occidē ipz: p⁹ ide magnū psequi
nocu⁹: q⁹ si cogueris B. statū cū appet cōbure locū i cōti
nēti cū ferro calo: talr vt pueniat feruor ad xme itātū q⁹
moriaf. demū curab⁹ cocturā cum reb⁹ curatib⁹ alias co
cturas: ⁊ pone d⁹ sup lintea deigea mixta cū farina orde i
⁊ dulci aq⁹: si posueris ēt angibz pferit valde: ⁊ pone ali
quid aceti in taz pua qñtate qd nō mordiet. ⁊ vt possit
ducere vītūē me⁹ ad p fundū cōbustiois: ⁊ cū recesserit
doloze inūge locū cū agripa ⁊ oleo rosaceo: donec remo
ueat⁹ tumor: ⁊ postea abluē locū cū aq⁹ mell⁹: ⁊ spge sup lo
cū cōbustū pluerē rosaz. q⁹ si pceptū fuerit aliqd d⁹ car
ne: pone d⁹ sup vng⁹ d⁹ alnadi dōec loc⁹ carne repleat po
nēdo d⁹ sup puluerē rosaz dōec p⁹ loidet. ⁊ h⁹ cura ē gñat⁹
oib⁹ cocturis. Si at paties tumid⁹ fuerit de coctura: acci
pe testā medie nucis ⁊ cana eā ⁊ pone itus ista. Itē. farine
lupinoz: ⁊ fuligia camini ⁊ pipis ⁊ radiciis scare. aū. ptes
eqles: ure has me⁹ ⁊ madesac eas cū alebitrā. ⁊ i ple oī
ciā testā nucis ex hac pfectōe: ⁊ pōe sup locū xmis tenē
do tādū dōec vī me⁹ trāfeat ad ipz: ⁊ ponif dā me⁹ i
medietate teste nucis vt cōprehendat⁹ loc⁹ xmis vndiq⁹
ab ipa. ita vt non possit exteras exire donec occidatur. ⁊
purga cū medicina dicta in egritudine vne medeni.

Cap. 22^m. Qdē est de xmisbus g ozumē in intestinis.
Ermes g gñat⁹ i testis gñilib⁹ p maio
ri pte sūt ex comestōe frumētū
vl⁹ farie si bñ cocti vel bis silitib⁹. Et cura ē cuz
reb⁹ amaris ⁊ dīccatiuis: ⁊ tā rememoratū sūt
medici q⁹ ex fortib⁹ ⁊ dīccatiuis in hac egritudine est al
chābil. ⁊ si nō repit⁹ exhibeat⁹ de succo flauie pōdus. aū.
triū cū dimidio aū. cētauree mioris dīstēperatis cū vna
bus libris aq⁹ decoctiois serature pñi. ⁊ j. ⁊ fac vt ifirm⁹
patiat⁹ famē ⁊ sitis p duas horas aū asumptōēz dē por
tatiōis. ⁊ postea recipiat ipaz ⁊ exibit i breui. ⁊ recipiat i
comestioib⁹ suis almuri. ⁊ cōdat i teitio panē scū cum
seie nigelle: ⁊ fenicli. Et si tps ⁊ etas pferuerit: dāb ei syna
piz pistatā ⁊ dīstēpatā cū aq⁹ ad spissitudiez mell⁹ cū pāe:
exibēdo ei post aliqd aceti ad repēdā calitātē synapies
q⁹ si prius daret ei acetuz nō possit postea tū comedere
de dā

Secundus

35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

Liber

Tractatus

I sūt positi i isima pte corpis: ⁊ maior ps b^o passiois glia ē
ex hūo calō dēscēdat ad pedes ⁊ idē apant: ⁊ nō coadu
hūo hūo i bac egri^o i vno loco ppo sic in alyis apatib^o.
Et accit anacras p maior pte puos pedes hūib^o: ⁊ ābū
lātū supflue pter pfluem^{em}: ⁊ paucos vidi curfosos qvū
nāt ex arte illa q n patiāt ex bac egri^o: ⁊ pti et euenire ex
būoib^o n acur: p^m qd euenit eis ē dolor: ⁊ dñi igrossan ē
calefuit. (¶ Cura b^o ē flōmaf cephalicā ex opp^o pte pe
dis librahēdo dō sāg^o f3 additiōis noras. q si tumor fuerit
ex vñso acutū hūiois: ⁊ illō scies ex acuitate ⁊ foritū^o d^o
lovis. oino pbihe tē fieri vñcōs: ⁊ dūp pōe farinā ozdei
mixtā cū succo badderē: cū alchana q^m ē 4° ps farie oz
dei: considerāto tñ cōplōnē patiēti etatē ⁊ tps ānt: purga
isfirmū cū sero capno coaglatō cū lacte fici cū q dissoluti
fint. aūf. y. dō tamaridis qbus addaf. 4° ps auri dō macha
muda. i. scamēda. Et si cogueris q n fuerit hūio tātē cali
tatē ⁊ acuitatē: purgab^o put cogueris dō eēn^o ⁊ qūi^o ip^o: ⁊ p
cipe isfirmo paz ābulat ē 4° ps libatiōis pfectā: cū fuerit
libat^o pōe sup pedes q hēant ipos pfoztat: nñ tñ cū arōa
tis sic ne cū ē pncipalib^o mēbris: ea dō q hñt pfoz^o mē
bra q n tñ p^m ē st pūrica ⁊ tpatā iter calit^o ⁊ friditates.
Aromaticā qo appozpatā ex pncipalib^o mēbris tñ eoz:
spūs aial^o ⁊ vital^o ⁊ oēs spūs dlectat i bis. Illi ā q credūt
q oēs spūs ab nō fote ⁊ vna radice. pcedat: sic ē magni
medici ⁊ sūmū nāles aliq ex bis tñ q credūt q radix illa ē ce
rebzū. Hos āt cōgltm^o q aromaticā max^o ifert inuāntū
cordi i syncope odorādo ea ⁊ n solū cordi vepz et oib^o mē
bris sibi viciis. (¶ Ca. 32^m. Qd est de isfuris que

Stiptica tem
perata oibus
côferunt mem/
bris. aromati
ca vò princi/
palibus.

gellā calo: z cu olo dō synapi q̄ ptes sint eq̄les: z olo dō lī
lus q̄ illa duo miſcē, z lī cūaeris corp⁹ ab illo bñoz: p
certo eradicab egreditis cū adiutorio dī. ¶ Ad
dicām opri⁹ ad b. iſc. bdelly oppoſadē: ſcribimēg. aī.
q̄r. agarici ferimētimedulle. ſc. ebarmati. ſc. vityce. aī.
ptes tres. aūr. jaſſe dulcis 4. ps aūr. colloctnide. viij. ps
aūr. icide colloctnidā minūt⁹ z malaxa ea cū 4. ps aūr.
j. dō lacte amygd. z tāndē plueris ozaga. z icorpa oia p̄di
cta cū olo amygd. cū iij. z oymelle ſquillo valde aceto
ſo: z ppinē ex iſto aūr. vj. cū aq̄ cala. Et ſi n̄ purgaſ iuſſi
ctier ad dō de reſiduo aūr. 3. z rege ei p̄ ſic 1 alys latuinijs
z pōnē vērōſas ſiccas cū igne ſue p̄ purgacōis ſeu aī ſi
ſe iā ſcorpalō: qm̄ eradicat bñozē a p̄ſido: z trabit ei ex
ti: z iñtuge lo dō dō lapi⁹ qdō dō bñidm̄ vī cū alkiri.
¶ Ad 33. qdō eſt de doloribz h̄pocōndriacū.

[illegible]

Lozis in corpe qđdā qđ noīa' ara' alto
 baley. s' fuit apata qe gīant' f
 spatulis i dextra pte siue siniftra z p'fidat i d
 valde: s' apata gīant' ex bñozib' aduſtis vel
 ex flāco bñore gīſto: aut ex aqſo ſāg'. Sz illius qđ ſit ex
 bñozib' aduſtis. cura ē ſpolis: s' maxie accidit ſenibus
 qñ ſunt curioſi z laborioſi valde: ſic enenit p' meo qñ ca
 pi' fuit ab hali filio Joſeph q' tāſū ſtimulauit qđ q' adu
 ſti fuerūt bñozes i corpe ei' z ide bñit altalep i pte ſi
 niſtra: z medic' q' curabat id' icidebat z carne dci apā z
 nūbī ſenſiebat ide. z iſtā durauit s' qđ pueit nocu' vīg
 ad cor: z mortuus fuit z ide bac de cā. (¶ Bac apata ſit
 difficilis cure valde eo q' bñozes ſit aduſti: ſit gūis
 z oure dīgōnis iſtū q' nō pſit puerit ad ſanīe laudabiles
 atq' abſolui oportuit ad ſanīe turbidat atq' nigrā z vī
 rulētā: z nullū apā magnū pōt dſecre curari. niſi p' oue

De apha
lächolicis
teriorat cō
ctu ferri.
Cura facti
melia.

Mras i malib⁹ ex tactu terre z abstinedo ab bis z filib⁹ cōti-
nuādo medicamē p̄dictū liberabit Deo dante.

E Cap. 33. Qd ē d egritudin' vngutum.
Vnguib' gde acci aliqñ scissura ⁊
 opilatio ⁊ fractio. Et cura
 horz oius ē appositio alcāne dissēpare cū olo
 olinaz. Et dixert gda q ponē xmes fressres i olo ⁊ bul
 lif al ⁊ d supponē. curat scissuras vnguiū manu ⁊ pedu

¶ Cap. 34^m. Quod est de sciatica.

Lozit aliqui doloz q'uidaz q' excedit a
pictura corz procedo directe
vsq' ad caullā pedisq' aliqui vadit tormozes:
h' egri^o d^o sciantia q' gñat ex buore fro pieto r' giato i lo
corz ibi fere nocu^m sic i mltis mēbris. Et f' mlti medici q'
curāt hāc passioē cū alijs cocturis. Et via recta ad cu
radū ista egritudiez ē dissoluē icidē r' subtiliāc bñc būo
res: B dādo d' oī mae ad bibēdū iij. y. oximell' gñificūc
iij. 3. aq' caler d' vi. y. dieb^o dāb ei ptes. iij. aq' iō the
riaca qm' pferit valoz in q'ue locū cū olo d' scaunt. iō nī

cat in nocumero ex tactu ferri ⁊ filibꝫ ⁊ illd apa e coꝛo
fluu ⁊ corrodit valde in circuitu flui ⁊ tūc tꝑis qñ pꝛ me
obit cum deaie tꝑe mifeat erā i studio. (C) Et qꝛ regime
bꝫ nō alitabale tale. In pꝛmis miue dꝫ fāgꝫ pꝫ pꝫ ditione co
fensitꝫ ⁊ postea purgabꝫ epꝫ plies cū rebgꝫ purgabitꝫ melā
eboliā ⁊ pꝛ sup apa calefaciētia ⁊ mitigā dolorē. Oia
si apa nō apitꝫ ⁊ resoluūt qꝛ resoluēdū e dꝫ ibiliꝫ mitigatꝫ
qꝛ e mitigādū dꝫ doloribꝫ. Scias qꝛ medicꝫ magnū dꝫ fe
cit valdꝫ ⁊ iā curantꝫ maiorē pꝛ egritudinē co qꝫ is re
lige bꝫ apāꝫ fuerit petrificate nīdolumꝫ remāebit qñ pꝫ
fꝫ oēs suas facias opōnes. Si xō a pꝫ nō fuerit fꝫ uatꝫ
illd regimeꝫ bꝫ oꝛes apāꝫ icipiūt ad putredinē dꝫ uēreꝫ ⁊
ifirmꝫ fuerit fenexꝫ nō expectes curā i ipsoꝫ. dicas ⁊ ba
beas epꝫ opātoꝫ ⁊ rege ifirmꝫ blādico epꝫ cū olo ro ⁊ o
flus flitbꝫ qꝫ is nībil pꝫ ficiat. Cū at fuerit i pꝫ bꝫ fac et
istud empliꝫ postqꝫ fuerit purgatus pluries a melāco
lia sicut dixi. Itē. farinam ordeli ⁊ solaruꝫ farine fabarum
camomille

A camomille irigoz. añ. 3. y. leis lini. leis altee. qd arabice dē
cbaremi. añ. añ. iij. folioz. vñce. carobe porcine. añ. añ.
y. pistēt q̄libz p se r criba q̄ sūt cribellāda. r distēpa ea
cū aq̄ rosacea. añ. añ. vñscululq̄ lib. sit distēpata. 3. 5. tbe
riace alferut. f. libatras. Et istō emplz pōe sup locū pone
do desup eplz folia viq̄ recētia. r cū fuerit exiccata muta
bis illa. Si xō ocm̄ apa fuerit ex būore flāico ḡslo: pro
maiori pre curaf. Et mibi eueit cū eēz iunēs: r passus fui
m̄ltos r itēlos dolores añq̄ apiret: r postq̄ aptū fuit: li
beratus fui cōplete. Qd si h̄ passio euenierit alicui seni q̄ sit
sicce cōplonis libilia regimē ei? q̄tū potes: ita q̄ nō co
medat aliqd̄ h̄ns grassum. r suffic ei dare pillas quas r
scās i tasphea cū aceto r pane bñ fermentato: r da ei bibē q̄
libz die. 3. 5. syrui sgnq̄abin cū 3. v. aq̄ decoct. irigoz. Et sit
decoctio tal. f. y. añ. irigoz. pōnāf. 3. x. aq̄ r bulliāf vsq̄
ad cōsponē medietatē: r cū illis. v. 3. decoctōis distēpa
bis dcm̄ syrui. r dabis d̄ isto oi mane. vt dcm̄ ē. Et pone
desup eplz scñ cū saria orde r irigio: r camōilla. añ. eq̄
les pres. pistēt r distēperēt cū aq̄ r 3. pte sui aceti: r d̄ sup
eplz pōe folia viq̄ sic. q̄ si apa ad maturatiōes deue
nerit: stude vt os seu aptura fiat isert: r vbi vis q̄ rūpat
pone illis ster. cōlūbinū mixtū cū butyro f3 apturā quā
itēdis facē: r cū aptū fuerit eua sanie: it? pone liciniū seu
rēā madefactā i melle dispiato r decocto cū aq̄ vsq̄ ad
spissitū retinēdo illō liciniū nocte tota: r mane remoue
illō r pōe aliō madefactū i eplō alnachi mixto cū olo ro
saceo eq̄tr r bulliāf ad spissitū mēl: r p̄mācat sic p̄ totā
noctē: r f3 q̄ paties fuerit delicat? r nō dlicat? pone d̄ vi
triolo i alnachi pls vñ min. Et si vñ tibi difficile eq̄re cō
cauitatē vulner? dci apas carni bñ. accipe fulliginē forna
cis vbi fūdā es r tere eā: r abluē illā cū aq̄ m̄ltiōis: r de
illo puluē spge sup liciniū: r tādū pōe i vulnē dōec optie
figit. Si at ocm̄ apa fuerit ex būore sāguico febris erit
forior: 3. cū libabit. Et cura ip̄i ē flōmare p̄: r postea
d̄ sup pone mitigatiua doloris r narcotica. r apta val
de ad h̄. f. saria fabaz. irigoz. camōilla. sempina: folia
viq̄. añ. eq̄les pres. pistēt r distēperēt cū agresta: r pone
desup: sup eplz pōe folia viq̄ recētia: r cū icipit exicari
madefac ips cū aq̄ rosacea. Si at ad sanie dūeneris: fac ei
curā p̄dictā i flāico: excepto q̄ in isto maḡ sollicit? eē de
bes ifridare: r i illo maḡ itēdere debes i libiliare: icidere:
r dissoluē. Si at p̄dictū apa ex cholica fuerit nō p̄ficiet ei
vñg. alnachi: imo maḡ isert nocuū: nec ēt acuta vñ ace
rosas: sufficet ei supponē corices cucurbitē vel angurie
vel boz filia. Sciēdo q̄ i ista regiōe oia apata q̄ nascunt
in p̄dcis locis noiant altabalep: r greci ip̄a noiant babui.
que at sūt ex būorib? adustis nō recipiūt digōnē quē ad
modū dixim: r pp h̄ curant: r ex hac egritu? obyt p̄
meus: cōgscēdo q̄ h̄ apa ē corrosiū: r corrodit i circuitu
sui pres vicinas. q̄re necē iducit q̄uis sit i pub? ignobili
bus corpis: medū in nobilib? vñ ppe nobilia mēbra: r pp
hoc moriunt? pro maiori parte h̄ntes hanc passionē.

C Lap. 37. Qd est de apatib? que dicunt doggam.
Rūnē aliq̄ i extremitatib? digitoz: ma
nuū vñ pedū apata q̄ dñr doggā
qd latie panariciā noiat: r faciliōr cura r ma
gis laudata ē d̄ sup pone cerumē seu sorditices
illas q̄ repiunt i aurib? vñ panē masticatu: r
si fuerit delicat? sufficet ei farina masticata ad matura. 15
h̄ apa: vñ passio pistate: aut sic? vna: qm̄ bec passio leuit
curaf r sine tiorē. S3 b̄ egrū? repit qdā spēs q̄ est valde
mala. vñ q̄ corrodit extremitatē digiti: r extēdit ad corro
dendū carnē vñā man? vñ pedis: dōec dūeniat ad corro
sionē maioris p̄ ipsi. Et h̄ spēs arabice noiat egrū? spie.
S3. xō nō noiat passionē h̄ac p̄pō neie: 3. posuit cāz r cu
raz ip̄i. Et postq̄ cogueris h̄ac spēs q̄ ip̄a crecit q̄ti
die r augmētāf: stude i euacuādo corp? foritit: pōnēdo

in laxatis ip̄i? res q̄ trābat būores adustos: r de pueniē
tib? ad h̄ est h̄ medicamē. f. corticis myrab. r kebuloz:
r idoz: r epithi barbarie. i. polipody. añ. añ. x. sene char
tam: leis vñce. añ. añ. v. pistēt optie r addaf istis q̄tis ē
q̄nta ps oīus d̄cāz mediciaz: de viol r florib? nennularis:
r ifude oia i aq̄ cala tāta vt cooptāf ex ip̄a: r coles i māe
fortissime expmēdo: vt i. vñ 3. istius colature pōat. 3. j. r 5.
syrui de ligri. r 3. j. r 5. syrui de cortice citri: r adde huic
octauā prē añ. de scamōea: r octauā prez añ. de mastice.
Et si nō purgaref sufficet cū istis adde d̄ residuo aq̄ 3. y.
r 3. 5. syrui. sgnq̄ibi: r ciba eū postea gallia elixata i tasphea
r i die añ assūptionē mēl? dabis ei siclas elixat? i vespis:
r si nō fueris studiosus i libatiōe h̄ añq̄ dūeniat ad ma
turationē r eruptionē pap. p̄ficiet ei cura r medicatio po
stea. Qd si denigrat i circuitu apas r idurat quēdam modū
denit inimico meo q̄ noiat. Zacharū q̄ misit pro me
postq̄ exiui de carcerib? Dali filij Joseph: r iueni q̄ cor
raz eo erat ples medici r cū essez. ppe eū ip̄e extraxit pe
des suū: r fere q̄ nō posuit ip̄s in sinu meo. sic affluer? erat
facē alyis medicis: r tūc elongat? fui ab ip̄o: r p̄siderat q̄
corruptio erat i circuitu apas. q̄re dixi ei q̄ ip̄olis erat cu
ra ei? oio nisi chirolog? icidat carnē illā totā cū rasorio q̄ ē
i circuitu apas: q̄ cū audisf h̄ icepit furere valde r angu
stari: r medici iceperūt ei blādiri tradēdo obliuioni p̄ce
pta antiq̄z q̄ p̄ceper? q̄ nō d̄bem? blādiri ifirmo i egrib?.
Quare p̄miserūt ifirmo remouē eā bñ cū medicis mori
ficatis: q̄ dixi q̄ nō cōgscēbā nec videbā vñlō mō q̄ illō
facē possent: r q̄ añq̄ mortificata sit illa caro mala: dñi
grabif alfa q̄ succedit: r sic cōco: dati fuerūt oēs remouē
eaz cū medicis acur: q̄ dixi q̄ nō poterat istō facē aliq̄
rōne: r sic recessi ab ip̄o: r medici forit iceperūt me accusa
re r dicē q̄ nō poterat inimicitia coopir? quā h̄eo erga eū:
tū q̄uis ei? inimic? essez p certo dicebā vitatē. vñ ista de
cā imaginauerat nocē mibi: 3. De? abstulit ei po? neq̄ sui
medici aliqd̄ sibi p̄fecer? 3. pot? ei iulerūt gūamē r vali
duz noctū. Et accit añq̄ i hac passioe q̄ corrupit os
r dñigrat: q̄re ipole ē q̄ sup illō os possit caro gñari: nec
p̄dēfari. vñ necē ē radē illō forit: r cū rasorio icidē carnē
illā totā q̄ ē infecta r corrupta: r stultare regimē ei? r sup
locū pone farinā orde cū idico q̄z pres sint equales: r cū
vuln? sanie ceciderit: pōe tūc farinā orobi mixtā cū melle:
r iunge pres vicinas q̄ sit i circuitu apas: cūz oleo rosa. aro
matisato: qm̄ pole ē q̄ cū h̄ regimē videbis rē laudabi
les cū adiutorio Dei: q̄ si cōplo patiēs fuerit sicca valde:
r fuerit senex adde farine orde r idico q̄tū ē q̄ra ps de
ture adusto.

C Incipit liber tertius qui est cōtinēs tractat? tres: quoz
tractatū primus cōtinēt capitula tredecim.

C Lapm̄ primū. Quod est de febribus effimeris.

Notat seruus. Anēgoar q̄ cōsue
tudo est medicorū
notare vñquēq̄ calorē exētes a corpe
pter nāz febrē. Sciēdo q̄ ex febrib? qdā
sūt i spiritib?: r cū dico spūs itelligo sbaz
subtiles que ē i corde: qdē suba in itellu
nfo breuis ē ad itelligēdū. S3 vñim? do
nec ip̄as hēm? r morimur qm̄ de? ip̄as a nob vult remo
uere: r qdā febres oīūf i būorib?: r aliq̄ gñant i subalib?
mēbris. Et nūc icipio ab ea q̄ oritū bz a spiritib?. Et dico
q̄ h̄ febris pte gñat a cāis extrisecis sic a forti ira r a sup
fluis vigiliis: aut ab itēlo r forti labori: r exercitio extēs a
nā vñ ex dēdo supflue more i sole: aut ab itēsa friditate:
aut ex balneatiōe i gbusdā ags stipticis sic in aq̄ vietrioli
vñ alumis r suis filib?. Ita dñ. p̄creat febre: r eo q̄ ab ip̄a
istāmanē spūs cordis r ton? corpi: r ide seq̄ effimera: q̄
cū recedit a corpe nō redit ampli? r h̄ itelligēdū ē dū
mō būores tēpari fuerit r eq̄les i corpe i q̄titate. f. r q̄lita.

Tres spēs fe
bris famose.

Liber

I

Cura facit a
causis extrin
secis et primo
ab ira,

K

vigilia,

labor,

sole,
L

frigo,

balneo
stiptico,

M

ter: iterdū durat p tres dies: h ē raro. Et h febris dī effi
mera. si xō būores nō fuerit i corpe tēpati eē les: s exēut
ab eēlitate i tēpie i qñt^o r qñt^o vī subatūc ad puridā le
uit pōit dīuari: vī ad aliā spēs feb: de qb^o remeozar^o ero
cū de putridis ptractabo. Cura at h^o effimē q ab ira p
cedit ē ifirmū leuificare odec remoueā ira: r nō sūtilies
ei^o regimē mltū: r da ei bibē syrupū mitigatiū r refrena
tiū ire: sic ē syrup^o d buglossa: cui^o oof sit. 3. j. cū. 3. v. aque
rosacee r qēcat ab sē exercita^o aliq: r videas vzinaz ei^o.
Qd si sig^o laudabilia i ipa appuerit attestātia sanitati: scias
q libabit ab ipa: ita q nō redibit: r sig^o certissimū h^o est
bipostasis alba pincata r lenis: r eēlita: ita q i moni vasis
cito ascēdit surū: r cito redit iseri^o ad suā debitā dispōnē:
r i isto signo nūq cogit errozē ipib^o vite mee. qre cū vī
des h certissime scias q nō redibit. Et si cū tali bipostasi
vīa fuerit i colore r i suba silis vīe sanoz adhuc certioz
eē potis q nō redibit. In illa ē q sit ex cogita^o r vī
gilya suavis p dcm regimē pter q i illa q sit ex vīgilya dī
bes ifirmū sollicitare vt dormiat diu: r pferit odorare flo
res nenufaris: r yngē nares ei^o cū olo seius cucurbitaz vī
cucumeris: r por^o ei^o sit syrup^o violace^o: vī d buglossa: qñ
pferūt: r cū videris sig^o lauda^o cibabis cū pull vel carne
bedi lactāz. Et h cura suffic i illa q sit ex ira r sollicitū^o
r cogita^o r vīgilya. Effimera at q sit ex fatigatiōe r la
bore idiger maiori cura: qñ oz vt ponas eū i tina plēa dul
cis aq tepide: ita q balneē cor^o totū pter caput: r friceē
cor^o ei^o totū i exitu cū iteriozib^o melonū: vī pulpis ipoz
qñ si bñ maturi: r si nō repiunt melōes recipiāt scia cor^o
r pñtē optier: cū ipsi friceē cor^o pñtē vt exeat vapo
res fumosi q resoluūt vī resoluti sūt a caliditate febrili: r
postq videri sig^o certissimū qd ubi iā nolaui. bñ dñes p
pñtū q nō fdbit feb apli^o: r por^o istoz sit sic por^o pñtū^o.
Et ille ē q icurrit effimera ex pñtōe more in sole bal
neē silr: r regat regie dco: q si cā solis būerit dolorē ca
piū iēlū: itūde caput ei^o olo rosaceo arōatigato si ips^o r
etas r regio r ppo pñtē: r i fūde sic. qñ scē cū isto olo
tātūde aq dulcis: r distilla eā ab alto p cānulas: vī cū aliq
vase bñte ozificiū stricū: faciēdo q ifirm^o sit sedēs r talr
sup caput distilleē vt spgat p totū: r i camera ipñ^o spgat
sup pēde folia cānaz seu arūdinū: r vīz: r myrtelle: r oādo
opie domū cuz aq. r h ē pñtē pñtē effimeris: r pñtē
vīnā: q si videris i ipa bipostasis residēte i fundo albā r
sūtilē r reglātā in oib^o sic dīpī: scias p certo q nō redibit
febris. Et ille q cā frigoz pñtē effimera ē balneā^o
in aq dulci. silr fricādo cū cū seie melōis: r oē ei oi mane
d syrupo (gnagabin. 3. j. cū. 3. iij. aq cale: r cibeē pullis si vī
deris q i vīa sit bipostasis alba residēs i fundo r pñtūa
atq lenis r ceteri bōis dispōnib^o reglata. Et illi q pa
tis cā cā balnea^o i ogo stipticis agiant por^o ipñ^o: r h po
nēdo eū i balneo dulcis aq tepide fricādo eū cū melōib^o
vī cū seib^o ipoz. Et si videris sig^o lauda^o pñtū i vīa:
cibabis eū pullis elixis i tasphea cū modico aceti. Si xō
cuz ista febrē nō appuerit i vīa dēā bipostasi laudabilis:
sciat pñtū dubio q redibit febris r irā sūbit ista febris ad
aliā spēs feb: r h ē q cor^o fuerit dispōitū r pparatū:
q si bipostasis nō residet i fūdo: s ē pēdēs r mīgra vī tē
dit ad rubedine. inne ei oīetā sūtilē phibēdo pullos oīno:
r rege cū cū pultr^o farie ordeit: cū pane abluto qñuis an
tig nō būerit istā p sūtili dieta: imo f3 iplos sūtilis dieta
erat nīl dare. Et tēpata apō iplos erat dare mellitratuz
tū: s p certo dico q oēs pter Hippocratē: tūc tps erant
idiote r medicinā penit^o ignorātes. S3 illd nō tū eis se
rebat nocumētū cā pñtūdia. S3 ille q nō ē
assuet^o caucat ne faciat istud regimen.

Tiam feci scire q h febris leuiter con
uerit ad putridā: q si cōpō pa

Tractatus

tiēis fuerit simplr cholica febris erit de gñe cholē q pu
trefcū i venis vī ex vīas. Si at fuerit i vīs erit tertiana
pñtūa q sit ab sē rigore r tipo aliq. Et si ex venas exite
rit: erit simplr tertiana qñuis magnā bēat alleviationē:
tū ex toto nō dīpurat pñtē: cū redit pñtūm^o mouet cuz
acuitate maxia r furoz valido: atqz fortit^o p maiori pñtē n
accit h febris nisi iuuenib^o bñtib^o pñtūe calidā r sic r
in estate: r ei^o pñtūm^o durat a. vj. boz vīqz ad. xj. r pma
net tā diu dēā feb: qñqz mā seu būoz a nā digerāt: r po
stea expellat ab ipa: r scias q i ista egritū^o nō erit salus
pñtē: nisi pus i die idicatiua sig^o digōnis appuerit sic in
vīa appet bipostasis alba talī mō. v3. q i aliq die lauda
bili p appareat bipostasis pēdēs i medio vasis: tēdēs ad
rubedine: r alia die idicatiua sit dābata: r i fūdo: r cū sic
fuerit. s q p i aliq die idicatiua icipit bipostasis in medio
apparere cū aliq rubedine: cū aut nullaten^o vīa fuisse: r po
stea in sequēti die cretico vī idicatiua i fūdo repit esse cū
albedie certū ē atqz firmū sig^o libatōis oīo: r cogēdo q
dci dies idica^o vī cretica nō sit n3 fūit in oib^o dieb^o eēlir: s
sūt f3 ordinē atqz decurū f3 quē de^o sūlimis voluit eos
ordiare. r ego de eis rememoraz^o ero cū adiutorio Dei.

Cap. 3^m. Qd est de febre quotidiana flegmatica.
Et ē q dēā febris effimera pñtē
ad flegmā f3 pñtē cor^o pñtē
cōplonis r dispōnē: r h febris h por^o in
oi die. r ei^o putredo ē ex flegmā: qre lōgior exilit
valde q tertiana. r ei^o pñtūm^o silr lōgior exilit q ipi
suis tertianis: p bñditiā b^o flegmā die facili^o recipit pu
tredine. vñ pñtūm^o fūit in oi die: r paties modica pñtē
allentia^o vī reges iter vñ pñtūm^o r aliū. Et dñs g vt
medic^o sit studiosus i dirigēdo hū būozē. si libitūdo ipz
r icidēdo r diuidēdo. r h cū syrupo (gnagabin cōpositio dā
do ei oi die dīpo. 3. ij. cū ista decoctiōe. s3. radices lilij: r ra
dicis feniculi. aij. pñtūm^o vñ: r denary: scia melōis r folij polij
mōtiani. aij. pres tres denary vñ: r centauree mīozis qñta
ps aut. j. ligri. mūdare ad pñtūm^o oīuz: qñ silr ē sunt con
quassanda r ponāē ad ignē cū. 3. r. aq: r bulliāt lento igne
vīqz ad pñtūm^o 3° pñtē: r colent^o r cū ista decoctiōe. distēpa
pñtūm^o syrupū: r pñtē ei oi mō i telunio: cū at syrup^o de
scēderit de fūdo cū pullo decocto cū aceto: cuz pane
bñ feriatū. r pñtē cūl3 medicō vt faciat scire patiēti q
h febris ē longa ita q durat a. x. die vīqz ad. xl. r pñtē
nīre vīqz ad. lx. r h totū pñtē f3 grossitudine r viscosita
tez būozis. Et scias q h febris multo tēs pñtē ad hidrō
pñtē: qre difficilis curatiōis atqz grau^o exilit: r i infirm^o
remanet in periculo grauissimo atqz fortit^o.

Cap. 4^m. Quod est de sanguinea febre.
Et pñtē ē q supradcā effimera pñtē ad
febrē sanguineā: cui^o tres sūt spēs:
qz aut icipit a pñtūm^o ascedere. r nō cessat sic asce
dere vīqz ad finē. seu vīqz ad cretica sui pñtē
miationē. r alia exiō: q icipit a fūmo r sp pñtē descēde
do vīqz ad cretica sui pñtē mīozis. r 3° ē q pñtē i vno ter
nore seu statu vīqz ad finē. r h febris cōtinuē r sp affligit
vīqz ifirm^o mouit cū ipa vī libat^o. r p maiori pñtē n acci
dit h febris nisi iuuenib^o. Cura h^o ē flōmia subtrahēdo d
sanguie vīqz ad sincopim: cū scueris p certo q febris sit
ex sanguie: qñ si sic certissime fuerit libabis i vna die vī
in vna hora: aut an ligatiōne brachij: cū hac pñtē q pa
tiēs sit cūar^o a cholā an flōmiā duas vel tres fellas.

Cap. 5^m. Quod est de melancholica febre.
Et pñtē ē q supradcā effimera conuer
tat ad melicā febrē: r efficitur
quartana: que est grauioz r difficilior ac
tardioz digestiōis qñ quotidiana flegma
tica: s ista nō ē ita deceptibilis r malicioza
sicut quotidiana: qñuis sicut diximus sit lōgior r difficilior

Tiam feci scire q h febris leuiter con
uerit ad putridā: q si cōpō pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
565/D

Liber

7 crit tibi leue curare has febres 7 egritudines.

I Cap. 13^m. Quod est de febre ethica et signis et cura eius.

Est ad huc alia spēs que dicitur ethica. et be-
pro maiori pte non accidit nisi post
alias febres cronicas que debilitant corpora
et cecidit buiditas: et inde corp⁹ acquirit siccitatē
et caliditatē: ista febrix pprie fit in radicalib⁹ mēbris: et
pro maiori pte fit post effimerā: et h̄ qui corp⁹ pparat⁹ est
ipias recipe et maxie cor. Et bec febrix pmanet: et gñat in
radicalib⁹ mēbris pp siccitatē eoq⁹: sicut ignis pmanet et
refersat in reb⁹ ficcis multo: qm̄ videm⁹ qd lapis caldis
qm̄ tāgī sentit fridus: et cū tāgī ab aq̄ incēdit: et ardet ut
ardore valido atq⁹ foris: ita qd māifestissime percipit et fen-
tit. Et sic ē de illo qd patit hāc febrix: qd tāgī corp⁹
sentit ē calidū non forti calore: et cū cibari: siue illa cibaria
sint calida seu frida: postea dūas bozas vel tres inflāmur
corp⁹ ei⁹ totūz amplius fit frequēs et magn⁹: et pulsus
eoq⁹ ē dur⁹ et tensus: et remanet in hac dispōne vsq⁹ ad cō-
plemētū tertie digonis: et postea paulatine diminuit dēā
inflāmatio atq⁹ calor. Et bec febrix in pñ⁹ sui lenis est ad
curādus. ¶ Et cura ei⁹ ē ponere isfirmā in balneo dulcis
aque tepide pluries in die. Et da ei quolibet mane in di-
luculo de lacte capre recētē multo: et sit capra pua qd ge-
neret multū lac: et moret capra ppe lectū patientis: et vi-
necōtinet post multationem ipm̄ recipiat ne corūpat ab
aere: et mala ide fiat digō. Et istud fieri oīz tā calido aere
q̄ in frido: eo qd lac velociter corūpit et alterat⁹: et cū est
de corūptū nō facit laudabile nutrimentū. Et cū bibē de
isto ab. 3. j. et gradat⁹ accēdat vsq⁹ ad lib. 5. qd inciperes
dare quantitā magnā et pñ⁹ coagulare in flōz: ide mala
et corūpta fieret digō. et qd h̄ remouē ē pōnā aliq̄
qd mellis dūpamati in fundo vasis: et sup illud mungat⁹
lac: et misceat sil⁹ et ppinet infirmo fm̄ meli⁹rā: et ordinz
supradictū: post potū lacticū nō comedit aliqd oīno do-
ne digerat⁹. Facta aut digōne si vis iterū dare sibi de la-
cte ad comedendū dar⁹ sit nō est assuer⁹ eiba cū pane fir-
meti bñ fermētati: et carib⁹ assuetis: tñ oī mane da ei lac
fm̄ ordinē dict⁹: et carnes ei⁹ sint galline culis et pparatē
in talspea. Et oī boza qd s̄dōb⁹ ē vacu⁹ a cibis pone eus i
tina aque dulcis tepide: et post exitū cibabis eum: et sic re-
mouebit febrix cu adiutorio Dei. Et scias qd ethica habz
tres gradus. pñus ē facilis curatione: eo qd nō dūz finit⁹
est buiditas in radicalib⁹ mēbris. Bradus aut scōs est qd
calor pfundat⁹ ē in buiditate rotundā ibibita ē in radi-
calib⁹ mēbris: et h̄ et bñ curat⁹: si pfecte regit⁹. Et gradus
tert⁹ est: qd calor pfundat⁹ est in ipsis radicalib⁹ mēbris.
et h̄ postq̄ buiditas eoq⁹ et toto ē sumpta atq⁹ finit⁹: et
hoc et toto est ipole ad curādus. Sciēdo sil⁹ qd q̄libet ex
istis gradibus h̄ alios gradus ita qd alig sunt qd citissime
curant⁹: et q̄būdā eoq⁹ plonga⁹ sanitas plus vel minus: et
sic est alig cito moriunt⁹: et q̄būdā eoq⁹ mors dilatat⁹ et p-
longat⁹. Et scitis aut galloz qd inguinarū sunt ex lacte lili
optimi in hac passione: et et qui nō sunt inguinarū ex ipso
sunt satis boni. Et pōt aut esse qd bec febrix ethica pñus
galet alteri febri: cū cognitio ē difficilis valde nil illi: qui
assuer⁹ est valde et longo tpe experimetar⁹: qm̄ pole est qd
ethica plingat febrib⁹ cholici⁹ et flāticis et sanguineis: et ē
melicis. Et si qd querit dicēs: qd h̄ ē pōt qd ethica cū sit
calida et sicca iungat febrib⁹ sanguineis et flāticis que sunt
bumide: Rñ. qd ex mēbris qdā sunt sicce cōplonis: et qdā
bumide: et aliq̄ frida et aliqua calida: et ē in vno singulari
mēbro q̄uis sit calide et sicce cōplonis est pole qd i codez
cōmoret humor fridus et humidus: sic appet⁹ manifeste
repi⁹ in flō et in vulna: qd sint in alig b⁹ calide et sicce cō-
plonis coadunat⁹ in ipsis flegma: qd est fridus et humidus:
et pōt sil⁹ esse ecōtrario. I. qd aliq̄ mēbra sint fride et buide

Ranfa quare
ethic⁹ post ci
bū inflāmare
z est rō cōse
medicorū cui
Fluer. iserius
cōtradicit.

K

Extra

I

M

Idē 19^a pri.
a rabi moysi
in fine.
De compōne
ethice cuz pu
trida,

Tractatus

cōponis: et in ipsis repiaſ cholā q̄ ē calide et hece cōpō-
nis. ¶ Et ex febribz sicut dixi qdā sunt q̄ fiūt in spiritibz
q̄ dicunt effimere: et qdā putredine: q̄z spēs sunt q̄tuor. q̄
aliq̄ fiūt ex cholā: et alique ex flatibz: qdāz ex sanguine: et alie
ex melia. ¶ Et cōponunt et he febres iterdū adinuicē di-
uerſis cōpōnibz. v3. q̄ cholica pōt cōponi cū sanguinea et
cū melica: et aliq̄ cū flatica. et est pole q̄ cōpōſito fiat ex
vno eodē humore. s. q̄ cholā fiat et sit putrefacta itra ve-
nas et extra: sic erit p̄tinua et interpolata ex eodē humore.
et pōt ēē q̄ cholā sit putrefacta itra venas et flegma q̄ vlt
ecōtrario. et pole ē q̄ i oibz istis cōpōnibz paroxiſmi iun-
ganſ ſit vel iſcipti ſit q̄re accētia ſūt p̄ſula et miſta adinu-
icē: vñ ſūt difficilis cognis valde: et nō pōt bñ iſta cogni-
tio abſq̄ ſtudio et labore vebemēti cū magna p̄miſſione:
q̄ñ graue ē et difficilis res valde cogitē cōpōnez iterpō-
late cū interpolata: et cōpōnez p̄tinue cū interpolata: et q̄ñ
ſunt ex diuerſis hūibz et cōpōnī interpolata cū iterpola-
ta: vel interpolata cū p̄tinua: et p̄p ad cogitēdū iſta idige-
mus ſtudio magno cū p̄uſione et ſollicitudine vebemēti.
et hac de cā nō pōt p̄fecte ſcribi in libro: et pole ēē vt cō-
ponant due febres ex vno humore: ita q̄ interpolata erit
mitē putredis et vala: et p̄tinua pauca putredis itra vala.
et aliq̄ repit q̄ ambe ſunt magne valde: vel ecōtrario. s.
q̄ ambe ſūt p̄ue multū: et cōmiſcent paroxiſmi adinuicē:
ita q̄ vnū ſubintrat aliter: et cōmiſcent ſit accētia: et erunt
he febres: aut oēs magne vel oēs p̄ue: vel alie magne et
alie parue. Et cū dico magnā vlt parua: intellige p̄ magnas
multā q̄ritate putredis: et p̄ parua modicas q̄ritate cuius
de3. et ē pole q̄ cholā que eſt mē febriſ fit groſſe ſubez
flegma ſubilis ſube: vlt q̄ melia ſit ſtilis ſube et ſanguis
groſſe. Ergo cōſiderāti ſunt paroxiſmi et eoz curſus: et pōt
dera itez q̄ cōponunt interpolata cū cōtinuis vñ: (ſpēs
vel diuerſaz ſpēz: et quō cōponunt magne cū paruis: vlt
ecōtrario interpolate et p̄tinue: et cogita ſit et vna febris
pōt cōponi cū ouabz vlt cū pluribz). ¶ Et eſt pole itez q̄
aligs humor putreſcit et vala: et vñ hēbit pleureſim ad
peripleumonia: aut apā in diaphragmate q̄re paroxiſmi
adinuicē cōponunt: et vnus alteri ſubintrat: et p̄p h cogitē
iſta difficile ē valde: niſt illis q̄ multū aſſuēt iun in bis.
S3 illi q̄ nō ſunt aſſuēt et p̄ loq̄it ip̄s approbati nūq̄ ad
iſta cognēz poterūt puenire. Qua de cā medici multū re-
p̄unt errare in bis. Ergo medic⁹ p̄mo ſtudere d3 dilige-
ter i cogitēdo febres ſimplices. Et poſtea attēdere d3 ſol-
licite ſi vna ex cōpōnibz eſt cū aliq̄ ip̄az febriu vel p̄ſes
ex cōpōnibz. Qu ſi ſic ſtudioſe et attēte ſtudent leui⁹ ad
cognēz dictaz cōpōnū poterit puenire: et q̄to febris fue-
rit ſimplicior tāto dies indicatiua et critica erit facilitior
cognis: et q̄to fuerit difficilis miſta: tāto dies indicatiua et cri-
tica erit magis p̄ſuſa et difficilioris notiōis. Et ego inēdo
nūc rememoro d3 diebz indicatiuis et criticis poſtq̄ dixi
rō hūc f̄monē ſup febz. ¶ Eſto certus q̄ multe febres
fiūt p̄p obilitate vñ et ſuſtitūa medici. et h q̄ñ medici cō-
ſentiūt eis comedere p̄a cibaria q̄z vñ eoz ſufficiēs ſit co-
quere et digerē. et hac de cā fiūt febres: q̄re necē ē vt ppl-
nenſ eis cibaria ad pōdus dōc febzis ex toto remoueat:
nec poſt reſelliz febzis icōtinēti debes addere in cibis: ſi
expectare debes vltq̄ trāſeāt. v. dies: et tūc addere debes
pōdus aur. de cibus. et ſi q̄datis alcēdere debes dōc vñ
rit recipiar: et ſi ſic nō fecerit recidiuabit egri⁹. Cogitēdo
q̄ oēs ſpēs carniū febzitātibz cū illime puerunt ad pu-
treſcit. ¶ Et ē ipole q̄ poſt criſim aliq̄ putredis nō re-
maneat in aliq̄ pte alicui⁹ mēbzia pōt vizozari et zaugeri
ex regimie malo vt incōueniēti. Et ſi regit ſic d3 ozdiates
nā p̄ozabit et vizogabit donec ip̄az plumer: et p̄fectiſ-
ſime expellet. Lōp̄tus eſt tractatus de febzibus cū laude
Dei: f̄m q̄ mihi ſufficiēs eſſe videt.

De comp
putrida
uicem,

3d^e 4
1.2°. v
Quarta

De cons
punit

DETECT

venit
medici
tiam.
De reg
cōuale

Tertius

A Tractatus secundus de crisi: est cōtinēs capitula duo.
Capitulum primum. Quod est de diebus creticis.

Nunc incipio rememorari de diebus creticis: et dico quod crisis est mori foris virtutis corporis ad expellendum humorē quod mē egritudo exiit cum adiutorio Dei. Quod si humor calidus et acutus fuerit: regio sili cala vel tepata: ipsi fuerit estuū: patiens iuuenis extiterit: leuit dicti humor recipiet digones in breuissimē in quarto die: vel usque ad septimum: dum error non affuerit. Et si ipse quod ante diebus creticis non sit aliq̄ dies quod indicet ipsum in quod virtutes moventur fortiori motu solito: apparebit bipostasis alba pendens in medio vasis: quod non fuerat ante: quod si incipit apparere in secundo die egritudinis: crisis fiet in quarto: si in quarto: crisis erit in septimo: si in quinto: crisis fiet in nona die: si in nona: expecta crisis in. xj. Quod si in decima incipit apparere: expecta crisis in quatuordecima: vel in decima et septima. et si in quatuordecima vel in decima et septima: expecta crisis in vigesima vel in vigesima et prima. Quod si non apparuerit signa digonis nisi in vigesima die: expecta crisis in. xxv. vel in. xxv. Sciendo quod post hos dies debilitant virtutes corporis super humore faciem egritudinem: tantum quod possibile erit quod non expelletur egritudo per crisis: sed dissoluet paulatim donec liberetur. Et si erit crisis fiet debilis et plangabit usque ad. xl. dies: et postquam transierit. xl. dies usque finit Hippocrati quod non possit fieri crisis usque ad. lx. dies propter debilitatem virtutis. Et rememoratus fuit Hippocrates quod in omnibus egritudinibus cronici crises non sunt nisi in mensibus vel in annis.

Capitulum secundum. Quod est de signis et accidentibus ipsius crisis. restat videre et rememorari accutia quod veniunt et emergunt in diebus creticis. Et dico quod crisis est pugna que accidit inter virtutes corporis et humore quod egritudinis existit: et febris quod fit in die indicativa est fortior quod que fit in alijs diebus. Et si firmus dederit vel se bibe: ga in bacchora patiens calorem maximū: alienatur: et bz purgatione mēis: et imaginari videre quod non videtur: quod querit paleas vel festucas colligere de pariete: vel ex alijs locis: forsan ante huc enit ei singultus: et dolor collis et capitis et paritius in naribus: et cum videris in die indicativa signa sanitatis que p̄dicti. vs. bipostasis alba et eque pendente in medio: vel subaz vine spissiore solito cum bipostasi tendente ad rubedine in fundo: signat euasione et liberatione cum crisi in sequenti die cretica quod succedit oino. Et est pole quod in die indicativa apparebunt signa attestantia super euasione mē egritudinis: cum liberatione patiens. Si si in die indicativa exibat vna gutta sanguis de naribus: aut plēs cum puritū narius et fricatione p̄noticabis fluxū sanguis ex naribus in pria die cretica quod succedit euenire: et hō accidit nisi post grauiā accutia que p̄cesserit cum forti febre et calore. Quod si cum hō in die indicativa signa laudabilia visa fuerit quod dixim⁹ euasione neque infirmus ex illo fluxu denūciabis. Si hō infirmus transierit inuēiunt raro cretica per fluxū sanguis nariū. Et si in die indicativa fluxus v̄tris apparuerit: expecta salutē in sequenti die cretica quod succedit p̄ eū dē. et si in die indicativa patiens sudabit aliquantulum cum bipostasi laudabili et alijs signis digonis. euadet infirmus in sequenti die cretico cum sudore forti vel cum fluxu v̄tris: aut cum ambob⁹ sil. Quod si in decima die indicativa signa vomit⁹ apparuerit: sic ē tremor labij inferioris cum p̄dictis signis bonis: in sequenti die cretica salutē patietur cum vomitu denūciabis. Excepto quod humores non sint ibibit in suba stōi. Si aut in die indicativa cum signis laudabilibus p̄dictis patiens patietur dolore post aure: vel in aliq̄ alia parte p̄noticabis crisis futurā p̄ ap̄a in eadē parte. Quod si dicitur

Secundus

38

dolor fuerit in locis vilius corporis relique cum oino nāe. Quod si fuerit in nobilioribus membris propterea membrum cum bis quod dicitur ipsi propterea: sic cum oleo rosaceo et suis siliis: quod si timeres conversionē ap̄a ad iteriores partes. pone desuper maturaria donec loc⁹ rubeat et igrasset et ad sanies conuertat. Logno secundo quod glibet mori quod fit a nā: et quod libet pugna quod emergit iter morbum et nāz: vel econtrario quod fit in p̄dictis diebus cum signis digonis laudabilis determinatis denūciabis quod crisis erit laudabilis et perfecta. Et semper quod in die indicativa signa bona digonis et laudabilia apparuerit p̄notica salutē in sequenti die cretica quod succedit. Si hō p̄dicta pugna vel signa in alijs diebus appuerint: quod non sit indicativa vel cretica: sicut est sepe dies vel. viij. vel. x. vel. xij. aut. xvij. vel. xxiij. vel. xxv. vel. xxviij. aut. xxxij. in omnibus istis p̄notica crisis malā futurā. Quod si v̄r patiens debilis existit morietur: et si ē foris erit inuēiunt perfectā et cū reciduatione. et finis ad vltimū erit sic placuerit altissimo creatori. et in omnibus p̄dictis diebus paribus non fit crisis perfecta. Et laz nobiles et sapientes viri regni sunt dicere super his diebus creticis: quod non sunt nisi cā stellaz: et maxime lune: et satis sufficit medicis credere quod ita sit postquam didicerunt hāc tātis et talibus sapientibus qui hō plauerunt tpe longo. Et exp̄mētū ē nos per certificat sic ē. quod secure p̄nt dicē medici. Ista dies cretica ē bona: et ista non est bona: et sili de indicativis. Si aut febris non fuerit ex simplici ebola sed erit cōposita: aut patiens transierit inuēiunt: vel fuerit biems et tps fridus tardabit crisis in talibus. Et pro maiori parte si febris extiterit ex ebola non pura: non recedet ad minus nisi usque ad. xx. dies. Et febris sanguis pro maiori parte non separat nisi post multā euasione sanguis nariū: vel ex stōmia ordinata a medico fieri usque ad sincopis aut morietur infirmus. Et ē necesse in hac febre sanguis et in cholica v̄r p̄ci p̄ias in firmo bibē aquā dulcē in fridatā super nūē vel in puteo: aut aquā ordci tali modo fridatā. Si patiens fuerit inuēiunt et tps calidus: secure ciba cum cucurbitis et ad potandū etiā dabis ei de aqua ipsaz. Et be due spēs febris pro maiori parte in breui recedunt. Et hō cum forti rigore: quod in recessu eaz humor spargit ad exteriora super sensibilia membra. Sciēdo quod non pulsantes vene non sunt sensibiles. Et si quis argueret dices. Jam v̄r quod h. sentiat: quod sint sensibiles quod dicit quod officia venarū aperiantur pro mordicatione sanguinis. Quibus dico quod hec quod ē friuola satis atq; vana: quod dico sensibiles intelligo de sensibilitate vitali quod p̄cedit a nervis ad musculos. Vene hō non pulsantes et alia membra corporis quod dicunt carere sensu: hōt quādā sensibilitatē nāles: sic videm⁹ b̄re vegetabilia quod sentiūt soles cum aduēit super ea: et mouent⁹ x̄sus eū. Et videm⁹ et aliquos flores quod aperiantur de die: et clauduntur de nocte. et est iste tri sensus vnus nālis. In febre hō flegmatica non apparēt signa digonis: nec dies indicativa vel cretica: nisi post. xx. dies: vel. ppe: fm quod erit nā flegmatis. Et p̄t sili esse talis nature flegma quod non apparebunt signa digonis etiā post dictū tps. In febre aut quātana non eneniūt signa digonis nisi in mēsis: et dies indicativus in ea non sunt manifesti: et si apparent non p̄cipiunt nisi in mēsis. De mēse in mēsez. Et pro maiori parte be febres non recedunt per euasione manifestā. sed per dissolutionē et assumptionē paulatim cōsumunt et recedunt. Quare necesse ē medico v̄r p̄p̄ncet istis ea que habeāt bumectare et restaurare. Si aut signa digestionis apparuerint manifeste: non tardes ipsum euare: et ē si a natura euacuaretur: non cessabis pro tanto ipsius euare ab humore peccare. Et caue quātū potes ne des in principio hui⁹ febris iberiacā magnā. Quā si feceris reduplicabit febris: vel fiet cōtinua. Si aut p̄uenerit febris de vna estate ad aliā: tunc dare poteris: sed in modica quantitate: sili a quarta parte aurei: usque ad aureū. scum aqua calida.

E

Slide 4° colla
ga. 40. r. 10.
theorice hali
ca. 8.

F

3dē 3° colla
get. c. 9. r. 19.
coll. c. v. m. 10.
sub rubu. p.

G

Uene non pulsantes non sunt sensibiles nisi nāli sensu: v̄r duplex inuēiunt sensus: et ē opio Plato. quod Albert⁹ defendit.

H

De cura quātana.

Liber

I
Diffortia de
curande quar
tane,

K

L

Caue ne pno
ce vomitum
stomacho ex
acutis huius
bus repleto.

M

Et quoadmodum puenit in hac egritudine vt sis studiosus in
digeredo et subulando bumore qui est ca bui? febris: ita
sistat covenit vt sis studiosus in bumectado ipm. Et p
meus: cur? aia in manib? Dei regescat: curauit quedas ex
quartana tali modo. Iq precepit infirmo vt qualibet die
comedere deberet tria nuclea persicor: mūdāta cū aqua
calida vsq ad x. dies: et postea purgauit eū sufficēter euz
medicamine laxatiuo adducēte illuz bumore: et sic libat?
fuit pfecte: ita q medici q erāt in tpe illo mirati fuerunt
valde. Et nobilis senex Auēmutbaraf q̄suiat a pie meo:
quare B fecerit: et ipse sibi reddidit rōnes q necessarium
erat i illo sic facē. Qui gauisus fuit valde: et multū placuit
sibi. Et illa disputatio reperit apd multos istū regionis.
Et scias q ois febris que simplex est: satis leuis cura
tionis existit. Sed illa q est cōposita difficilioris curatio
nis ē valde: et B fm cōpōnes bumorū adinuicē. Iq quāto
maioris cōpōnis exiterit: tantū erit difficilioris cogni
tionis et grauioris curationis: et itaz rememorat? sui B in se
bilib? cōposita. Et ē pole febrē cōponi ex tā diuersis bu
morib?: et intū q intellectus human? nō poterit ad pfectaz
veritates puenire. Quare necesse est vt medic? sit studiosus
et attentus suo posse in cognoscēdo cōpōnes q̄to meli? po
terit. Et curet eū fm q melius sibi esse videbit. Cōfides
in Deū q rectificabit eū tramite recto et ordiato: et intū
quātūz medicus certius et melius cognoscit has cōpōnes
intantū pfectior alyz et melior eē reputat. Qd si egritudo
et cōpositio cognita fuerit a medico pfecte: vij aut nūq
moriet infirmus ex ipsa: et ex p̄ditiōes semp de bono in
meli? rectificabunt: et pcedent eiz dies indicatini atqz cre
diti erūt laudabiles atqz ordinati: et rōnabilr pcedentes
intantū q q̄l oēs mirabunt. O q̄ vile qd medico esse re
putat: qm timuerit fortitudinē febris: vel graula accidētia
que emergūt in ipsa tpe appropinquationis crisis: postq
cognouerit q dies indicatua que pcesserit: fuerit lauda
bilis: et vna visa fuerit cum hipotasti laudabilr: et pulsus
attestauerit sup fortitudinē virtutis. Nō oz ergo medicus
istis visis timere: si patēs sincopauerit ex motu et forti
tudine bellr: et ex ascensu vaporū mordicantiū officioz sto
machib: qd qdā medici cor noiare p̄suerūt. Ego xō cum
cognouero pulsus esse bonū et laudabilez significātes vtu
tis fortitudinē: et hipotastis fuerit alba p̄tinua et c̄lis res
dens in fundo: nō dubito itic de fortitudine egritudinis: nec
de sincopi supueniente ex mordicatione ozificy stōchib: nec
desisto facere q sunt faciēda circa egritudinē: quēadmodū
feci circa egritudinem Zerī filij Dalī sicut alibi recitauī.
Cuz aut cognoueris q accidētia fortia q emergūt p
cedunt ab humore acuto: et talido existēte in stōcho: sicut
sincopis et vomit? caue ne adiuues eū in puocatione vo
mit? qm si feceris pduces eū ad periculū mortis ob debi
litate v̄tūz. Sed adiuua ipm p vias accidētis pfortando
stōchū: et B cū emplo facto ex succo cydonior: et paz ma
sticis: et cimaz vitis vt filib? Qd si calor et inflāmatio ma
gna fuerit: ad p̄dicto emplo alig de succo fabaru vel
agrestis: qm sic faciēdo corrugabit stōach?: et coadunabit
simul: et pfortabit talr q expellet cōprimēdo materiā re
tentā in ipso: per vomitū: vel inferius p secessūz. Et si alr
operat? fueris: vt multi faciunt. Iqui volunt iuare natu
ram euz mouē ad vomitūz vādo ei decoctionez raffant:
pole est q iuuēt inde et alluēt. Sed hoc erit in minori
parte. Et possit ad suffocationē et sincopim: vel ad mortē
ide deuenire: et de B qs nos poterit curare. Cūcūqz
determinauī et cōpleui tractatus febrū et cōpōnez eaz p
vias breuē et cōpendiosaz gliaf sicut mibi pceptū fuit: et
determinauī iterū de crisi et de dieb? criticis: et de diuisio
nibus que accidunt inter ipsos. Nunc aut cum adiutorio

Tractatus

Dei incipiam rememorare de egritudinē que veniunt
tpe epidimialr: et de febribus eoz.

Tractatus 3. est de epidimia: et cōtinet capla quatuor.
Ca. p. Qd ē de epidimia q puenit ex corruptiōe aeris.

Ste aut egritudines q pueniūt ex
corruptiōe aeris: remem
rate sunt ab Hippo. in lib. epidimiaz: et
dixit in illo libro q in qdaz ciuitate que
nominabat cberuā exuberant pluuia in
estate: fuit illa estas estuosa et calissima
valde cū pluuia magna p totā estate: et

supuenit postea hominibus incēdium magnū: ita q vi
debat eis q essent ab igne adust: et in pñ habebant pui
ritum magnū: ita q scapellabāt se taz fortiter: q excozia
bant p totū. et B erat pp saniem q coadunabat sub cuti et
multū hoib? ceciderūt crura et coxe et musculi et ossa in ma
gna quātitate: qre ex B scire possum? q deterior aer ē cal
lidus et humidus: et B ideo qz aprior ē ad recipiēdū corru
ptionē et putredinē ceteris cōpōnib? aeris: et illi mag p
rati sunt recipe dictā corruptionē q sunt eiūsdē cōpōnis:
et fuit tota illa estas abiqz vento aliq excoctio: imo dicit
ex p̄ssē q i toto illo tpe nō videbat moueri aer vllō mō:
et pp friditate et sic q in v̄tīs septentrionalib? repit collau
danē: et cōtrario meridiani vituperant pp eoz humidit
tate et caliditate. Et dixit in illo libro q febris q tunc tpe
veniebāt: nō erat fortis neqz violenta: et erat lente et gēte
intantū q q̄st occulte eē reperiebant. Et esto cert? q ille
passiones q oppositē sūt cōpōni humane: et ppe cōpō
ni vniuscuiusqz ille sunt q pessime existūt: et ille q sūt files
cōpōni nō sunt tāte malicie sic oppositē. Et B manifest
stet ex B q q̄n aliqz fortiter fuerit ifrigidat? et subito ad
ignē se valde voluerit calefacē: vel repēte in aquā calidā
iroiuerit: inde fortes dolores patiet. Et B nō solus medi
cis est notū: verū etiā vulgares op̄tē cognoscūt. Et hec fe
bres deteriores sunt valde ceteris febrib?: et longiores
multū a salute et liberatione: nec crises in istis sūt ordiate
sicut i alyz pcedūt: siue fuerit ex corruptiōe aeris: siue ex
malitia et putrefactiōe aque: seu ex corruptiōe cibor. Et
quāto corruptio seu putrefactio p̄dictorū minor exiterit
tāto et accitua p̄dictaz et malitia febrū leuioza esse repe
riunt. Sciēdo pro certo q a tpe Hippo. vsqz nūc nō fuit
epidimia aliq tam pessima nec malitiosa sicut illa: nec in
q accitua taz violenta nec malitiosa apparuerit sicut in
illa. Sed bñ vidim? pruri? validos: et scabies magnas: et
variolas: et morbillos: et putridas febres: et āpata pernicio
sa: ex qb? oib? iaz curauim?: quoz alig cū labore maximo
euaferūt: et alig ad mortē terminauerūt. Et vidi iuue
nem bñtez āpā perniciosus: et studui circa salutē ipsius: et
incepi pmo euare eū cum flōmiaz: posui postea sup āpā
cōfortatua: eo q nō erat ex v̄lib? mēbzis: demū purgauī
eū ab humorib? malis q peccabant in eū. Et ppinaui ex
medicis laudatis in epidimia sicut est boluz armenum et
terra sigillata: et iterduz dedi ei aliqd ex mitridato. Et sic
v̄luz fuit pferre ei cura: et dissolutū fuit āpā. Et precepi ei
vt abstineret a fr̄ys: et sic de bono in melius cōualuit do
nec fuit pfecte liberat. Et postea post tēpus inuast eum
squinatia et mortū fuit cum ea. Ex bis aut q pluriez: et pro
maiori pte vidi accidere i epidimia sunt febres putride:
que lente intū eē vident q vij p̄cipiunt nisi a medicor
et moriunt subito cū eis. Et scias q illi q bñ et ordinate se
custodiunt tpe epidimie: et qui bñ cautelas et p̄uisionē cō
uenientes: et hoc morādo in mansionib? siccis et frigidis:
et cibi et potus eoz similr eiūsdē fuerint cōplectionis eua
dunt bñ a p̄dicto periculo et nocimēto. Cū Receptio con
ueniens valde in epidimia. Iq stercoz columbini sicci
aloes:

N

Libro in
chara. 4.
Tractatus
de febribus
et de
epidimia
libro 3.

O

Edm

Q

Car

A aloes succotrinis: agarici semini polypody recetis: radi-
cis lily celestis. añ. pondus añ. vnius ibōmeni. añ. j. mi-
nus quarta: salis z ellebori nigri. añ. añ. s. succi abstinibz
alcōd garatbal cā folioz colloqntide. añ. octauā partem
añ. j. Incide colloqntidā minutim: z misce eā cū tātūde
amygdalarum dulciū: z postea pūnge eā cū p̄dictis me-
dicis puluerigatis: incorporādo eas cū butyro vaccino: z
syruo z squinābin: z dabis ei ad bibēdū cūz sero lactis
pondus. v. añ. Et si non purgat sufficienter: adde de isto
añ. s. cū sero caprino: z rege eū sicut in alijs medicinis: z
pro qualibet sella moretur duobus diebus a receptione
ipsius. Et postea iterabis dādo plus vel min⁹ de isto me-
dicamine: sū tenorem virtutis z naturam patientis sū
ordinem medicinz: z precipe ei vt ponat in cameris z do-
mibus suis aromatica frigida: sicut myrtba z rose z eoꝝ
similia: z suffumiget domum a lōge cūz alkitrā. Et fac ro-
rare domum multoties cum forti aceto: obturando do-
mum oīno a parte meridie: z aperiēdo eā a septentrione:
qñ aperire vel tenere eam apertam ianuis vel fenestris
a meridie: nocet valde: z morari in solario. sū domibus
altis: melius est valde qñ in plano: z subtiliandū est regi-
men valde. s. cū pane frumenti bene fermentato: z mala-
pato cum aqua z aceto: z comedat sillas seu bletas deco-
ctas absqz aliqua specie: sed solum cum aceto: z nō come-
dat tempore illo carnes yllō mō. ¶ Cognoscēdo qd nō
corruptur aer solūmodo ex causis p̄dictis: verū etiaz
ex putredine aeris: que fit a corporibus hominū: q mor-
tui sunt in bello in magna quantitate: quādo diu morantur
in loco. Et corruptur etiā quando aer in vno loco geseit
absqz aliquo motu. Et corrupti sūt aer quādo aque pgre-
gantur in aliqua parte ciuitatis: ita q non mouent oīno:
z tunc putrescunt z ferent: z corruptur aer inde. Et ab an-
tiquis etiam cōsiliū habemus: vt oīno moras minime
contrahere debeamus ppe sepulchras corporū mortuo-
rum: z hoc pp vapores qui resoluunt a corporibz ipsorū.
Et sic iā diximus curā epidimiaz que est cum frigidis z
siccis: cum his etiā que habent aperire: z abstergere: z
trahere malos humores: sed anteqz fiat purgatio aliq p-
cipiat vt fiat euasio ylis: z hoc cū sōmiaz: z subtiliādo re-
gimē quātū fieri pōt: z vīdo frigiditē abstinendo oīno
a supflua repetitōe. Et possibile erat q sic faciēdo: multi
forsitan q morientē liberabunt: bac de cā. Et ab aere sic-
co z calō in excessu sūt ē passiones: sūt obthalmie: z tū-
sis multaz spēs: z asperitas gutturis: z spūtu sanguinis:
z fluxus sanguis bemoꝝpday. Et he egritudines sūnt
plus vel min⁹ sū excessus calitatis z siccitatis ipsi⁹ maio-
ris vel minoris. Ergo puenit vt rectifices aere z paulatine:
abstinēdo oīno in tali tpe ab exhibitōe acutaz medicī-
naz: z etiā in oī epidimiaz: qñ nō laudant tales medicie
in arte medicinz. Sciēdo qd hec caliditas supflua q sit
in aere nō orit pro maiori parte nisi ex defectu z abien-
tia pluuiarum. Et tunc generantur p̄dictę egritudines: z
bis similes plures numero. Sed non mortifere.

¶ Cap. 2^m. Quod est de epidimia que p̄uenit ex aq̄ pu-
trida z fetida.

Que mortue que nō mouent: z replent fecibus: in se bul-
liunt: z putrescunt: z ferēt: sūnt cā corruptiōis
aeris: z pestilētie: z epidimie. z faciunt oriri
febres acutas: z apata mortifera: z ad huc
petus faciunt: qā sūnt causa destructionis epatis: z oppila-
tionis suarum viarū: p̄creant spēs hydropisis oēs sū
pp̄parationē recipiētes: z inducūt ē oppilōne in plene: z in
renibz: z sūnt cā gilationis lapidis in renibz: z vesica: z ge-
neratū dico qd hec epidimia que fit ex corruptione z pu-

tredine male aque: oibus alijs epidimys deterior existit.
¶ Est et alia spēs epidimie: que subito interficiteo q qñ
cordi euenit aliquid ex aere putrefacto z corrupto q sue
cōplexioni z nature obuier a tota sua suba z natura: subī-
to moritur. Et hoc ppter nobilitatē ipsius cordis: cūz sit
principium z finis vite vniuscūscūqz animalis. ¶ Et dicit
Hal. q non moritur animal: donec cor cesserit a motu. Et
pho magno Aristoteli videt: q cor sit origo z p̄ncipius
oīum membꝝp z ceteris principalius. Sz Hal. dicit q
cor in vnoquoqz aīali est p̄ncipium motus nālis localis:
z cerebrū motus localis voluntarij. Sz in sūma dico q
cor in vita magnā bz necessitatē. Quia videmus q quā-
do aligs homo intrat in puteū in quo aer aliquo mō non
mouet: vel in aliquā grotā: syncopeat: z amittit sensum
oīno incōtinēti. z si diu morat ibidez morit subīto. Et h
res est manifesta q quando in epidimys boies alig mo-
riunt subīto: q illud est ex corruptiōe z malitia aeris: q
bene pōt aligs viuere aliqbz diebus absqz cibo z potu.
sed si aufertur ei anbelitus: non poterit viuere vna hora.
Et verum dicit ille qui dicit q cib⁹ z potus est nutrime-
tum corporis. Et aer nutrimentū spūs vitalis existiteo q
ipse attrahit fumositates a profundo cordis: z recēs. s. aer
subintrat per anbelitū. Et sic intrādo z exēundo: purificat
a malis fumositatibus: z p̄hibet cor a putredine. Et hec
res p̄cedit ab illo qui est sūme z vltime scientie. s. a deo
vero z benedicto: z ab aere q inspirat: qñ p̄uenit vīqz
ad mirabilem p̄ncipulū: quez deus sub cerebro creatū: z
inde p̄cedūt spiritus potentia z voluntate diuina.

¶ Cap. 3^m. Quod est de squinantia z dislocatione spon-
diliū colli. eueniēte ex quadaz corruptione aeris.

Ex quadā corruptiōe aeris pōt eue-
nire quedā spēs squinatie: q dislo-
cationē spōdiliū colli bz p̄creare: sicut me-
morat sūt Hippocras. Et hec est deterior
spēs que possit inueniri: eo q ab ea aliquis
non euadit: z accidit cū acuta egritudine: z aliqñ sūt cūz
tali squinātia scabies: z pruritus: z apata periculosa: q ac-
cidētia aliq nō possunt euenire absqz acuta egritudine. Et
causa dicte squinatie q facit dislocare spōdilia colli abin-
uicē: est humiditas mala: que ponit z deriuat seu figitur
inter ipsa: z facit ea abinuicē separari z dislocari: z illud
os qd separat cōprimūt violētē cānā pulmonis intrin: q
suffocationē iducit. Et dicit Hippocras qd ille cui h acci-
dit passio nūqz liberat. Qd si quis quesierit dicēs que est
causa quare spōdilia colli dislocant: in tali epidimia po-
tiusqz alia spōdilia nuce: dico q spōdilia nuce cōprimū-
tur ex vtrazqz pte a costis z a foribz pluribz musculis: q
non permittant ipsa dislocari vel separari. Colli autem
spōdilia minime habent talia defensoria: qre citi⁹ dislo-
cant. De hac spē squinatie pernitiōse nūqz dixit Hippo-
cras q possit liberari. Et ego sūr dico q est incurabilis
oīno. Sz añ dislocationē possit cura p̄desse. z hoc subtili-
liādo regimē: z vīdo desiccatiū sicut dixi. Et inūge lo-
cum patientis cūz istis oleis subtilibus exiccatiū: sicut
cū oleo rosaceo: z de hīasemino: z cū succo coziandri viri-
dis simul mixtis: z inunctione facta cum istis: fiat puluis
ex terra sigillata: z misceat cū succo coziandri viridis ad
modū emplastrī: z pone sup locū ifirmum. s. vbi videtis
aliquā foueā paruuiculā patiens. ¶ Et possunt et aliqñ
spōdilia nuce dislocari. z hoc ex casu vel forti p̄cussioe: z
inde sūt gibbosi. z hec est cā. nota q nūqz liberant. Sz
reperiunt alig p̄sumptuosi q conant tales curare: sz po-
tius ipsos ad mortē perducūt qz eos curare possint. Cum
aut gibbositas paruo ifanti supuenerit morit ex ea: eo q
cū crescit indiget multo anbelitu: z cū nō possit ips susti-
Col. Auer.

De gibbosi-
tate.

Liber

Tertius

I nere suffocatur et moritur. Si vero magno acciderit: possibi
le erit quod viuet. Sed vita ei erit tristis et angustiosa. Et dis
locantur et aliqua spodia dorsi exterioris et anterioris ca
fortis motus: quod pedit a multa et grossa vetustate: que in
corpe existit et gna: que continue mouet donec dislocet di
cta spodia: et exterioris expellet: et inde gibbositas gna: que
que notat gibbositas vetustatis: et hic p maiori pie acci
dit infantibus et mulieribus. Et non est mirum si ex motu
grosse vetustatis dislocant spodia quoniam videmus quod oia
que fortiter et violenter mouentur: scinduntur et laniantur. Et
ex forti motu scinduntur vene: et aperiantur: et fit inde sputum
sanguinis: et sequitur inde pibysis vel ethica. Et videmus
etiam apud quod vites scinduntur et explanantur ex vetustate: quia
eius implent musto vel succo alicuius fructus nisi beneant
euentatione ex vetustate gna in sua ebullitione scinduntur
et explanantur: et sic accidit in corpore. Et cura huius est
viti regimine subtili et exsecatino: et euacuare corpus et fri
care corpus totum siccis manibus. Et p pna ei in potu aqua
decoctiois irise: et est ireos: et capilli veni et feminis melo
nis: et feminis sparagi: et succi apy: et feniculi cum modico
syrupi squingabin. Medicamentum ad hoc. R. sem. melonis:
ireos: capillo veni. radices sparagi: et masticis. an. auf. j.
sedeg. andi. qnati. an. pres tres aure. j. Coquantur oia et
bulliant in aqua usque ad summum tertie partis ipsius:
et pone in illa colatura. j. j. syrapi squingabin: et succi feni
culi: et apy ortulani. an. quartam partem. j. j. et bibat quolibet ma
ne cum aur. y. mellis rosacei: et fac cum exercitare an cibum
reperat: et post cibum quiescere debet. Et id bucatum eloga
tus suz a propria intentione: tractando de dislocatione spondi
lium nuce: que fit absque pestilentia: et causa epidimialium. Nunc
autem redire itedo ad id unde discessi. Et dico quod sufficiens
sub breuitate determinavi de epidimia que fit ex corrup
tione et putredine aeris. Item quod memorati fuerunt antiqui li
bris suis. Nunc vero incipere volo determinare de epidimia
que sequitur et gna ex corruptione et putredine aque.

L Cap. 4. m. Quod est de cura seu preseruacione a pericu
lo male aque.

Cura preser
uatiua,

Item ille qui vult se preseruare a pericu
lo male aque vult quod qualibet die
ex electuariis et pfectionibus magnis: sicut est
electuarii de euforbio: metridadi: vel theria
ca magna: et bibat quilibet die vni ex istis quoniam
tam prem aut. Et non comedat usque ad meridiem. Et non so
lum ista electuaria remouet nocumētum male aque: verum
etiam preseruāt a nocumēto corruptionis aeris. Et si po
tueris aliquid ambre in aqua que bibitur pferi multum: et
lunat etiam ponere aliquid aceti: et adhuc magis squingabin.
Et quidam medici memorati fuerunt quod comedere allea vel
cepe: remouet nocumētum male aque. Sed ego abhorreo
curā talem: quoniam huiusmodi humores calidos et acutos gna: et au
get putredinem. Quare mihi videtur quod assuescere mala gra
nata musca: sit maioris inuamētis: et et recipe pluries de co
riandro secco vel viridibus remouere nocumēta quod veniunt
ex epidimia male aque. Sed lac et pisces: et oia dulcia co
medere in tali tpe vel loco multum huiusmodi putredinem et corrup
tionem augmētare. Et mihi videtur quod frequenter agrestiam et
succum limucello: et acetositatem citri: et femina eorum: et
cortices: preseruāt a nocumēto male aque: et credo sicut quod
crura feniculi: et femina eius et panicula que est spes irin
go: et arbutus et sunt fructus rotundi rubet: qui dicuntur
cumanis: sic ad os: oia ista cōferunt multum in tali casu.

Cura accide
ntium.

Et si patiens quem vis curare sit ex illis gna biberint ex
aqua mala putrida vel corrupta: et ide inuasi eum febribus
acuta: vel scabies: aut aliqua spes malorum apatum: sicut
de velociter in faciendo euagationes vitem totius corporis: et

Tractatus

Tertius

hoc cum flōmia: et etiam cum medicamine laxatio facta
cum stercore columbi supra nominato. Et non credas quod
stercus columbi positum sit a casu vel fortuna in predi
cto medicamine: sed fuit ibi positum cum electione et pui
sione magna: eo quod predictus stercus habet purgare et ex
pellere putredinem et corruptionem aeris: et aque pnoia
te fetide et corrupte: et in quantum est stercus assilatur illi
putredini: et pro tanto potest illam putredinem magis trabe
re: et expellere: et purgare. Et si aliquid aqua appuerit: flu
de in curatioe eius sicut puenit: et studeas in rectificatione
aeris: sicut quod cura epidimie exigit et regit. quod si assuescat
eger regimen quod p dicitur: elongando se ab omni specie car
nis: et abstineat se ab omnibus rebus humidis et calidissimis
agendo pperabitur Deo dante. Et omnibus modis cō
sideranda est etas: cōplexio: virtus: et puetudo: et regio in
talibus: ex eo quod infans paucorum annorum: et decrepitus non
poterit sustinere ea que iuuenis sustineret. Necque qui fue
rit delicatus et ociosus et timidus p nam poterit sustinere
ea que patrentur rusticis siccis et nigris et laboriosis. Et putant
aliqui quod qui assuescit sunt quieti et ociosi: indigeant maiori de
siccatione rusticis et laboriosis. Sed intentio nostra non
est talis: sed est ut reducamus vniuersum ad suam naturalem cō
plexionem: et cōplexio et natura illoz qui sunt in ocio et ge
te: magis est humida et mollis quod sit illa rusticorum et porta
torum. Et hec res est generalis: notanda: et pcedenda in oi
bus curis. Et fit etiam epidimia et pestilentia ex nimia
penuria et fame. Quare homines cogunt comedere grana et
legumina mala: et illa malitia potest esse ex seipsis: aut ex ni
mia antiquitate et vetustate: aut quia comedunt ex spēs ma
larum carniū: illa malitia potest esse vel quia ipse carnes male
sunt per se: et sui naturae cōplone: vel quia sunt falsae multitudine
quod ex dicta necessitate steterunt in aceto tempore longo: quia
populus idiger talibus: et constat talia comedere in tali ca
su. Et ego vidi quādo erant in carceribus tali filii Jo
seph: homines qui comedebant olera que iueniebant p terras:
et etiam comedebant ex spēs anabule ppter famis necessi
tates: quare quotidie moriebantur. x. vel. xij. aut plures. Et
postquam euasi eorum adiutorio Dei ex illis vinculis et redy in
dispaniam: vidi homines qui comedebant olibum quibus doloz
stomachi sequebantur. Et alios vidi qui comedebant quod daz
quod in arabico nominatur attibala et radices de luf. et morie
bantur. Et vidi similes in quadam ciuitate que nominatur maga
rus: homines qui ppter intelsam famem querebant: et frange
bant ossa antiqua et vetusta cadauerum: et comedebant me
dullas ipsorum: et moriebantur subito. Et cum tales cibi
possint esse diuersi et plures numero: ideo diuersimode diui
diuntur: sicut diuersitate et variatione ipsorum: et sicut illam di
uersitatem diuerse sunt egritudines: et generantur: et non solum sicut
diuersitatem dictorum ciborum: verum etiam sicut naturam lo
corum: et sicut cōplexionem et naturam recipientis. Quare
tot et tante possunt esse variationes: quot impossibile est
 eas scribi in libro. Tamen dico quod theriaca magna et
metridadium: et electuarium de euforbio: generaliter omnia
ista cōferunt valde in oibus predictis: et suis filibus: di
modo abstineat se a comestione malorum ciborum et potum.
Illum vero qui comederit cibaria mala: rege cum cibis bo
nis et laudabilibus: sicut est panis bene fermentatus: et bo
dium galline optime: vel caro edulactatis: quoniam istud regimen
facit euadere a periculo pueniente ex regimine mali et cor
rupti cibi. Si autem virtus fortis extiterit: et corpus fuerit re
pletum ex humoribus horribilibus et corruptis generatis
ab aliquibus dictorum ciborum. stude in purgando eum ab
illis humoribus. Et ita superius tibi notaui diuersitatem
medicinaz laxatiuaz: cum quibus extrahuntur et euantur
omnes spes diuersitatis humorum. unde ad ipsas recurre:
considerando

Cura ipse

O

De luf et morie

De luf et morie

De luf et morie

De luf et morie

De luf et morie

De luf et morie

A considerando virtutē et alias cōditiones supradictas. Et si videat tibi conuenire dare ei begebantibus: sunt bar. bulle. i. c. manit. et smaragdus. v. l. electuaria supradicta: da bis cū pudentia magna et studio: fm q tibi videbit cōuenire. ¶ Cognoscēdo q butyr qd posui in medicamie laxatio suprascripto nō est absq pudentia magna: eo q butyr bz aliqd fetoris et horribilitatis: et inde ppietate bz ad similitudinē trahēdi horribilitatē et putredinem bu. motis p̄dici. ¶ Ducusq rememoratus sum gūalr spēs epidimiaz: et capz curatōes: fm q pposui determinare. Et nō remanet amplius determinare de aliq alia specie: nisi de illa de qua oligis si vixerit: minime euadere pote. rit: nisi miraculose et voluntate diuina: eo q bō fm hā. ge. nerat: est ex sp̄mate p̄is et m̄ris: voluntate Dei. Et nutri. mētū embriōnis est ex sanguine q descendit ad vuluā. Et ga ipse hā. noiauit dictū sanguinē: sanguinē mēstrualē: putauerūt aliq sapiēs q nutriat embrio a sanguine mē. strualis: nō est ita. Tū hā. segtur vestigiū: et p̄uētudinē grecoz: qui vocant oēm sanguinē descendētē ad vuluam mēstrualē: quēadmodū ipsi noiant oē apā quod accidit gutturi siue sit ex sanguine: vel ex cholā: aut ex flegmate: seu melia: ignātiā. Et qdāz apā qd orit in pectore: siue sit in p̄niculo: seu in pulmone: vel sub costis noiant pleure. sim: et de q̄libet tumore q sit in pedibz cum dolore: assueti sunt vocare anacras. l. podagrā: ita oēm sanguinē veniē. tem ad vuluā: dicūt eē sanguinē mēstrualē. Sciēdo p certo q si embrio ex tali sanguine mēstruali nutrit: sicut est ille qui expellit et purgat a mulieribz: nō viueret vilo modo. Immo nutrit embrio ex sanguine valde laudabili. Sed ga sanguis qui nālitur dō et mēstrualis: postest et sit in corpore ipsius matricis: ideo embrio ab illo isti. cit: et accidit ei tinea: que tinea vulgariter a latinis dō sa. groin facie et capite: et destruit appetit: eius: et corripit: et sit in eo appetitus comedēdi lunt: vel carbonēs et filia. Et ille embrio q recipit hanc infectionē recificat eā inq. tuz pōt: id qd nō pōt recificari remanet in corpore: et mo. ratur ibi. Demū nā ipsius p̄t p̄t simul extra eicit et expel. lit. Mulieres nō post parū si nō bñ fuerint purificare: et euacuate ab isto sanguine mēstruali: multe spēs egritudi. num eis possunt supuenire: fm p̄parationē et nām vntus. cuiusq: ex qd deficere possunt: et deficient aliq: aliq li. berant voluntate Dei. Embrio aut p certo dico q nutrit ex bono sanguine puro et laudabili. Sz ga p certo dictus sanguis mēstruus in m̄rice infundit: et in corpore ipsi i. bibit: sicut vasa a liquoribus ipsius ibibunt eis et resu. dando exterius humectant. Et q̄uis vasa inuitreata lon. gina sunt ab infusōe et ibibitōe liquoris: nū videm? q ex lōgitudine t̄pis recipiūt infectionē et imbibitionē: a fermēto: postq̄ ibi factū fuerit et p̄nuatū t̄pe lōgo: ita q post multā abluōne si posueris ibi pastā acīmā fermē. tabif absq fermēto aliquo: qd non fiet in vase nouo: et b. scemate cōmīcet aliqd modicū ex dicto sanguine in em. briōne: et fortitudine matricis: et ex alio multo et bono nu. trimēto qd recipiēdo leditur dū pmanet in m̄rice. Post exitū aut ipsi ab vtero nutrit ifans et coadunatur calor nālis in eo et augmētat: et p̄fortat nā: et conat digerere et subtilizare p̄dictū humorē malū et nociuū: et ipm exterius expellere: et hoc fit cū labore forti: et angustia magna: et se. bze valida: atqz graui. Sed ex subtilitāte predictoz: gros. sozum humorum fiunt variolę et morbilli que exeūt cum febre valida impetuosa et maligna: quoniam vides q illi qui extrahunt butyrū a lacte: non faciunt illud nisi cuz la. bore magno atqz forti valde: et motu laborioso atqz gra. ui. Quare credendū est q in motu et expulsiōne variola. rum et morbilli illud idem accidere debeat. Et itāz in p̄ce.

denti eoz curam rememoratus sum pro posse. Et cā qre de his hic feci mētiōē fuit ga pauci euadūt ab eis. Et qz semp euenire cōsueuerūt t̄pe epidimie facte ex corruptio. ne aeris: vel causa aque putride vel corrupte: v. l. ex cibis malis et corruptis sumptis et comestis. Et et ad remouen. dū hoies a mala opinione: ga credebant q̄plures q em. brio nutritur in vtero matris a sanguine mēstruo: quod falsum est: sicut determinauit: et ga curā de eis supis or. dinauit: ideo hic scribere p̄mitto: nibilominus monito. nem facio bis in hoc loco. v. l. q abstineant oīno a rebus dulcibus et salis: et bibāt aquā frigidā et purā: aut aquam ordeiz et elongent ab oī laxatio penitus: donec egritudo fuerit in declinationē: et declinata multū: q̄uis aliq medi. ci hoc facere assuescant. ¶ Si aut post allevationē et de. clinationē egritudinis reliquie aliq remanere videant. tur in variolis vel morbillis: non erit maluz ipsas cūare cum medicinis lenitiuis h̄itibus ppietatem remouēdi acuitatem materietis: sicut sunt tamarindī dissoluti in aq: ga ipsas reliquias h̄it expellere et remouere. tamē p ma. iori parte non indiges laborare cum istis. Et ga itāz com. pletū quod determinare intēdo in hoc loco: desisto in ge. te confidens in Dominum.

¶ Cōpletus est Liber theysicr almudanar cū laude Dei: editus in arabico a discreto viro Abymeron in practica et operatione medicine excellētissimo fideli regis Ayn. goar: trāslatus Venetys in cōfinio sancti Saluatoris de hebraico in latinū a magistro Pathauino physico ipso sibi vulgarizante magistro Jacobo hebreo in medicina et alijs scientijs plurimum erudito. Currente anno domi. ni nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo octuagesis. moprimo die iouis que fuit vigesima prima Augusti in meridie: Ducate viro egregio et p̄claro Dño Joāne Dan. dulo sui ducatus anno secundo. Annis arabum. 679. mē. sis quarti diebus quinq̄ue.

¶ Incipit Antidotariū Abumerōis Ane goar cōpositū. particula Antidotary Abu. meronis Ane goar Libri sui

Ecce est theysicr conueniens illis qui non vidice. runt sciētiam medicine demifatiuam: et q in practica medicine minime sunt instru. citi colligunt in B loco v. l. cure egritudi. nū cū syrupis et electuarijs et vncionibz. pueniens sanis. et p̄seruat sanitatem: cuz adiutorio Dei. et cōfert causis p̄mouen. tibus artēicā. Itē. myrabolanor citrinor: indor: capillo. rum ven. l. grite mūdare: violarū. a. n. 3. j. corticis subtilis. citri. scedeg. indi. sandali: rosarū seminis cucurbitaz mon. datū. a. n. 3. j. iuiube. x. nūero: gnanti. 3. 5. agarici a. n. 3. j. Quē. libet medicina cōqualit p se. et postea omnes simul po. nātur in. xv. lib. feruētis aque: p̄ter myrabolanos et agari. cum: et bulliāt vsq ad p̄sumptionē medietatis: et colētur. Et in illa colatura ponat lib. 5. succi feniculi: demū hēas myrabolanos et agarici et pone eos in aquā. et fac bullire vsq ad p̄sumptionē medietatis. et cola. et aggrega postea bas colaturas quibus addes lib. vj. succhar: et fac bulli. re vsq ad p̄sistitudinē syrupi: et reponatur in vase vitreoz vel optime vitreato. Syrupus enim iste confert dolori. bus capitis qui fiunt ex sumostatibus malis: que ascen. dunt a stomacho ad caput: et molliciat corpus: et puocat vrinam: et aperit oppilationes corporis: et cōfert et vene. nis malis: et remouet nocumētum male aque.

Syrupus p̄ferens oppilonibus epatis et splenis: et debilitati epatis et stōchi. dissoluit veni. tostatem absq calefactiōe cōplexionis. Itē. semia melo. nis: citrulli et cucurbitę mūdare: et seminis scarior: et leis Col. Auer. f z

¶ Hic ē bādus laxatiū aī et cō. clinationem. Idē supra li. 2. tra. 7. c. 3.

F

G

H

Embrio non nutrit sanguine mēstruo.

Et alia vitrea recipiūt ipse: hōe l. nō i. bibantur.

Antidotarium

I Sparagi. mastice: corticis subtilis citri: sedegi. i. folij indi. aii. 3. j. sandali. rosaz. 2. seminis ipsius. aii. ptes tres. 3. j. se-
minis cuscute aur. ii. al. chesdra. i. cicute v. absinthij par-
ti. i. iube. x. numero: q. sunt quassanda quassent: 2. ponā-
tur in. x. lib. aque feruentis per noctem vnā: 2. mane bul-
liant vsq. ad consumptionem medietatis: 2. colent: 2. in il-
la colatura addant. aur. y. reubar. 2. succbari lib. ii. 2. lib.
j. mellis: 2. itez sit ad ignē ponat: 2. bulliat vsq. ad spissitu-
dinē syrupi. Et bibat de isto ei die cū sit cū aq. tepida.

Electuariū qd. pferit sōcho. 2. adiuuat digōnem:

2. est delectabile ad comedēdū. Rē.
corticis citri elixati in aqua: mastice: rose. aii. 3. j. macis. 3.
5. darlani 2. est cinamomū nigrū 2. odoriferū valde. aur.
v. traat qdlibet per se: 2. cribellat subtilissime: 2. piugant
simul: 2. p. fiant cū syrupo de cydonijs: 2. de pomis dul-
cibus: quoz partes sint equales: 2. fiat electuariū: 2. repo-
natur in vase vitreato: de quo comedere dz post cibum:
qñ cōfert valde. Et si stomachus pparatus est ad vomē
duz causa mali humoris reitū in ipso: aut causa debilita-
tis ipsius: pferit hoc aliud electuariū. Rē. electuarij cima-
rū vitis tenerrimaz lib. j. succbari rosacei lib. j. misce sit.
Demum. Rē. macis: mastice: corticis citri subtilis. aii. 3. j.
que terenda sunt tere: que sunt pistanda pistent: 2. simul
misce in mortario donec optime incorporent: 2. si vis ipm
mollificare: mollifica ipsum cum syrupo rosaceo recēt: 2.
reponē in vase vitreo vel vitreato. Dosis eius sint aure.
v. Stud eni cōfortat stomachū: remouet vomitū: 2. pferit
debilitati sōchi: 2. oibus speciebus eructationis.

Syrupus pferens debilitati vīus 2. defectui ipsi

2. oibus spēbus squinātie. Et debilitati-
bus membroz: 2. pfunditati somni: 2. quibus salua in so-
mnis effunditur: 2. illis etiā qui cum exant a somno va-
na loquuntur 2. alienant. Rē. rubee tinctoris: capilloz ve-
neris: oliuarde. i. policarle acreuā. i. scolopendrie: came-
dros: myrabolanoz citrinoz: kebuloz: 2. emblicoz: 2.
belliricop: sandali. aii. 3. j. scene: feniculi: se. mastice: thu-
meni. i. ficados. aii. aur. ii. y. liquiritie mūdare: floz nen-
faris: passularum de suria enucleatarum. aii. quartā pte
oīum supradictoz. Que sunt conuassanda cōquassent:
2. infundant per noctem vnā in lib. x. aque feruentis: 2.
mane bulliant lento igne vsq. ad psumptionem medie-
tatis aque: 2. colentur: 2. in illa colatura ponant lib. x. suc-
cbari: 2. lib. ii. mellis: 2. decoquantur ad spissitudinē: 2. re-
cōde in vase vitreato: de quo qlibet die bibant. 3. y. cum
quater tāto aque calide: 2. pferit cum adiutorio Dei.

Syrupus vtilis scropulis que oriuntur circa col-

lum 2. sub ascellis: 2. doloribus iunctura-
rum: 2. remouet dissolutiones reumatis. Rē. ieros lib. j. q.
nant: 2. panicula. aii. 3. y. a. s. v. mastice aur. v. Que sit cō-
quassanda quassentur: 2. ponantur per noctē in. x. libris
aque feruentis: 2. mane bulliat ad lentum ignem vsq. ad
psumptionem medietatis: 2. colentur: 2. in illa colatura po-
nantur. y. lib. mellis 2. y. succbari: 2. simul bulliat ad spis-
situdinem syrupi. Postea adde lib. 3. j. fortis acetis: itez
decoquantur vsq. ad spissitudinem: 2. reponantur in va-
se vitreato. Dosis eius sit quolibet mane. 3. 5. cum ter tan-
to aque calide: 2. confert cum adiutorio Dei.

Syrupus ad rauedine vtilis valde. Rē. succi cau-

lium 2. succi rasanis: 2. rosarum odorise-
rarum. aii. lib. j. liquiritie mūdare. 3. j. mastice. aure. ii. y.
Que sunt conuassanda cōquassentur: 2. infundantur per
noctem vnā preter succos in lib. ii. y. feruentis aq. 2. bul-
liant vsq. ad consumptionem medietatis: 2. colent: 2. mi-
sce cum predictis succis: 2. dissolue cum istis lib. j. medul-
le callicistule: 2. decoquant simul lento igne vsq. ad spis-

itudinem: 2. bibantur de isto omni mane. 3. y. cū bis tan-
to aque calide: lambendo successive 2. paulatine.

Electuariū quod sumitur post cibum 2. adiuuat

digestionem. Rē. ligni aloes: macie:
corticis subtilis citri: anisi: feniculi: 2. succi liquiritie. aii. 3.
j. mastice aur. v. quelibet pistentur per se: 2. postea simul
iungantur: 2. conficiantur cum electuario pomoz: 2. dent
post cibum: ga valet multū cum adiutorio Dei.

Electuariū etiam conueniens predictę egritudi-

ni: 2. cōfert valde cū adiutorio Dei.
Rē. dragaganti: 2. succi liquiritie. aii. 3. ii. y. pistent: 2. bul-
liant lento igne: cum lib. y. succi rasanis: 2. y. lib. succbari:
2. decoquantur ad spissitudinem: 2. fiat loch.

Syrupus pferens tussi cum adiutorio Dei. Rē. iu-

ube: sebest: liquiritie mūdare: se: ro-
se: seminis melonis 2. cucurbitę. aii. 3. y. mastice: corticis
citri. aii. aur. v. que sunt cōquassanda cōquassent: 2. infun-
dant per noctē in. x. y. lib. feruentis aque: mane x. o bul-
liant lento igne vsq. ad cōsumptionem medietatis: 2. co-
lentur: 2. in illa colatura ponantur lib. x. succbari. 2. y. lib.
mellis: decoquant sit vsq. ad spissitudinē: de quo bibat
omni mane a. y. 3. y. vsq. ad. ii. y. cum ter tanto aque calide: 2.
confert cum adiutorio Dei.

Pillule sllr pferentes buic passioni. cum adiutorio

Dei. Rē. succi liquiritie: 2. dragagā. penidia-
rum: 2. gūme arabice. aii. 3. y. granoz pini: 2. amygdalarū
dulciū. aii. aur. ii. y. pistent quelibet p se: 2. que sunt cribel-
lenda cribellent: 2. confice cū syrupo rosaceo succbari: 2.
bulliat postea aliquātū lēto igne: 2. isoment ad modū
lupinoz: 2. teneant in ore die noctiq. vna post aliam.

Syrupus aptus torture ozis. Rē. rubee tinctoris:

corticis citri: oliuarde: ignati: alarebac-
chare: radices apy. aii. 3. j. agaricis: centanree mino. aii. aur.
v. conuassanda conuassentur: 2. infundantur per noctē
in lib. x. y. feruentis aque. Mane x. o bulliant lento igne
vsq. ad consumptionē medietatis: 2. colentur: 2. in illa co-
latura ponantur syrupi corticis citri: 2. syrupi mastice. aii.
lib. ii. y. 2. syrupi rosacei lib. j. decoquantur simul iterū vsq.
ad spissitudinē syrupi: de quo bibatur omni mane ab. 3.
y. vsq. ad. ii. y. cum aqua calida.

Electuariū qd. sumitur immediate post cibum: cō-

ferens valde buic passioni. Rē. ele-
ctuary corticis citri: 2. electuary de aniso. ana. lib. 5. masti-
cie: 2. macis: 2. rubee tinctoris. aii. aur. ii. y. puluerigenē iste
species: 2. incorporantur cum predictis electuarijs: 2. reci-
piantur de isto post cibum semper aurci. v.

Syrupus aptus 2. conferens valde spasmo sicco

qui fit ex inanitione. Rē. liquiritie mun-
dare lib. y. floz lingue bouine lib. 5. camomille. 3. j. semi-
nis lini aur. ii. y. croci. aure. j. conuassentur que sunt con-
quassanda: 2. infundantur per noctem in lib. x. y. feruentis
aque. Mane autem bulliant lento igne: vsq. ad consum-
ptionem medietatis: 2. colentur: 2. in illa colatura ponatur
lib. j. succbari: 2. reponantur ad ignē: 2. bulliant lente vsq.
ad spissitudinem: 2. propina ei ad bibendum indifferen-
ter prout sibi placuerit.

Electuariū qd. cōuenit dicte passioni: 2. comedie

indifferenter qualibet hora sicut co-
meduntur fructus. Rē. amygdalarum excoxicatarū lib.
j. pistentur 2. conficiantur cum lib. j. electuary pomoz:
2. cū. 3. j. mastice puluerigati: incorporantur simul in mor-
tario: 2. si vis ipsum mollificare: fac cum syrupo pomoz:
2. dosis eius sit ab. 3. j. vsq. ad. y.

Syrupus optimus spasmo q. fit ex repletionē. In

bac eni passione sicut dixi in libro inci-
piendum

A piendus est a flōmia: et postea ei fiat syrupus iste. ℞. cor-
ticis citri: seminis melonis mundate. macis. aii. 3. j. masti-
cis. 3. 5. conuassentur que sunt quassanda: et infundantur
in feruenti aqua per noctem: et mane bulliant vsqz ad cō-
sumptionem medietatis: et colet: et in illa colatura ponant
syrupi squingabin: et syrupi corticis citri. aii. lib. vj. et syru-
pi squinanti lib. ij. et reponantur ad ignem lentū decoquē-
do ad spissitudinem: et ppina ei quolibet mane a duabus
vncijs vsqz ad tres cum ter tanto aque tepide.

Electuariū pferens valde dicte passioni: et come-
ditur indifferenter sicut comeduntur
fruct. ℞. electuary de aniso: electuary corticis citri. aii.
lib. j. als. sex. macis puluerisati. 3. j. incorporentur simul: et
dosis eius sint aure. v.

Syrupus optinus pferens debilitati stomachi: et
corruptiōi appetitus. ℞. pulpaz cydo-
niz mūdator: et cimaz vitis recētū et acetosaz. aii. lib.
j. masticis: et se. feniculi. aii. 3. j. quassentur quassanda: et
ponant in q̄rta pte vni q̄ntary feruentis aque p noctem
vnā: et mane bulliāt lēto igne vsqz ad p̄sumptionem me-
diatatis: et colent. Ponēdo de illa colatura p̄ octauam
quarte pris q̄ntary: succi limōcelloz: et succi agreste. ana.
lib. j. reponant oia ad ignē: et coquant vsqz ad spissitudi-
nē: et da ei bibere omni mane. 3. ij. cū ter tāto aq̄ cale.

Electuariū vtile valde huic egritudini. ℞. limō-
celloz excoctator: et inuoluatur in
pasta: et ponant in furno tā diu donec decoquāt sicut pa-
nis: demū ex̄bant: et mudent a semib: et pistent forziter
cum succharo: ita vt superet succharum: cui addat: ma-
sticis: et barfeni. scinamomi nigri odoriferi: et pfecti fm
quantitatē receptionis: cuius dosi sint aii. iij. in omni
hora fm quod comeduntur fructus.

Syrupus pferens debilitati epai: et ictericie: et corru-
ptiōi appetit: et sanitati impfecte. ℞. q̄
natū: et spice nardi: et se. macedonici: et spice romane: et radi-
cis de sticad. i. cypri: passulaz enucleataz: ligritie mūdare
masticis: oliuarde. i. poliecarie: citrag. i. taspie. aii. aur. x. reu-
barbari recētis: croci. aii. aur. ij. q̄ sunt p̄q̄ssanda p̄q̄ssent:
et ponant in xliij. lib. aq̄ feruenti p noctē vnā. Adane hō
bulliāt vsqz ad p̄sumptionem medietatis: et colent: et in illa
colatura ponat succha. lib. vj. et mell lib. j. et iterū bulliāt
vsqz ad spissitudinē lēto igne: et q̄ bibat q̄libet die. a. ij. 3.
vsqz ad iij. cū ter tāto aq̄ cale: et p̄fert cū adiutorio Dei.

Electuariū vtile valde p̄dictis causis. ℞. lacre li-
gnoz mūdare: spice nardi: q̄natū: ma-
sticis: barfeni: macis: gariofi. aii. 3. j. reubarbari recentis: et
croci. aii. aur. iij. rosaz ad p̄dus oīuz: pistent q̄libz p̄ fer-
et cribellent: et pficiant cum syrupo rosaceo: et syrupo po-
moz: q̄ p̄ p̄tes sint eq̄les: et reponat in vase vitreato: et dab
oi mae d̄ isto ad comedēdū. a. iij. aur. vsqz ad. v. Et itā
scis ex bis q̄ p̄dixi: q̄ q̄ epar fuerit curatur: et sanatu sana-
tiōe itegra: digō fiet: et erit cōpleta. Et cū digō fuerit com-
pleta: liberabit patiens ab hydropisi et icteritia cū adiuto-
rio Dei. Et nosti ēt q̄ debilitas epai aut pcedit a mala cō-
plone ipsius epai vsqz a mala cōplone alioz mēbroz. Et
scis itez q̄ male cōplones simplices vt cōposse sunt et
accidere p̄st et a causis itrisicis et extrisicis. Et scis sifr q̄
q̄ boies viuūt inordinatē in cibis et potib: destruis epar:
et ide pueniūt ad hydropis: p̄ defectū caloris inani. Et
satis est et manifestū: q̄ ille q̄ est assuetus celebrare minu-
tionē: et dimittit illā: ide pōt ad hydropis puenire. Et
sifr accidit mulierib: ex retentiōe mēstruoz: et viris ex re-
tentiōe hemorroydaz. Quare dico q̄ syrupus p̄dictus: et
istū eliiū p̄scriptū p̄fert multū oib: sp̄b: hydropis. Et
q̄a itēio mea ē abbeuolare sermonē: iō pono curas yles:

ga particulariter tractando nō possem breuitates serua-
re: quā intēdo: quare p̄cularia discretiōi medici p̄ter-
mitto. Tū cū tu medicaris hiposarcā: iuge in syrups vel
electuarijs: ea q̄ bēant puocare vīnā: p̄siderando semp
in istis et alijs egritudib: q̄ sunt p̄siderāda. C̄ prouocan-
tia aut vīnā sunt bec: semina cucumeris sarraceni: et me-
lonis: et citrullū: et feniculi: et succus etiaz istoz: radix apy:
et eius succus: radix petrosellini: et ei succus: charcalf. als.
et cālcas. i. cameledōta et ipsius radix. Omnia autē ista p̄st
propinari cruda: vel cocta: sed cocta non inducunt dolo-
rem stomacho: et profunt cum adiutorio Dei.

Syrupus pferens doloib: plenit: et remouet illos:
et subtiliat ipm potēter. ℞. q̄natū: spice:
eupatoriz: se. feniculi: radices de tarfea. i. tamaricis: acre:
uaz. i. scolopēdrie: apy: rubee tinctoris: curram balani: flo-
ris camomille: passularū enucleatarū: fu. i. valerīae: meu.
aii. 3. j. ireos partes tres. 3. j. rad. capparis: et rad. cedri. aii.
aur. ij. masticis aur. 5. cōquassa que sunt cōquassanda et in-
fundant per noctem vnā in. xxx. lib. aque feruentis: et bul-
liant vsqz ad p̄sumptionē medietatis lēto igne: et colent:
et in illa colatura adde lib. iij. succha. et mellis lib. j. et ace-
ti lib. iij. et iterum bulliāt lēto igne vsqz ad spissitudinē:
de quo bibant oi mane. 3. ij. cū aq̄ calida. Et cauēdū est
oīno ne coquat syrupus iste in vase ereo: nisi stānato opti-
me: qm si fieret magnū posset inde p̄leg nocumētum.

Electuariū vtile p̄dictis causis. ℞. fu. meu: radi-
cis tarffe. tamaricis: acre uaz: eupato-
ry: passulaz enucleataz: cro. aii. 3. j. rubee tinctoris: masti-
cis. aii. 3. 5. rad. capparis. aur. ij. pistentur et cribellent sub-
tiliter q̄libet p̄ se: et pficiant cū syrupo squingabin de suc-
charo. Et dosi eius sit. a. iij. aur. vsqz ad. v.

Syrupus pferens oppilationi: et doloibus hypo-
cūdriozum. ℞. barcaina lib. j. liquiritie
mundate. 3. viij. camomille: ireos. aii. 3. iij. nanocba: et est
ameos: dauici. aii. 3. ij. que sunt quassanda cōquassent: et
infundant per noctes in. xxx. lib. aque feruentis: mane hō
bulliant lēto igne vsqz ad p̄sumptionē medietatis: et co-
lent: et in illa colatura addantur lib. vj. succhari: et mellis
tātūde: et lib. ij. decoctionis camomille: et iterū bulliāt si-
mul lēto igne vsqz ad spissitudinem: dosi eius sit ab. 3.
ij. vsqz ad iij. cum quater tanto aque t̄ p̄ide.

Electuariū conferens p̄dictis causis: et comediē
indifferēter: sicut comedūtur fruct.
℞. mareāsus: et est maiorana: nabāna. i. menthe. aii. 3. iij.
corticis citri: bace et atan. aii. 3. ij. masticis: et camomille.
aii. 3. j. succi ligritie. 3. 5. gariofiloz quartā p̄te. 3. j. pistent
et cribellent q̄libet p̄ se. Quib: addat aur. j. puri et opti-
mi ballami: et pficiant cū syrupo de corticib: citri et repo-
nat in vase vitreato: cū dosi sit ab aur. iij. vsqz ad. v.

Syrupus conferens syncope: et omni debilitati cor-
dis. ℞. sete cōbuste lib. j. succi buglosse:
et liquiritie mundate. aii. lib. 5. menthe et gariofiloz: et ba-
siliconis: et maiorane. aii. 3. j. masticis: et corticis citri. aii. 3.
5. Que sunt conuassanda conuassentur: et infundantur
in. xxx. lib. feruentis aque per noctem vnā. Adane hō
bulliant lēto igne vsqz ad consumptionem medietatis: et
colentur: in cuius colatura ponantur lib. x. succi pomoz
dulciū. et lib. x. succhari: et itez simul bulliāt vsqz ad spissi-
tudinē: cuius dosi sit omni mane ab. 3. ij. vsqz ad iij. cū
quater tāto aque calide: pficiet cum adiutorio Dei.

Electuariū valde vtile p̄dictis causis. ℞. ligni
aloes. aur. ij. corticis citri. 3. j. pistent
et cribellentur subtiliter: et conficiantur cū syrupo pomo-
rum dulcium facto cum succharo: et propina ad comedē-
dum: q̄ si patiens habuerit tremores cordis causa flobor

Col. Aur.

F 3

Pronocāda
vīnam.

F

G

H

Antidotarium

tomicerit perfectum.

Syrupus pferens valde sputo sanguis q puenit a pectore: vel pulmone: primo in hac passione celebrada est minutio basilice dextri brachij: et postea de hoc isto syrupo omni die ab. 3. iij. vsq. iij. cu3 bis tanto aque. ℞. corticis ouellanarū que circundat nucleos: achacie caude equine. aii. 3. j. rosaz: et seminis floz grana toz. aii. 3. 5. sumach: et mastice. aii. au. iij. pquassent que sunt pquassanda: et ponant in. x. lib. seruētis aq p noctez: in mane xō bulliant vsq ad consumptionem medietatis: et pone in hac colatura lib. iij. succi plantaginis: et lib. viij. syrui rosacei et reponantur ad ignem decoquēdo ad spissitudinē: et reponē eum in vase vitreato. Cuius dosi sit quolibet mane. 3. iij. cu3 bis tanto aque tepide. Et caueat sibi a vociferatione: et clamatione: et ab ira: et ab omni motu: passioe anime: sed requiescat suauiter in camera sua sup lectū suū: et nō comedat carnes oīos: sed comedat panem bene fermentatum cum fucbaro rosaceo.

Adachazon qd cōfert istis causis: et comedit ad modū fructū. ℞. corticis ouellanarū: cimariū vitis: seminis ferasceris. i. seminis scariolae. aii. 3. j. mūmie. au. iij. pistet qdlibet per se: et cribellent subtili: et pgregent simul: et cōficiant euz syrupo rosaceo de fucbaro rōnabiliter facto: et de isto sumat indifferēter pluries in die: sicut recipiunt fructus a. iij. au. vsq ad. v. Et si cōsolidabit vulnus et remouetur tussis: liberabit infirmus integre et perfecte. Si aut tussis permanet: vulnus nō cōsolidat. Tūc in curandō huius aliter est incedēdū. vs. ga curādus est cū reb⁹ tēperatis: hūiū⁹ pprictatē ab stergendi. mūdificandi: et desiccādi absq acumine: et euz hoc habeat aliquā pprictatem resoluēdi. Cognoscendo q ex leui causa hec passio reciduat. Et huic cā con fert valde B medicamē. ℞. amygdalaz amararū: qz sūc viles valde in B casu. camomille antbere: succi ligritie. aii. 3. j. corticis citri. 3. j. succis. se. lini. aii. 3. 5. pistent qlibz p se: et q sunt cribellada cribellent: reliq pistent: et misce: ant oia cū syrupo scari. mixtiōe dura. Et de B electuario recipiat au. iij. oī die ieiunus. Et rege cū pane optie fer mētato cū pullis: et gallinis: v⁹ cū carnib⁹ edi lactātis pre paratis in tasphea alba et similib⁹. Si xō sanies a pecto re processerit leui: et cum adiutorio Dei poterit liberari predictis curationibus. Et si a pulmone emanauerit: tunc aliter est curādus. vs. pparando se oibus modis ad banc curā exercēdam que est nobilis et maximi inuamē ti. Accipe ergo peciam bolli cōis cum quo tingit: et prou ce eā in ignem: et dimittat tādū donec fortissime ignat: et postea infundat in aq rosacea in vase cooperto ad mo dum emboti: et recipiat per fistulā vel cānam fumū: et p os a longe: et paties a longe debet fumum per os trahere multotiens: ga sic agendo a predicta passioe poterit libe rari. Et tam cognita est manifestissime et approbata hec cura: qm pater meus ipaz fecit Regi de andellus: q ide cognit ex ea certissimū inuamētū. Et abstineat panēs ab oib⁹ carnib⁹: pter qz a pullis gallinaceis: et gallinis ppara tis in tasphea alba vel viridi cū pane bñ fermētato: elō gādo se ab oib⁹ alijs reb⁹. Sz comedat panē cū fucba rofaceo qm pōt: ga B vtilissimū ē valde huic passioni.

Syrupus pferens valde pleurest facte in pectore vel pulmone. In primis fiat flōmia in opposita parte apatis: et sit de cephalica: et postea ppinei ei de isto syrupo. ℞. charscaine: et camomille: liquir. mun date: acreuan. i. scolopendrie. aii. au. x. seminis melois et bopncp. i. iuiube. aii. au. v. radices apy: et de roxine. i. se niculi. aii. au. ij. conuassentur quelibet per se: et in nocte ponant in. xij. lib. seruētis aque: mane xō bulliant lēto

igne vsq ad psumptionē medietatis: de ide fortiter expi mēdo colent: et in illa colatura ponant. v. lib. fucbari: et y. lib. aq rosace: et bulliāt simul vsq ad spissitudinē syru pi: et sumant de isto quolz mane. 3. ij. cū 3. ij. aque tepide. Et cib⁹ eius sit panis ablutus cū ags gñque: et de isto co medat. 3. j. v⁹ plus: put tibi videbit: et elōget ab oib⁹ spē bus carnū. Et cū B regimine Deo dāte resoluēt apa tā li mō q pueniet ad sanitatē. al. q nō pueniet ad sanie.

Pillule ad tenendū die noctuz in ore: et id qd res soluitur paulatim deglutatur. ℞. liquiritie mundate: et se. melonis: et cucumeris mūdaturum. aii. au. x. pistent quelibet per se: et incorporent cum syrupo violaceo liquide: et ponant ad lēum ignem: et bulliāt do nec spissent: et fiant pillule similes granis lupinorū: et te neantur in ore die noctuz: deglutendo q resoluēt v⁹ di ctum est: et pferūt cū adiutorio Dei. Et si nō pnterint: eo q apa puerum est ad saniem: necesse est tibi aliā curam facere: et est bec. ℞. liquiritie lib. ij. ireos panicula: violarum et iuiube. aii. 3. j. sandali et rose. aii. ij. quartas. 3. j. pas sularum: enucleataz. 3. 5. que sunt pistada pistent: et infun dantur in lib. ij. aque seruētis per noctem vnaz: mane xō bulliant lento igne vsq ad cōsumptionem medietatis: et colentur: et in illa colatura ponantur. xv. lib. mellis et lib. ij. fucbari: et bulliant vsq ad spissitudinē. et de hoc isto patienti quolibet mane. 3. ij. cū ter tāto aque tepide. Et ci bus eius sit ta sphea ex pullis paruis: vel pdicib⁹ pueri: capiēdo tñ brodiū: et nō carnes. Et qstias cibi sit qnta pō eius: qd confueuerat comedere in sanitae eius.

Pillule conuenientes in hoc casu. ℞. semi. lini assa tiliquiritie. aii. 3. j. pistentur iste due res q libet per se: et madesacias cum syrupo pomorum dulciū: et fiant pillule ad modum lupinorum: et teneantur in ore donec liquecant succelline die noctuz.

Syrupus pferens soloni vētritis: liēterie. ℞. folio rū myrtbe et floz eiusde. aii. 3. ij. se. malo ruz granatoz: qd repit in medio floris maloz gñatoz: et coralli albi. aii. 3. j. mastice. et floz sticados. aii. 3. 5. q sunt conuassanda pquassentur: et infundantur per noctez in xv. lib. aque seruētis: mane xō bulliant vsq ad cōsum ptionem medietatis lento igne: et colentur: et in ista colatu ra ponantur de syrupo masticino: et de syrupo siccaz ro saz. aii. 3. ij. et itez sit bulliāt vsq ad decoctionē syrui. Et regimē eius sint perdes valde decoctē. f. vsq ad dis solutionē suaz: et postmodū pdiant in tasphea: et ppinent ad comedēdū. Et suspēdat ad colluz patientis smaragdus q descēdat sup stōchū: qm pferit valde.

Adachazon qd est conferēs valde in hac passio ne. ℞. caude equine. flozum grana torum: floz myrtbe: et mastice. aii. 3. j. foliozum myrtbe: et semi. lini. aii. au. v. quelibet pistēt per se. ppter gros siitudinem substantie ipsarum: et cribellent subtili: et cōfi ciant cū syrupo myrtbelle: et syrupo ligritie. Et dosi ei sit quolibet mane et sero. a. iij. aureis vsq ad. v.

Syrupus conferens valde constipationi vētris. ℞. semi. chartam: myrabolanorum ci trinozum: violarum: et liquiritie. aii. 3. 5. als. vnaz. mēbe 3. 5. mastice et faraug. i. aristologie. aii. aure. xl. Pistentur qualibet per se et ponantur in lib. iij. seruētis aque et bul liant lento igne vsq ad consumptionem medietatis: et co lentur: et in ista colatura ponatur tantūdē fucbari: et bul liant iterum vsq ad spissitudinē syrui: et dētur de isto quolibet mane ieiuno stomacho. 3. ij. cum. ix. 3. aque te pi de. Et rege cū regimine lenitio: sicut sunt carnes castra tine: et edozum lactentium: elixe euz oleribus mollibus et lenitiuis: quoniam confert cum adiutorio Dei.

Syrupus

[illegible]

T Regimen autē illorū fit aqua oidei infundata in puteo: mica panis pluries abluta cum aqua decoctionis cucumeris farracenici: et citruli. addēdo aliqd aceti: et refrigerat in puteo: et de ista mica sic preparata. denf. 3. y. Cognitione de q̄ si dederis vel ppinaueris patienti s̄necbas aliquā calida actū inde nō modicū recipiet nocumētū: q̄ nunq̄

Regimen.

Antidotarium

I erit quietus: quare ei oia infrigidata in puteo vel in niue exhibenda sum. De febribus autem compositis loqui ad presens permittito: eo quod non conuenit huic tractatui de singulis particulariter determinare. Sed compositiones syruporum facere poteris. put cognoueris conuenire ipsarum compositionibus.

Syrupus utilis febribus flaticis. *Rx.* irosos: et radicis apij: et rad. dauci: manogebat: et chabice an. a. iij. x. centauree minoris: et sabada. an. a. iij. coquantis que sunt coquantanda: et ponant in. xij. libris feruentis aque per noctem vna. Mane vero bulliant lento igne usque ad consumptionem medietatis: et colent: et in illa colatura ponant mellis et succi bar. l. a. iij. et decoquant usque ad spissitudinem: de quo dicitur patenti oia mane. 3. cu. 3. itaque tepide. Et regimen eius sit panis optime fermentatus infusus in iure pullo: vel perdicum: aut turturum perfecte decoctum. Et qui sitit de ei de syrupo. 3. 5. cum. 3. vj. aque ad bibendum: et erit quietus oio concedente.

Electuarium aptum huic intentioni et cause. *Rx.* coriciu citri decoctum: et aqua tadium donec ablata sit amaritudo ab eis: et pistent optime donec dissoluantur. ad modum electuarij addendo paulatim de succo albo et duro: semper pistando et incorporando sicut sita quod sit plus quam duplo de succo bar. et de isto clario idem feret recipiant oia hora. aut. iij. ad modum fructus.

Syrupus conferens febribus melicis. *Rx.* floz lingue bouine: irosos. an. 3. y. floz camomille: radices tamaricis. an. 3. j. iube. 3. iij. semis melonis. 3. 5. radices capparis. q. rta pre. 3. 5. mastice. an. y. Conquantis oia becz: et infundant in. xviij. lib. aque feruentis. mane vero bulliant lento igne usque ad consumptionem medietatis: et colent: et in illa colatura ponantur mellis: succi bar. l. a. iij. et reponantur ad ignem lentum: et bulliant usque ad spissitudinem: de quo ppinent oia mane. 3. y. cu aqua tepida. Et regimen eius sit panis bene fermentatus cum tasphea alba vel viridi: dimittendo oia acetosa.

Electuarium aptum et pferens valde in hoc casu: quod comedi de idifferet sicut fructus. *Rx.* elarij pomoz lib. j. cui addes floz camomille: et mastice. an. exagia. iij. succi ligritic. 3. y. terant quelibz per se: et incorporent cum clario predicto: de quo ppinent ad modum fructus oia mane a. iij. usque ad. vj. aut. Cognoscendo quod febribus cholericis quoniam est extra vasa: sit cum rigore magno: et intenso calore: donec euaporet: et recedit calor: et post recessum videri remanere sicut sanus: et sic in circuitu vadit: et recedit: de tertio in tertium dies: donec consumit et resoluat humores: et sanus inde efficitur. Sed illa que est intra vasa oino efficitur sine rigore: et est cum ingitudine: et angustia valida: et intenso labore alio calore usque ad finem. Febribus autem que sit ex melia nali. v. ex sece sanguinis: cum est intra vasa: est habens paroxysmos: tamen sine rigore: et non remanet mundus: neque sicut sanus: nec recedit pro maiori parte absque beneficio et consilio perfecti medici.

Curationes podagricorum.

Sicire debes quod aliqua podagra est que sit ex humore acutissimo: et aliquid que sit ex humore non tam acuto: et quedam que sit ex flatu: et aliquid que sit ex melia. Et si oia est cura generalis conferens oibus suis speciebus: spalius quoniam patiens fuerit super replet. Attende quod si fuerit ex acuitate humorum: ponere debes super pedes epithima facta ex flore camomille et rosarum et farie ordeii. an. partes equales: pistent que sunt pistanda: et cribellent: et perficiant cum aqua rosacea: et supponant pedibus. Si vero dicta podagra fuerit ex flatu pone desuper emplastrum factum ex farina ordeii: et cinere cypressi: quare presunt equales mades factum cum aqua

tepidam: et supponant: quoniam pferit valde: et non solum pedibus: verum etiam quoniam tumor sit in cruribus: manibus: et pedibus: cum mollit: et ita quod cedit digito quoniam pmitit. Cum autem podagra sit ex melia ponant super pedes eorum: becz. Decoquant oia cum coricibus suis in aqua usque ad duriciem perfecte: et accipe vitella eorum: et tantum de floz camomille: et farie ordeii: et fiat emplastrum cum aqua tepida: et superponant.

Syrupus conferens sciaticae et podagre. *Rx.* floris camomille: squinantis: spice nardi: irosos: semis melonis: et panicald: et est spes iringorum. an. 3. j. conquantis que sunt coquantanda: et infundant per noctem vna in. x. lib. aque feruentis. mane vero bulliant usque ad consumptionem medietatis: et colent: et in illa colatura addant lib. y. mellis: et lib. j. succi bar. l. a. iij. et decoquant usque ad spissitudinem: de quo dicitur omni mane. 3. y. cum ter tanto aque tepide: et liberabitur cum adiutorio Dei. Regimen autem eius sit panis bene fermentatus cum aubus paruis nemoris preparatis in tasphea: vel in patellis: aut assatis in veru. Et inungat locus cum oleo rosaceo: et anbeti no: et camomillino: et pinguedine anatis: et oleo de isalemi. no: quorum presunt equales. Et conset cum adiutorio Dei. Et sufficit ad presens cum laude Dei.

Tractatus Rabi Moysi abemaimon quem soldano Babylonie transmissit.

Postquam ad manus Mirami seruitoris ptus principis ac honorati regis peruenit: cui Deus gloriosus honores suos augumentaret: atque crescere dignetur: qui mihi transmissit per quem ad suum nuncium. s. v. sibi scribere deberet regimen tale: cui secure et absque dubitatione aliquid possit adherere: de cuius egritudinis que nouiter ipsi meo oio supuenerunt: cui Deus dignetur ipsas et oes alias egritudines ab ipso elongare: et sanitates perfectam cum eodem tempore vite sue permanere. Adhibi quidem rememorauit dictus nuncius quod ois me reuerendus conquerit de duricia et stipticitate sue nature: intantum quod non potest assellare: nisi cum studio validi: do: duricia et labore. Et quod inouata est eidez melancholia: et cogitationes male: et quod appetit esse solitarius: et timet mori: et dixit mihi iterum prenominationis nuncius quod debilitatus est stomachus eius taliter quod cibis corruptis in eodem absque perfecta et completa digestionem. Quare super his quatuor ordinavi tractatus.

Tractatus primus de regimine sanitatis omnium hominum sub breuiloquio compilatus. **Secundus** de regimine egrotantium quando non possunt medicum reperire: vel non inueniunt perfectum et doctrinatum. **Tertius** de regimine ois et eorum accidentibus prout mihi per suum significauit nuncium. **Quartus** est cap. generale conueniens atque vtile sanis et egris oibus temporibus et locis.

Non impopere mihi ab aliquibus si aliquid dicturus sum in hoc tractatu de his que in alijs tractatibus et locis rememorauit: eo quod quilibet tractatus sit secundum exigentiam et requisitionem querentis: aut secundum intentionem efficientis: et super hoc a Deo excelsio et glorioso implozo auxilium et iuuamen.

Tractatus primus de regimine sanitatis omnium hominum sub compendio et breuitate.

Atentio nostra in hoc tractatu est: rememorare vias leues atque faciles ad memorie recordationem. Et exerce becz quod dicitur sum erit magne utilitatis atque perfecte in pseruationem sanitatis. Et hic tractatus est secundum sententiam magno medicorum. Dicit Hippo

Exagiu sexta
pars vacie.

M

A cras q̄ p̄seruatio sanitatis existit in elongādo se a multa repletioe ⁊ a superfluo labore. vide q̄ q̄uo posuit Hippo-
N cras p̄seruatiōe sanitatis in istis duob⁹ v̄s. v̄s. vt glibet se abstineat a sup̄flua ⁊ nimia repletioe ⁊ ē a tali excessu exercit⁹ ⁊ laboris q̄ possit cibū corrūpere ⁊ digōnez ipe
 dire qm̄ qm̄ aliq̄s tantū comedit aut bibit q̄ satiat super-
 flue: ex necessitate leḡ inde extēso. Et sciū est q̄ q̄olibz membra qm̄ extēdit vltra debitū soluit ipsius p̄tinuitas:
 ⁊ inde debilitat virt⁹ eius. Quare cū s̄dch⁹ in tali dispo-
 sitione existit: debilitat virt⁹ eius in tantū q̄ nullo mō p̄se-
 ctā pōt digōne exercere: ⁊ accidit dolor in eo: ⁊ debilitas
 mor⁹ ipsius: maxime cū potat aquas multas post reple-
 tiones. vñ impoē ē qn̄ accidat ei vna ex istis reb⁹. v̄s. aut
 q̄ corrūpit digestio tali mō q̄ inde pōt ad mortē perue-
 nire. Et si corruptio fuerit remissior atq̄ minor predicta:
B efficiet infirm⁹: s̄ liberabit cū bono regimie ⁊ puenient.
 Et adhuc pōt ē leuior digestio mala instantū: q̄ sustentat
 bñ patiens absq̄ eo q̄ pueniat ad egritudinē: s̄ cū labore.
 S̄ p̄s aut male digōnis diuersificat s̄ diuersitate spe-
 cieriū ciboz ⁊ cōp̄sonū ⁊ etatū: q̄m p̄parationē mem-
 broz ad recipiēdus egritudines. ¶ Certissime cogitēdo
 q̄ si digestio mala v̄l corrupta facta fuerit in s̄tō: impoē
 est q̄ bona fiat in epate v̄l in ceteris mēbris. Et dicit s̄lfr
 Bāl. q̄ qui cupit se ab egritudib⁹ p̄seruare: custodiat toto
 possit ne malas faciat digōnē: vt nō moueat se motu la-
 borioso vel sup̄fluo post cibū. ⁊ hac de cā medici conco-
 dant. Et gñalr dixerūt q̄ qui vult i sanitate pmanere stu-
 deat surgere ante satiētatē cū aliquo appetitu a mēsa ab-
 stinēdo se oīno a tēssione ⁊ sup̄flua repletioe s̄dch⁹. Itēz
 adduc oēs sapientes medici dicunt: q̄ ex lūmpione mali
 cibi in modica quātitate min⁹ leḡ nacumētus: q̄ ex re-
 ceptione boni ⁊ p̄fecti in quātitate sup̄flua atq̄ magna. Et
C q̄ qm̄ aliq̄s recepit ex cibo nō bono aut malo in modica
 quātitate in s̄dcho ⁊ in epate digerit digōne cōpleta ⁊ p̄-
 secta: tū ppter delectationē ipsi⁹: aut q̄ calor ⁊ virt⁹ p̄ua-
 let ⁊ dñat supra illud modicū: instantum q̄ id q̄ ex illo
 puenit ad mēbra: recipit ⁊ puerit ab ipsis: ⁊ assilatur in
 sui nutrimentū optime ⁊ p̄fecte: ⁊ si qd ex ipso sup̄fluo re-
 maneat: est modicū valde vñ a virtute expulsiua ipoz sa-
 ciliter expellit ab eis: dēre ex h nō puenit nocumētus: ⁊
 si qd acciderit est leue: ⁊ ip̄ceptibile: qd non cogit: vel
 curat. Qui aut saturat sup̄flue: q̄m ex optio pane ⁊ p̄fer-
 to: ⁊ nobilissimis carnib⁹: ⁊ p̄fectissime p̄paratis nō pōt
 bonā facere digōnez: nec laudabiles. Et hac cautelas me-
 dici babuerūt: qm̄ p̄hibent ne aliq̄s cupiens sanitatē suam
 cōseruare. recipiat ferula multa in vna mēsa: qm̄ ex vno
 serculo nō pōt tantū saturari: q̄ inde valeat ad nocumē-
 tus de quo sit curādus puenire. Sciēdo q̄ fm̄ qd diuersi-
 fican⁹ cibaria. diuersimode variat digō: fm̄ nām vniū-
 cuiusq̄ cibi. Ergo qm̄ cupit suā sanitatem p̄seruare: stu-
D deat comedere in tpatis bozis diei. ⁊ talr comedat q̄ sto-
 mach⁹ inde nō recipiat extēssionē nec grauamen: ⁊ come-
 dat cibaria puenientia sue nāe: instantū q̄ non deueniat ad
 eructationē putridam vel corruptā: neq̄ ad sitim: ⁊ q̄ sen-
 tiat post cibū leuitatē: ⁊ q̄ cibaria sua talia existāt: q̄ per-
 maneat mollis: ⁊ salubris nāe. Et istud regimie toto posse
 p̄seueret. Si aut aliq̄s incūbit necessitas comedere in bo-
 ris calidis: minuat de quātitate: eo q̄ virt⁹ digestiua i tpe
 tali ⁊ boza debilis existit: ppter sparsiones nālis caloris
 ad exteriora. Et qm̄ infridat aer: addat ⁊ multiplicet de
 quātitate: q̄ virt⁹ digestiua tunc ipis fortificat: ⁊ vigorat
 ppter coadunationē ⁊ p̄strictionē inati caloris ad interiora
 ⁊ p̄strictionē poroz. Et dico vobis vñ reuerēde in ve-
 ritate: q̄ si q̄s regeret se eo mō quo regit aīal suū qd egat:
 euaderet a multis ⁊ diuersis egritudinib⁹: qm̄ nō repitur

bomo q̄ nō p̄pinet suis equis annonā semp ⁊ oib⁹ bozis
 cibādū in tali p̄poritiōe: s̄ q̄ cogitat ⁊ scire pōt qd possit
 digerē atq̄ ferre cōpetētē sine difficultate ⁊ laborē. Quia
 bñ scit q̄s q̄ si inordinate cibaret vel sup̄flue: aut fatiga-
 ret vltra debitū: ⁊ inordinatis bozis: q̄ ifirmaret sine du-
 bio: qd nō faciūt in seipsis. Et sit glibet autēms i suis mo-
 tib⁹ exercēdis: qm̄ est radix maxie in p̄seruatiōe sanitatis
 sue: ⁊ i p̄lib⁹ egritudinib⁹ expellēdis. ¶ Et iaz dixit nobilis
 Hippocras: q̄ q̄ vult suā sanitatē cōseruare: vtat exerci-
 tio: s̄ tali mō q̄ nō p̄cipiat dolorē in suis mēbris: nec gra-
 uamē sup̄flūū v̄l intēlū. Sciēdo q̄ nō repit res i mudo
 q̄ possit mori ⁊ exercitio ordinato equiparico q̄ ex mo-
 tu excitat ⁊ augumētāt calor nālis in oib⁹ mēbris. Et nō
 est corp⁹ alicui⁹ hois in quo nō multū multiplicent sup-
 fluitates aliq̄: q̄ gñent: q̄m comedat tpate ⁊ cibaria opti-
F ma ⁊ p̄fecta: neduz in faciētib⁹. Itēz q̄ p̄sumunt exercitio
 ⁊ motu ordinato. Et expellit ēt nocumētus ex motu ⁊ labo-
 re qd accidit ex malo regimie facto in maiori pte boium.
 Et sciū est q̄ mor⁹ nō sunt eq̄les: q̄ aliq̄ sūt graues: ⁊ aliq̄
 fortes: qdā existūt debiles. Ador⁹ aut grauis est ille qno
 fortiter anhelat p̄mutat cū anxietate: ⁊ ille q̄ fortior hoc
 existit notat laboriosus atq̄ grauis valde. debilis ho nō
 iducit p̄mutationē vel alterationē in corpore. Et optimū q̄
 des ē in p̄seruatiōe sanitatis exercere atq̄ agere mor⁹ leues
 ⁊ nō laboriosos: ⁊ nō est pueniēs vñ exercitio: nisi facta ⁊
 cōpleta digōne. Et post expulsiones sup̄fluitatū p̄ ⁊ cōde
 digōnis. v̄s. ⁊ stercozis: ⁊ v̄tine neq̄ d̄z fieri mor⁹ in forti
 calore: vel in sup̄fluo frigore. Ador⁹ pueniēs sūt i mane
 post exiū a somno ⁊ cōpleta digōne: ⁊ scā expulsione di-
 ctaz sup̄fluitatū stercozis ⁊ v̄tine. ¶ Dicit Bāl. in regie
 sanitatis: q̄ quēadmodū exercitiū est pueniēs ante cibū:
 ita nociū est valde post cibū: ⁊ spāl̄ post sup̄flūā satietā-
G tes. Sciēdo q̄ mor⁹ sup̄flū⁹ ⁊ coitus ⁊ balneū post cibū
 sūt oīa magni nocumēti: ⁊ spāl̄ illis q̄ bñt v̄nas strictas
 nāl̄: q̄ illi sunt q̄ recipiūt ⁊ recipi pnt ex talib⁹ multa no-
 cumēta. Tñ sine nocumēto pōt q̄libz se mouē ambulan-
 do tantū qm̄ sua domus in longitudine extēdit ad B vt
 cib⁹ descēdere possit facili⁹ ad fundū s̄dch⁹ vbi digestio
 nāl̄ celebrat. ¶ Et somn⁹ est ex reb⁹ q̄ multū adiuuant
 digōnem: ⁊ maxie in illis q̄ assueti sunt dormire in die. Et
 de meliorib⁹ ⁊ vtiliorib⁹ reb⁹ in regimie ⁊ p̄seruatiōe sa-
 nitatis est mō addere cibū cibo donec p̄mus sit digestus: ⁊
 nō comedere nisi post nāles appetitus: neq̄ bibere d̄z nisi
 rōnabilr sitat: qm̄ multoties q̄plures hoies patiūt sitiz:
 ⁊ famē mendosaz ⁊ ināles: que fames spāl̄ erit ex būore
 malo ⁊ mordicatio: qui mordicat orificiū s̄dch⁹ inde
 p̄creat fames cui nullatenus est satisfaciēdus. Et scias q̄
 bibere aquā post cibū ē vna ex reb⁹ que multū destruit
 digōnē: ⁊ nisi fuerit assuet⁹ in mēsa anteq̄ comedat: ⁊ in-
 fra cibū nō bibat aquā simplicez sine aliqua admixtione.
H ¶ Et de modis ⁊ ordinib⁹ p̄seruatiōis sanitatis est: expel-
 lere sup̄fluitates in oī boza ⁊ tpe in quātus pōt absq̄ retē-
 tione ipsaz: ⁊ nō p̄sumat q̄s comedere: nec balneū itarce:
 nec coire: aut dormire: seu aliq̄ iter incipere: vel aliq̄ mō-
 tus graue facere: nisi p̄ius dictas sup̄fluitates toto posse
 conet expellere. Et postq̄ fecerit aut cōpleuerit aliquam
 ex dictis quinq̄ actionib⁹. similr agere studeat illud idē:
 hoc est tēptare dictas sup̄fluitates expellere. Et de ordi-
 nib⁹ similr ⁊ cōuenientib⁹ rebus in p̄seruatiōe sanitatis:
 est vt quilibet sciat ⁊ cognoscat nām vniūscuiusq̄ sp̄eruz
 ciboz. Et de his ⁊ sup̄bis q̄ plures medici diuersos atq̄
 varios ediderunt libros: eo q̄ est ex rebus magnē neces-
 sitatis in arte medicine.

¶ Explicit liber Abymeron abygar.

Tabula

CRegistrum Tractatum & Capitulum eiusdem.

C Prohemium.

C Capitulum de conseruanda sanitate.

Ractatus primus. De egritudinibus

capitis: & continens capitula 12. Lbar. 3
Capitulum primum. De scabie capitis: quod
sagrum nominatur. 3
Cap. 2^m. De tinea cutis capitis. 3
Cap. 3^m. De alopecia. 3

Cap. 4^m. De tibia. 3
Cap. 5^m. De caluitie occipity. 3
Cap. 6^m. De scissura capillorum. 3
Cap. 7^m. De sabaphati. 3
Cap. 8^m. De canitie capilloz fm diuersa loca. 4
Cap. 9^m. De mala dispoñe & figura capilloz capitis. 4
Cap. 10^m. De furfuribus capitis. 4
Cap. 11^m. De pediculis. 4
Cap. 12^m. De lendinibus. 4

C Tractatus secundus est continens capitulum vnicum
quod est de egritudinibus capitis accidentibus ab ex-
trinsecis: sicut a percussione. 4

C Tractatus tertius. De egritudinibus capitis est conti-
nens capitula sex. 4

Cap. 1^m. De dolore capitis ex frigidityte. 4
Cap. 2^m. De dolore capitis ex caliditate. 4
Cap. 3^m. De dolore capitis ex humiditate. 4
Cap. 4^m. De dolore capitis ex siccitate. 4
Cap. 5^m. De apostematibus panniculoz capitis. 4
Cap. 6^m. De apostematibus cerebri & rheumatis mirabilis. 5

C Tractatus quartus. De egritudinibus aurium continens
capitula quinque. 5

Cap. 1^m. De apostematibus aurium. 5
Cap. 2^m. De dolore auris & tinnitu. 5
Cap. 3^m. De grauedine auris. 5
Cap. 4^m. De percussione auris. 5
Cap. 5^m. De grossitudine auris. 5

C Tractatus quintus. De egritudine nasi. & est continens
capitula quatuor. 5

Cap. 1^m. De priuatione odoratus. 5
Cap. 2^m. De fetore narium. 5
Cap. 3^m. De excoziatione & scabie que fit in naribus. 5
Cap. 4^m. De polipo quod multotiens vel qui multiplex
nominatur. 6

C Tractatus sextus. De egritudinibus oris continens ca-
pitula octo. 6

Cap. 1^m. De diminutione & corruptione sensus & saporis
lingue. 6
Cap. 2^m. De apostemate seu inflatione lingue. 6
Cap. 3^m. De duritie & difficultate motus lingue. 6
Cap. 4^m. De apostematibus amygdalaz gule. 6
Cap. 5^m. De botboz. 6
Cap. 6^m. De conuassatione dentium. 6
Cap. 7^m. De perforatione dentium. 6
Cap. 8^m. De stupore vel alligatioñe vel congelatioñe dentiũ. 6

C Tractatus septimus. De egritudinibus labioz & oris
continens capitula sex. 6

Cap. 1^m. De scissuris labioz. 6
Cap. 2^m. De alcola. 6
Cap. 3^m. De nigredine lingue. 6
Cap. 4^m. De fetore oris. 6
Cap. 5^m. De tortura oris. 6
Cap. 6^m. De corrosione labioz. 6

C Tractatus octauus. De egritudinibus oculoz que sunt
multe & est continens capitula triginta tria. 6

Cap. 1^m. De balabol & est vt res vna videat. 6
Cap. 2^m. De inuersione palpebrarum. 6
Cap. 3^m. De pustulis & exituris & inflatione palpebrar. 6
Cap. 4^m. De scabie oculoz & granulis. 6
Cap. 5^m. De coñiunctione seu sigillatione palpebrar. 6
Cap. 6^m. De pilis palpebrarum inuersionis. 6
Cap. 7^m. De casu pilozum palpebrarum. 7
Cap. 8^m. De generatione platularum in palpebris. 7
Cap. 9^m. De ordeolo in palpebris. 7
Cap. 10^m. De fistula lacrymalium. 7
Cap. 11^m. De carne addita in angulo lacrymali. 7
Cap. 12^m. De diminutione carnis in lacrymali. 7
Cap. 13^m. De egritudinibus accidentibus in ipso oculo. 7
Cap. 14^m. De compositione oculozum. 7
Cap. 15^m. De pustulis & paruis apostematibus oculoz. 7
Cap. 16^m. De variolis oculozum. 7
Cap. 17^m. De dilatatione pupille & eius constrictione. 7
Cap. 18^m. De descensu aque ad oculum. 7
Cap. 19^m. De extractione cataractarum ab oculis. 7
Cap. 20^m. De constrictione vene seu pupille naturalis &
non naturalis. 8
Cap. 21^m. De debilitate visus ex penuria & paupertate spi-
rituum visibilium procedente. 8
Cap. 22^m. De constrictione nerui obtici. 8
Cap. 23^m. De humiditatibus oculozum. 8
Cap. 24^m. De egritudinibus que sunt in mutina seu albe-
dine oculozum. 8
Cap. 25^m. De inflatione coñiunctiue absq; apate. 8
Cap. 26^m. De raspera que est gutta rubra que fit in albe-
dine oculozum. 8
Cap. 27^m. De granulis generatis in albedine oculoz. 8
Cap. 28^m. De sebel. 8
Cap. 29^m. De coñiunctiua cum apate & sine apate. 8
Cap. 30^m. De nimia subtilitate spiritus visibilis & ipsius
grossitie. 9
Cap. 31^m. De his que ab extrinsecis cadunt in oculos vel
in nares vel in adnes. 9
Cap. 32^m. De aialibus subintranstibus in aurem. 9
Cap. 33^m. De sanguinis nares subintranstibus. 9
C Tractatus nonus. De egritudinibus cerebri: & est con-
tinens capitula viginti. 9
Cap. 1^m. De egritudinibus anterioris partis cerebri. 9
Cap. 2^m. De egritudinibus medie partis cerebri. 9
Cap. 3^m. De mala complexionem in media cellula interiori
cerebri. 9
Cap. 4^m. De passionibus q̄ fiunt in pte posteriori cerebri. 9
Cap. 5^m. De egritudinibus & omnibus suis accidentibus
prouenientibus ex destructioñe seu corruptione comple-
xionis totius cerebri. 9
Cap. 6^m. De curatione puncture nerui. 10
Cap. 7^m. De epilepsia pcedente a cerebro. 10
Cap. 8^m. De epilepsia procedente ex colligantia aliozum
membroz a cerebro & melancholia. 10
Cap. 9^m. De melia myrarchia que fit a ptrib' inferiorib'. 10
Cap. 10^m. De oppilatione. 11
Cap. 11^m. De appoplexia. 11
Cap. 12^m. De congelatione. 11
Cap. 13^m. De subet. 11
Cap. 14^m. De fisen calido cum alienatione. 12
Cap. 15^m. De priuatione intellectus ex frigidityte. 12
Cap. 16^m. De mania. 12
Cap. 17^m. De humiditate que orit in cellula anterioris ce-
rebri: & circa cerebrum. 12
Cap. 18^m. De scotomia que in arabico dicitur abscedar. 12
Cap. 19^m. De dolore totius capitis qui quidem in arabico

dicitur balda.	13	Cap. 2 ^m . De vlcerb ⁹ & scissuris q̄ sunt in pectore.	23
Cap. 20 ^m . De emigranea q̄ in arabico dī scibicbia.	13	Cap. 3 ^m . De scabusia. i. de pleureti.	23
Tractatus decimus. De egritudinibus colli: & est continens capitula decem octo.	13	Cap. 4 ^m . De apostemate lateris.	24
Cap. 1 ^m . De oppilatione.	13	Cap. 5 ^m . De scissura venarum pectoris.	24
Cap. 2 ^m . De relaxatione.	13	Cap. 6 ^m . De apostematibus que fiunt in pāniculo qd̄ vidit pectus in longitudine in duo.	24
Cap. 3 ^m . De spalmo.	14	Cap. 7 ^m . De passionibus diafragmatis.	24
Cap. 4 ^m . De tremore.	14	¶ Hec sunt capitula scdi libri qui cōtinet tractat ⁹ septez: quoz tractatū primus cōtinet capitula sex.	25
Cap. 5 ^m . De egritudinibus spondilium colli.	14	Cap. 1 ^m . De egritudinibus intestinoz gñalibus.	25
Cap. 6 ^m . De dislocatione spondilium colli.	14	Cap. 2 ^m . De debilitate virtutis expulsiue intestinoz.	25
Cap. 7 ^m . De egritudinibus nucbe.	14	Cap. 3 ^m . De ventositate intestinoz.	25
Cap. 8 ^m . De apostemate nucbe.	14	Cap. 4 ^m . De retentione secum & suis speciebus.	25
Cap. 9 ^m . De oppilatione nucbe.	15	Cap. 5 ^m . De excoziatione intestinoz.	25
Cap. 10 ^m . De apostematibus que fiunt circa guttur.	15	Cap. 6 ^m . De demoroydis.	26
Cap. 11 ^m . De solutione continuitatis colli.	15	Tractatus secundus. De egritudinibus renuz & vesice & virge: & continet capitula octo.	26
Cap. 12 ^m . De inflatōe facta in epigloto.	15	Cap. 1 ^m . De renibus in vniuersali.	26
Cap. 13 ^m . De squinantia.	16	Cap. 2 ^m . De lapide renum.	26
Cap. 14 ^m . De apatibus accidentib ⁹ canne pulmonis.	16	Cap. 3 ^m . De restrictiōe sanguis qui exit de virga.	26
Cap. 15 ^m . De raucedine vocis.	16	Cap. 4 ^m . De lapide vesice.	26
Cap. 16 ^m . De pustulis in meri: seu in yosago.	16	Cap. 5 ^m . De apostemate renum.	27
Cap. 17 ^m . De corruptione & putrefactione in gula & meri: & eoz partib ⁹ adiacentibus in tpe epidimie.	16	Cap. 6 ^m . De mala complexionē renum.	27
Cap. 18 ^m . De priuatione sensus & motus & de relaxatione meri & yosagi.	16	Cap. 7 ^m . De solutione cōtinuitatis renum & vesice.	27
Tractatus vndecimus. De egritudinibus pulmonis: & est continens capitula tria.	16	Cap. 8 ^m . De debilitate vesice & eximi iuolūtario vrie.	28
Cap. 1 ^m . De catarro descendente ad pulmonem.	16	Tractatus 3 ⁹ . De raicis: & cōtinet capla gñcs.	28
Cap. 2 ^m . De apostemate pulmonis.	17	Cap. 1 ^m . De testiculis a sterilitate que ex mala complexionē ipsorum procedit.	28
Cap. 3 ^m . De tussi que prouenit a mala complexionē: & de omnibus alijs speciebus.	19	Cap. 2 ^m . De apostemate testiculoz.	28
Tractatus duodecimus. De egritudinibus cordis: & est continens capitula septem.	19	Cap. 3 ^m . De mala cōplexione sicca testiculoz.	29
Cap. 1 ^m . De egritudinibus cordis in generali.	19	Cap. 4 ^m . De crepatura.	29
Cap. 2 ^m . De tremore cordis q̄ arabice dī altadeb.	19	Cap. 5 ^m . De egritudib ⁹ que fiunt in bursa testiculoz.	29
Cap. 3 ^m . De chardiaca.	19	Tractatus quartus. De egritudinibus virge: & est continens capitula quatuor.	29
Cap. 4 ^m . De aqua q̄ cōgregat in marsupio cordis.	19	Cap. 1 ^m . De oppilationē que fit in virga causa lapidis vel alicuius alterius rei.	29
Cap. 5 ^m . De pelliculis q̄ fiunt in marsupio cordis.	19	Cap. 2 ^m . De priuatione sensibilitatis virge.	29
Cap. 6 ^m . De ethica cordis.	19	Cap. 3 ^m . De foraminibus que fiunt in virga.	29
Cap. 7 ^m . De apate qd̄ fit in marsupio cordis.	19	Cap. 4 ^m . De expulsiōe spermatis.	29
Tractatus decimustertius. De egritudinibus epatis & splenis: & est continens capitula sex.	20	Tractatus quintus de egritudinibus vulue & matricis: & est continens capitula octo.	29
Cap. 1 ^m . De epate & de tribus speciebus bidropisis.	20	Cap. 1 ^m . De sterilitate ppter malaz cōplexionē.	29
Cap. 2 ^m . De apostemate epatis.	20	Cap. 2 ^m . De apostemate matricis.	30
Cap. 3 ^m . De oppilationē epatis.	20	Cap. 3 ^m . De corrosione matricis.	30
Cap. 4 ^m . De dolore epatis.	20	Cap. 4 ^m . De dislocatione matricis.	30
Cap. 5 ^m . De egritudinibus splenis.	20	Cap. 5 ^m . De fluxu menstruoz.	30
Cap. 6 ^m . De ictericia citrina.	20	Cap. 6 ^m . De retentione menstruoz.	30
Tractatus decimusquartus. De egritudinib ⁹ q̄ fiunt in siphac: & est continens capitula duo.	21	Cap. 7 ^m . De oppilationē & sigillationē que accidit collo matricis.	31
Cap. 1 ^m . De scissura siphac & exitu intestini.	21	Cap. 8 ^m . De laniatione matricis.	31
Cap. 2 ^m . De vulnere ventris & intestinoz.	21	Tractatus sextus. De egritudinibus ossium: & est continens capitula quinque.	31
Tractatus decimusquintus. De passionibus stomachi: & est continens capitula sex.	21	Cap. 1 ^m . De mala cōplexione & fractura ossis.	31
Cap. 1 ^m . De ethica stomachi.	21	Cap. 2 ^m . De superadditione ossis.	31
Cap. 2 ^m . De apostemate stomachi.	21	Cap. 3 ^m . De scissura ossis in longitudine.	31
Cap. 3 ^m . De veruca que ozitur in stomacho.	22	Cap. 4 ^m . De fractura ossis causa doloris.	31
Cap. 4 ^m . De ficu que fit in stomacho que in arabico dicitur dubelati.	22	Cap. 5 ^m . De ingrossatione ossis preter naturam.	31
Cap. 5 ^m . De hamoribus diuersis imbibitis in flegmatico stomacho.	22	Tractatus septimus. Et est cōtinens capla 37.	32
Cap. 6 ^m . De motu stomachi qui dicitur in arabico folabi latine xō singultus.	23	Cap. 1 ^m . De egritudinib ⁹ que accidunt vlr in carne & cute totius corporis: sicut sunt vesice & pruritus & b ⁹ .	32
Tractatus decimustertius. De egritudinib ⁹ pectoris & diafragmatis: continens capitula septem.	23	Cap. 2 ^m . De pruritu in particulari.	32
Cap. 1 ^m . De apate pectoris & priuatione anhelitus.	23	Cap. 3 ^m . De variolis & morbilis.	32
		Cap. 4 ^m . De morphea alba que nō rubescit pp fricationes nec aliqua alia causa.	33
		Cap. 5 ^m . De morphea alba q̄ rubescit ex fricatiōe.	33

Tabula

Cap. 6 ^m . De morphea nigra.	33	Cap. 35 ^m . De doloribus bipocundriox.	36
Cap. 7 ^m . De granulis parvis q ⁱ accidunt in toto corpe.	33	Cap. 36 ^m . De apatibus que fiunt sub spatula dextra vel si-	36
Cap. 8 ^m . De vesicis duris que arabice dicuntur alcella:	33	nistra: et est inter p ^r fundum apostema.	36
idest petrole.	33	Cap. 37 ^m . De apatibus que dicunt ^r doggam.	36
Cap. 9 ^m . De verucis et poxis.	33	¶ Liber tertius continet tractatus tres: quoz tractatum	36
Cap. 10 ^m . De tinea sitate.	33	primus continet capitula tredecim.	36
Cap. 11 ^m . De corruptione et excoziatione cutis.	33	Cap. 1 ^m . De febribus effimeris.	36
Cap. 12 ^m . De lepra.	33	Cap. 2 ^m . De febre cholericā seu tertiana.	37
Cap. 13 ^m . De cadar et de seleg.	34	Cap. 3 ^m . De febre quotidiana flegmatica.	37
Cap. 14 ^m . De seleg. i. de paralisi in particulari.	34	Cap. 4 ^m . De sanguinea febre.	37
Cap. 15 ^m . De spalmo.	34	Cap. 5 ^m . De melancholica febre.	37
Cap. 16 ^m . De pulsatione.	34	Cap. 6 ^m . De febre que sit ex cholera vitellina p ^r affina	37
Cap. 17 ^m . De saltu.	35	aureruginosa.	37
Cap. 18 ^m . De tremore.	35	Cap. 7 ^m . De cura febris tertiane non pue que sit ex cho-	37
Cap. 19 ^m . De asloab: qui latine dicunt ^r pedoscilli.	35	lera mixta flegmat.	37
Cap. 20 ^m . De vena que dicit ^r mediana: et est egritudo que	35	Cap. 8 ^m . De febribus compositis.	37
pro maiori parte accidit nigris.	35	Cap. 9 ^m . De signis febris tertiane.	37
Cap. 21 ^m . De verme q ⁱ orit ^r sub cuti: et d ^r cōbustioe ipsi.	35	Cap. 10 ^m . De signis febris sanguinee.	37
Cap. 22 ^m . De vermib ⁹ qui oriunt ^r in intestinis.	35	Cap. 11 ^m . De signis febris quotidianae.	37
Cap. 23 ^m . De cucurbitinis.	35	Cap. 12 ^m . De signis febris quartane.	37
Cap. 24 ^m . De vermibus minutis et parvis qui oriunt ^r in	35	Cap. 13 ^m . De febre etlica et signis et cura eius.	37
inferiori parte intestinor ⁹ .	35	¶ Tractatus 2 ^{us} . De crisi et est cōtines capla duo.	38
Cap. 25 ^m . De varicibus.	35	Cap. 1 ^m . De diebus criticis.	38
Cap. 26 ^m . De elefantia.	35	Cap. 2 ^m . De signis et accidentib ⁹ ipsius crisis.	38
Cap. 27 ^m . De cancro.	35	¶ Tractatus 3 ^{us} . De epidimia et p ^r inet capla quoz.	39
Cap. 28 ^m . De doloribus iuncturarum.	35	Cap. 1 ^m . De epidimia q ⁱ puenit ex corruptione aeris.	39
Cap. 29 ^m . De dolore qui fit in substantia intestini.	35	Cap. 2 ^m . De epidimia q ⁱ puenit ex aq ^a putrida et fetida.	39
Cap. 30 ^m . De dolore q ⁱ fit ex labore et fagitatione.	35	Cap. 3 ^m . De squinantia et dislocatione spondilium colli	39
Cap. 31 ^m . De podagra que arabice d ^r anancras.	35	eniente ex quadam corruptione aeris.	39
Cap. 32 ^m . De scissuris que accidunt manibus et pedibus et	36	Cap. 4 ^m . De cura seu p ^r eruatiōe a piculo male aque.	40
alijs membris.	36		
Cap. 33 ^m . De egritudinibus ynguuium.	36		
Cap. 34 ^m . De sciatica.	36		

Finis Tabule.

A Incipit Liber de medicina Auerrois: qd Colligitur
totalis Liber iste pñet libros septem partiales.
C Liber Primus diuiditur in plogum ⁊ tractatum.
C Prologus iste pñet duo capitula. Caplm primus bu
ius prologiquod est probemium.

Elando ven-
tila
ta fuit sup me volu-
tas per nobile pce-
ptuz ex pre nobilis
oñi Audelach Se-
ple a mirelmomini
de marcho p cōst
lio suozū phorum
Auofait ⁊ Auenchā
lit ⁊ pcept mibi cō-
pilare vñū libzū i q̄
ctingzē tota sciētia

medicinalis in arabico q̄ affirmaret ⁊ iudicaret iherōnes
priorꝝ auctorꝝ q̄ eas eēnt retinēdē: ⁊ q̄ dimitte: nūc de
clinati vntes meas ad suū p̄ceptū: ⁊ augmentaui eas ad
suū sermū: ⁊ cōpilaui istū libru vlem ⁊ vocaui nomen
suū colliget eo q̄ icepi in eo ordinē doctrie ⁊ rebꝝ vlibꝝ
⁊ ab illis p̄cedā q̄uqꝫ deueniā ad p̄ctularia: sic fit in o
ctina triū sp̄erū cōpōsiō: fm q̄ est declarā supra p̄ p̄p̄
scōꝝ. ita feci in isto libro q̄ ego p̄ cōsideraui cōp̄rehēdē
vlas regulas bꝝ scie: ⁊ postea itēdi fr̄ ab illis ad mem
bras suas: ⁊ ad p̄tes suas in vno alio libro: q̄ cōponas q̄
placebit deo: iō vocaui ip̄s colliget. ¶ Adhuc elegi in or
dine bꝝ libꝝ aliiū ordinē q̄ elegerint alij auctores ⁊ suis
libris: ⁊ iste est ille ordinē q̄ est magꝫ p̄ueniē ⁊ doctria bꝝ
scie. ¶ Et scias q̄ aliqꝫ nō poterit stare sup̄ finē bꝝius li
brinec intelligere maiorē p̄tē: nisi ille q̄ legerit triū l o
gicā q̄ ip̄e possit ad minꝫ cōferre modos triū d̄m̄tatio
nū. ¶ Adhuc necesse est q̄ ip̄e sit de illis q̄ vñ fuerint ali
q̄ scire in radicibꝝ nālīū sciaz. Et si nō erit de aliq̄bꝝ isto
rū nō solus erit p̄uatus a certitudine iherōnis bꝝ libꝝ ⁊ ab
vtilitate eiꝝ: sꝫ eneciet ei ab eo magnū nocumētū: eo q̄
abominabiꝝ ⁊ d̄spiciet. Et q̄i ab omniabiꝝ istū: scias q̄
abominabiꝝ vtilitate bꝝ scie. ¶ Et diuisi eū in septē p̄
tes: ⁊ q̄libꝝ eius p̄tē posui p̄ vno libro. Et nō expectes a
me q̄ ego diuidā p̄tes suas ad nūqꝫ caploꝝ: neqꝫ q̄ ap
proprie vnicuiqꝫ ret caplꝝ p̄ se. q̄ in illa re vanaglotiaz
sūt p̄nientes bꝝ panie ⁊ analuyꝫ ⁊ maiorꝫ p̄teritoꝝ au
ctoꝝ. Sꝫ p̄ phīe nō vanaglotiaꝫ fuit in faciēdo bꝝ in ma
iori p̄te libꝝꝝ suoz. Et forē q̄ idurēt eos ad faciēdū bꝝ
fuit d̄bilitas discretiē tēbolariū. Sꝫ ille q̄ hēbit vntem
officiū nāā: cognoscat in vnoqꝫ libꝝ vñas rez p̄mas
⁊ scōas: ⁊ diuidet vñā rē ab alia fm q̄ videbit ei magꝫ cō
ueniē in hora legēdi: ⁊ voluerit diuidere eos ad quas
parata vel ad caplā faciat ⁊ noiet ea sicut vult.

Cap. 2^m. Quod est de distinctione librorum.

Rimus Liber tractat de anatho: et non multiplicabo in corio quod non permitto dicere nona et eo quod non sit dea palios auctores: quod non permitto facere et alius libris: qui in eis renouabo xba quod non fenerunt agra medici et querunt et pbabunt a radicibus sciare naliu.

Secūdus Liber noīat liber sanitatis: in isto diffi-
niet sanitas vtra diffinitio: et narrabit cō-
plonē et cōplones oīum mēbroz et similitū et officialiū: et
narrabit oēs opationes eoz: per quā viā bñt agere cō-
tr opationes: et pati suas passiones. ¶ Et narrabit oēs
spēs sanitatis cuiuslibet mēbri p oēs causas et quod. Et nar-
rabit oēs spēs virtutū eoz: et quod bñt et quod sint.

Tertius Liber dicitur liber egritudinis: et ibi diffinitur egritudo: et narrat species egritudinis simplicium. Et membra philosophia: et officialia: et ponit in vnoquoque eorum quatuor causas viles: et de particularibus. ¶ Et postea narrat omnes species egritudinum compositarum que sunt in membris. Et ponit causas earum secundum istam eadem viam predictam. Et narrat omnia accidentia que supveniunt super eorum operationes in diminutione aut in debilitate. Et ponit causas istarum reple: et in isto loco cadit diffinitio doloris: que sunt causas eius: et quot et habet addim? habet secundum istas habet in multis necesse. Et narrat omnia accidentia secundum virtutum: et ponit causas secundum istam Aristotelem.

Quartus Liber notat liber signozuz: narrat oēs signozz significatiūz supza sanitatz cuiuslibet mēbz per se in mēbz cōsistibz z officialibz ex parte opatiōnū eoz. Et narrat sup oēs spēs signozū sī significatiū sup oēs egritudinē cuiuslibet mēbz p se. Et signa accidentiū eoz ex parte opatiōnū ipsoz fm sniam. Aристо. Et hic cadit diffinitio signi. ¶ Et narrat signa dōminū cuiuslz būozis in corpore hoīs fm cōplōne ppriā nālē tali corpōri. ¶ Et narrat signa cuiuslz egritudinē z cuiuslibet accitiōz q supueniūt corpōri ex cā aeris circū dātis fm dōm Dip. ¶ Et narrat viā signozz significatiūz sup egritudinē magnaz ex pte parua: anticipatiūm: aut ex pte accitiū. ¶ Et narrat signa significatiū sup sanitatz tē z sup egritudinē vlez z pticulārē ex pte pulsus z vitz. ¶ Et narrat signa significatiū sup egritudinē q pntinēt tō corp: sic febrix z silitaz: dat causaz eaz: icipit a febre diei. ¶ Et narrat oēs modos crīsis z veros z falsos: bonos z malos: z tēpora eaz z cās eaz: pē z dies eaz: esse: z eaz pūatiōis. Et hic reddidit cā qre medici dicūt: q si ē nati crīsis i dieb: pūatiōis ipa ē vera apd eos būmō veniat i oīs crenico pueniēt illi egritudinē: z h cadit ingrssio sī stelle sūt cāe in opōnibz eozozz iterioz: aut nō: sī sūt cā vtrū sūt cā ppinq vel remota. Adhuc ingrssio sī astro nomia est nēcia scie medicina: an nō. Et narrat sigr crī suz ex pte rei exētiū a corpō: aut ab eo qd vī ab opōnibz corpis egri. ¶ Et narrat signa significantia sup qēlz egritudinē mēbroz iterioz. Et narrat signa significantia sup egritudinē ex pte rei exētiū a corpore exiū accitiā: liz: nālī. Et ponit dōias q sūt iter fluxū z accidit p egritudinē mālē q supuenit vnt mēbro aut plus qz vntz fluxū z accidit p egritudinē vlez q supuenit mēbzis. Et narrat opōnē plurimoz q trāsibāt de vna medicā ad aliā in vna medicatiōe alicui egritudis. Et qre pbant diuersas medicinas sup eadē egritudinē: z bec exemplificabo exēpla pueniētiarū sentētiabū sup: curatio viam. ¶ Et narrat oia signa p q certificat nobis in egritudie cuiuslz mēbzique: eo qz est mālīaz: q nō: z ista res est multus de clarādz: eo qz est multū nēcia ad cōmōsdēdū medico.

Quintus Liber notat liber me^{nas} ⁊ ciboz. In pri
mis diffinitie ⁊ eo qđ qđ ē cib⁹ ⁊ qđ ē me
dicina fin finias Arist. ⁊ Gal. ⁊ narrabo nāz cuiuslqz istoz:
⁊ eoꝝ vřez opōnē ⁊ coꝝe būano: ⁊ et pticularē ⁊ p quem
modū opant ⁊ coꝝe: ⁊ nūqz suaz pncipaliū vřutu: ⁊ que
ipaz opat p se ⁊ qđ accit: ⁊ qđ vřutu eoꝝ qđ ē appropziata
Col. Auer. G

Liber

I solū vni mēbro: et q̄ plus q̄ vni: et q̄ sūt illa mēbra. Et nar-
rat q̄s opōnes ip̄a fac ex pte q̄litat: et quas ex pte mae: et
q̄s ex pte forme specificet: et ponit cāz istoz f3 iniaz 22.
Et narrat quō d'cunt cib' et mē^o tēpati et distēperati f3 in
Arist. Et narrat q̄ via ē magis vera in cognē eoz: an via
syll' demōstratiōis: an via expmētū: et si solū vni istoz
sufficit in arte: aut si ābo sit necia. Et narrat lōgo fmo/
ne oēs regulas cōpōnis et necessitatē ei': et modū illaz re-
gulaz: icēdūt f3 iniaz antiquoz et frāgā 2ba Jacobi al/
kindi q̄ se voluit ostēdere sic. Pbm q̄n locut' fuit i gāibz
cōpōnis. Et de clabo 2ba. B. i. hō ga sūt multū 2sula b.

Sextus

K Liber noīat liber p̄uatiōis sanitat'. In pri-
mis declarat 2ba. B. a. i. regimie illi' q̄ bz tē-
peratā cōplonē. Et postea narrat spēs p̄parationum mā-
liū primas et secūdas q̄ inueniunt in indiuiduis. Et dabo
cām q̄re inuenit q̄ in faciēdo pueniēs nō eueniet q̄sūtū:
scz q̄ nos aliq̄n regem' vno et eodē regimie in eodē tpe: et
in vna etate: et in eodē climate duo corpa q̄ erūt ambo cō-
munia in p̄dictis reb' in eoz p̄paratiōe mālī sup eādē
p̄paratiōe tēperati: et erit istō regimie p̄portio nati et cō-
ueniēs p̄paratiōi q̄ inenit in ambob' eoz: et cū b̄ toto nō
eueniet q̄sūtū cōl'r: s3 in vno cōplebit' et in alio d'ficiet. Et
sist' iueniem' corpa q̄ regunt' 2io regimie pueniētiē p̄pa-
ratiōis eoz: et sanitas ē cōpleta i cis et diu viuūt. Et h̄ frā/
gā 2ba dicētū q̄ illi q̄ regunt' f3 p̄ceptū B. a. b̄it lōgā vi-
tā p̄nēt'. Et narrat iuamētū aeris et ei' nocumētū f3
diuersitatē cōplonē: et iuamētū exercitū et spēs suaz f3
q̄ puenit vnicuiq̄ mēbro: et iuamētū balnei et specierū
suaz: et iuamētū somni et vigilie et noci' suū. Et nar-
rat p̄seruatōne sanitatis in vnaquaq̄ spē cōplonū sanita-
tis q̄ est p̄is eis. Et incipit in regimie illi' q̄ bz tēperatā cō-
plonē cui' mala cōplo est i fieri: et iste fmo sifas multū
hui' lib' s3 ponūtur in eo 2ba noua bona et vilia. Et nar-
rat regimie male p̄paratiōis manifeste. s. plus laboris
q̄ euenit p̄m a se: nō p̄ accēs nisi pp̄ egritudinē anticipan-
tē: et ponā dīaz q̄ ē iter b̄ regimen et regimie laboris q̄ est
anticipat' ab egritudine vel ab accēti manifesto: et h̄ p̄ce/
dā i regimie attractiōis maloz humoz facie a corpe ad
vni mēbrū: aut ad plura: aut itns: aut ex: q̄ de cā ip̄s ē p̄-
paratū ad mala āpata. Et postea loquar breuiter i p̄ser-
uatōne corporis et defensiōe eius a corruptiōe aeris.

Septimus

M Liber noīat liber medicatiōis egritu-
dinū: et narrat medicatiōes et remotio-
nē accētiū: et iste ē ordo suus. In p̄mis narrat vias medi-
catiōis egritudinū q̄ supueniūt mēbris consilīb' siue sint
māles siue nō māles. Adhuc narrat medicatiōes egritu-
dinū q̄ sunt in mēbris officialib' p̄ eādē viā q̄ narrauit in
p̄silib' et facit lōgū sermonē de b̄. Et itrat f̄mone tracta-
tus remotiōis malitiē cōplonis mālis et imālīs: et tracta-
tus multaz dīaz q̄ posui in regimie et medicatiōe male
cōplonis iuuenis: et male cōplonis senis q̄i elōgati sūt a
suis gāib' nālīb' quō debeāt reduci ad ipsos cū gradib'
2ietatis: et quot sunt gāus 2ietatis pp̄ vnicuiq̄ ip̄oz:
et in b̄ loco itelliget' reprobatio sup b̄ qd̄ dīc B. a. in b̄. Et
narrat modus gāuū 2ietatis: cū nos faciem' regimen p̄-
p̄tū in vno q̄z mēbro cā reducēdi ip̄m ad p̄p̄tā suā tēpe-
ratā q̄i ab ea exierit: et h̄ reprobabit' snia B. a. in b̄ ma-
nifeste. Et narrat modos eūonis p̄ flōmiā et pharma-
ciā f3 corpe eoz. s. qd̄ corpe ē eis pueniēs et qd̄ nō: et qd̄ ip̄s
et q̄ etas. Et qd̄ est pueniēs solus vni et qd̄ ambob': et qd̄ ē
p̄uatiū ambob' et alias dīaz siles istis. Et h̄ ē mani-
festabit' regimie p̄gnatiū: et modū actionū p̄tis oppositē: et
intētiō hui' sermonis erit multum nobilis. Et narrat
vias medicatiōis et in oib' febrib' acutis et putridis breui-
ter: et narrat vias medicatiōis male cōplonis mālis sup

ueniētiis alicut mēbro ex mala mā accētiē v' attracta vel
currēte ad ip̄m. Et itēdo in b̄ f̄mone i medicatiōe olum
sp̄rū āpātū: q̄ gīant in mēbris interiorib' et exteriorib':
et in q̄ nos debemus flōmare eū: et in q̄ nō: et in q̄ nos de-
bemus repputere et in q̄ nō: et qd̄ repputimus: et in q̄ mā:
in quo tpe egritudis: et narrat medicatiōes egritudinum
dissoloniū p̄uatiū intus et ex: et cā iteriōri et ex cā exte-
riori: et oīz vulnēz et p̄cussionū: et cadit in b̄ loco medica-
tio egritudinū pulmōis et fixuraz vcnaz et arteriarum et
āpātum neruozum et egritudinum dislocationis.
Incipit Primus Liber qui est de anatomia: et est cō-
tinens cap. tula trigintaquinque.

Cap. p̄m. Qd̄ est de diffōne medicine et diffōne.

Intentio

mea in b̄ tractatu est tra-
dere in arte medicine sū-
mas sufficiens p̄ viā breuē: vt sit ianua
et introitus desideratib' p̄fici in p̄tib' artis:
et vt sit memoria oib' q̄ q̄suerūt ip̄am et
sciuerūt cognē ei'. Et studēbimus log in
p̄lib' 2ba p̄cordātia veritatī q̄uis 2iet
opionib' antiquoz auctoz ist' artis. Et dicim' q̄ ars
mē^o est ars opatiua exiēs ex p̄ncipijs veris in q̄ q̄rit cō-
seruatō sanitatis corporis hūani et remotio sue egritudinis
f3 q̄ pole fuerit in q̄z corpe. qd̄ ē q̄a finis artis ist' nō
est ad sanādū oīno: s3 ad faciēdū illd̄ qd̄ pōt fieri et i q̄i-
tate pueniēti et tpe pueniēti: et postea expectari oīs finis si-
cut est in arte nautaz: et in regimie exercitiū. Et q̄ ar-
tes p̄tice in q̄sūtū sūt artes p̄tinent tria. Primū est scire lo-
ca suoz subtoz. Scd̄s ē scire finē q̄sūtū ad adducēdū ip̄s
in locis subti. Tertū ē scire istā cū qd̄ valeam' dūcer' si-
nē illū in locū illū subti. 3o ex necitate ars medicine p̄ oī-
uis ē in istas tres p̄tes. In p̄ma p̄te q̄ est ad sciendū loca
subti faciem' scire mēbra ex qd̄ cōpositū est corpus hu-
manū: simplicia et cōposita: et hūiores et spūs. Et q̄a finis b̄
p̄reimēti et q̄sūtū sunt due spēs. s. seruire sanitatē et remo-
uere egritudines: est adhuc ista ps diuisa in duas partes:
vna est in qua faciemus scire qd̄ est sanitas in oib' rebus
sustētātib' ip̄az: et sunt q̄tuor cāe s. mā: efficiēs: format' et
finalis: et in oib' eā p̄sequētib': altera est in q̄ faciem' sci-
re qd̄ est egritudo in oib' suis causis et eā p̄sequētib'.
Et q̄a nō est sufficiens scire qd̄ est sanitas: et qd̄ ē egritudo
ad p̄seruādū vni et ad remouēdū aliud: diuisa est adhuc
ista in duas alias p̄tes. In vna faciemus scire qualr sani-
tas cōseruat': et in altera qualr egritudo remoueat'. Et q̄a
nec sanitas nec egritudo sunt per se note. 3o in p̄ obuiā-
tiōe fuit necesse nobis cognoscere signa q̄ sunt signa sani-
tatis et egritudis: et iō ista ps adhuc est vna partiū ist' ar-
tis. q̄ diuisa est scia ista in p̄tes. vii. magnas. In p̄ma qd̄
narrabimus mēbra hoīs sup q̄ testificat sensus. s. simpli-
cia et cōposita et hūiores et spūs. In scda faciemus scire sa-
nitatē et suas spēs et p̄tū. In tertia egritudines et suas p̄-
cies et accētiā sua. In quarta significatiōes significātes su-
per sanitatē et egritudines. In quinta in istā que sunt cibi
et medicine. In sexta viā p̄seruatōis sanitatis. In septima
ingeniū remotiōis egritudinū. Et itēdimus b̄ hic ordi-
nare f3 istā diuisionē. eo q̄ bec diuisiō ē ei subia. Et
ga vna rerū q̄s artes speculatiue recipiūt ab alijs est lo-
ca subti et p̄ncipia siue sint illa loca subti a p̄ncipijs notis
p̄ se: siue sint a rebus quaz declaratio fit ab alia arte. op̄s
nos cognoscere in p̄mis artes a gbus recipit bec ars p̄lm
suoz p̄ncipioz: deinde redibimus ad loquēdū de q̄z su-
p̄dictaz p̄tū. Et dicamus q̄ aliqd̄ huius artis est specu-
latiū: et illd̄ est eius scia nālīs: aliqd̄ eius est practica
ter: et practica est ars medicina: expmētatiē et
illius est ars anatomie. s3 theoreticis plm ē accepta a
causis

causis sanitatis et egritudinis: et maxime a causis multum remotis: sic sunt elementa: et filia. Et ab arte medicie expi-
metali discas cognoscere virtutes plurius medicinarum: quod
est: quia res qua coprehendimus per viam expimentalem est pau-
ca valde comparata de eis quod necius est nobis in his. Sed via
artis medicinalis rationatiua est ad vadam casum reperiens quod nobis
inuenit ars medicinalis expimentalis: et hec ars ab arte ana-
thomie recipit multas prius sui subu. Et quia artifex artis in
quantum est artifex illi artis non potest cognoscere per recepta
in illa arte quis sciat illam nescit enim ea nisi in quantum est arti-
fex alteri artis: id opus est recipere illa per artis sue ab illo
loco in quo sunt magis nota. Et maxime per quorum oes pres-
seiri non possunt per certitudinem sic est experientia medicorum. Et
ideo de parte artis dicitur per viam anathomie: eo quod hec ars ita
est amissa. Et debet scire quod artifex scie naturalis conciat me-
dico: eo quod corpus humanum est vna primum locorum subit naturalis.
Sed diuersificans adinuenit in his: quia iste considerat sanitatem
et egritudinem in quantum sunt entia naturalia: medicus considerat
ea in quantum appetit preseruare vnum et remouere alius. Et id ne-
cessarium est medico postquam scierit summam quod aggregate
sunt in hac arte studium longum: et postea poterit in ipsa inue-
nire accitua in materiam quod sunt ipsa scribi. Et medicus
qui fuerit sollicitus in operibus istius artis erit firmata in
ipso per expimentalia per quod poterit inuenire in materiam illas
sumas: sic est in artibus mechanicis et cogitativis. Et Aristoteles
appropriat hanc artem iter artes mechanicas in vultu. Et
ex hoc manifestum est quod res dicta in diffinitione medicine quod est
cognitio sanitatis et egritudinis et reperiens proportionata eis: quod
non est diffinitio vera: eo quod dimisit in ea vnam per quam cognos-
cit differre speculationem artificis a viam a speculatione
ne artificis naturalis scie. Et ad hoc non attendas ei de quo di-
xerit quod non est sanitas nec egritudo: quoniam non est iter nocu-
mentum operationum sensibiliu et incommensurabile earum medium:
nec est variatio nisi secundum plus et minus: et non est medium iter
duo tria ita quod sit aliquod illorum in parte ab eis parte in qua est
aliud nec in parte ab eis parte in qua est aliud: et est manifestum
secundum quod deus est in scia speculatiua. Et postquam narrauimus
intentiones istius artis et pres suas: et vias speculationis in
ipsa necesse est nobis loqui super vnamquamque partem eius.

Cap. 2^m. Quod est de anatomia membrorum in vli.
Articuli que testificant super ea sensus
in corpore humano sunt species
due: vna est membrorum ossium. et hec diffinitio
istius articuli: diffinitio totum istum est diffinitio vna:
sicut sunt ossa caro: et eo quod quilibet pars ossis est os. Et secunda
est membrorum compositio: quorum partes non assimilantur par-
tibus: sic manus que composita est ex carne et ossibus musculo
et chorda. Et membra simplicia sunt ossa: et musculi: et chorde:
et nervi: et ligamenta: et caro: et assingia: seu pignedo: et cutis
et villi: et sanguis: et flegma: et melia: et cholera: et spiritus:
iste est vapor preceptus in corde et in cerebro. Et nos incipimus
nunc in rememoratione membrorum ossium seu simplicium
et postea in rememoratione compositorum.

Cap. 3^m. Quod est de ossibus capituli.

Ossa capituli ab eis dentibus sunt ossa. xxij.
sex quorum appropriata craneo: et loca in
quibus coniunguntur ossa in craneo vocata sunt in li-
gua arabica ascan: et ossa. x. in mandibulis su-
perioribus et in auribus duo et ossa paria et duo
in mandibulis inferioribus: vnum quod notatur gethet: hoc est
os quod est sub craneo quod diuiditur inter ipsum et superiores

mandibulas. Et oia hec ossa coniunguntur simul coniunctione
seratili que nominatur in arabico derarasi: preter duo ossa
inferioris mandibule: que coniunguntur coniunctione nodatili.

Cap. 4^m. Quod est de dentibus et ossibus totius corporis.

Dentes sunt in vnaquaque mandibula. xxvj.
quorum duo anteriores notati sunt
duales: et in arabico noiantur thoma. Et duo
alii ex vtroque latere superiori et inferiori noiantur
quaduales: et in arabico rabiathan. Et duo
superiores et inferiores ex vtroque latere dicuntur caniculares.
Et quique ex vtroque latere. scilicet dextro et sinistro nominantur
molares. Sed aliquibus de numero molarium deficit vnum: et
sunt tria quatuor: et radices molarium superioris mandibule sunt
tres et aliquibus quatuor: et radices molarium mandibule infe-
rioris sunt due: et vnaqueque radice aliorum dentium est cuius-
libet vna. Et iam inuenimus quod ossa capituli sunt ossa. 55. Et
coniunguntur in capite apud foramen quod est in ipso in poste-
riori parte spondilis colli: et sunt spondilia. vij. et sunt perforata
ex vtroque latere: et spondilia nuche coniunguntur cum ipsis: et sunt
xxvj. et de. xij. ipsorum que sunt spondilia anterioris pecto-
ris: eo quod ibi finit eorum terminus: et quique eorum sunt spondi-
lia notata in lingua greca adinlos: et in arabico alktban.
Et inuentum est quod numerus omnium spondilium craneo a capite usque
ad os notatur bagit sunt spondilia. xxij. Sed alig sunt qui
habet vnum plus hoc est. xxv. Et alig sunt qui habent vnum minus
scilicet. xxij. Et huic spondili inferiori coniungit os notatum: ba-
git: istud compositum est ex pteculis tribus quod sunt filia spon-
dilibus: et in hoc habet coniungit. In osse bagit in inferiori parte
ipsius os notatum cauda. Et ipsum compositum est ex tribus pe-
tys sue pteculis. Et tertia pars istius est vera cauda: et est quod
os charitlaginosum. Et hec oia spondilia coniunguntur coniunctione
nodatili preter spondilia duo colli prima: sed spondile primum
quod coniungit cum ipso ligatur duabus ad adeptioibus vel addi-
tamentis excutibus a craneo: et intrant in duobus foraminibus
spondilis primi. Et coniunguntur ex vtroque latere ossis spon-
dilis bagit ossa duo ex vtroque latere vnum: et in ipsis est plan-
ta costae que in arabico noiantur athaluoz: et ibi pedet te-
sticuli: hec sunt oia ossa prius posterioris. Sed ossa an-
teriora et posteriora ex inferiori parte occipitii sunt ossa duo
in arabico notata charcobatan. Et ossa spatularum: et ossa
pectoris: et ossa manuum: et ossa vmbilicalia: quod notata sunt in
arabico benina et ossa pedum. Sed chariboa est os gibbo-
sum exteri et canui iterius: cuius vnum ex duobus suis capitulis
bus coniungit cum humero et cum capite brachy notati baseth: et
alia extremitas coniungit in latitudine vel in altitudine
pectoris in loco foraminis colli: et ideo quia spatula est posita
supra dorsum est ampla et in ipsa coniungit est caput quod est
charitlaginosum: et quanto plus appropinquat charcoe tanto
magis rotundat: et est in ipso concanitas quod in qua subin-
trat caput brachy notati aseth. Sed ossa pectoris compo-
sita sunt ex ossibus septem: et in extremitatibus inferioribus sunt
charitlagines. Sed ossa non costarum sunt ossa. xij. in vnoque la-
tere gibbositates quorum longiores sunt medice: ex istis sunt
vij. costae quarum extremitas vnius cuiusque coniungit poste-
rius in spondilibus nuche: et in anteriori in ossibus pectoris
cum capitibus charitlaginosis: et quique istarum non coniungunt
pectori et noiantur costae posteriores: et ideo quando primum
cedit pressioni: et in parte inferiori pectoris non est aliud os
nisi solus os vmbilicalis: quod moratur inferi. Sed ossa manus
sunt. xxj. ossa. scilicet os brachy notati aseth: et istud est vnum exteri
gibbosum iterius non concanui: et hoc caput vnum quod in canui-
tate spatule intrat: et alia extremitas ipsius intrat in manu
pectus: et habet nisi spondile vnum simile rode quod in arabico
noiatur bachar: et in isto subintrat extremitas ossis notati
in arabico genad superior. Et ossa genad sunt duo: longitudo

Col. Auer.

G z

B
Dentes. 38.

F
Ossa capituli
55. sunt alios
59. dimittit
enim composita
ra ossa oculi
loz p qd cent
sex et ipse po
nit duo.

G
Spondiles. 30

H
Adintoria. 2.
De spatula
Spanule. 2.

H
De ossibus pe-
ctoris.
Septem ossa
pectoris.
Costae. 24.

H
De vmbilico
le. j.
De ossibus
manus.
Ossa manus
sexaginta.

A
causis sanitatis et egritudinis: et maxime a causis multum remotis: sic sunt elementa: et filia. Et ab arte medicie expi-
metali discas cognoscere virtutes plurius medicinarum: quod
est: quia res qua coprehendimus per viam expimentalem est pau-
ca valde comparata de eis quod necius est nobis in his. Sed via
artis medicinalis rationatiua est ad vadam casum reperiens quod nobis
inuenit ars medicinalis expimentalis: et hec ars ab arte ana-
thomie recipit multas prius sui subu. Et quia artifex artis in
quantum est artifex illi artis non potest cognoscere per recepta
in illa arte quis sciat illam nescit enim ea nisi in quantum est arti-
fex alteri artis: id opus est recipere illa per artis sue ab illo
loco in quo sunt magis nota. Et maxime per quorum oes pres-
seiri non possunt per certitudinem sic est experientia medicorum. Et
ideo de parte artis dicitur per viam anathomie: eo quod hec ars ita
est amissa. Et debet scire quod artifex scie naturalis conciat me-
dico: eo quod corpus humanum est vna primum locorum subit naturalis.
Sed diuersificans adinuenit in his: quia iste considerat sanitatem
et egritudinem in quantum sunt entia naturalia: medicus considerat
ea in quantum appetit preseruare vnum et remouere alius. Et id ne-
cessarium est medico postquam scierit summam quod aggregate
sunt in hac arte studium longum: et postea poterit in ipsa inue-
nire accitua in materiam quod sunt ipsa scribi. Et medicus
qui fuerit sollicitus in operibus istius artis erit firmata in
ipso per expimentalia per quod poterit inuenire in materiam illas
sumas: sic est in artibus mechanicis et cogitativis. Et Aristoteles
appropriat hanc artem iter artes mechanicas in vultu. Et
ex hoc manifestum est quod res dicta in diffinitione medicine quod est
cognitio sanitatis et egritudinis et reperiens proportionata eis: quod
non est diffinitio vera: eo quod dimisit in ea vnam per quam cognos-
cit differre speculationem artificis a viam a speculatione
ne artificis naturalis scie. Et ad hoc non attendas ei de quo di-
xerit quod non est sanitas nec egritudo: quoniam non est iter nocu-
mentum operationum sensibiliu et incommensurabile earum medium:
nec est variatio nisi secundum plus et minus: et non est medium iter
duo tria ita quod sit aliquod illorum in parte ab eis parte in qua est
aliud nec in parte ab eis parte in qua est aliud: et est manifestum
secundum quod deus est in scia speculatiua. Et postquam narrauimus
intentiones istius artis et pres suas: et vias speculationis in
ipsa necesse est nobis loqui super vnamquamque partem eius.

B
Medic? dicit
a physico in
mo consideran-
di.

C
No qd non
dat corpus
neutrum.

D
Musculi sunt
membra sim-
plicia. oppo-
siti. pmi. doc.
s. ca. p.

E
In pdicame-
nto. c. o. oppo-
siti.

F
Ossa capituli
55. sunt alios
59. dimittit
enim composita
ra ossa oculi
loz p qd cent
sex et ipse po
nit duo.

G
Spondiles. 30

H
Adintoria. 2.
De spatula
Spanule. 2.

H
De ossibus pe-
ctoris.
Septem ossa
pectoris.
Costae. 24.

H
De vmbilico
le. j.
De ossibus
manus.
Ossa manus
sexaginta.

Liber

I

quoz est a marpech vsq; ad os noiati rascetb: s; vnu ipoz
est paruu & vocat genad supioz: & aliud est magnu & noiati
genad iferioz. Et hnt ista in duab; suis extremitatibus ex
parte rascete additioes edificatas & copositas ex ipsis &
inter rascetb & ipsa est nodus. Et rascetb coposituz est ex
ossib; octo ordinatis in duob; ordinibus: & bec ossa sunt
fortia absq; medulla. & sut curuata curuatura: vt adueniat
sue punctioni pulchritudo forme ad formam rascetboz.
Ex quoz ex istis ossib; vel istoz ossiu copositu est genad
manus: & tales cu vocat mestal manus: & ipm piugit radi
ci rascete ligaturis fortibus. Quinque aut digiti man; hnt
ossa xv. q;libz digitus. iij. & noiati i arabico alsolemiatib;
quoz semp vnus piugit alteri: & ipsa coiungunt ossib; so
labi p via ligaturaz fortiu: & os pma pollicis piungit ex
tremitati genach supiozis ligatura ampla pueniente mo
tui. Et ossa pedis sunt. xix. pma ipoz est os testiculo
ru: est os exterius gibbosus iterius pcanu: & bz extremi
tate vna rotundat se in suo ascetu: & noiati pomuz grana
tu testiculoz. Et alia est extremitas iferiozis pte que in
trat in foramen genad iferiozis siue maioris duoz gena
tuu cruris. Et duoz ipsoz genatuuz longitudo est a genu
vsq; ad os calcanei: maior. No ipsoz genabt iferioz: & mi
nor genabt supioz: & extremitas duoz genatuu tagit si
mul calcaneu: & ibi in pede nascunt nodi tres: & curuatu
ra ossis testiculoz in costis flectit seu curuat in pre poste
riori: & in curuatura alterius ossis foraminis genad maio
ris est ligatura genu: & supra eade ligatura est os circula
re & est rotundu: & est in ipsa chartilaginitas & noiati oeu
lus genu: & piungitur in calcaneo iterioz os noiatus alio
chi: & in iferioz parte est os calcanei: & in istis duob; ossi
bus piungit rascetb: & ipm est copositu ex tribus ossib;: &
fabricatu & edificatu e edificatioe sibi puenienti: & postea
coniungit huic scibabt pedis: & ipz copositu est ex quaque
ossibus. Et postea sequunt ossa digitoz que noiatur so
miabt & sunt vnicuiq; digito. iij. ppter pollicem q no ba
bet nisi duo ossa. Ergo iuentuz est fm sensum. Hal. q ossa
bois vel hominum sunt. 248. absq; ossibus paruis q re
plet spacia iuncturaz q noiatur in arabico scir sunaia: &
absq; ossi epiglottis qd noiati in arabico alantatib;: & absq;
ossi chartilaginoso qd dicitur alig anabonigatores q est
in corde. Et nos no abbeuiamus loqui sup copositionis
forma istoz ossium parte parti: nisi ppter hoc q imagi
natiua in istis per viam estimationis est breuis & parua
compositione earum rerum existentiu in ipsis.

L

Cap. 5. Qd est de anabomia venaz pulsatiuum.

M

Menfibiles sut duaz. spcz. i. pulsati
les & no pulsantes. Sed pulsantes
coposite sunt ex duab; tunice pter vnaz: &
vnaqueq; e similis alteri nisi q pteitura ite
rioris tunice tedit in latitudinē: & iste sut for
tiores: & pteitura exterioris tunice tedit in logitudinē. Et
iste vene apparēt p via sensus q exēit a corde: nisi quia
exēit a pcanitate sinistra: eo q pp ppingiatē pcanitaz de
xtre epati necē ē vt sit studiosus cor vt attrahat nutrime
tu ab eodē. Lab epate. Et ille q exēunt a pcanitate sini
stra sut arterie oue: vna qru est mior altera & bz vna tuni
caz tñ: & illa est subtilioz. & maior arteriaz hntiu tunicas
duas: & mior hnt vna tñ: bz eā tñ eo vt sit leuis & mollis
ad extēdēdu & adunādū ser: ad attrahendū aerē: & ad ex
pellēdu sumū vaporozus: & ē amplioz vt adueniat ab ipo
ad pulmonē sanguis subtilis vaporozus ppiquis digōni
ad pficiēdu ser: eo q id qd nutrit pulmones ē cor: & ga stat
ppe ips fert vel pstat ei calozē digestiuū & suauē. Et ad h
magis q mēbrū pulsans in ipso est mēbrū leue & vocat
in arabico serint: & no curat vt noceat ei: & vena ista litat

Extreia ve
mallo.

pulmonē: & diuisa est in ipso diuisione tam dicta: & vocat
arteria tauridi. Sed alia est maior magnitudis maio
ris valde alterius. Et noiati in lingus arabica. alabor. Et
qñ bec vena ascēdit ramificat ab ipsa duo ramit: mior
istoz tendit ad cōcauitatem dextram duaz pcanitatum
cordis: maior autē circulat circa cor: & postea subintrat
in ipso: & diuidit in eodē. Et illud qd remanet post ra
mificationes istoz duoz ramo: diuidit in partes duas:
maior earū descēdit vsus inferiozē partē corporis: & mi
nor in supioz corporis: & pars que tēdit in supioz pte cor
poris: diuidit ab eadē cū ascendit in lateribus duobus in
ramos tāgentes mēbra existētia ex opposito eorūdem: &
qñ exīit verlus ascellam exīit ab eodē ramus vnus cū ve
na que nō pullat tēdens vsq; ad manū in diuisione. al. & in
dicē eiusdē. pma diuidit ab eodē: & iungunt ab eodē ra
mi parui in lacerto exteriori: & iterioz brachy nominati
ascet: & cū hoc sunt pfundati & sepulti. Et qñ iugit ad lat
marpech ascēdit supius modicu & eius pulsatio apparet
in hoc loco in pluribus corporibus: & vadit de sub; ascē
laz: & tagit eā donec descēdit aliquatulum a marpech. Et
postea pfundat pfunditate: & ramificat ab eodē rami
ad modū capilloz: & ipsi piungunt in lacertis brachy no
minati cabat donec occupent locū magnū brachy. Et
postea diuidit in duas partes quaz vna tendit ad rascet
vadēs vsq; ad genach supius. Et h est vena que palpat
a medicis. Et alia tendit ad huc vsq; ad rascet: & vadit vsq;
ad genabt inferius: & bec est minor istaz. Et h diuidit in
palma manus: & aliquibus apparet pulsationes in supicie
palme man. Et qñ bec pteitura supioz iugit in loco trāsi
tus diuidit in duas ptes alias: vna qru trāsit venā pfun
datā q noiati in arabico gedebg. & ascendit supius donec
intret in cranco: & piungunt ab eadē in suo itinere rami in
trātes in mēbroz pfunditatib; existētib; ibidē. Et quan
do intrat crancū diuidit ibi in multas diuisiones: & tūc edi
ficat ab eisdē res noiata tela q extēdit supra cerebrum.
Et postq est diuisa coadunat & pfundat: & tandē exēunt
ab hac tela vene due eāles in magnitudine sicut erāt ante
diuisionē: & pueniūt ad corpus cerebri & diuidunt in ipso:
sed vna istaz: & ē mior: ascēdit supra supiciez facie: & ca
pitis: & partē sup mēbra ibi existētia: & aliqb; apparet pul
sationes in hac pte post aures & in tēpibus. Sz pulsatio ap
paret ppe istas duas venas: est pulsatio pteitura que est
apud venā pfundatam: & noiati bec rama arterie somni.
Et pteitura germinata a corde ad iferioz corpus ten
dit. pmo p via rectā donec appodiet supra marpech g
tum: eo q locus sue oppōnis est ex opposito loco capitis
cordis: & ibidē existit pulmo absq; appodiatōe. Demuz
egtant supra spōdilia nuche: descēdēdo ad inferioz: & ra
mificant rami ab eodē a lateribus vtriusq; spōdiliū
dextri & sinistri & coiungunt mēbris existētib; ex opposito
eorūde. Et ramus pms q ramificat ab ipso est ram; ve
niēs ad pulmones. Et post ipm veniūt rami veniētes ad
lacertū existēte intus in costis. Et post ipm veniunt rami
ad diafragma. Et post veniūt rami ad scōchū: epati: & sple
ni: & myrach: & itestis: & renib;: & vulue: & testiculis: & vesu
ce: & vge. Et exēit ab ipsis rami iūgētes lacertos exēites
ex opposito istoz duoz loco: & qñ veniūt ad terminū
siue ad finē spōdiliū diuidunt in ptes duas: & qñbz ista
rū tēdit vsus vnus ex pedibus per ramos duos magnos
ex pte dextra & sinistra: & diuidunt in ipsis diuisione vena
rū: nisi q pfundant: & eoz pulsationes sunt in lateribus
duoz emunctorioz quā in arabico noiati ozbitan. Et in
latere calcanei sub duobus ossibus noiatis calcagines: &
supra dorsum pedū prope chordam magnam.

Cap. 6. Qd est de anabomia venaz nō pulsatiuum.
Uene

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

N ret gilo.
dutti plinguit A.

De vena poz

B

0

C

P

De causa
periozi.

अर्थविज्ञान
भाग

Q

D

E

F

De pesca in
feriori,

G

H

Benarus of
rebzi.

Prinus

47

Enō pullatiles sunt vñias tunice p̄ter vñā istaz. Et lucē sunt p̄ vñam sensus. r̄ amficatur ab epate: id q̄ germinat ab eis in p̄mis sunt vene due: vñā q̄ rū est vltra p̄cauitate: r̄ illa noīat poīa: r̄ l̄ dū nutritimēti epati. Alia est vel ex̄it a gibbo r̄ ista est facta ad deferēdū nutritimēti r̄ dī mētū: r̄ noīat p̄caua. ¶ S3 poīa diuiditur patis in quque partes r̄ amficant be gñg m̄is paruis: donec iūganī gibbositati epatis. reunt ab epate diuidunt in partes octo: quaz pars parue sunt: vñā iplaz iungit̄ intell̄tū. ¶ S3 secūda ramificat̄ ad fundū stōchi in ¶ Sed vñā ex̄ lex̄ r̄ dīd̄t ad sup̄ficiē dorsi p̄ omachi ad nutritiē ip̄m. S3 pars iterioz nū tū obuiat stomacho. ¶ Et secūda iūgit̄ ipl̄ separat̄ ab ipsa vena vñā a latere sinistro stō dū q̄ remanet diuidit̄ in partes duas: vñā iūgit̄ medietati superiozi stomachi r̄ ipleni ad ¶ Et secūda iūgit̄ gibbositati stomachi: r̄ ibi partes duas. Una iplaz diuiditur a dorso stō i r̄ ibi secūda pfundatur vñqz ad osificū flōi p̄yct̄ ad osificū stomachi sup̄flui siccitat̄ is mellicia: q̄n̄ studet pleni ad expellēdū it̄m lulo ad p̄uocandū appetitū stomachi sua it̄m ¶ Et secūda diuiditur in p̄es duas vñā t ad iterioza medietatis iplenis. Et sc̄da p̄s in rach r̄ diuidit̄ in ipso. ¶ Tertia noī ex̄ lex̄ vñā sinistrū: ad itell̄tū rectū ad hoc vñ fugat ¶ Et quarta r̄ dīd̄t ad gibbositatē stomachi r̄ ad ¶ Et gñta r̄ dīd̄t ad mēlericas que sunt circa latus colicū. ¶ Et sexta q̄n̄ circa intell̄tū seu ¶ S3 cōcaue. l̄ venerat̄ q̄ eius separatur ex̄ abendū nutritimēti a ramis poīe. Et post ipsa vena vñā magna in gibbositate epati. ¶ Et ista vena nō vadit nec elōgā multuz dōi f̄ in duas partes. Et vñā istaz est maior r̄ ten inferiorēs corporis: secūda ad sup̄iora cō ¶ pars sup̄ior r̄ dīd̄t vñqz dū iūgatur diafragma diuidit̄ in duas venas que diuiduntur in dia ¶ post cōprimū diafragma. Et post cōpessio untur ab eisdem vene minuz: diuiduntur in diuēdente pectus in partes duas r̄ in p̄nniculō glandula nominata cbota: r̄ diuiduntur in duas ramificatur ab ipsa ramus vnus: qui iūgit̄ dextera ex̄ auriculis cordis. Et hic ramus diuī r̄ tres: vñā quarum intrat in concauitatem cauitatis cordis r̄ iungitur pulmōi r̄ habet tu ¶ ob hoc noīat vena arterialis: r̄ h̄c est mai ¶ Et secūda circūdat̄ circa dorzū lūm cor r̄ dīd̄t in ipsum totum. Et tertia iunguntur in p̄ pectoris: r̄ nutrit pectora ibi existētia. Et quan ¶ tendit per vias rectas donec peruenit ad op̄ uoyz tharcotan: sc̄n. noīatur in arabico: r̄ di ¶ in hoc lūo it̄nere rami pui ad ambas lūa ¶ ū: r̄ exunt ab eisdem rami ad lacertos ex̄isten ¶ possit mēmbroz iterioz. Et quādo sunt ex̄ op̄ lōis: ex̄it ab eis ramus vnus extricēsus magnus ¶ manus ex̄ latere allicel: r̄ est vena noīata ba ¶ quādo est in opposito in medio trachee in loco ¶ diuiditur in partes duas: vñā istarum tendit ¶ dextram r̄ alia ad partem sinistrā. Et quelibz ¶ diuiditur in partes duas: r̄ latē equitat vñā ¶ vñas spatulaz r̄ venit ad manū ex̄ latere dextror: ¶ vñā nominata cōpbalica. Et adhuc secūda diui

ditur in partes duas in vnoquoque latere: vna quarus vadit ⁊ pfundat ⁊ ascēdit in sua pfunditate donec irrat cranē in iuo itinere ꝑ collū vsquequo irrat in cerebrum. Et ramificanē ab eadē rami parui piūgetēs le mēbris interioribꝫ ꝑꝑings collī. Et hec ꝑs noīat vena pfundata. Sz secūda tēdit in fupficiē doxi: donec diuidit ꝑ facies: ꝑ caput ⁊ oculos: ⁊ ꝑ nares: seu ꝑ nasus. Et hec est vena apparatus ⁊ ramificat ⁊ vena spatulari: in iuo itinere per brachius noīamur ascet: ⁊ diuidit in modo marfch. Et post suam diuiffionē vena spatularis cōmifcetur cū parte vene affellaris: ⁊ defcēdunt: ⁊ tādē exīt iſtū duabꝫ in latere marfch vene: ⁊ est vena media seu cōis: dicitur in arabico bachal. Et ꝑs secūda ex ꝑte vene spatularis trahitur ad dorſum brachy noīat ſchabatideſt adiutoriu. Et demū equitat fupra genas fuperioz: ⁊ illa nominatē chorda brachy. Et pars vene affellaris que moratur inferius vadit per latus intrilecus brachy ad cabat donec iugatur capiti genas fupioz: ⁊ est aliquid rami vene exiſtētis iter digitum minoz ⁊ annularē: ⁊ nominatur balarācia. ¶ Sz pars tēdēs ad iferiora corporis equitat ſponſilū nūbe. Et poſtea defcēdit inferius ⁊ ramificanē in primis ab ipſa rami veniētes ad ligaturas renū: ⁊ noīat in arabico laſint alcolietb: ⁊ eoꝝ villis ⁊ coꝑozibus ꝑꝑiis quis eis. Et poſtea ramificanitur ab eiſdem rami magni duo intrantes in concauitatibus renū. Et poſtea rami duo tendētes ad teſticulos. Et demū ramificanē ab ipſis in latere vniufcuſqꝫ ſponſilii vene duo tēdētes duobꝫ lateribꝫ: ⁊ iūgnē membrīs teriozibꝫ ꝑꝑinguis eiſicut vulue ⁊ veſicē: etiam illis exiſtentibus extrinſecus: ſicut myrach: vētrē: ⁊ lumbis. Et quando iungit ad finem ſponſilium diuiditur ad partes duas. Una iꝑſaz tendit ad pedem dextrum: ⁊ alia tendit ad finiftrū. Et tādē ramificanitur ab eis rami iungentes lacertis teſticuloꝝ. Et aliqui iſtoꝝ ſunt profundū ⁊ aliqui ſunt apparatus. Et quādo iungunt genu diuidunt in partes tres. Una partiū vadit in medio ⁊ iūgit ramis ꝑ ſunt in vnoquoque lacerto cruſis interioris ⁊ exterioris. Et alia pars in parte interiori cruſis donec appareat prope calcaneū: ⁊ illa eſt nominata ſaphena. Et pars ſecūda vadit vltra ꝑꝑanitionē cruſis: illa profunda ⁊ ad latus exterioris calcaneū. Et illa eſt ſcia qua. ¶ nominatur ſciatica. Et ramificanitur ob vnoquoque iſtoꝝ quādo iungunt pedi rami diuiſi in pede. Et rami qui ſunt pedis ex parte digiti minoris ⁊ annularis ſunt ex ramiſ ſciaticē. Et rami pollicium ſunt ex ſaphena: ⁊ noīantur in arabico alcaſen.

Cap. 7^m. Quod est de anabomia ncrorum.

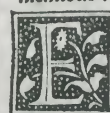
Alloz corpoz vident iungi in
cerebro vel in nucha: ideo ima-
ginat seu eximatur q̄ oia ista exant ab eis.
Et videt q̄ caput nuchę pigat post in po-
sterioriq̄ cerebri: pellicula ipsius resistit
linz z durat vltz ad os noiauz basctez. s. cau-
maginatur seu eximatur q̄ ipsa oriatur a ce-
guntur in nucha in latere vniuscuiusq̄ spon-
guę piaz q̄ duo nerui vnus corz vadit in par-
z alter in sinistrā donec iungatur in fine na-
gitur in fundo ipsius caput vñ vnus ner-
guntur in cerebro paria septem capitū ner-
r primū sunt nerui duo z apparēt quazi oia-
tia cerebro: prope ex opposito duarū carocu-
ium capitibus māmillarū in quibus fit odo-
coniūguntur in oculis. Et isti duo nerui sunt
uādo elōgatur a cerebro tunc coniūguntur.
vniuscuiusq̄z istoz tangit foramē alterius: co-
aduenientes quibus pupillis oculozuz aſoci-

Col. Auer.

G :

I entur et ut sit duobus oculis fons una: et ut quasi oriens prope pupillas oculorum ad hoc ut appodientur in ipsis: et diuiditur donec sunt inius in cerebro. Et demum exeunt et redunt unumquodque illorum ad oculum existens in latere sui. Demum coadunatur in humiditate vitrea ut deferat oculum sensum visus. Et par secundum videtur ac si natus suis set post natiuitatem paris primi. Et ipse tendit ex eo versus partem dextram et exit a craneo supra foramen anterioris cellule secunde. Et par tertium miscet cum pari quarto existens post ipsum: et postea separat ab eodem. Et diuidit in quatuor partes una ista exiit ab introitu nervi notati scababchi et descendit ad ventres sub diaphragmate. Et secunda exiit ex foramine ossis existens in sodat et tangit partes quinti. Et tertia exiit ex foramine a quo exiit par secundum. Et diuidit in partes tres siue ramos. Ramus unus ex istis redit ad locum existens in extremitate oculi notatus in arabico mach. et postea ad tempora et supercilia et frontem et palpebras. Et secundus transiit foramen existens prope caudas oculi: ille est locus notatus in arabico barbachbi: iungit versus ad ventrem nasi. Et tertius ramus descendit in cavitatem barbachbi prope os subtile. Et tadez ramificatur in ramos duos. Unus redit ad dentes et alter ad cutem timpule et ad extremitates nasi et superioris labii. Et quarta pars exiit a foramine existens in mandibula superiori ad linguas et transmittit in cutem ipsius prope ad dandum sibi sensus sui. Saporem suum. Et residuum ipsius diuiditur in radicibus dentium inferiorum: et gingiuis et in labio. Et natiuitas paris quarti est post natiuitatem tertii paris. Et diuidit in palato ad dandum ei sensus appropriatum sibi et est sapor. Et par quintus duplicatur et exiit ab ipso par vnus ad aures ad dandum eis auditum: et ipse nascitur a parte posteriori cerebri. et par nervi mandibule exiit a foramine notato orobor: in isto nervo est odoratus. Et par sextus extremitas vadit ad gula et ad lingua. Et extremitas alia vadit ad lacertum existens versus spatulas et circa ipsam: et eius extremitas descendit in collum: et ramificatur ab ipsa in suo itinere rami coniungentes se aliquibus lacertis epiglotti. Et qui derivant pectori diuidunt adhuc ibidem. Et tade redeunt adhuc extremitates sue ad superiora donec iungant lacerto epiglotti. Et diuidunt aliqui ipsorum extremitates in diaphragmate prope cor et pulmonem et mery: et partibus existens circa ista. Et residuum istorum: et maior pars ipsorum vadit donec coprimant diaphragma. Et coniunguntur in officio stomachi maior pars ipsorum. Et residuum coniungit pellicule epatis et splenis et residuatum intestinum. Et coniungunt ipsi sibi alique partes paris tertii et ipsi. et par oritur a posteriori parte cerebri: et coniungit quinto. Demum diuidit ab ipso: et exiit a loco future nominati in arabico aldarallami. Et par septimus incipit a posteriori parte cerebri a loco natiuitatis nucbe: et diuidit in lacerto lingue epiglotti. Et videt sensibilibus quasi ut exeant seu nascant paria ex nucba. et ex nervo. Et vnus. Ineruus est absque socio sibi opposito. Et paria octo ipsorum exierunt itus ex spondilibus colli. Et duodecim paria ex spondilibus nucbe ad locum oppositis dorsum in directo pectoris. Et paria quique ex spondilibus notatis alchacam. Et ista sunt in inferiori parte dorsum. Et paria tria ex ossibus aggez. Et tria ex ossibus alse. et caude. Et aliter non habes oppositum exiit ex medietate extremitatis ossis notati asfz. et caude. Et par primum exiit ex foramine iuncture primae iuncturaz colli. Et ascendit usquequo diuidat in lacertis capitis. Et secundus par exiit ex foramine existens in iunctura prima et secunda. Et tadem separatur in duas partes. Et coniungitur extremitas ipsius in cutis capitis. Et extremitas alia in lacertis colli et in lacertis spatule. Et tertium par ipsius exiit ex foramine existens inter iunctura secundam et tertiam. Et diuidit in partes duas. Una redit ad lacertos existens in dorso. Et alia vadit versus paria anteriora. Et diuidit in lacerto posito ex opposito ipsius et in existens supra ipsum. Et quartum exiit inter iunctura tertiam et quartam. Et diuidit in partes tres. Una quarum redit ad diaphragma: et alia ad extremitatem lacerti existens in capite et in ceruice: et extremitas alia ad extremitatem lacerti spatule. Et quintus oritur inter spondile quartum et septimum. Et sextus oritur inter spondile quintum et sextum. Et septimum iter spondile sextum et septimum. Et octauum iter spondile septimum et octauum: et ibi est finis nodorum colli. Et nervi descendentes ab istis oes sunt diuisi in partibus quare ipsarum partium vna vadit ad lacertos pectoris et ceruicis: partes alie vadunt ad lacertos dorsum et diaphragmatis: preter paris octauum cuius aliquid non tendit diaphragmatis: relique partes tendunt ad bascem et brachio et spatule. Sed paris sexti quidam pars redit ad lacertum spatule et pars alia ad bascem. Et septimi pars vadit ad lacertum existens in bascech. Et alia pars diuiditur in cutem residui bascech. Et aliquid octauum paris transmittit in cutis brachii. Et extremitas sui redit ad lacertum brachii. Et par nonum exiit iter spondile octauum et nonum. Et illud est principium spondilium dorsum. Et diuidit vna suarum extremitatum in lacerto existens intus in costis. Et alia extremitas in lacerto dorsum. Et alia extremitas descendit ad spatula et extendit in ipsas. Et par decimum exiit iter spondiles nonum et decimum. Et pars vna ipsius vadit ad cutis bascech. Et residuum diuidit: et pars vna ipsius redit versus facies: et diuidit in lacerto existens in costis: et in lacerto iunctio supra pectus. Et alia diuidit in lacerto dorsum et spatule: et per hanc viam est exitus nervorum. Et diuisio ipsorum. et par vnum iter iuncturas duas versus ad complementum duodecimi paris donec exeant ad par complens viginti paria ex corpore spondilium que sunt decem et nouem. Et postea exeunt paria ex alchacini ex corpore totius ceruicis par vnum versus ad complementum quique partium: et pres ipsorum tendunt ad anteriora: et diuidunt in lacerto existens supra ventres: et alique diuidunt in lacerto existente supra lumbos: et miscentur in partibus tribus existentibus supra ipsam nervi descendentes a cerebri: et a partibus duobus existentibus sub istis tribus descendunt ab ipsis rami magni ad crus donec descendant extremitates pedis. Et demum oriuntur paria tria ab ossibus baggez ex vnoquoque foramine par vnum principium eorum est a spondili vigesimo quinto. Et demum exeunt paria tria ex ossibus caude nominati in arabico bascech. Et solus absque socio: generatio ipsius prima est inter os tertium ossis baggez. Et os primum ossis bascech. et caude: quod est os caude. Et post secundum istum ordinem inter duo spondilia par vnum versus ad finem trium partium. Et solus oritur ex fine caude: et ista sex paria. par primum miscetur cum paribus venientibus ad crura. Et residuum ipsorum diuiditur in lacertis anteriori et ventri: et vesice: et vulue: et pelliculis ventris. Et in partibus venientibus ab ossibus vmbilicali: et a lacertis venientibus vel orientibus ab ossibus baggez.

Ligamenta que sunt nominata in lingua arabica rebarbateius corpus est vel eorum medius inter corpus ossis et corpus musculi: eorum ortus est inter extremitates nodostatum osium.

Chorde que nominantur in arabico barbar: sunt medic inter ligamenta et nervos. Et eorum ortus seu natiuitas est ex nervo veniente ad lacertum: et a ligamento orto ab ossibus.

Et Cap.

De nervis nucbe.

M

A

Capitulum 10^m. Quod est de carne.
Arnis tres sunt spēs: vna ē caro mixta
cuz neruo z chorda z illa noiaf
lacet^r siue musculus: z illa est maior ps car-
nis toti^r corpis: z h̄ ero memorat^r i caplo mē
broz officialiū. **Secūda** spēs ē spēs carnis pure: z i hac
sūt multa ligamēta: z h̄ ē mior spēs corporis. **Tercia**
spēs ē carnis glandulose: z caro pura ē illa q̄ est in capite
mēbri. f. veretri: z illa q̄ est in loco occulto dorsi: z ex illa ē
caro existēs inter dentes. Sed caro noiatā glā dulosa est
caro testiculoz z māmillarū: z ex illa est ēt in radice lin-
gue: z ex illa est caro exiis in subscellis z in duob^r emun-
ctoris noiatis in arabico orbitaz: z q̄ ē post aures z i col-
lor: istius spēs est caro que est iter testina z neruos.

B

Sed de villis ero memoratus cuz ero reme-
moratus membra cōposita existētia in
tus in corpore: eo quia ille est locus conueniēs
rememorationis ipsorum ibi.

C

Spiritus duo sūt. l. spūs apparens in
corde: z spūs apparēz in ce-
rebro: spūs in epate nō apparēz viā sen-
sus. Et hec sunt verba dicta supra simplicia
membra q̄ sufficiētia esse vidēt^r in hoc loco:
z qui volūt amplius addere addāt. Et nūc redibo ad lo-
quēdū supra officialia mēbra: z incipiā a mēbro simplici
ri oium ipsoz: z istud est lacertus siue musculus.

D

Lacertus est corp^r cōpositū ex carne
rubea: z ligamētis: z neruo
ascēdētib^r supra ipz. Et ipz ē iduēs ossa liga-
tus ligaturis nascētib^r ab ossib^r: z istd est qm̄
neruus pūgiē supme extremitati ipz^r lacer-
ti. Tādē diuidit^r in ptes: z misceē extirare carnis lacert^r:
z germinat in osse posito sub lacerto ligaturā: z misceē cuz
neruo z carne: z demū ex oib^r istis exit corp^r vnu noiatuz
lacertus. Et qm̄ ptes nerui veniunt ad extremitatē inferio-
rē lacerti: tūc adunate sūt ptes nerui ad ptes ligamētōz
solū absq̄ alia amixtiōe carnis: z tādē exit ab istis corp^r
noiatuz chorda: z h̄ chorda tēdit donec iūgat^r extremitati
inferiori illi^r mēbri. Et oēs lacerti fm̄ itētiōez h̄al. exi-
tes in corp^r sūt. sz. **Et** vnu est q̄ h̄ corpa variant^r in
forma in q̄ritate: z i cōpōne: z qm̄ vtus ab istis germinat:
chorde in forma cōpōnis ipsoz: tādē variant^r in q̄ritate:
qm̄ aliq̄ sūt magni z aliq̄ pui. **Ad**agn^r ē sic lacert^r post
tus supra corā z pūis ē sic lacert^r postus supra oculum.
Et variatio ipsoz est in forma q̄ tales sūt ex lacertis
quoz caro ipsoz nō misceē cū neruo: z variatio ipsoz ē
in chordis oriētib^r ab ipz: qm̄ tales ex ipz sūt q̄ chov-
da oriē ex duob^r lacertis: z tales sunt a q̄b^r ambobus ab
vnoquoq̄ eoz oriūt^r chorde. z vel. z. h̄ est fm̄ q̄ pue-
nit eis. **Sz** variatiōez ipsoz ex pte oppōnis ipoz sūt
q̄ aliq̄ ipsoz oppositiōe sua est in directo mēbri z aliqui
nō. Et si debemus log in vnoquoq̄ lacerto lacerto z h̄:
h̄ba eēt pūia valde: nec essēt buic artū multū necia: h̄
est ad medicinādū p cibos z medicias. Sz chirurgicis. i.
pantib^r cū ferro magnū eēt inuamentuz. Et dico adbu-

B

F

G

H

G

q̄ post terminatiōez istarum reruz paruum lucrus cō-
sequeremur. Et ego narrabo de neruis quando ero locu-
tus inuamentum ipsorum in libro sanitatis.

Capitulum 16^m. Quod est de forma capitis.

Doma capitis nātis est rotūda babēa
aliquā planiciē in viroqz laterē:
ac si imagiatus fueris formā cereā rotūdā ēē
cōpressā in viroqz latere. Dīs itri fecus cō-
cavitates pūgiētes se adiuicē: z noiant^r cellu-
le cerebri: z sunt due exiēs in pte anteriori cerebri z vna
in medio: z alia in posteriori pte: z pte pūctionē istaruz
cellulaz. l. pti vnius cū altera: sunt corpora formata for-
mis talib^r vt sint pueniētes in aliquo tpe ad claudēdū
vel ad aperiedū. Et sunt cerebro due additiōez germia-
te a duab^r cellulis anteriorib^r silib^r duob^r capitib^r mā-
millaz: deriuātes vsqz ad os noiatuz colatorū: z istd est
os pforatū foraminib^r multis: sz nō p viā rectā sed obli-
quā: z locus istius in craneo est locus cui pūgiē extremitas
nāsi. Et ex pāniculis duob^r cerebri vnu ex istis est
fortis z grossius: z alius est subtilis. Subtilis cōiūctus est
cerebro z noiatuz est capitis secundina vel secunda: z assu-
milat^r secundine: q̄ in ipso sunt nerui z vene: ex q̄b^r nu-
triē cerebri: z ipse pūnuat cerebro in aliqb^r locis. Et pā-
niculus grossius pūgiē craneo: z ē cerebro cōiūgiē in ali-
quib^r locis. Et hic pāniculus fortis pforatus existit fora-
minibus multis in locis duob^r. Unus locus est in latere:
foraminis extremitatis nāsi: z noiatuz est colatorū: z al-
ter est pte osse existente in palato. Et istud silr est perso-
ratū z sub cerebro. **Et** sub pāniculo grosso est rbetis q̄
in arabico noiaf alagema q̄ ē ex arterijs ascēdētibus ca-
put. Sz nuche spōdilla ipaz coopiūt sic os cranei coope-
rit cerebri: z ipsa circūdat a duab^r pelliculis exētib^r a
duob^r pāniculis cerebri: z ex ipa oriē neruus q̄ ci pūgiē.

Capitulum 17^m. Quod est de forma oculorum.

Doma oculi cōposita est ex septē tuni-
cis z trib^r hūiorib^r. **Prima**
ipsaz ē q̄ pte craneū morat^r: ē tunica pan-
nosa: z ei^r oriē ē ex pāniculo grosso exiēte
in cerebro: z noiaf tunica fortis: z in arabico no-
minata ē aluocha alsalba. **Et** post ipsaz h̄sus pte exte-
riorē ē altera tunica pānosa. Et eius oriū est ex pāniculo
subtili exiēte in cerebro. Et noiaf scda vl scdina: z arabi-
ce almissima. **Et** post istā ē tunica rbetina: z oriē ei^r ē
ex aia musculi exētis a cerebro: z est pcauus. **Et** post
istā in medio ist^r pāniculi ē corp^r vnu molle z hūidū no-
minatū humor vitreus: z in arabico algegia. **Et** in me-
dio ist^r corpis ē corp^r vnu sphericū h̄ns aliquā latitudi-
nē siles grādinī in claritate z albedie: z h̄ hūiditas nomi-
nat^r grādinosa: z ē corp^r pfundatuz in humiditate vitrea
vsqz ad medietatē. **Et** post aliā medietatē exiēte h̄sus
partē exteriorē. Laeris ab hūiditate grādinosa ē vnu cor-
pus simile tele araneē: z illd est in vltimo claritatis z ter-
sionis: z noiatuz tela aranea: z in arabico baanteburbia.
Et post istā h̄sus pte exteriorē existit hūiditas vna si-
milis albugini oui: z noiaf hūior albugine. **Et** ascēdit
supra istā humiditatē h̄sus pte exteriorē corpus vnum
subtile asperū: noiatū in arabico maciuarū: h̄sus albugi-
nē ex pte exteriori. Et color ei^r variat^r in corporib^r: eo q̄
alicui est valde nigrus: z alicui minus: z alicui est coloris
calcedony. Et in medio h̄sus grādinosa est foramē vnu
q̄ q̄nqz dilatāf z q̄nqz stringit^r: vice vna post aliqz fm̄
q̄ puenit humiditati grādinose qm̄ est h̄ns lucē: qm̄ con-
stringit^r in magna luce: z dilatāf in parua. Et istd foramē
noiaf oculi pupilla: z hec tunica noiaf tunica pupillina.
Et post istā est coopertura vna corporis vni^r grossi. z
Col. Auer.

3^a d^o hūi^r
c. 15°.
h^o tunica.

2^a

3° humor.

2° humor

4^a

3° humor

5^a

6^a

Liber

I fortis: et clarus. coloris celestis: sicut celus: factus ad modum cornu albi: et noiata est tunica cornea: et color eius existit ad modum eius tunice que existit sub ea. Et ascendit supra istud corpus unum valde album noiatum punctuata: preterquam non cooperit locum nigredinis oculi: et istud noiata albedo oculi. Et eius ortus est ex pellicula que est versus os exterioris crani. Et ortus corne est ex tunica fortis: et ortus vne est ex secundina: et ortus arance est ex retina.

Cap. 18. Quod est de forma nasi.

Nasi sunt due vie diuidentes se in pres duas. Una earum derivatur ad extremitatem oris: et alia ascendit de super donec iungat ossi simili colatoxi quod compositus est versus duas adeptides anteriores pres cerebri filius capitibus mammillarum: et iste vie circumdatur ex vna pellicula grossa orta ex pellicula oris.

Cap. 19. Quod est de forma auris.

Auris est in osse petroso: et ideo noiata est in lingua arabica agariz: in ipso sunt vie oblique multe et tendunt taliter per viam totam donec iungant musculo quinto orto a cerebro a quo oritur pellicula exterioris supra os petrosus. Sed corpus chartilaginosum externus est auricula noiata: et istud est manifestum.

Cap. 20. Quod est de forma lingue.

Ingua est caro mollis et alba: involuta venis multis et pulvis in quo est sanguis: et sunt vene in ipsa et arterie et musculus in quantitate maiori ultra quo vult sue magnitudinem videtur pervenire et ipsa cooperitur pellicula oris. Et sub ista duo existunt officia iugentia usque ad carnem glandulosam ipsius que est posita sub radice ipsius.

Cap. 21. Quod est de extremitate oris.

Exremitas oris tendit usque ad istas vias. vna ex parte anteriori: et illa noiata cana pulmonis. Et alia posita est post ipsas ex parte cervicalis supra spodiilla colli: et hec noiata mery. Et per istam transit cibum et potus. Sed per viam cana pulmonis transeunt spiritus et iterum et exeunt per viam anbelitus: postquam est supra via ista cooptio unum ad cooptandum ipsas in hora deglutienti ut aliquid non possit subintrare de eo quod deglutitur: quia si aliquid subintrat incontinenter provocat tussis. Et ista preparata est in loco infirmo unum in quo est vox versus officium cana pulmonis: et istud infirmum est membrum nominatum epiglottis: et in arabico haugera: et ipsa est composita ex tribus chartilagibus composita pulchra pervenienti cere vocis: ideo ut sit edificata et fabricata ex istis tribus chartilagibus capogna vna vel fistula sitis capogne fistule. et flaboli. Et in pcuritate istius capogne est corpus filie lingue fistule: et in istis locis sunt lacerta multa vel secreta multa.

Cap. 22. Quod est de anatomia totius ventris.

Cias quod pcuritas totius ventris existit sub osse trachee usque ad os lumbi olulsa et in duas magnas partes: vna est superius cooperiens pulmonem et cor: et secunda est inferius cooperiens stomachum: et ista: et pariter splenem: et renes: et vulva: et vesica. Et diuiditur iste due concanitates membrum vno noiato diafragma: et istud diafragma incipit a capite pectoris tendens per diametrum inferius ad unum quodque duorum laterum donec derivet. xij. spodiilla nubes: et istud est diuidens iter superiora et inferiora. Demum pcuritas superior diuiditur in pres duas: et ille partes diuiditur vno medio quod transit per medium illarum partium donec iungat spodiilla nubes. Et hec pcuritas superior tota noiata pectus: et terminus ipsius est a superiori parte duorum trachee usque ad diafragma quod diuidit superiora ab inferioribus: et hec est forma pectoris.

Cap. 23. Quod est de anatomia pulmonis et canis eius.

Annas pulmonis incipit ab extremitate oris sic diximus: et quoniam descendit sub trachea diuiditur in duas partes. et quod ipsa ipsas videtur in plibus partibus: et circa ipsas edificata et fabri cata est caro pulmonis: et iterum edificata est ex omnibus istis canis diuisis: et venis existit sub ipsa caro plimosis: et caro edificata et fabricata circa ipsas est corpus plimosis: medietas vero plimosis est et pcuritas dextra: et medietas alia et pcuritate sinistra. Et cana. l. ipsa plimosis preparata est et composita ex chartilagibus foris annulorum: sed non sunt annuli completi: eo quod quantitate pres annulorum ipsorum extremitatibus suis iungunt pellicula vna tendens per viam rectam: et iungunt isti annuli filis villis et ligamentis multis. Sed isti annuli proprie sunt duri et chartilagiosi: et gibbositates istorum annulorum sunt versus preter exterioris corporis: et sunt palpitari manibus. Pellicula iungens annulos per viam rectam. Sed locus recte ipsorum dicitur mery. Et hoc est ac si imago naris fueris in corde tuo fistula vna vni canis: et ipsa sit in longitudine et pres. y. ite remaneat et per. y. ista in longitudine puncta sit glutie cum charta vna cum abas extremis: linea recta siue perpendiculari: tamen intelliges canem pulmonis per viam pervenientem et rectam.

Cap. 24. Quod est de anatomia cordis et forma eius.

Ingua in arabico noiata femiara: et est transversa eo quod acuitas cordis existit versus inferiora corporis: et radix versus superiora partem corporis. Et hec pellicula vna grossa circumdat ipsas: non pcurit tota versus radice. Et postquam est in medio pectoris: caput eius. scilicet acuitas tendit magis ad partem sinistram. Et arteria magna oritur ex ista parte. scilicet sinistra: ideo apparet pulsus maior ista parte: per ipsam imaginatur aliquid quod cor sit positum in ista parte. Et hec cor pcuritates duas magnas: vna ex parte dextra: alia ex parte sinistra: et versus radice sua est res vna filis chartilaginis: et ipsa est quasi fundamentum totius cordis: et a pcuritate dextra ad sinistram sunt vie: et a pcuritate dextra sunt officia duo. Unum ipsorum est officium vene pcurte epati quod oritur ab epate et haec a corde et Aristoteles. Et supra istud officium sunt pellicule tres apientes se seu dilatantes in hora introitus sanguinis in ipsas: et demum claudunt clausulae pervenienti. Et officium secundum est officium vene pcurges ex ista pcuritate in pulmonem: et vena vna quod non pulsatur eo quod tunica ipsa sunt grosse ad similitudinem arterie: et istud officium hec pelliculas apientes se est et non aliter: nunc ite ex adverso pellicularum alterius officii. Et a pcuritate pres sinistre sunt duo officia: vnum est officium arterie magne: et hec pelliculas tres apientes se intrinsecus versus preter exterioris. Et secundum est officium arterie pcurges se in pulmonem: et supra istud officium est pellicula vna apientes se itus et ex. Et habet cor additides duas filas auribus: vna ex parte dextra existit et altera in sinistra. Et pulmo est volatilis supra cor: et cor habet texturas multas variantes se in oppositione.

Cap. 25. Quod est de foris stomachi et mery.

Am diximus quod extremitate oris sunt vie due: vna est via aie. scilicet aeris ad pulmonem: et est via cibi et potus per mery. et hoc vocatur mery: et istud compositum est ex duabus tunicis: vna est exterior et est caro: et textura ipsa tendit in latitudinem. Et alia est interior et est nervosa. al. musculosa: et textura ipsa tendit in longitudinem: et aliquid ipsa tendit per diametrum: et ipsa posita est in posteriori parte supra spodiilla colli: et ipsa elongatur et descendit inferius donec transeat diafragma et ligatur est spodiilibus et villis ipsam ligantibus. Et quoniam transit diafragma dilatatur: et sit ex ipso stomachus et tendit aliquantulum versus preter sinistram. Et ideo os quod caput stomachi gessit in parte sinistra: et fundum in parte dextra: imago in corde tuo cucurbita vna rotunda brevem collum longum: cum ipsa iungatur.

A iungat collus aliud: et sic intelliges formā stōi et meri: nisi qd stōach⁹ existit a latere vñus deorsus aliquātilus long⁹ et vñū ex duob⁹ capitib⁹ ipsius stōi superi⁹ est meri: et in serius est pñ⁹ intestinoz: et noia⁹ portanarius: et in arabi co albebr: ipse. stōch⁹ est ligat⁹ spōdilib⁹: et cū aliq⁹ intestinoz foritib⁹ ligaturis sustinētib⁹ ipsum. Et corpus stomabi cōpositū est ex tribus tunicis: textura vñus tendit in longitudinē: et alia vadit per diametrū: illa est in trīsec⁹: et est illa tunica idest nervosa. al. musculosa: et exte rior est carnosā: et textura ipsius tēdit in latitudinē.

C Laplin 26^m. Quod est de forma intestinoz.

Intestina cōposita sunt ex duab⁹ tuni cis: et hñt texturā tenden tes in latitudinē solus et sup⁹ tunicā interiorē adest viscositas noia⁹ in arabico lasuen. iue sita ex ipa inuiscatōe siue viscositate a nā.

B Et oia intestina sunt sex: tria minuta: et sunt superiora: et tria grossa: et sunt inferiora: et pñ⁹ minutoz est intestinū pūctū fundo stōi noiatū duodenū. Et post ipz est intestinū noiatū ielunū: et ista duo sunt erecta in longitudie corpis: et orifi cia istoz pūgunt in epate plus alijs intestinis: et post ielunū est intestinū noiatū gracile: et ipz reuoluūt reuolutionib⁹ plurib⁹. Et latitudo istoz triuz intestinoz est ad modū vñ ad quātitatē latitudis portanarij. Et post ista est intestinū noiatū orbū: et istud intestinū est latū non hñs trāsitus nec iter: s; sile ē fīculo vel mar supio: et qd nō hñt vñus ois ideo p ipm intrat et exit qēqd itat et exit: et ipm est in pte dextra postū: et post istud ē intestinū noiatū colonz: icipit a pte dextra tendēs p latitudinē vētris ad pte sinistrā. Et post istud est intestinū rectū: et istud intestinū rectū hñt cōca nitatē amplaz in q cōadunant feces: sicut vñina in vesica coadunat: et sup orificiū istius est lacertus vñine.

C Laplin 27^m. Quod est de forma epatis.

Epatis positum ē in latere dextro costaz superiorz: ex costis superiorib⁹: et forma ipsius ē forma lunz: et hñs cōcauita tes in pte lateris stōi et additāmēta: et aliqb⁹ insunt quatuor: et aliqb⁹ qnq: et ipz ē coope riens supra latus dextrū stōm: et gibbositas ipsius ē vñus diaphragma: et est ligatū ligamētis cōiungētib⁹ se pellicule existēti supra ipsuz: et orif⁹ a cōcauitate ipsi⁹ epatis canale vñū noiatū ianua epatis: et forma ipz⁹ est forma vene: nisi ga est nō hñs sanguinē: et illud canale ē diuisus in ptes: et ille pres sunt ptes multe in quātitate multa: et veniunt ex ipsis. s. partib⁹ ptes multe ad fundū stōi: et ad intestinum noiatū duodenū: et multe ē ptes ad intestinū veniunt ielunū: et demū ad residū alioz intestinoz donec iungant⁹ intestino recto. Et istud canale qd est in porta epatis diui di ē etiaz in pib⁹ interiorib⁹ ipsius epatis ad ptes minu tas. s. ad venas capillares siles capillis. Et a pte gibbosita tis epatis apparet vena vna magna a qua oēs vene toti⁹ corporis exeunt: sicut diximus in anathomia venarum: et radix ipsius vene diuidit⁹ ab epate ad ptes minutas siles capillis: et obuiat in ptes diuisas a canali noiato porta: et nutrimentū chinofus intrat in epate per suā ianuaz: et in illis venis decoquit⁹ donec redeat ad sanguinē: et demum exit p illaz venā magnā exitez in sua gibbositate.

C Lapitulum 28^m. Quod est de forma splenis.

Splenis est longa: et positū ē in pte sinistra ligatū ligamentis cōiungētib⁹ pellicule existētib⁹ supra ipm: et est cōtinuatū stomacho ex vna parte: et ex alia parte costis posterioribus: et oriunt⁹ ab ipso conducta duo: vñum ex ipsis cōiungit⁹ ori stomachi: et aliud coniungitur in epate versus cōcauitatem.

C Lapitulum 29^m. Quod est de forma fellis.

Fellis positum est in epate: et habet vias duas: vna coniungitur in cōcauitate epatis: et alia ramificatur et coniungitur inferioribus in testinis et in fundo stomachi.

C Lap. 30^m. Qd est de forma et anatomia renum.

Renes positi sunt in latere duoz la terz spōdiliū nuce ppe epar et ren dexter ē in altiori loco rene sinistro: et vñū qd hñt colla duo: vñū ipsoz cōiungit⁹ in vena magna ascēdente a gibbositate epatis: et aliud descēdit ise rius donec cōiungat⁹ in vesica cōiunctione mirabili: et iste due vie. ista duo colla nominant⁹ in arabico alalbin.

C Laplin. 31^m. Quod est de forma vesice.

Vesice ē inter anū et ymbilicū: g lo cus ē noia⁹ in arabico ana: et cōpo sita ē ex duab⁹ tunicis: et in orificio sui ē lacert⁹ vñ: et vñina venit a renib⁹ ad ipsaz p vias noia tas albalbin: et iste due vie tendūt p diametrū: et vadūt ē p longū donec trāscāt ifra in vesicā: et orif⁹ ab ipsis corp⁹ vñū sile pellicule q apit vesicā et claudit eā ex pte renū: et istū est sine dubio vñ aliqd nō redeat de vñina ad renes.

C Lap. 32^m. Qd est de anatomia myrach et girbi.

Myrach qd etiā in arabico noia⁹ myrach: hñt sub lacerto exite in vestito sub vētre pelliculas vñā: et ē plana: et post istam est cooptozū: et post sunt intestina: et iuuamētū istū pellicule ē ad obuiādūz ne intestina sile cōmīscā: sile fit in egritū⁹ i arabico noia⁹ factot: et iuuamētū cooptozū ē ad calefaciēdū istia. et de istis ero locut⁹ largi⁹ i lib. sanitat.

C Lap. 33^m. Qd est de anatomia veretri et testiculoz.

Veretri ex osse ymbilicali corp⁹ nervosus: musculosus amplū: et mltiaz pcaui tatū: et sub ipo arterie multe et late vñra co q pueniret sue magnitū⁹: et istū corp⁹ ē veretrū et oriunt⁹ a pellicula vie due noiate i arabico albarbachū: et demū ramificat⁹ et gñat ex ipsis pellicula. s. bursa testicu loz et ē testiculi: et veniūt a latē interiori ex pte venariū ife riopz rami hñtes iuolu⁹ et liga⁹ mltia: et circūdant carne glāduloza alba: hñt testiculi vias duas: veniētes ab ipsis

C La. 34^m. Qd ē de anatho. māmilla.

Māmilla est cōposita ex arterijs: venis: et musculis: et est repleta carne glāduloza alba: et iste arterie et vene diuise sunt in māmillis in ptes multas minutas: et reuoluunt⁹ et torquent⁹ reuolutionib⁹ et torzionibus multis.

C Lap. 35^m. Quod est de anatomia vulue.

Vulua posita ē iter vesicā et intestinū rectū: s; ē superas vesicaz ex pte superiorz: et ligata ē ligaturis lentib⁹: et ipse sunt musculosos: et de facili possint exēdi et dilatari et coaduna ri et pstringi: hñt cameras duas iungētes in vno orificio: et qlibz istaz cameraz hñt loca cōcaua: et noia⁹ sunt i ara bico aluech: et ista sūt orificia venaz: vñ sanguis mēstru⁹ trāsit i vuluā. Et post illas. s. duas cameras sūt additōes q testiculi duo mulieris dicunt⁹ et sūt miores testiculis vi roz. Et id qd superat ex vulua durat vsq ad orificiū ipi⁹ qd noiatū est in arabico fereq: hñt additāmēta. pbiuentia ipm a frigore. Et orificiū vulue virgis ē crispū: et ex crīspi tudine illa oriunt⁹ vene minute hñtes pelliculas vñā cō textā duab⁹ texturis: vna tēdit i lōgitudinē: et illa ē mior: et altera vadit i latitudinē. Et qritas hui⁹ anathomie mē broz sufficiat bic: et si alig volunt plus addere addit.

C Explicit Liber primus. Colliget Auerroys qui fuit li ber de anatomia.

E

F

Vesica est cōposita ex duab⁹ tunicis. idē 19^m terij. c. 1. per hoc sane intellige istaz An. 15^m terij. c. 1.

G

H

CLapl³ p^m. Quod est de sanitate ⁊ de complexionē atq³ compositionē membrorū in vniuersali.

Diffinizione 1a

Unitas est bona dispositio in membris corporis humani: cum qua ipsius operatur operatione qua huius agere per sui naturam: patitur passionem quam habet pati. Et illa diffinitio est ex diffinitionibus per se notis. Et ideo quia membrorum secundum quod testificatur sensus sunt due species: consimiles

[illegible]

pitur forma specifica eaz: necesse est ex hoc qd vna ⁊ cal-
des cōplexio spālis sit equalis ⁊ exiens ab equantitate. Et
istud est aut in vna quatuor qualitatū aut i duob⁹: ⁊ quaz
possibile est cōpositio adinuicē. factuaz ⁊ passiuarum:
quaz vna non ḡdicat alteri. scilicet calida ⁊ hūida: frida ⁊ sicca:
aut calida ⁊ sicca: frigida ⁊ hūmida. ergo cōplexiones spāliū
paritius sunt de necessitate. i. x. equalis. ca. fri. sic. ⁊ bu. aut
ca. ⁊ bu. aut ca. ⁊ sic. aut fri. ⁊ bu. aut fri. ⁊ sic. ¶ Sed si iue-
niant ista. i. x. in corpore bois in fine simulantū finē extre-
mitatis elemētōz in mētura qualitātū. Istud aut nō pos-
set esse si nō esset possibile inuenire copus spāliū quūz
in quo mēsure elemētōz essent equales penitus in quā-
titate. Et vie speculationis multū necessarie sunt bic: tunc
apparet qd est impote esse h in quātitate paritius eoz. i. in
grauitate ⁊ leuitate. Ideo qd dominās sup corpora priūz
cōsimiliūz est aqua ⁊ terra: ideo bit coagulationē ⁊ firmi-
tudinē: ⁊ qūitates qd faciunt ipsa firmari ⁊ cōpleri sunt ille
que faciūt coctionē ⁊ digōnē: ⁊ ideo est approprātū gūia/
bilea: f. nāle ḡstatiōni priū agētis ⁊ calide: ⁊ pauētis bu. cū
gbus sit mixtio ⁊ coctio: ⁊ totū hoc est declaratum in 4°
membraoz: ⁊ ab illis regulis est pbatū qd cōplexiones non
sunt nisi gūqz soluz: vna scilicet equalis ⁊ quatuor inēqūa-
les. Et qd est impote duo corpora inuenire qd sint cōia in cali-
ditate qd vnu sit ficticiū aliū: sicut opinatur h. in puero ⁊
iuuene: ⁊ iam declarauimus istud in alio loco melius. Et
scias in summa qd mēsure quaz qūitatū actiuaz sumunt
a mēsuris duaz qūitatū passiuaz: eo qd forme pprie sūt
materias pprias sub eis. Et nos videmus si nos exire⁹
ab intētiōe publica multitudinis medicoz esset difficile
intelligē: ideo nos logmur qd hoc nimis. Et adhuc error
qui accideret ex h in hac arte est multū paru⁹: ⁊ ideo non
facimus hic nouū pceptū. Et est error: quē dixim⁹ de tēp-
rata cōplexione est paru⁹. ¶ Et ideo dicim⁹ qd est vep⁹. Abū
Hal. de eo qd dixit de cute vole manus. Et magis in ista
pala vel palma apud arabes ⁊ sonat pro extrema parte
palme. Abū digitos palmē: plus in ista que est sup ptez
que vocat forniculata. Et qū erit totuz h qd narrauim⁹:
tunc res cū qua operant ptes psmiles suas actiones: aut
patiunt⁹ suas passiones est de necessitate vna istaz nouē
cōplexōnz: siue sint ptes spāles alyz: siue nō. Et iō necim⁹
est scire nālem cōplexōne de istis nouē cōplexionib⁹ cuiuslibz
mēbroz: qd illa cōplexio est tēperata comparādo ipsam
actioni mēbri aut passioni eius. Et ista tēperantia est illa
que est dicta tēperantia spālis speciei: ipsa est illa com-
plexio quā opz pseruari in hac arte aut restaurari. ¶ Et
qd stabimus sup cōplexōnz cuiuslibet mēbroz: spāliū: tūc
stabimus sup cōplexiōne mēbroz: cōpositoz ex ipsis.
Et qūqz plus: ideo qd cōplexio quedaz est que appropi-
mēbro officiali inquit⁹ est officialis: quedaz est appropi-
priata est inquit⁹ est spāliū paritius: nō ex pte vnde ē offi-
cialis. Et qū nos stabimus ex hac parte super cōplexiōne
cuiuslibet mēbri mēbroz officialiūz: tunc poterimus
stare sup cōplexōne tēperatā appropriatāz toti corpōri:
ideo qd cōplexiōne nos non appropiazim⁹ nisi in h p est
inuenta mēbris officialib⁹ ex gbus est cōpositū: ⁊ ex mē-
bris officialibus: ⁊ ex parte spāliūz. Et est necesse vt scias
in primis qd ex mēbris vel corpōrib⁹ quedā sunt cōposi-
ta ex elemētis pma cōpositiōne: ⁊ quedam sunt cōposita
mediante pma cōpositiōne. ¶ Et mēbra spālia que sunt
partes aialis sunt bmoī speciei: ideo qd nō generant nisi
ex sanguie solummodo. ⁊ sanguis generat ex cibus ⁊ potib⁹.
Et scias qd sperma nō est ex reb⁹ que sunt pars mēbri:
aut simplex aut aliqd aliud mēbroz: sicut declaratum
est in naturali philoſophia. Et ego faciā longiorē sermo-
nem in tractatu de inuamēto mēbroz. ¶ Nec est meli⁹

Sch

Idé 4me
théorème.

tion. 45

Lô, magn

Idē infra
4" 13 7" 00"
12 13 curat

...ing

theorice
et vide

qō nēpū al.

Q

Contra medida

b.9.
Tres hñores
... ..

anguis

Secundus

50

A cholera: cholera: et flegma: sunt elementa membrorum similia per viam sem qua est sanguis. Ideo quod res que generantur plus quam ex vna re non complentur: nisi quando miscentur ille res adinueniuntur: et faciunt vnum corpus: sicut est squingibin: quod fit ex coniunctione mellis cum aceto et aqua: quorum quodlibet stabat per se in actu. Et in vultu non inueniuntur melan cholera nec cholera in actu que miscantur cum sanguine ad hoc ut sint postea pars membrorum. Sed cholera et melia sunt in corpore hominis ex certis iuuamentis: que nos festina mus declarare. Sed flegma est materia remota: ideo quod ex ipso non generantur membra nisi quando sit sanguis. Et due cholere non sunt materie membrorum nec proprie nec remote: ideo quia est impossibile ipsas conueniri in sanguine: sed ipse sunt in eo in potentia: ga quando corrumpunt multoties conuertitur ad eas. Et non fecit eos errare in vni nisi locus consequens: ideo quod viderunt quod elementa non inueniuntur in composito ex eis nisi in potentia: cum dixerunt hoc. Sed non conuertitur quod res que inueniuntur in alia re in potentia sit eius elementum: sed sanguis est yle transibile vel mutabile ad alias res per accides non sicut est yle ciborum istorum per accides: sed sicut vita est yle mortis. Et ideo non dicitur quod flegma sit elementum vini: sed dicitur quod vinus est completus existentibus separatis istis ab eo: ideo quia sunt eius superfluitates separate ab eo quando digeruntur: ita sunt vere due cholere cum sanguine: eo quod quodlibet generabile habet aliquam superfluitatem que separatur ab ipso tempore digestionis.

C Cap. 2^m. Quod est de complexionibus membrorum similia.

E postquam est declaratum istud: reuertemur ad ordinem nostrum ad enarrandum complexionem quorumlibet membrorum similia: et ab illo procedemus ad cognitionem eorum actionum et passionum: et dicemus quod ossa apparet ex suo esse: quod frigiditas et siccitas dominat super ea: et similes chartilagine: et pilis: et chordis: et ligamentis: et nervis: et venter: et puniculis: eo quod calor ea coxit: et frigiditas congelauit: et ideo mollificat ea calor aut ossifoluit. Et ista qualitas est in vno eorum plus quam in alio. Et videtur quod siccior omnibus sit pilis: post illud os: et post illud chartilago: et post ligamentum: et post illud puniculus: et post illas venas: et post illas sunt vene pulsantes: et post illas nervus vel musculus. Sed supfluitas frigiditatis eorum est ista: quod pilis est frigidior omnibus: post illum ossa: et post illa chartilago: et post illam ligamentum: et post illud puniculus: et post illum laceratus: et post illas vene pulsantes et non pulsantes. Et ista membra. scilicet. non appropriant frigiditati nisi propter hoc quod frigiditas est illa que complet ea: et dominat in eis: non quod ipsa sunt puata calore: sicut ipsa sunt appropriata siccitati: ideo quod siccitas est illa que complet ea: et dominat in eis: non quod sint priuata humiditate: quod mixtio et digestio stant super humiditatem: et calor qui est in istis est in specie specierum accidens. Sed membra super que dominat calor et humor sunt caro: sanguis: et spiritus. Sed calidius omnibus est spiritus: et post illum est sanguis: et post illud caro. Et per istam eandem viam incedunt humiditates: ideo quod spiritus est de genere aeris: et aer est humidior aqua sicut declaratum est in naturali philosophia. Sed inter membra frigida et humida in primis est adeps: et post illud est pinguedo. et post illas cerebrum. scilicet. suba medullaris: et humiditates incedunt secundum hanc viam. Et hic est pelagus in quo aliqui multum habent nauigare si tempus adesset. Et in alijs nostris libris iam locuti sumus plene. Sed multum recordare: et caue ne obliuiscaris quod dictum est supra. Et de necessitate est quod sint gradus virtutum actiuarum super vnam et eandem complexionem secundum comparationem graduum

virtutum passiuarum et non intendas post consilium ignoratum in hoc: conueniens est medico recipere complexionem istorum membrorum a naturali.

C Capitulo 3^m. Quod est de complexionibus membrorum officialium.

Nunc incipiemus a complexionibus membrorum officialium: postquam diximus de complexionibus similia. Et dicimus quod cor postquam est compositum ex puniculis et ligamentis et nervis est de necessitate calidum propter multum spiritum existentem in eo: et propter sanguinem existentem in eo: et etiam propter partem carnosam quam habet: et stat in corpore ad similitudinem vnius clibani ignis in domo. Sed si est siccus sicut dicitur medicis: aut temperatus: aut declinans ad humiditatem: hoc est speculandum. Sed mihi videtur quod est declinans ad humiditatem propter spiritum existentem in eo. Sed illud quod videtur ex epate ex sua essentia est quod sit calidum et humidum. Propterea quia maior pars suarum partium est carnosae: sanguinea: et etiam ad ipsum transmittuntur multe arterie. Et hic multa sunt inquirenda: et quia medico non pertinent: ideo dimittamus. Et cerebrum est frigidius: ideo quod maior pars suarum partium est substantia medullaris: et nervosa: et similis butiro. Et natura medulle que est in ipso est diuersa a natura medulle que est in ossibus: quia tu vides quod non est in eo pars pinguis: aut vinctuosa: et quando coquitur ad ignem ingrossatur et desiccatur: ideo quod pars aquosa que est in eo resoluatur propter calorem: et remanet pars terrestris. Et quoadmodum diximus de cerebro: eodem modo diximus de nucha. Sed splen et renes ipsa etiam sunt de membris calidis et humidis: quia renes sunt in splene in gradu propter grossitatem sanguinis qui stat in splene: sicut splen est in hoc gradu siccior inferior epate.

C Capitulo 4^m. Quod est de complexionibus temperatis et de distemperatis totius corporis.

E postquam est declaratum in complexionibus membrorum officialium et conueniens ab isto possumus cognoscere quod est temperata complexio totius corporis. Quia si inueniuntur ista membra proportionata super istas complexionibus: ipsum est temperate complexionis penitus: et inueniuntur in eo iste proprietates et illa signa que dicit Galenus inueniuntur in temperata complexionibus. Et manifestum est quod ista temperata non dicitur nisi in comparatione omnium partium totius corporis: ideo quia impossibile est istis membris similibus existentibus eis a sua complexionibus naturalibus in vna qualitate: aut in pluribus quod non superueniat permutatio aut corruptio per istum exitum. Et iste exitus habet multas causas: aut propter climam: aut propter ylem: aut propter agens: aut propter mutationem quatuor etatium: eo quod puer est calidus et humidus: et iuuenis calidus et siccus: et senex est frigidus et siccus. et hoc manifestum est ex eorum operationibus: et ex propinquitate et longitudine generationis. Et etiam masculi complexio est calidior et siccior complexionibus femine. Et hoc manifestum est ex operationibus eorum. Et aliquid permittantur complexionibus propter exercitia. Et propter cibos: et propter omnia extrinseca. Et sicut potest esse ista permutatio in similibus: ita potest esse in officialibus. Et post hoc in totalitate totius corporis concordantibus nobis ipsa omnia adinueniuntur. Et postquam est possibile esse hoc. Et est iam ostensum quod exitus complexionum exeunt ad octo species apud medicos: nunc res propter quas operatur membrum suas actiones: et patitur suas passionem aut totum corpus. sunt noue species apud medicos: vna temperata: et illa est naturalis: et octo sunt distemperate: eo quod corpus cui dicitur caliditas in membris: et siccitas appropriatur caliditati et siccitati: sic in reli

et per nucha et splen et renes ipsa etiam sunt de membris calidis et humidis: quia renes sunt in splene in gradu propter grossitatem sanguinis qui stat in splene: sicut splen est in hoc gradu siccior inferior epate.

H Compositio masculi calidior et siccior complexionibus femine. id est prius huiusmodi. et hoc complexionibus. ita liget oppositas auctoritates et dicitur morbus ad id. c. 103. et in libro de victu ratione. c. 215. et Galenus. 2° de spiritibus. c. 25. et pericula afforismorum rabbi Moysi.

Coplexione
dilemperate
sunt in quoz.
idē sup. c. p.

I quis speciebus. Et hoc modo intellige qd species cōplonis sanitatis sunt nouem. Et temperata cōcat cum ambabus speciebus membrorum: saluo qd ipsa est in simplicibus pmo in substantia: et in compositis secundario et per accidens. Et ideo quia medici appropriant cōplexiones distēperatas qualitati actiue et passiue. cōueniēs est appropriare cōplexione totius corporis istis duabus qualitatibus solum: et ppter hoc sunt fm rationem cōplexiones distēperate solum quatuor.

Capitulum 5^m. Quod est de sanitate membrorum officialium et eius speciebus.

K

Et postq̃ partium ppter eaz cōplonem temperatā quā habent pprā: et in substantia conseruata: et per accidens membrorum officialium et totius corporis. Modo redeamus ad declarandū sanitatē membrorum officialium subalter inquantū est officiale et species eius. Et dicimus qd membrum officialis: ideo qd sunt cōposita apparet ex eoz eē qd non operantur suas actiones et patiuntur suas passiones: nisi qm sunt in sua qualitate et in qualitate quantitatis: inquantū ipsa est quantitas: et in positione sua fm modum nalem: et in cōtinuatione partium suarum: et in cōtiguatione terminorum eoz in coniunctione sua: et separatione: et in qualitate coniunctionis et separationis eoz: et situs eoz: et ordinationis.

Et qdaz sunt qui opinant qd istud intret in genere positionis: sed si vocat positio hoc nō est nisi ppter equiuocationē. Sed qualitas eoz est qd sit forma eoz naturalis: et qd cōcauitates eoz et vte sint fm formas nalem in eoz largitate et stricatura: et qd sint eoz superficies in lenitate et asperitate fm modum nales. Sed quantitas est in tempore qm inuenit barum partium numerus nalis: et eodem modo in suis mensuris.

Sed modus eoz in coniunctione est etiam modus ille naturalis: sicut cōiunctio partium membrorum officialium: pars parti: et separatio eoz: pars a parte: et qualitas cōiunctionis et separationis intrat in B.

Et cōtinuatio: et cōtiguatio: et terminatio: et separatio: et cōiunctio manifesta sunt. Sed cōtinuatio plus cōuenit in membro cōsimili qm in officiali: et parum et magnus in esse in genere mensure: et est appropriatū quantitati cōtinue: sicut est satis vel multum et parū appropriatū quantitati discrete. Et quis mensura in hoc qd appropriatur sit cōuenientius appropriare eaz membro cōsimili qm officiali: ideo qd officiale nō est super mensurā suam nalem: nisi qm est quodlibet cōsimili ex qbus est cōpositū super mensurā suam naturalem. Sed positio naturalis que est in membro hoc est vt sint eoz partes opposite membrorum manifestis sicut consuetudo est membri positū: istud erit locus membri naturalis in corpore: sicut est epatis et stomachi: et sic in alijs est intelligendum: et ita est modus iste in positione partis membri in seipso: pars parti. Sed qd dicimus qd erit modus ipsius ex cōiunctione eoz partium suis partibus est modus naturalis: hoc existit in positione: et cōpositione. prima que generalis est omnibus membrorum corporis: sicut est cōmunicatio omnium membrorum principalium: eo qd non cōplerent eoz operationes nisi cum eis. et etiam hoc est inuentū in membro cū membrorum: sicut cōmunicatio stomachi cum cerebro in operatione sua que est appetitus. Et sicut est in partibus vnus et eiusdem membri officialis cum parte que dominat plus in operatione illius rei: sicut est cōmunicatio omnium partium oculi ad crystallinam humiditatem. Sed sunt gradus: al. genus coniunctionis et separationis: et eoz qualitatum: quia sunt ex membris que separata sunt absq̃ ligaturis: sicut sunt digiti. Et eoz sunt qd associantur ligaturis vel adeptio-

M

nibus: quorum partes intrant partes: et eoz sunt quorum coniunctiones sunt nodatiles: et hoc modo potest esse qd mouetur membrum quod est pars coniunctionis ipsius situs. Sicut est planta manus que est pars coniunctionis brachii qd est nominatū in arabico scabatz: ipsa planta coniuncta est ligaturis et adeptionibus: et cum hoc est coniunctio nodatilis. Iste sunt species dispositionum que quando sunt in membris officialibus: tunc habent agere suas actiones naturales: et pati suas passiones: siue illas quas habet ab utilitate: al. a necessitate: siue illas quas habent a nobilitate. Et a capitulis anatomie que ordinata sunt per multos alios auctores poteris scire istas res prolixius: et propter hoc non est mea intentio prolongare me in eis. Et si tu vidisti libros Gal. et libros aliorum medicorum qui sunt fm suam opinionem: et videbis istum: tunc cognosces qd illud quod diximus in diuisione specierum sanitatis est multum melius et verius qm illud qd dixit homo quez scis. Et istud melius nō poteris cognoscere si tu nō studueris in naturalibus scientijs: quia opz qd tu teneas de via philosophorum plus qd de via medicorum: et iste liber nō est factus pro illo qui incipit tantummodo legere.

Capitulum 6^m. Qd est de sanitate aliquantulum in membris consimilibus.

Et modo incipimus dicere: ideo qd inuenimus de complexione sanitatis appropriatis membris consimilibus que sunt in fine temperatē fm se: et quasdam que exeunt a temperatā: sed exitus per quez non prouenit lesio sensibilis in actione aut in passione. Et similis est in membris officialibus: et tunc inuenimus ibi qualitates temperatā: et quantitates temperatā: et positionem temperatā: et cōmunicationē temperatā. Et ista est bona dispositio super quā visus fuit Gal. demonstrare in tractatu habitudinis bonarum qui eam voluerit addere in isto libro non reputo malum. Ideo species sanitatum que sunt in officialibus membris sunt apud medicos octo: quatuor temperate: et quatuor distemperate: aut augmentate. Sed quantum genus specierum vel generum dispositionum quidam sunt qui opinantur qd est vnum in quo cōmunicant membra consimilia et officialia: et illa est forma coniunctionis nostre. Ideo qd coniunctio est duobus modis sicut scis vna est coniunctio nodatilis: alia est cōiunctio verarum: vera est appropriata magis consimili: et alia plus officiali. Sed cōiunctio vera illa est consimilius: et debet numerari in habitudine sanitatis eoz.

Amodo declarauimus omnes species habitudinis sanitatum membrorum consimilium et officialium: cōmunes siue proprias. Et declarauimus est in omnibus per quez modum est eorum cōmunicatio. Et fuit necesse illi declarationi: ideo qd operatio cōplexionis temperate membri officialis non est vna et eadem operatio cum illa consimili: ideo quia est consimilibus propria et in substantia: et officialibus secundaria: et per accidens et alij medici nō subtilitati fuerunt in faciēdo hanc diuisionem.

Capitulum 7^m. Quod est de actionibus et passionibus et de virtutibus membrorum.

Modo volumus tractare de actionibus et passionibus proprijs in quolibet membro: et iste intentiones et cognitiones sanitatis stant loco causarum finalium: et ille de quibus bacterius loquuti sumus stant loco causarum formalium et materialium: et hic est ponendum vnum principium naturale. Et dicimus iam esse ostensum in naturali philosophia qd quodlibet corpus est cōpositum ex materia et forma: et qd materia non est inuenta nisi ppter

formalium et materialium: et hic est ponendum vnum principium naturale. Et dicimus iam esse ostensum in naturali philosophia qd quodlibet corpus est cōpositum ex materia et forma: et qd materia non est inuenta nisi ppter

membra similia multa p. 30^m

Secundus

SI

A formam: ppter hoc collectus ex materia & forma. sens naturale non est nisi ppter operationes suas ppter in ipso. Ideo dicitur Aristoteles quod natura non facit aliquid in vanum. Et sicut inuenitur istud in rebus artificialibus. X. g. q. ligna navis non sunt inuenta nisi ppter formam navis: & figuram suam: & est inuentum collectum ex his ambobus. ppter operationem navis. Ina uigire in aqua. ergo de necessitate est inuenire in membris bois res que sit etiam hoc modo. I. q. sit in eis res stans loco materię: res stans loco forme: & res tercia. actio & passio: que res ipsa crit finis collecti eorum. Et dicitur hic est necesse inquirere in primis que sit illa res in membris que stat loco forme: que loco materię: & postea veniemus ad declarandum actionem & passionem cuiuslibet eorum. Et dicimus quod membra pssilia apparent: ut in pluribus eorum quod sunt loco materie compositi. Quia ossa manuum & ligamenta: & chorde: & nervi: & caro: & cutis apparere ex eorum esse quod non sunt inuenta: nisi ppter formam manus: & forma manus que est composita ex illis non est inuenta nisi ppter actiones & passiones: quibus ipsa appropriata. I. q. manus non possit extendi nec haberi: nec colligere: nec facere alias suas operationes nisi ppter hoc: quod est composita. Et quis membra pssilia non sunt inuenta nisi ppter composita: in huiusmodi eorum per se operationem propriam que manifestat plus in composito. I. q. manus non habet firmitudinem ad sustinendum res nisi ppter ossa & non habet posse plicare se nisi ppter carnes: & ppter nervos: & alia filia. Ergo postquam dicimus quod membra pssilia non sunt inuenta nisi ppter composita: necesse est nobis videre si hic est aliqua res ppter quam sit inuentum compositum & collectum ex eo cum qua complaceat operatio compositi. Et dicimus quod actiones & passiones naturales membrorum non sunt nisi ppter calorem inatum in ipsis ppter calorem compositum: qui est in membris pssilibus. Et hoc est demonstratum per sciam demonstrationem. Et cogniti per experientiam a nobis: quod inuenitur in corde unum corpus vaporosum calidum in fine quod mittit ab eo ad omnia membra per vias arteriarum: & ita operatur in cerebro. Et postquam sic est coniunctum hinc quod omnes actiones & passiones non sunt nisi per calorem intrinsecum: sicut est declaratum in naturali philosophia: declarabitur adhuc in isto libro. g. membra non faciunt suas operationes nisi cum formis eorum compositionalibus: & tunc eo quod accidit eis de isto calore: & coniunctum in membro de istis duobus caloribus supradictis istud est sua forma: cum qua agit & patitur. Et ab hinc potest cognoscere operationem cordis super omnia alia membra: quia tu vides quod ipsius sufficiens est ex se: & alia indigent eo. Et sicut cerebrum est in huiusmodi modum super membra in quibus dicitur. g. membra simplicia non fuerunt inuenta nisi ppter composita: & composita sunt inuenta ppter istum calorem qui est missus a corde: & iste calor stat in eis loco forme: & per istam collectionem sunt actiones & passiones que sunt proprie in quolibet membro. Sed si sufficit iste calor in faciendo hoc: aut sine hoc est alia virtus stans isti calori loco forme. ista non est res quas medicus habet ingredi: sed dimissa nobis. Et dicimus breuiter quod hic sunt alie virtutes ppter formas compositas que vocantur aie. Et istud est conveniens anticipare in paucis nobis antequam tractemus de actionibus & passionibus cuiuslibet membrorum: & narrare quot sunt ille species: & postea revertamur ad ingrediendum rem cui appropriata quilibet membrorum: & istud erit quod cognoverimus in primis virtutes a quibus veniunt operationes. Et scias quod genera operationum sunt notiora quo ad nos quam virtutes: & virtutes apud hominem notiores. & ideo dicimus quod philosophi & medici qui speculantur in operationibus: dicunt quod virtutes que sunt in homine sunt tres: aut virtus naturalis: aut vitalis: aut animalis. Virtutes naturales apud eos sunt cum quibus sit nutrimentum: augmentum: & generatio. Et virtutes vitales apud eos sunt virtutes pulsantes que sunt in corde: & sunt dilatare & restringere inspirando & respirando: & virtus motiva

que est in corde que vocatur electiva per quam movetur animal ad appetendum rem vel fugiendum ab ea. Et virtutes animales apud eos sunt quatuor virtutes sensuum. I. tactus: & gustus: & odoratus: & auditus: & visus: & est virtus motiva in loco: & virtus imaginativa: & estimativa: & cogitativa: & conservativa: & reminiscibilis: ista est qua philosophi sunt medici in dividendo virtutes aie: & quis non sit conveniens pariter tibi potest nocere in hac arte. Sed conveniens omnino est illa que sit secundum motum naturales. Ideo quod manifestum est quod iste operationes non possunt appropriari quatuor qualitatibus solis: sed etiam virtutibus additis super eas que vocantur aie. Et postquam investigati sunt super istas operationes que vocantur aie: dicunt quod quedam sunt operationes que appropriantur plantis: que habent tres virtutes supradictas. I. nutritivam: & post illas crescitivam: ista est finis nutritivus: post illas generativam: ista est quasi finis crescitiva. Et est declaratum ibi quod ipse sunt aie: ideo quia sunt organice: & quia non sunt virtutes naturales: quod si ipsi non appellaverunt eas naturales nisi largo modo: istud esset veritas: si ipsi crederent quod ipsa esset anima secundum relationem: aut secundum operationem. Sed si ipsi credunt quod ipsa in sui essentia sit virtus propria solum: istud est error: & signat super operationes eorum quod ita est: quod nos videmus quod habet in uno suorum librorum assimilant ipsas adamantes: & veniunt ad dividendum eas. Sed virtus pulsativa est de necessitate cibativa virtus: & divisiua: & princeps: quia cum ipsa cor dat calorem res alijs membris: est sicut servus virtuti principali cibative: quia cum ipsa conservat. Et ideo non est conveniens ponere illam unam virtutem per se ab alijs virtutibus: ideo quia est ista virtus aie nutritiva: sicut alie virtutes. v. scilicet virtutes: sicut attractiva: retentiva: & digestiva: & expulsiua: & discretiva: quibus virtus pulsativa appropriat plus vite ppter multum calorem qui est cum ea. Et quidam sunt qui appellant plantam in ista virtute bayquam. I. vegetativam. Et forsitan medici non vocaverunt istam virtutem eucationis vitales: nisi ppter hoc quod appropriatur plus vite: quia sit de genere nutritive sicut diximus. Sed eorum divisio per quam dividunt virtutes animales ad sensus: & ad virtutem motivam in loco: & imaginativam: & rationalem: & conservativam: & remissibilem est omnino vera: salvo quod virtus motiva in loco non est aliud plus quam eleosioia. I. virtus motiva voluntarie: quasi concordat cum ea imaginatio & pssilius: & ita est declaratum in libro de anima. Et ipsi numerant virtutem motivam voluntarie in numero vitalium. Et ponunt motivam in loco aliam speciem: & istud non est conveniens: quia non est nisi virtus nutritiva: & crescitiva: & sensitiva: & generativa: & imaginativa: & appetitiva: & rationalis: & motiva: & lactativa ex istis: sicut est estimatio: aut cogitativa: & conservativa: & reminiscibilis. Et iam est hic dictum quod virtus rationalis est magis spiritualis quam imaginativa: quia perfectio virtutis rationalis est apprehensio rerum universalium: sicut potest intelligi a philosopho in 3° particula prime summe philosophorum: & in primo posteriorum: quia intelligat contrarium circa finem primi libri philosophorum. Et qui debet necesse solvere ista dubia regrat in locis illis. Et quia res viles que sunt apprehensiones virtutis rationalis habent particularia: necesse est invenire in homine virtutem que apprehendat essentiam illorum particularium contentorum sub vlibus: & virtutem aliam recordantem ista particularia que sunt comprehensa a virtute propria eorum apprehensionem. Et ideo quia ista virtus apprehensiva particularium non apprehendit ea nisi habitudinibus imaginatis: fuerunt de necessitate tres virtutes. I. estimativa: que apprehendit essentiam particularium: & reminiscibilis impressionis estimative. Et imaginativa a qua apprehendit estimativa suam impressionem: sicut servus virtutis rationalis: ideo quia servus parat servito ea que sunt sibi necessaria: aut studet in aliquo rebus appropriata servito. Et manifestum est quod virtus imaginativa parat virtuti rationali ea que non sunt apprehensa: sicut est manifestum quod due apprehensiones. I. estimativa: & conservativa

E Quing. vna/tes animales ite/riores: s. infra de mente: p. 114. p. 115. p. 116. p. 117. p. 118. p. 119. p. 120. p. 121. p. 122. p. 123. p. 124. p. 125. p. 126. p. 127. p. 128. p. 129. p. 130. p. 131. p. 132. p. 133. p. 134. p. 135. p. 136. p. 137. p. 138. p. 139. p. 140. p. 141. p. 142. p. 143. p. 144. p. 145. p. 146. p. 147. p. 148. p. 149. p. 150. p. 151. p. 152. p. 153. p. 154. p. 155. p. 156. p. 157. p. 158. p. 159. p. 160. p. 161. p. 162. p. 163. p. 164. p. 165. p. 166. p. 167. p. 168. p. 169. p. 170. p. 171. p. 172. p. 173. p. 174. p. 175. p. 176. p. 177. p. 178. p. 179. p. 180. p. 181. p. 182. p. 183. p. 184. p. 185. p. 186. p. 187. p. 188. p. 189. p. 190. p. 191. p. 192. p. 193. p. 194. p. 195. p. 196. p. 197. p. 198. p. 199. p. 200. p. 201. p. 202. p. 203. p. 204. p. 205. p. 206. p. 207. p. 208. p. 209. p. 210. p. 211. p. 212. p. 213. p. 214. p. 215. p. 216. p. 217. p. 218. p. 219. p. 220. p. 221. p. 222. p. 223. p. 224. p. 225. p. 226. p. 227. p. 228. p. 229. p. 230. p. 231. p. 232. p. 233. p. 234. p. 235. p. 236. p. 237. p. 238. p. 239. p. 240. p. 241. p. 242. p. 243. p. 244. p. 245. p. 246. p. 247. p. 248. p. 249. p. 250. p. 251. p. 252. p. 253. p. 254. p. 255. p. 256. p. 257. p. 258. p. 259. p. 260. p. 261. p. 262. p. 263. p. 264. p. 265. p. 266. p. 267. p. 268. p. 269. p. 270. p. 271. p. 272. p. 273. p. 274. p. 275. p. 276. p. 277. p. 278. p. 279. p. 280. p. 281. p. 282. p. 283. p. 284. p. 285. p. 286. p. 287. p. 288. p. 289. p. 290. p. 291. p. 292. p. 293. p. 294. p. 295. p. 296. p. 297. p. 298. p. 299. p. 300. p. 301. p. 302. p. 303. p. 304. p. 305. p. 306. p. 307. p. 308. p. 309. p. 310. p. 311. p. 312. p. 313. p. 314. p. 315. p. 316. p. 317. p. 318. p. 319. p. 320. p. 321. p. 322. p. 323. p. 324. p. 325. p. 326. p. 327. p. 328. p. 329. p. 330. p. 331. p. 332. p. 333. p. 334. p. 335. p. 336. p. 337. p. 338. p. 339. p. 340. p. 341. p. 342. p. 343. p. 344. p. 345. p. 346. p. 347. p. 348. p. 349. p. 350. p. 351. p. 352. p. 353. p. 354. p. 355. p. 356. p. 357. p. 358. p. 359. p. 360. p. 361. p. 362. p. 363. p. 364. p. 365. p. 366. p. 367. p. 368. p. 369. p. 370. p. 371. p. 372. p. 373. p. 374. p. 375. p. 376. p. 377. p. 378. p. 379. p. 380. p. 381. p. 382. p. 383. p. 384. p. 385. p. 386. p. 387. p. 388. p. 389. p. 390. p. 391. p. 392. p. 393. p. 394. p. 395. p. 396. p. 397. p. 398. p. 399. p. 400. p. 401. p. 402. p. 403. p. 404. p. 405. p. 406. p. 407. p. 408. p. 409. p. 410. p. 411. p. 412. p. 413. p. 414. p. 415. p. 416. p. 417. p. 418. p. 419. p. 420. p. 421. p. 422. p. 423. p. 424. p. 425. p. 426. p. 427. p. 428. p. 429. p. 430. p. 431. p. 432. p. 433. p. 434. p. 435. p. 436. p. 437. p. 438. p. 439. p. 440. p. 441. p. 442. p. 443. p. 444. p. 445. p. 446. p. 447. p. 448. p. 449. p. 450. p. 451. p. 452. p. 453. p. 454. p. 455. p. 456. p. 457. p. 458. p. 459. p. 460. p. 461. p. 462. p. 463. p. 464. p. 465. p. 466. p. 467. p. 468. p. 469. p. 470. p. 471. p. 472. p. 473. p. 474. p. 475. p. 476. p. 477. p. 478. p. 479. p. 480. p. 481. p. 482. p. 483. p. 484. p. 485. p. 486. p. 487. p. 488. p. 489. p. 490. p. 491. p. 492. p. 493. p. 494. p. 495. p. 496. p. 497. p. 498. p. 499. p. 500. p. 501. p. 502. p. 503. p. 504. p. 505. p. 506. p. 507. p. 508. p. 509. p. 510. p. 511. p. 512. p. 513. p. 514. p. 515. p. 516. p. 517. p. 518. p. 519. p. 520. p. 521. p. 522. p. 523. p. 524. p. 525. p. 526. p. 527. p. 528. p. 529. p. 530. p. 531. p. 532. p. 533. p. 534. p. 535. p. 536. p. 537. p. 538. p. 539. p. 540. p. 541. p. 542. p. 543. p. 544. p. 545. p. 546. p. 547. p. 548. p. 549. p. 550. p. 551. p. 552. p. 553. p. 554. p. 555. p. 556. p. 557. p. 558. p. 559. p. 560. p. 561. p. 562. p. 563. p. 564. p. 565. p. 566. p. 567. p. 568. p. 569. p. 570. p. 571. p. 572. p. 573. p. 574. p. 575. p. 576. p. 577. p. 578. p. 579. p. 580. p. 581. p. 582. p. 583. p. 584. p. 585. p. 586. p. 587. p. 588. p. 589. p. 590. p. 591. p. 592. p. 593. p. 594. p. 595. p. 596. p. 597. p. 598. p. 599. p. 600. p. 601. p. 602. p. 603. p. 604. p. 605. p. 606. p. 607. p. 608. p. 609. p. 610. p. 611. p. 612. p. 613. p. 614. p. 615. p. 616. p. 617. p. 618. p. 619. p. 620. p. 621. p. 622. p. 623. p. 624. p. 625. p. 626. p. 627. p. 628. p. 629. p. 630. p. 631. p. 632. p. 633. p. 634. p. 635. p. 636. p. 637. p. 638. p. 639. p. 640. p. 641. p. 642. p. 643. p. 644. p. 645. p. 646. p. 647. p. 648. p. 649. p. 650. p. 651. p. 652. p. 653. p. 654. p. 655. p. 656. p. 657. p. 658. p. 659. p. 660. p. 661. p. 662. p. 663. p. 664. p. 665. p. 666. p. 667. p. 668. p. 669. p. 670. p. 671. p. 672. p. 673. p. 674. p. 675. p. 676. p. 677. p. 678. p. 679. p. 680. p. 681. p. 682. p. 683. p. 684. p. 685. p. 686. p. 687. p. 688. p. 689. p. 690. p. 691. p. 692. p. 693. p. 694. p. 695. p. 696. p. 697. p. 698. p. 699. p. 700. p. 701. p. 702. p. 703. p. 704. p. 705. p. 706. p. 707. p. 708. p. 709. p. 710. p. 711. p. 712. p. 713. p. 714. p. 715. p. 716. p. 717. p. 718. p. 719. p. 720. p. 721. p. 722. p. 723. p. 724. p. 725. p. 726. p. 727. p. 728. p. 729. p. 730. p. 731. p. 732. p. 733. p. 734. p. 735. p. 736. p. 737. p. 738. p. 739. p. 740. p. 741. p. 742. p. 743. p. 744. p. 745. p. 746. p. 747. p. 748. p. 749. p. 750. p. 751. p. 752. p. 753. p. 754. p. 755. p. 756. p. 757. p. 758. p. 759. p. 760. p. 761. p. 762. p. 763. p. 764. p. 765. p. 766. p. 767. p. 768. p. 769. p. 770. p. 771. p. 772. p. 773. p. 774. p. 775. p. 776. p. 777. p. 778. p. 779. p. 780. p. 781. p. 782. p. 783. p. 784. p. 785. p. 786. p. 787. p. 788. p. 789. p. 790. p. 791. p. 792. p. 793. p. 794. p. 795. p. 796. p. 797. p. 798. p. 799. p. 800. p. 801. p. 802. p. 803. p. 804. p. 805. p. 806. p. 807. p. 808. p. 809. p. 810. p. 811. p. 812. p. 813. p. 814. p. 815. p. 816. p. 817. p. 818. p. 819. p. 820. p. 821. p. 822. p. 823. p. 824. p. 825. p. 826. p. 827. p. 828. p. 829. p. 830. p. 831. p. 832. p. 833. p. 834. p. 835. p. 836. p. 837. p. 838. p. 839. p. 840. p. 841. p. 842. p. 843. p. 844. p. 845. p. 846. p. 847. p. 848. p. 849. p. 850. p. 851. p. 852. p. 853. p. 854. p. 855. p. 856. p. 857. p. 858. p. 859. p. 860. p. 861. p. 862. p. 863. p. 864. p. 865. p. 866. p. 867. p. 868. p. 869. p. 870. p. 871. p. 872. p. 873. p. 874. p. 875. p. 876. p. 877. p. 878. p. 879. p. 880. p. 881. p. 882. p. 883. p. 884. p. 885. p. 886. p. 887. p. 888. p. 889. p. 890. p. 891. p. 892. p. 893. p. 894. p. 895. p. 896. p. 897. p. 898. p. 899. p. 900. p. 901. p. 902. p. 903. p. 904. p. 905. p. 906. p. 907. p. 908. p. 909. p. 910. p. 911. p. 912. p. 913. p. 914. p. 915. p. 916. p. 917. p. 918. p. 919. p. 920. p. 921. p. 922. p. 923. p. 924. p. 925. p. 926. p. 927. p. 928. p. 929. p. 930. p. 931. p. 932. p. 933. p. 934. p. 935. p. 936. p. 937. p. 938. p. 939. p. 940. p. 941. p. 942. p. 943. p. 944. p. 945. p. 946. p. 947. p. 948. p. 949. p. 950. p. 951. p. 952. p. 953. p. 954. p. 955. p. 956. p. 957. p. 958. p. 959. p. 960. p. 961. p. 962. p. 963. p. 964. p. 965. p. 966. p. 967. p. 968. p. 969. p. 970. p. 971. p. 972. p. 973. p. 974. p. 975. p. 976. p. 977. p. 978. p. 979. p. 980. p. 981. p. 982. p. 983. p. 984. p. 985. p. 986. p. 987. p. 988. p. 989. p. 990. p. 991. p. 992. p. 993. p. 994. p. 995. p. 996. p. 997. p. 998. p. 999. p. 1000.

F Contra medicos.

Tangit gal. in fin. p. 101. l. 1. s. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 6

I natia appropian apprebensioi vntis ronalis: qñ re-
mouent res vles a vtute ronalis: r virt^u reminiscibilis fa-
cit recordari essentie picularis: r cognoscit illā virt^u estu-
matina: r tūc iuenit virt^u imagiatiua bitudines illi^u essen-
tie picularis q̄ est recordata a reminiscibili r cognita ab
estimatiua. Et qñ imagiatiua iaz venit sup suā bitudinē
tūc virt^u ronalis reducit ad se illud qd erat pūatū ab ea.
ḡ iste tres vtutes ex hac pte sunt ministrātes vtuti ronalis:
r ministrās est lactās ecce: q̄ sūt lactātes ex hac pte sicut
dictū ē. Et ista xba sunt oimittēda h̄ fm q̄ stant: r re-
cuperāda a nālī: q̄uis nō sit necessariū arti medicorū sci-
re hoc: nisi p modū electionis melioramēti. Sed ē suffi-
ciēs medico in istis reb^u cognoscere cōplones cui appo-
pziat vnaqueqz istaz virtutū pseruādo ipsaz si esset pns.
Et restaurādo ipsaz si esset depdita: ideo qz sufficiēs ē ei
in hac arte venire a cognitiōe forte cōplonalis: ad formā
spūales: sicut est sufficiēs ei venire a cognitiōe materie ad
cognitionem quatuor humoz r membrorū.

K Cap. 8^m. Qd est de iuuamētis mēbroz cōsimiliuz.

Sed cum quicūqz res sup locū suū possit
festū q̄ oia mēbra nō sunt inuēta: nisi pp has
vtutes: r iste vtutes pp has suas actiōes. ḡ nō
est inuēti in corpe aliqd mēbroz: nisi ppter
aliquā actionē istaz virtutū: aut passionē eaz. Ideo ē no-
bis necēz ingreere actiōes r passiones mēbroz: r cōplo-
nez cui appropiant: r cognoscētes illud cognoscimus sa-
nitates cuiuslibet mēbri p suas finales cās pūctas in hac
arte: id qz iaz cognouim^u eā p cām māles r formales. Sz
cām efficiētes nō est necē nobis h̄ narrare. id qz iaz est se-
parata: saluo si ibi esset res q̄ staret loco efficiēti in statu
pseruātē. Et incipim^u a iuuamēto mēbroz simpliciu:
r dicem^u qz res quā dixim^u que est necia p aliā est duob^u
modis: vnus est vt sit essentia pme necia essentie vltime:
sicut fuit intēio essentie pssiliuz necia pp intēionē essen-
tie officialiuz. Alius est vt nō sit est necitate. sed est qz
meliora sunt duo q̄ vnū: r significat nobilitatē in agēre r
paritē: sicut oculus q̄ nō est inuēti^u nisi pp necessitatē
videndi: sz nā duplauit eos pp melioramētū duplatiōis:
sicut nos declarare debemus. Sed nos nō recordabi-
mur istoz iuuamentoz nisi illius qd erit magis necium.
De mēbris simplicib^u qdaz sunt ossa r filia ipsi: sicut
chartilaginez: r yngues: qdā sunt nerui: lacerti: ligamēta:
pānicli: chorde: cerebrū: r ossa sua: r nucha: r caro: r sepū:
r bis filia: r pili: r cutis: r sanguis: r flegma: r chola: r me-
lācholia: r spūs. Sed ossiū maius iuuamētū ipsoz est
ad fortificādū r stabiiliēdū: r in sūma ipsa sunt sic funda-
mētū toti corpi. Et iuuamētū scōz est ad defendēdū r
abscōdendū: sic ossa capis: r ossa pectoris. Sz multitudo
eoz in corpe fuit pp mōt^u picularē: r multos: qz manns
nō possēt moueri p se: nisi esset discontinuata ab ossē bra-
chy cū ptinguitate amboz ossiuz. Iman^u r brachy: r ita est
in q̄libz mēbroz nodatiliū mobiliū discontinuatoz. Iuna-
mētūz tertiū est: vt possit fieri resolo supfluitatū vaporoz
saz: sicut sunt cōmissure q̄ sunt in ossē capitis. Et pōt esse
qz sunt r alia iuuamenta: id qz si eueniret aliq̄ lesio alicui
ossiuz: nō trāsiret ad aliud os alteri^u mēbri: qz discōtinua-
tūz est ab illo. Itē fuit necessitas multoz ossiuz pp diuer-
sitate figure eoz: r q̄litas fm illud pp qd ordinata sunt:
r ppter paruitatē r magnitudinē eoz. Sed diuersitas in
paruitate r magnitudine est sicut ossa parua que sunt in
digitis: r ossa cruris r coxe. Sed diuersitas in figura: est
sicut os qd de necessitate bz esse forte r graue fuit factum
durū: r clausum: r illud in quo fuit intēio vt esset leue:
fuit factū durū r perforatū in qualitate: r illud qd bz de

necessitate esse coniunctū cū carne fuit factū tenerū: sicut
chartilaginez r filia. r ista iuuamēta sunt nota per se: r hō
pōt cognoscere maiorē ptez per seipsum: vel ab eo qui ali
quātulū studuerit i cognoscēdo. Sed yngues fuerūt
facte pp duo iuuamēta: vnū qd est cōer: est pp pseruatiō-
nem extremitatū digitoz: sicut ponit ferrūz in postremo
baste lancee. Scōm est pp sustētamētūz carnis digiti qñ
capit aliqd. Et istud iuuamētū est magis ppiū in yngui-
bus manū q̄ in ynguib^u pedum. Sed pmi iuuamētūz
cōicat homini r alijs aialibus. In iuuamētis neruo-
z cadunt multa dubia Hal. sentit qz iuuamētūz eoz est ad
serēdūz sensum r motū voluntariū oibus mēbris. Sed
qd apparet a snia Ari. est qz nō sit factus neru^u nisi ad tē-
perādūz calozē intrinsecū: ad hoc vt det virtutē sentiēdi.
Et hoc opīo sequitur plus iuuamēto cerebri. Sed si est
infirm^u motus voluntariū in hoc cadit speculatio. Et pser-
uatio Hal. qz sensus r motus sint a neruis est: eo qz remo-
to neruo remouet^u sensus r motus: r hoc nō est per viam
demonstratiuā. Et iaz disputauim^u hoc in libris logicali-
bus. Sed apparet qz iuuamētūz nerui est de gñe iuuamē-
ti cerebri: r apparet manifeste qz nascant^u ab eo r qz non
sint fixi in eo: sicut dixit Hal. Et ligamētūz iuuamētū
r chordez ad motū voluntariū est apparēs ad oculum.
Et pāniculi fuerūt facti pp abscōdere r defendere: r et
vt sustineat mēbra que sunt suspēla: r retineat ea q̄uis h̄
iuuamētū sit magis ppiū ligamētis. Et iuuamētū pāni-
culi positi supra ventrē est de specie bui^u iuuamētū: eo qz
pbiat intestina egredi de ppijs locis sicut accidit her-
niosis. Sed venarū due sunt ptes: vna est arterie que
portant spūm r sanguinē a corde: r iste sine dubio fuerūt
facte ppter h̄z fuerūt ramificate r partite p totū corpe:
ad serēdūz rem istā: aut spūm soluz: aut spūm r sanguinē
simul. Alia est nō pulsantis in gb^u nō est spūs sensibi-
liter: nisi nos induceret ad hoc vnū dictū sile dicto qd di-
cit. h̄ in epate: qz dicit qz est fons spūs nālīs: quez dixim^u.
nō esse nisi pp virtutē nutritiā. Sed qz appet ex iua-
mento istaz venaz est: qz facte sunt ad diuidendū san-
guinē coctū in epate per alia mēbra: r ppterea fuerūt ra-
mificate sicut arterie. Dic scire dbes qz Ari. vult qz ci-
bus r nutrimentū oīuz mēbroz fiat ex duob^u sanguinib^u
mixtis isimul: r sanguis q̄ est in venis nō pulsantib^u r in
epate est sicut mā sanguinī misso per arterias cordis: r
sanguis arteriaz est sicut forma sanguinis: r est qz dat
eidez cōplēmētūz r coctionē: r facit ipm cibū. ppinquus
actui. Et Hal. sentit qz sanguis q̄ puenit ab epate p venas
ad mēbra est cib^u ppinquus per se. Et pbatio gdez pbi
in hoc est h̄: qz sanguis vt ē sanguis est pueniē vt sit cib^u
mēbris: r oē qd nutriti debet euenire mēbris: r duo san-
guines vt sit cib^u mēbris veniūt eis. ḡ mēbra debent nu-
triri ex eis. Et ppterea qz vnus eoz est crudus r alter
coctus: crudus cōueniētiōr est vt appropietur materie r
coctus forme. ḡ debet esse cōparatio cocti ad crudūz sicut
forme ad mās: r hoc ē declaratū bene in libro de aialib^u.
Et ex h̄bis Hal. apparet qz idē asserit qz mēbra superiora
cibant^u a sanguine arteriali: qñ precipit incidī arterias in
passione emigranea: r in epilentia pueniēte. r vtiqz ego
scirem qd pbiat eū credere qz iste sanguis arterialis nō
nutrit alias ptes corporis. Sed cerebri medulle sunt
due spēs. vna est q̄ stat i olla capitis: r istud sine dubio ē
yle. I mā spūs cū quo fuit sensus. Sz medulla q̄ est in ossi-
bus est supfluitas cibi eoz. Et ossa solida nō hnt medul-
laz: qz nō sunt pforata. Et nomē medulle dī equiuoce ad
banc medullaz: r ad eā que est in olla: r nō noiamus eaz
medullaz: nisi qz sic a vulgo nominat^u. Sed medulla que
est in ossib^u est supfluitas penit^u: r hec est suba tēperata.

A
Nā nuche ē
de nā cerebri
ide ē de ali.
c. 7. p. 10. vi
de Conclia,
dia. 25.

C Sed nā nuche est de nā cerebri: et inuamēta eoz sunt eade: et adhuc exponā dīas q̄ est iter ea q̄ narrabo inuamēta mēbroz officialiū. **C** Sed carnis due sunt spēs sic dictus est: Arist. dicit sup̄ has duas: q̄ sunt inlra sensus tact: p̄pē stātia cū co: sic stat oculus cū visu: et demōstrat h̄ q̄ sensus simplex nō inueniē nisi a corpe simpliciter: q̄ neru⁹ est seruitor carnis in hac apprehensione ad tēperā: dūz spūs sensus: q̄ mittit a corde. et ista fundamēta necē ē vt medic⁹ a nobis recipiat: et nos dicim⁹ de sensu et motu: q̄ vna ex reb⁹ a q̄ est eoz pmanētia sūt cerebri et nerui. **C** Sed vna spēs carnis quā Sal. vocat musculosam est vnu ex mēbris officialib⁹: et in illo ē virtus p̄m motoris. **P**ropterea q̄ istud est illud q̄ mouet ex se p̄ hāc virtutē: et nō mouet p̄ aliud mēbrū q̄ ipm moueat: q̄ si per aliud moueret: h̄ duceret nos ad inueniēdūz corpe aliud q̄ mouebit ex se. Alias res duceret in inlra: q̄ nullū corpe mouet nisi moueat. Et est necē q̄ res quiescat apud p̄mū q̄ mouet a motore immobiliz: h̄ pbatū est in nālū phia. Et h̄ spēs carnis apud Sal. est inlra mor⁹ localis: et loq̄mur de ea q̄ loq̄mur d̄ mēbris officialib⁹. **C** Sed caro spongiola igitur et subascellaz ē scā pp̄ expulsiōē sup̄fluitatūz. Et nō est multū longinquū ad credēdūz: q̄ multa ex carne nō sit scā nisi ad iplendū loca vacua: et ad defendēdūz. Et in summa istud ē simplex mēbrū in quo cōicant oīa aialia: sicut cor est mēbrū officiale in q̄ cōicant oīa aialia. **C** Et sanguis manifestū est q̄ nō fuit fact⁹ nisi pp̄ vnam duaz rerū: aut pp̄ dādūz nutrimentū sic sanguis qui est in epate: et in venis q̄ opinant medicī vt nascant ab epate: aut vt sit vehiculū spūs. et calozis: et iste ē sanguis arterialis. **C** Slegma est sanguis idigest⁹: et p̄pterea d̄z dicit sup̄fluitas sanguinea: h̄ est sup̄fluitas diminuta vt sit sanguis: nō sup̄fluitas: cui⁹ separatiōe a sanguie remaneat sanguis cōplet⁹ sic a chola et melia. Si ita est: cōflatis fuit in corpe de necitate: h̄ est q̄ ipse est cibū cōuertit. nisi ex eo generent sup̄fluitates flatice. Et p̄t ē cū h̄ q̄ sūt in ipso alia inuamēta: q̄ humectat mēbra: et adaptat ea ad cibādūz: et q̄ si ē sic cib⁹ p̄parat eis: q̄ cib⁹ tradat eis. **C** D̄z melia et chola sunt p̄ et p̄ se in corpe pp̄ necitate: q̄ cib⁹ chilosus q̄ vadit d̄ stō ad ep̄ nō possit digerere: nec cō sanguis: nisi separant ab eo iste due sup̄fluitates: sic multū nō p̄t esse vnum: nisi separant ab eo due sup̄fluitates: vna grossa et terrefacta: et alia subtilis: p̄pterea ordinant nā eis p̄pā mēbra: et nō fecit sic flatū: q̄ iste due sup̄fluitates non bnt aptitudinē vt possit esse ex eis aliq̄ ps mēbrū aliq̄ mō: q̄ in flate bnt p̄t ē. Et app̄t etiā cū h̄ q̄ nā nō preparauit istas: vt eēt inlra seruies virtuti nutritiue p̄ viā electionis boni: q̄ bursa sellis h̄z vnu meatū ramificatus: q̄ aduenit itestinis supiorib⁹ et p̄tib⁹ in finis stō: et in aliq̄ boibus tāgit stōm: et facit idē op⁹ q̄ facit in itestinis: q̄ bursa sellis mādāt p̄ hūc meatū itestinis p̄t cholere: q̄ moueat ea ad expellēdūz sup̄fluitates: et facit q̄si absterfionē. Et silt splen h̄z vnu meatū q̄ tāgit os stō: et mittit ei p̄t paruas melie ad pūgēdūz illud: et ad mouēdū appetitū cibit: q̄ ista opatio puenit a reb⁹ acetosis: et mltā xiba dicta sūt in alijs libris: s̄ nō expectes ex me vt laborē ad narrādūm ea. **C** Sepi vilitas in corpe fuit: vt calefaceret: sic q̄rbū diafragma. Et sepū est sup̄fluitas sanguis cocti a q̄ cibata sunt mēbra. Et p̄ h̄ q̄ est in corpe tēperate signat mas gna sanitatē: q̄ signat sup̄fluitatē nutritiue q̄ nō inueniē in corpe signat q̄ nō est bona digestio: q̄ nō ē sup̄fluitas q̄ venit a bona digōne: h̄ est calida et būida. Et necessarius illud ē ad iplēdūz vacuitates et mēbroz: sed q̄ multiplicat in corpe signat sup̄fluitatē malaz disipōne: q̄ multū tūdo mae nutritiue q̄ est sanguis ē cōuersa in sepi: et tunc infrigidant mēbra et moziunt: q̄ in hac sup̄fluitate nō ē

sensus et p̄dunt mēbra sensibilia q̄ multiplicatur sup̄ ea. **C** Piloz capius: sup̄cilioz: et palpebray: inuamētiū est vt defendant: h̄ est manifestū. Quia videm⁹ q̄ pili capitis defendūt cerebri a frigore: et calore: et sup̄cilioz et palpebray adiunāt ad defendēdū oculos a reb⁹ extrinsecis. Sed pili subascellaz: et peduz: et multi alij q̄ sūt sup̄fluitate corpe: q̄ apparet ex eis plus ē ex necitate mae: eo q̄ gūat pilus ab vno vapore sumoso adusto fm Sal: et hoc indiget speculatiōe: q̄ vt q̄ pilus sit corpe extēdibile: sic: et tale ē sup̄fluitas cibi sicut: q̄ nimis cogit: durat in illo admixtione pinguedinis. q̄ nō est ille vapor cuius sit aggregatio prius supra p̄t. S̄ ē corpe cōtinuū fortis cōtinuationis: extēdibile: crescit in longitudine. Et mihi vt q̄ nā adducit istum vaporē: vt sit mae pilis: ad h̄ vt pilus trabat illaz malaz mae ex corpe ad mūdicāduz ipm p̄ h̄: sicut in vides q̄ silt artificiali faciūt laboratores terrē: qui q̄ volunt vt ipsa fructificet: seminat semia q̄ bnt attrahere partē terrestrez adustā. et p̄ hūc modū p̄t ē vt sit inuamētiūz corpe. **C** Sed cutis vt esse p̄t p̄t defendere: et abscōdere: et stat foris sicut sunt cooperture mēbris iternis. Et spūs sunt p̄pina inlra virtutis regitiue corpe: et sic dicēdū est q̄ ministrat a quatuor virtutib⁹: aut q̄q̄: hoc est attractiua: retentiua: digestiua: et expulsiua: et dicit retentiua. Et adhuc est inuēta alia virtus: que cōicat toti corpe: q̄ regitiua nūcipat: et que sit: et vnde sit multa dicenda sunt: et postea disputabimus: et quicqd sit ab alia est: p̄pterea priuatio eius est subita mors necessario. **C** Caplin 9^m. Quod est de inuamētiū mēbroz officialiū: que sunt instrumenta virtutis nutritiue.

Cōra Sal.

F
Cūis virtutis

Quings sunt virtutes nutritiue. idem 3^a humo. ca. 16. et ca. 17. quē. in fine. opp. 2°. tra. 2°. c. 6°.

DE POSTQ̄ narrauim⁹ inuamēta mēbroz simplicia: narrādū est inuamētiū mēbroz officialiū: et vniuscuiusq̄ p̄is ipoz. Et h̄ faciem⁹ breuiter ex p̄is calib⁹ in q̄b⁹ plonādi sunt sermones illis q̄ nobis sunt files. Et eligem⁹ ex his q̄ manifestū ē: et q̄ opinat cō magis neciū in hac arte: et icipiem⁹ a mēbris q̄ sūt inlra virtutis nutritiue: q̄ bec ē virt⁹ necia p̄ma nō esset: p̄pterea fuit corruptio suaz operationū mors. **C** Et dicim⁹ h̄z q̄ testificant sensus mēbra dīpō sita ad faciēdas opatiōes istī virtutis sūt stōch⁹: et sui ministri: sic os: et inlra ei⁹: et yofagus: et post h̄ itestiar: ep̄: et venter: et splen: et faculus sellis: et vesica. **C** Primū inuamētiūz oris est masticatio cibi: et p̄pterea fuerūt postī dētes: vt faciāt ad h̄ pueniēs p̄paramētiū: dētes q̄dē anteriores: vt incidant: maxillares: vt frāgant: molares vt molant. Et scias q̄ in ore ē aliquātula digō: et h̄ quē tu scis appellat eā alio noie. **C** Yofagus est meat⁹ per quē trāsit cib⁹ ab ore ad os stōch⁹: et opatio sua nō est nisi in duab⁹ virtutib⁹: que sunt lactantes virtutē nutritiua: h̄ est attractiua et expulsiua: q̄ est necē attrahere ab ore: et expellere ad stōm: et q̄ ista opatio perdit⁹: morit⁹ homo fame. Et inlra seruiciens nature in his duabus opatiōib⁹: necesse est vt varetur. **C** Et apparet per anatomiaz q̄ yofagus est cōpositus ex duab⁹ tunicis: vna que est fm latitudinē: et alia que est fm longitudinē: et ista que p̄cedit h̄z longitudinē q̄ colligit: et constringit: et alcēdit ad epiglottum: tunc fit attractio: et illa que vadit in latitudine facit expulsiōem q̄ aggregat: et amplectit cibum: sicut vola manus aggregat se super res humidaz: et constringendo eas expellit. **C** Manifestum est q̄ stomach⁹ est locus d̄ gōnis missi cibi eidem ab ore: cōuertendo illum in kilum: q̄ non p̄t conuētere ipsum in sanguinē. Et hoc apparet ab eo: q̄ ministri sui in hoc opere sunt quatuor virtutes particulares supradicte. Sed digestio est magis manifesta in tunica carnosa: p̄pterea calorem qui est in ea plus: et p̄pterea

G

H

C
Nā nuche ē
de nā cerebri
ide ē de ali.
c. 7. p. 10. vi
de Conclia,
dia. 25.

A
Nā nuche ē
de nā cerebri
ide ē de ali.
c. 7. p. 10. vi
de Conclia,
dia. 25.

D
Nā nuche ē
de nā cerebri
ide ē de ali.
c. 7. p. 10. vi
de Conclia,
dia. 25.

illud quod et aduenit ex arterijs: et venis: que et adducit calorem: et est suppositus epatitica qd ipm calefacit: qd epar est ei circa postum a latere dextro: et splen ei ei circa postum in latere sinistrio: qd dicitur. ¶ Sed attractio cibi quaz facit bisofagus: et meri fit p tunica villosz longitudinalli: et adiuuat ipsz in h qd ei in eo d tunica diametrali angulari. ¶ Et retentio ex expulsio sunt p tunica que pcedit p latitudinē: id qz qñ recipit cibū illa tunica aggregat sup ipm ab oi pte quouqz cōplet digestio: digione scā aggregat oēs lue ptes supiores sup ea: et p mūr ea iserit: h ē expulsiō p hāc tunica q vadit p latitudinē: et b duas opatiōes contrarias: h est expulsiō inferi: qñ est scā digestio: vel sup per: p vomitū. ¶ Sed opatio virtutis discretiue non est multū manifesta in stō: nisi dicerem: q stōch? nutritur ex chilo. qre desideraret cibū: et aggregaret sup ipsum: qd sit in eo. Et opio affirmat h: q si nō dicerem: q stōchbus nutritur ex chilo. quare desideraret cibū: et aggregaret sup ipsum: et cessaret fames qñ comedim? Et si pgrat q vnuz mēbrū seruiat alteri: scilicet p obliuioni: nō tradit? recipit nutrimentū: et vilitate ex eo. Et accidit vt aliqui ex nostris focys dubitēt ex h: qz mēbra ex chilo nō debent nutriri: nisi postq̄ fueris fuerit in sanguine: et nō ē adub cōuersus in sanguinē in stō. ¶ Ergo dicam: q stōch? nutrit ab eo ex modica re: q plus assimilat q̄ alitū q̄ quantitatē: et testificat ex h q subito gescit fames: cū comedim? sicut subito gescit fies cū bibim? ¶ Et adub nō ē in cō: vniens q in eo sit aliq̄ p subtilis q nutrita cito p aliquā humiditate: q̄uis nō sit sanguinea: qz tu vides multa aialia q nutritur: s; nō hēant sanguinē. Et digestio fit in eo p calitatem: et humiditatem pmo: et scōario fit p aggregationes quā facit stōch? sup cibū: et qz ipm amplectit. Et ppterca tūc qstō stōch? in aialib? est grossior: et durior: tāto fortior digestio fiet: B appet in stōchis volucru. Et ppterca volucru qdaz antiquoz q digō fiat pp pstrictiones aggregationis. Et opinant q stōchi volucru pñnt stō: sic sunt stōchi gallinarū: et p dūcū: qz h mēbrū nō fuit positū in eis durum: et forte nisi ppterca: nō habēt dentes molares. ¶ Sed iestina ē et vidēt cē in ista nutrimentū: q ipsa nō fuerit scā pncipalē nisi vt trāseat p ea digestus cibū in stō p foramē qd appellat porta. ppterca cū facta ē digestio in stō aperit locus ille: et mittitur cib? ad iestina: et interz epar trahit ab illis succositatē chili per venas que attingūt istud: et qñ cōpleuerit opatiōes tūc expellūt iestina supfluitas inferius: et illa est supfluitas siccā: q̄ vrilas iestinoz est bina. prima qz sūt via p quā cib? vadit ab illis ad epar. Scōda pp expulsiōnes supfluitatis siccę. Et vir? in illis manifestior est expulsiō. Et ppterca fuerunt ambe sue tunice eūtes p latitudinē. Sed vir? attractiua nō est māsella in eis: ppterca nō habuerūt tunica vnā in longitudine: et ipsi ē vir? digestiua: qz eoz cōplo est ppinq̄ cōploni sube stōchi. S; illa iestina nō habuerunt multā reuolūtiōē nisi vt moraret in eis cib? donec epar traxisset ab eis qd neciūz erat. Et ppterca dicit Ari. q aialia bñtia pauca reuolūtiōē in iestinis sunt guldōa. Et habuerūt duas tunicas vt essent fortia: qz sunt via supfluitatis: et ē qz opatio virtutis expulsiue in h est fortior. ¶ Manifestū est in epate q est imutariūz cibi ad querendū ipm in sanguine: et postea mittit ipm ad oia mēbra: et pp dñationē quaz facit sup oia mēbra nutritiua opina: bñt Sal. q esset penit? in virtute nutritiua pnceps: et ipse nesciuit q postremū nutrimentūz est in corde: in eo pma vir? nutritiua est pnceps. Et appet de h mēbro q habet quāz virtutes dicitas h est digestiua: qñ facit sanguinē: et tentiua: pte digione: attractiua qñ trahit cibūz ab intestinis: discretiua qñ diuidit et cognoscit tres supfluitates: boc

est supfluitas aquosa quā trahit: renes: cholericā quā tra-
hit: bursā fellis: meliā quā trahit splen: Et iueniri virtutes
expulsiuas affine virtuti attractiue magnū dubiū est: z bī-
nō est locus fve solonis: At debes scire qd iste quorū vir-
tes aut gñs nō sunt separate abinuelcē: s; sunt sicut multi-
operari sup vñ opus: s; sunt virtutes que sūt sicut instrū-
mēti virtuti que facit nutrimentū: facit ei cū istis quatuor
virtutib⁹ in quolibet mēbro: z ille in toto corpe date sunt
ppter necessitatē vñus virtutis intrinsece que est in vñorū
quorū mēbro: bec est virt⁹ nutritiua pncipalis. ¶ De in-
ceps ptēplandus est si ista pncipalis virt⁹ est ppta in h
mēbro ad h vt sit ipm solū pnceps mēbroz istius virt⁹
tis: aut illic est aliud mēbrū qd sit pnceps ad ipm in hoc
opere: sup h est aliud necesse disputare. Et dicimus iam
appet per hoc qd declarati est in nālī pbīa: qd ista virt⁹
nō facit nisi vñā partē mēbi nutriti: qd mēbra sunt cō-
posita ex elemētis: qd cōpositū ex elemētis nō est cōpo-
sitū nisi per modū tēperatiē cōplexionis: z cōplo fit per
modū decoctionis: tē decoctio per modū calozis: ergo
necesse est qd infirm istius virtutis sit pncipiū foris calozis:
qz nō est vñā inter illā rem qd est nobis necessariā ad
esse pñs vt esse totius: s; ita est qd de necessitate esse caloz
est in epar: in alijs infirm nutritiue. Et si ita est sicut di-
cit. h. qd nō lucrata sint alia mēbra que hñt hāc virtutem
istū calozē cū quo agunt suas opatiōes nisi a caloze epatis:
ergo epar certe est pnceps iploz mēbroz: qd non cō-
plet eis h opus nisi per ipsū: z ipm cōplet opa sua p se:
z tale mēbrū qd est istud est dignius vt vocet pnceps z
ista est dñatio quā dixerunt tñ auctores ipm per se bēre.
Et ppterea de rectore agricultoz dixerūt qd sit pncipes
eoz. ppterea qd feruitia eoz nō cōplēt nisi ex regimēti
ipsum: z opus illi cōplet per ipm: h est in omni specie
dñationis. ¶ Dico ergo vñā ego scires si pole est a. h.
alys qui sequunt suā inīam vt dicant qd epar est sufficiēs
per se in ista opatiōe: iplo cōcedente cū eis qd multe ar-
terie veniant epati a corde que adducūt eīz multū caloz
rem: qd si epar est sufficiēs sibi in hac opatiōe: ergo caloz
iste est i vanū z sine aliqua causa. ¶ Et si dixerint qd iste
caloz nō det epati nisi virtutē vitales. ¶ Dicemus qd est
virtus vitalis que est in mēbris: est ne alia virtus qd virt⁹
nutritiua aut sensibilis: z nec nomē vite intelligit nisi sup
bas duas: qd accidat vt nomē vite attribuat magis sen-
sibilis: hoc est vñus ei qd intelligit ex verbis bois que scis.
Nec aliud censuitur est ex istis virtutib⁹ nisi ppter eaz
opatiōes nec sūt hic alie opatiōes nisi iste due: hoc est
nutritiua z sensibilia. ¶ Si viderent qd virtus pulsatilis
in corde ē tertia virt⁹: z illa dī virt⁹ per se. ¶ Rñdemus
quīs nos cōcedere mus vobis hoc cor: tñ dat epati vir-
tutes pulsantes: qd manifestū est qd vñe epatis nō sūt pul-
santes. Deiceps appet qd vtutes pulsantes sūt ppe corde:
z ista virt⁹ est ppa sua dñatiō z qd dñatiōe bz cor cum
bac virtute: qd cor bac virtute dat z partē virtutem oibus
mēbris: qm dat z partē eis calozē vitalē: cū hoc ipsum bz
cōseruationē sibi per modū flabellationis: z cū ista virt⁹
videlz pulsantis sit illa cū qua dat cor alys mēbris pñm
nutrimentū dādo z partēdo eis oēs alias virtutes: qd ipm
bz appropziari de necessitate isti virtuti: hoc est nutritiue
a latere qd est nutrimentū cordiale qd ipm est infirm cum
quo laborat ista virtus in dādo nutrimentū. ¶ Et si esset
alia virtus hic pter istas virtutē nutritiua: daret alys mē-
bris: qd in pole est esse in aliquo mēbro virtutē vñam in
specie alys virtutib⁹ qd sunt in alys mēbris: z nō iuenit in
alio mēbro nisi in ipso existēte mēbro pncipe: nec. h. nec
alter medicus dicit h. Et si ita est sicut dicimus: z appet
qd cōparatio cordis ad epar sit sicut cōparatio quā ponit
Gal.

Stomachu nuxij
chilo. Prima rō.

Prima rō.

K

Arg³ 2 k

Præfatio

উচ্চা র্নিফি

Stomach gallinace
& uolucru prostr
debili. imib. Stom
dilatam

L

Not virus associated
in interferon

M

Not^m et vicina
H sua

Liber

I datur in illos in q̄titate: B est vt sperma mulieris faciat aliqua mēbra: r sperma viri aliqua: ga q̄uis mēbra sint multa: illa sunt vni in vno p̄n° qd est in eis: r dator istius p̄ncipij qd est cor: ipm est dator oium mēbroz in po: r si esset sufficiens mulieris sperma in dādo hoc p̄n°. g sperma hois nō b̄iet ēt inuentionē in ḡtatione: r s̄lr dico in spermate viri. **C** Et si diceret qd aliqd istoz spermatuz non facit hāc operationē quousq; nō sunt mixta adiūcē r adepta sunt aliā formā r aliā dispōnez: sicut nō est sufficiens p se acetum: r per se mel vt fiat oximel: nisi q̄i sunt mixta s̄nt. **C** R̄ndemus: r cōfiteātur hoc qd cōplonē habent illa duo spermata: r istud qd dat eis hāc formaz necessē est vt sit cōplonē: r ista duo spermata sunt hic loco materiz: r hic nō est res que det formā nisi virtus ḡtatiua: r de necessitate est qd mēbrū qd h̄z hāc cōplonēz vel qd facit hāc cōplonē est mēbrū in quo est virtus ḡtatiua. **C** Et fm hāc op̄ionēz esset necessē dicere qd virt⁹ generatiua est in vulua. Et v̄tinā ego sc̄rez que necessitas ē spermatiz r sanguinis ad faciēdū hāc op̄ationem: ga sanguis est sufficiens ad faciēdū oia mēbra: ga ipsa nutriunt ex eo. **C** Et postq̄ ita est r appet ip̄osibile qd sit op̄atio spermatiz mulieris r spermatiz viri vnus in sp̄e: r ēt ap̄paret p̄ma fronte qd mulier h̄z op̄ationem in ḡtatione. ḡ p̄ueniens est qd op̄atio vnus sit sine op̄atione alterius: r qd sint ambo declinātes in corz op̄ationibus ad vnu finē hoc est embzionis. ḡ qd libet corz dat embzioni p̄e p̄ quā stat vel est. Et iste due p̄tes sunt mā r forma. r vnu corz est dator materiz: r aliud est dator forme. Et ip̄ole est vt femina det formā r masculus mām. Ideo ga dator nutri mētū dz de necessitate ē dator materiz: r femina est dator trix nutrimenti. ḡ dz ē dator materiz: r masculus dator forme: r sic dixit Arist. Et postq̄ mulier nō habz aliquid de quo possit op̄inari qd sit mā nisi sperma r sanguis mēstruus: r est manifestus qd sperma est humiditas aquosa s̄lis superfluitatis: neq; solū est s̄lis superfluitati. Sz p̄ certo est superfluitas: r ip̄ole est qd ex eo mēbra nutriri possint: ga si possibile ēēt sufficiēti⁹ ēēt sanguis: ga ex eo nutriunt mēbra: ga nō est oia inter nutrimentū mām r materiā essētiē: ga nutrimentū est essētia in p̄te: r ḡtatio ēē est in toto: r mā totius r p̄is est idē. Et ēt hoc testificatur qd sperma mulieris nō est mā embzionis: ga multe mulieres ip̄egnant absq; spermatizatione: sicut dictum est. **C** Et iterum vulua mulieris vomit suū sperma r trahit sperma viri ad se. Que oēs res iste ostēdūt qd sperma mulieris est superfluitas discurrens p̄pter delectationē: sic discurret saliva ex ore alicuius famelici cū videt aliquē comēdētē. **C** Et appet manifeste qd sperma viri tenet locū agentis: ga mēbra nō nutriunt nisi per calozē nālēz qd est in corde: r iste caloz est p̄mū istm aie nutritiue. Et p̄p̄ea necessē est vt sit p̄mū istm virtutis cōplectiue. Et s̄lr necessē est in spermate viri aut in sanguie qd est in vulua magnā p̄e istius nālīs calozis ēē in actu: r ip̄ole est ēē B nisi in spermate pp̄ suū calozē r humiditatem. Et sanguis ex quo ḡiāt embzio est sanguis venaz mulieris qui est in vulua retētus: r remotus est vt habeat in se v̄ritē talē qualis est ista: co ga est sanguis idigēstus: r adhuc remotus est vt sit in sp̄mate mulieris: vel ēt nō est dōm qd caloz nālīs sit in embzide ex se: s̄o ga non ḡiāt caloz nālīs nisi a calozē qd est in nutriente. **C** Propter oēs ḡ istas rōnes nō est credēdū qd sperma mulieris sit mā vel for⁹ embzionis. Sz sperma viri stat loco forme: r sanguis mēstruo loco materiz: r sperma mulieris nō h̄z inuentionē in ḡtatiōe. Et nō est credēdū vt sperma p̄beat inuamētū solū ḡtate: sed cōfert in inuamēto calozis ḡtatiui. Et p̄p̄ea nō habz Arist. rep̄b̄ionē ab Hipp. r Gal. qd in muliere qd in salia

do abortiuit. vj. die r fuit iuctū sp̄ma inuolutū p̄aniculō: nec ēt q̄rēdū ab Arist. quo loco erat istd sp̄ma. Et scio qd nō erat necia in medicia ista inḡitio: ga magis est inḡrēdū in ḡtatiōe aialii. Sz nos narrauim⁹ istd hic p̄ maior r inuamēto: r qd vult scire qōnes q̄ s̄nt iter Arist. r Gal. legat libz de aiali. r ibi inueniet illd qd dixi. **C** Et deinceps volum⁹ reuerti ad illd a quo sum⁹ sepati. Et dicimus qd p̄mū inuamēto ēē est vt inuiciat sp̄ma in matricē: r z m vt sit meat⁹ superfluitati aquose. Et inuamēto vult ē vt sit loc⁹ ḡtatiōis: r cū B s̄nt alia inuamēta: vt sit meat⁹ r via superfluitati sanguis nō cocti qd ḡiāt in femis: r ē sanguis mēstruus qd p̄ nimā hūiditate qd ḡiāt i eis ex paucitate calozis earū inireci nō ē sufficiens caloz earz ad decoquēdū sanguinē qd mittit ad mēbra earz: idcirco expellit ip̄s nā certū paroxismit p̄ meatū hūi mēbrū. Et est cōpositus multis villis trāsuerforis pp̄ v̄ritē retētū qd ē in eis: r h̄z aliq̄s villos lōgitudinales pp̄ v̄ritē attractiua: vt trahāt sp̄ma. Sz vt expulsiua qd ē i B mēbro magna ē: r p̄p̄ea h̄z vnu villū latitudinale. Et si tu q̄res r̄tz vulua h̄z v̄ritē inuatiua B idiget spectatiue: ga si p̄dici qd vulua faciat mēbra embzionis. Sz vt iformatiua ip̄a fac cū calozē fixo i sp̄mate. ḡ vt imitatiua qd ē i vulua nō ē nisi loco seruatiōis: r id cū attigit sp̄ma aer corripit cōplonē ei⁹: r per hāc viāz p̄t itelligi qd v̄ritē imitatiua ē in vulua. **C** Sz manifestū ē qd in māmille sūt ad faciēdū lac: p̄p̄ea qd caro ipsaz fuit sp̄giosa r alba: r ista mēbra h̄nt colligatiā cū vulua. Et p̄p̄ea qd materiē pp̄ aliquā cāz non veniūt ad vuluā currūt ad māmillas: sicut est in mulierib⁹ lactātib⁹: ga nō h̄nt mēstruaz si h̄nt parū h̄nt. Et sunt alique mulieres qd nō possunt ip̄egnarī dum lactāt. Et iterū cū materiē descēdūt ad vuluā p̄uāt a māmillis. Duculq; diximus inuamētū mēstruoz r spermatiz: deinceps volum⁹ narrare inuamēta instrumentoz sensus. **C** Cap. iij. Quod est de inuamētis mēbrozum officia: lum que sunt instrumenta sensus in generali. **D**icimus qd quque sunt sensus: scz visus: audit⁹: gust⁹: odoratus: r tactus. **C** Manifestū ē qd cerebū nō fuit creatū nisi pp̄ ip̄os: r p̄p̄ea pp̄ v̄ritē suz: auditū: gustū: r odoratū: r ḡlibet istoz h̄z suū instrm. pp̄riū. vj. visus oculū: audit⁹ aures: odoratus nares: gustus linguā. Sed de instrm pp̄rio tactus est dubiū: ga Ba. dicit qd neruus qui orit a cerebro est pp̄riū instrm eius: r est dator ip̄larū virtutis alijs mēbris. Et Arist. dicit qd istud instrm est caroz: B sequit op̄ionem quā h̄nt de cerebro. Quia Gal. dicit qd in eo sunt quq; sensus: r dicit qd est p̄nceps istius op̄onis B est qd facit eaz p se sine alicuius nēcitate Arist. aut dicit qd dūiuz suum est particulare: ga est in hoc opere seruitor dñationi cordis: posito qd sensus fuerint in eo quque vel q̄tuor. **C** Et nos volum⁹ speculari in B h̄z qd speculati sum⁹ in dñio ep̄atis. Et dicimus qd manifestū ē ēt anathomia qd multe arterie a corde mittuntur ad cerebrū r fortēs: r oēs anathomici. r Ba. cū eis B p̄sentent: r ex B est p̄ma p̄batio qd cerebrū in hac op̄one idiget corde. Sz si res qd inuamēta cerebry pp̄ cor per calozē istū quē ei trāsmittit est v̄ritē nutritiua qua cerebrū nutrit. ḡ cor de necessitate ēēt seruitor cerebri in hac re. s̄o ga nutrimentū r v̄ritē nutritiua nō sūt data in aiali nisi pp̄ sensus r virtutē sensibilē. Sed res qua inuamēta cerebrū pp̄ cor p calozē quē ei trāsmittit est quq; sensus. Ergo v̄ritē sensibilis p̄mo r p̄ncipalr ē in corde: r ista virtus est sensus cōis: cuius esse p̄batū ē in libro de aia. **C** Sed Gal. dicit qd hec v̄ritē est in cerebro: r Arist. dicit qd est in corde. **C** Et si tu queris vnde apparet qd cor sit dator cerebro calozis mensurati in quātitate r qualitate fm qd

A fm q puenit vniciqz sensui ex sensib⁹ cerebri. Rñdem⁹ q rñe debita est q nō cū oī calore sit qz sensus: ga calor cū quo opat^r virtus nutritiua nō est ille calor cū quo opat^r virtus sensibilis. Et p appet in dormiēte r vigilante: ga nos videm⁹ q opatio vtutis nutritiue ē fortior cū nos dormim⁹: r tūc nō est sensus in actu. Ergo calor cū q opat^r virtus sensibilis nō est in sensib⁹ in actu cū hō dormit. Et p appet ga qñ hō dormit tenēdo oculos apertos nō videt^r si non eēt ga reuertit^r calor in quo est visus p neruū optiū ad ptes intrinsecas vtus non esset priuatus.

C Et scias q vna eadē virtus nō pōt inueniri in potentia r in actu sūt r semel. q postqz manifestū est q virt⁹ visibilis vadit cū spū visibili: r pūis visibilis cū calore nālī: quādo dormit hō nō est virt⁹ visibilis in actu: ga si eēt in actu videret in actu: non est ita. q calor nālīs q viuificat virtutē sensibilem nō est calor virtutis nutritiue: qñ dormiēs nutrit^r: r nō videt^r qñ tu scies vbi reuertit^r vnde trāsmittit tūc scies de necessitate locū vtutis sensus cōis.

B S mibi videt^r pma frōte q a corde trāsmittit iste calor r ad illud reuertit^r. Et ppea sunt ptes extrinsece quando hō vigilat r opatio virtutis nutritiue est fortior: cū hō dormit r corpus est frigidū defozis. Et nemo dicit q ortus istius caloris cū quo stant sensus r vigilia gñet pmo in cerebro: ga cerebū est mēbrū frigidū r membra nerui frigida: r in maiori pte coz appet manifeste frig⁹. ergo incredibile est vt calefaciāt corp⁹. Et ad huc de ratione appet q calor q est mā aie nutritiue r calor qui est mā aie sensibilis est vñ loco subiti: vel vñ in situ: r non est duo loco subiti nec in duob⁹ diuersis membris ē duo.

C Quia aia nutritiua que est in embione est pparata recipere aiaz sensibilē: r stat cū ea loco forme r finis r nutritiua ē ei loco materie: ideo fuit receptio in illo loco de necessitate q pparatus est recipere. Et manifestum est q aia nō est pparata recipere nisi in loco sui subiti r sui finis q est calor nālīs. Ergo receptio aie ad formā sensibiles est de necessitate in hō loco. Ideo ergo res vnita ab his duab⁹ vñ loco subiecti vel sitis: qñis nō sint vnum in aliqua duap⁹ figurap⁹. Vñ simplr hoc est vñus nūero: r vñum diffōne. Et hec est nobilis snia quā dedim⁹. Et postqz ita est r ēt apparet q calor cū quo reguntur sensus est calor cordis. q virtus que regit sensum eōdem est ibi: cerebri est seruies istius virtutis. S m ipsum coz est pnceps istius virtutis veraciter: ga dñatur super his in hac pfecta dñatione. Et nos potuissēmus pbasse has res magis per viā demonstratiuā: s nra itēio est abbreviare. Et postqz declaratiū est q cerebū est seruies cordis dando ei virtutes sensibiles p modū quē dat camerarius regivt impleat volūtates suas: qñis rex det ei illā vtutē pp quā agit: necesse est deiceps scire que est via p quā seruit cerebū cordi: ga iā declarata est via p quā seruit epar cordi: hoc est q pparat ei suū nutrimentū. Et dicimus q non in qualibet mētura caloris completur operatio cuiusqz sensus. Et ad huc apparet ad sensum q nō indiget fori calore: ga fortis calor pbibet eos appbendere sensata extrinseca r ipedit eos: sicut videmus q boies q distemperati sūt fori calore in cerebris eoz in egritudinib⁹ acutis cre dūt audire r videre ea que nō sunt: r maxime apparet b in sensu tactus: ga fuit intentio in eo appbendere quoz qualitates: r fuit impossibile vt instrū illius eēt vacuus ex eis: ga ipsum est complexionatum ex eis. vnde fuit facta in fine tēperatiē vt habeat sensus fortiorē. Et ppter hoc oia ga coz est in fine caloris sūt ordinatū cōtra ipm cerebū ex opposito ad tēperandū calozē suū vt sensus possit appbēdere perfecte. Nec fuit possibile ponē hanc frigiditatē eādē in corde a pñ creationis: ga eēt

diminute operatiōes nutrimentū diminutione manifesta. Et q dū voluerit natura facere has duas opationes in aialibus perfectis in vltimitate perfectionis fuit positiū cerebū cōtra coz. Sed aialia que dicunt spōgia marina r multa aialia bruta nō videntur idigere cerebro: r spāliter neruo magno q orit^r a cerebro: r ppea si incideret aliqua ps illius aialis possēt viuere r nutriri r crescere donec rediret ad id qd erat. Et pp hanc cām videmus multa aialia que viuunt cū sint incisa vsqz ad mediū sui. Et istud est seruitiū qd dicit Aristo. r sequaces sui. r secta circuentū que dī emēfaz. i. viator: q cerebū facit cordi.

C Et fuit ordinatū os capitis ad defendēdū cerebrum. Et fuit rotundū ga figura rotūda est magis remota a le sione sicut faciūt castellani q faciūt turres rotūdas vt machina nō possit eis nocere. Et ad huc ga figura rotunda plura pmet in se r ēt est magis apta ad moriū pnuū.

C Cap. 12^m. Quod est de iuuamento fili spine. fili spine est de genere iuuamētū cerebri r est quasi clauus ligans spōdilia. Et postqz declarata ē ex hoc sermone cōpositio. al. cōparatio dñationis cerebri r similiter dñationis cordis. r declaratiū est iterum q est et us iuuamentum: deinde narrādum est iuuamētum mēbroz vñi vñiusqz que data sunt his quinque virtutibus.

C Cap. 13^m. Qd est de pprio instrumēto sensus tactus. si multi nerui ad tēperandū cōplexionē carnis: r ga nerui sunt similes cōplexioni cerebri est iuuamētū eoz de genere iuuamētū cerebri: ppter ea mēbra ad que nō veniūt multi nerui sunt duri sensus. Et istius vtutis qdā est q cōicat oibus partibus carnis: r h est sensus quoz qñitatum dñarum: sicut caliditas/ frigiditas/ siccitas/ r hūit quidā est q est ppriū vñi mēbro: sicut est quādo os stomachi sentit resolucionem factam in eoz: iste sensus appellat^r fames r sitis. Sed fames est sensus resolucionis sub stātie grossē calide r sicce: r sitis est sensus resolucionis sub stātie frigide r hū. q sensus pprius est duplex. Et sensus capitis mēbri de distillatione quā habet in bora coit^r isti duo sunt cōnumerati in genere sensus tactus.

C Cap. 14^m. Quod est de iuuamento lingue.

C lingue iuuamentū est manifestū q illa r nerui sui non fuerūt facti nisi pp opationē gustus qñis huic adiungat^r alia res ppter electionē meliores hoc est ad pferendū lras locutionū. Et in radice lingue sunt duo officia que tīgūt carnē glandulosam q appellat^r generatrix saliuē r iuuamētū isti saliuē est vt faciat manifestare gustū rerum saporatarum.

C Cap. 15^m. Qd est de iuuamētis oculoz r pñū suaz.

C manifestū est q oculi sunt instrūti visus r q sunt cōpositi ex septē tunicis r tribus humiditatib⁹: r sciendū est iuuamentū vniciqz ipsoz. Et apparet q ppriū instrū illius sensus sit humiditas rotūda que vocat^r crystallina vñ glacialis aut reticula aranea posita super hāc bu. Quia declaratiū est in nālī pbia q bec appbēssio nō potest perfici nisi in corpore peruiū hoc est aere r aqua: ga ppter claritatem r peruietatem que est in eis fuit eis possibile recipere colores: r nō appet in oculo corpus existēs in vltima claritate: luciditate natū ex

Col. Auer.

H z

E

F

G

H

Caro est sensus tactus.

ad dñm
ad smj

Adē p⁹ thei
fir tracta. S. c.
14.

Adē vbi sup.

Declaratio 2^a
rōna.

Deductio 3^a
caus rñio/
nūm.

Scia deducio.

Alit^r sensu
na ē corde.
Adē dñp. 8
corde aialis.
virt⁹ ē in coz
dñ mēo i sni
stro vtuticū
lo. idē in pa
rapbatiū li. r.
de pñb. c. 7.
ab Alri. vide
pmo thei fir
tract. 12. c. j.

Utilitas cere
bri.

Liber

I temperantia aeris et aque nisi duo corpora: et non fuit ordinata rotunditas istius humiditatis cum aliquantula deue-
xitate nisi ut recipiet res sensibilium multam quantitate
S alie humiditates et alie tunc non fuerunt facite nisi
propter hanc humiditatem. Et cum deueitate modica non est
nisi ut recipiat a gradinosa: quia vitrea humiditas fuit fa-
cta ad nutriendum hanc humiditatem per viam roationis: et
fuit propterea quia non sanguinis est remota a non buius hu-
miditatis: unde fuit necessarius ut aliqua re mediate fiat
transitus sanguinis in primo ut ipsa adaptentur ad nutrien-
dum hanc humiditatem. Et albuginea humiditas facta
fuit iteque ad humectandum hanc humiditatem et ad custodien-
dum humiditatem suam ab aere extrinseco: et etiam ne tangat
vucam tunicam. Et tunica fortis vocata coactiva fuit
ad custodiendum oculum a duricie nerui: et ad ligandum ocu-
lum cum ossibus: et etiam propter aliam utilitatem quam dicemus post.
K Et tunica que dicitur serena fuit facta ad nutriendum di-
ctam retinam per venas que sunt in ea: et etiam ut inueniat ipsa
propter calorem nalem per arterias que sunt in ipsa. Sed in-
uamentum tele retine primum est ut det spiritum visibilem per
neruos qui sunt in ipsa hoc est calorem nalem cuius com-
plexio adaptata est in cerebro. Et per duos nervos qui va-
dunt ad oculos: et etiam nutrit crystallinam humiditatem per
viam roationis et dat inuamentum caloris nalis per arterias
que sunt in ea. Et haec fitur quod aranea est vltimate
peruientis et luciditatis: quia colores et forme imprimuntur
in ipsam. ergo illi tela est proprium instrumentum visus: vel per
se vel per adiutorium crystalline. Et tela vucam diu habe-
re tria inuamenta vnum est ut nutriat telam corneam: et pro-
pterea fuit multum venosa: et ut defendat crystallinam a
duricie tactus corneae: propterea fuit hec tela mollis itaque
ne disgregaretur spiritus sensibilis et hoc facit propter calo-
re nigrum quem habet: quia non est coloris nigri ut aggreget.
L Et foramen quod est in medio istius tele non fuit factum nisi ut
esset forma sensati humiditatis crystalline aut aranee aut
ambax: quia visus sicut se non sit extramittendo. Sed ocu-
lus recipit colores per sua corpora per viam per modum per quem
recipit speculum: quia colores sunt impressi in ipsum tunc appre-
hedit eos spiritus sensibilis: et ego bene probavi in libro de sen-
su et sensato sex rationibus: quod si aliquid corporum quibus est com-
positus oculus est queniens ut in eo imprimantur colores
per nimiam eius peruiatatem ipsum corpus est proprium instrumentum
oculi. Et inuamentum tele corneae est fuit ut defendat hu-
morem albugineum et fuit facta clara et subtilis ut non resi-
stat humiditati crystalline ad recipiendum formas. Et 3^m
inuamentum coniunctive fuit factum ad mouendum secum muscu-
los qui movent oculum. Et ista sunt inuamenta partium oculi
secundum Galenem. et maior pars inuamentorum secundum quod vidisti hic sunt
inuamenta arbitraria: sed sine dubio quolibet ipsorum ha-
bet inuamentum proprium in se: pars durans in eo et suus
finis non est nisi ut imprimantur colores in ipsum.

Capitulum. 16^m. Quod est de inuamentis instrumentorum auditus.

M

Sed instrumentorum auditus auditus ma-
nifestus est
quod sunt aures: et primum in quo auditus est: est
neruus qui venit ad eas et cooperit foramen
auris. Et dictum est quod foramen auris non fuit
tortuosum nisi ut aer frigidus non intret tali modo quod ledat
auditus. Et melius est dicere quod fuit tortuosus ne virtus au-
ditus fuisset lesa a vocibus fortissimis. Et in summa scias
quod hec figura habuit inuamentum in receptione vocis: et
ideo factum fuit chartilaginosum: et vocatum est auris tor-
tuosa. Et alia animalia habent hoc per alio inuamento: hoc
est ut recipiant voces venientes ab omni parte: et propterea

plus regrediuntur foras et movent eas.
Capitulum. 17^m. Quod est de inuamentis instrumentorum odoratus.

Anifestus est quod in ista odoratus sunt
nasus: et fit in animalibus olfacti-
libus per viam attractionis: et in non olfactilibus
sine attractione: sicut in apibus et in alijs animalibus
non habent olfactum. Et secundum Aristoteli. iste sen-
sus fit in duobus meatibus qui sunt in naso: et secundum Galenem fit in
duobus caruculis siliibus capitibus: et dicitur quod pro-
pter remotionem istius loci indiguit attractione. Et ego
dico quod si ita esset ut dicit Galenem ergo odoraremus quous na-
res essent oppilate quando attraheremus aeres per os. quia
palatum est apertum naso. Et secundum quod dicit Auensoar nos
odoramus odor ciborum quando incipiunt digerere in stom-
macho. ergo a pirario non est probatum quod per illas duas ca-
ruculas fiat odoratus: quod si ita esset animalia insolentibus
non odorarent. Et scias quod non fuit data attractio odo-
rati nisi per vnam duarum reparationem electionem per melius: aut
grossicie sensus istius in animalibus olfactilibus. Quia possi-
bile esset vaporibus euenire a re odorata per se ad virtutem
sensibilem propter nimiam subtilitatem substantie et propter
naturam sue impulsione. Et propterea quod operatio olfactio-
nis est vna duarum reparationum aut trahendi aut mittendi: est
impossibile vaporibus venire ex re odorata tempore transmi-
sionis aeris extra. Et est possibile ipsi venire tempore at-
tractionis: quia aduentus aeris odorati fit magis per modum
attractionis quam per modum effusionis. Sicut tu vides cum
volumus certe sentire odores quod nos conamur superat
tractionem: et hec est causa propter quam fuit data attractio.
Et apparet quod animalia que odorant sine attractione
habent clariorem sensum quam animalia que odorant cum
attractione sicut videmus in formicis et apibus: propter
debilitatem ipsius sensus in animalibus olfactibus sentit
odor paucus sine attractione: et quasi videtur ut non sen-
tiatur. Et cum sit comparatio istius sensus inter homines
et multa ex animalibus est iste sensus diminutus in homi-
ne ab illis animalibus que indigent hoc sensu in venando
vitam suam: et propterea dicitur in proverbijs quod cum ista
animalia venantur vitam suam: et hoc est quasi per vias
prophetie vel diuine providentie. Et postquam narraui-
mus instrumenta quinque sensuum volumus narrare in-
strumenta que facta sunt propter virtutem motuam.

Capitulum. 18^m. Quod est de inuamentis membrorum voluntarium motus.

Edicimus quod virtus que facit moue-
re animalia hec est imagma-
tina vel estimativa quam preestit virtus concupi-
scibilis. et postea ibi confirmatum est consilium vel
ratio per repetitionem rei imagnate aut estima-
te secundum quod declaratum est in libro de anima. Et est necesse perser-
uari in hac virtute: hoc est ut sciamus instrumenta quibus
oportet operari et quot sunt. Et dicamus quod motus volun-
tarius quidam est proprius: et quidam est communis. Com-
munis est motus eundem quod motus est totius corporis. Sed pro-
prius est motus cutis frontis et motus oculorum: et mandibularum
et duarum narium extremitatum: et labiorum: et lingue: et
epiglottis: et mandibule inferioris et motus capitis et collis: et
motus naris: et motus nodi vel humeri spatule: et brachiorum
et motus brachij a cubito inferius: et motus iuncture no-
minate in arabico rascet: et motus digitorum: et vnicuiusque
suarum iuncturarum: et motus membrorum existentium in collo:
et motus pectoris ad inspirandum: et virgine: et vesice quando
clauditur: et motus extremitatis intestini recti quando re-
tinetur feces ne exeant: et inrach: coxe: et cruris: et testis: et
pedum:

A

pedum: et digitorum pedum. Isti sunt motus qui dicuntur volu-
tarij. Et est necesse perscrutari res a quibus veniunt isti mo-
tus. Et dicimus quod manifestum est per dispo-
nendum quod sunt a pluribus vno motore. Vbi gra. motus ma-
nus sit a chorda: et motus chorde est a musculo: et motus
musculi est per se: et musculus est primus mobilis: non est
corpus quod moueat ipsum. Ideo quia de corpore quod mouet
corpus mobile est a necessitate mobile: et ideo est pueniens
quod corpora quorum vnum mouet alterum veniant in fine ad vnum
corpus quod moueat per vnam virtutem motum missas eide: et
non propter aliud corpus: sed propter aliud principium quod est in co-
suetudine probatum est in naturali philosophia quod si ita non esset res, pende-
ret in infinitum. Ergo de necessitate debemus dicere quod prin-
cipium est in musculo. Et qui opinantur medicum quod motus
musculi sit a nervo opinantur falsum: ideo quia si ita esset ner-
uus moueretur aut per se aut per aliud: hoc est propter aliud prin-
cipium quod esset in eo: ideo quia declaratum est in naturali philosophia
quod quilibet mobile habet motorem: et ille si est corpus non
moueat nisi moueat: et si motus esset a corpore res pce-
deret in infinitum: ideo necesse est hic esse motorem qui mo-
ueat et non moueat: et qui sit non corpus. Nec est vna ratio pro
qua videtur quod qui mouet primo aial non est corpus sed vir-
tus est aial: quod hoc sit de necessitate in musculo. Et si vir-
tus est virtus voluntaria quam precedit imaginativa: vel
estimativa: et confirmatio sensus. Et ideo quia iste motor
non est corpus: necesse est ut primus mobilis quod mouetur pro
ipsum sit corpus ad hoc ut hoc mobile sit sicut materia et
ipsius erit ei sicut forma: quia impossibile est primum moto-
rem in animali ut sit sine materia. Ergo necesse est specu-
lari quid sit hoc primum corpus: et apparet quod sit calor natu-
ralis qui est in nobis. Et tu vides quod quando in frigidant
membris: eorum motus priuatur. Et est res nota per se quod
vna rerum receptarum in definitione istarum operatio-
num est calor naturalis. Sed iste calor naturalis differt pro-
pter differentiam in quolibet membro secundum operationes qui-
bus appropriat illud maxime in operationibus nutrimen-
ti: et de hoc nullus discordat. Sed huius sentit quod origo situs
caloris istius sit cerebrum: et ad totum corpus per nervos
ab eo mittitur. Sed Aristoteles sentit quod cerebrum sit seruitor
cordis in hac operatione per vias quas seruit ei in sensibus
secundum quod dictum est superius: et origo istius caloris est in cor-
de. Et hoc potest videri manifeste quod ita est ut verum est:
quia tu vides quod nascitur in corpore iter agentis quando
vadit quod non fuerat: istud membrum a quo nascitur calor
et vadit ad totum corpus est cor. Et propterea quando ac-
cidit homini aliquid quod ipsius terreat reddit calor ad cor et
tremunt crura: et potest esse quod cadit homo: aut non poterit
moueri. Ergo prima virtus regitua in hoc motore: et illud quod
mensurat calorem in quantitate est de necessitate in cor-
de. Et adhuc quod huius et omnes alij medici consentunt quod
virtus voluntaria est in corde: et si ita est et apparet quod ani-
malia non mouentur nisi voluntarie. Ergo virtus hec est
in corde: et cerebrum eius seruans in dando ei tempera-
tiam. Et commune erit cum diceretur de hac temperantia ut
fiat per nervum aut fiat cum spiritu animali cuncte in ipsum
et non est differentia in hoc excepto quod in nervis spiritus ani-
malis secundum huius non est apparatus nisi in duobus nervis opti-
cis. Sed primum mobile a calore naturali est musculus:
ideo quia conueniens est quod calor naturalis operetur in pri-
mo: hoc est ut primo mouetur istud corpus cum quo habet
similitudines propinquiores ex parte caloris: hoc est mu-
sculus propter compositionem suam: quia est compositus
ex prima carne simplici et nervis a quibus nascitur chor-
de. Sed nervus solus frigidus est multum et non habet pre-
similes cum calore naturali. Et vena per se non est digna

Coram medi-
co, rō.

B

ut sit principium istius motus: ideo quia nascitur a membro
non primo. Et de ratione non est quod instrumentum quod dat nu-
trimentum sit instrumentum motus: quia magis est con-
ueniens ut nutrimentum fiat per instrumentum quietis. Nec etiā ar-
teria pueniens erit huic motui: quia est opatrix operationum
pulsationum que dissimiles et non puenientes sunt motui vo-
luntario: imo est simile ut sit contraria ei: et sit quasi dispo-
ta sicut res que vellet et nollet aliquid simul. Ergo remanet
ut sit musculus primum instrumentum quod mouetur a calore natu-
rali. Sed in membris quibus non sunt ossa et non sunt ramifi-
cata: sunt parua: musculi ipsi mouent ipsa sine medio: et
ramificata mouent ea mediatis choridis que nascuntur
ab extremitatibus eorum: ideo cum contrahit trahit illa
chorida: et quia alligatus est cum extremitate ossis: mouetur
eo suo motu. Et quando membrum habet duos motus
contrarios ad invicem: tunc habet duo ossa vel duos musculos
in duobus locis contrariis ad invicem: quorum quilibet trahit per
se suo tempore et prohibet alteri suo contrario ne faciat operatio-
nem suam illa hora: et si operati essent ambo vna hora: tunc
stat equaliter membrum et trahitur secundum vnum statum. Et si
quando musculus qui est in syluestri parte manus trahit
ipsam: vertit versus partem syluestrem et quando muscu-
lus qui est in parte domestica trahit ipsam: vertit versus partem
domesticam vertit versus illam: et quando trahit ambo
simul existit equalis: et nullus est ipsorum pro se ut tractu suo
faciat ipsam verti intus et extra. Et numerus musculo-
rum secundum huius est. 529. quorum in facie sunt. 45. quorum. 24.
sunt ut moueant oculos et palpebras: et ut moueant ma-
dibulas inferiores: et ut moueant alia membra faciei
que mouent voluntarie: et in istis sunt musculus occultus
sub cute frontis et prodest fortitudini apertionis oculorum.
Et duo musculi qui mouent extremitates nasci: musculi
duo qui mouent labium superius sursum: et duo qui mouent
labium inferius deorsum: et duo qui mouent maxillam.
Et musculi qui mouent caput et collum sunt. 23. quorum. 14.
eorum trahunt caput versus illam partem solam: alius quod
positi sunt. Et alij sunt qui trahunt caput et collum: eorum
quidam sunt qui trahunt caput superius: et quidam sunt qui
trahunt ad partem anteriorem: et quidam trahunt ad partem
posteriorem superiorem: et quidam trahunt ad dextram: et
quidam ad sinistram. Et musculi qui mouent linguas:
et musculi qui sunt propter motum colli et epiglottis. Et
septem musculi vnicuique spatule. Et musculi qui la-
teri quod mouet brachium: et quatuor musculi positi super
cubitu: quorum duo sunt intus qui faciunt ipsum verti versus
partem domesticam: et duo stant extra ut faciant ipsum trahi
ad partes sylvestres. et musculi qui sunt in quolibet brachio. et musculi
qui sunt intus. et musculi qui positi sunt super manus. et musculi qui
vnaquaque mouent manus ad partem domesticam et partem
sylvestrem: et ad motum pollicis et primum digitum et volas manus.
Et musculi pectoris sunt. 107. eorum quod dilatant: et quidam
constringunt. Et musculi spondilij sunt. 12. musculi. et musculi
extenduntur super ventrem sub ossibus pectoris versus ad vnum
bilicem: quidam extenduntur secundum longitudinem: et quidam
secundum latitudinem: et quidam secundum transversum qui faciunt mo-
tum ventris contrahendi et laxandi: et iuuant omnes alios
motus: et quatuor musculos habent duo testiculi: et quatuor
musculi mouent virile membrum: et unus musculus tenet
os virine ne indebite fundatur: et quatuor musculi tenent
officium intestinorum ne sterces ante tempus egrediantur.
Et musculi qui ad motum coxarum et crurium: et musculi qui
ad motum pedum et aliorum digitorum pedum: et musculi qui
alijs motibus digitorum pedum et positi sunt super pedes.
Isti omnes musculi sunt prima res que mouetur a calo-
re naturali communiter: aut calore proprio cuiuslibet musculi.

Non prima con-
tra huius.

Secundo.

D

Col. Auer. H 3

Non prima con-
tra huius.

I

Secūdo de p
motore,

K

*Motus Voluntarius
pot. pte. sin. m. n.**Tertia rō.
Intēto Ba.
leni ē qd mo
tus volūtari
nō fiat nisi q
musculos. vi
de p. d. mot
bus ligid. c.
p. 4. et p. d.
iterioz 6. et i
de motu mu
sculorum.*

L

M

*Lōra medi
cos,**An anbelitus sit
actio voluntaria*

Et postq̃ ita est q̃ aliqd membruz non mouet nisi p̃ calorem nālem qui stat ei loco forme et ppter calorem q̃ est in musculo: ille non mouet nisi per pncipiū anime. Et sciēdū est quid est istud pncipiū: et vnde est et vbi est. Et dicimus q̃ quādo associabitur huic q̃ declaratur est per vlem sermonem: hoc est q̃ virtus que facit motū in loco est anima. Et est declarati etia q̃ conueniēs est q̃ motus vniuersalisq̃ corporis sit per virtutem volūtariam fixam in membro cōmuni qd cōcat toti corpori q̃ sit mobile per se: et per virtutem p̃p̃iam voluntarie mētis mēbris particularib⁹ que mouent per se et sunt musculi: apparet sensui q̃ in corpore non est mēbrum qd cōcat toti corpori: sit mobile per se nisi cor. ergo virtus voluntaria cōmuni est in corde hoc est in musculo qui est in cor: q̃ virtutes particulares voluntarie sunt in quolibet musculo particularium musculorū. Sicut videmus q̃ motus cōmuni vitalis aialium qui est inspiratio habet pncipiū a corde: et iste motus est coniunctus motui expiratiōis pulsantis. Et ppter hoc accidit q̃ pulsus magnificatur per motū: et minorat per quietem. Ergo cerebrū et nervus non fuerunt nisi ad tēperandū istū calorem in quo est pncipiū virtutis voluntarie cōmunis et p̃p̃ie. Debes scire q̃ nō est impossibile hic esse motū voluntariū absq̃ musculo: sed si est: ppter calorem nālem aut ppter rem que stat loco eius in aialibus que nō sunt sanguinea nec musculosa. Et sine dubio isti musculi nō sunt nisi in animalibus perfectis. Ideo graue fuit ha. ad dādum musculos qui moueāt linguā exterius: et motū dū ricici mēbri tēpore coitus. Ideo q̃ intēto sua erat oino vt motus nō esset nisi per musculos: et non est ita. Capitulum 19. Quod est de iuuamentis anbelitus et mēbrorum eius.

Postq̃ narrauimus iuuamentū mēbro ruz motū voluntariū: est narrandū de anbelitu et mēbris suis. Ideo quia ha. ponit ipm motū voluntariū: et ga videt q̃ cerebrū op̃rat in hūc motū credit q̃ motus voluntarius sit in eo: et sibi credit q̃ esset in nervo: et credit falsus: ideo ga iā probatū est q̃ p̃uenit esse in membro mobili per se: p̃pterea egritudo a qua puenit lesio in motu est p̃mo et per se in musculo: et per modum colligantie in cerebro et nervo. Quare medicus debet curare lesionē istius motus itendēdo p̃mo ad musculos: et secundo ad cerebrū et ad neruum. Instrumenta anbelitus sunt diafragma: pulmo: cāna: trachea: arteria: epiglottis: et vulua. Et p̃iusq̃ nos tractemus de iuuamento vniuersali istorū mēbroz: est tractandū de iuuamento istius op̃ratiōis: hoc est de anbelitu. Et dicimus qd medici sicut ha. et alij vñ sunt dicere qd anbelitus est ppter duo iuuamenta: vñ ad ventillandū calorem naturālē cordis per attractionē aeris frigidi et expulsiōnez vaporis qui resoluitur a calore naturali qui est corpus suum q̃ non est conueniens ei: et pro certo istud iuuamentū est vñ et necessariū animalibus calidis sanguineis. Sed illis que non sunt calida nec sanguinea nō est necessaria hec op̃ratiō: sed sufficit eis motus arteriarū qui venit a corde: hoc reputo sicut anbelitum. Sed aliud iuuamentū quod dicunt esse est vt det nutrimentū virtuti intrinsece ex aere qui recipitur restaurando ex spū tantū quantū resolutū est: hoc est falsus. ga impossibile est compositi nutriri ex simplici: quoniam si ita esset iā inueniretur animal eē simplex ex vno solo elemēto: et ha. negat hoc: et p̃pterea dicit q̃ aqua nō nutrit: p̃pterea dico q̃ p̃mū verax est. Et sicut cui ex virtutibus anime debeat attribui anbelitus: hoc est perscrutandū: ga ha.

dicat q̃ debet attribui virtuti voluntarie: et dicit h̃ quia a nostra volūtate est vt anbelemus et nō anbelemus. Et dicit q̃ p̃p̃iū instrūmētū virtutis est nervus: et dicit q̃ si incidere nervus qui mouet diafragma: hō nō viueret nisi tantū quantū viueret strāgulatus. Et sicut alij dicūt q̃ stat virtuti sicut motus pulsus. Et p̃t̃ questionari dicitur ha. duabus rōnib⁹. Una: ga tu vides q̃ anbelemus q̃ dormimus. ergo non est voluntarius: quia op̃ratiō voluntaria non fit nisi cogitatione et voluntate sicut dictum est. Alia quia videmus q̃ anbelitus q̃ sit improuise similat motui pulsuum: ita q̃ Hippocrates ponit ipm pluries loco pulsū. tēpore quo non egrotant membra anbelitus: et dicit q̃ denūciat complexiōnez cordis sicut denūciat pulsus: excepto q̃ non sit egritudo in instrūmētis anbelitus. Et alij sapiētes volūt q̃ sit cōpositus duabus virtutibus. vñ voluntaria et non volūtaria: hoc est nāli et animalis: h̃ inuenitur in motu plurium mēbroz sicut in motu palpebre oculi et in motu deglutiōis: ga manifestū est q̃ ambe virtutes iste sunt cōpositae: ideo quando debilitantur iste due virtutes cadit defectus in op̃ratiōe ne deglutiendi sicut accidit quādo cadit virtus appetitiua. Et mihi videtur q̃ opinio postrema sit veracior: hoc est q̃ hec op̃ratiō sit cōposita: vel possibile esset dicere q̃ fortior eēt opinio illius qui dicit eas esse naturalem: ga plures anbelitus quos facimus tpe sanitatis et egritudinis sunt sine intētiōe: quare ponuntur ad denūciandū complexiōnez cordis: etiam suspiria prociunt absq̃ intētiōe: et etiā quando magna necessitas anbelandi in cubit desistere non possumus: sicut accidit in tussi et similibus. Et natura non inuenit hanc virtutē actiōe voluntaria nisi propter necessitatem superuenientem: quādo non sufficit virtus nālis ad exigentiam cordis. Et sicut probatio qua pbat ha. affirmando q̃ hec virtus penit est voluntaria: est p̃uatiō istarū virtutum quando est incūsus nervus: et dicit pbandū postq̃ est incūsus nervus est incūsum instrūmētum motus voluntarij: et incūso nervo cessat motus voluntarij. ergo est in nervo. Et iste syllogismus est falsus in pncipio et corruptus in figura: quia quando tenetur vñ predicatū rei que data est a subiecto non debet semper remoueri predicatū ab illa a qua est remotum subiectum: et qui opinantur hoc tenentur credere cum contradictione oppositi antecedentis in tota materia contradictionem oppositi cōsequenti: ideo hec verba nō sunt digna vt hic audiant. Et iste est vñus modus in quo est manifestum q̃ non habuit veram radicem in logica. ga si per remotionem nervi remouet alius motus. illud nō est ex necessitate: vt quando nervus est vt sit ille motus vt dicatur q̃ nervus sit propria causa in hoc motu. Et iam nisi sunt homines percussi sup venas et nervos dormitarios qui vadunt ad cerebrū: tunc in eis p̃uate sunt omnes op̃ratiōes voluntarie et p̃pterea hoc nomine nuncupantur: dicit Rasis q̃ quādo rex Indie volebat interficere nobiles interficiebat eos p̃ hunc modū. Et vis tu dicere propter hoc q̃ omnes motus voluntarij sunt fixi in his duobus. Et sic que res est illa que iubet hāc op̃ratiōem in nervo nisi vna ex reb⁹ propter quā cōpletur hec op̃ratiō: quando illa lesa ē: tūc necessariō lesa dicit illa op̃ratiō: quibus non sit propria causa in hoc: ga corrumpitur propria op̃ratiō ppter corruptionem virtutis transmissae illuc. Et de necessitate nō est propter hanc p̃uatiōem voluntarij motus q̃ qui libet motus qui est in nervo qui igreditur suā essentia sit positus substantia liter voluntarij et per accidēs accidit ei vt sit ille voluntarij. Et quomō poterit negare hoc: ga iā concedit q̃ motus palpebrarū sit per musculos sicut

bilis est pseruatio intercepta. Et oia q est iter pseruatiua
 vl' reminiscibilis et imagiatiua e ga imagiatiua pstat alyis
 forma rei sensate postq puata est a sensib: qre no e sen-
 sus. Et vtus pseruatiua et reminiscibilis no sut nisi ad co-
 seruadu aut ad faciendu reuertri appbessione illius figure.
 Et ex h appet q sut magis spuales q imagiatiua. Et
 no est tradendum obliuioni ga quis camere cerebri sint
 mebra in qb coplent opones istaz vtutu: in iuentu ea
 ru radices in corde: et illa loca no sut illis nisi sic ista
 in qb manifestant eoz opones. Et sic vtus visibilis o
 ee in buore crystallino: quis sit in corde vel i cerebro: sic
 iste vtutes et inuametu istoz locoz e ad teperandu eas
 fm modu q dicitur est inuameto cerebri ad alias appben-
 siones. Et h declarabit p via qua declaratur e illud: h e
 q vtutes iste no laborat nisi cu calore intrinseco: et calor i
 trinficus no aduenit eis nisi cu calore mensurato. g vt
 datua et mesuratiua de neccitate e in corde. g radix istaru
 virtutu e cor. Et qe ga opatio imagiatiue no e nisi in si-
 gn qd remanet ex sensatis i sensu coi sic declaru e in libo
 de aia. Et ibi declaru e q loc' e radix habitatiōis sensus
 cois e cor. g hitatiōis locus vtutis imagiatiue e in corde
 neccio. Et itez ga imagiatio e q mouet aial: mediante
 vtute motiua volutaria: manifestu e q motiua volutaria
 est in corde. g imagiatiua e in corde. Et in loco in quo est
 imagiatiua de neccitate e cogitatiua: ga cogitatio no e nisi
 copositiu re p imagiatiua: et dissoluo eaz. Et in loco in q
 cogitatiua de neccitate e: est reminiscibilis et pseruatiua: p
 pteia ga pp ipas sut iuete. Et no est necciu in viden-
 do egritudies istaz vtutu: in egritudib: istaz cameraz
 cerebri: vt iudicet pp h q iste vtutes sint solui i cerebro:
 sicut no est oim i videdo vtute visibile egra qn egrotat
 humor crystallinus q vtus visibilis no sit pncipalr nisi
 in crystallino. Et tu vides itez ga egrotant iste vtutes
 appbessue pp egritudinē diaphragmatis: et no fuit aliqs q
 crederet q iste vtutes appbessue eent in diaphragma-
 te: ppteia ga no fuerut ordiate iste camere cerebri nisi
 pp istas vtutes. Et fuit ordiata eaz coplo ad faciendu
 illd qd puenit istis vtutib: p ptea ista vtus non manife-
 stat p nisi in duab' cameris ppe et ab ea vadut ad duas
 cameras q sut in pre posteriori p meatu q e iter vtrascq:
 et sunt posita corpa in illo meatu q apiunt qn neccie est
 vt apiant ad intradu calozē intrinsecu in illas: et postmodu
 claudut in illis sic oim e i libro anaromie. Et ga ce-
 rebri e mebru humidu ligdu: id ad custodiā ipsi postu
 fuit os cranei et pniculi circudates ipm sic posite sut co-
 ste pectoris ad pseruatiōē cordis. Et postu fuit h rotu
 diuico q hec forma e melioris dispois aliaz oium for-
 maz: et maioris capacitatis aliaz: et ga a nocomēg remo-
 tior oib' alyis existit. Et fuit postu cerebri in altiori loco
 corporis in aialibus perfectis ppter sensus qui sut in eo:
 ppteia q sensus fm q dicitur h. sunt custodia corpoz.
 Et rationis est vt custodes sint in locis altis.

M

Cap. zi. Quod est de somno.
 Et declarauim inuametu vniuersu scy
 mebru fm q sufficiens nobis vt: et re-
 stat vt declarem aliqs opō nes q pseruat sanu-
 tatē. Et incipimus ab opōne dormiēdi: et faciem' te scire
 quid sit dormire: et in quo membro fiat hec opatio et q sit
 ei' cā: eo q est vna ex reb' neccarijs in eē aialiu dormi-
 entiu. Et hō est vnu ex his: et ptea puatio hui' opōnis est
 vna ex reb' q facit pdere vitā: et qn copleuerim narratio-
 nē ist' vtutis cu modico ei' qd segtur ad h: tūc erit com-
 pleta ista ptecula: et incipiem' loq in alia particula de egritu-
 dinibus et causis eaz et accitib' ipaz si deo placuerit.
 Et dicim' q dormire e ligametu et ges sensus et reuersio

Primo.

Secunda ratio.

Tercia ro.

Quinto ad ro-
nes huius pte-
cūtam.

2^a ex p cō-
tatem.

L

in: infra hō. 6to
cap. 5to

Dico somni

ipoz ab istis eoz ad pre intrinsecu corpi. Et iste res p se
 note sut: ptea trāseut res sensate sup dormiētes et si sen-
 tiūt eas et vident' dormiētes oculos hūit aptos et nō vi-
 debit et si eet vt' visibil' i mo illo tūc videret. Et si solus
 accidit h i hora dormiēdi. sed et accidit h qn hō subit
 sollicitat' e circa aliqd: tūc et trāseut sup ipz mltia sensata et
 nō sentit ea. Et postq dormire nō e nisi reuocatio sen-
 suu ad pres iteriores corpi: et ipole sensib' vt moueat i
 motu vniuersitaz corpi sine corpe vno q stare loco ei'
 ppe māe: et māifestus q istd corpe e color nālis. g dor-
 mir neccio sit p calozis nālis reuersionē ad pres intrinsecas
 corpi. Et testificabit sup h q pres exteriores corpi re-
 frigerant cū hō dormit. Et et opatio digōnis e fortior cū
 hō dormit: eo q caloz nālis cū q opat nā i vigilādo i ex-
 teriorib' vt det sensus et motu reuertit dormiēdo ad pres
 intrinsecas corpi. Et postq trāsmisso calozis nālis me-
 bris nō sit nisi a corde sic oim e sup' g reuersio ipsi tpe
 dormitiōis nō sit nisi ad cor: ptea ga a loco vñ incipit mo-
 tus ad eūdē reuertit' sic e i dñō: ga ab eo res hūit inuiaz et
 ad ipz reuertunt. Et postq declaru e q somn' e ges sen-
 suu et cessatio suaz opōnū pp reuersionē calozis nālis
 est eoz subit ad cor: et sciēdu e q sit cā ist' reuersiōis: p
 pteia ga h res stat loco for' dormitiōis et loco vñ dū
 gestatiōis. Et vñm' q dilatatio calozis nālis i pibus
 extremis nō e nisi pp augmētū qritaz ei': et si sit pp aug-
 mētū qritaz nisi pp augmētū qritaz q est i eo. Sz cōstru-
 ctio sua e diminutio qritaz. Et h sit neccio vñantib' sup
 ipm frigiditate et humiditate. g somnus nō accidit nobis
 nisi quādo ifrigidat' et humectat' caloz nālis: ptea ga qn
 acgrit humiditātē et frigiditātē et reuertit ad suā radicez
 diminiuit a sua qritate. Et ptea ga inuamētū cerebri fuit
 vt teperaret calitātē et flectitē cordis necciu est vt reci-
 piat maiorē pre ist' opatiōis a cerebro. Et h accidit qn
 vñabit sup cōplōnē ipsi' fri. et bu. et h non accidit ei' nisi
 qn trāsmittit ei cib': et si sit qn accidit cib' cordi acgrit fri.
 et bu. Et ppteia q h non accidit cordi vt in plurib' nisi
 mediātē cerebro: nos faciem' embrocationē sup cerebri
 vigilatiū cū reb' q hūit humectare. Opinabant' multi ho-
 minū q cerebri eet solū ppiū mebru somni et nō e ita.
 Et rōnes q nobis ostēdūt q dormitiō nō sit nisi p frigi-
 ditatē et bu. sunt: ga nos videmus q maior pars ciboz q
 faciūt dormire sunt fridi et bu. sic lactuce et siles: et cibi qui
 inducūt vigilias sunt ca. et sic. Et cā mālīs somni e vapor
 humidus q alcēdit a mebris inferiorib' ad cerebri ppter
 aliquaz cām gūatus: et qn est in fine sui alcēsus igroffat a
 frigiditate cerebri et recipit gravitatē ab alyis humiditatē
 bus miscētib' se cū eis q ibi sunt: et ga nō pūit resoluū nec
 vteri' ascēdere: de scēdūt iferi' ad mebra et oppilāt mea-
 tus vtutū sensibiliū. Et somn' nō aduenit inultu aialibus
 post laborē nisi ptea: ga aialia qn mouet et laborāt spar-
 git caloz su' nālis et diminiuit qritas sua et refrigeratur: et
 ptea reuertit de neccitate ad locū sui pncipij et sui thesauri.
 Si ē sūr accidit ei res q ipedit ipm: ga reuertit ad pñm
 suū. et sic boies exercitiū qn accidit eis grāde piculuz re-
 uertūt ad capitaneū: et facit cor e istd mebru q vltio re-
 frigerat tpe mori. Et somn' e vna opatio nāe q regit
 corpe aial. Et ptea fuit somn' necc' i aialib' pfectis: ga nisi
 eet somn' periret sensus ppter nimiu exercitiū: et percun-
 tib' sensibus periret vita. Et inde est q citrinatur facies
 dormire nō potētiū: ledunt eoz operatiōes: et ppe ope-
 ratio vtutis nutritiue et etiā exercitiū sensuū ex reb' q re-
 frigerāt calozē nāles ppter sparsionē suā ad partes exte-
 riores. Et qn refrigerat reuertit ad partes iteriores et di-
 minuit qritas sua. Et est sciēdu q hec operatio qūis
 ipsa nō sit nisi ppter aliquā permutationē cōplōnis fa-
 ctam

N

Declaratio
diffinitio.

O

P

Ecce.

Q

etaz in calore nali que e augmenz coplonis frigide r bu
midet: veraciter efficiens hac est viri regitua q e in coi
der calor q e in corde h mo e suuz instm. Et pp h e bic
nar locus ingittonis: h e cui vntu aie oz attribui h opa
tio: r vt q dbeat attribui vntu sensibilitio qz crecit r for
tificat pp hac opatione: r no debeat attribui nutritiue in
quatu e nutritiua: ppea qz vegetabilia no dormiunt eo q
no hnt sensu. Et ista viri e ex vntu sensibilib' appo
piaz sensui coi. Et nos no attribuim' hac opatione vntu
sensibilib' qz e vna rez pp qd pseruat ee suu: quis tuc
cesset. Iste sunt ille res q pnt dici in opationib' oibus qd
bz sanitas. Et de iuuameto istoz erit declarata res que e
necessaria in esse aialiu: illa que no est necessaria.

Cap. 22^m. Quod est de coplexionibus tempoz.

Tertiam mebra vntu nutritiue r opa
tiones illi snt neia in ee aia
lis: q no e gtiatiua: r et sensus tact' e neius:
r ppterea fuit puatio isti vntu mors ex ne
cessitate: r anhelit' est et opatio neia: ex h
apparet q res q stant copozu bois loco pseruationis snt
aera: qz cibiq no pseruat nisi qn snt super suu cursu nali.
Et qz aer no e super forma suu nalez nisi pp opatione so
lis r copozu celestiu: cu eo fuerit cae q stant copozu bu
mano loco pseruatois ipsa eade copozu. Et no coplet h
operatio i aere nisi pp operatioes solis i eo in quoz te
pozib' q snt ver: estas autunus: r byems: r h est ex icessu
ipsi in circulo obliq: r ppterea puenies e medico cogno
scere naz boz quoz tepoz: qz pp ipsa stat sanitas plus
q per alias cas. Et dicim' q ver e tps in q operatioes nu
tritue snt perfectiores: r h no accidit nisi pp multiplic
tione caloris nalis in corpore: ppterea qz calor nalis e ca
lidus r humidus: r oi q coplo isti tepozis e pp calitatem
r bnditate: ppterea qz speculatio in coplone huius tem
poris e in coparatioe ad corp' humanu: opatioes iune
nis in h tepore snt perfectiores: r ppterea pot dici q est
tps teperau coparatu coploni bois. Et si tu diceret
q eest teperau pp ppositioes qtitatu ex qb' e vna cu alia.
H eest flm: qz vna qz rez q appropat coploni appropat
de neitate dntationi vni qtitatu actiue q stat loco forme:
r dntationi vni qtitatu passiue q stat loco mae: r si ita no
eet coplonatu: no eet vntu in foza: imo essent duonec eti
esset recepta vna operatio in suo termino: si due qtitates
sue dntantes essent super ipsuz ambe eqles in po vel in
actu: qz ex duab' rebus in actu dnt no pot fieri vnus in
actu: r et de duab' no dnt sic no fit ex duab' lineis i actu:
vna linea in actu: r h no pferunt multi ex eis q appo
piaz sibi phiaz h tepore: nedu medici: r de h bebunt ma
nifesta declaratione: qz nunq iuenit tepera coplo i ppo
tioe. 4. qtitatu: h e tepera q est fm extremitates: sicut
no pot iueniri tepera complo appropata vni qualitati
actiue: ppterea qz qz actiua bz gradu sue operatiois pp
vna qtitate passiuu pppia ei q stat ei loco mae. Et postq
declatu est h reuertamur ad illud a quo separati sumus.
Et dicim' q vt q tps estiuu beat in dispoie sua diuim
caliditatis r sic. r et apparet q bu. r friditas dnt super
dispoie byemie: r h e coparatioe ad tps veris r coploni
bois. Sz coplo autu qz e media iter estare r byeme opi
nat q sit qst in teperaia veris: sz res e dia: qz est in fine
drietatis veri: ppterea qz est illud tps in quo debilitantur
virtutes: r sunt pfulse sicut vt in vegetabilib' r aialibus: r
pppterea dom est q friditas r sic. domine super ipsuz q
sunt die caliditatis r bu. r quis no sit friduz multu pado
minat ei siccitas: r vt dico qz pfulsus est in suis partib': r
sol in illo e medius nobis iter ppingatez r longitudine:
r quis bec eade coparatio sit in vere: tñ est magna dia

inter istas duas coparatioes ex parte pparationis nalis:
pppterea qz vntes snt in autu i fine declinatiois: r sicc
tas ia dnta e super oia aialia: r ppterea no iuenit aliqd
iuuametu in teperaia caloris ipsi tepozis in rebus gti
ationis. Sz teperaia q est in vere e puenies gtiationi r se
der super naz q est puenies gtiationi: r h est bnditas. Et
bec tepora no hnt terminu stabilem gtiat' in breuitate r
longitudine: sz diuersificat' in regionib': r bec diuersificat' in
latitudinibus ipsaz. r teperaior regio est illa q bz tepus
autu breue: r tps veris longum: r tales regiones sunt in
qnto climate r ppe q sunt ppinque mari. Et autunus in
terris nostris hispanie bz qst duos meles: r sedet in pnci
pio quinti climatis: r sub lance diei no est tps teperaum
fm q opinant' multi boium: r h declaratu e alias: nec et
vez e qd dnt gda q 4^m clima sit meli' 5^m r 6^m. h al. sentit q
teperaior regio e terra grecor: r iter alias teperaior est
terra hispanie r dicit q totu tps illaz terraz est sic tps
veris. Deinceps declaratu est ex istis locis sanitas cuiusli
bet mebr' in oibus quatuor causis. s. mali: effi. formali: r
finali: r bec fuit nostra intentio a pncipio libri.

Explicit Liber Secundus colliget Auerrois qui liber
fuit de sanitate.

Incipit Tertius liber qui est de egritudine inbus: r conti
net capitula quadraginta r vnum.

Capitulum 1^m. Quod est de egritudine r eius diffone in gtiat.

Diffinitio egritudinis est manifesta
p diffone sanitatis: eo q
egritudo e opposita sanitati. Et qz sanitas
est vna bona dispositio in mebro cuz qua
agit actionez qua bz a na sua agere: r snt
passiue passionez qua bz pati p sui nam: fuit
neius vt egritudo sit mala dispositio in

mebro pp qua agit r pati dnt. Et neius e vt faciam'
in cognitioe spez egritudis qd fecim' in cognitioe spez
sanitatis: h e vt narrem' in pms quot r que snt ei' spez: r
q snt sue cae: r postea declarabim' q snt actioes r passio
nes no nales: r medici vocant passionem accis. Et qn nos
h fecerim' tuc cognouerim' egritu' per oes suas cas q
sunt finis cognitionis rez: r h totu poterim' cognoscere a
cognitioe sanitatis q a nobis pus oca est. Qm nris specie
egritudis e sicut nris spez sanitatis: r a cognitione sanitatis
cognoscit egritudo: quis opinatu sit q notiores snt spez
egritudis spez sanitatis: ppterea qz multe egritudines hnt
noia r sanitates opposite illis no hnt noia: r tñ impole est
cognoscere egritudines pfecte nisi pp cognitione suoz oppo
sitor. Et ppterea dictu est q dnt eadez est disciplina.
Reuertamur igit r dicam' q ppterea qz dispoies sani
tatis mebr' hnt duas spez: vna est bonitas coplonis me
br' q in mebris iuenit pssib': r alia e bonitas coplonis
q est in mebris officialib': fuit neius diuidere snt egritu
dines fm has duas spez. In pms narrabim' egritudines
mebroz pssib': r dicem' eaz cas efficietes r males: r po
stea narrabim' egritudines mebroz officialiu: r dicemus
eaz cas. Et dicim' ppterea qz mebra pssib' no agunt nec
patiunt' fm cursu nre: nisi qn mensure ca. fri. sic. r bu.
erunt in illis cu ppositioe pueniendi in oib' spebus coplo
nis sanitatis: sic narrabim' i libro sanitatis. Snt est nece
vt snt egritudines illoz mebroz ipsas egrediendi ab ipis
mensuris pportionatis in vna qtitate vel duab' ex illis q
pnt cobinari. Sz spez egritudinis istoz mebroz snt octo. vz.
ca. si. bu. vel sic. vel ca. r bu. r ca. r sic. aut fri. r sic. Et no so
luz est itelligedus de pms qtitatib' sicut dicit. h. sed eti
de qualibet qtitate cuz qua operat' mebru suas opatioes
sicut duricie r mollicie r bis silibus qtitatib' pppiaz me
bris r ipropius. Et spez hax egritudinu prio iueniunt in

B

F

gus pnt regio:

G

Huius spez ex
hdmur qz is nro
spez sanitatis:

H

al. fri. r bu.

mēbris pñlīb: scō in cōpositis ppter pñlia sicut dictus est in spēs sanitatis. Et istaz octo spēs qdā sunt māles: qdāz nō. Sed difficile est imaginari egritudinē mālem esse simplicē: ppterea qz egritudines māles sunt cōposite: qā nulla egritudo mālis ledit operationē nisi pp aliā nō māles q superuenit mēbro a calore vel a frigore.

Cap. 2^m. Quod est de causis egritudinū in generali.

Deinceps volum⁹ dicere cās eaz: et dicim⁹ qz occasiones mālū egritudinis sūt būores qmōz qñ egrediunt⁹ ab eoz tēperātis in quātitate aut qūitate. Et hoc accidit aut a pte mae: aut a pte effi. et h est ppter ea qz mēbra nō permanent sup cōplonē sanitas: nisi qñ sanguis q aduenit eis ē in qūitate et qūitate i ppozitōe tēperata in caliditate et frigi. Et h accidit qñ mēbra q effi ciunt nutrimentū sūt sup cōplonē sanā: et cibi q adueniūt corpori sunt nāles et recipiunt in quātitate pueniēti et or dine debito et tpe cōueniēti. Sed qñ sunt fm dñū: tūc nō sunt solūz cās māles ad gñandū et corpore istos būores: s; ē iducūt mēbra faciētia nutrimentū ad malā cōplonē: et tūc dñ q būores exiuerūt a nā a duab⁹ partib⁹. v3. a pte effi. et a mālū simul. Et plures erūt cibi nāles et recipiunt fm ordinē nāles vt dictū est. Sed res extrinsece acq rent mēbris efficiētib⁹ malaz cōplonē: et gñabūt tales bu mores: et illa sunt sic aer: exercitiū et filia: et tales sunt exēti tes in quātitate et qūitate: et tales sunt eueniētes a mala cō plexione in radice creationis mēbroz agētiū in nutri mēto: et tales accidunt cā parētiū q exiuerūt a sua cōplone: et ex pparatiōe pma in creatiōe: qñ plures boies sūt simi lantes se adinuicē in creatiōe eoz et regimēti variātes se in accidētib⁹: qz tales sūt multaz egritudinū: et alij pau caz egritudinū: et tales multoz annoz: et alij paucoz an noz. Et plures accidet hoc a mala cōplone fixa in pñci pio gñationis mēbroz efficiētiū. Et plurimū bec talis cō plexio ē hēditaria: qz a b istis pñmis pparatiōib⁹ accidit qd videm⁹ etiā de silitudine multoz boiūz adinuicem in forma pñctudie et accitib⁹ egritudinū in paucitate et lon gitudine annoz. Et postq dixim⁹ cās humoz distēpera toz vlr. Deinceps narrādū ē qūo sit gñatio vniūsculūsqz istoz et quot sunt egritudines que generant⁹ ab eis.

Cap. 3^m. Quod est de causis egritudinū materialūz ca lidarum et siccarum.

Deinceps volum⁹ dicere cās eaz: et dicim⁹ qz occasiones mālū egritudinis sūt būores qmōz qñ egrediunt⁹ ab eoz tēperātis in quātitate aut qūitate. Et hoc accidit aut a pte mae: aut a pte effi. et h est ppter ea qz mēbra nō permanent sup cōplonē sanitas: nisi qñ sanguis q aduenit eis ē in qūitate et qūitate i ppozitōe tēperata in caliditate et frigi. Et h accidit qñ mēbra q effi ciunt nutrimentū sūt sup cōplonē sanā: et cibi q adueniūt corpori sunt nāles et recipiunt in quātitate pueniēti et or dine debito et tpe cōueniēti. Sed qñ sunt fm dñū: tūc nō sunt solūz cās māles ad gñandū et corpore istos būores: s; ē iducūt mēbra faciētia nutrimentū ad malā cōplonē: et tūc dñ q būores exiuerūt a nā a duab⁹ partib⁹. v3. a pte effi. et a mālū simul. Et plures erūt cibi nāles et recipiunt fm ordinē nāles vt dictū est. Sed res extrinsece acq rent mēbris efficiētib⁹ malaz cōplonē: et gñabūt tales bu mores: et illa sunt sic aer: exercitiū et filia: et tales sunt exēti tes in quātitate et qūitate: et tales sunt eueniētes a mala cō plexione in radice creationis mēbroz agētiū in nutri mēto: et tales accidunt cā parētiū q exiuerūt a sua cōplone: et ex pparatiōe pma in creatiōe: qñ plures boies sūt simi lantes se adinuicē in creatiōe eoz et regimēti variātes se in accidētib⁹: qz tales sūt multaz egritudinū: et alij pau caz egritudinū: et tales multoz annoz: et alij paucoz an noz. Et plures accidet hoc a mala cōplone fixa in pñci pio gñationis mēbroz efficiētiū. Et plurimū bec talis cō plexio ē hēditaria: qz a b istis pñmis pparatiōib⁹ accidit qd videm⁹ etiā de silitudine multoz boiūz adinuicem in forma pñctudie et accitib⁹ egritudinū in paucitate et lon gitudine annoz. Et postq dixim⁹ cās humoz distēpera toz vlr. Deinceps narrādū ē qūo sit gñatio vniūsculūsqz istoz et quot sunt egritudines que generant⁹ ab eis.

Cap. 3^m. Quod est de causis egritudinū materialūz ca lidarum et siccarum.

sunt in cute per quos euaporat calor et retinet⁹: et cōculca bi calor intus et facit qd dictū est. Et aliqñ erit hoc a cō plexione nālī vel radicali. Et cholera non nālīs que sit in corporib⁹ supradictis h3 qmōz spēs. Una spēs est q affi milat vitello oui qd natū est in illa die. Sal. dicit i pluri bus locis qz bec spēs ē calidiōz nālī: qz pars ignea in hac specie dñat plus: et dicit qz eius grossities ē ppter nimā caliditatē et ebullitiōē ob quā rem h3 ista secum istuz ca lozem igneū. Et alij medici pter ipsuz dñt qz bec est mi noris caloris nālī. Et dicunt qz grossities ipsius est ppter alicuius mixtiōē flegmatis: et fm hoc debet esse rubedo ipsius infra rubedines nālem: et est cōtra illud quod dicit Sal. et nos videmus qz ita nō est vt dicit. Ad h fm illos debz habere cū sua grossitie aliquātiluz viscositatis sicut debet habere corpus humiduz mixtū cū corpore calido: et sensus visus in hoc adiuvat Sal. Et scōa spēs habet colozē auricālebi: vel citri: et generat⁹ ab humiditate aque admixta cum ipsa et sine dubio hoc infra silit in calidita te a cholera nālī: et egritudines que sunt ex hac specie et vi tellina fm illos qui dñt qz sit grossa ppter admixtiōē flegmatis nō sunt enumerāde cum egritudinib⁹ cal. et sic. simplicib⁹ sed cum cōpositis. Sed egritudines vitelline fm Sal. sunt postre in vltimitate caliditatis et siccitatis: et pōt esse qz bec cholera est cholā quā noiat. Et cholera ru. Et alie due spēs sunt sicut prassina et eruginosa: et v3 q ambe gñant in stō: et mibi v3 q. nō appropiet eas cho lere simplicia: qz dicit in libro de vitub⁹ nālīb⁹ qz iste due spēs gñant a cholera vitellina mixta cū alyz humorib⁹: et qz be due spēs sint cōposite: et manifestuz ē qz gñant in stō fm eos. Et stōchus p suā nāz nō h3 gñare cholera nālez nec nō nālez: qz qd gñat nālem gñat nō nālem: qñ corripit ipsius cōplo: qz ipsius cōplo inēdit aut remito ti. Et prassina et eruginosa nō hnt B nomē nisi equoce. Et v3 qz cā ista gñationuz est: qz qñ cholera egredit⁹ a sua nā in ca. et sic. ppter sparsionē ipsius ad stōm: tunc remisceet cū alyz humorib⁹: et ppter cū mētiar⁹ ibi recipit aliquam spēs putrefactionis et puenit ad tales cōplonē: et ppter ea assimilantur isti humores venenoz: ppter eruginosa. Et egritudines q pueniunt ab his sunt incurabiles ppter ea qā nō recipiunt digōnez nec pmutant⁹ a colozē nālī: imo corripūt formā specificā ipsius sicut corripit venenūz. Deinceps volum⁹ declarare qñ gñant egritudines cho lerice: et icipiemus a febre cholericā sefraria. Et dicimus qz postq dictū ē qz febris ē calor qz pñnet totū corp⁹ q le dit actiōes et passiōes mēbroz oīūz. Ab hac pte apper qz est calor exneus et appet ex pte q manifestat⁹ in ipsa opa tio caloris intrinseci digerēdo būores et recipit sanationē: et nō est sic calor exneus q inuenit in corporib⁹ mortuoz: ob B apparet qz ē est nālīs: et ē veritas qz est calor nālīs mixtus cū aliqua qūitate caloris putredinalis. Et ad huc postq calor iste spargit⁹ et pñnet per totū corp⁹ per arte rias: dicimus per B qz subm ppiquū istius caloris ē cor: et ppter ea est ipole ipm esse totū extraneū. Et ppter ea qā calor cordis est ille calor cū quo mēbra faciunt oēs suas operatiōes: neētiū est qñ recipit aliquā permutatiōē vt ledant⁹ oēs eoz operatiōes. Ergo diffinitio febris est bec: qā est calor cōpositus ex calore nālī et extraneo pu tredinal i mīlō a corde ad totū corpus et ledit oēs actiō nes et passiōes. Et dicimus qz iste calor ē permutatio ca lozis nālīs permutati in quātitate et qualitate operādi in corpore operatiōes nō nāles: aut in materia nō naturali. Deinceps volumus dicere qz cause gñationis istius calo ris sunt eedem cū causis gñationis caloris extranei: saluo qz in hoc calore sunt eqles: si ita nō esset. qz esset exneus absolute: qz res attribuit extraneo dominari. Et iam de

N

Splo. pñm pñm. et a pñ moabun.

O

P

Q

Tertius

58

A claratū est in 4° metbau. qd cā effi. putredinē stat duob^o modis. vnus ē calor extrinsec^o: ppea qz iste calor spargit r exbalare fac calorē intrinsec^o: maxie qñ ē cū forti q̄litate: r qñ spargit calor intrinsec^o sic puenit tpe magni caloris q regit mās gñatā i illa mā calor exne^o: r maxie si sit būda ga būditas de facili pmutat a reb^o extrinsecis: qz difficile eēt effici p seipsa. Ali^o cā ē effi. p accis: b̄ sit friditas: ga qñ dñat sup calorē intrinsecū extinguit ipz: r tūc gñat super mās loco isti calorē nālis alitū calorē exneū. Et ibi decla ratū ē qd ens nāle nō pmanet i suo cē nisi qñ vtutes agen tes dñant sup patietes. Et qñ debilitant iste vtutes regi tūte: r dñant vtutes extrinsecas: tūc rēdit ens ad viā ipsecio nis: als corruptionis. Et cā qd adiunāt ad gñandū calorē exneū ille eēde sūt cū illis qd adiunāt ad extinguedū calo rez nāle: r b̄ sit qñ subm ē pparatū ad recipiēdū istā gñā tionē exneā: sic sanguis ex qd gñat cholā q egredit a nā in quātitate: aut q̄litate: aut pp mltitudine sanguinis: aut pp ipz^o grossitiē aut viscositatē: qz p b̄ refrigerat calor intrin secus r extinguit sicut faciūt mltia ligna bumida qñ ponūt sup ignē. Et ēt oppilatio poroz adiuuat ad b̄quia resistit euētationi caloris intrinseci. r accidit b̄ sit accidit igni qñ nō b̄ euētationē q cito extinguit v̄l debilitat sic tu vides qd carbonary tegūt carbones cū terra vt ignis nō trāseat per oēs partes carbonū: r faciat ex eis cinerem.

C Cap. 4°. Qd est de gñatione febriū cholere sefrarie.

I postq̄ declatū ē v̄l qd sit febriū r v̄les cāe sue gñationis. v̄dm ē qñ gñat febriū cholica qd ē se fra ria. Et dicam^o qd fortior cā in gñatione istius febriū: est qñ dñat cōplo sanguis i calitate r sic. Et b̄ pparationē vt gñat i eo talis calor: aut pp ppa rationē supfluitatū tertie digōnis qd ē in mēbris: s̄ grossi tates r viscositas r oppilo venaz nō imaginant i opatiōe isti febriū: nisi diceret i cholā vitellina s̄ illos qd dicit^o b̄. Aut pp q̄litate suā. Et dñes scire qd nō ē i boie cholā absoluta: ita vt sit ps mēbri bois excepta cholā q stat in sacco fellic s̄ qdā: s̄ nā expellit cā a mēbris sanguis qñ sepat ab eo: r ppea ē ipole opari qd subz febriū sefra riaz sit cholā absoluta: s̄ ē sanguis aut būditas i qd dñat cholā. Et ppea p̄t recipe digōnē r reitit ad suā nāz: qz nō denudat a sua foia specifica. S̄ qñ sepat ab eo cholā ab soluta incōtinētū expellit a nā: r si sepat ab eo res qd beat politate recipiēdi digōnez nutritent ex eo mēbra. Et nō ē pole vt cholā recipiat aliquā digōnē: qz nō ē pole illi rei qd trāsiit terminū decoctiois vt redeat ad terminū deco ctiōis: sic nō ē pole vt alius reitit ad elixir: nec ei in ea ē aliq ps ex qd possint mēbra aliq mō nutriti: r dico hoc de nāli. s̄ si sit de nāli q̄to plus de nō nāli. Et illi qd solū sunt medici qd dicit qd cholā ē cib^o alicui^o mēbri si qd dicit qd q̄mor būores sūt elinta mēbroz p̄stū. Et ego nolo labo rare plus i q̄onib^o cū eis: qz ego declaui b̄ pfecte i libro sa nitatis. Et ppea qd calor exne^o gñat in būditate qd est ēt nāz cū būditate caloris intrinseci: dico qd nō ē cū excessu nālis caloris: sic opinat^o b̄. i mltis locis. S̄ ppea qd bu miditas ē velox ad putrefactionē: ppea qd calor intrinsec^o plus laborat ad ipz^o corruptiōez: qz illa nō b̄z a se rem qd cā psumat. Et si p̄stiteret. b̄. qd ois calor exne^o eēt putredi nalis caderet periculū magnū i dicit^o b̄. ppea qd q̄litz ca lor exne^o sit fm ipm p r subalz pp calozes aut friditate: r qñ debilitat calor nālis ppter friditate: tūc dñat būidi tas r fatigat calor intrinsec^o i dñando sup ipz: r sit putrefa ctio pp calorē exneū supueniētes. S̄ qñ cā calozis exneū sit a caloz: tūc supuenit mēbris affatio v̄l cōbultio: s̄ nō putrefactio. ppterca qd nō est ex neccitate vt ois calor ex ne^o aut ois febriū sit putredinalis i maxie causon: r ēt qñ

calor exne^o gñat i locis i qd sit digō: r i locis in qd sit ps mēbroz i actu r aggregant ibi supfluitates extrinsecas in nā distēperare siles cholē i q̄litate: aut distēperare i quātita te ēt erūt ille būditates qd sunt in corpe occasione cholē: r inuēte loco digōnis. Et manifestū ē qd loc^o maioris digē stionis ē loc^o digōnis scde qd est epaz r vene: r alter ē loc^o digōnis tertie: illa ē in mēbris: r ppterca spēs barū se b̄z sūt due: vna qd est in venis: r altera qd ē in mēbris hoc est in locis digōnis tertie. r in libro p̄nosticoz declata ē dñā istaz duaz febriū. Et sit ēt alie feb. qd sunt appropriare pure cholere: r tales etiā appropriate sunt cholere nō pu re: r ibi declarabo dñā vnus ab alia.

C Cap. 5°. Qd est de egritudinib^o choleris localibus.

I postq̄ declaui^o v̄l qd sūt se b̄res cholice. Deiceps vo lum^o log r narrare quō sūt egritu^o chole rice locales qd noiant alguale: in latio dicūt apata cholica: r in greco erispile. r dicim^o qd bec apata gñant i mēbris duob^o modis: vno qñ expel lit ad aliud mēbrū būor cholice: r tūc p̄t ei^o q̄litate sit dilatatio in mēbro fm oēs dimēstiones. Et ppterca dī qd elmare: siue erispila r filia sūt cōposita ex morbis p̄stib^o r officialib^o. Et cā expulsiōis isti būoris ē p̄t fortitu dinē vtut^o expulsiōe i mēbro mādare: r pp būdilitatē eius dez vnus i mēbro recipiēte. Et nō sit sic dicūt grossi qd sit pp fortitudinē retētiue mēbri recipiētis. V̄ez ad b̄ mltū adiuuat largitas viay cū suppone patiētis mēbri. Et ma xime qñ mēbrū expellēs ē sup^o r recipiēs iseri: r maxie qñ bū. ē grossius r terreftris: r qñ fuerit icimerat^o r fuerit i mēbro: tūc p̄t illi^o q̄litate calor intrinsec^o i eo suffocabit^o r gñabit calor exne^o i mēbro exneō saluo si būor nō eēt in vltimitate scititaz. Et si apā istū gñat in aliq mēbro p̄st^o aut ppe ipz pcedet ab eo calor ad cor r gñabit febriū for tis: r si nō erit ppe mēbrū p̄st^o nō faciet febze: r pole erit vt rēdat ad mortē. Et alio mō gñat qñ mēbrū nō pōt di gerere cibū qd ei mīttit: nec ipz pmutare i q̄litate aut q̄li tate: nec ipz pōt expellere: tūc mā augmētaz in mēbro illo talr vt recipiat dilatationē i oēs tres dimēstiones: r extin guit ei^o calor nālis eidē mēsuraz: r gñat i eo calor putre dinalis pp neccitatē mē exne^o. Et iste egritu^o qd dicunt erispile sunt duaz spēs: vna est qd ē erispila ruboris r apparet ab hac spē. vt sit mixta cū mltio sanguie pp rube dinē quā b̄z: r nō fac in mēbro magnū tumorē: r nō ē do lor eius acut^o. Alia spēs dī erispilla formicularis: r in ea plus dñat cholaz: ppterca inducit pustulas r corosio nes. Et aliqñ ista nō apparēt nisi in cute: r aliqñ ē fixa in suba mēbri r illa peior est: r pōt esse vt fiat in cōcūitate alicuius mēbri sicut in stomacho aut in intestinis r ledet ipsius operationes sine apostemate manifesto.

C Cap. 6°. Qd ē de egritudinib^o fridis r humidis mālīb^o.

I Ste egritudines sūt p̄t flegma qd ē ē nāz in quātitate r q̄litate: r cāe gñā tionis istaz sunt opposite cāis ex qd gñant egritudines cholice r mālifestiores istaz egrit udinū sunt febres flatice r apata que dicūt gime: qd v̄o plus adiuuat ad gñationē b̄az febriū est oppilatio qd sit ppter grossitiē istū būoris aut viscositatē. Et v̄l sit bec putrefactio per viā exctionis caloris intrin seci: sic extinguit ignis a suppositiōe lignoz viridiū: r cum extinguit intrinsec^o augmētaz exne^o in mā exnea: r ista fe bris sit ex b̄ būore i venis: r in 3° digōne mēbroz. Et istū būoris exētiū a nā sūt q̄mor spēs: vna ē salis: r ē sic cior nāli: ppterca quia salugo ei aduenit a suba terreftri adusta mixta cū aliq būditate: sic apparet in gñatiōe sa lis. Et Alia ē acetosi r q̄m sit sicci: tū ē fridum: ppterca

Assa nō v̄mū p̄t ad m̄hōm:

mēbris pñlib: scdo in cōpositis ppter sñlia sicut dicitur
est in spēs sanitatis. Et istaz octo spēs qdā sunt mēles:
q daz nō. Sed difficile est imaginari egritudine mēlem
esse simplicē: ppterea qz egritudines mēles sunt cōpositae
ga nulla egritudo mēlis ledit operationē nisi pp aliā nō
mēlez q superuenit mēbro a calore vel a frigore.

Cap. 2^m. Quod est de causis egritudinū in generali.

Einceps volum' dicere cās eaz: r di
cim' qz occasiones mālūm

egritudinis sūt hūiores qūoz qñ egrediunt ab
coz tēperātia in quātitate aut qūitate. Et hoc
accidit aut a pte mēle: aut a pte effi. r h est p:

pterea qz mēbra nō permanent sup cōplonē sanitatis: nisi
qñ sanguis q aduenit eis ē in qūitate r qūitate i ppoziōe
tēperata in caliditate r frigū. Et h accidit qñ mēbra qñ effi
ciunt nutrimentū stāt sup cōplonē sanā: r cibi q adueniūt
corpozi sunt nāles r recipiunt in quātitate pueniēti r or
dine debito r tpe cōueniēti. Sed qñ sunt fm pñliū: nō
sunt solūz cās mēles ad gñandūz i corpore istos hūiores:
sz ēt iducūt mēbra faciētia nutrimentū ad malā cōplonē:
r tūc dī qz hūiores exiuerūt a nā a duab' partib'. v3. a pte
effi. r a mēli simul. Et plures erūt cibi nāles r recipiunt
fm ordinē nālez vt dicitū est. Sed res extrinsece acq
rent mēbris efficiētib' malaz cōplonē: r gñabūt tales bu
mores: r illa sunt sic aer: exercitiū r sñlia: r tales sunt exēu
tes in quātitate r qūitate: r tales sunt eueniētes a mala cō
plexione in radice creationis mēbroz agētiūz in nutri
mento: r tales accidūt cā parētiū q exiuerūt a sua cōplone:
r ex pparatiōe pma in creatiōe: qñ plures hoies sūt simi
lantes se adinuicē in creatiōe eoz r regimētiū variātes
se in accidētib': qz tales sūt multaz egritudinū: r alij pau
caz egritudinū: r tales multoz annoz: r alij paucoz an
noz. Et pluries accidit hoc a mala cōplone fixa in pñci
pio gñationis mēbroz efficiētiū. Et plurimū bec talis cō
plexio ē hēditaria: qz ab istis pñis pparatiōib' accidit
qd videri' etiā de sñitudine multoz hoīūz adinuicem in
forma pñctudie r accitūb' egritudinū in paucitate r lon
gitudine annoz. Et postqz dixim' cās humoz distēpera
toz vlr. Deinceps narrādūz ē qñ sit gñatio vniūscuiusqz
istoz r quot sunt egritudines que generant ab eis.

Cap. 3^m. Quod est de causis egritudinū materialūz ca
lidarum r siccarum.

Encipiemus ab egritudinib'

lib'. Et dicim' qz egritudo calida r sicca gñat

ex cibis calidis r siccis distēperatis: vel ga
recipiunt in multa quātitate: aut nimis diminuūt: aut qz
recipiunt sup ieiuniū: qñ recipiūt cib' post multū ieiū
niū in stō r epate pmutabit ad calozē r siccitatē fortēz: r
inducet stōm r epar ad eandē cōplonē: r tūc erit scā opa
tio eoz ab ambab' partib' supradictis r sanguis q gñā
bit ab hoc cibo erit ca. r sic. r distēperat: r multiplicabit
in ipso cholera i multa quātitate: r distēperabit in multa
qūitate: r tūc impediet opatio sellis: r nō poterit attrabere
cholera fm debitā quātitatē: r sic remanebit imbibit' ex
ea. Et illud est eo qz qñ exit cholera a via sua nāli in quā
titate vel qūitate aut in ambab' simul: tūc remanet cholera
influxa in sanguine: r qñ nutriēt mēbra ex illo sanguine
exibūt paulatim a sua cōplone nāli ad malaz cōplonem
cali. r sic. r gñabunt multe egritudines calide cholericē.
r sñlia accidētia veniētia mēbris a rebus extrinsecis: sicut
ab aere calido: r a multo exercitio r vigiliā: r accidētib'us
aie que hñt calefacere: sicut ira r furoz r cogitatiōes cor
dis r bis sñlia: r cā fortior que est istaz cāz plus aliarum
rerū est aer r ars. r aliqñ erit cā istaz oppilatio poroz q

sunt in cute per quos enaporat calor r retinet: r cōculca
bit calor intus r faciet qd dicitū est. Et aliqñ erit boc a cō
plexione nāli vel radicali. Et cholera non nālis que fit in
corpozi supradictis h3 qūoz spēs. Una spēs est q assu
milat vitello oui qd natū est in illa die. Sal. dicit i plur
bus locis qz bec spēs ē calidior nāli: qz pars ignea in hac
specie dñat plus: r dicit q eius grossities ē ppter nimā
caliditatē r ebullitiōē ob quā rem h3 ista secum istuz ca
lozem igneū. Et alij medici pter ipsuz dicit qz bec est mi
noxis caloriz nāli. Et dicunt qz grossities ipsius est ppter
alicuius mixtionē flegmatis: r fm hoc debet esse rubedo
ipsius infra rubedines nālem: r est cōtra illud quod dicit
Sal. r nos videmus qz ita nō est vt dicit. Ad h fm illos
debz habere cū sua grossitie aliquātiluz viscositatis sicut
debet habere corpus humidūz mixtū cū corpore calido:
r sensus visus in hoc adiuvat Sal. Et scda spēs habet
colozē auricālebi: vel citri: r generat ab humiditate aque
admixta cum ipsa sine dubio hoc infra sistit in calidita
te a cholera nāli: r egritudines que sunt ex hac specie r vi
tellina fm illos qui dicit q sit grossa ppter admixtionē
flegmatis nō sunt enumerāde cum egritudinib' cal. r sic.
simplicib' sed cum cōpositis. Sed egritudines vitelline
fm Sal. sunt postie in vltimitate caliditatis r siccitatis: r
pōt esse qz bec cholera est cholera quā noīat. h. cholera rñ.
Et alie due spēs sunt sicut prassina r eruginosa: r dī qz
ambe gñant in stō: r mibi vī qz h nō appropet eas cho
lere simplici: qz dicit in libro de vitub' nālib' q iste due
spēs gñant a cholera vitellina mixta cū alijs humozib':
r qz be due spēs sint cōpositae: manifestus ē q gñant in
stō fm eos. Et scdus p sua nāz nō h3 gñare cholera
nālez nec nō nālez: qz qd gñat nālem gñat nō nālem: qñ
corruptū ipsius cōplo: qz ipsius cōplo intēdit aut remittit
tūc g prassina r eruginosa nō hñt b nomē nisi equoce. Et
vī q cā ista gñationis est: qz qñ cholera egredit a sua nā
in ca. r sic. ppter sparsionē ipsius ad stōm: tūc remittit
cū alijs humozib': r pprie cū meliā: r ibi recipit aliquam
spēs putrefactionis r puenit ad tales cōplonē: r ppterea
assimilantur isti humores venenos: r pprie eruginosa. Et
egritudines q pueniunt ab his sunt incurabiles ppterea
ga nō recipiunt digōnez nec pmutant a colozē nāli: imo
corruptū formā specificā ipsius sicut corruptū venenos.
Deinceps volum' declarare qñ gñant egritudines cho
lericē: r incipiemus a febre cholericā sefraria. Et dicamus
q postqz dicitū ē q febris ē calor q pñnet totū corp' q lei
dit actiōes r passiones mēbroz oīūz. Ab hac pte apper qz
est calor cñneus r appet ex pte q manifestat in ipsa opa
tio caloriz intrinseci digerēdo hūiores r recipit sanationē: r
nō est sic calor cñneus q inenit in corpozibus mortuoz:
ob h apparet qz ēt est nālis: r ē veritas qz est calor nālis
mixtus cū aliqua qūitate caloriz putredinalis. Et adhuc
postqz calor iste spargit r pñnet per totū corp' per arter
rias: dicimus per h qz subm ppiquū istius caloriz ē cor: r
pterea est ipse ipm esse totū extraneū. Et ppterea ga
calor cordis est ille calor cū quo mēbra faciunt oēs suas
operatiōes: neētiū est qñ recipit aliquā permutatiōē vt
ledant oēs eoz operatiōes. Ergo diffinitio febris est
bec: ga est calor cōpositus ex calore nāli r extraneo pu
tredinali misō a corde ad totū corpus r ledit oēs actiō
nes r passiones. Et dicimus qz iste calor ē permutatio ca
loriz nālis permutati in quātitate r qualitate operādi in
corpore operatiōes nō nāles: aut in materia nō naturali.
Deinceps volumus dicere qz cause gñationis istius calo
ris sunt eodem cū causis gñationis caloriz extraneū: saluo
qz in hoc calore sunt eqles: r si ita nō esset: gñet cñneus
absolute: qz res attribuit extraneo domināt. Et iam de

Opio. pñm
pñm. c. a. b
moabon.

ga acetofitas graa a friditate. ¶ Dulce e calidius fic est
videri i acetofis fructib⁹ q post acetofitate agruñ dulce
dinē. ¶ Et vitreu e dēteri oib⁹ qz bz cū friditate multā
vifcofitate. ¶ Et ſpēs febrū flatis diuifificat⁹ fz diuifita
tes haz pēp. r qñ nos tractabim⁹ de febriz tūc de h lo
quemur nota fmonē. Et ſpēs flatis meli⁹ recipiūt digonē
qz chole: fz qz qdā dicit⁹ q recipiūt ſpēs chole digonem.
S⁹ febriz q fiūt a flate ſunt periculofores febriz chole
pp⁹ groſſitie flatis: r pp⁹ oppilonis q fiūt ab cor: r qz in
terpollatio eaz e valde breuis fz qz dicā poſt. S⁹ apatū
flaticoꝝ qdā ſit q fiūt a flate ſubtili: r qdā a flate gñſo: ſic
fiūt apata q noianē ſcrophule: r ſpēs naſcunt i carne gñſa
dulſa ſic i collo ſbaſcellis r igitant⁹. Et h mā q e icluſa
in apatib⁹ e dura valde: ſit ex apatib⁹ glāculofis q ſunt
groſſitudis gñi pini: vñ nūc: r B efficit i locis carnoſis.
Et iſti gñiſ ſit veruice r clauit⁹ ex apatib⁹ malis q appo
pria ſit groſſitudini buoꝝ r exētiū a nā q nōiata ſunt
adubelati i arabico: r iuenit i iſtis apatib⁹ ſuba ſilis ſeci:
r ſtercozi: r luto: vñ carboni. Et moio: pars iſtoꝝ apatū
cōpoſita e ex duob⁹ buoꝝib⁹. r ex flate r melia. ¶ Et a pa
ta appropata pēp flati ſi apata noia i arabico cala: r oꝝ
cunt q bui⁹ ſpēs ſunt qñtoꝝ. ſlutoſa: r mellita: r vitrea: r
pulſa: r. Lutoſi fiūt ex flate groſſo. mellite fiūt ex flate
putrido hñte iſtus ſubaz mellie. Et alie due ſpēs ſunt ſilr
ex flate mellito: r ex flate ſiūt: r qdā a vētoſitate: ſic acci
dit in illis q fiūt i extremitatib⁹ bi dropicoz: r multe alie
egredindas quas narabim⁹ cū loqmur de accidētib⁹ que
ſuperueniunt actionibus r paſſionibus mēboꝝ.

Cap. 7^m. Qd ē de cāis egritudinū fridaz ꝛ sic. mālium.

Egritudo sumit ab duobus: melius est
egrediuntur a nā in q̄titate: aut q̄lita-
te: aut in amba b̄: sic: q̄ faciūt būores istos
egredi: a sua nā sūt māe q̄. It̄ siles eis sic cibi
fridi: 7 sicci: aut calidi: 7 sicci: aut q̄ exēunt
mēbra ab eoz cōplonib⁹ ad friditatē 7 sic. vñ ad cal. 7 sic.
distēperat. Et exēit eis a suis cōplonib⁹: pp̄f res eñnes
sic ppter acritē 7 exercitiū. Et aliqñ accidit a gñatōne sicut
accidit leprosis: 7 maios pars taliū sit ab b̄fiditate: aut pp̄
coitis q̄ mēlūnata in dieb⁹ quos dixit q̄achaz: q̄ lepra
illa a būificio medicinz curā nō recipiētiū fiat tpe cri-
sis ānoz q̄ nō oziāuit: 7 b̄ testificat mirabilis q̄achaz:
7 ego expeṛt⁹ iuz. Et q̄ multiplīcan⁹ isti būores i corpore
splen conat eis attrabē 7 neq̄ant pp̄t q̄titatē: aut ma-
lā q̄litate: aut ppter virūq̄: tūc remanēt cū sanguie 7 va-
dunt ad mēbra: 7 q̄ mēbra abominant eos correctiones
eoz facē nō pūt. q̄re eis gñant egritudines difficilis cu-
ratiōnis. ¶ Et chole nigre exēit i q̄titate a nā sūt due
spēs. vna ē ppter aduñtiōne melie nālīs: 7 alia spēs ē
aduñtiōne chole nō nālīs. Et iste spēs gñant a multo calo-
re 7 i mēlia fici. q̄tīs remanēat per eaz nās frigide 7 mi-
scae q̄ eis caloz eñne: eñ nās multū. Et q̄ signat b̄. l. q̄
cōplō eaz sit talis ē eaz acetoſitas: q̄ q̄ spargunt super
terrā firmat ipaz: 7 vnaqueq̄ istaz spēs iudicū coroz
fione i mēbra: 7 aliqñ fistulas: 7 marie q̄ sit ab aduñtiōne
chole. 7 egritudo q̄ fuit ex būorib⁹ istis: q̄dā sūt febres: q̄
daz apata: febriū q̄ eis fuit: q̄dā sūt i ſcra digione: 7 q̄
daz in 3^a. 7 q̄ adiuuat gñatiōne istaz ē oppilo poroz q̄
grosſitie būoz 7 difficultas digiōnis. 7 apata q̄ dñr ſclero-
tica fuit ex melia nālī 7 aduñt: aliqñ cācer. Sic q̄ fuit a
nālī ſemper ſine vlceraōne fuit: 7 q̄ fuit ab aduñtiōne nō
nālī cū vlceraōne. 7 aliqñ ſpargit fec mā ſuper oia mē-
bra: tūc ſit lepra: 7 ppter ea d̄ q̄ lepra ē cancer vñs. Et
iſt⁹ p̄ due ſūt ſpēs: q̄ q̄dā ē cū vlceraōne 7 q̄dā ſine: 7 q̄ fuit
cū vlceraōne eſt de melia q̄ eſt eñ nās: 7 flegma ſallum 7
ſanguis ſm quodam recipiunt aduñtiōnem.

Cap. 8^m. Quod est de causis egritudinum calidarum & humidarum materialium.

Egritudo gñant ppter exitu sanguinis ex nām in quatitate aut q̄litate. Sed erit ipsius q̄litate d̄s dici pauca: q̄ qñ erit multu: d̄s attribui egritudo nō illi egritudo ad quā declinata: s̄ illi cui dñat manifeste b̄ est: q̄ qñ inflāmant min⁹ d̄s attribui cholē: sic de alijs. Et debes scire q̄ egritudo simplices nō sūt ex būoribus simplici b̄ istis: et maxie ex illis q̄ nō recipiūt digōne: sunt apti nāt recipere iplos: q̄ qñ cholā vel melia simplice dñat singulr 7 simplr sūt egritudines ex eis q̄ nullo mō bñt curationē s̄z noiant simplices pp būores 7 eis dñant tes sic noiant cōposites: qñ apparet 7 eis: vident duo būmores aut ples dñantes. Et maior pars egritudo q̄ gñant ex sanguie sūt febres 7 apata. ¶ Et ipsi febzis sunt spēs due: vna sit ppter augmētū q̄ntitat solū: 7 pp illud augmētū q̄ntitat claudunt poi 7 inflāmat sanguis: sit bec spēs febzis: 7 s̄ febzis 7 luo pñ nō ē putredinalis. S̄z si medicū fuerit negligēs in ei⁹ curationē sit putredinalis: 7 s̄ spēs est media iter effimerā 7 putridā. ¶ Et alia spēs sit pp aliq̄ putrefactionē. Et febres q̄ sūt a sanguie sūt 7 oib⁹ venis: ppterea q̄ nō ē sanguis actū in corpore nisi 7 venis: 7 nō sūt 7 interpolatōes manifestā. ¶ S̄z apata q̄ sūt ex būore sūt q̄ dñr flegmōdes 7 sūt plus pp distēperatiā 7 q̄ntitatē q̄ in q̄litate. Et diuisificant ista apata pp maiorē pfunditatē 7 minorē: q̄ ē minorē pfunditatē 7 leui⁹. S̄z sanguis q̄ currit ad mēbrū sit distēperat⁹ sit aliqñ 7 q̄litate cala: sit erisipilla flegmōides: eo q̄ tūc ē cholē: pp inflāmatioē cholē: 7 s̄ spēs ē periculosior. Et apata vlr distēperat⁹ per diuisitatē mēbroz 7 gb⁹ sūt: q̄ qñ sūt 7 aliq̄ ex mēbris pñcipa: nēcio legē mala febzis: maxie qñ apā ē flegmō. Et aliqñ sit flegmō 7 subacellus 7 in iginib⁹ 7 7 auri b⁹: 7 q̄ sūt in parib⁹ subacellaz gñant ex superfinitatibus trāsmisiss a corde. Et fiunt s̄ apata pp alia apata facta in alyis pti b⁹ corpōis: q̄ o mēbrū b̄ vintē expulsiuā mādantē alteri. Et ē sūt ex bac varietate 7 morbiliz ppter ea q̄ nullus euadit ab his duob⁹ illi bēat bec. Et nō pōt dici vr siāt a causis extrinsecis: q̄ nō sunt neciē 7 oib⁹: ista egritudo est sic nālīs: ppter b̄ d̄s q̄ egritudo puenit a mala mā fixa in cibo embriōnis: 7 ppter ea fiunt be egritudines cū febze sanguis: q̄ si sanguis eēt nūmīs corruptus patiens possēt ex eo mori.

Cap. 9^m. Quid est de causis egritudinū cōpositarū māliū.

El debes scire q̄ egritudines simplices singulares q̄ dicte sūt nō sūt ex hūioribz simplicibz nisi raro. S; maior pars egritudinis simplicis est cōposita ex pluribz hūioribz vno. Et cōpositio egritudinis aut e plurionis cōpositio aut cōpositio vicinatis. S; cōpositio vicinatis est sic siq̄ b̄iet ab vna pte febris cholica: ab alia febris flatuca: p̄parosimi h̄az duaz febris essent in vna bora. Et febris q̄ sūt pp̄ cōpōnes cōplonis sūt duplices. q̄dā. sunt q̄z cōpositio est absq̄: q̄dā iueniēti p̄nt appellari cōpositę q̄ mixte: p̄pterea cōicāt febris i signa p̄ptetibz q̄ appropian humozibz simplicibz. Et bec cōpositio cōpositio q̄ est in hūioribz inducit ad multas cōmixtiōnes innumerabiles. Et p̄pterea q̄ hec vna cōpositiōnis sūt in febriz. p̄nt in iueniri febris mixte quia nō sūt duaz sp̄z sed vni: hoc accidit q̄ sūt febris in duobz locis diuersis in corpore. Et manifestio febriz cōpositaz est emittiturs et plurius sp̄eruz: et oēs sūt ex flatu et chola. Sed q̄daz est q̄ est ex flatu ius et chola est quedaz est ecotrarior: q̄dā est que est cōposita ex flatu et chola: aut itus: aut ex. Et febris diuersificat f; diuersificat

Elide tres spe-
cies libro de
tumozibus.

et mofa. noli
g. et aduſione
noli. noli noli
in facis mofa
F. noz.

Asph. & sang.
hu. molim per
aductione. H. n. d. n. ap. Aurr.

A tate mēsure quātītatis aut q̄lītatis vel loci hūoris sic cau-
son: sic febris q̄ fit ex flate vitreo q̄ dat calozē et frig⁹ sit
in pūb⁹ extrinsecis: sic febris q̄ bz fortissimū calozē i pti-
bus intrinsecis et in pūb⁹ exteriorib⁹ sūt ecōtrario: et pot eē
vt pres exteriorēs sint multuz fride et vocat febris iclusa.

B Et q̄l istaz egritudinū bz q̄tuor tpa: pūm: augmētum:
statu: et declinationē. Et pūm ē ipsū in q̄ appet egritudo in
actu: et nā nībil manifeste opat: et q̄n hūor icipit digerī nā
icipit opari et humozē: et illud tps ē tps augmētū: et dī aug-
mētū: q̄ tūc sunt fortia accitūa: et q̄n cessat digō cessat tps
augmētū: icipit stat⁹. et illud tps in q̄ appet certamē inter-
nāz et hūorē. et q̄n nā ē fortificata sup hūorē: et tps vincit
dī tūc eē tps declinatiōis. et q̄dā egritudo sūt q̄ hnt dissolu-
nē hūoz sine eūone māsifesta et sanant: et q̄dāz sunt q̄ hnt
dissolōnē vītat paulatī donec moriunt. et q̄dā sūt q̄ hnt
eūone māsifestā ad sanitatē vī ad mortē: ista noīat vera
crisis.

C Et crisis salubris sūt due spēs: vna est q̄ ducit p
suā eūationē ad pfectā sanitatē: et alia ē q̄ relinqt egritudo
religās q̄ paulatī dissoluunt et liberant: et tpe logiori sa-
lūre pstat. Et illud idē ē in crisi mala: et maior ps crisi re-
perit in febrībus acutis. q̄ finitū tpe breui: et q̄ crisis acci-
dit post digōnē si illa digō ē itēgra et pfecta erit crisis pfe-
cta. et si digō ē ipsecta erit crisis longior. et digō cōplet pp
longitū tps fm cōpationē agētis ad paties: q̄ nō in oi
tpe qd aduenit patie paties ab agētē: q̄ qd bz tps pūz
cōpationē quā bz agēs cū patietē: et pōt cōgici in reb⁹ ar-
tificialib⁹: q̄ mēsure tēpōz decoctiōis i reb⁹ artificialib⁹
dissolūcant. Et ppea q̄ ita ē: et sūt lōgo tpe cognite et sen-
tiūt egritudo et vītes et hūores: tūc certū ē p experientā et
rōnēz nāe vt sciant tpa in q̄b⁹ sit bona digō aut mala. v3.
dies ceticit: et q̄ digō bona ē pfecta opatio nāe: id tps illd
fuit pro maiori pte laudabile. et digō ipsecta: q̄ bz latitu-
dinē nō verificat bonitatē suāz crisiū: sic pfecta.

D Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

E t dicimus q̄ de egritudines q̄n sūt
cus subū eaz de nēcīate mēbra vī spūs. Et
efficiēs iplaz sūt due res: aut res exteriores:
aut alie egritudines mālēs. et volum⁹ dicere
de manifestiorib⁹ iplaz: hoc est de ea. et sic.

F Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

G Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

H Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

I Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

K Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

L Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

M Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

N Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

O Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

P Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

Q Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

R Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

S Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

T Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

V Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

X Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

Y Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

Z Et q̄ dāz dicit q̄ inuēto crisiū hū ordie ē luna. S3 tū dōes scire
q̄ ē cā remota q̄ medico nō ē nēcīa: et cā pūm q̄ ē illa quā
dixim⁹: et ista in libro nō mōstrābim⁹ rōnē in b et dabi-
mus exēpla. Et aliqñ accidit mors i pūm egritudo: et b sit p
pterea q̄ hūores vīant mltū sup calozē nālez et extinguit
ips p q̄tītātē aut q̄lītātē: aut pp vīrūz. Et aliqñ accidit
in augmētō: aut in statu: aut in declinatiōe: et declinatio in
egritudinib⁹ mortiferis fit a debilitate vītat et nō a debi-
litate egritudis sic est in salubrib⁹ egritudinib⁹ declinatio
pppter dñationē virtutis. Et sufficit qd dixim⁹ bucūqz de
egritudinib⁹ mālīb⁹ et eaz causis. Et nūc volumus facere
tractatū breuē de egritudinib⁹ in mālībus.

ratuz exercitiū. aiata sicut ira: tristitia: et vigilia: et similia.
Quarta ē pp egritudo mālēs sic apata ignis et utilicoz et
radicū aurū. Et itēz ē isti spēs egritudo febris et bica: et b
febris ē caloz egritudo sicut in suba mēbroz et phibet fieri
opationē iplaz: et plūmit eoz subalez hūiditatē: et bz tres
spēs: leuior iplaz ē q̄ accēla ē a calozē egritudo i hūiditatib⁹
nālīb⁹ et radicalib⁹ q̄ existūt i suba paruaz venaz. Et 2^a
est q̄ est i hūiditate exīte i carne iplaz q̄n dissoluta ē p
a cibis restaurari ad huc. Et 3^a ē oib⁹ deterior: et ē illa cui⁹
caloz egritudo pfundat⁹ est in mēbris solidis: q̄ ipole ē in
eis qd ab eis resolutū est restaurari: q̄ mēsurā vite nālīs
est bz mēsurā hūiditaz radicalis in q̄libz idiuiduo ppo-
tionato ppositiōe duplici fm q̄ dictū est i libro cāz bz
uitatis et longitudinis vite. Et pma spēs istius febris vplm
sit ab effimera. Sed alie due spēs sunt pro maiori parte
pppter febres mālēs humozosas pcedentes.

Ca. 12^m Qd est de cāis egritudinū imālū fridaz et sic.

Egritudinū fridaz et sicaz qdā
sūt q̄ appellant egritudo
tudines senectutis: et ē dñatio friditatis: et sicca-
tis sup mēbra. Et ppea q̄ illud qd dat vitā est
caloz cū hūiditate: ob b bec egritudo pūgū: cū senib⁹: et nō
est vera egritudo nisi q̄n sit in nō senib⁹. S3 egritudinē ca-
z bu. fri. et bu. est difficile imaginari. Sed calidum simplex
fri. et bu. et sic. pnt imaginari. Et nos debemus enumerare
q̄n tractābim⁹ de reb⁹ que ledunt actiōes et passiōes.

Ca. 13^m Qd est de egritudinib⁹ mēbroz officialium.

Et postq̄ dcm ē breuiter de spēs egritudo
tudines appropriataz mēbris
pñlib⁹ et de cāis iplaz. dcm ē de egritudo offi-
cialib⁹. Et dicim⁹ q̄ iaz dcm ē in pñ pñti: q̄ sa-
nitas mēbroz officialiū est q̄ ē in quātitate q̄lī-
tate: et possitōe et colligātia: q̄ bec spēs colligātie ē insep-
rabilis et nō reuīt ad alias spēs q̄s dixerūt medici: et itat
pñtiā mēbris: sic pñtiā et cutis itat pñtiā mēbris.
g tria gñā egritudo itat gñā pñtiā: et ē i q̄lītate q̄n pñti-
nua et discreta: et bitu et vbi et hie. et postea inuenit bec res
i q̄n b ē in pñtitate et posteritate. S3 ordinatio mēbroz
offi. et pñtita et posteritas plus ponenda est in sex sequē-
tib⁹ pñtiā mēbris. Et debes scire q̄ egritudo non supuenit
vnicuiqz generi sanitatis sic nos videm⁹ i ordie tunicarū
oculoz et in maiori pte mēbroz offi. q̄ in illis non supue-
nit egritudo ordinationis: hoc est vt pus fiat posterius.

Ca. 14^m Qd est de cōtinuitate et solutione cōtinuitatis
et suis causis aliquantulū.

Ed cōtinuitas et solo et cāc illarū
fm aliquā partēz
aliqñ pñt igredi i gen⁹ egritudinū officialiū.
S3 gen⁹ colligātie nō itat i egritudo eiūsdē p-
se. S3 egritudo mēbroz sunt be q̄ faciūt accidere mēbris
egritudo: q̄b⁹ altera cōicat cū altera: et vniēti⁹ ē vt colligā-
tia enī: et ē pñti i cāis egritudo q̄n in gñā egritudo. Sed gen⁹
egritudinū qd ē pñti pñtuitati nālī q̄ noīat pñtuitatē solo
est duob⁹ modis. Vnus ē solo pñtuitatē veracis et conti-
nuitatis pñti cū pte in pñtlib⁹: et b gen⁹ d3 magis attribui
pñtlib⁹ q̄ officialib⁹ mēbris: ppea q̄ bec solo accidit mē-
bro officiali ex pte q̄ cōpositū ē ex mēbris pñtlib⁹: et non
ex pte q̄ est officialē. Altera ē sepatio pñtuitatis termini
a termino: et b pñtuitatis solo nō veraciter appellat⁹: q̄ b
cōtinuitas sit p modū pñtuitatis: et p modū penetrationis et p
modū societatis mēbris cū mēbris: aut ligamēti. et hoc gen⁹
solonis posuimus in gen⁹ egritudinū officialiū: et b genus
cōicat pñtuitati et sepatio. Et ppea nō ē solo pñtuita-
tis: vt dixerūt medici dicētes: q̄ erat egritudo que cōicat
mēbris pñtlib⁹ et officialib⁹: q̄ solo ē distincta in his duob⁹

Liber

modis quos dixim. Et ppea qz spēs sanitatis q̄ est i q̄litate in figura: in poris: in meatibus: lenitate: asperitate: et grossicie: sūt egrit^o ist^o spēi pportioate istis diuisionib⁹. Et egritudinū q̄ sūt i quantitate q̄dā sūt i mētura: et h̄ ē in supfluitate et diminutione: et h̄ ē in q̄lib⁹: ut dēi ē. Sed medici assueti sūt ponē in officialib⁹: et q̄dā peccant in nūo: et q̄ sūt in nūo et h̄nt duas spēs q̄ sūt supfluitatis et diminutionis: et q̄dā ē nālis et q̄dā nō nālis: nālis ē sicut supfluitas sicut digit⁹: et diminutio nālis ē diminutio gni digit⁹. Nō nālis supfluitas ē sic cucurbitini q̄ iueniunt in intestinis et siles. Et peccatū positiois est sic dislocatio vni⁹ mēbri ab alio: vel alicui⁹ partis mēbri ab altera. Et egrit^o quas dicit medici egritudines colligatū sūt ex colligatiā mēbri est. cū altero pro pte vni⁹ cōicantis cū altero: sic cōicant cor et epar cū oib⁹ mēbris. v. vni cum arterijs: et alteri cū venijs: et aliq̄ ē colligatiā ab vno mēbro ad aliud: pprū mēbrū: sicut colligatiū est os fōi cūz cerebzo per ne rui cūtez ab vno ad aliud.

Cap. 15. Qd est de causis egritudinū mēbroz offi.

Dicuti broz officialiū: nūc volum⁹ loq de ipsaz cāis. Et dicim⁹ q̄ egrit^o q̄ sūt in figura sūt pp duas res: qz aut a nā: aut a reb⁹ extrinsecis: et egrit^o q̄ puenit a nāe ppea quia mā est icōueniē: nec apta opāoni vni⁹ iformatiue: nec in fō cū q̄ opat⁹ v⁹ iformatiue: nec in fō ei. A reb⁹ bus xō extrinsecis ē sic sit embzoni q̄ nascit⁹: vel q̄ nutrit⁹: et aliq̄ sit ex errore medici: qz aliq̄ credūt rectifica re mēbra et dislocat ear: h̄ debet cogicē i figura mēbrū: et figura ptiū: et sic dōes itelligē in q̄z egrit^o attributa mēbris offi. in eo q̄ sūt officialia et cā structure meatū et con strictiois eoz: et pp dūm friditatis et sic. sup eoz cōpfo nez: aut qz cōprimunt⁹ ab alijs mēbris: aut pp oppilonē: et oppilatio sit: aut pp apata: aut pp bu. grossuz: aut visco sūz: aut pp durū lapidē: aut pp carnositate nascētē i poro: aut pp foritudinē vni⁹ retentive aut debilitatē expulsiue vni⁹: qz ob istas cās mltā i eis q̄ritas aggregat. Sed largitas meatū sit aut a caliditate et būditate: aut ab humiditate: aut ab hūore calido mordicatio: aut pp medi cinas v⁹ cibos apitinos: aut pp debilitatē vni⁹ retentive: et cā lenitas ē a cāis lubricatiuis būdis sic ab hūorib⁹ mucilaginosi et silib⁹. Et cā aspitat⁹ ē a cāis calidis mordicatiue: siue veniat ab hūorib⁹: aut a reb⁹ extrinsecis. Et egrit^o nūeri sūt h̄z būc modū: si qd supfluit ē fm cursū nāe: sit a supfluitate mē: q̄ ē in mēbro: et si ex cursū nāe est sic cucurbitini et eoz silia q̄ pueniūt ab hūorib⁹ extra nāz: aut i quantitate: aut in q̄litate. Et diminutio puenit ex putrefactioe sic ē casus capilloz: aut pp corrosioe: et maxime q̄i putrefactio ē ab hūore corrosiuo: aut ab aliq̄ re extrinseca. et cā magnitudis mēbroz q̄i ē mēbrū p viā nāe est pp multā mās mēbri. et pp dñationē vni⁹ iformatiue sup ipz: et q̄i nō ē p viā nāe sit pp aliquā supfluitatē ipfaz mēbro. et puitas mēbri sit pp paucitatē mē si ē h̄z cursū nāe: et q̄ ē pter cursū nāe sit ex debilitate vni⁹ nutritiue sic accidit etibicis. Et cā egrit^o male positiois due sūt: vna ē extrinseca sicut dislocant⁹ mēbra pp imoderatuz exercituz: et sic q̄i frāgīl pāniculus q̄ separat itestia a testiculis: aut pp dislocationē ossis anche. Intrinseca at ē sic humiditas supflua que mēbra mollicat et lubricat: ita vt egrediāt a loco ppo: sic accidit girbo: et itestis pp multas būditatē aq̄laz aut lubricatiū q̄ transit p meatū q̄ tēdit ad testiculos: et cā separatōis et pūctiois mēbroz ē z: vna pp debilitatē vni⁹ iformatiue aut malitiā mē: et h̄ nocu mēū. puenit tpe gñatiōis: et qd nō puenit a gñatiōe ē sic carnositas q̄ sit iter duas carnositates q̄i nascit⁹ caro iter

mēbra ipsa agglutinant. Sed solo p̄tinuitatē i mēbris offi: cialib⁹ ē eadez cū ea q̄ sit in q̄lib⁹: et accidit h̄ aut pp res extrinsecas incidētes: aut cōquassantes vel expēdētes: aut ab intrinsecis: sic ab humorib⁹ acutis corrosiuis aut exten dentib⁹ qui lacerant: aut gravitate: aut ventositate.

Cap. 16. Quod est de accidentibus supuenientibus virtuti nutritiue in generali.

Inceps volum⁹ narrare d̄ accitib⁹ q̄ supueniūt actionib⁹ et pas sionib⁹: et appropare vni⁹ qd qz illoz egrit^o a qua emergit: et h̄ cognito cogicem⁹ egrit^o vni⁹ scilicet qz mēbri. Et dicim⁹ qz cū accit⁹ nō sit aliū nisi lesio actiois et passionis mēbroz: aut impressionis ipsoz sūt gñā ipsoz accitū h̄z cōputationē generū actionū et passionū. Et tū scis in libro sanitat⁹ q̄ dāz opōnes sunt q̄ appropant aie nutritiue: et qdā aie sensibili: et qdā appropant motui: et qdā appropant vni⁹ imagiatue et cogitatie et memoratue. Et ē icipieduz ab accitib⁹ q̄ supueniūt opationib⁹ vni⁹ nutritiue: qz sūt magis necē in eēntia aia: lū. Et dicam⁹ qz mēbra q̄ ordiata sūt opatiōib⁹ vni⁹ nutritiue q̄ dā sūt in libro sanitat⁹ sūt sic os yfagus: stōch: epar: renes: vesica: acculus sellis et splen. Et lesio q̄ supue nit v⁹ mēbroz actioib⁹ et passionib⁹ ē trib⁹ modis: vni⁹ est vt cū opatio mēbri cessauerit vt sit pprū q̄ pūcto pua tionis. scds vt sit dimiuta a suis nālib⁹ opationib⁹. tertius vt sit pmutata ad malas opōnes. Et dōbem⁹ icape i mēbris nutritiuis h̄z qz ordinant⁹ in officijs cibi. Et dicam⁹ qz minuit⁹ opatio oris vt pnat pp vlcera tiōes q̄ ei accit⁹: aut pp apata: aut pp putrefactionē dentū vt pp aliq̄z egrit^o q̄ sūt pp aliq̄z cōplones mālēs. Et yfagus ledit⁹ aut ab apatib⁹ q̄ in eo nascunt⁹ et dicunt⁹ eldaluata: h̄ ē ignātia: et sūt pro maiori pte i musculo illi: et ē pnat aut dimi nutunt⁹ illi opatiōes q̄i dislocant⁹ spōdillos colli et pūnt pp apata iteri: aut pp hūorē mucilaginosū q̄ illuc discut rit i magna q̄ritate. Aut pp res adueniētes ab extrinsecor: et h̄ spēs ē pp cāz magne infocatiōis supueniētis pueris parvulis pp būditatē suaz cōplonū. Et gñāl accidit eis spēs ois egrit^o male cōplonis mālīs. Et ē veniūt egrit^o pp malā cōplonē nō mālēs sic testificat. h̄ de iuvene cui medici multū vetabāt aquā: et ipse bibit multā aquā fridā anide vna hora assumpta: et peryt vir⁹ attractua et ē ex pulsiua yfagat⁹ nō potuit vterius deglutire. De stō sūt mālēste q̄nqz vntes. v. digestiua: attractiua: retentiua: expulsiua: et discretiua: ideo sūt neciuz vt nūis accitūm esset fm nūm istaz virtutū. Et icipiam⁹ a digestiua et di cam⁹ qz q̄i deficiet vir⁹ digestiua in stō acclent cibi in stōcho: et cā acerositatis est friditas que est inuēta: eo qz h̄ accidens puenit a mala cōplexione frigida: siue sit mālīs siue nō mālīs. Et que est nō mālīs talis est cā intrinseca: et talis est cā extrinseca. h̄ boc accidens puenit a mala cō plexione mālī. Et cause nō mālēs extrinsece sunt sicut res extrinsece i actu frigide in ipso sumpt⁹: aut res frigide in potētia sumpt⁹: aut ppter multā quantitatē cibi: aut ppter receptionē ipsius incōueniētes in ordie et tpe. Sed cause mālēs intrinsece sunt sicut humores frigidi. Et isti humores sunt duob⁹ modis: aut vt gñent⁹ in ipso: aut vt attrahant⁹ ab alijs mēbris sicut a cerebro qd pprū ē ad spar genduz humore flegmaticū: et splene vt spargat humore melicūz. Sed sparsio que puenit a splene q̄i est in men sūra tēperata in quantitate et q̄litate: tūc est opatio nālis: q̄i egredit⁹ a tēperamēto in aliquo istoz: tūc sit acetositas bec que dicta est: q̄i dñant⁹ multū sup stōchuz occa siones supradicte peryt ipsius opatio penit⁹: sicut accidit in fluxu in q̄ egredit⁹ cib⁹ sic recipit sine aliq̄ pmutatione que d̄i lienteria. Et q̄i steterint isti humores lōgo tēpore

A in stō est cā vt q̄ram⁹ malaz cōplonē frigidā difficilez ad curādū i suba stōi: r si diu durauerit ob hāc cāz adueniet boi cōplo senectutē: r aliqñ erūt q̄pata frida q̄ sunt in stō cā istoz accidētū: r maxie qñ apata erūt sicca r dura. Et Alexander dixit q̄ acetositas puenit a calore. Et tu debes scire q̄ h accis puenit sicut accis q̄ sit ex vino qd ace/ scit pp aerē caliduz: r appet vt sit vna actio: actio accidē/ talis q̄ subalr sit a fili: r accitāl a 3io: sicut in plurib⁹ p/ scrutari pōt r iueniri: ppter ea subtilr medicus has rea bz pscrutari vt cognoscat pfecte. Et humoz q̄ gñant i stō qdā eoz imbibunt in ipso: r qdā spargunt in cōcauitate ipso. Et ei accidit stō pp diminutionē digōnis v̄tositas: r q̄uis h accis cōicet debilitati v̄tutis retētiue: ppea q̄a stōch⁹ qñ colligit supra cibū bona collectiōe aduenit: tūc bona digestio: r qñ nō bñ colligit: tūc calor nālis non bñ dñat ibi: tūc natat cib⁹ i pnb⁹ supiorib⁹: r tūc refrigerat r gñant v̄tositates in eo: ppter ea q̄ ps supior ē neruola sicut dictū ē. Et scias q̄ calor debilis ē cā gñandi v̄tosita tes: ppter ea q̄ calor fortis carminat r dissoluit ipso mās dissolone nō manifesta: nec ē fortis frigiditas gñat v̄to/ ritatē: eo q̄ nō bz a sui nā vt generet v̄tositatē. Et ab hac mala opatiōe accidit ex necitate pmutatio in cibo ad ma lam q̄litate fumozaz vel humozaz. Et manifestū est q̄ boc accidēs sit a calore extraneo q̄ est plus eē nām q̄ ca/ lor q̄ cibū resolut in fumū: r cōuertit in fumositatē. Naz ab isto gñat hūoz putrefact⁹ r sapor corrupt⁹ fetidus silis odori rāssanti: q̄ ille puerit in stō ad malaz cōplonem. q̄ egritū⁹ q̄ fuit ab his fuit a mala cōplone cala mālū vt nī mālū. Et q̄ fuit a nō mālū fuit vt pueniūt a cibis calis r a reb⁹ extrinsecis. Mālū sit ab humozib⁹ cholericis gñat/ tis in ipso: vel missis ab alio mēbro. Et mēbrū appropria tūz ad h est epar vel fel. Et gñatq̄z boib⁹ est fel tāgens stōm: eo q̄ qdā sunt hūtes meatū fellis ad stōm sic splen bz: r tales boies sunt qb⁹ cholā in stō gñat. Et bec cholā nō dī cholā nisi egnoceat hic humor cadit in fundo stōi: aut imbibit⁹ ē in corpe ipso. Et aliqñ accidit stō illa ma la accitū ab opatib⁹ q̄ nascunt in ipso, bec sunt oia acci/ dentia q̄ veniūt v̄tuti digestiue. Et v̄tū discretiua est que cognoscat oēs spēs cibi r nutrimentū: cognoscat sanguines a supfluitantib⁹ vt nutriat mēbrū ex cōuenientiū: r mittat vnicuiq̄ mēbro qd est ei silē: r isti v̄tutis nō fuit memor Sal. r separatiua de q̄ logf nō est h: r ē magna diuā iter se/ paratiua r discretiua: r eē r tpe. Sz hāc habeo ab Albu malare q̄ eā asserit fortiter: r nō ē dubiū qñ ipsa sit i cor/ porē: est necia: sicut sunt alie v̄tutes. Et ipse dicit in illo li bro oia accitū q̄ adueniūt corpi qñ impediunt opationes illi v̄tutis: dicit q̄ qñ debilitant in stō: neciū ē vt gene rent mali bui. in toto corpe: eo q̄ nō est scā sepatio incon ueniētis a pueniēti. vñ aliqñ puenit nutritiua quā bz stōch⁹ etiā ppter ea q̄ debilitata erit v̄tū: bec in splene: q̄a non erit attracta cholā nigra ad ipso. Sed nō manifestat Albu masar p quā cōplonē ista v̄tū opat: nec q̄ sit ei⁹ instrū: sic dixit in alus q̄tuor. Et h est magn⁹ defect⁹: q̄ qñ volu/ mus remouē accitū q̄ supueniūt eide: r si nō cognouerū/ mus cōplonē q̄ laborat nō cōgrem⁹ modos curationis ipso. Et nos oīo pcedēte debem⁹ suū eē declarē: r q̄ cā la bozes infert: r qñ pnat ei⁹ opatio aut minuit: post bec ex necitate sequet debilitas in v̄tute nutritiua quā bz stōch⁹ in seipso: aut ab ea pnat: q̄ iaz dictū est q̄ stōch⁹ nutriti ex chilo aliquo mō nutrimentū: r si nō nutrire a chilo nō amplectere⁹ ipsum: r qñ debilitat v̄tū nutritiua in stō: sequit ex necessitate egritudo que dī digestio stomachi, r causa istius sunt due res: aut mala cōplo ca. r sic fixa in substantia radicali stomachi: que si plongat inducit ethi cam: aut mala cōplexio fri, r sic que inducit senectutē.

C Lap. 17^m. Qd ē de accitib⁹ supuenientib⁹ v̄tuti retētiue.

E virtutis retētiue qñ diminuitur opatio legē istatio r v̄/ tostitas: r aliqñ exrit cib⁹ idigest⁹. Et cā bui⁹ ē mala cōplo fri. r bu. r aliqñ soluz fri. nō mā/ lis r mālū. r qñ bec opatio appropiquabit pnatūi sui fiet egritudo lubricitaz intestinoz. Sz qñ h v̄tū re/ tinebit cibū mala retētiue adueniet stō vt sit tremulosus: eo q̄ v̄tū retētiua plūget cū fece cibi. Et h accis appet in stō plus tpe satietaz supflue: qñ iple⁹ stōch⁹: nec p̄t regere cibū: r h accit pp vñā malā cōplonē mālē: aut nō mālē.

C Lap. 18^m. Quod est de accidentib⁹ v̄tuti expulsiue superuenientibus.

Virtutis expulsiue operatio: aut dimi/ nuat aut pnat. Ad diminutio/ nem hō ipso accidit vt remaneat r retineat cib⁹ in stō mala retētiue: ita vt putrefiat. Sz a pnatide ipso accidit egritudo q̄ dī colica. Et bui⁹ cā est cōplo mala frida mālū vel non mālū: r bec ē subalis cā pnatidō ipso. Et aliqñ pnat pp oppilationē q̄ sit in inte/ stinis: sic accidit in colica: r bec pnatio est accitū. Sed supflua expulsiō q̄ supuenit opationi istū v̄tutis facit vñā ex spēs⁹ lubricitatis intestinoz. Et bec est fortior illa q̄ sit pp puationē retētiue: q̄ h sit pp aliā rez q̄ mouet hāc v̄tu rez ad expellēdū nimis: sic sunt hūozes viceratū: vt cho/ lera aut flegma salsum: r melia acetola. Et ē pōt fieri pp apa gñatuz in ozificio vel porta stōi: aut pp cibos corru/ ptos pmutatos ad tales hūozes: sicut accidit i fortissimo fluxu. Et aliqñ remouet bis oib⁹ causis v̄tū expulsiua mone/ bi⁹ h malo motu: r ē pp aliquā leuē cāz eide adueniētē: r h pp erroze v̄tutis illi⁹ mēbrū: ppea q̄ h mala dispositio est reita in bitundinē stabilez: r ppea curant medici hanc egritudinē cū medicis cū qb⁹ curāt v̄tutē: r meliā: r re/ moueat erroze iste r sensibilitas mala. Et ad hoc declabo meli⁹ in libro de igenio sanitaz: r pōt eē vt h fiat pp apa factū in supficie stōi. Ad hoc ē isti v̄tuti attribuit malum accis qd dī singul⁹ qd accidit pp rez q̄ ledit pp q̄litatez calidā aut frigidā: r qdā spēs sit pp malā cōplonē calidā r sicca fixa i suba stōi: ita q̄ gñat i ipso vna spēs spasmū: cui⁹ sanatio aut ē difficilis aut ipolis: r aliqñ sit spasm⁹ pp multā humiditatē q̄ est in suba neruola stōi fm q̄ dictū est in causis spasmū. Et vomit⁹ appropriat male opationi istū v̄tutis: sz nō est ita subalis ipso sicut expulsiō q̄ sit per inferiores ptes. Et cā vomit⁹ ē pp cām natātez in ore stōi: ex multa hūiditate cholericā aut flaticā: q̄ qñ isti humo/ res erūt in pnb⁹ supiorib⁹ stōi mouent vomituz: qñ erūt in partib⁹ inferiorib⁹ stōi mouent fluxum. Et aliqñ spar/ gunt ad stōm ab alijs mēbris sicut ab epate: vt videm⁹ in multis qb⁹ aduenit febrile frigus: r cū vomūt curant⁹: r hoc accidit ppe ab bu. cholericis r aliqñ a flegmaticis: r q̄ sit a melancholicis significat maius maluz.

C Lap. 19^m. Qd est de accidentib⁹ supuenientibus v̄tuti attractiue stomachi.

Ausa impedimēti attractiue stōi eadez ē cū cā q̄ h fac i yosago. Sz dimiutiōez appetit⁹ r augmētū ipso in stō dicemus qñ tra/ ctābim⁹ de accitib⁹ q̄ adueniūt v̄tuti sensibili.

C Lap. 20^m. Quod est de accidentibus que superueniunt v̄tuti nutritiue intestinoz.

Eclusqz dixim⁹ de accitib⁹ q̄ sunt in opationib⁹ q̄ manifestant in stō: deiceps volum⁹ dicē de accitib⁹ q̄ sup/ ueniūt v̄tutib⁹ nutritiuis intestinoz. Et dicim⁹ q̄ manifestior v̄tū q̄ est in eis ē virtus expulsiua: r post illā retētiua. Accidētia q̄ supueniūt ipsis sunt fm corru/

I patione istarum duarum virtutum. Et quia puaat opatio virtutis expulsiue aut diminuiue: tunc sit egritudo q̄ dicitur colica. Et puaationis causa ista virtutis stat pp malaz cōplonē cholericaz mālez aut nō mālez. Et puaatio q̄ puenit a mala cōplone frida est plurib⁹ manifesta: ppterea qz friditas ē dīa calozī nālī pp suā q̄litate: et ipedit spūz in oib⁹ suis opōnib⁹. S3 qñ puenit a caliditate nō est admirādū. ppterea qz multa mēbra nō agūt nec patiunt: nisi pp calozē tēpatuz mēsuratū vnicuiqz mēbroz: qñ caloz egredit multū cū nām in aliq̄ duaz q̄litate: tūc puaat coz opatiōes pp calidū aut friduz. S3 qñ dēstēperant pap in calozē tūc erit opatio mala: sicut caloz stōi q̄ pmutat cibos in fumositates. Et aliqñ puaat opatio ista virtutis i testinis pp oppilationes q̄ in eis fiūt. Et ille fiūt aut pp sterē dūz aut visco sum: aut humozē grossūz et viscosūz: aut pp apā vtiolum: q̄ suis lesio q̄ puenit ab apatib⁹ in hac opatiōe sit duabus de causis: vna qz aggrūt i testina malaz cōplonē mālez: et alia ppterea qz claudit vias. Et vtiolitas ē claudit i testina pp duas res: vna qz pponit se stercozi sic accidit calidū subterraneis vñ fluit aque. Alia qz torquent i testina donec claudant. Et sic sit oppilatio pp lumbricos: et accidit in testinis pp corruptionē ista virtutis expulsiue que sit pp oppilationē: qd facit opatiōes non nāles: eo qz expellit supfluitatē per pte supiorē quā dicitur expellere per pte inferiorē: tūc euomit stercoz. Et aliqñ debilitat virt⁹ expulsiua ppter oppilationē vie a chisti fellis ad iestina: qz tūc nō pōt puenire ad iestina ex cholera illud qd adiuuet ad stercozis expulsiōē. Sed si hec opatio pmutata fuerit ad maluz dūz: tūc malaz faciet opationes: et fiet aliquo mō flux⁹: eo qz stercoz nō trahit in testinis moraz cōueniētes pp augmētū ista virtutis. Et cā augmētū istius virtutis est pp humozes mordicatuos qui sparsi sūt ad iestina ab epate et venis: et stōi: aut felle: aut ab alijs mēbris: et aliqñ pueniūt a capite. Et qñ humozes mordent iestina multum vlceraat ear: sit egritudo que dicitur vlceraatio i testinoz: que dicitur iestina noia. Ite accidit istud ista virtuti pp q̄litate ciboz qui sunt extra nām: qz aliqñ stomacibus expellit ad iestina cibum anteq̄ digerat: et aliqñ sit ppter multā cibi q̄litate qñ est supflua. Et aliqñ accidit ppter oppilationē meat⁹ qui est inter epar et iestina: et tūc nō trāsit cib⁹ ad epar: et cib⁹ aggrauat virtutē expulsiua: ppterea ipm expellit. Et aliqñ cā que prohibet pēnestrationem cibi ad epar est grossities ciboz: et grossities cibi est: aut pp nām ipsius eiusdē cibi: aut ppter debiles opationē stōi in ipsuz: aut ppter vtrūqz. Et aliqñ nō trāsit cib⁹ ad epar ppter debilitatē virtutis attractiue in ipso: sicut accidit in egritudinib⁹ epatis. Et qñ debilitat virt⁹ retētiua sit vna spēs fluxus que noia elicalsa: et p̄prouenit necessario ppter malaz cōplonē mālez et nō mālem. Et qñ puaat ipsa opatio sit alia spēs fluxus que dicitur lubritas i testinoz: et opationes extremitatis i testini longa: tōis ipediunt: aut ppter vlceraationē factā a duritie stercozis: aut pp hemoroidas ibi natas: et aliqñ venis ipsi⁹ apertis fluet inde sanguis: et aliqñ fluet sanguis iste p viā nālīs purgationis et laudabilis. et hoc est qd dicit Aristot. malus sanguis discurrit a naso et ano.

M Cap. 21. Qd ē de accitib⁹ supueniētib⁹ virtutib⁹ epatis. Epar h3 gñqz virtutes: ideo accitua ei adueniētia totidem sunt: qz qñ dimi nui in ipso virt⁹ digestiua sanguis sans erit flegmaticus: et mēbra q̄ nutriēnt longo tpe ad nām ista virtutis: et poterit fieri egritudo q̄ dicitur bidrops bipolarcha. et h3 accitū euenit pp malaz cōplonē frigidaz mālez: et aliqñ fiet pp q̄litate cibi aut maliciā sui ordinis.

Quia epar h3 gñqz virtutes: ideo accitua ei adueniētia totidem sunt: qz qñ dimi nui in ipso virt⁹ digestiua sanguis sans erit flegmaticus: et mēbra q̄ nutriēnt longo tpe ad nām ista virtutis: et poterit fieri egritudo q̄ dicitur bidrops bipolarcha. et h3 accitū euenit pp malaz cōplonē frigidaz mālez: et aliqñ fiet pp q̄litate cibi aut maliciā sui ordinis.

Et aliqñ fiet ppter res extrinsecas et pōt fieri ab oib⁹ causis que inducūt friditatē cōplonis. Et aliqñ pp colligatiā mēbroz seruētiū epati cū ipso sicut stōi: qz qñ dimi nui opatio stōi in dirigēdo cibuz et mēitit ipsum non coctū epati: et qñ in hoc sit p̄seueratiā cōuertit nā epatis ad cōplones frigidā. Et splen qñ debilitat et nō mundificat sicut debet: tunc remanet pars frida et sicca in epate: et cōuertit ipm ad cōplonē frigidā: et qñ etiā i testina graci lia acgrunt malaz cōplonem: et sic tunc ledit epar ppter colligatiāz que est inter ipsaz et epar. Et aliqñ acgrit epar malaz cōplonē ppter apasidē apā nō erit cā pro maiori parte istius egritudinis nisi indurēt et fiat lapideum. Et aliqñ erit causa egritudinis epatis egritudo officialis: sicut sunt oppilationes que fiunt in ipso: eo qz oppilatio habet extinguerē calozē intrinsecuz: et maxime qñ bu. faciens h3 est frigidus. Sed qñ opatio virtutis digestiue acgruerit maximū errorē: tunc accidit vñ ex duob⁹: qz aut hydro: pisis timpanitica: aut alie egritudines calide. Et tu debes scire qz mēbra nō agunt et patiunt nisi cū quodaz calozē temperato ex frigiditate p̄portionata ei: ideo qz ostēsum est in nālī p̄bia qz friditas ē in corpore sicut i testin tēpe: rans calozē nālez qui est primū agens et substantiale. ergo quodlibet mēbrū operat suam actionē per istū calozē correctuz cum isto instrumētō cōueniente ei. Et qñ frigiditas aduenit mēbro multa: ita qz caloz nō egredit ad suam formā nālez multū: tunc diminuit opatio mēbrū sicut in cibis qui acclēit in stōi: et sicut in sanguie flegmatico qui gñat i epate frigido. Et qñ augmētaz caloz agēs breui augmētō: qz tūc nō trahit calozē agentēz a sua forma nālī: tunc sit mala augmentatio in opatiōe mēbrū sicut in stōi generante fumositatē ex cibis: et sicut in epate generatē multā cholera. Sed qñ sit magnū augmētū in caliditate vel frigiditate: ita qz caloz mēbrū exeat a sua forma nālī: tunc faciet mēbrū opationē dīaz opationi nālī sicut stomachus qui corrūpit cibos. ergo cause istaz egritudinis fiunt eque a mala cōplone calida sicut frida. Et post qz assignauimus cām cōm oibus mēbris vtiolum reuertit ad locuz vnde sepai fuim⁹: et assignare cās propriē in epate. Et dicimus quia qñ accidit epati mala cōplexio calida parū excedēs sicut digimus: tunc acgrit multā amaritudinē. Sed qñ augmētabit hec mala cōplexio calida ita qz egrediat a sua forma nālī: tūc erit opatio ipsius epatis operatio nō nālīs. et pueniet illa opatio solum a calozē in eo qz est caloz: et nō in eo qz talis caloz. ergo que pueniet ab isto calozē in eo qz caloz simplr inducet partē aqueam quā inueniet ad fumū: faciet ex eo ventositatē et pueniet ex h3 timpanitica bidrops aut fite: et si fuerit cā remotionis nālīs calozis egritudo cala: attri buet illa remotio egritudinē calidē: et si fuerit frida attri buet frigidē. Et ppterea multū laborant medici vt dent cām bene istius speciei eo qz eque sit a calozē sicut a frigore. Et ppterea hec spēs difficilior est ceteris ad curandū. Sed causa acquirēdi malaz cōplexionē vniuersalr sunt cause calide materiales et non materiales. Et cā que magis est p̄pzia in hac lesione est qñ chistis fellis suam operationē nō facit: et hoc accidit aut ppter oppilationēz que est in meatu qui est inter chistin et epar: aut ppter debilitatē virtutis attractiue in ipso chisti: aut ppter oppilationē meat⁹ qz trāsit a chisti ad iestina: aut ppter debilitatē virtutis expulsiue qz est in ipso felle: qd est quia qñ claudit ille meat⁹: tūc accidit eidē illud accitū qz aduenit chisti clausa iestina h3 est: qz non petit cibū nec desiderat. Et accidit hoc ppterea qz virt⁹ attractiua ē in quolibet mēbro ppter nutritiua. Et virt⁹ nutritiua cōplet suas opationes ppter quatuor has virtutes: et qñ puaat vna istarū p̄prianē

Timpanitica est vltima alia p̄pzia oppo. a p̄pzia et 14. et 15. trac. 4. et 5.

A prouantur oēs: sic accidit epati ppter fel. Et accēdo qd dē
ictericia sit ex necitate ppter vnā duarū rez: aut ppter pua
tionē opōnis sellis: aut ppter diminutionē: qd tūc remanet
amaritudo pmixta sanguini: r vrus expulsiua mittit eam
ab oib⁹ mēbris: r expellit eā ad sup̄ficiē corpis p mo^u cu
ratiōis sic expellūt alie sup̄fluitates: r h spēs nō ē timo
rosa: aut ga epari: aut ga mēbra acq̄luerūt malā cōplonē
calissimā: sic accidit qñ gñāf ap̄ata cala i eis: aut ppter ve
nena cala ebibita: qd tūc dñat multa q̄titas chole i cor
pore r spargit ad cutis. Et h mālifestat ppter q̄titatē sup
flua r malā q̄titatē: r nō p viā mūdificatiōis: r ppea bec
spēs ē piculosa. **Q**ñ dñat vī dñat ratiōis i epate tūc
debilitat opōnes ipsi? r spargit p totū corp⁹ būores bi
cū sanguine: r sūt ppter h mltē egrit^u sic bidrops q dñat
tes: qd nisi h vī cōglat aut separet aquositate q ē i chilo
r tūc spargit i sanguine: r nā pellit ipaz ad p̄cauitatē vētris:
qd dñat dñat q si expellit ad bñc locū nisi per venas vñ
bilis: ppea qd ille vene p̄tinuāt cū epate: r p istas exit su
perfluitas aq̄la q ē i embriōe qñ ē i corpore m̄ris. Et ali
qñ sūt h accēss ppter dñatitātē vñq̄ attractiue q ē i renib⁹:
aut ppter opp̄lōnē: aut ppter stricūrā illi mear. Et qñ dñi
lita vī p̄tētiua. al. attractiua i h mēbro ē cā vī exeat san
guis ex eo crudus aut nō coct⁹. al. aut coctus. Et qñ vī ex
pulsiua erit pmutata ad malū i h mēbro tūc reuertit san
guis ad iestia p mear. p q̄s cib⁹ trāsīt r fiet flux⁹ sanguis:
r h aut ppter acūmē sanguis: aut ppter malitiā cōplonis.
Qñ debilitat aut puaat operatio vñq̄ attractiue ē ex bac
puenit malus flux⁹. Et cā vñs lesiōis baz vñtū ē ppter
egrit^u approp̄atas mēbris officialib⁹ aut p̄silib⁹. S3 offi
cialē ē cā p accēss: qd mediātē egrit^u cōplonali q̄ elap̄pro
priata p̄silib⁹. Et ille oue spēs egritudinis ledunt mēbrum
duob⁹ modis: aut i eo qd ē i ipso mēbro: aut i eo qd ē i mē
bro cōdicatē cū eo. Et ppter ea si aligis q̄reret a nob i bñc
modū postq̄ vna rez per quā ledūt operatiōes mēbroz
ē p cōdicatiōes vī colligatiōis: cor ē illd qd dat calozes epi
per quē fac suas operatiōes ledūt operatiōes epaz ppter
passiōes cordis aut nō. Rādem⁹ qd postq̄ cor ē dñans
mēbz super oia ex toto ipole ē vī i eo gñēf egritudines
sensibiles tales q possint ledūt epaz aut alia mēbra stante
boie viuo: r h accidit accidet per viā ex̄neitas q sit i re
b⁹ nālib⁹: r h sit valde raro. S3 maior pars egritudinū
q sūt i corde remanētē boie viuo per cōparatiōes sit ad
mēbra i sensibilia: q̄s nō sit ipole vī cordi adueniāt egrit
tudines occulte ppter malā cōplonē. Et qñ sūt sensibiles le
siōes operatiōnū epaz tūc sūt fortissime: sic tu vides qd p
pter paruū motū vel ppter paruū remū adueniētē gu
bernatori magne nauis sit magn⁹ mor⁹ i parte p̄ori nauis.
sic ē h3 se q̄libet dñpō cordis ad oia mēbra principalia.
Propterea qñ medicabimur epaz: nō debem⁹ negligere
cordis dñpōnē: imo an oculos p̄ferendū vel p̄ponendū.
Et adhuc melius declarabimus in ingenio sanitatis.

C Lap. 22^m. Quod est de accidentibus superuenientibus
virtuti digestiue venarum.

Accētia q̄ueniūt digōni venaz sequūt
p maiori parte egrit^u epaz: sed
bñt egrit^u. p̄paz eis h ē flux⁹ sanguis. Et in
egritudib⁹ sit h ppter fortitudinē vñq̄ expulsi
ue r maxie i crisi laudabili. S3 illd qd ē accēss absolutū
sit ppter sanguinē mordicatiū r acutū: r ppter ea dissol
uit p̄tinuitatē orificiōz epaz: aut ppter dñatitātē sic vide
mus i egrit^u q dñat clauoz. Et sic tu vides qd accidit i vñ
bus olei: aut accidit ppter multitudines sanguis quā vene
p̄tinē nō p̄tinē: r aligñ accidit ppter dñatitātē sube venarū q
d̄parate sūt scissio: aut qd sūt ibiles nimis aut nimis du
re. Et res q̄ scindūt venas cito sunt multitudo sanguinis

r res extrinsece sicut calus r percussio. Propter passiōes
boz mēbroz r epatis multa accidunt accētia in vñs
vñalibus. Et in libro signoz hoc declarabo.

C Lap. 23^m. Quod est de accidentibus superuenientibus
virtuti nutritiue mēbroz.

Ed accētia q̄ accidunt vñc digōni q ē i mē
bris sūt tria sic i alijs. Aut ga puaat opō
vñq̄ nutri^u i ipa sic sit in erbicis. Aut ga dñi
nuif sic accidit i macie appellata alcbaul: aut
permutat sic i lepra r morphea. Et cā boz accētiū ē aut
pp malā cōplonē ipoz mēbroz: aut pp cōicationē alio
rū: sic i lepra q sit pp duas res: aut pp debilitatē vñq̄ di
gestiue q ē i mēbro: aut pp malā m̄az eidē ab alio trans
missaz. Et malitia m̄az ē aut ppter seipaz: aut pp dñatitātē
epaz r venaz. Et cā morphee ē p maiori parte ppter dñi
litaē vñq̄ discretiue epaz aut ppter dñatitātē attractiue in
splene. Et aligñ accidit ppter malā cōplonem acq̄lita in
suba mēbroz: r aligñ ppter cibos. Et tu debes scire q qñ
enumeratus cās istoz accētiū: q tūc nō dicim⁹ res con
trarias adiucē: aut q ipsa etiā accētia aliquādo nō pos
sunt esse simul: sed pluries bec accidentia sunt per plures
causas vna r possēt etiam esse vt omnes adessēt.

C Lap. 24^m. Qd ē d accētib⁹ ipediētib⁹ digōnē cerebrī.

Topatio vñq̄ digestiue in cēbro: aut
diminuet aut corrū p̄t. Et
ab h puenit flux⁹ vī cursus superfluitatū nō co
ctaz a cēbro per nares r palatum. Et h accēss
appellat nalia. Et accit a reb⁹ fridīs extrinsecis. Et aligñ
sit ppter res calas r volum⁹ dicē q fiat a calis. Et dicimus
q ppter ea qd h superfluitas ē nō cocta. dicim⁹ q cā effi
ciēs hāc egritudinē ē dñatitas vñq̄ digestiue q ē in cēbro
ppter malā cōplonē dñatē ex friditate. Et h bñ p̄t affi
gnari i reumatib⁹ ex cā frida extrinseca. S3 reumata que
sūt a cās calis extrinsecis recipiūt p̄turationē: q̄l r siāt
per viā dñatitātē vñq̄ digestiue. ppea dicim⁹ q dñatitas
vñq̄ digestiue h fac per accēss: h ē ppter multā q̄titatē
m̄az i ipi fluxū: ppter ea qd caloz fac fluet res p̄gelatas
dissolūdo eas. Insuper attrahit cerebrū a toto corpore
ad caput: r ppter istā multā malā m̄az q i cerebro colligē
puenit accēss p̄narratiū: qd refrigerabit r vñs digestiua
ipediēt r fatigabit circa cerebrū ppter reparationē tāte
q̄titaē sup̄flue. Ista ē cā q̄titatiua ppter quā dñatitas vñs
digestiua cerebrū pp cās extrinsecas. Cā nō q̄titatiua ē q
caloz ex̄ne extrinsec⁹ h3 per sui nāz refrigerare calozē in
trinsecū: sic sol refrigerat ignē. Et ē alie cāe sūt q nō idigēt
p̄logatiōe f̄mōis. Et h xba bñt locū i oib⁹ trib⁹ digōnib⁹
bus si vis eas ponere tñ tres: sic scē hā. aut q̄uoz f̄m di
ctū bois quē tu scis. S3 mihi meli⁹ vī vt in vñs nō po
nat tertia digō: ppter ea qd sanguis i eis nō trāsīt ad aliā
formā sic sit i stōcho epate: r alijs mēbris: qd stōch⁹ puer
tit cibū ad chilū: epaz ad sanguinē: mēbra alia p̄uertunt
ad sperma albū. S3 vene nō faciūt trāsire ad aliā for
mā q̄uis nutriant ex eo aliquo mō ex necessitate.

C Lap. 25^m. Quod est de accidentibus superuenientibus
virtuti nutritiue cordis.

Inceps volum⁹ enarrare d accētib⁹
sup̄ueniētib⁹ mēbro p̄ncipiū
tis digestiue r h ē cor. Et postea narrabim⁹ ac
cidētia q̄ sup̄ueniūt mēbris sp̄maz r vñc: postea erit cō
pler f̄mo accētiū q̄ sup̄ueniūt vñtū nutri^u. Et dicim⁹ q
accētia q̄ sup̄ueniūt cordi sūt sic sincopis cardiaca r tre
mor: r vñq̄ ex̄it vñtutes pulsatiles a sua nā. Et boz cā
aut ē intrinseca aut extrinseca. Extrinseca cāe sūt accētia aie q
calefaciūt cōplonē cordis sic ira r furor. Et cāe ppter q̄s
occultat iteri⁹ caloz sic ex ira r bis s̄silib⁹: qd qñ p̄uocēt
Col. Auer, I

I sue vires iteri? et calefit nimis tunc fortificat suum mori pulsatilis: ut temperet suam coplonem attrahendo aerem et expellendo exteriorem. Et tunc cetera iri sece sunt mala coplo aut ut sit in eo aut in membris sibi colligat et aliqui erit coplo cordis non malis sic in febre et tunc et quicquid malis quoniam recipit sanguis qui est in eo aliqui per mutationem. Sed apud non potest tolerare in sui liba: eo quod pus infirmus deficit. Et medici dicunt quod per gliari in ipsi puniculo: et si medicus accelerat curam ipsi per curari et si non morietur. Et dicitur haec quod cor sustinet egrum male. v. q. d. bu miditare aq. sa. q. gliat in ipsi puniculo: a. q. puenit egrum q. vocat ronol: et sonat liq. factio toni corporis. Et aliqui na scut sup puniculo eminente dure et vlt dico quod non est ipole vt sup ipz non adueniat ois mala coplo: excepto vt non sit cuz apate: aut non vltimet: ga quoniam vltiabit aut supflue fiet sincopis aut sile. Et sincopis est reuoca subita caloris nat ab oib. pub. corporis ad coriza quod membra regi non pnt: et accidit aut pp paucitatem caloris: aut pp ipsi nimiam disto: lutionem: et pp alias cas. Et membra q. ledit pp ipsi cōcan tia sūt membra pncipalia. Et membra qd maxie cū eo cōicat est os sōi: et ppea noiaf fegnādi: ga cor noiaf flegat: et pp B fegnādi dī puiuz cor. Et accidit sincopis pp dolorē sōi pluries: et accitū vntū pulsatiliū et cāe illoz: et qd pōt cō: pzebēdi ab eis meli? ē narrare in libro signoz et ibi dicā.

Cap. 26. Quod est de gbulda accitibus splenis.

Am dixim? quod membra q. fuunt epati st fac: cus fellie: splenis: vesica: renes. Et ita dixim? accitū q. veniūt pp puationē fell. opa: tiois qd dixim? accitū epati: et locuti fuim? de splenis: et adhuc dicem? de eodē. Quā corumpit operatio vtutis attractiue splenis: tūc diffundit cholā nigra cū san guine: aliqui expellit ipas nā ad cutim: et sit morpheia ni gra: et vlt pp B accitū sūt oēs egrum melice. Et qd dñat supflue ipsi? vtus expulsiua: tūc infirmat sōi ch: ita quod ali: qui ob B accidit fluxus melicus. Et spleni adueniunt oēs spēs egritudinis coplonalis officialis et cōis sic in apati: bus. Et ppter ea ga cib? ex q. nutrit istū membrū ē gñlis: et vltim egritudines q. in eo sunt sunt grosse substantie.

Cap. 27. Quod est de accidentibus superuenientibus virtutibus renum.

Renes hnt qnq. vtutes sic alia membra: et qd pua? vtus discretiua q. ē i renib: aut digestiua: aut retentiua: tūc fundit sanguis i vna: ppter ea ga aq. stas sanguinea q. nutrit eis ab epate vt nutriant: tūc ab eis imutari non pōt. Et qd pua? eoz vtus attractiua tūc sit bidrops asclites: sicut dñm ē. Et qd augmētābī multū tūc fiet flux? vrie cū forti sit: et B egrum dī diabetica. Et qd dñante vtute attractiua dñi: litat retentiua et digestiua eoz oinoz: ppea i hac egritudie. erit vria non cocta. Et cā hui? accitū ē itez pp malā coplo nē aut egrum officialē aut cōez: et pueniēs est appropare hac egrum male coploni cale: ppea ga tractatio fit pp calz. Et nō ē ipole attractiua augmētari pp dñilitatē re: tētiue: qd ē ga qd dñilitat retētiua nō nutriunt renes ab aq. stas pueniēt pp paucā morā quā bz aq. stas: et tunc conat vt attractiua ad trahēdū plūsq. pueniens sit: ob B accidit quod vria paz manet i vesica quous non sit plena. Vlt expulsiua ipedit i bis membris pp oppilonē q. sit in bis ex corpib. lapideis gliat i būditatib. gñlis cū calore dñccatiuo et recipit duriciē sic lateres terra. Et maior ps illoz sit i liba renū: et nō i pcam: et B egrum noiaf bāscac.

Cap. 28. Quod est de accidentibus impediētib. ope: ra vesice.

Virtus expulsiua ipedit in vesica pp op: pilones q. sit in ea: sic ex apate: aut būditate gñsa: aut a sanguie coagulato: aut a la

pide et tūc pstringit vrina: et aliqui pstringit vrina pp ipe dimētū virtutis expulsiue: et aliqui fluit vria pp dñatio: nē virtus expulsiue: et B accidit ppter vlcationē ipsi? ve sice q. sit ppter q. litarē mordicatiua q. ē in ipsa vria: et ali: qd accidit quod vrina exit sine volūtate et sine dolore: et B accidit qd paralitica musculus q. ē in collo vesice. Et de B loq. mur qd narrabim? accitū q. accidit vtuti volūtate mobili. Et maior ps accitū q. adueniūt istis duob? membris dñenit vltio ad vlcationē: et in pñ? sui aduēt? noiaf scabies q. sit pp malā coplonē mālē pp malos būores qui spargunt ad ipam. Et dñ B accidere ei eo quod est vlt receptaculū superfluitatū corporis et bipostasis ipsius.

Cap. 29. Quod est de accitib. superuenientib. membris generationis sicut testiculis virge et vulue.

Quando vir? digestiua pua? i testiculis aut diminiuit: tūc nō faciūt sperma aptū ad gnōnē: et B accidit ab vna spēm male coplonis. Quia qd dñat multū i calore et siccitate tūc cōburit spma. Et silt si dñat in friditate et siccitate aut būiditate p se: aut in friditate p se: nō dñog? sperma: s. remāet ibide aqueū. Et qd ex istis coplonib. sūt tales a pñ? gnōnis: et nō recipiūt coreptionē: et qdā sūt p accitū et corrigūt. Et qnq. pua? opōnes istoz membroz pp apata aut icitionē supfluo: vtus: aut pp malitia q. i eis superuenit i mēsurā: aut i passiōe sic ē i emiosis. Et B accidit pp largitatē neruoz ad q. s. supflū sūt testicu li ppter būiditatē superflua et relaxat illi nerui: et dñen dñt i testina ad bursas testiu. Et pōt eē vt dñccat ad bur saz vctostitas aut aq. stas. Et aliqui accidit B egritudo pp rupturā q. aduenit huic foraminib: et B ē deterior: et multe alie maneries iueniūt i libris practicoz. Sed vt? expulsi na pua? i vga pp oppilonē vtus meatuū aut pp dñilitatē aut lassitatē: aut ga accidit in ei? for? mala figura qd idurat: et B accidit qd lesa ē chozda q. sustētat erectionem ipsi? aut pp multā siccitatē: aut ga igrosita ē ex apate silt lapidi. Et qd vltima fuit creatura ppter gnōnē: et qd est via superfluitatū sede digōnis: iō accitū q. huic membro adueniūt istis operatiōib. adaptat. Et i vulua sūt q. vtus virtutes. attractiua: retentiua: digestiua: et expulsiua: s. lo co digestiue dñ pont pseruatiua: et B ē pueniēs: ga ppa vt? est pseruatio embriōnis. S. operatio vtutis discretiue si est mālifesta i ipa: ga nō ē credēdū vt nutrit ex eo quod colligit in ipsa. Et quous h. cadat magnū dubiū: nō sol utet: s. B reliquet libro de aialib. S. attractiua et retēti ua et expulsiua sūt manifeste i ipsa. Et ppter ea volumus narrare accitū q. superueniunt vnicuiq. eaz. Et dicim? quod qd dñilitat vel pua? vir? pseruatiua quā dixim? eē pro pria sibi virtutē: tūc minuet aut pua? bī pceptio: et B acci det aut pp malā coplonē mālē aut nō mālē. Et qd ē nō mālē qdā ē q. ē a pñ? gnōnis: et illa noiaf sterilitas: et qdā ē q. est p accitū. Et qdā dixerūt quod B sit pp dñipōnē corporis celestiu. S. B ego nō video nec affirmo. S. via q. ledit iste male coplonē sperma i vulua ē eadē cū illa q. mala coplo testicloz ledit sperma i eis: qd ē ga qd ista membra erūt cala et siccata: tūc cōburef i eis sperma: et qd erūt frida tūc iirigidabit et fiet aquosus cursibile. Et qd ipedit vtus retētiua matricis aut debilitat: tūc erit cā aborūendi. Et cā ipedit illi? vtutis est būiditas lubricatiua p maior ri parte. Et qd debilitat vir? expulsiua illi? habebit vlti cile partū: quē ad modū superfluitas expulsiue ē cā abor tōis. Et qd vir? attractiua diminiuit aut pua? in ipsa est cā diminiutōis aut pua? iōis pcept? Et aliqui ledunt oēs iste operatiōes i vulua ppter apa qd sit in ea: aut ppter egritudinē q. suffocatio mificis appellat. Et ista egritudo nō ledit soluz operatiōes matricis: s. ēt operatiōes me: brozum

¶ Ca. 31. Quid est de accensibilibus supuenientibus virtuti sensibili.

Ende volum' narrare accensia q' supueniunt virtuti sensibili. Et a sim' pliciori incipiem' vt a virtute sensibili. ¶ Et dicim' q' quis virt' sensibilis princeps cois sensibilis sit in corde vt de m' est: non tñ coplef' ei' operatio manifeste nisi i cerebro nucha r neruo. Et p'pterea h' mēbra q' dicta sūt: sūt fride cōplonis r būide suber' sūt passibilia: nec est eoz' dñatio sic dñatio cordis: ideo sit vt maior pars accensū q' supueniūt opationib' sensibilib' sūt a parte cerebri nuche r nerui. Sed cordi nō pōt accidē egritudo p'pter quas pueniat puatio baz' virtutū eo q' mors aīcedit: quis nō sit ipole vt accidat ipsi a corde aliq' debilitas r diminutio: r ascēdit h' q' si cīdāt vna ex magnis arterijs alicut ex membris diminiuit sensibilitas illi' mēbru. Et adhuc videmus q' priuaf' sensus r mor' qñ syncopigat r etiāz sit magn' tremor qñ bō multū timet. Et nos nō facim' dñmōstrationē istī? sicut fac' Sal. de icidēde nerui: quis dectatū sit q' cor bz i uētionē in opationib' baz' virtutū. Et adducim' pbatōne a loco eēndi r nō eēndi p melioratiōe pbatōis: r ga ita est dixerūt medici q' cause aduēt' accensū sup bas virtutes dicūt q' sunt a cerebro: nucha r neruo. Et in euz tu curas ista mēbra caue ne obliuiscaris curas cordis: sic dñm est in libro sanitatis. ¶ Deinde volum' narrare accēdētia q' accidūt sensui tacti: r postea dabim' eoz' cās. Et dicim' q' h' viri' ē de glie virtutū passiuaz ga illa patit' a quoz' q'litatib' q' dñant in ea. Ipse accensū to: sunt quot sunt accensia alioz' virtutū: h' est ga corūp' p'it' penit': sicut in mēbro paralytico: aut diminiuit sic i stupore: aut permutat in malā q'litatē sic est in sensu doloris. Sz priuatio sensus in toto corpore ē mors de nēitate: sz puatio in vno mēbro r diminutio in toto corpore polis ē. ¶ Et cause q' faciūt h' accensia sunt de nēitate mala cōplo mālis r nō mālis: r mala cōplo q' ipsa fac' est in cerebro: nucha: aut neruo. Et ē p'ntādū si bec accensia sūt ab octo spēb' male cōplonis: aut a pte eaz'. Et dicim' q' qdam istoz' mēbroz' sūt frida r sicca: sic nerui: qdā frida r humida: sic cerebri r nucha: r ga ita ē ista mēbra patiunt' a frigiditate: aut a friditate r humiditate vt plus: r p'pterea sūt cās istoz' accensū iste due res. Sz q' mala cōplo cala hoc faciat nō est ipole. ga iā declaratū est q' opatio alic' mēbru nō coplef' nisi p calozē mensuratū r tēperatū r nō est dñia ex q' q'litatē exeat tēperātia: r si accidit est de raro p'ugētib'. Nec est ipole vt hoc accidat p'pter siccitātē: ga nos videmus decrepitos q' valde p'az' sentiūt: sz si puenit a siccitate remotū est vt fiat subito. Et postq' qualitas frigida iquātū est frigida est cā boz' accensūz p maiori pte exīte pūneta cū humiditate aut nō pūneta: quis humiditas sit pparata ad hoc agendū eo q' facit relaxationē: p'pterea qñ est cōposita cū caliditate remotū est vt fiat hoc accens: sed nō dicim' q' sit ipole. sed difficile est inuenire cōplonē mālē solū humidā nisi sit cōiuncta cū calitate aut frigiditate: ga qd facit hoc non est nisi humor extra nās. Et humor nō est nisi aut frigidus r hu. aut frigidus r sic. aut calidus r humidus vt calidus r sic. ¶ Et postq' dñm est q' spēs cōplonis p maiori pte est cā bz accensū dñm est quo accidūt super bas opationes. Et dicim' q' bec mala cōplo qñ sit in cerebro sequit' ex ea diminutio sensibilitatis in toto corpore. Sed qñ sit in cerebro sit in ipso p r subal' aut sit ppter cōicationē quas bz oze stōcho: r qñ sit in vno latere cerebri: sit in latere corporis h' accens. Et sicut qñ gñat aliq' malus humor dominā in aliquo neruo: tunc puat' aut diminiuit sensus illius mēbru cuius p'puius est ille neruus. Et humor potest

generari i neruo duob' modis. vno sit ab humore a quo nutrit' neruus ipse r tādē paulatiz nutriet' donec accret' malignā cōplonē. Alio mō vt nō sit humor in neruo: sed ifusus in humore ipm circūdātē. ¶ Et aliquādo accidit hoc accens neruo pforato propter oppilōnē: r oppilō sit aut ppter apā: aut ppter bu. grossū: aut ppter cōp'fionē. Et quis bec egritudo sit morbus officialis: tñ etiāz est consimilis: ga post apōstema r grossiciē humor: r cōpressiones sequit' mala cōplexio. Et qñ iste cause fortisū canē crūt cause puatiōis sensus in vno mēbro aut in pluribus aut in toto corpore: cū cause iste sunt debiles sunt cause diminiutiōis sensus. ¶ Sed qñ pmutant' ad malū hoc est vt sit mala sensibilitas que noiat' dolor: prouenit a mala cōplexione calida aut frigida mālā: aut non materialī. Et dolor sit qñ nō dñatur bec mala cōplexio super totūz mēbrū. r illa cōplexio noiat' a medicis mala cōplexio dineria. Sz qñ dñatur super mēbrūz totūz mala cōplexio: tunc nō sentit ipaz: aut sentit stupide. Et causa huius quare mēbrū nō sentit ipaz aut sentit stupide: nō est nisi ppter cōplexionē suā naturales. Et quādo fiet in pte ipsius mala cōplexio extra nās sentit ipaz per remediū bone cōplexionis. Et quādo bona cōplexio erit permutata tota: tūc nō sentiet dolorē: qñ nō erit cū eo cā sentiet: r erit membrū sicut mortuū. ¶ Et quelibet qualitatū passiuaz pōt dare accidens hoc mēbro. p'pterea ga iste qualitates p maiori parte bñt plus pati q' agere: sic caliditas r frigiditas plus habēt agere q' pati. ¶ Et solo cōmunitatis nō est causa doloris: sicut dicit Sal. sed solutio p'unitatis est causa cōplexionis: que facit dolorē: qd est: ga solo p'unitatis est cū malo motu: r pueniēs est vt talem motū sequat' mala cōplexio. ¶ Nec sunt et cause doloris due res simul. vz. solo cōmunitatis r caliditas r frigiditas sicut dicit errās Auicēna: qd est: ga declaratum est iā in libro de aia. q' iste sensus sentit pmo inter sensus oēs. f. q'moz qualitates hoc est ca. frigidū. sic. r bu. g. dolor res nō sient nec sentient ab eo sensu nisi quādo multū superabūt sua p'pita sensata: sicut accidit alijs sensib'. Sz si r ga oculus nō dolet nisi ppter supfluitates colorz quādo excurt vīā temperatā vel mediā: sic lingua cū saporib': auditus cū sonnis: r odoratus cū odorib'. Et si accideret huic sensui tactus dolor ppter solōnez cōmunitatis tūc esset suū propriū sensatum substantiāliū solutio cōmunitatis solum. Et sicut oculus dolet ppter supfluitatem colorz: p'pterea ga suū sensatū est de genere colorz r nō res que sit dñia coloris. Sed solutio p'unitatis est pp quā accidūt qualitates supflue. r aia sensibilis nō est nisi ad q'litates. Et h' etiā hoc p'fetur quādo dicit q' vola manus nō fuit facta in fine tēperantie: nisi ad apphēdēdū dñia. Et ad hoc apparet q' superfluitas dñioz est causa doloris qui sit in sensu eo q' parūz r multū de necessitate sūt sub eodē genere. ¶ Et delectatio que est dñia dolori non est nisi cōp'benfio sensati temperati r silium sicut delectat' sensus tactus ex aq' calida: r vīsus ex colorib' viridibus: r gust' ex saporib' dulcib': r auditus ex amenis vocibus: r odoratus ex odorib' aromaticis: r quosdam delectatiōes pcedit molestatio: r ille sūt delectabiles nāz: qdā sunt absq' molestatiōe pcedēte. ¶ Dolorz qdā sūt in toto corpore: r qdā sūt in vno mēbro: sicut dolores qui sūt in stōcho vel epate: vel capite: vel iestinis. Et nos loquemur de manifestiorib' r dicimus eoz' causas. Et dicim' q' dolores q' sūt in capite qui noiantur in arabico sōda: cause eoz' sunt absq' dubio aut ex mala cōplone calida eoz' aut frida sunt: aut mālēs aut nō mālēs: r bec mala cōplexio potest fieri pmo in substantia cerebri: r aliqui sit propter cōicationem alterius membri sicut ppter stomachum.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

Ca. dolos
p' q'litatē
vide p' p'p
tra. o. c. 13.
25. c. 13.
fol. 510.

A macbū. Et hoc qdā sunt qui pleuerant lōgo tēpore sicut dolor ouit: et sūt paroxysmali: et hoc fit ppter malos bu. g gūant in cerebro successiue: et sic permutat sua cōplexio ad malū ad gūandū būc humore semp: et p eadē viā cur rūt oēs egritudines chzonice: ga ille permutat cōplonē in mēbris: et acquirūt dispōnē gūandi malos bu. Un carū cu ratio est difficilis aut ipolis sicut est dolor emigrance. Et mā ex qua sūt alique bñ egritudis spēs: aliquid est in san guic arteriali: et puenit hoc. ga curat egritudo qñ incidit arteria. Et hec egritudo fit ppter duas malas cōplones. v3. calas et fri. s3 nō est mālīs: ga illa que nō est mālīs lō go tpe durat. Et mēbra plura dolorosa sunt iustina et stōchus: et h accidit ppter digōnez qñ est in eis manifesta multū ga errat sepe. Et cause q faciūt dolore in ipsi: aut sunt cibi vtiost: aut humores grossi: aut melācholici: et do lor q puenit ab eis est multū fortis et chzonice: et aliquā do sūt dolores fortes pp humorē cholici3. S3 būores a gbus procedūt dolores chzonici in iustinis sunt aut bu mores grossi fridit: sicut flegma vitreuz: et eoz siles et bu calidi. S3 dolores q puenit totū corpus sunt illi q di cunt labores: et sunt triū spērū fm medicos: vnus dī vl ceratimus: alter extēsius: et alter apostemofus. Et quidā istoz sunt a rebus intrinsecis: et qdā ab extrinsecis: et vl ceratimus fit penitus ppter humores: et q fit ppter mul tū motus fit ppterea ga dissoluitur ex corpe būiditates pp ipm motū: et illud accidit ppter cām humoris mālīs: qui est in corpore male qualitate. S3 alie due spēs laxi tudis sunt vnanisi ga diuersificānt fm magis et minus: ga quādo superfluit dolor extēsius fit apostemofus. Et causa que sūt facit hos duos dolores est humor aut mo tus magne laxitudinis: et ille qui fit ppter humores fit ne cessario ppter multitudinē humoz: si fit distempati in qualitate aut nō. Et multitudo humoz attribuit duab⁹ rebus aut vt sit multitudo p accūs: hoc est pp defectum virtutis: aut vt sit multitudo p se aut pp ambo. Et multi tudo humoz quātitiua cū sanitate virtutis nomiat re plexio fm locū: multitudo que est euz vno maloz acci dentū noiat repleto fm virtutē: qd est. ga virtutes ipe diunt pro maiori pte ppter qūtiatē et qualitatē. S3 euz il lo ipe dimēto necessario pūgitur malitia qualitate: et illi plus appropiat. Et aliqñ sūt isti dolores ppter malā cō plexionē calidā aut frigidā sine māl. Et gñalr accidit do lores in corpore causa apatū accidentū cā grossoz humo rū. Et ppea ga sensus qui dī desiderius est proprius ois stōchi: videnda sunt accūs que eidē superueniunt.

C Capitulum 32^m. Quod est de accidentibus superuenien tibus virtutis appetitiue.

D

T dicimus q accūsia supueniunt huic operationi fm q accidit alyis: aut ga pmutat: aut diminuit: aut corripit. Et accūsia diminutiōis sūt sic accūsia corruptiōis: et illd qd corripit appe titū aut diminuit est de necessitate vna ex spēs male com plexiōis nō mālīs aut mālīs: q fit pmo in mēbro patēte aut per cōitatē: quā bz euz aliquo mēbro. Et cōplo q fit in mēbro qñs dī opatio ista est calor ex nām. S3 quidā opinant q friditas est cā magis pp: in qua dādi appetitū qñ auferēdi: ppterea ga hec opatio que est in h mēbro iuuat et cōplet per frigiditātē et acetositatē que ei trās mitit a plene. S3 qñ h frigiditas vltimā est cā pūna tionis istius operatiōis. Nec est dōm q acetositas in qñ tus est frigida ad minicūf huic opationi: sed in qñtus est acetositas est cā stimulus ad bonū. Et sicut quādo oīa buntur humiditas et siccitas impediēt hāc operatiōē: qd est: ga nullū mēbrū agit et patit nāliter n. si ppter cō

plexionē tēperatā in qñtuor qualitatib⁹. S3 lesio q fit ppter colligatiā cū alio mēbro est sic mala cōplo q pue nit a cerebro pp neruū colligatē vtrūq. Et aliqñ accidit hoc ppter repletiōē corporis ex multis supfluitatib⁹: et pp hoc nō idigēt mēbra cibo: qd est: ga appetitus nō fit nisi qñ dissoluunt ex nris corporib⁹ res q debent restau rari per sile: et nō est h. v3. vt sit vna cā sensus istius mē bzi q mēbra qñ carēt nutrimentō: trabūt ab epate: et epat ab oze stōchi: et tūc sit desiderius in os stōchi: et nititur re staurare illd qd dissolutū est ab eo et alyis mēbris. Et mo tus attractionis in stōcho p modū appetit⁹ et sensus est h riuus motui attractiōis q fit per modū nutrimentī solū: qd est: ga ille qui fit per modū nutrimentī est attractio ois stōchi ab epate. Sed attractio a qua puenit mor⁹ desi derij in stōcho ē attractio epatis ab oze stōchi. Et nos nō sumus locuti de hoc nisi ga vniciūq mēbro necesse ē vt restauret per sile: qd ab eo dissoluit: et tñ nullū ex alyis mēbris sentit euātionem rei que dissoluitur ab eo. et si ita est nullū mēbrū sentit euātionem hanc nisi per h mē brum. Et est eoz seruies in hoc. Aut pōt oīci q dissol uio que fit in ipso qñ colligata dissoloni alioz mēbro rū in eo q est membruz eoz: et ipsa habēt trahere ab eo. S3 ppterea ga fortificat desiderij huius mēbri quā do dissoluit a mēbris humores: et debilitat quādo nō dissoluit: apparet q hoc fit: ppterea ga iter ipz et alia membra sit similitudo et societas subtiliter: et non per ac cidens. Et est hoc mēbrum quasi sit spēs oium mēbro rum: quā ipsa debent sentire hāc resolones. Sicut nos vi demus q membra sentiūt per neruum etiā in locis que nō sunt neruosa: et sicut discernit lingua cibos pueniētes ab incōuenientibus toti corpori. Et ppterea ga sensus istius mēbri et desiderij isti est substantie calide et sic ce: sicut est cibus: vel frigide et bu. sicut est aq: sicut neciuz vt venirent accidentia istis duabus spēs: et laz dixim⁹ causas corruptionis et diminutiōis appetitus calidi et sic ci. Sed cā corruptionis appetitus fri. et bu. fit ppter hāc cōplexionem in eo exuberātem: ppterea dicunt medicī q corruptio appetitus cibi fit per calidū et sic cū supflu ens in mēbro. Et corruptio appetitus potus est per frigi dū et bu. exuberans in ipso: et vniuersalr hoc nō fit nisi p pter malā complexionem frigidā et bu. aut frigidā solū: ga difficile est imaginari q hoc fiat ppter malā com plexionē ca. et sic. Saluo q opinatur q ab hoc ē venire possit in fine febrium ardētius quādo appropinquantur morti. S3 corruptio istius operatiōis aut eius exit⁹ a cursu nālī fit ppter qualitates aut quātitatē. Et qd fit ppter quātitates sicut appetitus augmētatus comedē di multū: est ppter vna3 duarum rez. Aut ppterea ga corpus est nimis dissolutū sic in pualescentibus q habēt fortiorē appetitū digōne. Aut ppter frigiditātē multā ozis stōchi: qd est: ga iste operatiōes fm q dā est a me dicis iuuant et cōplēt frigiditate tēperatā: et quādo for tificat tamē nō sit vltima: ga tūc qdam appetitus falsus fit. Et aliquādo accidit vt hec mala cōplo sit nō mālīs: et aliquādo est mālīs sicut ppter bu. acetosius aut meliam. Et q fit ppter malā cōplonē mālēm dī caninus appeti tus. Sed cā superfluitatis appetitus fri. et bu. est de neces sitate ppter malaz cōplonē ca. et sic. mālē vel nō mālē. Et mālīs que facit h accidēs in h mēbro est cholera aut flegma falsus. Et h mala cōplo que fit in hoc mēbro ali quādo est p ppter in eoz aliqñ ppter cōitatē alteri⁹ mē bzi: sic est epat et pulmo et alia sic diximus sup⁹ q sensus mēbroz pp dissolone cali et sic ab eis cā est attractiōis eoz: eodē mō accidit in appetitū frigidi et humidī. Et de bes scire q aliqñ eueniūt mala accūsia virtutis ex pūlsue

Col. Auer.

I 3

Liber

I aut attractive pp puationē sensus mēbrū: qd est: ga virt^o nō expellit p maiori pte nisi qñ lentit rē ipsas ledētē sic accidit intestinis: ga qñ diminiuit aut puat eoz sensibilitas accidit eis vna spēs colice: 2 sñr qñ diminiuit aut puat sensibilitas oris sñdōi puat virt^o attractiua q ē in sñdōbo.

Capitulum. 33^m. Quod est de accidentibus superuenientibus virtuti motiue voluntarie.

Epostq³ sumus locuti de accidentibus q adueniunt sensui tactus. Deinceps narrādū est de his q accident motui voluntarie: ppter ea ga vt plus quam do vnus corripit 2 alter corripit excepto

K

qñ accis est yle toti corpori. S3 qñ est pūulare in vno mēbro pole est vt stupefiat aut puenē ambo sñr: 2 pole ē vt puet vn^o 2 alter remaneat. Et h est sñia hāc: 2 h cōue nit cū eo qd dñm est in causa sensus 2 motus: qd est: ga ca lor cū quo fit sensus nō est idē cū eo cū quo fit mot^o: 2 di uersitas q ē in eis nō est nisi mēsurā tēperantie in vnoqz ipsoz caloz ppa his duab^o operatiōib^o. Et ppter ea fuit nēcūqz vt sit cōplo neruoz mor^o alia a cōplone neruoz sensus: ppter ea ga ipsi nerui habēt tēperatiū calozes: cūz quo sūt iste operatiōes: 2 ppter ea priuāt sensus qñ inci dīt neruus sensus: 2 remanet mot^o: 2 qñ icidit neru^o mo tus: aut percussit priuāt motus 2 remanet sensus: 2 qñ ici dunt ambo aut pereunt pūant ambe operatiōes. Et quādo aduenit hoc accis toti corpori sit appoplia: 2 qñ accidit vni mēbro sit tūc paraly sis. Et tu scis p teipm oia acciūta ex accidentib^o accidētū supra mēbra mor^o per ea que pesserunt: 2 sic accidit quādo puat virtus nerui vocis: ga tunc priuāt vox. Et quādo priuāt virt^o diafrag matis suffocatur hō vlr in oibus alijs motibus volunta ryz: sicut accidit in motu musculi vesice aut in musculo anl. ga tūc egrediūtur superfluitates humide 2 sicce sine volūtate. Et ppter ea ga tu scis ab alio loco loca nerui 2 colligātiā quā habēt cū quolibz mēbro tu poteris co gnoscere quādo fuerit lesa operatio alicui^o mēbri p quez nerui fuerit lesa. Et accidētū que veniūt in istis mot^o sūt tribus modis sñr: aut vt priuent eoz operationes sicut in appoplexia aut paraly si: aut vt diminiuāt sñc in stu poze 2 dormitiōe: aut vt opatiōes permūtent ad malas sñc i tremore aut spāsmo. Et nos volum^o dare causas vni uicuiusqz. Et dicim^o q cause diminiutiōis mor^o aut corru ptiōis ipsi^o sunt ille eedē cause cū causis corruptiōis sen sus. Et debes h sñr scire qd dñm est superius de cōcatio ne cordis: 2 sñr qd dñm est in spēbus male cōplonis q fa cit hoc accidēs sic o3 bic itelligi. Et tu scias q tremor ē motus cōpositus qui sit in mēbro: eo q virtus anima lis motiua pugnat cū virtute declinatiua que est in mem bro trahēte mēbrū ad se. ppter ea sit in bis mor^o 2i^o ali: quādo superius quādo fortificat virtus motiua: 2 aliqñ inferius quādo fortificat virtus declinatiua. Et cā istius accidentis est vna ex spēbus male cōplonis: 2 vt plus ac cidit ppter malā cōplonē frigidā 2 hu. ga neruus nō o3 ledi nisi per istas vi plurimū. Et spāsmus q dñ in ara bico talis est actio nerui in se 2 decurtatio sue lōgitudi nis: ppter ea q hñt 2 colligitur. Et illud accidens aduer nit mēbro ppter duas res sicut accidit in rebus extrin secis 2 in chordis 2 in sñibus: 2 iste due res sūt aut mala cōplexio calida vñans supra mēbrū ppter quas colligiē 2 hñt sñc chorda in magno estu: aut mala cōplo bu. mā lis que implet neruū 2 distēdit ipm: 2 ppter ea crecit latitu dor: diminiuit lōgitudō fm pporitiōes extēsiōis latitu dinis necessario. Et ista repletio 2 distēsiō que sūt in mē bro sunt ppter ea q illa humiditas quertit in substatia aeream 2 ob hoc neruus laboriose eā cōtinet: sic nos vi

L

M

3dē p thesir tra. 9. c. 5. ad lram.

demus in vtre vini bullientis: 2 accidit ppter ea ga ptes aere indigent maiori capacitate partibus aqueis aut ter restribus: 2 ob hoc quādo res humide puerunt ad siccit atē: sic nerui colliguntur 2 hñnt sic accidit corrigys q calefiūt ad ignē: 2 qñ puerunt ad aereitātē: augmentat eoz quātitas. Et scias q bec est indigentia necessaria ppter superfluas humiditātē que accidit in neruo ad h vt extendat 2 crescat fm omnes dimēsiōes: nō vt hñant aut colligantur. Et vñnam ego scirem quare extendunt in latitudinem 2 non in longitudinem. Saluo ga potest di ci q extensiones que fiunt in latitudine vincunt quādo sit collectio extensionū que fiunt in longitudine: 2 ppea contrahit neruus de necessitate. Et hā. non sentit in hoc nisi contractionem que est decrementū descendēs xñsus terram: 2 pluries appellat ipm distensionem 2 maxie cō tractionem que continet corpus añ 2 retro. Et plures me dici intendunt q extensio sit opposita cōtractioni. Sed hoc non accideret nisi ppter humiditatem solus 2 fieret longitudo: sed illis cadet idem dubiū qd accidit in distē sione que fit in latitudine siue in longitudine que est fm hāc causa actiōis humide. Et scias q hba medicorum in hoc accidēte vniuersalr sunt ppinquiora vt sint hba musicorum q si sint demonstrationē. Et si deo placuerit ego faciam vñū ex hoc solum tractatū qui sequet viam demonstrationis: 2 poterūt itelligi ab illo res nobiliores q bec. S3 quādo fit bec actio nascit bellū iter duos motus: vt inter motum virtutis motiue: 2 motū actiōis: 2 aliquādo fit in neruo vna species cōtractionis q non accidit ppter dominationē caliditatis nec siccitatis nec propter humorem aereum qui distendat: imo est ppter fortitudinem virtutis expulsiue que est in neruo ad res stendum rel ledentē: tunc colligit in seipso 2 cōtrahitur vt fortificet super rē quā expellere stendit: sic faciūt ani malia que volūt se mouere ad cursus vel ad saltū: in pri mis colligūt 2 hñnt oia mēbra 2 postea cōplēt eoz volūtātē. Et bec species contractiōis est velocis curatio nis: nec o3 attribui egritudine 2 distē expansione.

Alde 2 per cōt rectus.

O

P

Q

Cap. 34^m. Qd est de sapore 2 odore in generali.

Encusq³ declarauimus accidentia que sunt super sensum tact^o. Deinceps volumus loqui de accidentibus superuenientibus sensui gustus. Et primo dice mus de saporibus 2 postea de odore. Et di cimus ppter ea q elementum non habet odorem nec saporem eo q ista duo non sunt nisi in cōposito 2 co pus vegetabile 2 animale declinat ad calozes 2 humidit atem: necessarios sūt q sapor naturaliter declinaret ad has duas qualitates: quia sapor fit per admixtionē sub stantie sicce cum humida: quādo coquantur per calozē decoctione determinata. Et ppter ea diuersantur spēs saporum fm diuersitatem quātitatis huius decoctionis: ppter ea temperata est calida 2 humida 2 facit saporē dulcem: 2 distemperata est calida 2 sicca 2 facit saporē amarum: 2 ista duo sunt elementa saporum fm nos. sicut album 2 nigrum sunt elementa colorum. S3 media que sunt iter ea sunt fm remissionē vel clementum decoctio nis: ga ppinquius dulci est vinctuosus: 2 ppinquius ama ro est salus: 2 inter istos sunt acutus stipticus 2 acetosus. S3 ga odores sunt ex radice vaporū fumofoz: 2 ab hac parte est aer sui subius si fuerint dominantes super ipsos caliditas 2 siccitas: ppter ea iuenies multas res q rū odor nō manifestat nisi quādo calefiūt ab igne sicut lignū aloes 2 similia. Et alie res sūt que indigēt fricationē manus. Et tūc dāt earū odores propter calitatē fricatio nis manus. Et ppter ea videt q hō sit aprior ad olfec

sin quoz mist. 5^m de pñ. nendū
2. Caput:

necdū idiuūdua odorabiliū ceteris alijs aialib⁹. Quis qdaz
aialia habeant fortiorē sensum odoratus a remotis.

Capitulum. 35^m. Quod est de sensu gustus ⁊ de acciden-
tibus ei superuenientibus.

Deinceps volum⁹ dicē de sensu gustus.
Iste sensus nō indiget medio
extrinseco: quēadmodū idigēt tres alijs: ppea qā
est qdā tact⁹ ⁊ sentit pp būditatē q̄ est in ore.

Et propterea facte fuerunt due vene in lingua vt conti-
nue giēt hanc humiditatē: ⁊ qñ corūpif h būditas in
ore sic in infirmis nō pūt tūc sapores veraciter cōprehen-
di. Deinceps volum⁹ dicē accētia q̄ veniūt huic sensui. Et
dicim⁹ q̄ accidūt illis trib⁹ modis qb⁹ accidūt alijs: B ē
ga aut corūpif iste sensus aut diminiuit aut pueritur ad
malū sensus. Corruptio fit pp vnā ex spibus male cōplo-
nis in eodē istro ist⁹ sensus: ⁊ ist⁹ ē in lingua aut membro
cōicāte cū cōsse in cerebro ⁊ neruo misso a cerebro eidē.
Et diminiutio fit pp easdē causas qñ sunt debiles. S3 acci-
dēs qd facit ipsū sentire malo sensu fit duob⁹ modis: aut
ga sentit aliqūē lapore nō discernēdo ga sapor sit: aut ga
sentit lapore dñū ei: sicut si sentiat onice illud qd est ama-
rū: ⁊ sic de alijs. S3 si sentit aliqūē laporez nullo laporato
pūte: B fit ppter malā cōplonē malē: qd est: ga nos vide-
mus ga sentit lapore ill⁹ humiditatis: ita q̄ si fit cholera
sentit amaritudinē: ⁊ si fit acetositas sentit acetositatē: ⁊ si
est dulcis dulcorē. Et qñ fortificat h mala cōplexio tunc
sentit oia fm illū lapore: ⁊ itaz declaratū est in nālī phia:
q̄ oia instrumēta sensuū sunt vacua a sensibilitate suarū
apprehēssionū: ga si ita nō eēt ipsa nō apprehēderēt eas:
qd est: ga si pars visibilis oculi eēt colorata nō reciperet
omnes colores: ga in rebus nālībus recipiens nō recipit
suū simile: sicut dicemus: ⁊ sicut est in isto sensu sicut est in
alijs. Et ppterea quando aduenit ei hoc accis sentit oēs
sapores sicut vnū. Et aliquādo accidit quando iste lapor
nō erit multū fortis vt sentiat sapores quasi tempatos p/
pter hūc malū lapore qd h3: ⁊ hoc idē accidit etiā ppter
res extrinsecas sic accidit comedenti res amaras: ⁊ postea
bibit aquam: ⁊ tunc sentit eam quasi dulcem.

Capitulum. 36^m. Quod est de sensu odoratus ⁊ de acci-
dentibus ei superuenientibus.

Sensus recipit res odorabiles p me-
diū aerē: ⁊ in multis aialib⁹ repit for-
tior q̄ in boie sic in agilis apib⁹: ⁊ filib⁹: ⁊ p-
pinqua sunt idiuūdua odorabilia idiuūdis
saporib⁹. Saluo q̄ nos nō cōprehēdimus
ita bñ oīas odorez sicut oīas saporez: qd est: ga iste sensus
debilior est in nobis ⁊ gustus est fortior: ga est qdā tact⁹
⁊ sensus tactus est fortior in homie q̄ in ceteris aialib⁹:
quēadmodū quidā alioz sensuū sunt fortiores in aliqui-
bus alioz aialū. Sed opatio aeris in sensu odoratus est
per hūc modū: ga aer fert illud quod resoluit ex substā-
tia aerea ex rebus habentib⁹ odorē per similitudinē quam
h3 cū eo qñq3 perducit ipm ad sensus per se ⁊ per adiu-
torū ptis ignee. Et iste sensus iuenit etiā in aialibus ca-
rentib⁹ sanguine sicut in formicis ⁊ apibus: ⁊ illis que de-
gunt in aqua. Et diuersificat homo ab alijs aialib⁹ in B:
ga bō non potest odorare nisi cū olfatione: s3 multa alia
aialia odorant sine olfatione sicut aialia que carēt sangui-
ne. S3 quō transfer odor p mediū aerē aut ignē nūc dice-
re volumus. Et dicim⁹ q̄ ga pparatio est in aere vt acci-
piat vaporosum odorabile vel odorosū: ⁊ ē vaporoz q̄
fit in aq ppter nāz: quā habēt elemēta: vt vnū ab alio re/
cipiat vaporoz qui generant in eis ppter similitudinē q̄ est
in eis. q̄ fit p hūc modū ga terra mittit vapore suū aque:
⁊ aq recipit ipm ppter similitudinē quā h3 cū terra i frigi-

ditate: ⁊ humectat in aq: ⁊ aq mittit vapore suū humidū
aeri: ⁊ aer recipit ipm ppter similitudinē quā h3 cū ea in humi-
ditate: ⁊ aer mittit igni ppter similitudinē quā hab3 cum
aere: ⁊ ignis recipit ipsum: ⁊ per hūc modū dissolūis
peruenit ad nostros sensus. Et propterea dicendus est
q̄ sensus visus est appropriatus aque: ⁊ odoratus parti
ignee fumose: ⁊ auditus aeri. Et ppterea fuit maior pars
odorabilium sanatio egritudinū frigidarum cerebri: de
odore xō rerū frigidarum hic tractare volumus. Et dei-
ceps volumus dicere q̄ accidentia huic sensui venientia
sunt sic alioz: ga aut corūpūnt aut diminiunt aut pmutant.
Et corruptio fit pp vnāz duaz repz: aut ppter do-
minationem male cōplexionis: aut ppter oppilonē factā
in instrō hoc. Et diminiutio fit qñ iste cāe sunt debiles. Et
permutatio fit quādo accidit suo instrumēto mala pure
factio: ⁊ tunc sentit oēs res odoratas fetidas.

Cap. 37^m. Qd ē de sensu audit⁹ de ei cūcurrētib⁹.

Sonus fit pp iactationē corporū solido
rum: ⁊ qñ illa iactatio erit for-
tior: tāto erit sonus fortior ⁊ acutior: ⁊ pdest
ad sonū faciendū forma istoz recipiētiū vt
sunt pcaua aut pforata aut rara: ⁊ appbendit
iste sensus mediāte aere aut aq. Itē oī q̄ sonus est pulsa-
tio aeris refracti in talib⁹ istis. Et sicut aer dñcit colorez
ad instrū visus pp peruietate corporis: sic adducit sonū
ad auditū pp velocitatē receptōis motus istius rei: quia
aer recipit ipm velociter ⁊ format in ipso ⁊ remanet hec
impulsio motus. Et itā postq̄ separatus est motor: ⁊ similr
forma q̄ fit ab illo: ⁊ similr remanet in aere sonus tēpore
sufficienti donec possit venire ad aurem: ppterea quia so-
nus est motus vel a motor: ⁊ omnis motus est in tēpore:
⁊ hoc est dñum rei visus. Et ppterea audimus tonitrua
post visionem coruscationis: ⁊ videt homo ictū loricis
vltra aquā anteq̄ audiat sonū: qñis causa amboz sit ea
dē. Et hec est causa quare audimus vltra murum: ⁊ nō
videmus vltra murū. Et etiā figura instrumentozum est
causa istius: ⁊ quilibz iactatio aut pulsatio facit reuerbera-
tiones: ⁊ hoc ppter accidit vt homo audiat suaz ppiā
voce. Et vox fit per instrumenta anbelitus. Et ppterea
nō pōt homo facere vocē ⁊ anbelare simul: ga tussis nec
vox nō fit nisi pp aliquā imaginationē. Et in instrumen-
tū cū quo operatur sensus auditus est aer receptus in au-
re: ⁊ fm q̄ aer est quietior ⁊ subtilior est opatio eius ppe-
tior: ⁊ sicut est in odore. Et hec opatio priuat ppter malā
complexionē: aut ppter oppilationē factā in instrumē-
tis istius sensus hoc est in aure. Et ab his eisde3 causis fit
diminiutio qñ sunt debiles. S3 auditus phāsticus fit p-
pter vnā duaz repz: aut ppter acumen auditus qd est in
instrō auditus: ga sentit etiā parū motū qui fit in aure:
aut ppter ventositates que fit in ipso extra naturam.

Cap. 38^m. Qd ē de sensu visus ⁊ de ei accidētib⁹.

Proprietas visus est ga recipit co-
lores non denudatos a
mā: ⁊ ppterea h3 puenientā ppiam cū ma-
teria: ⁊ propter illam puenientiam est factus
propriū abstractū a rōne ⁊ ab intellectu:
⁊ si nō eēt sic ipse intellectus esset. Et hec receptio fit me-
diāte inter mālā ⁊ formalia: ⁊ ppterea sunt dñantia super
hoc instrō aqua ⁊ aer: qñis hic cadat aliquid duby: quia
iam dñū est q̄ ignis est veracius mediū qd est inter for-
mā ⁊ mām: ⁊ hāc solonem volumus relinquere alteri
pori. Et adductio coloris quā facit aer ad visus fit p cor-
pus pmiū cum adiutorio lucis. Et si tu quesieris qd sit
lux. Respondeo q̄ est illud in quo fit ymbra ex corpore
Col. Auer.

Liber

Diffo lucis.

grosso. Et scias qd sensus visus recipit formas reru in hunc modu: ga aer mediate lumie recipit formas reru pmo: r postea mittit ad tunicā inferiorem: illa dat alyis qd usq: h motu puenit ad tunicā posteriorem: post quā stat sensus cōis qd appbēdit formas reru. Et in medio istaz ē tunicā glacialis qd est sic speculū media iter nāz aeris: r aq: r ppea recipit figurā aeris: ga est sic speculū r mittit eas aq: ga sua nā cōicat istis duab' naturis: r aqua quas dicit Arist. qd stat post humiditatē glacialē est illa quā appellat Hā. vitreā. Et in hac recipit sensus cōis formam: r qd ipsaz recipit mittit ipsam imaginatiue: r ibi recipit spūali receptione. Et ppea dī qd forma recepta hz tres gradus: pmo est corporeus. scōs spūalis qd est in sensu cōi. tertio gradus est spūaliōr qui est imaginatiua. r ab isto gradu dūenit ad alios gradus altiores r nobiliores. Et qd argumentant a lineis radiois que exeunt ab oculo r vadunt vsq: ad rē vsq: Dico qd inuentio taliū linearū nō hz intētiōē p m sensum: sed p m intellectu vt intelligat qd sit vt exeat ab oculo. Sed vere videre r qd accidit ab eo non cōplet nisi p intētiōē hāz linearū in figura noua r figura noua est verax: r ppea subitū hāz dimēsiōis est corpus peruiū: qd est: ga hoc corpus a sua nā hz recipe lūmē r colorē tali receptiōe. Et qui stare vult super B legat z m libru de sensu r sensato. Et scias qd visus hoc mō recipit colorē: ga aer recipit ipm pmo. r postea trāsmittit ipsūm visui: qd est corpus peruiū luminabile: r qd B sit verū qd aer ipz recipiat est: ga videm' nebulas raras vltra quas sol p trāsit: ga tūc corpora qd supponunt istis nebulis colorant' suo colore. Deiceps volum' dicē de accitib' que supueniunt sensui visus qd sūt tribus modis: nāz aut pūat' hec opatio: r dī cecitas: aut debilitat'. r dī offuscatio. aut permutat' in malū visus nō bene appbēndētem. Et hoc accidit ppter aliqd corporū que sunt ordinata ad hāc apprehēsiōē vel plura. Et itaz tu scis ex quot reb' cōpositū est instm istius sensus. Et ppea volumus dicere causas istoz accitētiū per hūc modū. Et dicim' qd cause cecitatis sunt multe: ga aliqn accidit propter oppilationē que fit in neruo p quē trāsit spūs visibilis a cerebro ad oculos: r nō est ipossibile hoc accidere pp malaz cōplonē factā in ipso spiritu: ga tu plēs scilicet qd mēbra nō hnt agere nec pati nisi ppter cōplonē cōuenientēz illis in qūitate r qūitate. Sz malitia cōplonis aut est frida aut cala: r si est frigida tūc igrossat spūm taliter qd instfz visus nō pōt recipere ab eo: aut si est cala tūc subiliant' spiritus r sparguntur: ita qd forme non possunt figi in eo. Itē puenit hoc a passione humoris glacialis vel tele ara nec vel ab ambobus qn obscuratur eoz claritas pp multas causas que hoc facere possunt: ga tunc cōueniēter colores non possunt figi in eis. Itē pōt accidere pp decursum aque in humiditatē albugineam taliter vt obscuret claritas: r etiam accidit quando vulnerat' cornea: r tunc egredit' vnea: r hoc fit sicut granū vel scabies que nascit' in oculo. Itē potest accidere quando fluit humor albugineus. Itē accidit ppter vngulā que nascitur in iunctiua quādo cooperit totū foramen vneae: r maiora r peiora accitētia p que puenit cecitas sunt mala āpata que fiunt in totalitate oculi: ita qd aperiunt' oēs pres oculi aut pluri me r effluit oculus: aut fiūt fistule qd rodūt ipz tunicas. Et nūc dicam' de cāis debilitat' ipz visus. Et dicim' qd cāe debilitat' r diminutiōis visus sūt diuerse: ppea quia accidit debilitas visus hoib' multis modis: ga qdā sūt qd vidēt a remotis r nō vidēt a propinqs. r qdā sunt qd vidēt eō: r qdā sunt qui debili' vidēt r lōge r prope: sz istoz rū qui hnt debile a propinquo habebunt debiliōrē in remotis: r hec spēs est opposita optimo visui: ga optim' visus

non est nisi qn videmus in remotis r propinquo debito mō. Sz vniuersalr nō dicē qd virtus visibilis sit fortis nisi qn videt remotas res: sic dī qd vultur hz oculos si miles coloru rubini: r videt multū lōge: r dī qd hz fortem visus: r hoc accidit ei propter claritatē instfz r bonitatem virtutis: r subtilitatem sensus sicut videmus in vulture r multis alyis volucibus: qd est: ga dicit' qd eo existente in damasco videbat carnes morticinas babilonie: ga sicut dictum est superius: qd in hoc sensu sunt plura aīalia fortiora homine: r maxime qdam volucres: r sūt in instfz visus r audius sunt fortiora. Et post qd nos dixim' qd debilitas virtutis que est opposita optimo visui sit propter debilitatē virtutis istius sensus aut sit pp claritatem instfz. ergo optimus visus sit propter bonitatem oīz istoz. Et aliquādo debilitas ista est nālis: r aliquādo est ac cidentālis: r nālis est pp eminetiā nimitā: ga tūc debilitat' visus pp multitudinem aeris: r multū lumen qd colligit. Itē debilitatur quādo dilatur foramen vneae ppea ga aer dñatur super cōplexione oculi r ipsam permutat'. Et largitas istius foraminis fit aut propter corrugationem que fit in vnea versus circūferentiā pp siccitatem aut pp multam humiditatē fluētē illuc ad ipm dilatantē. Et aliquid sūt hec debilitates propter stricture illius foraminis. Et stricture eidē accidet aliquādo quādo paralytica vnea: ga ipsa paralytica: aut p multā humiditatem ipsius: aut ppter defectū albugine: ga ob illius cām paralytica r cadēt pres ipz super partes. Et est oīz qd si stricture istius foraminis sit nālis ipsa est laudabilis. Et aliqn sit debilitas visus pp passiones palpebrarū oculo: sicut diximus in alyis nris volumib': r spicatores r collectores est ipsaz numerauerūt: r B sit pp malā cōplonem mālem. Et tu debes dicere vniuersalr: qn cause debilitatis visus sunt sic medietas causarū cecitatis. Et illi qui vidēt res ppinquas r bona visione r res nō vidēt a remotis: visus ille nō est adeo bonus vt est visus eoz qui vident propinqua r remota bona visioe. Et est oīz qd debilitas visus istoz est media iter visum debilem penit'. r inter illos qui habent bonum visum penitus: ideo ga ipossibile est esse visionem rerū propinquaz r remotaz eqlē nec in debili in fine nec in bona in fine. Aut possumus dicere qd sane visiones nō habent excessus super alias nisi in visioe remotarū rez: qd est: ga res ppinque vident a debilib' r fortib' p m vniū modū: ga sine dubio nos videmus res ppinquas sicut vidēt aquile: ga aquile non habēt excessus super nos in visu nisi in rebas remotis: r sicut hec res inueniuntur in specie ita in idividuis. Et cause in illis qui vident a remotis r nō vident a ppe est debilitas instrumētorum ipsoz. Et ppterea ga res visibiles nō vident: nisi mediante aere lucido: idiguerūt debiles oculi pluri luce oculis fortibus: r quando visibile est remotum ab oculis: lux que est inter ipsum r oculum est in maiori qūitate. Itē quando res visibilis erit remota erit mot' que facit visui debiliōr: r ppea oculus debilis poterit meli' recipere. Sz qn visibile eēt ppinquum oculus debilis pati nō possēt. Et qdā dicit' qd B accidēs sit ppter grossiciem spiritus visibilis: ga quādo erit lōga dimēsiō iter oculū r visibile: tūc subtilitabit' spūs in aere: r erit aptior receptio ipressiōis visibilis facit i aere. Et qūis hoc verbū sit declaratū ipm declinat opioniloz qd dicit' qd radi' visus deferē ab oculo ad rē vsq: il la opio reprobatā est: r nos ēt reprobabimus. Et ga colores nō apparēt nisi mediante aere lucido: id pupillā pte videre res qd supponunt et ppea ga appbēsiō istius sensus nō fit nisi mediante aere. Et sic dōbes vidēt qd debilis visus nō cōprehēdit bene res visibiles ppinquas. Et qd vident bene

Optim' visus ē qd cōpōnēt' pūat' dīas sensib' lūmē r mōtū dīstātiā. Sz de gūstū dīstātiā. Sz

Optim' visus ē qd cōpōnēt' pūat' dīas sensib' lūmē r mōtū dīstātiā. Sz de gūstū dīstātiā. Sz

Are' d me dico qd visus nō fit ex tramitēdo,

K

L

M

A bene ppinquū nō videt remōtū: eoꝝ oculi indigēt for-
ti motu: B maxie accidit illis qui hnt oculos eminetes:
et quia oculi istoz sunt pminetes eoꝝ visus est debilis et
sparsus: vñ indigēt forti motu ppinquoz ppter ea q hnt
oculos pfundos remoti vident: q spūs visibilis in eis ē
magis aggregat: et vñ visibilis tūc ē fortior: et etiā lux in
maiori quāitate recipit sicut accidit in riuīs stricti curre-
tib: et p B stringit sagittator oculus qñ vult recte emitte
sagittā: et carpēarius vt rectius videat lineā. et ppter hāc
debilitatē accidit decrepitis vt nō possint legere subtiles
lras nisi in sole: vident res remotas et nō propinquas. et
apparet vt veniat hec debilitas i visu pp malaz cōplonē
sicā accētales: et nō nāles: aut ppter būditatē tenebro-
sas: ppter ea q sicitas sicut dicitur est difficile pati: et hec
egritudo ē qñ obscuritas oculoꝝ: ppter ea qñ iste paties
videt in die et nō in nocte: et nō sufficit lux lune et cande-
læ: et hoc puenit a tenebrositate aut duritie receptionis.
Iste cāc sunt q de necessitate pnt dici sup ista accētia fm
nāles pñā. Sed cāc quas dant medici in istis accēti-
tib: sunt fundate supra fundamēta corrupta: qñ tu scis q
nō est in oculo aliq corp de quo possit aut possibile sit
opinari: vt extra ipsuz mittat sicut opati sunt illi qui vo-
cabant de societate aīabel facit. Et hāc tenet eoꝝ vis: q
nō est aliqd in oculo nisi calor nālis q aduenit ei a cere-
bro p duos nervos pforatos: nec calor pōt separari a cor-
pore in momēto et remanēte calore intrinseco ipso et boie
vñēte. Et ipolis ē vt exēdat vsq ad stellas: qñ ante q
veniret illuc esset corrupta sua cōplo: et pūata sua for-
ma specificā in eo qd ē cā intrinsecus. Nec ē in eo est
corp celeste: nec igneū bñs splendor: vel qd sit splendi-
dus qd illuminet ipm p nās. Sed splendor est p appa-
rens per se: ipole est vt sit recipiens aliqd de nā suscepti
in quātu vñ ē recipies et aliud receptū: et hoc pbatū est
in nāli pñā. Sed est sicut dicitur est supius: qñ visio ppter
ipressionē coloꝝ in corpe peruiū B est in aere et in aqua: et
ista corpa dant oculo fm qd dicitur ē: et iprimū in seipz:
et postea apprehēdit spūs visibilis ē oculoꝝ: et ppter ea
fuit cōpositus oculis ex corpore pperius: et qñ iste sensus
nō pōt apprehēdere silitudinē oculoꝝ nisi post qd sit im-
pressi in corpe medio. Sed accētia q ponit cōtēnitatē
in visu sūt multaz: ipsa sūt declarata in arte radioꝝ et noīat
almēdabar et q dicitur B sunt creata ab egritū. Hec sunt
q veniunt a mala cōplone vt pōne: qñ apparebit q vñū
sit duo: et hec cā attributa ē doctria radioꝝ. Isterus accidit
vt videat oculus videre oēs colores fm vñū modū. vñ
rubeos: aut citrinos: aut alr dispositos. et cā hñt sunt vapo-
res q veniūt ad humiditatē peruiā in q est visus. Qd ē:
ga qñ illi vapores pueniēt a citrinitate oēs res vise tales
ostēdent: et sic de alijs. Et aliq apparent sic cimices aut
musce volare aī oculos: et B puenit pp vapores mixtos
q ascēdūt sup. Et aliq vident res visibiles qñ fenestra-
tas: B accidit pp quēdaz vaporē nigrū qui accidit vel q
trāsīt per crystallinū: ipm nō cooperit totū. Itē accidit
hñti cogitationes corruptas ppter aliquā cām intrinsecā
vt extrinsecā vt sentiat malo sensu. Qd est qñ qñis sensa-
toꝝ mor ad sensus veniat ab extra: nō est impole vt fiat
sile ē per Bñus: qñ ppter hāc corruptionē cogitabit vñū
et cōfirmabit ita q forma illi mouebit a latere interiori
spūm istū sensus: tūc videbit oculo vt istud sit desozis.
Et est istud in vigilando simile vñi somno: qñ declaratur
est in tractatu de somno et vigiliā: qñ somnia attributa sūt
virtuti imaginatiue: s; ipsa facit in somno Bñū ei qd facit
in vigilia: qñ in vigilia pmo mouet sensatū sensus cōez: et
postea illud mouet imaginationē: et fm qd dicitur est ordi-
natis superius. Sed in somno sit mō Bñio: qñ motus inci-

pit a virtute imaginatiua ppter formā receptaz de foris
in vigilia quoquo tpe: et illa ē remota: et ideo pmo mouet
sensus cōem: et cōis mouet particulares sensus: et tunc sen-
tient res qñ sicut essent extra: et sicut hoc fit in somno sic
fit in vigilia ppter multā sollicitudinē circa aliquā rem.
Et ppter hoc pfirmant virtutes aie: aut ppter aliquam
egritudinē fixaz in corpore: aut ppter timorē: aut ppter
tristitiaz: ga tunc soluit qdaz vapor et ascēdit cerebrum: et
imprimi in ipsum formā rei excogitate: et ascēdendo su-
perius mouet spūs aiales et reducit iste mot vsc ad vir-
tutes imaginatiuā: et ipsa spiritu mediante mouet sensum
cōez: et ille mouet particulares: et sentit res sicut esset ex: et
populi credūt q B fiat ab angelis: aut a demonib: et de
monstrationes hñs declarate sunt ordinatim ibi. Ista sunt
accidentia que saperueniunt oibus quinq sensibus.

C Cap. 39^m. Quod est de accidentibus anbelitis.

Dinceps anbelit⁹ et ab illis transibi-
mus ad accētia virtutis imaginatiue et cogita-
tiue et memoratiue: et accētia somni et vigilia-
rum. Et postea loqmur breuiter de egritudi-
nib⁹ in qb⁹ appet maior pars boꝝ accētiuz: aut oia accē-
dentia q veniūt super hāc vñū: et cū cōpleuerim⁹ hec cō-
pleta erit interio nra. Et ex accētib⁹ superueniētib⁹ buic
virtuti sūt ex gñe augmētū et diminutionis illi⁹. Sed pūa-
tio hui⁹ operationis est mors qñis pma fronte appareat
puatio anbelit⁹ in multis egritudinib⁹: sic in suffocatiōe
matricis et silitib⁹: nō tñ est puatus: sed solum occultat⁹. Et
ppter ea qñ hec operatio sit a duob⁹ motib⁹ inspirando et
respirādo: et inter quēlibet duoz motū est vna quies sic
pbatū est necessariū fuit vt augmētū et diminutio essent
in his quatuor rebus hoc est in duobus motib⁹ et duabus
quietib⁹. Et diminutio duaz genū noīat thooar: et augmē-
tatio noīat thepbaues. Et augmētū et diminutio adue-
niunt istis duob⁹ motib⁹ fm duos modos. Vnus ē velo-
citas et tarditas: et alter ē fortitudo in trib⁹ dimētionib⁹ q
sunt: longitudo: latitudo: et pfunditas: et debilitas in ipsis
vt in dilatatiōe et cōstrictione: et augmētatio in B appella-
ta fortitudo aut magnitudo: et diminutio appellat⁹ parui-
tas aut debilitas. Iste sunt spēs simplices mali anbelit⁹.
Sed cōposite sunt multaz: hic volumus tractare nisi de
causis faciētib⁹ has simplices spēs: qñ homo disceret sciet
cōpositas per simplices. Et dicim⁹ q cā fortitudis ē for-
tis necessitas anbelandi: et B fit cū sanitate virtutis efficiē-
tis: et ppter bonā dispōnē instroz. Et inspiratio aeris est
ppter fortē necessitatē refrigerādi: et respiratio est ppter
fortē necessitatē expellendi corp⁹ fumoluz: ppter ea for-
tificat aliq vñū istoz: et tñ nō ē necē vt aliud fortificet:
et velocitas est silit ppter fortē necessitatē anbelādi. Sed
nō est necessariū penit⁹ vt sit velocitas cū sanitate virtu-
tis et bona dispōnē instroz. Qd est: qñ virtus iuuat se cuz
velocitate qñ deficit fortitudo: qñ forte facit hoc vt restau-
ret per B q deficit a fortitudine: et ppter ea accidit B qñ
virt⁹ est fortis et instra nō sunt cōueniētia. Sed thooar et
fit ppter paucā necessitatē anbelandi: sed nō est necessa-
riū: vt sit cū sanitate virtutis et bona dispōnē instroz: ga
pro maiori pre cū nā iuuat in hoc facit illud qñ perdidit
fortitudinē: et accidit qñ nā iuuat cū hoc qñ perdidit veloci-
tatē ppter penuriam virtutis. Et si ita est sicut diximus.
ergo qñ erit cōueniens vt sit anbelitus velocior et fortior
thooar: tunc erit magis necessaria sanitas virtutis et bona
dispositio instroz. Et cause diminutionis sunt opposi-
te in his reb⁹ causis augmētationis. Sed paruitas fit aut
ppter debilitatē virtutis: aut ppter inobediētiā instroz.
Et cōstrictio fit ppter oppilationē que fit in cōcūitate

Liber

canalium pulmonis: et hec oppilatio fit ab humoribus grossis flatibusque a capite descendunt: et fit et propter aperturam propter omnes alias causas: et quibus possit fieri oppilatio. Et aliquid si accidit propter stricturam coarctationis pectoris in quo movetur pulmo que strictura fieri propter aliquod aperturam quod illi gratia: aut propter malitiam copione sicut accidit in aperturam stochi et epatis: et sicut accidit propter magnam satietatem. Et aliquid est causa male pulsationis anhelitus in aliquibus hominibus naturalis: eo quod pectus non erit proportionatum pulmoni. Et aliquid erit strictura pectoris ex culpa male fastidationis. Et ex causis paritatis est dolor qui fit in diafragmate: aut in pectore et in membris coarctationibusque eo. Et causa tarditatis accidit propter duas res: aut propter debilitatem virtutis: aut propter paucam necessitatem spirandi et respirandi: quoniam erit causa propter aliquam paucam necessitatem non erit ibi thorax. Sed quoniam erit causa propter debilitatem virtutis solum poterit esse thorax. Iste sunt species omnes male pulsationis simplices anhelitus et cause earum. Et tu scis quod permixti tibi in multis locis abbreviare et non prolongare: quod res particulares tu invenies in libris spicatorum. Practicorumque ego non super de ipsis: adhuc ego idem tibi particularius dicam cum loquar de simplicibus in libro signorum: et hoc sufficit quod dictum est de simplicibus: quod ab illo poteris scire compositum. Dabo tibi unum exemplum de anhelitu quod dicitur anhelitus erectionis: et est anhelitus parum velocior thorax. Et causa huius est propter fortitudinem virtutis et magnitudinem necessitatis: et inobedientiam infirmis. Quod est: quod ipsa pulsatio non fit nisi propter force aperturam sicut in pulmone: aut propter oppilationem foris: et notat anhelitus erectus propter similitudinem eius quod habet: quod non potest facere superius: eo quod pars pulmonis cadit super partem et partes pectoris cadunt vel premunt super eas: et propterea necesse est ut sint sic dispositi: et anhelitus talis fit. Et debes scire quod ipse motus anhelitus qui fit per inspirationem aeris in anhelitu naturali est brevis: et tempus motus quod facit propter respirationem: et quod motus respirationis hora somni est longior motui inspirationis propter necessitatem quam habet ut expellat corpus fumosum. Sufficit quod dictum est in accidentibus anhelitus.

Cap. 40^m. Quod est de accidentibus triu virtutum. Imaginatur: cogitatur: et memoratur.

Apparet ab his virtutibus ut non complaceant sue operationes nisi in cerebro: et propterea quod cerebrum aptum est pati: eo quod est frigidum et humidum. Huius maior pars carum accitius istarum virtutum pervenit a passionibus cerebri: aut quod sit permixtum in hac causa: aut sit per comitatem illorum membrorum. Et si causa erit in toto cerebro erunt tunc lese omnes virtutes: et si fuerint in loco propter tunc lese virtutes illius loci proprias. Et quoniam fuerit causa in parte cerebri: tunc erit lese imaginatio: et quoniam fuerit in parte posteriori: tunc erit lese memoria et conservatio. Et istis virtutibus adveniunt accitius per modum habet que adveniunt aliis: hoc est ut corrumpantur: aut diminuantur: aut permittantur ad malas operationes: et corruptio et diminutio fit a mala copione frigida et humida: aut frigida solum. Et ex his quod est malis: et quod non malis: et malis non est inuenta nisi sociata duabus qualitatibus: sicut est in apoplexia et egritudine quod dicitur subter: et quod est a copione magis apoplexia que in arabico notat asirsen abberit. I. frigus. et aliquid accidit hec egritudo cerebro mediante ore stochi. Et causa propter quam permittantur iste virtutes ad malas operationes est mala copio que pervenit a cholera aut melia. Et quoniam omnia super cerebrum mala copio calida: tunc fient imaginatio corrupta: et ostentat omnes: et ructus: et aliquid corruptiones cogitationis et memorie. Et est pole esse malum copione hanc in cerebro solum sine aperturam: et est pole ipsa esse propter colligationem alterius membri: sicut accidit in febribus quoniam ascendit fumus

a stochi ad cerebrum: et facit aperturam aut non facit: et potest esse ex aperturam quod sunt in suba cerebrum: potest esse ut sint in paniculorum potest esse ut sint ex aperturam quod sunt in ore stochi: et signa discere: una horum dicent in libro de signis. **C** Sed corruptio que accidit his virtutibus propter copionem melicam est cum timore et fit sine causa: cum malis cogitationibus et tristitia et timore ructus impoluit. Et quoniam virtus melia et sunt accitius cholere in ipsa: tunc convertit homo ad ferinos mores: et omnes motus ipsius sunt pravi et timorosi: et hec impressio fit in aia propter copiones obscuritatis melie. Sed nigredo eius non est causa huius sicut dicunt medicum: quod color non est causa subalis ad corrumpendas virtutes aie: sed hec causa pervenit ab una specie male copionis sicut alie egritudines. Et tu scis quod huius aie sequitur copionem corpoream in hac permutatione. Et quod dicitur quod aia terre propter humorem melicam nigrum sicut terre homo in obscuro: dicunt Arabi causam: quod aliquid lesio non advenit aie in obscuro nisi per uisum sensum visibilibus: quod non videt aia in corpore ut possit dici: quod sentiat terrores nigredinis: et magis seduz est dicitur ut videat: quod aia non est ex nec intus. Sed est sciendum quod de natura istius humoris melici est ut ipsum sequatur quantitas hec accitius: sicut de natura sanguinis est ut ipsum sequatur gaudium et leticia: et non dicimus propter hoc quod sanguis det lumen aieri: hec res est manifesta illi qui aliquantulum de natura gustavit. **E** t in hac egritudine quod dicitur melia cadit magna divisio inter medicos de causa quod dicitur quod pole est ut in ipsomet cerebro fiat: aut propter adustionem sanguinis cordis: aut propter os stochi. Et quod dicitur quod sit ab aperturam quod generat in fundo stochi. Et quod dicitur quod sit per aperturam cuti in mesenterio: et quod dicitur quod sit propter humoris melici que spargit splenem ad stochum: qui est extra naturam suam quiritur. Et isti respondent verbis prioribus et dicunt quod sunt impossibilia quod cause istius egritudinis sunt calidiores: eo quod accidentia istius egritudinis sunt manifeste frigida: quod ructus est accitius: et plures ipsorum habent ventositatem frigida non cum multa siti. Et adhuc dicitur si esset causa propter aperturam calidum in his membris sequeret ex hoc ex necessitate febris: et nos videmus quod in hac egritudine nulla est febris. Et ego dico quod repetens istos qui dicunt quod si ista egritudo esset per aperturam calida sequeretur accidentia calida sicut foris sitis: et permutatione cibi ad fumositatem et permittat inflammationem non est necesse penitus: quod iam dictum est quod calor extraneus propterea quod facit calorem intrinsecum exbalare: et ipsum debilitat: non est imple ut sequatur ipsum accitius frigida: et faciant similia accitius supradicta: maxime quoniam calor extraneus ledet formam naturalem caloris intrinseci: aut corrumpit ipsius: et propterea sit accitius per Alexandrum per calidum sicut per frigidum: quod calor intrinsecus non fortificat nisi per calorem et formaliter non repugnat. Et quod dictum est quod sequitur necessario febris: quod omne apostema calidum quod sit in his duobus membris sicut experientia testificat hoc bene asserendum est: quod imple est hanc egritudinem esse sine febre: si propter tales fieret causa: excepto uno modo quod hoc aperturam fieret post declinationem aperturam. Quia tunc dicitur est quod non remanet ex calore extraneo tunc: ut sit sufficiens ad febrim faciendam: sed est tantum quod sufficit ad lesionem faciendam stochi et cerebro solum: et hanc movere passionem. Et potest esse quod hec egritudo proveniat solum a splene: et videtur quod hec sit una ex maioribus causis speciei istius egritudinis.

Cap. 41^m. Quod est de accidentibus somni et vigiliis.

Dinceps volumus loqui de accidentibus somni et vigiliis: et in primis volumus dicere de somno ipsorum. Et dicimus quod somnus est profundatio sensus communis ex cerebro ad cor: et propterea tunc ligantur sensus particulares et stringuntur in eorum instrumentis: eo quod

Difinitio vlt
gule.

A

nō est necesse vt moueant ad eoz seruicia: r vigilia est dñi
hui? B est ascēsus istius sensus ad cerebrū in locū suū: r
ppea tūc dissoluunt oēs sensus pticulares in eoz insitiss:
vt opent actiōes ipsoz: q̄ descriptio somni ē puatio mor?
r vigilie descriptio ē p̄tinuatio mor? r pōt dici q̄ h mor?
isti? sensus ē formalis cā somni r vigilie: r subm somni r
vigilie ē sensus cōis: r cor ē radix: r cerebrū ē ipsius p̄mū
insitiss cū q̄ opat. Et accitū q̄ supueniūt somno ē forū
ip̄s: p̄funditas: r h fit pp dñationē multe friditaz cū bu
miditate sup cerebrū aut sup mēbz cōicās secū. ex acci
dētib? q̄ supueniūt huic opationi. p̄ dñū ē vigilia. r cā ei?
opposita ē cāe friditaz: h ē ga fit pp dñiūz calozis r siccit
tatis. Et aliqñ ē bec res cōposita a duab? cāis: h egritudo
est egritudo vocata nabus: q̄ tūc iacet sic dormiēs r ocu
los tenet aptos: q̄ dormire ē pp friditaz: r tenet oculos
aptos est pp siccitaz. Et aliqñ fuit egritudo in cerebro in
qb? fit pars boz accitūz aut oia: r tūc illi q̄ scier? q̄ diximus
dabūt cās vnicūq̄ accitūz: aut si sint p̄ites aut p̄terite.
Et volum? dicere de qb? dñā eoz q̄ sunt manifestiora:
r p̄fecti? fieri p̄ bec q̄ dicent? postea alia q̄ nō dicē. Et di
cim? q̄ qdā eoz vocant? eldaar: r qdā noiant? elgabus. i.
incub? r qdā noiant? elgara. i. epilētia. r qdā noiant? lecta. i.
appoplia. Sed p̄m? est sup humorē sup quēz dñā sum? r
iste sum? ascēdet ad cerebrū r mouebit? r tē sentiet patiens
hūc motū sicut eēt ēf: q̄ q̄uis sensata habeāt q̄ moueāt
sensus de foris iaz dixim? q̄ nō est ipole vt moueant ab
intrinsecis humorib?: r si cerebrū acgrit multā malaz cō
plonē pp̄ter pleueritū baz: r tūc cadet patiens i terra
sic cadit epileptic? Et iste sum? aliqñ fiet in ipsomet cere
bro: r p̄pe in suis arterijs: r aliqñ ascēdet a stō vl ab alijs
mēbris. Sed olcab. i. incub? ē qñ sentit hō cū dormit
ac si p̄meret? r aggrauaret? a re quā abycere nō p̄t. Et ma
nifestū ē: q̄ B nō est nisi pp aliqūā puatiōē vtiq̄ motiue
pp aliqūā malā cōplonē mālēs. Et q̄ cito dissoluunt? opi
nant? vt fiat ab humorib? fumosis q̄ ascēdūt cerebrū r le
dunt ipm sua q̄litate. Et epilepsia est egritudo q̄ facit ca
dere in terrā patietez in p̄mis: tūc mouent oia membra
motu malo exne. deide sic mouent? donec hō cadit: r pri
uant oēs sui sensus r vites aiales: aut diminuunt? r con
trahunt? r colligūt oia ip̄s? mēbra: r dñunt sic spalmata.
Et B est signū mālifestū: q̄ passio ē in cerebro: r collectio:
r scio mēbz pp motū exneū s̄git q̄ bec spēs ē vna ex
specieb? dñationis q̄ fit a v̄tute expulsiua: q̄ colligant? r dñ
bunt mēbra i seipsis pp expulsiōē rei ledētis r maxime
in cerebro: r p̄pea iste hūoz ē dñi? in sine cōploni cerebrū:
r B facit: aut sua q̄litate: aut sua forma: r illd qd signat no
bis q̄ nō fit pp būditatē neruine: q̄ ip̄s? infusiōē est
pp subitā ip̄s? dissolōē: r de necitate ē q̄ humor faciēs
h fit subtilis: eo q̄ paroxisim? ip̄s? cito trāsit sicut fit in
egritud? acutis. Sz q̄ nos videm? pro maiori p̄te q̄ illi
qui hāc patiunt? egritudo sunt frididi r bu. sicut pueri: aut
fridi r siccī sicut senes: r vlt q̄ bec accitūa apparent sup
fridos pro maiori p̄te signat q̄ cā hui? egritudis est hu
mor grossus. Sed dicit nobis hoc q̄ humor grossus nō
cito dissoluit? siue p̄strictos meat? siue p̄ latos:
sicut dicit Hal. q̄ dissolū non est aliud q̄ dñatio nāe sup
humorē ipm decoquēdo: vt retineat qd est cōueniens ni
trimēto: r aliud expellat? r B nō fit in humore grosso i co
p̄te: r grossus nisi in longo t̄pe: sicut testificat experientia
in egritudo. Et nos videm? q̄ cito dissoluit? hic humor. Et
ob hōd est q̄ bec egritudo nō fit nisi pp sumū ḡ gñat
in ipsomet cerebro vl in alio mēbro: qd ipm ei trāsmittit?
sicut dicit Hal. de iuvene qui sentiebat q̄ qñ qdā fumus
frigidus ascēderet ab vno mēbro ad cerebrū: r qñ perue
niebat illuc cadebat epilepticus. Et hoc accis ē sufficiēs

ad p̄bādūz q̄ cā huius egritudis est v̄tostitas fumosa: sz
ista v̄tostitas necio cōicat humorib? frigidis r humidis:
aut frigidis r siccis: r isti humores sūt isti v̄to vt mā. Et
pp̄terea curat? h egritudo euacuād? illos hūozes. Et
q̄uis dicat? p̄ nome alicui? bois: vt hoc accis fiat a cholā:
nō dico h ipole: r cadit in hoc rō. nāz breuitas paroxisimi
hoc adiunat? r veniente accidēte hoc alig? pp̄ter stōm
videmus q̄ hoc fit eis v̄t̄plm pp̄ter famē: aut pp iram: r
hoc ostēdit vt fiat a cholera. Et Hal. curat hāc egritudinē
cū hierapigra in qua dñā aloes. Et manifestū ē q̄ aloes
nō purgat nisi vna duaz rez: aut cholera: aut humorem
cholericū. Et qdāz dicit q̄ bec egritudo fit a cōplone
mala nō mālī frida r sic: r hoc est a rōne remotū. Qd est?
q̄ bec egritudo v̄t̄plm hz paroxisimos. Et adduc si fieret
pp̄ter malaz cōplonē nō mālēm nō fieret nisi a reb? ex
trinsecis. Qd est? q̄ mala cōplo nō mālīs creata a mala
cōplone mālī est difficilis curationis: r a tali cā q̄is bec
est impole est fieri paroxisimū ep̄lepticū: r fm hoc non
fieri bec spēs nisi pp res extrinsecas: hoc est ab aere friv
gido. Qd est? q̄ mala cōplo q̄ fit a talib? reb? extrinsecis
est facilis dissolōis. Sed remotū est q̄ res extrinsecas hoc
est aer frigidus possit inducere malaz cōplones cerebro
sufficiētes iducere ep̄leptias: sed si experientia hoc testificat
raro hoc esse oīz. Et tu debes scire q̄ pp̄ter hāc sciam nō
pōt finalr scire rōnabilr de oib? egritudinib? q̄ sint possi
biles r q̄ nō: q̄ egritudo certificant? p̄ sensuz: r postea ad
ueniūt testimonia experientie pp plurimos sentire: r post
hoc fit cognitio cāp. Et cā hui? data est in loco alto nobi
liori istoz: nos etiaz ipsaz narrabim? in alijs libris. Et
appoplexia est qñ hō cadit ad terrā r cessat ei? vox: r pri
uant oēs opationes r mot? tot? corpis excepto anbelitu.
nam puato anbelitu morit? patiens. Et pp hoc anbelit? est
manifestū signū sup fortitudinē vel debilitatē ist? viri
tis. Qd ē: q̄ qñ anbelit? fuerit grossus r malus signat sup
fortitudinē: q̄ qñ fuerit quiet? signat debilitatē. Et Dip. di
cit q̄ qñ appoplexia est debilis nō curat? de facili: sz qñ
est fortis curā nō recipit. Et cā hui? egritudis est d̄ neces
sitate puatio mor? v̄tis r pticularis. Et q̄ declatū est q̄
motus v̄tis hz duo p̄m? p̄mū quoz est in corde: aliud ē in
cerebro: r cerebrū nō facit suas opatiōes nisi pp cor. q̄ est
necesse vt cerebro veniat vna egritudo v̄tis cōicans toti
corpore. Et hoc fiet necio pp oppilōē viāz spūs: q̄ pue
nit a corde ad cerebrū: r iste sunt arterie: aut pp̄ter fortēz
oppilōē ventriculoz cerebrū: p̄pea q̄ qñ illi claudunt?
ipedit? via spūs aiali qui dat mēbris oib? sensuz r motū: si
ita est vt dicit. H. g. dicit q̄ mittit a cerebro spūs aialis sic
mittit a corde spūs vitalis intrinsecus: aut fit q̄ corūp̄t
cōplexio cerebrū. Qd est? q̄ illa corūp̄t? corūp̄t tē
perāia cū qua reperit? calor intrinsecus cordis: ad hoc vt
possit opari sensuz r motū: sicut declatū est in nālī p̄bia.
Sed in cameris cordis nō pōt euenire hoc accis: qd hāc
egritudinē faciat. Qd est? q̄ pus pueniret ad mortem. Et
postq̄ pbatū est q̄ cā egritudinis in his duob? locis est.
ergo cā quā dat Dip. ē verax: r et illa quā dat. H. Et Dip.
dicit q̄ qñ homo subito sine voce fit r cadit in terrā: tunc
facite sunt oppilones in v̄tis que sunt inter cor r cerebrū:
hoc est in arterijs. Et H. hoc p̄fite in libro de accidenti r
morbo: r in libro de mēbris dolorosis dicit: q̄ bec egritu
do fit pp oppilōē in ventriculis cerebrū. ḡ intendit Hal.
vt fiat a duab? causis. Et signū est vt fiat ex oppilōne ar
teriaz cū apparent? signa dñationis sanguis sup patietez:
r bec curat? cū flobotomia. Et signū oppilōis foris v̄
triculoz cerebrū est qñ apparēt? signa dñationis humorū
frigidoz i corpe. Et curatio hui? fit cū p̄mutatiōe cōplo
nis illi? mali humoris cū cūone cū medicinis purgātibz

E

Scōa opio.

Tertia opio.
Tertia rō d
ira. c.
Scōa.

F

Appoplexia

G

H

Difinitio vlt
gule.

A

B

Scotomia.

Incubus.

C

Epilepsia.

D

Tertia opio
oc cā epile.Tertia
uni.3° locis affe
ctio. c. 7.

I
De subcib.

K
Catalephia.

K

Divisio.

L

Dido.

M
Diffinitio 2a
A.L.D.

humores illos fridos: et cum clisterijs convenientibus: quia illa sunt mirabilia in hac cura. Et hec egritudo quod est profunda: tio homini est: propinquo: ut sit pro oppilone arteriarum: quod sit pro oppilone nervorum: propterea non est in hac passione difficultas anhelitus: nec est transit ad paralyticum sic appropia. Et illa quod sit ab humoribus: sic fac stare patientem oculis apertis et non alcastra: et si fiat ab humoribus humidis stat oculis clausis: et hac ipse noiant medici subcib. ¶ Ducusq; locuti sumus de egritudine et accitibus breuiter finem quod nobis visus est sufficere: eo quod mea intentio in libro non est nisi in dandis regulas quod sint per artis medicie omnibus volentibus in hac scia ire via nobiliori: et illis quod est voluit postea abundare in particularibus istius artis finem hunc ordinem et diuisionem. Et scias quod comparatio istius libri ad totalitatem istius scie est sicut comparatio elinorum artificum ad artificium. Et sicut pictores primo depingunt circuitum figure quam facere intendunt: postea replent hunc continentem particularibus rebus ex diuersis coloribus donec sit figura illa puenieter iplata: sic et nos intendimus facere in nostro libro. Et si de nobis longitudinem excesserit vite et nos precaverit ab accitibus: periculum faciemus liberum in practica huic nobili ordini rudentem finem quod factus est iste liber colligere: qui oia continentia istius scientie replebit.

¶ Explicet liber tertius: qui fuit de egritudinibus. ¶ Incipit liber quartus: qui est de signis et pronosticis sanitatis et egritudinis: continet capitula sexaginta.

¶ La. p. m. Quod est de signis sanitatis et egritudinis in general.

Sta pars. Dividitur in duas partes. Prima narrat signa significancia sanitatis actualis in qualibet opatione corporis in quolibet membro. Secunda narrat signa significancia sup egritudines et eas ipsas. Et hec pars iterum partitur in duas partes: eo quod hec signa aut significant

sup egritudines prius quod plurimum inveniunt in hac arte: aut significant tpe sanitatis et egritudinis sup egritudinem futuram. Sed signa quod significant sup egritudines pteritas parum sunt in hac arte videlicet. ¶ Et incipimus narrare signa significancia egritudinis presentem in toto corpore et in quolibet membro. Et postea dicemus signa significancia egritudinis futuras. Et postea dicemus signa significancia sup egritudines pteritas. Sed signa significancia in egritudinibus presentibus sup egritudines futuras adiungamus istis signis egritudinis presentibus. Et similiter videtur ut ponamus signa significancia sanitatis futuram in egritudinibus in hac eadem parte: quibus pterant sanitatis presentis. Propterea quod sunt una ex rebus quod pcedit et transit medicus ad medicinam: sicut in rebus quod artificialiter fuerunt. Quod est: quod nomen maioris pteritis eorum de rivat egressa quod fuerunt artificialiter in pmutatione ipsarum a rebus quod sit pmutatio: et non attribuit rei ad quam pmutat: et hoc est pmutatio rebus naturalibus. Hoc est quod solus fuerit per naturam et causam huius ostendi in nobiliori loco isto. Quod est: quod pmutatio est generis rei ad quam pmutat virtutem: et hec est pmutatio plus quam generis rei ad quam pmutat: virtutem autem in eis manifesta magis quam in ea quod sit pmutatio. Et ppter pueniendum est signa coniungere sanitatis futuram cum signis egritudinis presentibus: quod medicus transit ab illis ad sanitatem: et appellantur illi transit medicum a non sanitas. Et ad hunc finem ipsa sunt sanitas signa sunt aliquid modo partes egritudinis: eo quod significant sup remotionem egritudinis. ¶ Et ego incipio narrare signa significancia sup sanitatem: et dico quod sanitas sit dictum est in diffinitione ipsius: est bona bitudo in membro per quam huius pati aut agere sua actionem aut passionem naturalem. Et hec bona bitudo diuisa est in duas partes: quarum una est appropiata membris presentibus in quibus sunt noue coplones: alia officialibus membris quod est quatuor generum quod superius dictum fuit. Et quod pars maior istius dispositionis in membris non est manifesta prima fronte: et maxime in membris non apparentibus: ob hoc necesse fuit narrare

signa significancia sup qualibet dispositione cuiuslibet membri. videlicet. 1. coplones: quod sit in presentibus et in scdis in coppositis. Et sicut narramus signa quod significant sup tepatam coplone et non tepatam: scilicet nitatem appropiatam membris officialibus. et via quod poterimus oia hec cognoscere non est nisi ab actione et a passione horum membrorum aut rebus quod pueniunt a virtutibus ipsorum. Quod est: quod actiones et passionibus ipsorum: res quod ab eis pueniunt sunt apud nos notiores: et a rebus notioribus pcedere debemus ad minus notas. et res puenientes ab opibus sunt sic calores: macies: pinguedo: et accidie: et apparet ab exercitiis a corpore. et debes scire quod medicus p maiori parte non sunt visus log nisi de signis significancia sup sanitatem membrorum presentibus. 2. de signis significancia sup sanitatem membrorum officialium non sit locuti nisi p accitibus. Sed tales quodles sumus volumus log de virtutibus: et incipimus log a signis significancia sup coplone equeles. et tepatam: quod por est natura: et est ga extrema non cognoscunt nisi p coplatione eorum ad media. Et dicimus quod ex istis coplones quod ad appropiantem vnicuique membrorum: quod sunt quod appropiantem vni corpori coplone membrorum adinuicem. Et est sciedum quod signa significancia coplone vniuersalium: quodlibet membrum in istis coplones: et cognoscit illis poterimus iudicare sup coplone totius corporis: et maxime membrorum principalium. et incipimus narrare coplone cordis: quod cor est membrum: cuius coplone plexio dicat membris omnibus: quod quod membrum est teperatum sunt membra p maiori parte tepata in calitate: quod est dator omnibus membris coplone quod agunt a partium. Et adhuc quod erit coplone aliorum membrorum distepata sic coplone epatis possibile est coplone cordis non esse teperatum p colligatam ipsius ad membra: et p p narrabimus signa cordis quod sunt teperata et intepperata: eo quod illa sunt signa oium membrorum.

¶ Cap. 2. m. Quod est de signis sanitatis cordis et eius disfracie.

Inter signa significancia sup coplone cordis signum quod ppter in significancia sup coplone cordis est pulsus: et post illud anhelitus. quod quod pulsus non est magnus: neque parvus: neque tardus: neque velocis: neque rarus: neque spissus: neque signum teperata coplone cordis inter calidum et fridum: et siccu et humidum: et talis pulsus quod est iste reperit in his quod nascuntur: et sunt in climate temperato vtpm: sicut in terra. Trip. et in pluribus terris grecie: nisi eueniat accidentia extrinsecas: ppter ea dicit Gal. quod boie terrarum calidam non pnt dare nobis tepatam coplone. Et non est oim quod pulsus fortis sit naturalis: eo quod in alijs quibus non sunt teperata plurimum inueniuntur in climantibus non teperatis: sicut non oim quod color niger in boie sit naturalis quibus non inueniuntur in ethiopia et alio. Et teperata anhelitus similiter significat sup teperatas coplone cordis: saluo ut coplone anhelitus ad cor non sit maior debito quod si hoc esset non solus esset tunc anhelitus teperat: pportionando cordi solus. Sed esset adhuc maior: quod non est ipse coplone cordis esse calidus et pectus et pulmo sint maiores debito coplone ad ipsum cor: ut faciat tunc anhelitus quod non est magnus nisi ppter largitatem viarum pectoris et pulmonis: et illud idem quod facit anhelitus magnus p seorsum quod si pulmo et pectus essent finem coplone creationis cordis: tunc pulmo et pectus multiplicarent in caliditate cordis. Sed signum quod signat sup coplone cordis ppter dispositionem aliorum membrorum est ut sit pectus mediocre inter magnitudinem et paruitatem. Et sicut teperantia sue coplone significant significancia signa teperantia coplone epatis: aut teperantia cerebri aut vtriusque. Et ideo ga in epate et cerebro non est calor quod sit ppterius in eorum esse: nisi calor presentis: presentius in quibus sunt copposita. Sed calor cuius quo vnusquisque operatur artes suas est de necessitate calor qui transmittit eis a corde: et iste calor est in eis sic forma. Sed calor quod est in eis ppter se sicut materia. Et quod teperantia rei et pfectio sue opationis non stat nisi ppter formam est necessa

riū: vt qñ ista duo mēbra sūt tēpata sit eoz tēperātia pp
formā iploz: tēperātia suaz formaz est nēcio pp tēpe
rantia datoris istaz formaz: istud est cor. Et nō ē oīm
q possibile sit q calor cordis qui mittit mittat eis calidi
tate supflua: q sit cōplo istoz duoz mēbroz: veniens
ad eā a pñib: pñib: epari t cerebro resistat calori q pue
niet a tēperātia cordis vt p istā dicitatē resulet in cere
bro t epare tēperātia cōplonis: qz talis tēperātia qñ est
hec dī equoce: t nō veracit vt faciat opatiōes. Itē signat
sup cōplonē cordis tact: t carnositas pectoris. nāz itēpe
rata est signat tēperātia cōplonis cordis. Sed tēperātia
carnis p maiori pre seqē tēperātia cōplonis cordis: t p
pñia caro existit in b loco: t pp b caro hñt tēpata cōplo
nez cordis nō erit macilētia nec piguis supflue. Itē signat
sup tēperātia cordis tēperātia virtutis aie: sic ira planicies:
manifesta ea pñidētia t pusillanimitas: t filia bis. Itē sup
tēperātia cordis signat cōplonē ipñ: b est in positione
sua: t sua mētura t figura. Qd ē qz qñ sua cōplo erit tēpe
rata sūt res pñidētie vt pñm fm viā nālez. t sñr qñ sue opa
tiones sūt pueniētes sue cōploni signant sup suā tēperan
tiā. Qd est: qz nō est ipole eē aliqñe pulsus velocē pp stri
cturā suaz arteriaz: cū nō sit b pp calozē ipñ: sic accidit
boib: pinguib: t. Et vñr difficile ē dare signa signantia sup
cōplonē mēbroz: t rñscēoz: t sup spēs eoz: t sup colligā
tiā eoz: ppea reliquerūt medici bāc spēs sanitat: t nō sūt
locuti de ear: pcellerūt soluz de signis cōplonalib: Sed
medico nō sunt h min: nēcia illis. t ppea volum: loq de
bac spē breuiter sic sum: pñet: t dicim: qz ex reb: signifi
cātib: sup tēpata cōplonē cordis t eqle ē tēperātia cōpo
sitionis mēbroz: extrinsecoz: t maxie pectoris: mēbroz
ppiquoz: eidē: t bona pportio cuiuslibet istoz mēbroz
ad alia: t b vocat pulchritudo: qz pulchritudo mag attri
buit cōplonē: sic vir: t foritudo mag attribuit cōploni.
Et nos nō dicim: qz tēperātia cōplonis istoz mēbroz: si
gnificat sup tēperātia cordis nisi ppea: qz vñr iformatius
nō format alia mēbra nisi mediāte calore cordis: sic vir:
nutritiua nō fac suas opatiōes nisi mediāte cōplone sua.
Et tu dñes scire qz hec signatio nō puerit: qz pole eēt cor
eē tēpate cōplonis t bone cōplonis: tñ cōpositio aliqz
mēbroz: eēt lesa: t b puenit a mār: b raro pñit sic raro
pñit ex alijs reb: nociuis que puenit ab alijs mēbris: t
ille pñit tēpate corūpūnt cōplone cordis pp aliqā colligā
tiā. S; signa signantia sup dñstēperātia cordis i. 4.
qñtātib: sūt dñia istis. Doc ē qñ pulsus fuerit fortis veloc
aut spissus signat excessus caloris nisi pñt gēt pp strictu
raz nālez i vñs arteriaz: qñs b raro accidat in cōplone
ca. ppea qz nā caloris ē apire t extendere pres nisi forent
sicceco qz resistit egressiō: t si cū siccitate fuerit duricies
tact: signat vltimitatē siccitaz: t sñr anbelit: dñr nāli sñt
sup idē: dñm nō sūt pect: pulmo: aut eoz vie minores
cōpetētib: Itē oñr piloz t tact: calidus hñt sup eandēz
cōplonē signare. Et vñr scias qz ad calozē cordis seqē ca
lor oñz mēbroz: excepto qz nō sit resistētia accñtialis a
mēbris hñtib: dñstātia in corpe sic sñt epar t cerebri: qz
pole ē qz cōplo istoz duoz mēbroz ex pie mēbroz cō
plonē: qz b mēbz nō est dñstū nisi ad tēperādus caliditātē cor
dis. Itē signant sup caliditātē t sic cordis accñtia aie scau
trātia qz cito itatē hñt cōplonē calidā cordis: t si sua
nerit bz ē sicca. Et sñr sñt sñt sñt sñt sñt sñt sñt sñt sñt sñt
ris t siccitas corpi. S; cōplo cordis dñstātia i calitate
t bu. signat a fortitudine cordis t mollicie pulsus. Et si ba
buerit mollicie cū sua fortitudine sñt solaz humiditatz.

Et sñr signa caliditatis t bu. cordis sūt magnitudo pecto
ris t alioz mēbroz: t ideo aialia q sūt calida t bu. sūt ma
ioris cordis ceteroz: velut aialia nascētia in locis hñdis.
Sed signa friditatis t sic cordis sūt cōposita ex oppo
sitis signoz: caliditatis: tñ seruāt signa siccitatis. Et ppea
pulsus talis est paru: rarus: tardus: durus: t anbelit: eoz
est filis t tactus pectoris eoz est frigidus. Et similr est in
cōplexione alioz mēbroz: iploz: nisi sit in eis resistē
tia accidentalis. Et pectus istoz est nudum pilis. Et istū
sunt in vltima timiditate. Et vñuerat iploz iouē: affi
milatur fm plus senectutis: t si pertinent ad senectutes: se
nectus eoz assimilatur morti.

Cap. 3. Qd est de signis cerebri t ipsius cōplexionum
sanarum t egrarum.

Postq locuti sum: sup sanitatē cor
dis appropriatā mēbris con
silib: t sup sanitatē appropriatā mēbris offi
cialib: deiceps volum: loqui de signis signi
ficātib: sup tēperātia t sanitatē cerebri. Et dicim: qz tēpe
rātia dñz recipi i cerebro: sic i alijs mēbris: b ē vt sit appo
priata suis mēbris: pñlib: aut sue cōploni. Et icipiemus a
tēperātia t dicim: qz signoz q signant sup tēpata cōplo
nez cerebri qdā sumunt ab opōnib: t opatiōes ipñ: aut
appropriatē sūt sensui cōit: aut imagationi: aut cogitationi:
aut memorie: aut vñti nutritiue. b est qz appet ex supflui
tatib: q egrediunt a narib: palato: oculis: t sñtib: t qdā
sumunt ab alijs sic a tactu t ortu capilloz: t ab eoz foia
t supfluitatibus q ab iplo egrediunt: ita q si sint tpeate in
qñtitate t qñtitate signant sup tēpātā ipñ. Et sñr qñ opa
tiones somni t vigiliaz sūt tēpate: qz sit mediocritas iter
pigrityz t velocitātē t iudicia sua sint recta t sensus sint
clari t boni: tact: sit tēpātā vt nō sit calidus vl fridus.
Et capilli q oriunt nō sint oio extēsi seu plani: vl tozno
seu crispī albi vl nigri: demātio sue forme ē vt sit figu
ra et: filis figure cerebri tēpate: tñc signat sup tēperan
tiā cōplonis: t signatio tēperātie sue figure ē sic dicit. b.
qz sit sic figura spherica cerea lenis ab vñrag: pte pressa:
t vt nō sit magnū vl parū: t qz supfluitates discurrentes
a cerebro sint pauce t cōpetēter digeste. Et si fuerit cū b
aliqz spissitudo signū ē siccitatis: t si fuerint multe t dige
ste signant sup caliditātē t bu. t si cū b fuerint crude t in
qñtitate multa signant sup friditātē. Et si cū hoc fuerint
aqueole signant sup friditātē t bu. Et dicit Hip. de hac cō
plone qz ei: sanitas ē ppinquior egritu qz sanitati. Sed
opatiōes cerebri calidi sūt vigilie t breuitas somni. Sed
si calitati associabif aliquātula hñditas: tunc tales in so
mno aliquātuluz augmētābunt: t si siccitas dñstātib: oñia
bunt vigilie. Et qz bāc hñt cōplonē veloces erūt ad actio
nes. Et actiōes suas faciūt sine discretōe: t accipiūt ex mē
bris solū sñtitudinē t nō diuiffionē: t errores eoz sūt mlti
t cogitationes eoz male. Et qz hñt signa dñia istis sunt dor
mitores t pigri t tardi itellus: t nō pñt recipe diuiffiones
rerū: nēcio tales fride cōplonis sūt: tñr ipñ assumūt pñi
ctas res pñse. S; cōplo cerebri frida t sicca abūdat mi
nus in somno qz frida sola. Et frida sola mioris est somni
qz frida t humida: tactus ē sñt sup istas cōplones. Et
capilli ē t hñt signationes eo qz capilli sunt ex supfluitate
fumosa qre capilli nigri significant sup adustiones: eo qz
igneitas bz albū denigrare. Et si cū b sunt toznoosi signifi
cant sup b siccitātē sicut accidit eis qñ tagnūt ab igne. Et
capilli albi signant sup māz crudā t idigēstā: t si cū hoc
fuerint extēsi t plani signant sup supfluitatē hñditatis.
Et codez mō capilli q cito oriunt signant sup caliditātē:
t q tarde eñ. Et q sunt mediocres in colore t toznoositate
t in planicie t i oruz veloci t tardo signant sup cōplones

plexione. Et est caput magnus vel paruu h3 signare hoc.
Et ista sepe inueniunt in libris spicatoz. Et ego no recoz:
dor oia eoz. N3a nisi quoru dā ad B vññ itell tus sit di
minut: in radicib3 rezz: illi q solū sunt medici indigent
illis: ego nō suz ep illis. ¶ Itē oculus signat fortū signa
tiōe sup cōplonē cerebz: qz oculus rub3 hñs venas ru
beas signat sup cōplonē cerebz calidā: z signa 3ia istis
signant sup cōplonē fridā cerebz. Et velocitas mor3 ocu
loz signat sup calitatē cerebz: sic tarditas sup friditatē
mediocritas in istis signat sup tēperantiā. Et subalbedo
oculi signat friditatē cerebz: sicut nigredo signat calita
tez: z color medi3 iter subalbedinē z nigredine: qui d3 va
rius signat tēperantiā: B est: qz subalbedo fit pp paucita
tez digōnis: ob B iste color ē ppinquis coloru qd simplr.
Et nigredo fit pp excellēz decoctionis: pp B dñāz i ipo
nigredo: qz nigredo signat adustionē priu terrestriz do
minatiū in re. Et qd facit varietatē q est color medicris
est vltia tēperāia decoctiois. Qd est illa ē minor qz illa q
facit nigredinē: est maior qz illa q facit subalbedinē. Et
scias qd nō solus cāc q̄litative faciūt nigredinē aut subal
bedinē. Sed z alie res sunt multe q aduūat ad hos colo
res faciēdos qd nō sunt q̄litates vel cōplones: sed sunt res
q̄nitative vel locales. Qd est: qz nigredo pluries fit pp
multā q̄nitatē humiditatz oculi: aut qz posita ē in pfund
do multū: sic tu vides in ruinis pfundis: qz pp pfunditatē
apparet velut nigricō q nō recipiūt tantū sp̄ledozes sic
si essent largi z pauci. Et oculus subalbidus est fm 3ius.
Et Hal. dicit q mltā būditas glacialis adiuuat ad faciē
dū subalbedinez: eo qz color ist3 būioz est sic color gla
ciet: z ideo multitudo ipsius adiuuat ad faciēdū subalbe
dinē: sicut paucitas adiuuat ad faciēdū nigredinē: B est
3ia nostre opioni: z medicritas oius signat tēperāiaz.
Ita sūt signa signantia sup cōplonē cerebz. ¶ Sed si g
na significātia lup ip3 cōplonēz filu sumunt a cōplone
z opatiōis3 ip3. Et ista 3 dixim3 de signa nāli qua bēre
d3: z colligātia sua apper visui: qz qdā capita hñt collū cō
ueniēs eidē: z qdā nō: sic dicit Hal. Sz largitas z stricū
ra suaz viāz z suaz p̄cauitati sumunt ab ip3 cōplone.
Qd est qz vie cerebz calidi z humidī sūt i vltimitate lar
guatis. Frigidī 3o z siccī fm 3iū ip3: z medicris istaz
signant sup calidū z sic. vñ sup fridū z bu. z sua tēperāia
cōpositio cōgīt qñ sue vie z sue cōcauitates sūt in vltia
tēperāia. Et qñ vie z cōcauitates cerebz sunt nimis stric
tē: tūc hñs eas parat3 est vertiginē: z scotbomie: z epileie:
z alys cegritudinib3 silibus. Itē qñ suba cerebz est mior
debita: tunc accidit intellectui corruptio inrellus z instita
tiō: sicut decrepitis: z vltier qd corrupti3 olla cerebz ex
terius corrupti3 cerebrum interius.

Bigredo fit
 pp multitudi
 nez humidi
 tatē oculi vel
 pfundationē
 eius. idē p^o
 trac. canice.
 trac. 52°. 75°
 de generatio
 ni. iluz. c. 3. in
 paraphrasi.

L
a In teent. c.
27. Idē tertis
tertij irac. 2°
c. 34°. vñ ho.
ta ē quietas
Est. vult pu
tatem crytal.
louis opera.
ri nigredinē.
Zuer. vo al.
bedinem.

M

Cap. 4^m. Qd est de signis significantibus super sanita-
tem epatis & eius egritudinem.

Ducepa volum⁹ loqui de signis si-
gnificatib⁹ reperiatis: et la-
nitate epatis. Et dicim⁹ q^d qda eoz signant⁹
sup reperiatis sue coplonis: et qda sup reperi-
ratis sue coplonis. Et ego icipio a signis coplonis: et dico
q^d qda ipsoz sumunt ab opaidib⁹: et qda sumunt a qua-
ritate venay: et a tactu. Et scias q^d epar reperiatis gñat lan-
guine purpureu⁹ et dat colore albedis misti cū rubedine:
et corp⁹ dz eē mediu⁹ i macie et grassitie. ¶ Et vene debet⁹
eē mediocres inter largitate et stricure. ¶ Sed coplo ca-
lida epatis cōscit per b⁹ qd gñat multa cholera rubea: et
maxie i eate iuuetatis: et color talii declinat ad citrinita-
tem: et ideo cū augmētat calor et siccitas multuz gñat chol-
lera adnata: tūc declinabit color ad fuscedine: et gñadaz

Signū pñū.
Signū scōz.

denigrant palpebre inferiores oculoꝝ ꝛ labia et inferioꝝ.
¶ Sed epar fridus cogit: qꝛ gñat multũ flegmaꝝ san-
guine crudũ: aliqui ex fortitudine albedis quertit i calce:
ꝛ si cũ B plũgũ fccitas: tũc gñabit cõbola nigra nõ nãlis.
¶ Cũ B cõplo hũida epatis cogit a multa pparatioe pu-
trefactionis ꝛ oratioe hũiditatis ꝛ sanguis: ꝛ si multũ ex-
cedit trãsit ad bipofarca. Itẽ vene large fignat sup epa-
tis caliditate: magis si cũ bo adũgũt hũmiditas: ꝛ stru-
ctẽ fignat hũius, in calido ho ꝛ sicco epate est medicoritas.
¶ Itẽ fignat pilofitas sup cõplone epatis: qđ ẽ qũ bipo-
cũdria sunt multũ pilola calitate fignat. Adhuc diuersi-
ficat hoc fignatio fm diuerfitate piloz: qꝛ si sũt grossi to-
ruofis: nigri fignat sup calitates ꝛ sic. ꝛ si sunt lubiles ꝛ
plani fignat sup hũmiditate. Et si venter fit nudus pilis
fignat friditate: ꝛ si fit mollis venter fignat hũmiditate:
si fit durũ fignat sup fccitate. ¶ Et figna fignificãtia sup
fuã cõpõitionẽ fimilr fununt a cõplone ꝛ opationibꝫ:
ga qũ erunt reperate erit epar reperatur in figura ꝛ posi-
tione: qũ quantitate magnitudinis ꝛ paruitatis: ftrictura:
ꝛ largitate venaz: ꝛ cõplo cala ꝛ hu. fignat fortitudine epa-
tis ꝛ largitate venaz: sicut friditas ꝛ sic. fignat hũius: ꝛ me-
diocritas eoz fignat mediocritate inter calidã ꝛ hũmidã
frigidaz ꝛ fccã. ¶ Et debes scire qđ cõplones fignificã-
tes sup cõplones istoz membꝝꝝ sunt cõplones innate
que funt a pma essentia. Et hoc tẽco: qꝛ inueniunt cõplo-
nes acqũte calide ꝛ frigide a pñetudie: ꝛ vlr a rebus ex-
trinsecis. Et simile est buic ga inueniunt alga hñs colozes
fignificãtẽ sup frigiditate. Et figna fignificãtia cõplone
fui epatis fignificãbunt caliditate. hoc est ga habebit ve-
nas latas. Tũc debemus iudicare qđ cõplexio fua natu-
ralis est diuersa ab accidentalĩ: qñ erit hũius debemus
iudicare hũius. hoc est ga cõplexio fuit epatis erit frigida
ꝛ fccaz: habitudine fua erit grossa ꝛ pinguis: ꝛ grossitudo si
fignificat caliditate ꝛ hũmiditate: ꝛ ftrictura venaruz frigi-
ditates ꝛ fccitate. ¶ Sed fignificatio cõpõitionis sum-
pta ab operationibꝫ est hec: ga epat illius qui hz venas
ftrictas euenerit oppilatio ipso nõ vñte cibis oppilatiuis.
Item qñ epar erit paruũ comparatũ stomacho ꝛ non su-
peruenerit aliqđ accidens necessariũ erit vt habeat mol-
lem ventrẽ. nam hoc est pfecta fignificatio super paruuta-
tem epatis. Qđ est: ga quãdo epar est paruũ nõ põt attri-
bere cibum a stõcho: tũc opĩ vt exeat superfluitates
molles. Et homo quẽ tu scis dicit qđ breuitas digitoz si-
gnificat paruitate epatis: hic apparet qđ nesciunt bñ vbi
esset virt? informatiuz: nõ pñderant nisi in materiẽ:
ꝛ dimittant istuz cũ alijs. ¶ Dicit Ari. qđ epar in gbuli-
daz boibꝫ inuenit in latere finistro ꝛ splen in latẽ dextro:
ꝛ qñ supueniũt illis egritudines epatis apparent figna in
latere finistro. Ista sunt figna fignificãtia super cõplones
ꝛ fanitate membꝝꝝ principalium.
¶ Capitulum 5^m. Quod est de pulmone.

Linceps volumus loqui de signis in
 nificantiis sup co[m]p[re]h[en]sione & la
 nitate me[m]broz[um] seruicitiu illis. Et incipiem[us]
 pulmone & dicem[us] q[uo]d comp[re]h[en]sio pulmonis erit
 temperata: tunc q[ui] erit anbelicus & temperatus
 in magnitudine & paruitate: n[on] recipiet lesione[m] ab aere
 calido aut frigido: & vox sit temperata inter fortitudinem &
 debilitate[m]. Sed q[ui] pulmo erit calidus anbelicus erit ma
 gnus & ledet ab aere calido & suauis & frigido: & bris tale[m]
 pulmonem habebit voce[m] fortem: & diu[er]s[us] operabit contr[ar]i
 rium: & pulmo siccus cognoscat[ur] ex parte vocis claritatis:
 & ex paruitate spui. Et pulmo humidus & diu[er]s[us] signa pul
 moni secco. s. grossitudinem vocis & spui multitudinem.
 Et Sed compositio[n]em habetur a complexione & operatio[n]e

nib⁹ sili⁹ eo q^o cōplo tēperata de nēcitate bz cōpōnē tēpe
ratā. sinter paruitatē z magnitudinē: iter amplitudines
z stricū viay: z qñ erit calida erūt vie large. Et latitu
do pectoris signat sup latitudinē viay: sic dñm ē in alyz
ga dixim⁹ q^o fortitudo vocis scq⁹ largitatē viay: z largi
tas signat caliditatē cōplonis. z cā est: qz fortitudo vocis
necio signat caliditatē. Sed cōplo frida signat stricū viay
z debilitatē: z maxie si huic iungat siccitas. Velo
citas xō anbelu⁹ sūtat paruitatē pulmonis z stricū viay
suay: viay: nisi cōplo cordis sit in cā. pect⁹ aut spūtoluz
signat malā pulmonis pōnē: z ppea dicūt medici q^o plu
rimū taliū veniūt ad vlcationē pulmonis: z ad cibicā.

C Cap. 6^m. Quod est de stomacho.

Dinceps volum⁹ log de signis signi
ficantibus sup cōplonē stōi.
Et dicim⁹ q^o ipsa cognoscit a suis opōnib⁹:
eo q^o stō tēpato puenit maior ciboz ps: nisi
nimis modū excedat nāe: z nō accidūt eidē
accitū q^o eueniūt stō distēperato: z suus appetit⁹ ē nāis.
Et in stō calido subiles cibi cōuertunt⁹ in sumū z eidem
grossū pueniūt z suus appetit⁹ ē dimīnūt⁹. Sz i stō frido
signa sunt p⁹ia p⁹dictis: eo q^o ei pueniūt cibaria subtilia z
grossā in acetositatē puerunt⁹ in cor: ei⁹ appetit⁹ est ecce
dens. Et stōcb⁹ siccus cognoscit pp multā sitiz: z eidē pauc⁹
sufficē pot⁹: z qñ nimis recipit potū: tūc i eo sūt fluctua
tōes. Sz būidus signat a pauca sitiz: z desiderat talis sto
mach⁹ būida sic stōcb⁹ siccus desiderat res siccas: z b est
qñ būiditas z siccitas p nāz: sz si uest accitūtr b sit p būi
eo q^o bz stōm siccū appetit būida: z q bz būidus appe
tit sicca. Sz eq⁹lis stōcb⁹ i paruitate z magnitudie cogno
scit: eo q^o tolerat quantitātē cibi pueniētis: z si paru⁹ fuerit
noscit ex tolerāia pauci cibi: z si pūc cib⁹ in paucas ptes
melius tolerat. Et stōcbus magnis tolerat sūm.

C Cap. 7^m. Quod est de complexionibus testiculor.

Signa temperatē z sanitatis testiculor
sumunt ab opationib⁹ ipsoz z ab
accitib⁹. Et dicim⁹ q^o q^o tēpar⁹ in coitu nālre
bz tēperatā cōplonis testiculor: Et si multū
affectat nālre bz calidā cōplonē testiculor. Et
si cū b desiderio pūgū sufficētia i faciēdo signat bimi
ditatē pūctā isti calitati. Et qdā dñt q^o qñ cōplo testicu
lor ē calida q^o tūc ē gūatix masculor plus q^o femiaz: z
qñ cōplo istoz ē frida tūc opat būi. sz q^o piger erit i coitu
z gūabit filias: si cū friditate pūgū siccitas: qñ pūat ab
bac opatiōe. Sz q^o appetitū bz magnū z debilis existit in
tali opatiōe: ei⁹ cōplo ad siccitatz pūnē v⁹. Sed signatio
cōplonis boz mēbroz ex pte accitūū apparētū i sper
mate ē: qz in tēperata cōplone ipsoz ē sperma tēperatus
in qñtate z qñtate. Sed si testiculi sint calidiores debito
erit sperma plus i qñtate z spissius pueniēt. Et qñ cō
plexio eoz erit frida erit būi būi: b est qz spma erit pau
cus z nō coctū. Et būiditas magis puenit huic opatiōi q^o
siccitas. Et pili ēi signant sup cōplonē boz mēbroz sz q^o
significāt sup alias cōplones: vt dicūt est supza.

C Cap. 8^m. Quod est de signis cōplonis totius corporis.

Signa sunt signa signantia super cōplonē
vniuscuiusq⁹ mēbroz pncipaliū z
fūiētū eis. Et cognoscēdo ista z oparatōez
vni⁹ ad alterū faciēdo cognoscem⁹ totū corpus
cōplonē tēperatā z distēperatā: eo q^o corp⁹
cui⁹ cōplo erit tēpata erit de nēcitate mediocre inter ma
ciez z grauitiē: z color erit alb⁹ mictus rubedine: capilli
eoz sūt flauī tēdētes ad rubedinē in tpe sue puericie: z cū
sunt facti iuuenes erūt capilli eoz nigrū: tact⁹ tēperatus
inter caliditatē z friditatē: iter aspitatē z lenitatē. Et sen

sus eoz erit in vltimo tēperatiōe: z iellus eoz mediocris
inter velocē z tardū: z bec ē via cognoscēdi cōplonē tēpe
ratā. Sed cōplonē que exiit a tēperatiā iudicabimus fm
multitudines signoz: qz illa iudicabunt⁹ ex aggregatione
istoz signoz: b est ab accitib⁹ z opatiōib⁹: sic a grauitie:
z macie: z a calore pilis z alyz sili⁹. C Sed ē sciēdus q^o
signatio coloris piloz nō verificat⁹ pro maiori pte nisi in
tēperatis climatib⁹: qñ in quolibet climate possit aliqd
cōprehēdi cōparādo boies illius climatis sibi p⁹is. sz
in theutonicis z etbiopibus qñ etbiopes sunt nigrī: eoz
capilli sunt in tortuositate vltima: nō ppter hoc eoz cō
plexio erit calida: imo melius est attribuere bec signa ca
lori extrinseco: z dices quasi q^o sint frigidī. Et theutonicī z
sclauī qui stant in terris frigidis sūt albi: z eoz capilli sūt
flauī z plani: nec ppter hoc dicēdus est in istis vt eoz cō
plexio sit frigida. Qd est: qz eoz complexio est in vltima
caliditate: quia calor claudis in paribus intrinsecis eozū
corpoz: sicut accidit in hyeme: z hoc sufficit in signis sa
nitatis fm intentionem nostram.

C Cap. 9^m. Quod est de signis significantibus super egrit
tudines in generali.

Dinceps volum⁹ log de signis signi
ficantibus sup egritudines. Et
rememorēris semp eoz q^o supius dixim⁹: b
est qz intērio mea in b libro nō ē vt multuz
loquar de reb⁹ pncipalib⁹: qz iste liber nō fuit factus pro
illo q^o est solū medic⁹: sz vt nō iueniat⁹ dimīnūt⁹ in radici
bus scie: scur⁹ suz ē d ip⁹is. Et si iuenis b illud qd iuenis
in alyz libris: nō ob b ipm despicias: qz ptes cribat bō
modū vñū sabuli ad hoc vt inueniat vñaz margaritaz.
C Dicem⁹ q^o signa signantia sup egritū⁹ sunt gñia quoz
qdā sumunt ab accitib⁹ q^o accidūt post dimīnutionē bu
moz in corpe: z qdā sumunt a cōplone corpis ab ei⁹ ppa
ratiōe ad suscipiēdas egritudines: z qdā sumunt a regimie
accidēti. C Et qñuoz tpa anni dant pñosticationē i egrit
udinib⁹ futuris sili⁹: z maxie pmutatiōes q^o sūt i eis pter
nāz. Et ista signa diuersificānt fm fortitudinē z debilita
tez: z ego volo ipsa narrare p ordinē. C Jaz dixi in bis q^o
pcesserūt q^o qñ qñtas sanguis crescit i corpe ita q^o nocet
in qñtate solū i eo q^o qñtas ē sz dimēsiōne. bec ē noiata
repletio fm vasa z qñ crescit cū malitia qñtaz vt acuat⁹
aut vt pmutet⁹ ad qñtate illi. sz vni⁹ alioz būoz aut plu
riū: bec noiā repletio fm vñutē: eo q^o bec repletio habet
edare vt euaporare z dissoluere z debilitare vñutē qd est
ppter malitiā sue qñtatis. Et ppea b legē casus appetit⁹
z difficultas mor⁹. Et vlt ppter hoc debilitant⁹ z ledunt oēs
operatiōes aiales z nāles q^o nō accidit pime repletiōi.
C Et signa pime repletiōis sunt signa dominy sanguis
solū z signa scde repletiōis sunt signa dominy vni⁹ triuz
bumoz aut pluriū. C Et ppterea debem⁹ enumerare si
gna significātia sup excessus vniuscuiusq⁹ bumoz istoz:
z cognoscēdo simplicia cognoscemus cōposita.

C Cap. 10^m. Quod est de signis abundantie sanguinis.

Incipiemus a signis significa
tib⁹ multitudines
sanguis z ab accitib⁹ q^o eueniūt corpoz pp
illud. Et dicem⁹ q^o b signat fortitudo pulsus
z repletio valoz: siue sint vene siue arterie:
z grauitas capitis z oculo: z ipedimēta virtutū aie z sen
suū. C Et vlt mala dispositio q^o aduenit corpoz bec pa
tientī assimilāt male dispositiōi lassitudinis q^o puenit ex la
bore extrinseco cū rubedine oculo: z calore actuali i toto
corpore nisi bō habuerit exercitiū in acre calido z somnū
pfundum: z somnia terribilia: z vidētia res rubeas, sicut
dicit Sal. de illo q^o somniabat balneari i dolio pleno san

I guine: qz signa sanguis in eo erat manifesta. z Hal. pcepit vt flobotomaret: s; medici q erat de secta Aristotris pce perit ne flobotomaret: z iniurperit ei exercitum: qñ B facit ce pit būores dissoluti discurrent p corp⁹ z mortu⁹ fuit. Itē in hora repletionis sanguis fuit aliqñ sanguis ex narib⁹ aut gingiuis. Et Ari. dicit q sanguis corrupt⁹ fuit a narib⁹ z ano. z pustule q fuit i corpe: z vna spissa: z dulcedo salu: uer: oia b signa supabundāia sanguis. Et q vltus ē flobotomia sentit puritū i loco flobotomado: ppea sumit signa dñy san guis a cōplone z regimie cibo: z potuū z siliū: z ab etate z tpe anni: tñ bec signa neōio signant abūdantiā sanguis. Qd est: qz aliqñ cōplo gñat sanguinē: z si tps z etas adiu: uent: aut nō. Et siliū B facit regimē abūtib⁹ oibus alijs: z si regimē forū⁹ erit in oib⁹ istis causis: tūc erūt signa signifi cantia dñiuz sanguis accidentia que hic sequitur.

C Lap. 11^m. Quod est de signis cholere dominantis.

K **E**d signa significātia dñiuz chole sūt velocitas plius: z disruptio ipius: z vna subtilis ignea: z vomit⁹ chole ric⁹. z egōnes mordicanue: z amaritudo oris: stis fortis: z siccitas lingue cū aspitate: z citri nitas coloris z oculoruz: sicut accidit in vicio yterici: z si bis coniungit tempus estiuū: z etas iuuentutis z dieta cal. z sic. z multū exercituz sicut artius calefacientuz: vt sunt ferrari z coz siles: z tūc debemus sine dubio iudicare qz iste humor dominat multū in corpore.

C Lap. 12^m. Quod est de signis domini melancolie.

L **E**d signa que signant dñiuz melie sūt nigredo vtiat: aut rubedo de clinās ad obscuritatem: aut ad viriditatem. Et aliqñ B segit incēdiū in sō z bz appetitū ca ninū z nigredinē coloris: z maxie sub palpe bra oculi: z sanguis flobotom⁹ est niger: z multū coagulat⁹ z maior pars talia patiētū est splenetica. Et si pticularia signa iungant istis sine dubio iudicabim⁹ qz multū dñia bit in corpore humor talis z cōplexio frida z sicca: aut ca lida z sicca. Et ppter ea raro inuenit iste humor in corpo ribus albis z pinguib⁹: z morpheia nigra est signus fortis simū istius humoris: z etiā variolę nigre seu morbilli.

C Lap. 13^m. Quod est de signis domini flegmatis.

Ed signum dñy flatis sūt vna alba z vt color corporis sit alb⁹ z pulsus paru⁹ z rar⁹: z squaliditas toti⁹ cor poris: z pignitaz: z somn⁹: z tarditas digōnis: pauca stis cū multo sputo viscoso. z si cum his iungunt res pticulares erit sic dictuz est añ: velut est etas senectutis: z tps hyemis: z regimē multe getiaz: z ciba ria frida z bu. z supfluitas comestionis. Et somnia siliū si gnificāt sup dñiuz istoz humor: qñ ille cui supabundat cholā somniat videre aduersionē ignis: z cui sanguis abū dat somniat videre res rubeas. z cui melia vidēt in suis somnijs ea q ipm terrere faciūt: z q videt dormiendo ma ria z pluuias: z sentit aerē frigidū: vel aquā frigidam: oia ista signant abūdantiā flatis. C ista sunt signantia super dñiuz vniuscuiusqz būoz: z vlt sup egritudines qz accidunt pp bos būores. Sed lassitudo qz puenit absq occasione mania ante sit neōio pp dñiuz istoz humor: aut pluriū. sed lassitudo tbetayca z apōsa sit ab abundantia sanguis: sed vlcerosa est ex malicia qualitatis.

C Lap. 14^m. Qd est de signis pnosticis egritudinuz futu rarum per aerem z tempora.

Ed postq locuti sum⁹ de signis signifi cantib⁹ sup dñiuz būoz. deinceps volumus log de dispōnib⁹ q fuit ab aliq

pmutatōe ex nati: sic ille q fuit ex aere q signant egritudi nes futuras: z via q possum⁹ cognoscē bas pmutatiōes ē expiētia: s; scire ipas p viā demratiua ē difficile aut ipol sibilis: ppea in B sunt recipienda testimonia antiquoz: z memorari eoz breuiter q dixerunt: z postea conabimur dare cās. C Dixit Hip. qz qñ fuerit hyems septētriona lis z inaqsā: z ver fuerit meridionale z aqsuz sequūt ex B in estate febres acute: obthalmie: z disinterie: maxie xō mulierib⁹ z humidis nā. Et hui⁹ cā est: qz si hyems fuerit sicca gñabit būores siccos: z gñalr būores adusti q fa cti fuerūt in autūno nō pueritē sili tpe huic ad friditātē z humiditātē: s; remanebūt fm medietatē illi⁹ qd supue nit ei in autūno: z postea veniente vere calido z humido aggregabunt in corpore būores dñy adinuicē. veniente po stea caloze estiuo putrefaciet ipos būores pp būiditaz accitales quā habebūt: z pp acuz ipsoz erit calor putre dinalis qui gñabit nociuoz z acutior. Unde tūc pp bāc maliciā cōplonis sicut febres acute: z accidet flux⁹ ven tris sanguine⁹ z obthalmia. Et B accidet plus cōplonib⁹ humidis: qz sunt apte citius permulari ppter tales aeris dispōnez. Et Hip. adaptat siccitatē vento septētrionali z humiditātē meridionalē: eo q nā istoz duoz ventoz est bas duas facere dispōnez z gñalr istoz ostēdas in loco nō bilioz isto. C Itē Hip. dicit. si in eodez anno post orum canicule sicut pluuię frigidę z vēti flauerint septētriona lestie sicut egritudines terminabiles z quiete. Et B erit ppter tēperatiaz aeris calidiz: qz pluuię aeres refrigerat. z sili facit septētrio: qñ sit siccus: z manifestū est qz frigi dus aer putrefactionē diminit. Et vlt scias qz cā egritu dinū quas Hip. bis tēpozib⁹ fieri dicit est ppter pmuta tiōnē nāe aeris. Qd est: qz nō fuit ordinata diuersitas na ture tēpoz nist vt būmores digerant z temperent: qz bu miditas hyemis tēperat siccitatē autūni: z caliditas estad tēperat hyemis friditātē. Sed qñ hyems fuerit sicca: tūc remanebūt būores sicut fuerāt pus. z būiditas veris cos nō tēpabit: eo q ipsa erit būmorb⁹ bis extranea: que oēs nō adueniūt tpe cōpētēti. Et ob hoc qñ supuenerit eis ca lor estiu⁹ sine medio: tūc iste egritudines gñabunt. Sed si hyems fuerit humida z supuenerit calor estiu⁹ eidez cū medio: z istud mediū est calor veris tēperat⁹: z tūc nō ve nient tps caloris ante q ipsa būmiditas sit psumpta: z coz pora receperūt defensionē vt pp calozes nō permūtētur. Et vlt scias qz qñuoz tēpora sūt cū qñuoz būmorb⁹ sicut eoz qñuoz elemētis: qz si tēpora resistunt vt vnum elntuz aliud non vincat vel superet sic resistunt vt vnus humor aliū nō vincat: qz nist esset cōparatio quā bz tps cū qñlibet būmore vnus būmor a suo dñio corrūpere. C Itē Hip. qñ hyems fuerit calida meridionalis z pluuiosa: z ver se ptētrionale inaqsuz sicut flux⁹ sanguis z obthalmie sicce: z senib⁹ reumata: epilepsie z paralyssis z appoplexie: z p gnantes abortiunt. Et cā huius est: vt in tali dispōne ipse egritudines siant: qz cerebrū in tali dispōne superflue bu mectat: veniente xō vere frigidu cum sui natura habeat būmores dissolutos mouere: tunc friditas resistet sue cō plexioni naturali: z tūc būmores a frigiditate cōpelli di stillabunt: z ob hoc iste egritudines mouebunt. Et si hye mis dispōitio erit similis dispōni veris p dicit aptius. z citius egritudines iste sient: qz būmores tunc tps erūt cō gelati z imobiles: z ipsi tñ nō sunt penit⁹ denudati ab bū miditate nāli. Et fluxus sanguinis hic intēdit Hip. ppter vlcerationē intestinoz que sit ppter reumatia acuta que sunt ab hac permutatiōe. Et mulieres nō abortiunt isto tempore: nisi qz vulue ipsaz tali tēpore nimis būmesūt z debilitat que in eis est virtus retentia: z poterit esse vt etiaz hac permutatiōe embrio ledat⁹ eo q ppter būmi

Somnia signifi cant sup domini uis humoris id est ad calorem et ad frigiditatem. Et somnia signifi cant sup domini uis humoris id est ad calorem et ad frigiditatem. Et somnia signifi cant sup domini uis humoris id est ad calorem et ad frigiditatem.

A 1ª affoz. 13°. ditates debilitat. Et dixit Dip. qñ estas erit paz plu uiofa z autunus calis multu meridional z pluuiofus: tunc erit hyeme fortes dolores capitis: tussis z raucedies i ali quib⁹ fiet ptyfis. z cā hui⁹ ē mātifesta: eo q in tali autūno replēt capita multū supfluitatib⁹: z cū supuenerit hyemis cōprimet cerebrū z stillab⁹ ut ab eo supfluitates nec pote rūt digerit: ob B iste egritudies fiēt. naz si remanebūt in capite faciet dolorē pdictū: z si fluxerint ab eo faciet egritudies supradictas: z si fluxerint ad pulmonē fiēt tussis. al. ptyfes. Adduc dixit q si fuerit autūn⁹ septētrional z sic⁹ cus fieri in cōplonib⁹ siccis obthalmia sicca: febres acute z cardiaca melica. ga mātifestū ē q qñ istū tps i siccitate fortificat faciet egritudies melicas: z febres he dē sunt ex hūore melico: qñis hūor ille nō sit velocis mor⁹. Itē dixit q egritudies q fiūt tpe multū pluuiofo p maior pte sūt febres lōge: z flux⁹ vērīs: z epilīa: z appopliā: z iq nātia. Et dixit Dip. q paucitas pluuie salubrior ē cor⁹ porib⁹. Et cā est ga supfluis hūiditatib⁹ calor nālis nō bñ dñā. Et nō est itelligēdū ab Dip. vt laudet aerē sicū ex toto ga aer nimis sic⁹ iducit egritudies eisdē siles. Et p pterea dīc alibi: q qñ est puatio pluuie fiūt febres acute: ga aer tēpera⁹ fm Dip. ē mediocris iter multā z paucā pluuia. Et tu dñes scire q aer dīstēpera⁹ in vna qñtatu⁹ dīstēpera⁹ia supflua gñat egritudies eisdē siles. Sed aer pestilēntialis fit corruptioe sue sube. Et B accidit sepe pp multā pluuia tpe estiuo: sic dīc Dip. q accidit in ciuitate Acoron: ga tota estate fuit fortis pluuia: z ppea acci dit habitātibus malus prurit⁹: z pustule malitiose ita q aligb⁹ cadebāt brachia z pedes. Itē corrupit suba aeris ex vaporib⁹ corruptis mixtis cū eo sic a vaporib⁹ resoluū a cadauerib⁹ z a stagnis qb⁹ linū macerat. Et filr fiūt egritudies pestilēntiales a corruptione aq z ciboz sic acci dit tpe famis. Itē egritudies pestilēntiales q fiunt a corrup tione aeris citius sunt egritudines mortifere: ga aer pu trefactus vel corruptus velocius attingit cor: z ppea acci dentia illaz febrū sunt mala ppter malitiā anbelit⁹ que hoc opat⁹: z nō appet in illis febrū fortitudo: nec sentit in eis magna lesio manifeste: eo q mala cōplo dñat i il lis cōiter in oib⁹ vñtib⁹ corpis. Sz illd qd facit lesiones manifestā sensibīle est mala cōplo picularis vñ diuersa: z scias q nō ois bō egroat pp pmutationē aeris: sz illi q ad B apri sunt. Et qñ tpa anni sequent⁹ eoz nām qñ non erūt cause egritudinū qñis nos videamus hūius: ga egritudines quedā sunt magis ppe vni tēpori q alteri sic sūt egritudines que fiūt ex humore simili illi tempori: quia sanguine in vere: cholericē in estate: melice in autūno: flegmaticē in hyeme: qñis in vere p accis fiant egritudi nes melice: z hoc accidit ppter motū humoz z eoz dī solutionē z ebullitionē: ga in his tēporibus adueniūt pti bus oium silia accidentia que adueniunt humiditatibus terre nācētū. Qd dīcū est de signis significātib⁹ egritudines ex parte aeris sufficiat cōpendiole fm nostrā in tentionē loquēdo. Sz iueniunt egritudies parue ve lut accidētia significātia super egritudines magnas futu ras: z nos dicemus de aligbus earum hic. Et postea dice mus de signis significantibus sup easdē egritudies z ea rū causas: ga multum nēcūz est in hac arie. Et nō expe ctes vt dicā tibi res nouas que nō sunt dicte ab antiqis.

C 1^a affoz. 14°. 3^a affoz. 15°.

B 3^a affoz. 15°.

C 3^a affoz. 15°.

D 3^a affoz. 15°.

E noiaf agabar. Et salt⁹ faciei noiaf hachala: tortura vo noiaf lachora: z pasm⁹ noiaf talne: z puatio mor⁹ noiaf cadar: paralyfis: no felee. Et salt⁹ faciei pseueras mliuz denūtiat torturā ozis. Salt⁹ no totū corpis sīgī pasmūz humidū. Puatio mor⁹ sīgī paralyfm. Rubedo faciei oculo⁹ z venaz q sūt in eis cū fluxu lachrymaz z su ga a lumie cū forti dolore capitis denūtiat apā calz in cere bro. Incub⁹ theb⁹ dīc: z rigo babafta noiaf pseueras de nūtiat epilīaz. epilīa no vocat chiffion: tristitia pseueras sine cā denūtiat meliā. Apparitio corpulculo⁹ velut musca⁹ z capillo⁹ an oculos dñūtiat dcurfus aq ad ocu los: nisi B accis a stōcho pueniat. Reumata prinua sine interpolatiōe faciūt timorē ptyfis. Sudor mult⁹ pseue ras sīgī repletionē. Sori syncopis crebra sine manife sta occasiōe pseueras diu moriē subitā nūtiat. replemēti supflua hñtes timem⁹ ne ad spūū deueniat sanguis q in arabico noiaf vestadā: z ē signū appoplie z subite mor tis z stupefactio sensuū z relaxatio motuū sīgī appopliā. Struuitas lateris dxtre circa hypocōdria egritudinē epa tis sīgī. Sterc⁹ mliū dīcū timorē egritudis icteritie sīgī. squaliditas faciei z tumor palpebray z digitoy manuy z pedū futurā hypofarcay sīgī. Sctor stercoris sīgī sup naufēā q in arabico noiaf turacura. Urine fetor putrefa ctione z febre nūtiat. Lassitas z mēbroz pfractio sine cā manifesta cū casu appetit⁹ febre denūtiat. vrina vltima p seueras vlcerationē in vesica z vlrā sīgī. Puatio appe tit⁹ cū syncopi cholica significat. Struuitas z extēsiō q est sub vētre z in renib⁹ significat sup egritudinem renum. Stercus adultū in officio ani vlcerationē intestinoy si gnificat. Pruritus in ano pseuerans he moroydas denū tiat nisi in intestinis sint vermes nati. Multe pustule in corpore apā magnū significant. Multa noda apparētia faciūt timere de nodo magno nominato dubellct. Mor pheā z fortis rubedo faciei z stricatura anbelitus z vocis lesio lepra significat. Et vlr dico q qñ pmutat aliqd ex pñctis sīgī futurā egritudinē: sicut est appetit⁹ supfluis aut diminut⁹ aut augmētū vel diminutio in supfluitatib⁹ vel mli⁹ somn⁹ vel paucus vel alia accitū pter ista.

C Cap. 16^m. Qd est de pulsu z vrina in generali.

E post qñ locuti sum⁹ de hoc gñe st⁹ gnoz sufficēter: volum⁹ nūc loq de signis ipsaz egritudinū q signi fican⁹ necessario vñā trū rep. v3. aut super qditate egritudinū: aut sup causas ipsaruz: aut sup mēbrū in quo est egritudo. Et multotiens signifi cat sup bec tria quēadmodū de signis egritudinū q sūt in membris iteriorib⁹. Sz egritudines apparētes in superfi cie corpoy nō idigēt signis nisi significātib⁹ causas ipa rū ob B: ga ille patet sensui visus. Et vlr scias q signa nō sunt aliū nisi illud qd appet in actionib⁹ z passiōib⁹ aiali bus z nālib⁹ cū accitūb⁹ q pueniūt ab eis. Propterea qz inueniunt duo gñā signoz cōcāntiū plurib⁹ egritudib⁹. Et debemus p tractare de eis. z postea narrabim⁹ sig⁹ vniuscuiusq egritudis ppa. Et ista duo gñā signoz sunt pulsus z vrina: z significatio pulsus sumit a cōcātia oius mēbroz cū corde. Sz vrina sumit a mētura digōnis in epate z venis: ppterea significatio ipsi⁹ nō est p uca in significando egritudies mēbroz virtutis nutritiue. Et incipiendum est a pulsu: ga eius est cognitio melior.

C Cap. 17^m. Qd est de pulsu z de gñib⁹ z spēbus eius.

E dicimus q pulsus est cōposit⁹ ex duob⁹ motib⁹ B est motu dilatatōis z motu pfrictionis. z ex duob⁹ ge tibus que sunt iter duos motus sicut declara tum est. Quia iter quoslibet duos motus necessario sunt Col. Auer. K

E dixerūt qdā q dolor capitis fū xus q in arabico noiaf soda: z emigranea q in arabico noiaf scibi ca pseueras denūtiat dcurfus aq ad oculū in finca: aut dilatationē pupille q in arabico

I due quietes: et etiā q̄a sapientes huius artis dicunt q̄ ipsi cōprehēdūt has duas getes: et maxime getē que est post p̄strictionē. q̄a ges que est post dilatationē est manifesta etiā illi q̄ nō est p̄fectus. p̄p̄ea accētia q̄ eēntialr b̄ comi- tant p̄tinent vna istaz: b̄ est aut in motib⁹ aut in getib⁹. Et p̄p̄ea apper q̄ p̄ma ḡia pulsū sūt septē. vñū est qd̄ su- mif a q̄sitate dilatatiōis. 2^m sumif a q̄sitate t̄p̄is motus. 3^m a q̄sitate virtutis motēis. 4^m a t̄p̄e getis. 5^m a p̄por- tiōe duoz motū et duaz getuz. 6^m a p̄mutatiōe pulsus et sua afflitiōe sue tēperiei. 7^m ab ordinatiōe mot⁹ et get⁹ et inordinatiōe. S̄z tria sūt ḡia q̄ p̄sueuerūt iūgere medi- ci istis. 7. vñū est qd̄ sumif ab arterijs. 2^m a q̄sitate ipsius arterie. 3^m sumif a dispōne sube arterie. S̄z ista tria non sunt p̄p̄a in pulsu in q̄sitiū est pulsus. q̄a pulsus in q̄sitiū est pulsus nō stat nisi p̄ motū et getē. Et p̄ volumus narrare spēs q̄ p̄tinent sub vnoquoq̄ ḡnē: et postea dicemus cau- sas vniuscuiusq̄ ḡnē: et spēs qd̄ est: q̄a q̄s nos cognouerim⁹ eoz cās efficiētes: tūc poterim⁹ sumere plura signa egritudinū: eo q̄ ipse eadē sunt cās diuersitatis pulsuum. Et p̄p̄ea q̄n iueniet genus aut spēs p̄p̄e cause: tūc erit si- gnū fixū sup istud gen⁹ aut spēs egritudinis. Et pulsus q̄ fuerit plurū cārū nō s̄ḡt sup illā egritudinē solū ipsam efficiēte nisi secū alia significatio adiūgat. Et deiceps volumus icipere narrare spēs pulsū: et subequeēter eoz cās assignare: q̄a cū sciuerim⁹ eoz cās efficiētes: tūc pote- rit q̄ ponemus eas signa sup egritudines: eo q̄ ipse eadē sunt cause efficiētes earū. Et ideo q̄n erūt ex eis genus vel spēs p̄p̄e cause tūc erit signū p̄tinuū sup inuētiōē il- lius spēs egritudinis vel ḡnē: et q̄n erit ei plus vna cā nō significabit sup egritudinē agentē: nisi q̄n cū eo fuerit si- gnificatio alia. Verbi gr̄a. q̄a pulsus formicās q̄ est i eibi- ca est acciō p̄tinuū sup inuētiōē illius spēs egritudinis: et q̄n erit vna cā t̄n ex plurib⁹: nō significabit sup egritudi- nez vt pulsus diuersus qui nō significat sup febrē putre- dinis: eo q̄ pulsus diuersus est inuentus in febribus putri- dis et in dolore stomachi. q̄ nō est signū declarās febrē putredinis. p̄p̄rie nisi ei associet aliud signū: et possibile erit qd̄ aliud signū sit ex spēsbus pulsū: et qd̄ nō. Et postq̄ data sunt signa significātia a medicis causas pulsuum: te- nent determinare pulsū appropriatū vnicuiq̄ egritu- dinē: eo q̄ maior pars pulsū est cōposita sic pulsus signi- ficās sup āpara calida. q̄a est paruus: velox: inordinat⁹: et variatus multis variationibus: et in hac egritudie pulsus ei p̄p̄ius est cōpositus temp. Et qd̄ pulsū sunt quozuz est signū diffinitiuū sup altquā egritudinē q̄n associat ei aliud signū. X. q̄m pulsus inordinatus q̄n erit cū calore manifesto in corpore et nō erit in ore si d̄chi punctio aliq̄ seu dolor est signū certū sup febrē putridaz. Et postq̄ d̄clarauimus quō est significatio pulsus ḡialiter redibi- mus ad numerandū spēs: deinde dicemus vniuscuiusq̄. Et dicimus q̄ genus qd̄ sumif a q̄sitate dilatatiōis diui- dit in pulsū magnū et parū et mediocrē: et in lōgū breuē et mediocrē: et largū strictū et mediocrē: et in eminēte pro- fundū et mediū. Et magnitudo est q̄n arteria extēdit sup sua dīmensiōe in oib⁹ trib⁹ dīmensiōibus. In p̄fundita- te: latitudinē: et lōgitudinē. Paruus est trius illi. Et me- dius mediocritatez boz retinet. Lōgus est qui extendit in lōgitudinalē dīmensiōem plusq̄ in latitudinalē vel profundā: hoc est qui trāsit quatuor tāgetis dīgitos. Bre- vis autē est cōtrarius huic. Sed medius boz mediocrita- tem seruat. Largus est ille qui p̄m latitudinē vltra alias extenditur dīmensiōes. Strictus illi est cōtrarius: sed medius mediū tenet. Eminēs est ille qui in altitudine vltra alias dīmensiōes extenditur. p̄fundus x̄o est ei cō- trarius: medius x̄o mediocritatem seruat. Et iste species

adiuicē cōponi possunt. S̄z difficile est hāc cōpōnē co- gnoscere tactu: iste sunt spēs sumptē a ḡie q̄sitate dila- tatiōis. S̄z genus qd̄ sumif a t̄p̄e motus diuiditur in velocē: tardū: et mediū. Et genus qd̄ sumif a q̄sitate virtutis diuidit in fortē: debilē: et mediū. Et fortis est ille qui extrema dīgitoz fortiter percūtit. Et q̄ sumif a tē- pore quietis diuidit in spissū: rarū: et mediū. Et ol- cit hāc q̄ spissus est ille in quo tempus quietis post suaz p̄strictionem est parū. Sed rarus est cōtrarius illi: sed medius mediū seruat. Sed hoc non percipit nisi ille q̄ comprehendit quantitatem quietis que est post constric- tionem. Et qui hoc non nescit cognoscit differētiā iter pulsū velocem et spissū: sed hoc graue est inueniri: non videtur impossibile multum perfectis qui sunt opti- mi sensus: quoniam omnes homines non sunt equales in hoc sensu: quēadmodū non sunt equales in sollicitudine et bonitate intellect⁹. S̄z genus sumptū a p̄por- tiōe: pulsū diuiditur in pulsū equi p̄deris et non eg- p̄deris: et equi p̄deris est equalis: et habet compositio- nem duoz motuum adinuicem compositione naturali. et per viā nature. et s̄līr habet cōpōsitiōē vnius getis ad aliam: et etiā illa que est motus ad getem. Et iste cōpōsi- tiōes diuersificant p̄m diuersitatem etiā tempoz et cō- plexiōnū. Hāc dicit q̄ iste cōpōsitiōes naturales nō in- ueniunt nisi p̄m vna cōpōsitiōnū notarū musicarū propor- tionatarum et ordinatarū que est cōpōsitiō dupli aut par- tis. et dicit q̄ minor p̄porciōnū sensataz in pulsu est illa q̄ multiplicat quartū multiplicati cōparatiōe vnius partis multiplicatē duaz partium. Et si ita est vt dicit mirabi- le est. Sed cōparatiōes istas cōprehendere difficile est q̄suis multi homines in musica eas comprehendunt: pro- pterea q̄a note musicę h̄nt superfluaz extensionez: ita q̄ minor dīmensiō illaz exemplo p̄t cōprehendi: et est illa que multiplicat ex. 3. 6. partibus vnius partem vnam. Et ista d̄ba sunt alterius scie que huic per accidēs est neces- saria hic parum. Sed in pulsu sunt tempora breuia ad i- ueniendū hanc cōparatiōem in eo: ad huc magis: q̄a ges existēs post spissitudines difficile est inueniri: eo q̄ arte- ria est sub carne. Et p̄p̄er hoc elegerim⁹ tāgere hanc arte- riaz: eo q̄ illa est latior et p̄p̄inquis loci p̄ncipij: et has ar- terias tangunt medici. Sed genus sumptū a sua simi- latione et a sua diuersitate omnia preterita genera conti- net: qd̄ est: q̄a assimilatio pulsus est vt oia ḡia p̄m vnum modum cōcurrant. hoc est: q̄a si est magnus vt sit perse- uerās in sua magnitudine: et similiter si est velox: tardus: aut ex alijs. Et pulsus diuersus habz duas species: aut in omnibus generibus: aut in vno: aut plurib⁹ sit diuersus: aut in multis pulsationib⁹: aut solū in vna. Et de diuer- sorum pulsūz quidam est ordinatus et est ille qui multis reuolutionibus suam diuersitatem cōseruat. Et quidam est non ordinatus: et est ille qui suam diuersitatem nō ser- uat. Et convenientius est vt species pulsuum diuersorum cum speciebus compositis computentur. et ego ex eis ma- nifestiores dicam. Et genus sumptum a qualitate ar- terie diuiditur in tres species: hoc est in frigidum: calidū et temperatū. Et quod sumitur a substantia arterie di- uiditur in durum: molle: et mediū. Et quod sumif a contento in arterijs diuiditur in plenum vacuum et me- dium. Iste sunt spēs simplices pulsuum. Et inueniunt pulsus compositi qui habent nomina que dicenda sunt: quia quidam eoz dicitur pulsus capizans: est qui va- riat in vna pulsatiōe in tarditate et velocitate: et accidit huic pulsui vt festinet et stet: et cito redit: suum motum complet: et appellatur capizans eo q̄ suus motus assim- latur saltui caprioli. Et qd̄z noiatur cauda forigina q̄ semper

Quia post
finitio ē diffi-
cultas cogni-
tōis gete post
dilatatiōē.

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

A temp variet. ga aliqñ variat ab augmēto ad diminutio-
nē: r aliqñ a diminutioē ad augmētū: r istō augmētum r
diminutio aliqñ sūt pportioata aliqñ nō. Et qdā dī vn-
dosue: r ille ē q variat in magnitudine r puitate priu organ-
ni in emētiā r pfunditate i stricture r largitate cū mol-
litie sube organi: r dclinat paz ad puitatē s non multū: r
vlt suus mor? affilaf vndis maris r ab eisde nomē susce-
pit. Et qdā dī vmiculofus q vndoso affilaf: r est eo mior
r spissior. Et qdā dī formicās r est mior istis duob? s est
spissior. Et qdā dī ferrinus q vndoso in diuersitate priuz
similat: nī eis rigidior est. Et qdā dī bis pulsans: r pōt eē
vt iste sic denoiet per diuersitatē quā in vna hz pulsatio-
ne: ga in eadē iterpolat r reuertit: r potest eē vt dicat q
due pulsatiōes sunt vna. ga ges que est iter eas nō hz tē-
pus q mereat dici tps quietis. Et quidā dī tremulus: r q
dam dicūt toruofus qui cepit talis sicut si organus tor-
quere. Et qdam dicūt arcuatus: qd est: ga est emiens in
medio: r in extremitatib? pfundus. ¶ Iste sunt oēs sim-
plices species r manifestiores que sunt in cōpositis.
C Cap. 18^m. Quod est de causis pulsuum.

D **P**incipimus narrare causas
ouiz. Et dicimus q cā ma-
gnitudis pulsus est sanitas virtutis r et sani-
tas in stricte multa necessitas pulsatiōis: r p-
pterea est iste pulsus signū dñatiōis sangui-
nis in toto corpore: maxie si cū h iungant velocitas r fre-
quentia. ga h sunt testimonia multe necessitatis cum sanitate
virtutis r in stricte. Et cāe pui pulsus sūt istis tria: b ē si sint
pp debilitatē solū aut inobediētiā in stricte: aut pp necessita-
tis puitate: r ptea qñ erit isti? pulsus cā debilitas virtutis
necio signabit cōplonē malā mālē dñantē sup virtutem
iplaz debilitatē: aut signat eñones supflūā pp quas irife-
ca virt? est dissoluta. Et qñ fuerit cā ex inobediētiā orga-
ni necio signat malā cōplonē siccas mālē: sic accidit qñ
dñaf cholas: aut melias: aut dñaf in toto corpore cōplō ma-
la sicca nō mālīs sic est febris et bica: aut signat sup pge-
lationē q fit pp friditatē multā: aut pp extēsiōē arteria-
riuz q fit pp apa. Sz q fit pp paucā necessitatē signat pau-
citatē calozis: r aliqñ aggregatū h oia tria: r signat sup
ista tria. Et cā mediocritatis est temperātia rez supradu-
ctaz. ¶ Et cā lōgi pulsus est paucitas virtutis eo q nō pōt
extēdere arteriā in latitudinē r pfunditatē fm pportio-
nē extēsiōis lōgitudinis: b est p maiori pte pp ineptitu-
dinē in stricte: sicut est pp rigiditatē r obturationē cutis. Et
cause curti pulsus sunt oppositae causis lōgi: r b fit pp vir-
tutis debilitatē: r pōt eē vt fit pp in stricte rigiditatē: aut pp
hec ambo. ¶ Sz largi pulsus cā fortitudo virtutis est cūz
aptitudine in stricte: cause stricte sūt istis oppositae. ¶ Sed
cause emētiōis sunt ppinque causis lōgi: excepto q virt?
fortior est qñ in illo vel alio: aut ga in stricte est magis obe-
diēs. Et cause pfundi istis sunt oppositae. Et cā velocitā ē
multa pulsatiōis necessitas: nī nō est necium vt cū h ad-
iungat fortitudo: eo q pluries nā laborat cūz velocitate
loco fortitudinis qñ fortitudinē nō hz: r b fit pp debilitatē
virtutis: aut ineptitudinē in stricte. Et cause tardi istis sunt
triē. i. nō necessitas anbelit? aut debilitas virtutis aut am-
bor: ppterea est b genus pulsus signū male complonis
frigide mālīs vel imālīs ppe vel cōis: aut debilitas vir-
tis pp eñones pambulas: aut pp multos malos hñores q
dissoluit virtutē pp malā eoz cōplonē vel qualitates: r
cause gñis recepti a virtute sūt manifeste. Et cāe pulsus for-
tis r debilis q sunt sumptē a virtute manifeste sunt. Et cāe
spissitudinis eedē cū causis velocitatis: r nā illum opaf qñ
nō potest facere forte vel velocē. Sz cā rari est pp pau-
cam necessitatē cum abūdātia frigiditatis. ¶ Sz genus

sumptū a pportioē. 4. tempoz pulsus est ga eoz a via
nālī exitus est vt motus dilatatiōis sit maioris compara-
tionis ad motū pstricciōis qz debeat: r est vt maior sit ne-
cessitas ispiratiōis qz respiratiōis. Et qñ motus cōstri-
ctionis erit maioris cōparatiōis: ad motū dilatatiōis de-
bito: tūc erit fortis necessitas ad euaporādū vapores su-
mofus. Et qñ ges erit maioris cōparatiōis debito ad mo-
tū: tūc erit b pp debilitatē virtutis cū multa ispiradi ne-
cessitate. Et silt pmutatiō cōparatiōis duaz adiuicē ge-
tū est sic pmutatiō cōparatiōis duoz motuū: b est mor?
dilatatiōis r pstricciōis. Sz gen? sumptū a similitudine r di-
uersitate pulsus ē manifestū: ga affilatio nō fit nisi boni-
tate virtutis r ordinatiōe ipsius vt cā pmutatiōis ē eua-
poratio virtutis r ipsius debilitas. Et cā talis pmutatiō-
nis est vna duaz rez: aut pp aliquā rē q virtutē debilita-
uit r aggravauit sicut dñum humoz maloz: aut pp ali-
quā cām calozē intrinsecū cordis ledētes: ga dissēdit sicut
dolor ozis si dñbit: r pōt eē q sit hoc pp debilitatē virtutis
ipsius de motu in stricte: sicut ptingit in fine egritudinū nocē-
tiū. Ideo ga debilitas temp dī in cōparatiōe: ga sicut cō-
tingit pp cām multoz humoz: sic non est ipole vt fit cā
motus in stricte ipsius. Et q diuersificat in multis pulsationi-
bus minus malus est: sic est ordinatus in diuersitate pul-
sus. Silt est malus minus nō ordinato: ptea q ordiat
pseruat suū circuitū in hac diuersitate: r pseruatio non fit
nisi oñio virtutis ppter aliquē motū. ¶ Et cause spērus
in diuersitate cōpositaz be sunt: qñ cause capisqā pul-
sus aliqñ pueniunt ex ineptitudine in stricte: r silis cā est pul-
sus fortitudo: excepto qñ pmutat ab augmēto ad dimi-
nutionē est signū diminutiōis virtutis: r si redit ad suum
pñ? signat vigorē virtutis: r si a diminutiōe ad augmen-
tū deuenit fortiorē virtutē significat. ¶ Sed vndosi pul-
sus cā est virtutis debilitas cū organi mollitie r frequen-
tia sua est sicut si virtus pte mēbri super aliqz aggregat:
ita vt iste motus motui vndaz maris affilaf q ex multis
cōpositus est motibus. Et vermiculosi pulsus cause istis
siles sunt: nī sunt debiliores: r silt formicās: nī i ipse ver-
miculoso debilioz est: r ppterea dictū est: q nō fit formi-
cans nisi vmiculofus pcedat. Cause debilitatis virtutis sūt
manifeste: aut ppter eñones superflūā ex qua euenit syn-
copis aut destructionem calozis intrinsecū: eo q cause q
faciunt egritudinē sunt triē ei r nocent illi. ¶ Sz ferrini
pulsus cause sunt virtutis debilitas r est cōposit? ex dñi-
li r paruo: r in ipso sunt ptes anticipatēs r postponētēs
sicut in vndoso: excepto q in isto siccitas magna est ma-
nifesta: r ga siccitas fit ē ab extēsiōe est ferrinus pulsus
signū calidi apatis r maxie qñ est in mēbris neruofis: qd
est: ga rigiditas plus fit ibi ppter neruū. ¶ Sed bis pul-
santis causa b est martellini: est organi duricies: ga agit
sicut malleus sup incudem percutiēs bis pcutit r secūda
pulsatio per se est hoc est pp rigiditatem nerui. Et cā tre-
muli debilitas est virtutis: r toruofus significat sup spa-
mū. Et arcuati cā silt debilitas est virtutis: ga equalr oz
gani ptes ferre nō pōt. ¶ Iste sunt cāe septe genēz pul-
suū breuiter dicte. Sz de pulsib? apatur dicemus cū loq-
mur de signis cuiuslibet egritudinū. Sz cāe triū generuz
pulsus istis pñctaz manifeste sūt a reb? añdictis: b est a
causis male cōplonis. Et ga iste spēs pulsū nō pñt com-
prehēdi in aliquo idiuiduo nisi cōparato ad pulsū sani
qui in corpore tēperate cōplonis luenit: aut ad aliquam
octo cōplonū fm Bal. aut ad. 4. fm q apper a radicibus
nature: r itez sanoz pulsus alter ab altero diuersificatur.
Et pp eoz diuersificationē opz nos cognoscere: ga si bec
ignoramus egritātū pulsus mīme cognoscemus: qd est: ga
pulsus egrī nō cognoscit nisi pp cōparatiōes corpis sani:
Col. Auer. K z

I vt cognoscat diuersitatē cōplonis ipsi. Et ppea necesse est ei qd vult in hac scia pfect^o cē vt se exerceat in cogne pulsus sani vt cognoscat diuersitatē cōplonis ipsius: vt cognoscat causas pmutatōis pulsus: ga nisi h cognouerit posset errare et opinari: ga pulsus sanoz est pulsus egroz.

Cap. 19^m. Quod est de diuersitatibus pulsum per res intrinsecas.

Dicemus diuersitatē pulsus cōplonuz. Pulsus nātis cale cōplonis maior est et velocior pulsu tēperate: pōt cē vt sit frequētiōr: et frīde ē rīus pulor et tardior tēperata et pole est vt sit magis submersus. Et pulsus sicce cōplonis est cū puita te durus: ppea ga durities nō est obediēs extē sōi. Et pulsus hūide mollis declinās ad fortitudinem et magnitudinem: ga in hūiditas obediēs est. Et pfigedo et macies hnt signatōnē in actu pulsus: qd est: ga pulsus in corpib^o macilētis euidentior appet qd in pinguib^o eo qd in corpib^o bus pinguib^o est pulsus qd sepultus et bz spissitudinē: et ppea bz fortitudinis diminutionē. Et etates sūt ex reb^o qd ponūt diuersitatē in pulsu pp diuersitatē datam a cōplone: ga pulsus pueror ex pte caloris est velocior: et ex parte debilitatis virtutis est spissus. Et pulsus iuuenus ē fortis pp coz caloz et fortitudinē et est rarior pulsu pueror. Et pulsus senū debilis est rarus et tardus. Et sexus si mlti est ex reb^o qd diuersitate ponūt in pulsu: qd est: quia pulsus mariū ē fortior et maior pulsu feminarum: et pulsus mulierū mior est et debiliōr. Et est velocior eo qd velocitas eis ē loco fortitudinis. Et sūt cāe mutates pulsu. Et form^o et vigilia sūt hnt opōnes in pulsu pmutatōne.

Cap. 20^m. Quod est de causis permutatibus pulsum ab extrinseco.

Sed reruz extrinsecarū qd pulsum pmutat. Quēdā sūt in quoz tēporib^o anni: et qdaz in cibis et potib^o et in balneis aq calē. Sūt et accitua aie sunt ex bis qd pmutat pulsum. Et ex bis qd pmutat an dicta sunt in cogne pulsus. Et a reb^o qd supeniunt corpori a qtuoz qd tātib^o poteris pulsu diuersitatē cogitē. Et qd ga ci bus qd ē nouiter in stōcho suscept^o pulsus ponit puū et de bile et occultū: et qd digerit ponit hūi. Et h ē: ga cib^o anū qd digerit calor nātis ab eo ē sepult^o quēdam modū ignis a multis sepelit lignis: et qd digerit tūc calor iualetur nātis. Et ppea in nris diximus radicib^o qd cib^o ex pte ei^o est filis: et ex pte est hūius. Et filis est in somno et in vigilia: qd est: ga somn^o facit pp cibū non sit nisi ga calor nātis a cibō ē oppsilius: et vigilia p maiori pte sit facta digōne. Et pmutatio pp tps ani a senō ē mltū occultata: ga pulsus veris ē calis et humidus: sic est in hūitib^o cōplonē eādē: et sūt alia tria tps se hnt. Et q opinant qd pulsus autūni est filis pulsu veris in fortitudine frequētia aut tēperie penitus errat pptercrea: ga in illo tpe vntes sunt diminute pp pau cū caloz spūus: imo isto tpe ē qd filis senū vnti: ga istud tps tēpori senectutis assimilāt. Et ppea tūc plima terre nascētia senescūt: et vntes gūatua in isto tpe in vegetabilibus et aialib^o debilitat. Et sūt regidēs hnt opōnem in permutatōe pulsus et qd cōplonē pmutat. Et dēfū est sufficiētē de pulsb^o: et qd petierit vltimiorē particula ritatē in scia pulsus: pergrat ipsaz in libris spicatoz.

Cap. 21^m. Quod est de vrinis generaliter.

Deinceps volumus loqui de vrinis. Et dicimus qd accidenia que apparēt de vrina sicut superius dictū est: quēdā significāt digōnē epaz vcnarum et mēbroz. Et quēdam significant

egritudinē renū et vesice. Sed pmo volumus narrare signa apparetia in vrina sicut superius dictū est: que significant digōnem epatis venaz et membrorū. Et postea dicemus vniuērsalib^o significatōnē spērū. Et res p quas significat vrina sunt triū spērū. P^o est vrine color. Et est suba. 3° est contentū. Et color vlr diuidit in quque ptes: quas diximus quque gūa. Primum est color citrin^o et bz multas spēs sicut palcaris: et citrin^o: et post aslar: et post illū vacatūus q croco assimilāt: et post illū g assimilāt croco rubeo. Scdm genus est coloris rubci: et illō bz gradus sic color q noiat aslaab. i. color rubeus mixt^o cū qdā albedine sic est in rosa: et q noiat chimos qui est vt sanguis rubeus qui in suspēcie bz nigredinē et dicit agima. Et 3° genus est color viridis: et bz gradus sicut fisticus et sic gūiar: et sicut celestis q in arabico dicit ellemet mīga: et sic nigellinus: et sicut porrinus. Et quartū genus pmet colorem nigrum et bz gradus. v3. qui declinat ad obscuritatem quādam: et quēdam qui declinat ad citrinitatem: et quēdā qui declinat ad melanxanum. Et quintū genus continet album equiuoce de vrina vel de aqua. Sed albus est ille qui vere color albus est: et quēdā est qui spermati assimilatur qdaz assimilāt lacti. Isti sunt simplices colores vrine. Et sunt alij multi cōpositi colores de qbus ptere hoc non est neciū: sicut color oleaginus: et qui assimilatur lotūre recentis carnis et similes. Et fm significatus sumitur a suba: et suba qdam est subtilis: qdā grossa: et qdā mediocris. Et h sumit qtuor modis: vnus est vt vrina sit subtilis et postea ingrossat. Scds est vt sit grossa et postea subtiliet. Tertiū est vt fiat subtilis et remaneat subtil. Quartus est vt fiat grossa et remaneat grossa. Et itē qdaz suba est clara et quēdam obscura: et clara nāliter sube subtili cōiungitur. Tertiū significatū est conte ntoz: et cōtenta vlnarū sumunt a colore suba loco: et dispōne. nam qdā est albū spissum et coctuz: et stat in profundo vasis: et ipsi partes sunt eqles vt figurā beat pineatā: et istud est nāle qd appellat in arabico: et dī ateno: et qdā furfurā assimilāt: et qdā saniei assimilāt: et qdā est sanguineum coagulatum: et qdā assimilāt pilis: et qdaz arenulis: et qdā assimilāt partib^o ferramēti: et qdā assimilatur ferri squām is. Et bec oia sunt pter nāz: sicut color rubeus niger: et obscurus sunt pter nām. et qdā est in pte superiorior: et qdā in media: et qdaz in infima. Et qdā est nāle: cuius totū est equale in oibus partibus suis: et et a quo partes grosse a subtilibus diuiduntur.

Cap. 22^m. Quod est de significatōnibus vrine sumptis ex eius colore.

De postq breuiter dicta sunt signa que ab vrina sumuntur deiceps dicemus eorum significata et incipiemus a colore. Et dicimus qd vlr colores citrini cum eorum gradibus significāt admixtionē cholere cum vrina. Sed eoz nālloz color est citrinus: et alij q sunt a cholera omnes excessum calozis significāt: nū qd ppingoz: et sunt igneo coloris sic color chole vitelline q assimilāt color vitelli ouoz de die natoz quā dicit Sal. calidiores oibus spēs cholē est. Et qdaz colores rubci vlr significant vntiū sanguis et virtutis debilitatē: et maxie illa q declinat ad rubedinē sup quā est nigredo sicut significat illa q declinat ad igneitatē plus qd sup cholaz. Et dī qd alij in febribus acutis fundūt sanguinē per vrinā: quib^o in eis nō sit vena fracta: et hoc significat periculofaz crissim: aut do minimum sanguis quantitatiū. Et nigra vrina significat adustiones et super vntiū frigiditatis. qd est: ga calor et frigus bec duo faciūt. Et qd a caliditate prouenit bz signa preambula caliditate significantia. Sed qd a frigiditate prouenit

A provenit viriditas aut fufitas pcedit r vtr alij colores fri-
giditatem fignificantes. Et alij fit vtrina nigra pp admi-
fitione cholere nigre pp expulfione cholere nigre q a na
fit ficut in fpleneticis fit: ois viriditas fignificat frigidita-
tate excepta illa que ginnaria noiaf r porrina: na ille forte
adufione fignificat: r no eft dubius quin fifticina r idica
feu celestis fignificant fup caliditate: ga videmus vtrinas
cholicoz mixtas viriditati euz citrinitate: r viriditas
eft pncipiu nigredis ob hoc caufe que faciut nigredinem
eade sunt cu caufis que viriditate operant: excepto quia
in viriditate sunt debiliores. Et vtrina alba r clara fit ad
fignificat digonis defectu r virtutis nutritive debilitate
aut oppilonez aut vtrug. Et vtrina que fpermati afflat
fignificat humoz flegmaticoz frigidoz crudoz abun-
danti. Et vtrina appopliam aut fitez egritudinem fi-
gnificat: r pueri bac hnt vtrina quado epileptici fiunt.
B Et poffibile eft vt bec vtrina fit fignuz criffe in egritudibz
flegmaticis: r poffibile eft vt fit color alb in egritudibz
acutis. Sz eft plurimu perditionis fignum: ga fignificat
afcefum cholere ad fuperiores pres r ibi facit apa. Et ali-
quando vtrina erit rubea r egritudo erit frigida: r hoc acci-
dit ppter fortem dolorem vt in colica: aut ppter oppila-
tionem viarum que currunt a felle ad inteflina: quia tuc
eft necelle vt ille humor exeat per vtrina. r alie caufe affi-
gnantur: fed ille fufficit. Sed colores compofiti ficut lo-
tura carnis fignificat debilitatem virtutis epatis aut re-
num. Et vtrina que oleo affimilatur folum in colore offiu
febrez fignificat: eo q pinguedinem liquefieri in mem-
bris fignificat exceptio q hanc nigredo non pcedat q
fi hoc effet calum virtutis fignificaret: r quida dicunt q
bec vtrina in acutis febriz apparet: r fm illos materieru
pinguium fignum eft cretici: fed bec accidit raro.
C Cap. 23. Quod eft de fignificationibus vtrine fumptis
ex fubftantia eius.

C **S**ubtilis vtrina defectuz digeftionis fi-
gnificat eo q digeftio neces-
fario mam ingroffare dz: defectus digonis
fit pp humorz cruditate: aut pp defectu vir-
tutis: aut pp cibi r potus multitudinez. Et ex
rebus multi adiuuatiubz fubtilitatez vtrine eft viaz op-
pilatio: r ppter ea vtrine calculofoz fubtilis funt: r fi pof-
fibilitate apparet groffa fubftantia fignum eft q natu-
ra icipit digerere. Sz fi ab ipfo principio apparuit grof-
fa: r in eade groffine miferit fignificat multas humorum
ebullitione a calore extraneo factas: r pp hoc eft malu fi-
gnu. Sed vtrina groffa que pofit fubtiliatur r itez ingros-
fatur: quis bec operatio a natura pcedat pigrina nature
fignificat pofit incepti operis principium. Et fi groffities
pp motum humorz fuerit: hoc eft bonu fignu: qd eft. ga fi
gnificat q natura digerere incepit. Et quidam hoc repre-
bendere volentes dixerut q no funt aliqua figna tenenda
in vtrina nifi ex ope nature iterioris: fed fi ab aere extrife-
co fuerint teneda no erut. Sz ifti ignorat q aer no opaf
in vtrina res diuerfas nifi ppter preparatione qua ab ite-
riori natura capit. Et vtrina que in pncipio egritudinis a
parte nature apparet groffa: r poftea fubtiliat logitudi-
nem egritudinis fignificat. Et iam dictu eft: q pueroruz
vtrina naturaliter eft groffa r iunenum fubtilis.
C Cap. 24. Quod eft de hypoftafi vtrine r de eius figni-
ficationibus.

Hypostasis fignificat de-
nitatē denūtiāns debet
effe in fundo r cē alba le-
uis r equalis: r in forma pineata i fun do: eo
q eft fupfluitas terrie digeftionis. Et de na-
tura fupfluitatū eft vt fint graues: alba q

mēbra nō nutriunt ea fanguine nifi pofqz eft dealbar: r
eis affimilatus: r ppea erit color fupfluitans fic color nu-
trimēti qñ vtr? nutritiua fequit fūū curfum nālē: leuis r
ēqlis pp digonis tēperie: r ga h tēperies ēqlis eft in oib?
fuis pnb? dz eē pineata. ppea q h figura pportiois cqli-
tate oium fuaz partiu in leuitate r gravitate oftēdit: r ga
actio caloris in hac forma dīaf: r et corpora grana nālī
extēdunt r dilatant: f3 leuia in feipfis aggregant r petūt
afcefum quousqz acuant ficut accidit flāme ignis. **C** Sz
fignificatio q a loco fumit eft bec. v3. ga illd qd stat in p-
te fupiori qd nebula appellat fignificat pncipiu apitiois
digonis dūmō fit alba. Et pp h dicit vtr. q si vtrina nu-
bez albā quarta die fecerit criffz in. v3. indicabit. Sed q
stat in medio fignificat digonis cremētum: r qd eft in fun-
do pfecta digonē fignificat absolute: dūmō in h pferueret cō-
ueniētibus dieb?. Sz si mō apparet: mō xō nō: fignificat
nature debilitate r illius impedimētū. **C** Et eft iciedum
q aliquādo in vtrina apparet hypoftasis alba quādo mā
eft flegmatica nō cocia: r bec differt a nālī eo q ipfi par-
tes funt diuerfe. Sed color citrinus hypoftasis fignificat
citrine cholere ofiuz qd virtutem impedit digeftiuam: r
ob hoc fignū eft malu. Sed rubea folum fignificat mate-
riā multam r pigrinā nature que ipfam ppter fui multi-
tudinē permutare non pōt. ppter hoc bec hypoftasis
longitudines egritudinis fignificat. Sed eft falubris nifi
malum aliqd apparuerit fignum: qd si apparuerit fignifi-
cat mortem lōgo tempore pcedente: qd eft. ga hoc ma-
lum fignū adiūctum fignificat q bec materie multitudo
virtutibus in fine dīabitur: r ipfas vlumo pfternet. Et fi
eidem bonū fignum copulabit contrarium fignificabit.
Sed malu qd bec hypoftasis fignificat nō eft nifi ex p-
te quantitatis r ob h pzo maiori parte eft fignum falutis.
C Sed color niger in febriz acutis eft vftionis fignū:
r ppter hoc mortē fignificat. **C** Sed differentia que eft
inter hac hypoftasim r humorē nigrum que expellit na-
tura per viā criffis eft q bec hypoftasis eft in vasis fun-
do. Sed humor expulfus in vtrina eft difperfus: r pp hoc
diuerfitas loci diuerfam ponit intētionem hoc eft. ga qñ
hypoftasis nigra eft fufpēfa minus eft mala hypoftas in
fundo decubente: qd eft. ga fignificat alicuius digeftiois
principiu: quis fit mala: r minoris eft gravitatis. Sed q
eft in fundo malā digeftionem cōplere fignificat. Et qñ
hypoftasis eft obfcura frigiditatez nature vel caloris na-
turalis extinctionem fignificat. Et hypoftasis albagina-
ria multitudinē motus humorz r defectū digeftiois figni-
ficat. **C** Sz corpora hypoftasū extra nām multarū ma-
nerierū funt: ga quedā funt que tritico fracto affimilant:
r quedam que ozobo affimilatur: r fignificat be mēbroz
liquefactionez: aut humorz vftionem: r ppterea in egritu-
dinibus acutis funt male: r si habuerint colorē rubeū hu-
morem fanguineū vftum fignificant: aut partium epatis
aut lumboz fignificant adufionē. Et dicit q citrinus in
lumbis magis fit propius. Sed laminofus eft pffimū:
qd eft. ga mēbroz radicaliū liquefactionē r incifionez fi-
gnificat. Sz furfurū aliqñ fit pp fcabiem vefice: r aliqñ
fit ppter liquefactionez membrorum: r qd differe facit
illud qd ex fcabie vefice: aut ab alio: est q in ipfo prurit?
in partibus virge fentit. Et vniuerfaliter quādocūqz bec
accidentia paffioni vefice adiūguntur. **C** Et arenofus fi-
gnificat: aut lapidem coagulatu: aut incipientes coagula-
ri. Et si fuerit rubeum lapidem in renibus fignificat: r si
fuerit album lapidem in vefica demonftrat. **C** Et fanio-
fum apoftematis rupturam fignificat in vtrine membris
locati. **C** Et fedimen habens pilos fimiles capillis bu-
miditatez groffas in renib? a calore extranco gīatū figni-

Col. Auer.

K 3

Nebula dicit
qñ ē i fupiori
p. r. r. 10.
Alia, c. 30.
nebbis vel
nebbis q su
pernatat eneo
rena q est in
me? hypofia
fio i fundo et
hoc corrige
lras ficut. c.
6. dicitur 2
vide 3. dicitur
tra. p. c. 7.

F

G

H

ui: gale
p. de eis
cap. 12
m phus
sub mul
co v. d. io
cap. 47

Hypostasis
est fupfluitas
3. digeftiois.
Idē 3. d. d. n.
v3. f. c. 6.
f3 p poflico
ra vltio. vult
qd fit humor
nō digelt? ab
epaz.

I ficas. Et sanguineu coagulatu apertionez vene aut apa in vrine vus significat. Et qd dictu est ad plens de significatis vrine sufficiens est quatum ad nostram opinionem.

Cap. 25^m. Quod est de signis egritudinum mebroz in intrinsecorum et extrinsecorum in generali.

Enceps nos dicemus de signis cu /
inlibet egritudinis in me /
bris manifestis et occultis. Et fm q dictum /
est quedā egritudinū sunt in mebris extrinse /
cis: et sunt manifeste per se: significatio in /
ist is non est necessaria nisi in causis. Sed egritudines que /
sunt in partibus intrinsecis tribus modis significatiōe idu /
gent. Unus est ex parte membri patientis. Secundus est /
significatio qualitatis egritudinis. Tertius est significa /
tio egritudinis cause. Et incipiemus a significatiōib /
egritudinum intrinsecarum. Et dicemus q iam dictum /
est q egritudines complexionales habent duas species. /
vz. materialem et non materialem. Et he due species aut /
toti corpori comunicant aut parti. Et quando materialis /
egritudo est in vno membro: aut fixa est in vus suis aut /
in eius essentia: sicut apostemata et vlcerationes. Et signi /
ficatio illius que est in vus est de genere significatiōis /
extrinsecarum vel intrinsecarum egritudinum. Sed apo /
stemata intus et extra fieri possunt. Sed egritudinū offi /
cialium quedā sunt in partibus extrinsecis corporis: sicut /
dilatio et dissolutio que sunt manifeste sensui: que /
dam sunt in partibus intrinsecis corporis: sicut oppila /
tio: lenitas et asperitas membrorum.

Cap. 26^m. Quod est de signis febris effimere.

Encipiemus a mala cōplexio /
ne vniuersali to /
tum corpus ambiente que febris nuncupat /
et incipiemus a febre diei. Et dicimus q ipas /
semper precedit aliqua ex extrinsecis causis /
efficientibus: excepto q hec in ipsa non est ex signis pro /
prie: qd est. quia cum feb. diei semper hoc inuenitur. Sed /
non conuertitur: vt semper talibus causis stantibus neces /
sario febris adfit. Et ppterca instādum est vt signa pro /
pria cognoscamus et etiam cōmunia ad credulitatē forti /
ficandā adducamus: et etiā qa valent ad cōtrarium remo /
uēdum. Et huius febris signa propria sunt duo. Vnū /
est q pulsus in hac febre varius non est: qd est. ga varie /
tas nō fit in putridis febribus: nisi ppter humorū multitu /
dinem aut malitiam. Scdm est q vrina suū naturale se /
dimen nō mutat: ga in hac feb. vrina nō mutat nisi colo /
rem: et hypostasis nō egreditur a solito: nisi ppter humo /
rum putredinē. Et ob hoc necesse est vt in hac febre hypo /
stasis a solito nō mutetur: et ex significatiōib aliqñ erit /
vt in hac febre accidētia fortia nō sint et est lenis caloriz /
non inflāmantis et vtpurimū semel accidit vel forte ter /
aduenire potest: et dicif q quando patiens intrat balneū /
et horripilationem non sentit q tunc est effimera. Et hec /
sufficiunt significatiōes in febre diei.

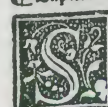
Cap. 27^m. Qd est de febribus putridis et de eaz signis.

Edicamus de putridis: haruz se /
brius vniuersali due /
unt species: vna in omnib /
venis fit: et alia /
fit in humoribus digestiōis membrorum. /
Et differētia que est in his duabus spe /
bus talis existit: qd est. ga febris que fit ex materia existē /
te intra venas: interpolationem non habet neq: typū: q /
uis paroxysmus aliquando plus fortificetur alijs diei tē /
poribus. Sed febres quaruz materia est extra venas ha /
bent interpolationem circuitus et typos. Et causa pro /
pter quā habent circuitus est: quia humor qui putrefieri

debet nō putrefit simul et semel: qd est. ga in eo prepara /
tio putrefactionis non est cōpleta: sed paulatine in putre /
factione pcedit: et hic segtur modus ordinationis: qd est. /
ga hec operatio fm aliqñ modū est nālis: qd est. ga na /
tura in hoc regimen bz: eo q est putrefactio cū digōne: et /
ppterca varietas ordinationis in circuitib /
signū est ma /
luz: et nō est hec opatio attribūda calori putredinali sim /
pliciter: sed calori nāli: eo q in mā non nāli operat /
sicut in multis vus nature reperit. Et rōnes hāleni gbus co /
natur attribuire ordinē circuituz subaliter calori putre /
dinali hic ifrangunt: et nostras radices nāles nō sequūt /
que super phiam et metaphysicam inscribuntur: et q illas /
non itelligit hoc nō cōstebitur. Et ppterca mea snia /
penitus est q natura istos circuitus cum calore intrinse /
co operatur: qñis superuenit hūc calori aliquid extra /
naturam in quantitate aut qualitate: in eo q est agens in /
materia nō naturali: videlicet in humore egritudines fa /
ciente. Et accidens q cum humore aduenit est simile /
in hoc accidēti qd ei aduenit cūz cibo: quod est. ga incon /
tinēti sumpto cibo ifrigidatur. Et nō est iter hec duo /
differentia nisi q accidens qd aduenit ppter cibū est na /
turale: quia cibus est naturalis: sed qd aduenit cūz humo /
re est ppter nām: ga calor cum materie primo obuiat se /
pelitur: et postmodū assumit victoriam super ipsaz: et aug /
mentando ad suum reuertitur esse quādo ipsius digestio /
fuerit perfecta. Et itaz bene exposuimus omnia in tra /
ctatu quē fecimus super libro de febribus hāc. Et ille or /
dinationes circuituz diuersificantur fm naturaz humo /
rum: et quantitatis facientis febres fm q infra dicemus. /
Et causa quare febres que sunt intra venas interpola /
tionem nō habent: est quia quādo in partē humoris putri /
di calor accenditur nō potest ipsuz natura dissoluerē: do /
nec alia particula accendatur: et hoc ppter solidationē /
valoruz cōtingit: et ppter eādem causā etiam typus nō /
fit: et etiā quia illud qd ex eo dissoluitur a mebris sensibi /
libus nō sentitur. Sed putrefactio que in humore fit qui /
extra venas est: hūc pparia existit: ppter euaporatiōes /
que per porositatē mebrozuz fit: et ppterca sunt in istis /
circuitibus typi ppter sparsiones hūoris punitiui sup /
membra sensibilia aut humoris vētosi: ppterca quia ty /
pus magis appropriandus est humorz mobili vētoso q /
fixo. Et signa propria febriū putridaruz sunt duo. Vnū est /
q vrina in principio hypostasis nō habet: ppterca quia /
calor est impeditus ppter humoris digestiōem: aliud /
est quia pulsus est varius et diuersus. Item alia sunt signa /
istarum febrium a signis significatiōibus duas species re /
pletiōis: hoc est fm vasa et fm virtutes. Ista sunt ppria /
signa vniuersalitatis febrium putridarum.

Cap. 28^m. Quod est de signis febris cholericę.

Signa propria vniuersali febris sunt /
hec. Scias q signa fe. que /
fit ab humore extra venas: et in febre choler /
rica sunt typus fortis punitiuis. Et pulsus /
in principio istius fe. est parvus rarus et de /
bilis: et hoc est ppter humorem qui calorem obuiat na /
turalem: et ppterca refrigeratur corpus in principio pa /
roxysmoruz: ex eo q calor naturalis ab humore oppri /
mitur putrido. Et quando calor extraneus generatus in /
humore putrido calori naturali admiscetur: tunc crescit et /
per totum corpus augmentatur: et ppter hoc pulsus in /
eodem statu non permanet: sed ppter caloris cremen /
tum crescit et fortificatur. Et vrina in hac fe. pro maio /
ri parte est ignea: et patiens penitus affligitur siti: et aliqñ /
bis iungitur amaritudo oris. Et dicitur q quādo hec fe. /
dicit pura q ipsius paroxysmi ad plus vsq ad duodecis /
horas

A bozas plangantur: et circuitus huius febris est tertianus: sed tñ non pueritur: ga nō est necessarium qd omnes fe- bres que sūt circuitum hūc sint de cholera. S3 possibile est vt sint due quartane aut due gntane: et hoc nō accidit nisi in pñcipio egritudinis. Ista sunt signis ppria huius feb. et aliqñ significationes iste rebus cōibus fortificant. hoc est ga cōplexio: aer: etas: et aliud regimē huic humo- ri cōparantur. Et aer cū hoc humore cōparationes habz modis duobus: vnus est fin suum tēpus naturale: vt est etas que est calida et sicca: alius est quādo egredit suum cursum naturalem ad caliditatem et siccitatem: quibz ips per sui naturam debeat esse frigidum. ¶ Sed febres que pa- roxismos non habent istis cōmunicant exceptis circuiti- bus et typo. Et in hoc genere ingreditur febris que cau- son nūcupatur cuius materia intra venas est: et maxime circa os stomachi: et par posita est: ppter ea in hac fe. nō est rigor. Et sitis fortis huius fe. ppriū signū est. Et pñor specierū causonis est illa que fit a cholā cinaria aut prasi- fina. Et illius paroxysmus longus est ppter inobediētiāz humoris illius ad digestiōem recipiendam.

¶ Cap. 29^m. Qd est de signis febris flegmatice.

Accidentia magis ppria huius fe- bres sunt: ga in pñci- pio extremā in frigidantur et est tēpus frigo- ris longum: sed paulatim inualefcit. Et quā- do incipit calor apparere redit frigus et for- tificatur super eum. Et tempus paroxysmi istius feb. 18. occupat horas: et calor istius febris nō est mordacitius nec furiosus: et ppter ea palmitus tactui nō manifestat. Et huius febris pulsus rarior et minor est pulsu febris ter- tiane in quolibet. 4. uozum temporū. Et vna in hac fe- bre ē subtilis et alba: aut spissa et obscura: et si calor putre- dinalis est fortis: et flegma purū nō est: tunc possibile est vt vna sit rubra: et palpebre patientis tumide erunt. Et in pluribus horum patientium os stomachi est frigidū: et si vomitus euenerit flegmaticum euoment. Et aduentus ipsius paroxysmi omni die signum proprium non est: ga due tertiane hunc eundem faciunt paroxysmum. ¶ Paro- xysmus longus est ppter ipsius humoris tarditatem: et paroxysmi ipsius plus trinuantur qd cholere paroxysmi: quia iste humor putrefactioni magis est appropriat. Et ad- buc ppter longitudinem paroxysmi aduenit humo- ri non corrupto preparatio putrefactionis ppter lōgam moram caloris extranei in corpore diu pmanētis: hoc ppter ea accidit: ga calor febris huius est tēperatus et subie- ctus bz humiditatis. S3 in feb. cholica ga calor extrane- cū ea accensus cito transit non est ips preparas ad putre- dinem in parte non putrefacta et vniuersaliter in hac fe- bre calor intrinsecus est valde sepultus: bec eni est cā ad plus continuandos in hac febre paroxysmos. Et deterior- barum febrium est illa que ex flegmate fit vitreo. Et silr etiam aliquando cognoscitur bec febris: aer: etas: et con- suetudine et complexionē. quia bec comparationem ha- bent cum humore hanc faciente febrem.

¶ Cap. 30^m. Quod est de signis febris quartane.

Hec incipit cum frigore grauita qd tunc accidit patienti stri- dor dentium. Et patiens tunc sentit mēbro- rum contractionem: et hoc fit ppter frigiditatem ipsius humoris et grauitatem. Et pul- sus istius febris est tardus: rarus: et paruus: plusqz fit in flegmatica: s3 dico in principio paroxysmi: et qd in aug- mēto maior est qd in flegmatica: quia calor in hac febre manifestat et febris fortior existit. Et colores vñ in hac feb. variant: maz aliqñ est alba et subtilis ad viriditatem

declinās: et aliquādo nigra et grossa ad rubedinem oculi- nās: et vñlm bec febris alias segtur febres. Et ips huius fe- bres est lōgum: et tēpus revolutionis ipsius est dimittens duos dies: et inualefcit tertiu. Et quartane circuitus est qñ sicut ppriū signū in hac febre: ppter ea ga nō inuenit sa- lis circuitus in aliqua alia febre simplici vel composita. Et maior pars hanc patiētiū sunt spleneticī. Et fortifica- significatio in hac a rebus cōmūibus fm qd in alijs ob- ctum est: vt ab aere et ab etatibus: et a complexionē: et a si- gnis significatibus diuini istorum humorum.

¶ Cap. 31^m. Quod est de signis feb. que in arabico nomi- natur mehabecba: et est sanguinea.

Ec febris typū nō bz eo qd sanguis cā facies est in venis: ex- cepto si fieret ppter apā notiatuz flegmoni: qd in aliquo mēbroz pñcipaliū esset ge- neratum: sicut in epate et etiā diafragmate: ga tunc in hac febre essent paroxysmi tertianary similes cholere paroxysmis: ga sanguis qñ supalefcit ad nām de- clinat cholere: et ppter ea in hac febre nō est differētia in- ter feb. cholicas que bz mām intra venas et istā nisi in ma- gis et minus: ga non potest in corpore fieri febris de cho- lera pura solū: ga talis febris de cholā de necessitate mor- tifera eēt: qd est. ga cholera nō est apta recipere aliquam digestionē: nisi in hoc qd cū sanguine est admixta: aut cuz mā qua nutritur mēbra radicalia: hoc est sanguis deal- batus. ¶ Et signa que significāt hāc febrez sunt signa do- minium sanguinis significāia: tā nos narrauimus ipā. Et pulsus hāc patientis est in vltimo magnitudis et for- titudinis. Urina est rubra et grossa et suspuria: et inquietu- dines sunt ppria in hac egritudine et in cholica. Excepto qd in egritudine illa fortiora existunt. Et alienatio mētis ppria est in febribus acutis. ¶ Et verba Galeni varia sunt in hac febre: ga aliquando dicit qd est cholericā con- tinua: et aliquādo dicit qd est aliud a cholericā: et qd nō dz attribui cholericē: nisi quia non bz putrefactionē pfectā: ga natura istius febris est media iter febre dicit et febrem putridā: et sniam in eā tu tā nouit. Ite febris ista non ha- bet nisi vñū periodū: et in illo aut soluit aut occidit. Et ali- quādo incipit lēta et temp ad vltimū fortitudinis crescit. et aliquādo est diuina: et aliquando in vno pmanet statu. et causa huius paroxysmi alias per alios multoties dicta ē. ¶ Ista sunt signa cognitionis febrū simplicium: et qd sim- plices cognouerit: cōpositas cognoscē poterit: ista expē- pla non fuerint data nisi per modū similitudinis: ga raro inueniunt. Et ad buc ga maior pars accidentium que in his febribus tibi narraui non verificant nisi in febribus que sunt de materia humorum naturalibus propinquo- rum. ¶ S3 ga paroxysmus febris cholericē maior. et occu- pat horas. quando cholera naturalis est putrefacta. S3 quando vitellina aut cinaria putrefcit: tūc lōgior erit pa- roxysmus. et accidētia erunt pessima. et pauci euadūt et ma- xime ex cinaria: eo qd aptitudinem digestionis nō habz: qd est. ga quando cūqz humor adeo contrarius est vt cō- plexio corporis non possit agere digerendo super eū: tūc febris deteriorē exitum habet: et quando cūqz potēte propinquior est: tunc febris salubrior est.

¶ Cap. 32^m. Quod est de compositione febrium.

T scias qd cōpositio febris est a cau- sa locali: aut a cā mālī. Ite3 cause mālēs tres hāt modos. Unus est qñ duo miscētur humores: et tūc mā febris fit inter illos duos humores simplices qd sin- gulas possunt facere febres: et etiā accidentia tunc ex his mixta erunt. ¶ Ite3 alius modus est vt vna sit putrida:

Col. Auer.

K 4

E

F

G

2° de diuina febrū. c. p. et penul. 2° 9° 8° ige. 3° et 3° p nolicoz 7°. S3 b^o affoz. 12°. vt cā ne gaf. p quo vi de p^o quart. tra. 2°. c. 45. 2. 16° cōu. c. 2°. et 17° cūf dē. c. 4°. vñ vident ei ipo ncre diuina. et 3° collz 8°. et 8° theodice. c. 4°. cōcedit. et Rabbi moy. feo. 10° affoz. pñcula. impo- nit ei diuina.

H

Liber

I 2 alia sit etibica. Terti^{us} modus est ut unus modus facies febre sit cum apostemate et alius sine. Et aliquando componitur due febres et miscentur eaz paroxysmi absq^{ue} eo q^{uo}d materie misceantur: et hoc propter causas locales accidit: sicut possibile esset ut una esset intra venas: et alia esset extra: et in hoc genere locatur se. que emittitur nuncupat. Et aliquando humores febrem facientes erunt vicini sed non mixti. Et possibile est etiam ut omnes iste species adinvicem componantur. Et etiam potest unus modus compositionis dici ut secundum magnitudinem et paritatem: et secundum fortitudinem et debilitatem: hoc est ut causarum efficientium una sit fortis: alia debilis.

Cap. 33^m. Quod est de signis febris etibice.

K **E**c febris tres habet secundum quod ab alijs dicitur: et accidentia in hac secundum plus et minus diuersant: et accidentia eius occulta sunt in principio: et quoadmodum videbis corpus cum calore continuo lento ultra dies tres: quando non in corpore incipit manifestari: tunc vni lente continue assimilatur. Et si patiens eaz quasi non sentiat: nec habet putridarum febrium significationes opinandum est ipsam esse etibicam. Itaque post horas tres ab assumptione cibi patientis pulsum considerare debes: et caloriz quantitates: et si calorem inueneris augmentatum: et pulsum velocem: aut in aliqua dimensione magnificatum: tunc istas febrem etibicam iudicabis: quod est. propea ga membra mala complexionem acquirunt calida: de natura nutritibilis est sibi nutriendum assimilare necesse est ut etibus corpori adueniens calorem extraneum debeat adipisci: quoniam si ille frigidus sit aut non: et propterea tunc febris fortificatur: et accidentia augmentantur: quod in putridis non conuenit. propterea ga calor extraneus in illis radicaliter non est fixus in membris que in cibum agere debet. Et cause que ab alijs medicis dantur accidentales sunt sicut fabule cantatoz: ga dicitur quod cibus in talibus patientibus et corporibus est secundum similitudinem aque super calces propter: et si possibile est ut virtus nutritibilis a nutriende tunc sit elongata ut ipsius eadem sit contrarium. Sicut aqua calci. reperitur enim quod unumquodque istorum alterum corrumpit. Et raro hec febris accidit nisi post alias febres sicut post effimeram in corporibus ad hanc paratis aut post aliquam ex febribus putridis. Et quando fortificat hec febris marcescit corpus infirmi et siccat pellis eius: et deformat facies et profundantur oculi. Et cum venerit ad ultimum gradum etibice videbis oculos eius quasi asperos cinere sicut videbis in oculis eorum qui tangunt puluerem et contrahuntur palpebre inferius sicut accidit patienti subeth et pellis frontis est tensa et sicca quasi corium preparatum: et tempora huiusmodi tensa: auricule et palpebre citrini fiunt coloris. Et pellis myrachi veteris sit sicca et rugosa: et pulsus eius est resus sicut chorda: velox: et debilis: et vna est oleagina. Alia vero signa istius febris manifesta sunt et in libris spicatorum plene enarrata. vbi non est necessarium ea reiterare.

Cap. 34^m. Quod est de signis apostematum sanguineorum.

M **I**niceps volum^{us} log de signis apostematum sanguineorum sunt rubedo coloris cum forti calore: et rubore: et dolore magno. Saluo quod membrum non sit insensibile: et cum per extensionem habeat: et hec sanguis apostemata diuersificant secundum magis et minus. Et scias quod in apostematis istis sanguis multus est a putredine: quoniam putrescit gratia pustula: quod est pustula: et signus istius apostematis est: quoniam est maioris inflammationis valde flegmone: et in his apostematis febris est fixa: et in hoc genere sunt apostemata que sunt in subscellis et inguinibus.

Cap. 35^m. Quod est de signis apostematum cholericorum.

Et signa cholericorum apostemata sunt coloris citrini: et humorum subtilitas et dolor fortissimus sine extensione: et formica deambulatoria buli generis est.

Capitulum. 36^m. Quod est de signis apostematum flegmaticorum.

Et signa flegmatici apostematis sunt coloris albedo cum priuatione doloris etiam si comprimunt: et vniuersaliter ista apostemata sunt apparentia et oculis discreta: et simplicia sunt. Et in cognitione non indigent fortiter perferuatione: composita tamen indigent fortiori: et illa per comparisonem simplicium accidentium cognoscuntur.

Cap. 37^m. Quod est de signis apostematum melancholicorum.

Ed apostemata melancholica cum flegmaticis communicant in doloris priuatione: saluo quod in tactu duriora: et in colore obscura: et cancri etiam in hoc genere existunt: sic denominatur eo quod cancri pedibus assimilatur: eo quia vne que eos circundant sunt sanguine nigro replete. Ista sunt signa apostematum que in partibus exterioribus corporis apparent. Sed de his que intraneis partibus corporis fiunt: dicam cum egritudines membrorum interiorum enarrabo. Egritudines vero que in superficie cutis apparent sunt sicut variole: et morbilli: scabies: lepra: et morphea: et similes his: et quedam ipsarum signa habent pronostica antequam fiant: quod est. quia signum pronosticum lepre est raucedo vocis: et grossities eius: et anbelicus stricture: et rubedo faciei: aliquando ad obscuritatem tendentis cum faciei inflatione: et albedinis oculorum obscuritate et rotunditas etiam oculorum signum est maximus denotans lepra. Sed variolarum signa pronostica: sunt febris continua et faciei inflatio: et timor: et grossities venarum cum rubedine: et nasi puritudo: et gule: et colli grossities: et hec egritudo solum semel aduenit patienti. Et scias quod omnis pustula que in superficie corporis fit cum febre est signum egritudinis ex genere egritudinum pestilentialium manant et maxime que ex melancholico fiunt humore: et cum aperiantur aduenit eis escara similis ignis combustionis.

Cap. 38^m. Quod est de crisi in generali.

Et quia febres et vniuersaliter acute egritudines non sanantur nisi per crisis: deinceps narranda sunt signa crisis laudabilem et inlaudabilem significat. Et dicimus quod crisis cognitio quaque rebus habet. Una est cognitio siue discretio egritudinis que crisis sanatur ab his que sine crisi sanant. Secunda est cognitio signorum significatiuum quatuor egritudinum temporum: ga non in quolibet istorum temporum sit crisis laudabilis. Tertia est cognitio speciei euacuationis illius rei que egritudine facit: quod est. ga res que euacuant quando egritudini sunt inconuenientes: tunc sunt inlaudabiles. Et quando sunt conuenientes egritudini sunt laudabiles. Quarta res est proprie in essentia crisis aut in ipsius pronosticatione. Quinta est cognitio dierum in quibus crisis sit laudabilis aut inlaudabilis. Et post hoc evenit commemoratio bonorum et malorum signorum in egritudine qualibet que sumit per crisis vel sine crisi: et signorum bonorum significatiuum super liberationes. Et dicimus quod discretiones egritudinis que crisis terminant ab illis que sine crisi terminant sunt de que finiuntur dissolutione occulta aut manifesta: et habetur a longitudine egritudinis

A ditis aut ipsius breuitate. Qd est: qz crises nō sunt mani-
feste nisi in egritudinib⁹ que breui tpe finiunt. Et longitu-
do egritudinis atqz breuitas a nā essētie egritudinis cogno-
scit: ⁊ silt a reb⁹ extrinsecis que illis siles aut dissimiles
iudicant: sicut aer: clima: dieta: exercituz: ⁊ silt cōplo ⁊
etias. Et aliqñ breuitatē ⁊ longitudinē egritudinis cognosci
mus a nā mēbz patiētis sicut apata que in mēbz pñci-
palib⁹ gñant. Et multotiēs ab accitib⁹ cognoscim⁹. Qd
est: qz qdā accitia breuitatē: ⁊ qdā longitudinē signant.
C Itē maior pars accidētū que in supfluitatib⁹ corpoz
apparet ex signis digōnis ⁊ puationis eiūsdē silt modo
significat sup egritudinē tēpora in longitudine ⁊ breuita-
te: nō solū ex pte q̄litas: verū etiā ex pte q̄litas: ita
qz qñ erunt multa citā cōsumptionē egritudinē signifi-
cant: qñ erunt pauca hui⁹ denotabūt. Et egritudines q̄
nāliter sunt breues sunt cholericę aut sanguineę: siue cuz
apate mēbz pñcipaliū sunt aut nō. Qd est: qz tertiā
pura terminū. xiiij. diez nō excedit: ⁊ aliqñ per spaciū
septimane vnus psumitur: si fuerit intra venas acutior
erit: ⁊ fm istū modū est in sanguis febre: eo qz ē in vltio
acutatis. **E** scias qz antiqui nō dixerūt ista nisi i egi-
tudinib⁹ acutis que terminant in. xiiij. dieb⁹ vel infra: ⁊
hoc non ir acutis nisi in istis duob⁹ generib⁹ febrium: ⁊ in
apatis sanguineis ⁊ cholericis. Sed flegmaticę febriū
tēpus est longius: digōnis signa in eis ante tres septima-
nas nō apparent: ⁊ aliqñ ad spaciū pluriū mensūz extē-
dunt. Et que ex cōplōne ex flegmate ⁊ cholera sunt: inter
bas medie exsunt. Et melice spacio septē mensūz exten-
dunt. ⁊ qñ res extrinsece egritudinē pportionant: vt cō-
plexio: etas: ⁊ regimē: ⁊ de sunt cause longitudinis ⁊ breui-
tatis egritudinis. **E** t ad huc sunt egritudines hñtes p-
prietatē ex sui nā longitudinis ⁊ breuitatis. ⁊. g. vt iuuenis
hñs cholericā febrē ex pura cholera: ⁊ in regione calida:
⁊ tpe calido: ⁊ cū regimine calido: ⁊ cōplōne calida. dico
qz bec egritudo finiet oīno ante septimū diez. Et ecōtra-
rio in sene hñte febrē ex melia: ⁊ in hyeme: regione frigi-
da: ⁊ melice cōplōnis: ⁊ regimē ei sile. dico qz bec febris
nō eradicabit vltqz ad sex menses. Et qñ nō cōueniūt bec
cuz egritudine erit longitudo ⁊ breuitas fm pportionem
multitudinis ⁊ paucitatis ab eadez. Sed accitia signifi-
cia breuitatē egritudinis sunt fortitudo caloris ⁊ pulsus: ma-
gnitudo ⁊ velocitas: ⁊ vlt oīs fortis egritudinis mor⁹ a forti
puenit calorem: ⁊ caloris corpis subita pmutatio ad citri-
tatē: vel ad rubedinē subito: vel ad maciem. Sed accitia
significācia sup longitudinē sunt bis pteraria: ⁊ mediocritas
significat mediocritatē inter longitudinē ⁊ breuitatem.
C Sed signa significācia sup quatuor egritudinē tēpora
que pueniunt ad crissim aut non: bec sunt. Scias qz signa
pñcipy egritudinis sunt qñ accidētia fm vnū modūz inue-
niunt ⁊ nō fortia. ⁊. g. tēpora afflictionuz tunc erūt eq̄lia
quēadmodū tēpora tūc quietis talia erūt: ⁊ de hui⁹ tps
pprietate est vt nulluz digōnis signū in vīna ostendat:
vel i spūto nisi egritudo pñcipy efficiat. Et signū augmē-
ti est qñ egritudinis accidētia accrescūt: ⁊ tunc tps afflictio-
nis plōgat ⁊ tēpus quietis breuiat. Sed anticipatio pa-
roxismi augmētuz egritudinis nō signat si cū h longitudo
tps aut fortitudo nō adiungere. Qd est: qz qñ anticipa-
tio paroxismi fortitudine ⁊ velocitate egritudinis causat:
tunc necio sequi longitudo paroxismi ⁊ fortitudo. Sed
qñ cā anticipationis est digōnis aptitudo ⁊ humor subti-
liatio: tunc paroxismus fortior non erit: anticipatio sola
augmētū signū nō est. Et signū qz augmento pñcipy existit
est digōnis manifestatio: hoc est vt nebula suspēsa in me-
dio vīne videat: aut in supficie ipsius. Et signa stat⁹ sunt
qñ silt pñcipy signis fm tēpus: qñ silt fm patiētis vires

diuersificent: ⁊ tunc in digerēdo cōplet suā actionē nā: cū
in vīna cōpleta digestio reperit. **E** t scias qz nō est ne-
cessariū vt in hoc tpe accidētia forma sint: ⁊ si quesieris q̄
sit cā quare tpe status nā debilitata digestionez ostēdat: ⁊
in tpe pñcipy virtus fortis digōnem occultet: bis hui⁹
sequi debet: qz fortitudo nature bz opponi inobedientie
materie. **R**idemus qz est semp vna comparatio tps
inter agens ⁊ patiēs: ⁊ sicut forma ⁊ efficiēs pñcipy ⁊ ordi-
natū tempus bz sibi ad agendum: similr materia bz sibi
ppriū ⁊ determinatū temp⁹ ad patiēdum: ⁊ qñs forme
veraciter tempus nō attribuat: sed materie: tñ hoc est di-
cum in formis abstractis: verū etiam in formis relatiuis
hoc pōt dici qd dictū est. **E** t declinationis tps signa
sunt qñ accitia alienant: ⁊ nā egritudinē dominat: ⁊ pa-
roxismi abinuicē elōgant ⁊ breuiiores efficiunt. Et sicut
anticipatio sola paroxismi nō ē signū augmēti. sic postpo-
sitiō sola nō est signū declinatiōis. Qd est: qz postpositio
a paucitate materie fieri pōt ⁊ a nature debilitate.

Cap. 39. Qd est de speciebz euātionuz que sūt in crissi
euacuationum que in crissi

Et species
vz. per fluxum vētris: per vomitū: sudorem:
vīnaz: ⁊ sanguis per nares fluxum: ⁊ fluxum
hemorroidaz: ⁊ in mulierib⁹ per mēstruaz:
aliqñ crisis fit per apata: tñ illa crisis laudabilis nō ē nisi
fiant apata in ignobilib⁹ mēbz: ⁊ aliqñ fit per pustulas
iuncturaz. Et vnaqueqz spēs istaz euātiōnū in aliqñ egi-
tudinē ppa est vt plus: ⁊ maxime qñ crisis laudabilis ē.
C Crisis febriū cholericaz per vomitū: aut fluxū ven-
tris: aut sudorē: aut per vīnaz fit. Et sanguineaz per mor-
dum alicuius exitis sanguis fiet. ⁊ etiā aliqñ a cōicatione
qz membrū patiēns cum alio bz inuaf euātiō. Sicut apa-
cerebz creticat pluries per fluxum sanguis nariū qz per
hemorroidaz fluxuz: ⁊ qd in gibbositate epatis: creticat
per vīnaz: ⁊ qd in cōcauitate est per fluxum ventris ter-
minat. Saluo qz egritudo sanguinea nō sicut p hemor-
roidaz: aut per mēstruaz si sanguinea fit. Sed crises que
sunt per apata aut per pustulas: vltim in egritudinibus
longis sūt: que gdes morifere crises in fine sunt ppter
apata que in membris pñcipalib⁹ sūt: ⁊ ppter ea pñ-
cipit Dip. in aliquib⁹ istaz egritudinum euātiōnē in prin-
cipis fieri: sed non digestiōnē expectare.

Cap. 40. Quod est de diebus creticis.

Et dies
māifesti laudabilis crisis: sūt
dies qui a principio egritudinis
per quaternarias enumerant cōputationē.
boz pñmus est quartus: ⁊ scds est septimus:
eo qz. iiii. hic vīrlqz cōicat: ⁊ post hūc. xj.
nō cōicans: ⁊ post hūc. xiiij. ⁊ post hūc. xvij. cōicans ē:
⁊ post hūc. xx. cōicat: ⁊ post hūc. xxiiij. ⁊ xxvij. ⁊ xxx.
xxxiiij. xxxvij. ⁊ xxx. ⁊ vltia. xxx. sūt egritudines
cronice: ⁊ quasi nō vltia apparent crises manifeste ⁊ ante
vigēsimū sūt per quaternariā cōputationē: ⁊ hoc fit qz
sūt in quartis: ⁊ in quartis antecētib⁹ indicantur sicut
crisis que fit i septimo que indicat in quarto bono signo
in quarto apparere sicut nebula alba suspēsa: ⁊ vñdecim⁹
quartūdecimū indicat: ⁊ decimūquartus decimūsepti-
mū indicat. ⁊ decimūseptimū vigēsimū indicat: sed
post vigēsimū non fit indicatio nisi per septimanas: ⁊
isti dies oēs pro maiori pte laudabiles sūt: ⁊ in eis ma-
ior pars crissim fit. Sed sūt alij qui in bonitate istis p-
pinqui existunt: ⁊ silt laudabiles existunt qui nō creticat
ppter longos circuit⁹ sicut tertius: quartus: ⁊ nonus: ⁊ de-
cimūtertius: ⁊ decimūnonus: ⁊ vigēsimūprim⁹. oēs. n.
bi dies nullaz hñt vim indicationis crisis: sed nonus pro

H De diuersita-
te assignatio-
nis hui⁹ vide
libro de cre-
ticiā in fine.
⁊ 4. de mor-
bis. char. 117
⁊ 118. ⁊ libro
de decretis
char. 476. ⁊
libro de hu-
morib⁹. 580.
⁊ 581. ⁊ in d-
coctus pñci-
piū. 562.
⁊ in libro de
carnib⁹. 597.
⁊ in pñci-
piū dimulaz in fi-
ne. ⁊ 117. ⁊ 118.
⁊ 119. ⁊ 120.
⁊ 121. ⁊ 122.
⁊ 123. ⁊ 124.
⁊ 125. ⁊ 126.
⁊ 127. ⁊ 128.
⁊ 129. ⁊ 130.
⁊ 131. ⁊ 132.
⁊ 133. ⁊ 134.
⁊ 135. ⁊ 136.
⁊ 137. ⁊ 138.
⁊ 139. ⁊ 140.
⁊ 141. ⁊ 142.
⁊ 143. ⁊ 144.
⁊ 145. ⁊ 146.
⁊ 147. ⁊ 148.
⁊ 149. ⁊ 150.
⁊ 151. ⁊ 152.
⁊ 153. ⁊ 154.
⁊ 155. ⁊ 156.
⁊ 157. ⁊ 158.
⁊ 159. ⁊ 160.
⁊ 161. ⁊ 162.
⁊ 163. ⁊ 164.
⁊ 165. ⁊ 166.
⁊ 167. ⁊ 168.
⁊ 169. ⁊ 170.
⁊ 171. ⁊ 172.
⁊ 173. ⁊ 174.
⁊ 175. ⁊ 176.
⁊ 177. ⁊ 178.
⁊ 179. ⁊ 180.
⁊ 181. ⁊ 182.
⁊ 183. ⁊ 184.
⁊ 185. ⁊ 186.
⁊ 187. ⁊ 188.
⁊ 189. ⁊ 190.
⁊ 191. ⁊ 192.
⁊ 193. ⁊ 194.
⁊ 195. ⁊ 196.
⁊ 197. ⁊ 198.
⁊ 199. ⁊ 200.

I maiori parte indicat vndecimuz. Sed dies in qbus plurimū sit mala crisis est sicut sextus: et hic est peior oīuz: et vtrplurimū in eo sit mala crisis. Sed quartus est indicatū bñus: hoc est qñ malus apparet signū: sicut est nebula nigra: et post illum in malicia existit. xij. et post hunc. viij. et post hunc. x. et post hunc. xv. et post hunc. xvj. et post hunc. xvij. et raro in. xij. sit crisis. Et debes scire qñ iste crisis a pñ egritudinis cōputant: et est qñ manifeste in operationib⁹ lesio apparet: excepto in pariete: qz ab ipso partu incipere debemus qñ egritudo post paritū p. xxx. dies sensibilr extinguit: et breuiter de regule dicta Dip. sequit. Et cecidit diuisio inter antiquos in his dieb⁹ in malicia et bonitate. Sed isti dies approbati sunt a duob⁹ viris: qui pueros in hac arte extiterunt: et sunt Dip. et H. et credit qz veritate dicat ppter experientia eoz multā: et cā boz per plurimos dicta est. Et qd nobis vñ ex hoc declaratu est a nobis sup accusam Aui. quā cōmētati suimus. Et scias qz dies isti qñs verificent in crisi necessitate nō hñt: sed veritates hñt fm plus: qz Rasis dicit qz expertus fuit in infirmaria relenon in plurib⁹ decemiliū boīuz: et in multis ipsoz verificati sunt isti dies laudati: et in aligb⁹ dies reprobari liberationē habuerūt: sñr cecidit in periclitatione: hoc pro pte est cū Sal. et pro pte ptra: et Auezoar similr: vñ Rasis est testificatus: cui in hac sciētia dñ con cedi corona qui vixit. 135. annis: et in quadagesimo anno in hac arte operari cepit: et in bono obiit statu: et in habitu scientie vidit quāta videre et cognoscere potuit. qñ sui libri credendi sunt et ipsius testimonia. Et res quas iam scire possum⁹: qz crisis est ppinqua seu velocitati mor⁹ egritudinis: et furiositati ipsius. Et signa que in vrina apparent: et in spūto: et pulsus fortitudo: et egritudinis nā: et hñc barū reruz tarditate crisis significant: quēadmoduz si medio cres exiterint mediocritatē significant.

L Cap. 41^m. Qd est de signis significantib⁹ pñtes crism. **S**igna pñtem crism significantia sunt accidentia fortia q pre cedūt sicut horripilatio fortis: et ossitatio fortis: inquietudo: et alienatio: et doloris capitis fortitudo: oculoꝝ et faciei rubedo: et anbelitus strictura: et tremor cordis: et pulsus: et colli dolor: et ventris: et labij inferioris motus: et mordicatio oris stomachi: et tremoris typus: et vine constricō: et stercoꝝ: et fortis sitis: et bis similia. Et hec signa si in nocte apparent significant crism in matutinis futuraz: et si in die appareāt in nocte proxima crisis futura significant. Et spēs crisis cognoscunt ppter humore: aut fm partē ad quā mouebit humor: quēadmoduz labij citatio signat vomitū: et rubedo faciei: et nasi pruritus sanguis fluxum signabit. Adhuc spēs crisis ab indicationis specie cognosce: qz spēs crisis speciei indicationis similib⁹ et cognosce: vtruz per sanguinis fluxum: aut per vomitū: aut per sudore: aut p filia. his ergo qñqz bona crisis cognosce causis. vna est vt in statu egritudinis fiat. Itē post digōnez bonā: et vt humor q euacuat similis sit humori egritudinē facienti: et in die laudabil fiat: et vt sit bonis diebus indicata.

M Cap. 42^m. Qd est de signis pñsticantibus salutem. **P**ostq locuti sumus de crisis bonis et malis: et de reb⁹ que pro maiori parte significant in acutis egritudinib⁹ salutem vel mortē. Deinceps loqui volumus de alijs signis pñsticantibus salutem. Et ista signa sunt signa que ab operationib⁹ sumuntur: et ab accidentib⁹ que ab operationib⁹ proueniunt. Et aliqñ hec signa sumunt ab egritudinib⁹ que alias egritudines sequuntur.

Pronosticationes que ab accidentib⁹ sumuntur sunt sicut quādo facies infirmi ppinqua est sanor faciebus: et maxime facie similis sibi sano existēti: eo q sanor facies diuersificant multū: et si ita sit signum est salutis: et qñ calor equalis est in toto corpore signū est salutis. Et extēsiō intestinoꝝ absqz apostematib⁹. Et venter mediocris iter grassiciem et maciez: et supfluitates ab eo manātes colore nālem et substantiam habentes significant salutem: qz in paritib⁹ ventris nō sit apostema: et qz bene se cōtineat virtutes nutritiue velut stercoꝝ: vt sit equale inter grossicies et subtilitatē: et vt sit coloris aurei: ga tunc est signū salutis illius egritudinis: eo q stercoꝝ significat super bonitates istius virtutis. Et si vrina sit citrina: et hypostasis in fundo habēs albā et cōtinuā: aut suspensam signū est salutis: et maxime qñ residet in fundo: qñ talis vrina signat salutem in febrib⁹: et in apostematib⁹ intrinsecis. Sputum album mediū inter grossius et subtile malo carēs odore: et qd facile expuitur in pleurexi et in peripleumonia salutem significat. Sudor in acutis febrib⁹ in die critico in calore temperatus: in toto equalr existēs corpore albi coloris: et malo carens odore salutem significat. Fluxus sanguinis narium in febrib⁹ sanguineis: in apostemate cerebri: et intestinoꝝ in die critico salutem significat. Et signa que ab operationib⁹ sumunt sunt in egritudinibus acutis: bonitas rationis: sensu claritas: bonitas decubitus: et motus: anbelitus temperatus nō rarus: nec spissus: nec interpolatus: et pulsus fortis: et paucam habēs pmutationem et bonus appetitus sunt signa salutis: quia bonitatem oīuz virtutū significat. Sed signa salutis que ab egritudine sumunt supuenient sunt vt supueniens sit cōtraria causis antecedētis: aut vt ipsa moueat cām egritudinis preambule ad partē diuersā. Exemplus prime est febris spāmo repletiois supueniens: ppterea qz cā faciens febrē: vel ipsa febris causē facienti spāmus resistit. Similr febris superueniens doloꝝ ventris: et stomachi: aut epatis: aut splenis fortis: et paucam habēs pmutationem et dixerūt qñ superuenient causoni in die critico rigor est: tunc signum declinationis illius febris: eo q natura expellit ipsuz humorem a partib⁹ intrinsecis ad extrinsecas partes. Et qñ supueniunt varices podagricis et artericis et egritudinib⁹ renū vt nefreticis tunc liberant. Et qñ hemorroide melicis superueniunt signum est liberationis: et qui subtiliter has res perscrutat a seipso ex his multa inueniet. Et aliquādo accidit vt vna egritudo alteri superueniat et primā alleuiabit: puta qñuis perfectā curationem nō faciat: et hoc fiet quādo causa egritudinis scde erit ex genere causarū prime excepto q sunt minores et debiliores. Exemplum huius est qd dicit Dip. acetosa in dissenteria cruciatio laudabilis est.

Q Cap. 43^m. Quod est de signis pñsticantibus malis. **P**ostq locuti sum⁹ de signis salutib⁹: deinde volum⁹ loqui de signis malis. Ista signa in pñsticatione hñt gradus fm plus et min⁹. Et sumunt ab operationibus et ab accidentibus que ab ipsis operationibus veniunt: et aliquādo sumunt ab egritudine precedentē. Et que sumunt ab accidentibus sunt hec vt facies quā dicit Dip. significans mortem. i. qz natus est acutus: oculi cōcaui: et aures dependentes: et cutis faciei tenax: et color faciei viridis: vel obscurus: et oculi qñ cinerit⁹: hec perditionē pñsticant: eo q ista accidentia in egritudinibus acutis: qñ spargitur et perditur calor naturalis ab egritudine: fortificatur contrarium ipsius: hoc est calor extraneus: et generaliter hec sunt signa in egritudine

A tudinibus acutis: et aliqui a fortitudine egritudinis. Et aliqui accidunt hec signa in egritudinibus cronici: ut in ethica: et etiam post multam euationem a fluxu ventris: vel a vigilia imoderata. Quod est: quod dissolutus est calor naturalis et humiditas: et calor extraneus est fortificatus: excepto ut non precesserit ventris fluxus imoderatus: aut imoderata vigilia: quia tunc in malo leuius signum esset. Et qui albus oculi rubrum fuerit: et ipsius vene obscure: aut nigre fuerint signum mortis est. Primum autem: et maxime in egritudinibus acutis. Quod est: quod nigredo extinctionis naturalis caloris signatur: et alibi rubedo repletionis cerebri ex humoribus inflammatis signatur. Eminetia oculi in egritudinibus acutis malum est nisi forte propter oculi obtusitatem: aut propter vomitum. Quia supercilii: aut labii: aut nasus colore luteo sunt: et obscuri: mortem proximam signatur. Frigiditas extremitatum in acutis signum malum est valde: eo quod suffocatione caloris naturalis in partibus intrinsecis: aut propter aqua significationem: aut propter humorum frigiditatem abundantiam: et proprium signum est extinctionis caloris naturalis: et eodem modo quando habet se corpus intrinsecus fuerit calidum et extrinsecus frigidum: mortem signatur: eo quod aqua calidam denunciat in interioribus: et ideo calor extrinsecus verius interius. Et vltimus quando calor equalis non est in toto corpore: malum est. Quod est: quod signatur in membris principalibus aqua sicut in cerebro: stomacho: et epate. Quia lingua principalis borboralia habet cum extremitatibus frigiditate: mors proxima est. Quod est: quod signatur in cerebro: aut in ventre calidus aqua et malum. Si digitus vngues ad obscuritatem sunt declinantes: et ad viriditatem stante pulsu debili: mors vicina est. Et si nigredo addit cum fortitudine pulsus in die critico salutem signatur. Et si rubor sanies in illis locis fuerit: aut aqua salutes signatur. Et quando in carne primo apparuerit pustula rubra: deinde ad viriditatem vel nigredinem peruenit: signum est malum: quandoque extinctionem caloris innatam videtur significare. Et si in egritudinibus acutis apparent in superficie carnis minute pustule ad similitudinem granorum milii: signum est malum: quia signum est quod pauca digestionem recipit: et dicitur Hippocrates veniens ante septimum diem in acutis febribus: malum est: reprobatum est experientia in omnibus nostris terris. Et si veniat in quinto die laudabile multum est viua ratio: et maxime in partibus calidis et corporibus calidis. Et hec est sententia collegiorum medicorum omnium per se: et in die maioris: et pro maiori parte illorum de antea. Et possibile est quod istud quod dixit locum in grecia habuit: quod terra illa hac frigidior existit. Et istud quod dixit Hippocrates erat signum malum: est ideo: quod hec est una ex rebus ex qua peruenit crisis: et omnis crisis veniens ante digressum est malum. Et possibile est quod viderit in terris suis crises venientes per interitum ante septimum esse malas et sine digressum. Et signatio que sumit a rebus exeuntibus a corpore hoc est sicut stercus nigrum et viride et cum pinguedine in febribus acutis: quod hec mortem significat. Quod est: quod nigrum adustione pingue humorum liquefactione: fetes corruptio nem humorum signatur. Et in acutis stercus album et liquidum malum est: eo quod signatur digressum debilitatem: et cholera ad partes superiores ascendit: et sicut est in urinis in hac febre. Item album stercus futuram interitum signatur. Sed stercus huiusmodi colores varios: super longitudinem egritudinis habet signare et super abundantiam diversorum humorum: et si cum medicina fuerit salutem pronunciat in quolibet egritudine: et si in principio exierit cholera nigra: sive superius vel inferius mortem signatur: eo quod cum talis humor apparuerit a principio egritudinis signatur: aut super abundantiam ipsius humoris: aut super debilitatem virtutis: aut vtriusque. Et dysenteria perueniens a melia: aut acetositate mortem denunciat: quia stercus cholere pure assimilatur malum est cum appetit defectum. Sicut casus appetitus cum sanguinis fluxu malum. Nigra hypostasis in acutis febribus mortem signatur. eodem modo urina aquosa et subtilis plene raris

in pueris: mala est. Quod est: quod eorum naturalis urina debet esse grossa. Urina aquosa in egritudinibus acutis mortem denunciat: et urina turbida que non clarescit mala est: eo quod signatur supra fortitudinem extranei caloris aut vigiliam. Urina sursum et laminosa in acutis febribus mala est si vicius renis aut vesice non affuerit: quod humorum liquefactionem signatur. Et signum discretum inter vtriusque est renis aut vesice dolor: et vomitus niger: et siccitas existit malus: et si cum febre fuerit fetes mortis habet signare. Sudor in die non critico apparet ex quo febris alleviationem non habet: malum est. et si cum febre est frigidus in ceruice et capite malum est. et si in capite solo peior: quod longitudinem egritudinis signatur in lenta et in acuta signatur mortem. Sanguis guttatim exiens de naribus paucus et niger in causione mortem signatur. Quod est: quod magnitudinem apatis dicit esse in cerebro. Hec sunt signa accepta ab operatione. Quia oculi lame effugient et involuntarie lacrymarum mauerint signum malum erit. Et si veloces fuerint et rubicundi: et vnius altero minor apparuerit: signum est mortis. Et rubedo oculorum iterum super spasmum cerebri habet signare. Et eodem modo quando labia astringuntur: et qui infirmus a capite ad pedes se iactauerit: mortis est signum: quia intolerantiam virtutis denunciat: et vltimus quando infirmus non steterit ad modum sanis: signum est malum: et similiter quando vult sedere saltim sedet. Et eodem modo quando se adberet capiendū seu sustentando se vbiq: signum est mortis. Et quando infirmus non audit nec videt: cum debilitate virtutis: signum est mortis. Primum et quando anhelitus interdum fortis: et quando occultus fuerit malum est: quando perurbationem mentis signatur: quod eorum consuetudo est: et cum fuerit anhelitus eius intercessus: est signum malum: quia spasmum in musculis pectoris esse denunciat. Et somnus quando levis siones vel dolor inducit: signum est malum. Et signa que ab egritudinibus precedentibus sumunt sunt sic sumenda: quod quando noua egritudo precedente fortior erit: aut in membro nobiliori: signum est malum: sicut si in signantia in quarto die humor ad pulmones descendat: patiens in septimo morietur. Et similiter omnis egritudo significans egritudinem vel fortitudinem cause efficientis egritudinem mala est: sicut repletio reumatis in capitibus piscium mala est: et singultus in egritudinibus acutis: quod spasmum significat: et aliqui accides superueniens opponit egritudini precedenti: sicut bydropisis festinantibus post febres acutas.

Cap. 4. 4. Quod est de signis vniuersalibus ad cognoscendum membra intrinseca egra.

Dinceps volumus de signis egritudinum membrorum intrinsecorum. Et dicemus quod iam dictum est superius quod hic tria reguntur: ut membrum egrum: et quod dicitur egritudo: et cum egritudo: et cum hic intelligitur dicitur egritudo: hec est ipsius proprietas: et ea que istas res significant pro maiori parte sunt accidētia que actionibus et passionibus membrorum superueniunt: et hec apparet aut in corpore: aut in supfluitatibus corporis. Sed accidētia que dicta sunt pro maiori parte super egrum membrum significant: solum quod illa actio aut passio membro cui superueniunt est illi propria: sicut casus appetitus egritudinem oris stomachi signatur. Sed si illa accidētia illi membro non sunt propria: quia illud membrum egrum non signatur: sicut priuatio motus digiti non signatur proprie egritudinem solus in digito esse. Quod est: quia potest esse propter egritudinem nervi ad aliud membrum venientis. Item possibile est ut accidēs actioni membri superueniens membrum egrum et egritudinem signatur. et hoc accidit: quia hoc accidēs proprius ambobus existit: sicut dolor acutus perueniens pāniculolus membrum egrotare signatur: quod huiusmodi lozem efficit humor cholericus. Et exiremia que cum magna ventositate egreditur signatur quod egritudo in ore stomachi

Ex affor.

Ex affor.

G

H

Uide primo
de affect.

I existit: humor frigidus huius cā existit. Et mēbrus exi-
stens supra dorsum corporis mēbrū in cuius opposito sen-
tis egritudo signus est supra mēbrū lēsum in tpe quo erit
passio mēbrū lēsi: sicut dolor q est sup bipoctū dūrys signat
q egritudo est in stōcho. Et illud qd nō est ppriū signū
est sicut dolor rly: qui pōt esse vt sit egritudo colica: aut
egritudo renū. **C** Et exentia a corpe silt sup egruz mē-
brū hnt signare a pte quātītatis: et forma ipsoz. A forma
sicut corpūcula: pilus: et silt sup egritudinē renū: et squā,
mosuz sup egritudinē vesice sine se corpe exite. Et signi-
ficant a pte quātītatis sicut magni anuli expun cū tussi a
pulmone puenire significant: et parui a fistulis ipsi oziri
signant. **C** Itē exentia a corpore signant ex pte loci: aut
a mō exitus ipsoz: sicut a sanguie ab ano existēte: qd signat
q egritudo est: aut in intestinis: aut in epatis concavitatē: et
si per viam vīne egredit egritudinē in gibbo epatis: aut
in renib: aut in vesica signat. **C** Et signus que a mō exitus
sumit est sicut sanguis exiens cū tussi qui a pulmone co-
gnoscit venire: et si cū rascitōe egredit: a colatorio veni-
re signat. Adhuc silt dolor et pulsus sup mēbrū egrū signifi-
cant: quibus bec sint ex gñe accidentiū actioni supueniētiū:
saluo q illoz actiōes diversificant fm diversitatez regu-
larū vltimū et particularium. Et serrinus pulsus significat
q egritudo in mēbro est nervoso. Et vndosus significat
ipsam in mēbro carnoso. Sed qd dolor pungitū: et a la-
tere mouet: significat morbū esse in mēbro panniculoso.
Et si est lentus signat ipsuz in mēbro carnoso: et si est pul-
tū: et tunc in mēbro arterioso signat ipsum esse in mēbro non
ostuoso nec in nervoso: sicut in splene et epate. et si extēdit
in latitudine signat ipsum in nervo: aut vena esse. et si assi-
milat fistioni corporis grossi fixi signat q est in lumbis:
aut grosso intestino. et si sit frāgilitas in mēbro ostuoso eē
signat. **C** Isti sunt modi qbus mēbrū egrū pōt cognosci.
Actiones hō pprie alicuius iterare hic nō opz: q tu hoc
scis in libro sanitatis. Sed qd hic ē optimuz sunt aliquate
distinctiones corpe que ex corpore egrediunt: et dicimus q
exentia a corpe sunt due spēs. vna est cuius exit est nā-
lis sicut vīne: stercoz: et spūti. et alia est cur exitus nālis
nō est: sicut sanguis: et quozūdas membrorū partium.
C Cap. 45^m. Quod est de his que egrediuntur a corpore
que egritudines significant.

Accidentia

pro maiori pte nisi quiditate egritudis vel
cām: et iam de illis secuti sumus. Sed res q
exiunt nō hnt nālem significat mēbrū egrū
pro maiori pte. Et qd h dicere volum? est signū exit? san-
guinis. Et dicim? q sanguis exiens: aut exit a supioribus
partib? corporis: aut a partib? inferiorib?. Et q a pibus
exit supiorib?: aut exit per os: et cū spūto: aut cū rascitōe:
et a colatorio. puenit: aut a stōcho: et sit cum vomitu: aut a
pectore vel pulmone: et sit cū tussi. Sed q a pulmone pue-
nit est quātitate mult? et simul et semel proyct? et sine dolo-
re: et est arterialis. Sed q a pectore puenit est cū dolore: et
est paucus et simul et semel non exit: et colorē sanguis pul-
monis nō h: excepto q ab aliq exeat arteria: et in eo sunt
gutte coagulate. Et aliq a capite dīcedit et mouet tussis:
et autimant aliqui vt a pulmone dīcedat: et ab eo diuer-
sificat in suba et colore: qz pro maiori pte ē sanguis coagu-
latus. Et adhuc signatio sumit a signis repletionis cere-
bri: et aliq a gutture puenit et cognoscit p dolores spūtu-
laz. Sed sanguis q a pib? inferiorib? corporis egredit:
aliq ab orificijs venaz ani egredit: et nā h viit per vias
eūationis qñ nimia quātitate aut qūitate exuberat: et h co-

gnoscit ab accitib? orificioz ani eueniētib?: et hoc idēz si
supfluat nō est laudabilis. Et aliq p eandēz viā egredit
sanguis pp apata: aut intestinoz vlcerationē: aut pp virtu-
tis epatis debilitatē: aut pp malaz sanguis qūitate quā nā
bñficio mūdificationis expellit. Et cōicat sanguis exiens
ab intestinis: et pp debilitatē epatis in hoc: qz ambo loture
carnis assimilant. Et ppriū signū in intestinoz vlcerationē
est dolor sensibilis in mēbro egrotatē: et q paulatim san-
guis egredit q supfluitantib? ē admixt? Itē q ab epate p-
uenit ab accitib? ppe debilitatē epatis significatib? cogno-
scit: et sine dolore est: qz q expellit epaz pp maliciā ipsius
cognoscit p colore: qz est sanguis niger adustus. Sed san-
guis q ex viis vīne egredit aliq a vesica puenit: aliq
a renib?: et aliq ab epatis gibbositatē. Et q ex renib? exit
egredit pp duas cās: aut pp vne apertionē: aut pp ipoz
renū scissurā: sicut accidit pp lapides i eis gñatos: qz mul-
toties in corpe suba gñat: sicut dicit Sal. et postea lacerant
lapides ipsoz carnes et egrediunt: et qñ hoc accidit dolor
incipit in loco ipso: et durat quousqz viri? expulsiua expel-
lit ipsoz: et vltimū gñat in cōcavitatibus ipsoz pp separa-
tiue virtutis debilitatē que separe nō pōt aquosaz pte ex
qua renes nutriunt a pte terrestri. Et aliq gñat pp vltimū
assimilatiue debilitatē que parit ex qua mēbrū nutri-
oz nō pōt assimilare: et sic ad lapides puenit: et nō ad pte
renū aut vesice cōuersionē hz. Et h accidit pp forem
caliditatē et siccitatē: aut pppter frigiditatē et siccitatē: sicut
accidit in supfluitantib? que in aque canalib? colliguntur.
Et aliq accidit pppter grossos ciboz: et terrestriū vltimū:
et aliq be cause oēs in simul aggregant. Itē adhuc san-
guis ex renib? egredit pppter virtutis nutritiue debilita-
tem. Qd est: qz nutriti nō pūit ex humiditate sanguis in
eis existēte. **C** Sed hāz passionū differentie be sunt: qz
que a debilitatē renū causat: ab accitētib? renib? supue-
nientib? cognoscit: sicut a colore qui eis accidit pp malaz
cōplexionē et totius corporis macies et coitus debilitatē.
Et oia illius sanguis qui sit pppter apertionē vne ab eo
qui pppter virtutis nutritiue sit debilitatē est: qz qui egre-
ditur pppter vne apertionē ponit vīnā talem qualis sit
sanguis ab ipso rei pncipio: sed qui a debilitatē puenit re-
num loture carnis assimilāt: et hoc idēz in pncipio valet
neqz subito apper. Et oia inter sanguinē ex scissura vne
proueniēte: et sanguinē ex orificijs exēuntes est: qz qui ex
orificijs egredit sine dolore est: quēadmoduz sanguis ex
naribus exiens: et qui ex scissura exitum cū dolore habet.
Item qui ex vesica puenit semp cum dolore egreditur.
Qd est: qz sanguis ex hoc mēbro vltimūz egredit pp
humores acutos ipm lacerantes. Et qui a gibbositatē epatis
egredit ab accitētib? debilitatē epatis denotantibus co-
gnoscit. Sed accidens qd fluxus vētris noīat: qz de eo
Sal. sufficiētē nō sit locutus: declaratū nī est in egritudi-
num libro: q sit ab intestinoz epatis: et stomachi debili-
tate: et aliq a debilitatē membrorū totius corporis: et cum
hic dico debilitatē: malaz membrorū sine materia cōple-
xiōe intēdo. et similr pppter malaz cōplexionē materia
lem bec accidētia fieri possunt. hoc est pppter materiā in
quolibet isto mēbro: aut in plurib? collectā: et tūc bec
mala cōplexio solus mēbrū egrū nō significabit: sed etiā
ipsius cām denotabit. Et incipiendus est a signis que qñ
buic eūationi iungunt membruz hoc egrum significant
pppter ipsoz differētiās. Et dicimus q oia que est inter
fluxum ventris qui ab egritudine materiali sit in aliquo
mēbro vel in plurib? et inter fluxuz qui ab egritudine sit
nō materiali est: qz ille qui ab egritudine sit materiali hz
manifestū exitū humoris ipm faciēris cum egestionē. et si
sit sine materia nō sic manifestat. **C** Et debes scire q si a

A Stöcho puenit. ab accidentib⁹ Stöcho supuenitibus qđ manifestat Stöcho bñte cōplonē malā mālez aut nō mālez: cū h⁹ penit⁹ iūgit mora cibi in Stöcho pauca. Qđ est: qđ qui a Stöcho puenit est pp vnā duap⁹ reruz: aut pp virtutis expulsiue festinationez vt citius expellat: aut pp reitine debilitatē vt nō retineat. qđ cūqz boz fuerit ne cesse ē vt pauca cibi in Stöcho fiat mora. Et aliqñ accidit vt fluxus ab intestinis pueniat sicut dictū est: hoc ab accidentibus intestinis supuenitib⁹ cognoscit: qđ in Stöcho cā festinatē supradicte nō est i ipso cib⁹ tpe nālī morāf. Et qui ab epate aut renis puenit: aut ab aliqb⁹ alijs mēbris puenit: vt a capite: et bis filib⁹ cognoscit si mālīs est: sñr a signis significātib⁹ dñuz humoris in membro: et ab accidentib⁹ illi mēbro pptye: aut ab ipsius opationibus. Aug⁹ coar. n. testificat de illo qui fluxū cronici patiebatur qđ fluxus iste in hora omni fortificabaf: et i hora vigiliā: ruz alleuiabaf: et per B arguebat qđ humor B facies esset in cerebro: suā intētiōē in curando cerebrū adhibuit: et curat⁹ est. Et ego eadez rem isti filiez feci in quodā fluxuz vētris patēte: qui medicat⁹ a multis medicis: et a me lōgo tpe fuit et nihil pficiui hēbarita qđ de ipsius salute desperauit: sñ ipm vñstabā sicut amicu: et qđ magn⁹ erat: tandez pcepi vñū ex suis brachys: alio frigidius et macrius: et autumauit ob B qđ fluxus ab illo brachio ortū habuit: eo qđ vñtus ipm mēbz attractiua et digestiua deperdit essent pp malas cōplonē frigidā nō mālez sup ipm dominātē. Et ego intētiōē meā ad illud mēbz calefaciēduz appo: sui cū fricationib⁹: balneis: et filib⁹ localib⁹ reducē bonā et nālez humiditatē conat⁹ fui: et postea mēte apposui: vt calorē nālez atqz humiditatē hāc cū reb⁹ puenitib⁹ cōferuare donec ipm ad oēs suas vñtus nāles reduxi. Nec medicinā ppriā aliquā fluxui ppriā facere curauit: pp hāc rem breui tpe curat⁹ est. Sed fluxus qđ fit pp opationes qđ fit in mēlariāis venientib⁹ ab epate ad intestina signatur per ebiluz exuntē cūz egestiōe: quīs tardet in Stöcho et intestinis tpe nālī: aut ppinquo eidez: et qñ B accidit alicui sit ei macies tpe breuita qđ breuior qđ alijs fluxib⁹ accidat. Sed qñ egritudines iste cōponunt difficile ē eas cognoscē. Et scias qđ maior pars istoz signoz picturabilis est: et ppterea volens ista cognoscē indiget acuto ingenio cū pñerāia pscrutatiōis: et qñ estimabis vñum incipe eleuare cū medicina leui pñm egritudinē quā opinat⁹ fueris: et si lucrat⁹ fueris ex B cōtinua medicinā: qđ tunc scies qđ opinatus es verū: et si nō: dimitte. Sicut qñ credideris qđ cā fluxus sit oppilatio dabis res aperitiuas: et si lucrat⁹ fueris teneas hāc medicinā: et credas qđ bec opio est vera: et si non incipies cito restaurare illud qđ fecisti cum medicina illa. Et opinant⁹ qđam medicoz qđ bec oppilo sit de gñe supposito egritudinib⁹ et causis egritudinū. et si credideris qđ cā egritudinis sit caliditas studebis curare cū reb⁹ pap⁹ frigidis: et si videris qđ pdeūt credas pro certo tuā opionē: et icipe egritudinē leuare. Dec sunt illa pp que cognosces mēbra lefa. Et qđaz cognosces per accidentia mēbroz cōcantia cū mēbro lefo sicut tussis que accidit cā pleureis: aut cā apatis epatis: aut tractiōe ossis traheba tracti cā apatis epatis: sed bec signa non sunt pptye signa lesionis mēbz nisi iungant alia signa cū eis sicut tussis et rascatio que nō significat sup pleureis: nisi sit ibi dolor pūgitu⁹ lateris et se. cōtinua. Adhuc scias qđ in qđbusdā mēbroz egroz est egritudo p se pmo: et in qđbusdā ppter alioz mēbroz cōcantionē fit: et cognitio egritudinis que ppter colligātiāz fit mēbroz est qđ mēbz cōpatiēis ppter augmētūz vel diminutiōē egritudinis mēbz per se egri aggrauat⁹ aut alleuiat⁹. V. g. qđ vertigo et alie capitis egritudines que augmētant qñ stomach⁹ nau-

leat: aut qñ corruptos in se cōtinet humores: aut quādo a cibis vacuus nō est: tunc dicere debemus qđ hoc nō accidit capiti nisi ppter cerebrū ad stomachū colligātiāz. Et adhuc hoc indiget pscrutatiōe: qđ possibile est vt alicui⁹ membri egritudo ppter alterius mēbz egritudinē accrescat: aut esse pōt: vt in vno mēbro sint egritudines plures: quāz vna est sibi ppria et prima et altera ppter alterius membri colligātiāz. Et aliqñ egritudo que ppter colligātiāz fit pptye egritudinis augmētūz recipiet et cremētūz: et auumabit forte quis qđ ppter colligantiam solam hoc prouenire possit. Itēz adhuc esse pōt vt due egritudines ppter colligantiam esse possint vt egritudo cerebrū ppter Stöchū: et egritudo Stöchi pp aliud mēbz. Et ne in hunc errorez decidat speculatoz opz vt circa h⁹ plures pscrutet⁹: et qñ eius opio sup aliquā istaz fuerit firmata: tūc remotionē ipsius cū medicina equalitati ppinqua attēdet. hoc est cū medicina ad aliquā extremitatū nō multū declinat. Et si experiētia hoc ipm inuenerit et perpēdat in ipso perseueret: et si nō: ad aliam opionē se cōuertat.

C Cap. 46^m. Quod est de signis egritudinum et causarum ipsarum in generali.

Postqñ nos de reb⁹ vñbus fuim⁹ locuti p quas mēbra egra cognoscere possumus: deinceps loqui volumus de reb⁹ per quas egritudines et ipsaruz egritudinū cās cognoscamus. Et dicimus qđ rerū sup quas nos opz adducere signa vñter sunt: aut mala cōplexio mālīs aut nō mālīs. Et signa que malam cōplexionē mālem significant: vt dictū est sunt illa que diminutiōē bu. significant: aut in toto corpore: aut in vno mēbro egro. Et adhuc filr vt dictū est ea que ex corpore egrediunt⁹ humore facientē malas cōplonē māles significant sicut vomitus et egestiō: aut spūz: et bec sunt signa cōuenientia sup genus cause operatiue: et de bis iāz locuti fuimus. Et rascatio signat etiā sup cām et spēm operātem: sicut rascatio rubea significat fortitudinē sanguis: et viridis fortitudinē humoris cōbusti: et ideo significat in egritudinib⁹ pectoris mortem. Et rascatio bona est alba plana equalis: et que cūz facilitate expuit. Et apata significant demōstratiōē sup humores operātes ea per signa significantia sup fortitudinē humorū. Et dolor signat sup cām que operat⁹: ideo qđ dolor acut⁹ signat qđ bu. sunt calidi: et dolor martilin⁹ et dolor filis punctiōi acus grolle nō sunt nisi ex bu. frigidis sicut dolor colice: aut cā humoris lapideati: sicut accidit in renib⁹ cā arenulaz. Et apata similr ex signis cāz faciētiuz manifestant⁹: et qđ pulsus in re apatū signū bz pptye: ob hoc de ipso nūc loqui dispo- suimus. Et dicimus qđ apatum calidoz pulsus tensus est paruus: velocis: spissus: varius: varietate ferrina. Et tensio nō fit ppter materiāz organū extēdentē: paruitas nō ppter duriciem et organi asperitatē sit: velocitas et spissitudo ppter recōpensationē fortis magnitudinis fuit quā amissit: serinitas nō fit: qđ virtus organū extēdit: et non est organū obediens et ipsius ptes non equalr extēdunt: et ob hoc vna alteri resistit: et ppterea ille motus ferre motui assimilat. Sed apatus cholericoz pulsus spissior sanguineoz pulsus est: ppter ipsoz fortitudinē caloris et magis ad ferrinitatē declinat eo qđ cholere siccitas indu- rat membrū. Sed apostematū flegmaticoz pulsus parū et rarus et tardus est: ppter fortitudinē frigiditatis et virtutis debilitatē: et in B dispositio ferrina oīno nō exi- stit ppter humoris faciēis humiditatē. Sed humorū melancholicoz apostematū pulsus durus est: et asper pp humorū siccitatem: et est tardus: et rarus: et ad ferrinitatem manifeste declinat: et cūz bis oibus est occultus et rarus.

I Et de rebus per quas cognoscantur apata que fiunt in pncipalibz mēbris est febris: ideo hec est vna de rebz que ostēdunt de apatibz que p̄sueuerūt facere sanien: q̄ apā qđ nō facit sanien nō hz calorē extraneū sicut apata que sunt cā ventositatis aut onriciei. Sed mēbra in q̄b̄ vīfibiliter manifestantur sunt cerebrū: ep̄ar: s̄cōbus: 2 istina gracilia: 2 splen: 2 renes: 2 viliar: 2 vesica. Ista sunt genera signoz per que spēs egritudinū cognoscunt. fm regulam huius artis vlez. Et si ego nō recolere signa 2 cursuz qui currit in hac arte: hoc est dicere si ego nō p̄siderarem in vnoquoqz membro p̄siderationē pp̄iaz: tūc p̄sideratio vlis sufficere videre: sed volo sequi vestigiū Hal. ad maiore cautela. s. ad loquēdum de rebz particularibz: coq̄ hec est via quesita in hac arte. Et nos narrabim⁹ egritudines membrorū manifestorū: 2 narrabim⁹ signa significātia sup ipsa cū cautela 2 cōplēmēto x̄boz particularium: que cū vlibz dici nō possunt. Et etiā q̄ multa signa ex his cū accipiunt p̄riculariter nō sunt signa: eo q̄ plus apprehendunt q̄ egritudo ipsa: vel q̄ membrū infirmū: 2 ppter hoc necessariū est loqui sup oia accidētia q̄ sunt pp̄ia vnicuiqz egritudini. x̄. g. q̄ dolor punitius in latere cum febre 2 iussu: 2 pulsu ferrino signū est apatis diafragmatis. Sed maior pars egritudinū membrorū interiorū que indigent dēmōstratione sunt apata: vel mala cōplexio mālīs vel nō mālīs. Sed fm Hal. p̄siderationem in res particulares narrare opz. Sed de his breuiter dicemus egritudines mēbroz pp̄ias narrantes signa sup eas significātia ostēdemus a cerebro incipiētes. dicimus q̄ oēs male cōplones eidez supuenire p̄nt vt calide: fri. sic. 2 hu. 2 vniuscuiqz istaz signa significātia dīspōnem plenius ostēdent: sicut oculoꝝ rubedo 2 faciei: 2 actualis calor dīstinz sanguis: aut humoris calidi signat. Et pp̄ietas male cōplonia calide aut frigide est: vt eadem dolor coniungat: m̄ in cōplone calida fortior existit: s̄z humida vel sicca dolorē nō efficit nisi paz. Sed q̄n est sola humiditas tūc sola grauitas sentit: 2 humida cōplexio cerebri cognoscit a capitis grauitate: 2 a multo somno: 2 a sepsu capitis ebendie. Et siccitatis signa bis existunt cōtraria. Et possibile est vt cōplexio adueniens capiti sit pncipalr adueniens ex capite. Et possibile est vt ab alio veniat mēbro: sed pro maiori parte accidit cā s̄cōbi. Et signū hui⁹ est: q̄n sōda promouet q̄n angustia stomachus ad vomendū: vel q̄n a cibis vacuus existit: aut q̄n cibaria corrupta sunt in s̄cōbo. Et istud est gūale: q̄n dolor capitis augmētat q̄n auget stomachi egritudo: 2 minuit q̄n minuit. Et possibile est q̄n accidat ex colligātia duaz venaz que noīate sūt in arabico guides. Et sunt vene somni: q̄n accidit in capite dolor qui dī emigranea: 2 signū hui⁹ est signa significantia repletionē occipitū. Et possibile est vt accidat ex colligātia toti⁹ corporis: 2 signū huius ē signa significātia repletionē vlez. Et cerebro aduenire p̄nt oēs spēs apostematū calidoꝝ 2 frigidorū. Et aliq̄n membruz egruz cognoscit 2 egritudo a pp̄iis ipsius opationibz in ipso sicut in egritudine fixa in cerebro cōcomitant alienationes que diu cōtinuant cū eo: q̄ si ppter colligantiam alterius mēbz existat sicut accidit ppter apā diafragmatis cōcomitant alienatiōes que nō cōtinuant cū eo. Itēz accidentia que sensibz adueniunt sunt cognitionis species egritudinis membri ppe sicut apā cholericū in cerebro factū malas p̄bet cogitationes: 2 q̄ si festucaz de pānis euulsione adducit 2 vigilariū multitudinez: 2 cum mala dīspōne de somno excitant. Et q̄ ex sanguine fit mīn⁹ vīgillare facit q̄ illud qđ de cholera fit: 2 bz rifum 2 letitiaz: s̄z q̄ a cholera fit: sequet ira 2 furor. Sed qđ de melia fit 2 illud alienationez sensū promouet: excepto q̄ timor 2

planct⁹ 2 cōcomitant. Sed qđ ex flegmate sit corruptio: nem aialium virtutū p̄bet 2 nō intēdit facere malum. Sed signa pp̄ia domini humoris apā facientis in cerebro sunt sicut rubedo faciei 2 oculoꝝ: 2 caliditas tactus: 2 fortitudo pulsus: q̄n ista significāt abundantia sanguis: 2 maxie q̄n associabit eis regimē cōueniens sicut etates: cōplexiones: 2 tēpora. Et nō queras vt rememore tibi signa multotiens: q̄n rememorari debes eoꝝ que tibi dixi. Et pulsus sup apata significās bz a sua pp̄ietate varietatez tremoris. Qđ est: q̄ in membro pāniculoso pp̄ certamē: qđ est inter virtutē 2 organi extensionē. Et hoc accidēs in apostematibz calidis plus manifestat. In apābus x̄o flegmaticis 2 melicis mollicies. Et humiditas que est in apostematibz flegmaticis quasi vincit ferrinā dīspōnem quam ad parte membri cō: equi debet. Et pāniculi qui in cerebro apostemant sūt pia mater 2 dura mater: 2 aliq̄n ipsa suba cerebri apostemat: 2 hoc maioris est periculi: 2 fortiora habet accidentia. Qđ est: q̄ hoc p̄sequitur paralyss aut appoplexia. Et dī q̄ aliq̄n cerebri r̄bet apat. 2 hoc sequit dolor pulsatus pp̄ arteriaz multitudinē: 2 ipsius pp̄ia signa sunt albi oculi: fortis rubedo: 2 palpebrarū grossicies: 2 motus difficultas: 2 fe. vt dīcū est: p̄ia in istis apatibz existit: sed m̄ in apatibz calidis est acuat: in molli⁹ est lenia. De sunt egritudines in q̄bus necesse est inducere dēmōstrationē 2 pp̄ie in egritudinibz cerebri. **S**z epilepsia 2 appoplexia 2 siles egritudines neruorū oēs iste egritudines sunt manifeste sensui: iam diximus eoꝝ cās in libris egritudinū. Et que remanent loqui sunt signa q̄ sunt pp̄ia cuiusqz cause cāz egritudinū. Et hoc inuētus est in eis pluribz ex causa: 2 est inuētus in eis ex colligātia alioꝝ mēbroz: sicut est relaxatio: q̄ iaz declinatus est in libro egritudinū q̄ humor qui facit est causa flegmatis. 2 pōt esse q̄ sit cā melic. Sed si est ex aquositate aut ventositate: in b̄ est dīa inter medicos: 2 si pōt esse vt sit in cerebro pncipalr 2 ex colligantia alioꝝ mēbroz. **S**ed cognoscere ista signa maxie pōt sciri per p̄terita: q̄a iste egritudines eueniūt pluribz de causis. Ecce q̄ significāt sup ipsa sunt signa q̄ signant sup abundantiaz humoris: 2 q̄ eius qđ inuenit ex colligātia alterius mēbz dicta sunt iaz fit via: per quā dēmōstrat: 2 b̄ ē q̄ egritudo multiplicat in mēbro ex colligātia 2 minuit ex minoratiōe: itēz q̄a in mēbro leso non stat fixa egritudo. 2 ideo q̄ oia ista accidētia manifestāt q̄ be egritudines nō sunt in mēbro principali. **E**t scias q̄ dīa que iter egritudines mālēs 2 nō mālēs existit: est q̄a mālīs dīstinz illius humoris ostēdit: 2 que p̄ma essentia a nō mālīs existit: si cā hoc efficiēs a rebus exterioribz causet. hec erit malicia pauca 2 p̄seuerantia erit brevis sicut dolor capitis qui a calore puenit solis: sicut egritudo q̄ noīat terabuz: que ab aere serenissimo qui mēbra nutritua lesit: cōtingit. Et q̄ mala cōplō a scōa existit essentia est sicut spasmus aut 2 ebica que a nimia siccitate fit: 2 hec spāsmi spēs ab alijs spāsmi speciebus diuersificat: q̄ paulatim aduenit: 2 eius timor ē magnus: hec sunt signa egritudinis.

Cap. 47^m. Quod est de signis egritudinum oculoꝝ. nunc signa egritudinis oculoꝝ dicam⁹ q̄ be egritudines sensui vīsus manifestant: 2 in b̄ non indigemus nisi cognitione cause: 2 hūc meuz sermonē cōplebo euz de oculoꝝ meudicatione sermonē ordinabo: sed hic dicaz signa q̄ cognitionē egritudinū oculoꝝ manifestant: hec lesio est q̄ aduenit neruo per quem ad oculos spūs currit aialis: aut que eidez accidit spiritali. Et neru⁹ qui ad oculū dirigit ledit aut mala cōplexione materialicū apostemate vī oppilat

Acipiamus

nunc signa egritudinis oculoꝝ dicam⁹ q̄ be egritudines sensui vīsus manifestant: 2 in b̄ non indigemus nisi cognitione cause: 2 hūc meuz sermonē cōplebo euz de oculoꝝ meudicatione sermonē ordinabo: sed hic dicaz signa q̄ cognitionē egritudinū oculoꝝ manifestant: hec lesio est q̄ aduenit neruo per quem ad oculos spūs currit aialis: aut que eidez accidit spiritali. Et neru⁹ qui ad oculū dirigit ledit aut mala cōplexione materialicū apostemate vī oppilat

A tione: aut pp malaz cōplonē sine apate vel oppilone. Et signa male cōplonis cū apate i oculis sūt manifesta: sicut pullatio: rubedo: calor: et signa oppilonis sūt sola guttas. Et signa male cōplonis oculorū manifestant sūm q ois mala cōplo manifestat. Et oppilones q in eo sunt sūt sic egritudo q noiaf abinatal: et oppilo scā iter corneā et bu more crystallinū: h oppilo apparēs ē. hāc nō egritudo pcedit vapor eleuatio ad ptes superiores. Et pōt eē vt isti vapores pp colligātiāz sōdchi ascēdant quos sōdch⁹ trās mittit cerebro: et pnt a solo cerebro eleuari. Et dīa iter istos ē: q vapores a sōdcho veniētes cresecūt et decrescūt pp bonitatē digōnis sōdchi et maliciā ipsius. Sed qn a cerebro sūt in sua sitione firmant tū in eis qui a cerebro sunt aliq addit malicia ppter sōdchi maliciā. Et dicunt q vapores a sōdcho ascēdentes ambos oculos equaliter turbāt. Sed oppilatio que ppter decursus aque superioris aduenit vplurimū vnt soli oculo accidit.

C Cap. 48^m. Qd est de signis egritudinum aurium.

E **L**auribus etiā sit egritudo ppter duas spēs male cōplo: nis: vt mālēs et nō mālēs: sūt in ipsis apata: et oppilones: et dolores: et gūalr egritudines q sunt oib⁹ alijs mēbris gūales: dolor: et apatū et pustulaz et similitū: et bec signa sunt signa ppa egritudi nuz ipsaz. Et signa calidi apatis auriculaz sunt dolor in sitione gravis: q mēbrū est nervosus et cartilaginofus: et pulsus ferrinus. Et scias q maior pars bumoz faciētū talia apata est bumoz subtilius pp obtusitatē vel duriciē sube ipsorū mēbrorū: et aliqū cū bis apatib⁹ sit se. cōtinua: et maxime qn apā est in radice loci noiat sumach. Et maior pars egritudinū que sūt in aure est expulsiō: et tūti tus ppter intus ventositatis expulsiōne et inclusiōne: dē q hoc esse pōt acuitate sentiēdi: et demonstratio sup hoc est q ibi nō est signum superabundantie bumoz.

C Cap. 49^m. Qd est de signis egritudinum nasi.

Naso supueniūt oppilones: et apata cū cōplone mala mālī et nō mālī: ppra apata in ipso sunt que deriuata sunt a nomie illius vermīs q ramisse noiaf. hic est ille qui multos bz pedes et signa istius egritudinis ab eisdem qbus et alie egritudines cognoscunt signis.

C Cap. 50^m. Qd est de signis egritudinis oris.

E **G**ritudines No oris oculis manifestant: et ob h pscrutatio ne signorū ipsorū nō indigemus.

C Cap. 51^m. Qd ē de signis egritudinū gule.

E **G**ule sūt apata et egritudines q etiā eldaucha dicunt. i. stragulator et peries appellant ascheaz. Et cognoscunt a dolore ibi existēte: et cūz cōstrictione deglutitionis: et qn crescit cōstrictione facit anbelit⁹. et pōt fieri vt hic exinguat spūm. Et cā buius a signis bumoz ibi dominātius cognoscit. Et pulsus in hoc apate ē vndosus: et est qz hoc apā in mēbro est musculosus: et diuersificat hoc apā sūm magnitudinē et paruitate: et sūm h eoz terminaciones al. particularia indicant. Et hoc ex signis bonis est vt apā in partib⁹ exteriorib⁹ manifestetur: aut ppter tumorē: aut aliud signū: aut ppter dolores per tactus. Et ipsorū spēs sūm hāl. sūt quinqz. vna est que sit in meatu gule que extremitatē epiglottis attingit. Scda est que nec foris manifestatur: et in gula non appareted ex hoc patiens quasi strangulationez percipit. Tertia est quando gula exterior est inflata. Quarta qn intus et extra tūmet. Quinta quādo lacertū collī appodiant: ita q spon dilia intus contrahuntur.

C Cap. 52^m. Quod est de signis egritudinū pulmonis.

E **P**ulmoni multe egritudines sūt quaz qdaz sunt cōes: et qdā ppric. cōes sunt sicut apata: vlcerações et cōtinuitatis solo: ppe nō sicut tussis et egritudo que dīz betbozra. i. difficultas anbelit⁹. Et apā pulmonis cogit a forti anbelit⁹ stricture: et a cōcussione fixa cū ipso pp istius mēbri ad cor ppinquitatē et pectoris gravitatē: et a forti tinctura pomoz maxillaz: et ab oib⁹ signis dñationis sanguis cognoscit. ppterea q vplm in h mēbro apā a sanguie cōcreat. Qd est: qz cho lere sparsio in eo pp sue sube molliciez eē nō pōt: et pp multā humiditatē ad ipm transmissā: et tū nec ē. ppter hoc apā flegmaticū nisi raro in ipso cōficiunt. Et dolor in apate istius mēbri signū nō est: qz hoc mēbrū insensibile est. Et pulsus necio est talis qlis apatū calidoz: et pto qn in eo vndositas est manifesta pp molliciez mēbri. Et solonis cōtinuitatis istius mēbri signū est: qz simul et semel sanguis egredit⁹ mult⁹ rubens: arenofus: et cū tussis: et bec sūt aut pp cās extrinsecas: aut pp reuma descēdēs: aut ppter pculsiōnes in pectore factas. Et spūm sūt apā pulmonis manifestat dūmō piungat cū signis pceditis. Qd est: qz possit fieri et in apatib⁹ q sūt in pānicul lis: als pelliculis costaz. Et ex signis laudabilib⁹ in apate pulmonis est spūm albu et egile: et qd suauiter egreditur: queadmodū illauidabile est signū in quo dñum aliquoz bumoz manifestat et maxie spūm nigrū: et post illud est citrinū et post illud rubeū. Et spūm rotūdū qd dīp. dīxit esse summū maluz in pulmonis egritudo est: qz signat pditionē sup humiditatē nālez: sed tussis nō est signū nisi cāe efficiētis. Et cās ipsius tu ex alijs libris nouisti.

C Cap. 53^m. Qd est de signis egritudinū pectoris.

E **E**gritudines que manifestiores sūt in pectore: sūt apata et oppilones. Et apata vplurimū sūt in pellicula interiori tegere costas que egritudo noiaf raxibera: que in lingua nostra pleuresis noiaf. Et in bis apatib⁹ ppra signa sunt dolor: fixus extensū: se. acuta et tussis cum spūto: et pulsus ferrinus. Et aliqū bec apata sūt in musculis qui sub pāniculo sūt: et tunc bec passio apā lateris dicit⁹: et tunc bec signa sūt posteriora dictis signis. Similia tū ipsius accidentia sūt debilitas et min⁹ timorosa: nec dolor adeo fix⁹ est: qz nō est in mēbro pāniculoso nec in pulsu ferrinitas sic manifestatur. Et aliqū apā sit in pāniculo pectus diuidente. Et aliquādo diafragma apostemat⁹: et sequitur hic sensus alienatio et inquietudo magna.

C Cap. 54^m. Quod est de signis egritudinū stomachi.

E **S**tomacho adueniunt spēs cōplonis male vt materialis: et nō mālīs: et adueniūt apata et vlcerações. Sed spēs male cōplonis nō materialis qn remissa est a reb⁹ extrinsecis est creata: et ille sunt illius signa demonstratiua sicut aduenus aeris vel cibi frigidi. Sed si fuerit intēsa erit aut mala cōplexio calida et sicca que ethica inducit: aut erit frigida et sicca: et senectutis erit ethica. Et signū ambaz egritudinū est q in h mēbro illa signa manifestant q in ambab⁹ egritudinib⁹ bis manifestari solent. Qd est: qz mēbrū hoc fortiter demacrat. Et qn patiens supinus iacet: tūc pcipit sōdchi dīpōnez fouee alicui silem esse. Et sterens molle egredit⁹ et indigestū: et vlr ipsius virtutes cōes debilitant. Sed mala ipsius mālīs cōplo hālē pōt: aut vt ipsa sit imbibita vel in cōcavitare ipsius fixa: aut ab alio mēbro transmissa: et pōt eē vt res ambe adinuicē cōponant⁹: et hoc

signum plurimum inoperabile

4° de locis affect. c. 5°. ad suz. et in affo rimo si a se, bue.

Potest aut ab una aut a duabus materiis esse. *¶* Si sicut si in ipso sit humor cholericus: et ipsi humor flegmaticus transmittat. Et si ipse fuerit flegmaticus humor ab eo ructus provenient acetosus: et si fuerit cholericus fiet fumosus. Et dicitur que est inter humorem fixum et transmissum est: quod transmissus per secessum aut vomitum exit. Sed imbibitus et in fixus neutrum horum attinet: sed conat ad vomendum: et nihil proici. Et signum appropriatum cholere est tremor labii. Et humoris melici in stomacho signa sunt vitius visibilis ipse dimittitur: et acetositas acerbata in ore. Dicitur quoque est inter complexionem maleam et non maleam est per humorem per vomitum vel secessum exeunt. Et in passione stomachi vena grossa malea complexionem peccantem signat. Sed apata sunt aut in fundo stomachi: aut in ipsius ore. Et horum quedam sunt calida: quedam frigida: quedam ex genere cancri: quedam sunt vetusta. Et omne apata quod in stomacho soporatur segetur. Et dolor fixus: et maxime qui in ore stomachi oritur. Quod est: quia illa pars magis nervosa est: et est colligantem princeps: et ob hoc periculosior ea que in fundo existit: et eidez sincopis: et sensus et alienatio segetur: et frida apata sequitur dolores debiles et se lenta. Et apatibus que in stomacho cancerosa sunt sine dolore et se fiunt: et si eorum et ibi assimilaretur aut mixtis se. Et proprium signum horum apatum est ructus putridus corruptus cum operationum debilitate: hoc est quod cibum egreditur indigestus et alia accidit his filia. Et vltima signa que ostiunt humorum significat: illa eadez sunt signa que significat illum humorem qui hoc facit: et vltimum attestant ei complexionem et regimen: et alia his filia iuvant ad hoc cognoscendum. Sed ulceratio que in eo fit cognoscitur ab ardore vel combustione que in eo fit: per paucam mordicationem: raro tamen fit ut ulceretur stomachus: nisi sit etiam ulceratio in gula aut ore.

Cap. 55^m. Quod est de signis egritudinum epatis.

Epati accidunt oppiliones et apata: et spes male complexionis ostendit. Signum apatis epatis non tamen proprium est febremque tussis: et illius loci dolor: et quod quasi proprium est gravitas loci qui trachea nominatur: et maxime qui in gibbositate epatis apostema existit. Et sepe signa apatis costarum cum signis apostematis epatis commiscuntur: quia sepe dolor apostematis epatis pervenit ad eundem locum ad quem dolor apostematis pellicule costarum tegentis reperitur: tunc hic nullum proprium signum reperitur: et cum his omnibus accidit tussis: tunc in epatis apostemate non fit multum sputum. Et aliqui erit sputum in apostemate pancreatici maxime quando apostema sanem facere inceperit. Et propterea sputum in principio signum sufficiens non erit: nec est differentia propria inter apostemata epatis et pleuritica nisi in qualitate doloris: quia in pleuresi est dolor fixus et extensius: et qui in epate est aggravatius. Et in pulsu etiam differentia existit: quia in pleuresi est ferrinus: in epate vero vndosus: et dicitur quod aliqui apostema sit in epatis lacerto. Et figura apostematis epatis est lunaris. Sed figura apostematis lacerti est oblonga vel quadrata: et vnde angulus ipsius est grossus et alter subtilis.

Cap. 56^m. Quod est de signis egritudinum splenis.

Spleni ostendit species male complexionis: et oppiliones et apata et ventositas inflatua. et signa apatis splenis sunt dolor gravis et febris et accidit: et que corpori adveniunt propter humorem egritudinis: et oppiliones signa sola gravitas existit: et signa ventositatis inflatue solus dolor est extensius. Et ex apostemate et oppilatione splenis sequitur macies totius corporis. Et ideo dicitur Hippocrates quando splen crescit tunc corpus attenuatur: et qui decrevit tunc corpus inspissatur.

Cap. 57^m. Quod est de signis egritudinum renum.

Renibus accidit spes male complexionis et oppilationes et apata. Et discernuntur a vesice egritudines per lapidis et arene generationem: et magis propria spes male complexionis que renibus convenit est egritudo que bolbarabris nominatur que in latino diabetica dicitur: et cum forti siti et urine fluxu et febre: et apatis calidi sunt signa: dolor aggravatus in renibus sentitur: et dolor in alcaum factus cum febre urine strictione: et qui patiens super latus sanum decubabit vel ut alius ren super ipsius suspensatur. et hoc puenit qui est in statu aut declinatione: et in maiori parte in his apatis sunt febres errantes aut iuncte in apatis frigidis et lentis: ideo quod febris non advenit apatis: mediorum principalium: nisi qui apata erunt parata sanem facere. Sed signum generationis lapidis in renibus est dolor fixus ab ipsius generationis principio quousque natura illos abicit extra se illos qui dicuntur quod lapides isti in suba renum generantur: et ideo aliqui cum istis sanguis exiit adest. Et quod verius apparet est quod in cavitate renum generantur: et dolor qui est in hac egritudine: et accidit dentia doloris accidit: que in colica iuvenit similes: propterea quod stomachi distemperantia et vomitus his duabus egritudinibus committere accidit: et casus sili appetitus. Et ostia istarum difficultas est maxime in egritudinum principio: sed in fine manifeste diversificantur per in colica veris esse strictionem: et humorum cognitionem et multam vetustitatem: et lapides generantur in renibus arenam ostendunt in vena. Et signum differentium in hoc est operatio clisteriorum: quod si patiens per clisterium requiem invenit sicut accidit. Sed sine dubio hic dolor colicus erit: et si propter clisteria aggravatur paulatim renatur: licet est. Causa est: quod clisteria intestina replent et distensionem in eis operantur: et tunc opprimunt renes et dolor fortificatur. Sed signa que ulcerationes signant est dolor ulceratus sine gravitate et extensione: cuius exitu sanguis aut sanies. Et aliqui egrediuntur cum urina frusta sustis carniarum similium: hoc accidit qui in substantia renum corrosio fit.

Cap. 58^m. Quod est de signis egritudinum vesice.

Vesica manifestiores egritudines que in ipsa generantur sunt lapides qui in ipsa generantur: et apata et ulcerationes et straguria et sine voluntate urine exitus. Sed signum lapidis in vesica est dolor qui in vesica sentitur cum virge puritudo: et virge erectio: et relaxationes sine causa manifestatur: et urine cruditas: et albedo ipsius cum subtilitate: et difficultas exitus urine: et arenarum apparerit in ipsa. Sed contractio urine sit aut per medullam madans ipsas: aut propter meatum qui a renibus ad vesicam tendit. Et his duobus vniuersum est commune accidens: et hoc est urine difficultas. Sed diversificatur in ipsis ut si a renibus ibi dolor sentitur: si autem a meatu ibi dolor adest. Et aliqui strictio fit urine ab ipsa vesica: aut a meatu qui ad ipsas progreditur vesicas: et ista duo similia in vno accidente communicant. hoc est quod vesica repletionem recipit sili et meatum. Sed diversificantur in hoc: quod a vesica puenit quando vesica premittit et urina exit. Sed quod a meatu puenit non emittit urinam: et si vesica exprimat et oppilatio istius meatus fit a lapide: aut ab humoribus grossis sanguinibus vel sanguine coagulato: aut propter complexionem frigidam dominatam: aut propter apostemata: aut furunculos. Et signa harum egritudinum sunt: quod si fuerit ex lapidulis significatur ex arenis nullis precedentibus: et si est ex coagulatione sanguinis signum est sanguis anticipatus. Et si ex sanie fuerit signum est apata quod precessit: et si ex humoribus grossis fuerit significatur ex exitu precedentis humiditatis. et cognoscuntur iste dispositiones per signa eadez puenientia. et si adinuenit iste dispositiones

A positiones iungantur difficile cognoscunt a medico: quare quiete de medicinare considerando prima intentione: et si ex illa lucratus fuerit sequat illa: et si non dimittat. Et si pustula aut ulceratio est in vesica: quod ab ea egreditur furfuribus aut laminibus assimilatur. Sed si be egritudines sunt in renibus: quod ab eis exierit frustis carniū assimilabitur.

Cap. 59. Quod est de signis egritudinum intestinoꝝ.

In intestinis vi plurimum sit egritudo que dicitur colon: apostemata: ulcerationes: et sanguis fluxus. Sed sanguis fluxus ulcerationes comitatur: et iste sanguis cum fecibus egreditur a principio m

ptus: et aliquando ex suba intestinoꝝ egreditur. Et signum bilis est dolor quando euacuantur humores et feces: et qui apostema est in intestinis grossis hoc modo cognoscitur: quia cum patiens mordicationes sentit cogitur assellare: sed quod ab apostemate exit cum fecibus non est admixtum et si fuerit in subtilibus propter dolorem assellare non cogitur: et quod ab eis egreditur cum stercore erit admixtum propter viem longitudinem. Similiter si apostema in subtilibus fuerit dolor circa umbilicum sentietur: et cum in intestinis fuerit grossis dolore sentiet inferius. **C** Et signa colice calide manifesta sunt: et vniuersaliter ea que significant dominium humorum in omnem patientem et que propter ventositatem sunt sunt dolor extensus et torio in intestinoꝝ. Et si torio fuerit cum rugitu grossam ventositatem significat: et que sit propter apostema cognoscitur a fortitudine doloris: a feb. a sit: ab accidentibus ostenduntur dominationes humoris apostema facientis. Et egritudo fortissima que ylica nominatur fortiora habet accidentia et mala ita quod patiens cogitur vomere stercore. Et vi plurimum hoc accidens est propter apostema in subtilibus intestinis factus: et potest fieri propter stercore putrefactum in eis: aut propter humorum grossum viscosum: aut propter berniam factam ex descensu intestinoꝝ: aut propter venenum receptum. Et vniuersaliter hec egritudo in intestinis subtilibus est propria: et hec egritudo attrahitur virtuti expulsiue: cum suum naturalem motum non habeat: aut debet attrahi vniuersaliter oppilationi. Et ali quando propter priuationem cholere que ad itestina commueuerat transmitti: quia per modum abstersionis adiunat ad secum debita expulsiue. Et oppilationes sunt in illis propter humores aut apostemata: aut propter malam complexionem frigidam et siccam que vias constringit: aut propter alias res positionem eorum corrumpentes sicut ventositas que ea facit tormosa: et bernia.

Cap. 60. Quod est de signis egritudinum vulue.

In vulue egritudines sunt: quibus oes species male complexionis coicantur sicut ab his que precesserunt tibi manifestum est et sepe ipsi accidunt apata. Et horum signum est dolor fixus et pulsus ferrinus: eo quod membrum est nervosum et feb. accidit eidem: eo quod sit membrum principale aliquo principalitatis. Et ex egritudinibus que magis in ipsa proprie sunt egritudo que mola nuncupatur: que difficile a pignatione cognoscitur: eo quod ablatio menstrui et grossities ventris coicant ambabus. Et signum discretium est quia transit terminum motus embriois ab ipso motu: et accidit multis annis: quia portari potest donec ab ea moriatur aut absoluat: et si per frigus tenore. Et aliqui ei accidunt ut eas ferat pluribus annis: demum parit frustis carnis: et alii moriuntur. Item propria est egritudo vulue illa que suffocatio dicitur mificis que fit propter menstrui sanguinis corruptionem in vulua: et euenit ei syncope et difficultas in abelitur: priuatio sensus et motus: et debilitas sentit. Pulsus eius: et accidit eidem durities:

et ipsius oris oppilo. Et hoc accidit ex religis apatis diu induratis in orificio mificis. Et species male complexionis mificis si males sint ab his que ab ipsa egrediuntur cognoscuntur. et si non sint males a siccitate ipsius percipiuntur. Et generaliter signa que significant complexionem sunt signa significantia complexionem matricis: et de cetero instabimus super causas que operantur putredinem. Et complexus est Tractatus iuxta nostram intentionem.

C Explicit Liber Quartus: qui fuit de signis.

C Incipit Liber Quintus: qui est de cibis et medicinis: et est habens capitula quinquaginta et nouem.

Cap. 1. Quod est breuiter complectens intentionem huius Quinti Libri.

In primis sciendum est quod sit cibus et quod medicina: et quot sint eorum operationes: et qualiter operantur et proprie medicine: eo quod sunt multas operationes quas medici appellant virtutes primas secundas et tertias et proprietates: et cum habebimus cognitionem harum istarum medicinarum que operantur quilibet istarum operationum. Et postea speculabimur in operationibus earum: hoc est vtrum via que apprehendimus est per viam syllogismi soluiant per viam experientie soluiant: aut per viam primam vtrumque: et hoc totum erit postquam receperimus a nobilibus quod erit recipiendum. Et quando compleuerimus hoc recordabimur propriorum ciborum et medicinarum quorum multiplicata est scientia et experientia in terminis nobilibus: et testificata sunt a communitate medicorum: aut a maiori parte. Et postea narrabimus modos compositionis et recordabimur eorum que manifestiora sunt secte componentium. et narrabimus nam complexionis secundum viam quam nobis ostendent regule ille: et quando compleuerimus hec tunc completa erit nostra intentio in hac particula.

Cap. 2. Quod est de quiditate cibi et medicine. Cibus est illud quod ponitur nales partes cibari: et si per se in specie prius dissoluitur. Sed medicina dicitur verificata ab hoc: ideo quia quibus ipsa sit ex rebus que ponunt nales partes cibari illa per se non est in specie partis dissoluitur: sed in se re actiuam et alteratiuam. Et propterea quando superuenit hec dispositio super dispositionem egritudinalem: que est contraria vocatur illa operatio curatio. Et hec est intentio diffinitionis: quia habet diffinitionem cibum et medicinam: dicens quod cibus est illud quod patitur a corpore. Et medicina est illud a quo patitur corpus. Sed si nos non intelligeremus ex verbis hoc quod dicitur est: non esset intellecta certitudo cibi et medicine. Et iam opinatus est vnus ex nostris locys qui nominatur ab ubi auentusur: quod illud quod diximus in hac diffinitione esset quasi contrarium verbis habet super hoc eadem multas transmissi epistolam quousque hoc plene intellexit.

Cap. 3. Quod est de operationibus primis quas operantur medicine in corpore humano que sunt prime.

In operationibus quas operantur medicine in corporibus humanis quedam sunt prime. si cut est caliditas. frigus. siccitas. et humiditas. quedam earum sunt secundae: sicut maturatio: digestio: mollificatio: resolutio: et apertio: et multa alia similia istis que enarrare debemus: quando declarabimus nam medicinarum que faciunt hoc: fuerunt vocate secundarie: quia sequuntur mensuram mixtionis primarum virtutum: et quedam earum sunt tertie que sunt proprie in certis membris: et sunt que sunt priores secundarum. Et est quoniam in primis narrare quomodo de habent agere in corpore.

Cap. 4. Quod est de operationibus primis quas operantur medicine in corpore humano que sunt prime.

In operationibus quas operantur medicine in corporibus humanis quedam sunt prime. si cut est caliditas. frigus. siccitas. et humiditas. quedam earum sunt secundae: sicut maturatio: digestio: mollificatio: resolutio: et apertio: et multa alia similia istis que enarrare debemus: quando declarabimus nam medicinarum que faciunt hoc: fuerunt vocate secundarie: quia sequuntur mensuram mixtionis primarum virtutum: et quedam earum sunt tertie que sunt proprie in certis membris: et sunt que sunt priores secundarum. Et est quoniam in primis narrare quomodo de habent agere in corpore.

Col. Auer.

L

I poribus has operationes: et quō hñt pati a corporib⁹ eaz⁹
passiones: et B sciemus qñ sciuerimus per quē modū nu-
triti nutritus. Et dicamus iā declaratiū est in nālī pñā q
mēbra que pmo nutriunt sunt mēbra filia: ideo qā cibus
pmo puerit fñ ordinē quē habz in corpore cibati in hu-
miditatē silem humiditate fixē in mēbris pñlibus et mi-
scef cū eis per eūdē modū quo miscēt adinuicē res liq-
de: ppea qā nō est alter modus per quē nā possit restan-
rare rē dissolutā oibus pñbus mēbri nisi p modū mixtio-
nis: et qñ erit permixtū fñ hūc modū: tūc habebit eēntiā
in ipso: et post hoc affilabit illud mēbro: hoc est quia dat
eidē vnā coagulationē stabilitatis silez stabilitati mem-
bri. Et est ibi declaratiū q B fit per decoctiones: et decoctio
fit p calozē qui est in cibato: non q calor sit pñus motor
in hac res: sed est aia nutritiua: ppea qā operatiōes calozis
nō sunt determinate nec ordinate ad vnū finē manifestus.
K Et postq ita est vidēdū est quō dicit cibus cē tēpera-
tus aut medicina: et quō dī super quēlibet eoz⁹ vt sint di-
stēperati: quib⁹ melius sit appropriare tēperatiā cibo: sic
est melius appropriare distēperantiā medicine: ppea q
cibus qui habet pp suā virtutē et suā preparationē vt cō-
uertatur ad humiditates silem humiditati radicali q est
in mēbro cōsimili: et calozī intrinseco simili calozī q est in
cibato ita vt sint idē fñ oēm modū: et hoc est soluz in eo
qui est tēperate cōplexionis vel pñinquus ei: et per hunc
modū dī q cibus sit temperatus: sicut erat panis grani et
carnes gallinaz iuuenū et filia istis: qā quātitas partium
prestitaz: corpori ab istis cibis est idē cum parib⁹ q fue-
rūt dissolute. Sed temperantia medicine est pñinquas
huic: sed diuersificatur in quātum nō bz virtutes restan-
randi partē equalē quantitati rei que dissoluta est ex cor-
pore: et propterea nō potest homo nutrirī ex tēperata me-
dicina: et si comedat ex ea tantū quantū comedat ex ci-
bo. Sed quando dicimus q medicina sit temperata in
telligitur eius tēperatiā q quādo comeditur ex ea quan-
titas que non est sensibilis cōparando eā quantitati par-
tium dissolutarum a corpore: qā tunc non inducit in cor-
pus rem extraneam: quia si homo comederet ex ea quan-
titem sensibilē fñ q comedisset de cibo inducere in
corpus ex necessitate rez extraneaz: quāvis difficile sit in-
uenire medicinā tēperatā in operatiōibus oibus. Et
fñm hoc debes itelligere q quādo dicimus q medicīa ē
calida: et frigida: humida: vel sicca: et dicimus etiā de cibo
nostra intentio nō est nisi equinoca: sicut tu scis q quādo
dicimus de vino q est calidus in secūdo gradu: et sifr cro-
cum non intendimus vt sit idem calor. Et postq declar-
atum est quid sit cibus temperatus et medicina tēpera-
ta: et qualiter operentur in corpore ex hoc potes itelligē
viam per quaz dicimus esse distēperatos: et hoc dicimus
in qualitativis primis: id est quomodo calefacit medicīa
refrigerat: et humectat: et exicat. Quia medicina que con-
uertitur in chylum calidiorē temperato chilo: aut in ca-
lidiorē q est pars corporis: hoc est ad partem calidaz:
illam medicinā dicimus calidaz: quia calor dicitur q sit
vna rerū que calefacit hominē plus debito: et qd gene-
rat ex hoc chilo est calidius debito: et sanguis qui est ma-
teria calozis naturalis est calidior debito. Similiter hu-
miditas radicalis in quā conuertitur sanguis est calidior
suo modo: et sic de necessitate calefiunt oēs corporis par-
tes. Et sic dicitur de medicina frigida quia nō refrigerat
nisi quia conuertitur in locis digestionis ad diminutum
calozē: magisq calor corporis sit ita q chylus qui ex ea
generatur est diminutus a calore corporis: et nō dicit ve-
raciter vt refrigeret: quia calor naturalis non bz aliquaz
viam generandi frigiditatz: et sic debes dicere in sangui-

ne et humiditatibus que sunt in membris et in humidita-
te et siccitate omnium partium corporis. Et quādo me-
dici speculantur operationes medicinarum in corpus sa-
cile est eis dicere qualiter calefaciunt: sed difficile est eis
dicere qualiter refrigerant. ita q B dicit sicut fugitiuus.
q non fit nisi per diuisiones medicinarum in paruas par-
tes. Et si nō refrigeraret medicina nisi p diuisionē ipsius
in partes minutas. ergo necessarius esset nobis dicere q
esset frigida in actu: sed hec medicina frigida non est fri-
gida in actu: neq etiam calida est calida in actu: sed hec
res eque bene competit medicine calide: sicut medicine
frigide: quia res cōuertibiles quādo conuertuntur in par-
tes minimas facilius conuersionem recipiunt. Et quāvis
medicina sit passibilis a corpore per viam quā diximus:
non est impossibile vt patiatur ab ea per alium modum.
Nāz vides q cib⁹ est passibilis a corpore: et tamē iuenis
cibus qui mutat corpus fñ aliquem modū et fñ aliquā
latitudinē: et si hoc inuenitur in cibo qui est appropriatus
passioni: et tamē vincit aliquo modo: ergo hoc maxime
debz inueniri in medicina que victorie appropriat et muta-
tionē: qā veraciter debemus dicere: q quib⁹ aliqui viciat:
tū nō deserit. ppriam suā virtutē hoc est subalem. Sicut
dicitur q arbor egypti occidebat dū erat in egypto: qñ
remota fuit ab inde nutrebat. Et dicit Aristot. q in terra
latinorū sunt duo flumina ex quoz vno si oues biberent
generabunt masculos: et ex alio feminas. Et B non est nisi
ppter qā cibus ex vna parte est filis: et ex alia dissilis: et
ex parte similitudinis est patiens: ex parte dissimili-
tatis est agens. Et hic est modus medicinarū que dicunt
calide aut frigide in potentia. hoc est propter preparatio-
nem quā habet: qā nō est in aliquo cōposito: calor in
actu nisi in animalibus: ppter eoz⁹ perfectiones et indi-
gent calore extrinseco magis: ppter ea non inuenitur in
eis tēperantiā elementorū sicut in aialibus. Sed res sim-
plices que non nutriunt sicut quatuor elementa nō dant
corpori qñ adueniunt ei intus vel extra nisi qualitatem:
ideo qñ obuiant nostris corporibus mouēt corpora: sed
nō mouent a nostris corporibus. ppter qā qualitates
euz quibus operant elementa in corporibus sunt in actu
sicut est calor in igne et frigus in nīue. Et quando elemen-
ta mouent corpora ipsa non mouentur. non pueriuntur.
Et quando medici volunt de mensuris preparationum
narrare que sunt in medicinis: qā idigent hoc in medica-
tione: ordinauerunt gradus per modū cōparationis cor-
pori tēperato: et posuerunt quālibet qualitatem in quoz
gradibus. scilicet in pmo scōdo tertio et quarto: sic de fri-
gido sicco: et hu. et de humido non videtur q possit transi-
re tertium gradum. Et q pertransit quartum gradus est
res venenosa que corrumpit corpus: et iste sunt vie pñmaz
rum actionum et passionum medicinarum.

Cap. 4^m. Quod est in gñali cōsideras de opationib⁹ se-
cūdis et tertis quas opant medicie in corpe humano.

Enos volumus incipere narrare de
virtutibus secundis et tertis: et
dicere naturas medicinarū quib⁹ hoc op-
rantur: et qualiter operantur. Et dicamus q
medicīe que sunt cōposite ex elemētis qñ
alterantur a corpore: aut alterant corpus: quedā eoz⁹ sūt
que assimilant ei qd est in eis ex virtutibus elementorū:
sicut sunt ille que dant caliditatē: frigiditatē: sic. et hu. silez
in qualitativis que sunt in illis: et qdā actionū aut passi-
onū que nō assimilant ei qd est ex virtutibus elemētōrum: sed
sunt operationes psequētes pñas virtutes elemētōrum:
et hoc est ppter locū subiecti in quo operant: sicut ille q
habent indurare: mollicicare: denigrare: rubificare: et si-
milia:

A milia: et locus subiecti in quo manifestant iste operationes circa quodcumque membrum si ideterminati fuerit appellatur iste virtutes scilicet. Et qui operantur in proprium membrum: tunc dicuntur virtutes 3^e sic sunt medicie que puocant vnam et que mudificant pulmonem et que giunt spuma et que frangunt lapides et files istis. Et postquam oculus est de vniu⁹ scilicet et tertius vobis est de na op⁹onibus istarum medicinarum manifestio: et incipiam⁹ a seculis. Et dicam⁹ quod istarum medicinarum quedam sunt maturatiue: hec est que facit sanie: quedam eaz sunt mollificatiue: quedam iduratiue: et quedam apertiu⁹: quedam oppilatiue: et quedam euaporanti⁹: uer⁹ quedam petrificatiue: et quedam striptice: et quedam lenitiue et si miles bis. Et debet scire quod medicia que est appropata alicui op⁹oni non oportet esse illa proprietas nisi comparatiue ad corpus temperatum vel ad proprium temperatum: et medic⁹ ex⁹ in hac arte qui cadit ad man⁹ ipsi⁹ alio corp⁹ distemperatum: vnde ar⁹bitrari medicinam secundum mensuram quam videt ei esse magis iustam et magis puenibile in virtute medicine que habet facere opationem illam in tali corpore: et experientie habet hic locum magnus. Et postquam scierimus quod medicina maturatiua est illa cuius calor est equalis calori corporis: debemus intelligere hanc proportionem propriam vnicuique corpori se et facere comparationem propriam tali corpori. Et hoc non fuit solus in coplone propriam vniu⁹ indiuidui: sed et in vnoquoque membro se: p⁹ea quod medicina que facit sanie in testiculis non facit sanie in aure: et non oportet quod medic⁹ has res tradat obliuioni: et experientia habet in istis vix et arbutus magnum posse.

Cap. 5^m. Quod est de medicinis maturatiuis. narranda est non illi⁹ medicie que operatur op⁹ones supradictas: et incipiedum est a maturatiuis. Et dicam⁹ quod maturatio est opatio caloris naturalis in suba materia sic deum est in alio loco. Et maturatio est ordinata secundum ordinem quem habet digestio in cibis: et est in tribus digonibus. Et quando spargit ad aliud membrum materia que egreditur a na in quantitate: aut quantitate: aut in virtute sit et putrefit illa materia: tunc g⁹at in illo membro de necessitate vni⁹ calor mixtus ex naturali et extraneo: et si materia illa est apta recipere digonem sit ibi sanies et maturatur. Ideo quod alba sanies est media inter digonem perfectam et diminutam: eo quod est alba: quia materia non sit apte ad recipiendum digonem propriam maiorem: nisi quando egrediuntur a sua natura in quantitate. Sed quando egrediuntur a natura in quantitate: tunc est in eis digestio diffinita: hec est quando rediunt ad malam quantitate sic ad huiusmodi adultos et si miles illis. Et ars pueniens in silu re est pfortare virtutem membrum: quia calor naturalis est qui sepul⁹ in membro super quod est sparsa materia: et p⁹ea est necesse ut medicia habeat ex sui natura ut faciat digonem: sic medicia que affluat calori intrinseco quod est esse temperata in calitate et humiditate: vel sit declinans aliquam tunc ad calorem: et p⁹ea quia calor intrinsecus est in membro potest esse refrigeratus per multam materiam sparsam in eo: aut per quantitate. Et qui comparat tale medicinam quod est in corpore huiusmodi mano dicim⁹ ipas esse temperatam: et qui comparat partem d⁹nam in ipsa ex p⁹ib⁹ elintoy dicim⁹ quod est talis aut talis. Et de medicinis temperatis est ad quod cala temperari caloris et oleum dulce oliue qui guttatur cadit super ap⁹am et sic cataplasma factum de farina tritici coctum cum aqua et oleo dulci. Et debet scire quod medicia que facit sanie in vna coplone non facit in alia: et si sit in quibus membro corporis sic oculus est super: et p⁹ea medic⁹ expius vnde ex se ponit quodam istis medicinis. Et quia medicina que iducit sanies quod sit in p gradu est cala ut cataplasma supradictum: et supra illam in gradu que facta est ex pane per sale qui ibi est et super hac illa que facta est ex fermento. Et quedam dicitur quod medicie oppilatiue sunt maturatiue: sed est p accidens sic cerotum factum ex cera et oleo ros⁹. p⁹ea quia qui potius claudunt calefit membrum et materia maturatur. Et quedam dicitur quod medicie maturatiue maturatur: p⁹ea quia faciunt in materia rez

propter quam est facile nature diuidere ipsas materiam temperatam do qualitate materie aut subtiliando ipsas. Et potest esse vtrum vna medicinarum inueniat maturatio cum oib⁹ istis modis: et erit in composito per artificium: in simplici vero per naturam. Et etiam dicitur quod medicina maturatur: propterea quia rectificatur in qualitate caloris naturalis illud quod pmutatum est per calorem extraneum: per hanc viam dicitur quod pusillum maturatur apostemata calida: et secundum hunc modum quod res frigide maturatur apostemata calida. Et diffinitio qua diffiniuit Galen⁹ maturatiue non verificatur nisi in apostematibus que sunt difficilia ad maturandum propter nimiam debilitatem caloris naturalis: aut per quantitates: aut per frigiditatem.

Cap. 6^m. Quod est de medicinis mollificatiuis.

Ste medicine appropriant multum in hac arte medicis que dissolunt apata dura deplata lapidea que sunt butia insensibilitate. Et ista apata generaliter sunt ab humoribus grossis que sunt aut melici aut flegmatici grossi: aut compositi ex ambobus. Et quia hec apata sunt idurata per frigiditatem: necesse est ut res que ea mollificat sint calide: quia res que sunt congelate per frigiditatem dissoluntur per calitatem si sunt res solubiles sicut plumbum et stannum: quia ista apata cum maturantur humectantur. et de necessitate est ut medicie que habent pmutare: quibus sint calide: ut habeant aliquam siccitatem ut vincant illam humiditatem frigidam. Et medicie que p⁹bate sunt per experientiam in opere sunt calide in 2° vel 3° gradu: et sicce in primo sunt sicut armoniacum: bdellium: storax: et medulla cruoris vitalis: et sepum byrcinum: et bouinum. Et est necesse ut sint mesure harum medicinarum secundum mensuram quam habet caloris et siccitatis: ideo quia medicie que sunt fortes in calore et siccitate nimis habent dissolvere: et possent remanere pars grossa ex materia que puerteretur in naturam lapidis. Et est necesse sic oportet: ut per te ponas gradum in fortitudine harum medicinarum: propterea quia pinguedo est debilior armoniaco et bdellio. Et pinguedo galline debilior existit pinguedine asneris et anatis: quia res iste diuersificantur secundum aliquas complexionem: aut ad aliquod membrum.

Cap. 7^m. Quod est de medicinis iduratiuis.

Est ut medicie idurate sint frigide: p⁹ea quia iduratio cum grossitudine non est nisi congelatio: congelatio non fit nisi a frigiditate. Sed illud quod dicit Galen⁹ de humiditate in his medicinis nihil est: p⁹ea quia humiditas non habet nisi solum humectare: et non idurare: et melius esset ut poneret siccitatem cum frigiditate: quia de illa frigiditate sit durities cruditatis. Sed iste due qualitates sunt vix plurimum passiuie et non actiue: quia due actiue sunt calitas et frigiditas: quibus eaz operationes diuersificantur secundum humiditatem et siccitatem: et hoc declaratum est in 4° methoeorum. Et iste medicine habent latitudinem: et iste medicine sunt sicut semperuias: pusillum: et portulaca: et si infrigidant et incrudant non faciunt hoc nisi per frigiditatem.

Cap. 8^m. Quod est de medicinis oppilatiuis.

Ste medicine sunt ex his que claudunt poros: et natura sunt terrestres sine mordicatione: quia mordicatio est vna ex rebus que cito faciunt medicinam egredi ex poris: aut ut sint pglutinatiue ut gummi et terrestre que non est pglutinatiua sic amidum. Et est necesse ut iste medicine sint multum remote a mordicatione: et propterea debet esse temperate complexionis vel declinantes ad frigiditatem parum. Et si queris quomodo oppilat iste medicine corpus interius quando assumuntur. Respondemus quod hoc potes scire per hoc quod est dicens superius: quia claudunt intestina propter ebilum factum

Col. Auer.

L z

I ex eis: et similiter epar et venas et membra ipsa. Et iste medicus oppilatiue diuersificatur secundum diuersitatem complexionis membrorum: sicut dicitur quod dactyli oppilant epar: et aperunt oppilationem pulmonis.

Cap. 9^m. Quod est de medicinis apertiuis et absterfuiis.

K **S**te medicine sunt vnus generis: et inter ipsas est parua diuersitas: quia medicine que abstergunt foridiciem ex membro et lauant ipsum: neque habent posse penetrandi in poros dicuntur absterfui: sicut aqua mellis: et aqua melonum: et farina ordei et fabarum: et que habent virtutem penetrandi propter partem igneam que est in eis dicuntur apertiuæ. Et que dam istarum medicinarum plus operantur extra corpus quod intra: et quedam plus intra quam extra: et quedam operantur equaliter. Et que plus operantur extra sunt que habent aliquantulas bauracitates: nec in eis est multa grossities: et propter partem subtilem que est in eis penetrant in tus: et propter largitatem intraneorum viarum penetrant cito. Et res viscosæ mundificare non possunt: et si cum eis iungeretur corpus stipicum aliquantulum grossius tunc mundificarent: propterea quia sunt instrumentum nature apertiuæ que est in eis: quia hec stipticitas coniuncta retinet eas in meatibus donec compleuerint suas operationes. Sed extra corpus non possunt ita operari propter stricturam pororum et propter stipticitatem. Et propterea absterfuium aperit oppilationes epatis: et non potest poros exteriores aperire propter stipticitatem que est in eo. Et iste medicine debent esse amari saporis cum stipticitate. Sed medicine que ambas operationes faciunt sunt inter barum naturam medicæ. Vnde ille que habent aliquantulam amaritudinem cum bauracitate sine stipticitate: sicut radix lili celestis et similia eis. Et tu iam sciisti quod medicine que sunt apertiuæ vnus membri non sunt apertiuæ alterius. Et pro hoc dare debes vniciquique harum rebus gradus quædammodum facis reliquis medicinis et virtutibus.

Cap. 10^m. Quod est de medicinis euaporatiuis.

M **V**ia autem euaporatio non fit nisi in quantitate membri euaporati: et augmentum ipsius quantitatis non fit nisi propter calefactionem membri necesse est ut medicine euaporatiue sint calide. Sed earum calor debet esse temperatus: quia medicine que habent distemperatum calorem euacuant et deficiant: nec debent habere substantiam grossam: et iste medicine sunt si cut camomilla: malua: et oleum vetus. Et debes scire quod euaporatiue sunt contrarie oppilatiuis: hoc est quia sunt frigide. Oppilatiue de quo dictum est superius: quia quando membrum refrigeratur diminuitur quantitas sua propter quantitatem sui ad frigiditatem et terrestritatem: quæ admodum augmentatur quantitas eius propter propinquitatem ad caliditatem ipsius nature aeris. Et scias quod non fit augmentum quantitatis ex his que apponunt vel eueniunt extra: nec fit diminutio propter aliquid quod resoluitur ex eo: et hoc probatum est in naturali philosophia. Et medicine facientes hanc operationem sunt de eodem genere que indurant: sed primo inuisant: et si diu permanent in membro indurant ipsum et possibile est ut mortificent ipsum: cum diu permanent super illud.

Cap. 11^m. Quod est de medicinis aperiendis ora venarum.

I **S**te medicine sunt calide complexionis: et sunt grossiorem substantiam et sunt de genere medicinarum apertiuarum: tamen sunt fortiores eis. Et sunt quasi tres gradus operationum: primus est abstergendi. secundus est aperiendi. tertius est elargandi ora venarum: et calor istarum medicinarum aperiendarum non est conueniens ut sit calor corrosiuus: quia corrosio claudit: et iste medicine sunt sicut alleum et sella et proprie fel bouis.

N cūdus est aperiendi. tertius est elargandi ora venarum: et calor istarum medicinarum aperiendarum non est conueniens ut sit calor corrosiuus: quia corrosio claudit: et iste medicine sunt sicut alleum et sella et proprie fel bouis.

Cap. 12^m. Quod est de medicinis stipticis.

S **T**iptice medicine que stringunt orificia venarum sunt natura frigide et terrestres: et fortis siccitatis: et propterea fuit sapor earum stipticus: et propterea claudit orificia venarum: quia frigiditas non est a terrestribus est debilis operatio. Et hoc est orificia que sunt iter stipticum et oppilatiuum: quia oppilatiuum est in maiori quod tenet subtilitatem: et stipticum est in maiori grossitate: hoc sunt sicut galla: balustia: acacia: et filia.

Cap. 13^m. Quod est de medicinis mitigatiuis doloris.

O **D**icitur quod prima via mitigandi doloris est ut remoueat causa doloris. Et secunda est ut stupefiat membrum ita ut non sentiat dolorem sicut fit cum opio. Tertia est medicina que facit in membro illud quod repugnat rei que inducit doloris: et istud est verax mitigatiuum: quia in primo modo cadunt multa genera medicinarum: sicut medicinarum purgantium in eis et medicinarum digestiuarum. Et secundus non mitigat nisi per accensum quando priuat sensum membrum: aut ipsum idurat quod res non est facienda: nisi quod vitare non possumus sicut dictum est in libro de ignis sanationis. Sed tertius est verax mitigatiuus: propterea quod prestat sine medio illo quod resistit cause doloris. Ergo necesse est quod medicine que hoc faciunt sint temperate siles calori naturali: aut parum calidiores intantum in quantum calor naturalis est refrigeratus a calore naturali debito membri propter resolutionem factam in ipso. Et propterea possunt iste medicine mitigare dolores quod est ex causis calidis et frigidis. per eundem modum: eo quod augmentant calorem naturalem qui est instrumentum nature qui est medicinalis per omnem partem. Et tunc dñatur natura super malam complexionem que facit dolorem et ipsius remouet. Et quousque iste medicine sint in hoc gradu necesse est ut sint subtilis subtilitatis penetrantes et velociter permutabiles ad calorem naturalem: et tunc adiuvabunt digestionem: propter earum subtilitatem. Et propterea appropriant iste medicine duabus virtutibus ad remouendum doloris: vna est ad multiplicandum calorem naturalem: et alia ad preparandum humores ad digestionem qui est causa doloris ad hoc ut sit facile permutabilis a natura. Et res magis conuenientes in hoc sunt pinguedines et olea: et pinguedinum sicut pinguedo galline: et anatis: et pinguedo asneris et melior secundum Galienum. De oleis oleum vitelli ouorum: et oleum dulces oliue calidum parum. Et generaliter quando dolor est mordicationis res que mitigant debent esse dulcoratiue: unde medicine que habent qualitatem mordicationis et propterea stiptice multum sint remotæ a mitigatione doloris. Et medicine frigide et oppilatiue habent augmentare dolorem: eo quod resistunt dissolutioni humoris. Sed medicine que in arabico nominantur muscabecha: variantur ab istis: eo quod substantia earum aliquantulum grossior existit: et cum hoc sunt apertiuæ pororum cum euaporatione membri. Sed generaliter natura earum est propinqua nature ipsarum medicinarum predictarum que indigent pauca absterfione.

Cap. 14^m. Quod est de medicinis giuantibus carnem.

I **S**te medicine indigent pauca absterfione cum pauca exiccatione: sed absterfio est ut auferat foridiciem que est in vulnere: et siccatio est ad siccandum humiditatem: quia in digione vniciquique membrum inueniuntur iste due humiditates: hec est subtilis et grossa.

Cap. 15^m.

A **Cap. 15^m.** Quod est de medicinis cicatricantibus. **Ste** medicie debent esse siccitice et fortiter sicce: ppea ga cutis est illud quod sit a natura post generationem carnis: et cutis est siccior carne: ppea necesse est ut exsiccatio istarum medicinarum sit fortis, sicut galle et balaustrie.

Cap. 16^m. Quod est de medicinis causticis. **Ste** medicie debent esse in fine caliditatis cum grossitie substantie: et tunc faciet opus quod facit pruna, id est carbo.

Cap. 17^m. Quod est de medicinis corro-
suis et facientibus carnem cadere.

Ste medicie plumbunt carnem: non tamen faciunt quod faciunt caustice: et hoc accidit ga habet caliditatis minus et subtilioris substantiam: et quod faciunt cadere carnes sunt debiliores putrefactionis: non dicunt putrefactione: nisi ppea ga corrosio et caliditas carnis: non sunt nisi propter calorem extraneum: et in calore extraneo est aliqua putrefactio de necessitate: et medicie putrefactiue sunt sicut auripigmentum rubeum vel citrinum. Et vitium medicinis faciunt cadere carnem in vulneribus quod volumus quod caro bona in eis nascatur: sicut putrefactiuis in locis corrosiuis.

Cap. 18^m. Quod est de medicinis attractiuis.

Quedam eorum operantur per caliditatem: et quod per attritionem. Que operantur per caliditatem trahunt quodlibet adueniens. Sed que trahunt per attritionem trahunt rem per se: sicut adamas ferrum et generaliter omnis attractio quodcumque modo fiat non fiet nisi per calorem. Et ego debeo declarare operationes que per attritionem sunt complete. Et medicie que trahunt per primam caliditatem in eo quod est caliditas absolute: hoc est illud quod facit caliditas inquantum caliditas trahit per se. Una est que trahit per calorem naturalem quod est in ea sicut res que vocatur moschebe almestia. Putredo facta circa orificium foraminis apertum alia trahit per calorem putredinalis sicut fermentum et sterces columbarum. Sed medicie que vocantur bechar que curant a venenis: quod faciunt hoc a tota substantia: et quod faciunt per primam caliditatem que est in eis: hoc est quando resistunt qualitati generate a veneno: propterea quod venenum ingrediatur hac diuisione. Hoc est ga venenum quod datur est venenum per primam caliditatem: et quod datur est a tota substantia: et hac diuisione postea declarabo. Et medicie pertrahunt dicuntur medicie que resistunt putrefactioni: aut propterea quod tenent aperta loca que parata sunt oppilationi: aut ga resistunt putredini: aut propter vitium.

Cap. 19^m. Quod est de medicinis confortantibus.

Ste medicie sunt que assimilantur corpori in membris in tota substantia. Et ppea dicitur quod quodlibet membrum comestum confortat simile membrum comedentis. Sed medicie que confortant inquantum sunt medicie confortatiue necessario calor eorum debet esse fortior parumper calore membrum: et similiter siccior: ppea ga membra non terrentur neque debilitantur: nisi propter caliditatem frigidam et humidam. Et hoc fit plurimum accidit propter in membris principalibus: et generaliter non debilitatur operatio membrum vit plurimum nisi propter frigiditatem que est puenientior ad inducendum lesionem: hoc est ga assimilata virtutibus distantibus super ipsum ex virtutibus elementorum sicut est cerebrum: ga ideo quod super ipsum distatur frigiditas et humiditas lesio que superuenit ei propter has duas qualitates est maior. Et propterea est necesse quod natura medicie que confortat membrum resistat parti a qua puenit lesio membri. Et ga medicie que confortant epar necessario debet habere manifestam siccitatem: contrario in medicinis cordialibus: et quedam sunt que confortant a tota substantia:

cut aurum et margarita cor. Et quedam sunt que confortant propter calitates primas et secundas: sicut siccitias et amaritudo que sunt in rosa. Et medicie odorifere sunt supreme omnibus medicinis que confortant principalia membra: et maxime in rebus testificatis ab experientia et proprio cordi. Et propterea muscus plus confortat inter cetera odorifera: nam eius aromaticitas preualet omnibus aromaticis.

Cap. 20^m. Quod est de operationibus tertiis virtutum.

Am diximus nam medicinarum a quibus pueniunt operationes secundas. Deinceps debemus narrare nam medicinas que faciunt tertiis operationem. Et dicam quod istarum medicinarum quedam sunt que frangunt lapidem: et quedam que prouocant menstrua: et quedam que generant lac: et quedam que generant sperma: et quedam que diminuiunt lac et sperma: et quedam que mudificant pectus. Sed medicie que frangunt lapidem non sunt multum calide secundum quod medici dicunt. Ppea quia calor qui idurat et petrificat est fortissimus: et propterea calorem extraneum indurauit lapides: et propterea est necessarius in earum fractione calor suauis et non fortis in quo sit aliquantula humiditas comparando calori qui idurabit lapides: et cum subtilitate: eo quod scis: quia res que iduratur sunt propter calorem et siccitatem non dissoluantur nisi per frigiditatem et humiditatem. Et cum dico frigiditatem intelligo diminutionem calorem a calore qui coagulauit lapides: et sic intelligo cum dico humiditatem: ideo quia non operantur iste medicie in lapidibus nisi per operationem similem operationi alicuius decoctionis: et per viam istam vidit cum calor naturalis et expellitur. Et tales medicie sunt si cut sparagus: cicer rubeum: et amygdale que tendunt ad amaritudinem. Et non est remotus ut hec operatio non fiat a tota substantia. Sed medicie que prouocant menstrua debent necessario habere caliditatem cum subtilitate: quia caliditas cum subtilitate adiuuat virtutem attractiuam que est in renibus. videlicet ad trahendum illas aquositates: et discretiuiam que est in epate etiam adiuuat in cognoscione istius aquositate caloris: et dicitur quod medicie que faciunt hoc habent conuenientiam cum membris yrine a tota substantia: sicut sunt apium: feniculus: daucus: et similes illis. Sed medicie que lac generant sunt que habent calefacere humores flegmaticos: et habent iuuare virtutem digestiuam: que est in membro ut conuertatur ad sanguinem. Et ex generantibus lac sunt quedam que sunt cibi: illa sunt conuenientiora in hoc opere. Et sunt cibi ex quibus sunt humores temperati in caliditate et humiditate equaliter humiditati et caliditati sanguis. Et medicie que prouocant menstrua per os sumpte sunt de genere medicinarum que generant lac. sed necesse est ut sint calidiores eis: eo quod habent aperire orificia venarum et subtiliare sanguines. Et quando hoc accidens est paruuntur sufficunt solum medicie que generant lac: sed si ex toto cessaret menstruum non sufficunt ille: sed sunt necessaria ea que sunt similia pulegio: et metastro: et opponaco: et costor: et quinanto: et cassili: gnee: et aristologie: et silia bis. Sed medicie et cibi qui generant sperma sunt calidiores humidiores: et viscosiores: sicut caseoli rubei: cepe: et nuclei pinearum. Sed medicie que mudificant pectus et pulmonem: adiuuat ad excreandum materiam iclusam in ipsis sunt que habent virtutem digestiuam et iclusis sine forti calore ut non indurentur. Et quandoque adiuuat ad excrementum putredinis medicie que habent lenitatem et viscositatem: quando difficultas spendi erit propter subtilitatem materiam: quia spargit et circumfluit ante aerem et educi non potest. Et medicie digestiue et huius materie absteriue sunt si cut nuclei pinearum recentes et butyrum cum melle cane et amygdalis. Et semper sis memor eorum que dixi.

Col. Auct.

L 3

Liber

I mus superius: hoc est quia diuersificantur operationes istarum medicinarum per diuersitates complexionis alicuius membri etiam plus et minus: et a te pone gradus: et via cognitionis harum rerum vniuersum est experientia.

Cap. 21^m. Quod est de medicinis operantibus a forma specifica: et de differentia inter eas et illas que operantur per primam secundam et tertiam virtutem.

Einceps volumus dare duas que est inter medicinas que operant per primam secundam et tertiam virtutem: et illas que operant per proprietates quas appellantur medici totam subas et qualiter operant. Et dicamus quod operationes medicinarum sumuntur duobus modis. Unus est operationes que appropriantur propriis virtutibus elementorum: sic est calefacere calorem et refrigerare frigus: et habent substatia: et sequuntur eorum subas: et sunt incilio: subulatio: et alie operationes sed et tertie sicut dictum est. Et ppea possunt appbendere occasiones harum operationum bono arbitrio. Et alium modum medicinarum operationis appropriat: et non possumus: primis virtutibus elementorum subalr. Et g. attractio quam facit magnes in ferro: ppea quod attractio in quibus est attractio: quibus sit appropriata calor: non ppea ut trahit tali attractione: ppea: et hoc accidit propter proportionem: et convenientiam que est inter ipsum et ferrum. Et hoc propositio et convenientia non est nisi in mensuris mixtionis elementorum in eis: hoc est in trahere et attractio. Et ppea est possibile inveniri in vna re. proprietates infinitas: et hoc est comparando entibus quasi infinitis. Et hoc operatio est quasi sicut accit in ipsis virtutibus elementorum que sunt infuse in re que habet hanc proprietatem et non in sunt subalr. Et ppea est impossibile scire per arbitrium mensuram mixtionis: propter quod fit hoc operatio in ipso ente sicut sciunt operationes que proveniunt a materia que non sciunt nisi per arbitrium. Istud est esse proprietatis et totius sube. Sed complexio non queritur nec arbitrat in hac specie sed in alijs. Et queritur in qua specie harum operatur onum operentur medicinis lapacine eis respondendum est: quia habet hanc operationem per modum attractionis in quantum est attractio et per proprietatem. Propter quod nos videmus quod quando recipit vna ex istis medicinis purgantibus ipsa attrahit humorem proprium: et a quocumque parte sit in corpore: vel quod sit in partibus inferioribus corporis: aut in partibus superioribus: sicut scamonea que curat egritudinem formice pedis: eo quod movet hunc humorem cholericum qui est in pede ad excedendum extra corpus medicina: et hoc non fit nisi per viam attractionis. Et medicine purgative non habet hanc solam virtutem: hoc est attrahendi humorem proprium: sicut turbith flegma trahit a scamonea cholera et lapis lazuli meliam: sed etiam trahunt proprium humorem et ex proprio membro sicut faciunt gummi et proprie scapinum: quod trahit a nervis et a iuncturis humores flegmaticos grossos et viscosos. Et appet quod medicina cum hac operatione attractionis habeat operationem cognoscendi humores: propter quod quia humores sicut sciuntur sunt in maiori parte in sanguine in potentia: et ipsa cognoscit eos et ipsos attrahit. Et quando trahuntur humores ab instrumentis ciborum ad intestina et ventrem: tunc movetur virtus expulsiua ad expellendum eos: nec est remota ut virtus expulsiua que est in hoc membro in quo est humor sit iuuatri operationi medicine in illo humore: hoc est quod cum medicina incipit attrahere: et natura incipit expellere. Et ppea quando virtus expulsiua est multum fortis fit: propter hoc magna euacuatio: quibus medicina non fuerit multum fortis. Et manifestum est quod attractio non potest fieri nisi cum apte de orificio venarum: et illa apertio non habet

Medicia soluta attrahit propriam quod est propositio mixtionis elementorum.

Medicia i de solidatione medicinarum. ite non p. et c. d. reubarbaro propter quod est lectem.

Medicia 3. s. sim. pli. medi. dist. 4. c. 4. a. si multitudine. Alii. 4. b. m. c. 4. quod a. r. r. in de. r. r. cor. c. 10. v. r. illa e. p. prietas resul. tas ex mixtio ne elementorum. et i. fluencia super. riorum.

I hoc non fit nisi per viam attractionis. Et medicine purgative non habet hanc solam virtutem: hoc est attrahendi humorem proprium: sicut turbith flegma trahit a scamonea cholera et lapis lazuli meliam: sed etiam trahunt proprium humorem et ex proprio membro sicut faciunt gummi et proprie scapinum: quod trahit a nervis et a iuncturis humores flegmaticos grossos et viscosos. Et appet quod medicina cum hac operatione attractionis habeat operationem cognoscendi humores: propter quod quia humores sicut sciuntur sunt in maiori parte in sanguine in potentia: et ipsa cognoscit eos et ipsos attrahit. Et quando trahuntur humores ab instrumentis ciborum ad intestina et ventrem: tunc movetur virtus expulsiua ad expellendum eos: nec est remota ut virtus expulsiua que est in hoc membro in quo est humor sit iuuatri operationi medicine in illo humore: hoc est quod cum medicina incipit attrahere: et natura incipit expellere. Et ppea quando virtus expulsiua est multum fortis fit: propter hoc magna euacuatio: quibus medicina non fuerit multum fortis. Et manifestum est quod attractio non potest fieri nisi cum apte de orificio venarum: et illa apertio non habet

M

N befit nisi per calorem: et sic fit sicut attractio. Et propter hoc totum appet quod medicine purgative non operantur nisi per vnum calorem proprium: qui est in eis qui habet proprietates trahendi tales humores. Sed querendum est et dicamus per exemplum. Ponamus quod scamonea habet proprietatem suam trahere cholera solum sicut habet magnes trahere ferrum solum. Ergo quando bibitur ex ea plusquam sit eius visus non debet alium purgare humorem: et ita certificatum est per omnes medicos: et experientia sciuntur: quod si fuerit quantitas maior de bito: purgata cholera fortiter postea purgat flegma: post meliam et sanguinem. Et sic apparet quod alia virtus hoc faciat proprietate. Ad hoc respondere debes quod iste calor proprius quod habet medicina purgativa per quem attrahit non habet ipsum solum in se et in actu: sicut habet magnes qui trahit ferrum propter suam formam specificam: quia medicina non accipit illum calorem nisi a corpore: et calor non dat illi calorem: nisi in quantitate determinata in illa. Et propter quod recipit aliam quantitas indeterminata non statim in hac proprietate. ergo attractio medicine non est propria alicui humori nisi per viam comparationis et proportionis determinate in illa medicina: et non omni quantitate accidet: quia qui egreditur ab illa quantitate: tunc trahit solum illud quod trahit per attractionem. Et non oportet ut nec oia dicantur nisi in medicina que inuenta est propter remedia: ut non trahit nisi vnum humorem proprium: eo quod lucet vni medicine que trahit diuersos humores: sicut dicitur de agarico. Et non est remotum: quia oia humores sunt purgati: et in vno genere. Et hoc est etiam si duplicaretur quantitas medicinarum que est propria vni humori: ut purgaret alium humorem. Sic dicitur quod medicine que trahit melacholicum trahunt humores flegmaticos: quia conveniunt cum ea in vna qualitate.

Cap. 22^m. Quod est de venenis.

Venena operantur in corpore quatuor operationibus virtutum: sicut tu vides quod plura operantur qualitatibus primis sicut opium quod privat sensum et motum sua frigiditytate: unde si numeretur pauca quantitates postquam esset refrenata aliqua medicina: contraria est medicina. Et quedam operatur a tota subas: hoc est quod permutat corpus penitus ex toto sicut aurum purius in calcem: quod non potest aliam esse medicina. Et quedam interficit fortitudinem attractionis sicut dicitur de elleboro albo. Et quedam occidunt remouendo calorem vitæ: et hoc sunt que purgant sanguinem.

Cap. 23^m. Quod est de beçabaz.

Bedicine que vocantur beçabaz. que curant a venenis operantur has proprietates: quod est quod quodammodo permutat suam qualitatem venenam: quod sunt dicitur: et quodammodo operantur a tota subas: et quodammodo faciunt suam attractiōem. Et iste medicine bedaçarice: non curant nisi recipiant cum est in corpore dispositio venenosa facta a veneno: tunc datur corpus vni virtuti que est propria virtuti veneni. Et sic curat venenam quasi per accidens: propter quod quando illas comedit homo sanus sicut venenam exceptis granis citri: et similibus illis. Propter quod dicuntur medici quod medicine bedaçar sunt medie inter medicinas et venenas: nos sic non intendimus: quia medius et extrema sunt vnius generis et que sunt vnius generis sunt similia: et sic non est in bedaçaribus curis veneno: et propter quod melius est dicere quod bedaçar sit in fine contrarietatis cum veneno: quia medicatio contrarietatis semper debet attribui contrarietati. Sed causa quare bedaçar occidit sanum non est nisi quia non habet prodesse: nisi quando in corpore est dispositio venenosa. Et est ut iste medicine faciant duas operationes in corpore humano. Una est ut venenosa quando recipitur non existente in corpore dispoñe venenosa. Et alia est iuuatri quodammodo in corpore

In sanis non venenalis curat
B. Roardere

A In corpore est dispo venenosa: sunt sicut venenū ex vna
pte et medicie ex alia: nō q̄ sint medicie ex pte ex q̄ sit ve
nenū. ga nō ē ex nēu vt dicat q̄ diuersificat actiōes vni
agētis diuersificat dispoib⁹ subti locoz: B ē qd pōt dici
bono arbitrio de opōib⁹ medicinaz qualr opantur.

C Cap. 2. 4. In quo inuestigat modum cognoscendi vir
tutes medicinarum et ciborum.

D **Princeps** habemus pscrutari si pnt cō
prehēdi argumēto opatiōes
mediciaz q̄ nō sūt expre: aut sit cognitio iuen
tiōis eaz p expiētiā: aut si in hac iueniēde cadit
res q̄ pnteat argu⁹ et expiētiā: et si ceciderit vtrū sufficiat
modi q̄ dicti sūt a medicis. S; dicam⁹ q̄ opōnes medi
cinaz fm q̄ dcm ē sūt q̄tuor pmer: 2: 2: 2: 2: ppe. S; ci
bus nō bz nisi vna opōne: B ē ga nutrit. Et cibi nāles nō
puenit nobis nisi in tota suba: ppea q̄ pscrutari erim⁹
hoc si poterit cōprehēdi p modū argumēti demfatio
in hac pscrutatiōe. cadet pscrutatio ingitiōis ppetas si pōt
assignari aliq̄ rō vl nō. Et dicam⁹ q̄ iā dcm ē in p po
sterioz. q̄ cognitio rez est duob⁹ modis. Vn⁹ vt habeat
cognitio sui ēē solū: bec vocat demōstratio esse. Et scōs
dat nobis cognitioē cause illius ēē: bec vocat demon
stratio cause. Et q̄ sūt in vna et eadez scia differunt fm
būc modū: ga qd dat cām nō stat nisi per pma cām ppin
quā sine medio. N; si tu q̄res que sit cā dicit: rīdemus
ga est ppter lumen solis. Sed qd dat esse rei solū nō stat
per pma cām: s; stat p pncipia mediata: et si nō sint me
diata nō sunt ipsa et eadem cā: s; hoc scitur p puerfionem
equalē: aut per res magis notas apud nos. N; g. ponamus
vt velimus rōnem assignare q̄ luma sit rotūda: eo q̄ ipf
lumen paulatim augmentat in figura rotūda sic arcus:
ga hoc pncipiū: hoc est augmentatio sui luminis paula
tim non est mediātū: ppter ea hoc idē nō est cā rotūda
tis lune: ppter ea q̄ rotūditas lune nō est pp p q̄ augmē
tat paulatim in hac figura rotūda: sed augmētāt in hac
figura ga rotūda: et est puerfio: ppter ea q̄ cur⁹ rei lumē
augmentatur paulatim in hac figura est eius forma rotū
da: et omnis res rotūda luminosa augmentat lumē suum
in hac figura. Et etiā inuenimus pncipia q̄ dant esse rei so
lū in hoc q̄ nota sunt per se: nō ppter ea vt sint pma cā
in resicnt dicitur q̄ stelle que nō sint illāt sunt nobis pro
pinquiores: hoc pncipiū est notū apd nos per sensus: p
pterea pdest dicere q̄ stelle errātes sunt ppinquiores fi
ris. Et debes scire q̄ bec pncipia que nos iuuant ad scien
dū esse rei solū sunt posteriora in cē et cognitiōe causa: et
sunt priora ei in cognitiōe comparatione ad nos. Pro
pterea ga puiatio similitudinis errantiū est ppter earum
ppinquitatē ad nos: ppingtas eaz ad nos est pōr in na
tura et cognitiōe. Et pncipiū conuersiū pōt nobis dare
cognitiōē cause rei quādo pbat per mediū terminus q̄
sit in vero syllo: ga in hoc pbat terminus maior et mior
virtute medij. Quia q̄ inuenitur terminus maior in to
to medio et medius in toto minoz tunc probatum est ēē
maioris in minoz: bec demonstratio pōt dare cām esse et
nominatur demōstratio cause. Sed qd dat solum ēē est
inductio: hoc est ga scitur ex ingitiōe partiū que sūt sub
illo vli. ga quādo fuerit questū predicatū cuius ēē volu
mus bze certitudinem vli: tūc querunt oēs partes vlis.
Et si inueniant tunc conuenit q̄ hoc predicatū est in to
to vli: bec species noiatur declaratio ēē maioris in me
dio virtute minoz: ga quādo iuent⁹ maior in toto mino
ri: hoc est in oibus pibus: et totus mior est totus medius
tunc argumentatur maiorē esse in toto medio. Ergo quā
do queruntur multa ex particularib⁹ in vna specie: et iue
niatur vnu predicatū in oibus non opinādo vt sit aliqua

pars in subto in qua nō iuentat hoc p̄dicatū. et est certifi
catū: q̄ nō videbit p hoc qd vī a pibus p būc modū de
clarationis cognoscit ēē vnius p̄dicati in tota illa specie
a pte expiētiē in oib⁹ suis pib⁹. Et p hac viā habemus
cognitiōē maioris p̄tis sp̄eruz pncipioz artis medicie.
Et p̄m qd nobis dat ēē rei solū est post p̄clonē: vt non sit
puerfio sup mediū terminus: et in B mō cadit demfatio
esse. N; g. sicut volumus declarare ēē virtutē nutritiua bo
mini p vnu p̄m qd dicit. oē aial est nutritibile: et fiet argu
mentum hoc sic. ois bō est aial: oē aial est nutritibile. g. ois
homo est nutritibilis: ppter ea ga hoc pncipiū non pdest
nobis nisi ad tribuendū virtutē nutritiua homini: s; nō
vt virtus nutritiua sit causa ppinqua homini. Et q̄re non
iuuat nos in dādo causam rei: ga non conuertit maior su
per mediū: ga oē nutritibile nō est aial. Et in sūma dico
q̄ demōstrationes que nascunt a causis remotis: vl sint
affirmatiue: vel negatiue sunt demōstrationes ēē et non
demōstrationes cāe: ga demōstratio cāe est pma et ppin
qua. Et oēs iste res faciles sunt ei qui studuit in logica p
aliq̄ ip̄s: et perfectius cognoscet inuamentū qd faciūt
in hoc loco et etiā necessitates. Et postq̄ ita est sicut dcm est
debemus pscrutari de p̄prietatib⁹: et dicamus: videndū
est si possit inueniri viā qua possimus cognoscere q̄ p̄prie
tates sint p cōparationē alicui⁹ alteri⁹ rei: sicut est ad cō
parationē corporis hois. Et dicim⁹ q̄ hoc nō potest sciri
nisi vno duoz modoz. Vnus ē vt sit nā ppter quā pue
nit bec opatio manifesta apud nos pfecte: aut p p̄mos in
tellectus aut per demfationē. Alter est vt inueniant res p
prie posterius illi nāe. Et ad bec vt sint ille res et p̄prie
tes ēq̄les i vno p̄dicato. Et etiā vt sint ille res et poste
rioris magis note apud nos q̄ p̄prietates: et vt sint ille
res ppter quas possint sciri p̄prietates abiq̄ medio. Quā
spēs harū demōstrationū quīs sint ex reb⁹: q̄ sunt quasi
per accidens: sunt tñ veraces. Et nos vellem⁹ si possit ēē
inuenire hoc questū virtute illarū demōstrationū. Sed
videt q̄ iam sit iniatum q̄ natura qua operat⁹ p̄prietates
non possit sciri perfecte: ga p̄prietates nō est nisi vna ope
ratio existens per se trāsiens ab vno ente ad aliud pp p
portionē mēsuraz elementoz quā bz vnu ens cum alio.
Et bec mēsurā cōprehēdi nō pōt p modū arbitry: neq̄
etia pōt sciri hoc plus q̄ sit bec cognitio: q̄ nō est perfe
cta. Neq̄ ē inuenit⁹ hic aliud accis posterius qd signifi
cat sup hanc nām veraci significatiōe. Etia neq̄ est ali
qua nisi p̄prietates eadē quādo sentit⁹: ga tūc significat sup
hanc nām: et si est impossibile hoc scire: eodez mō est im
possibile inuenire in eo q̄ habet p̄prietatē vnu accidens
equalē p̄p̄tati ad hoc vt significet sup p̄p̄tatē: et sit ma
nifest⁹ apd nos q̄ ipsa: ga nō ē pueniēs inuenire hoc nisi
q̄ inueniret vnu accis mag⁹ notus qd significaret pfecta
significatiōe: sup nāz pp quā sit bec p̄p̄tates. Et ppea ga
p̄p̄tates segtur p̄p̄tionē mēsuraz entū pole fuit iue
niri in vna re. p̄p̄tates q̄ si infinitas: et res q̄ est p̄pinq̄ ifi
nito nō pōt sciri perfecte p arbitry: neq̄ ē possum⁹ iue
nire signa significatiua subalter super hanc nāz. Et postq̄
ita est debemus pscrutari si possibile est appbēdere p̄prie
tas opatiōes per viā demōstratiua aut nō. Et dicam⁹
q̄ viā qua pscrutari sumus sup p̄p̄tates erit eadē cū viā
qua hic erim⁹ pscrutari: ga si possit appbēdi arbitrio me
dicina tēperata aut distēperata in fine eq̄litas: hoc non
ēē nisi cū cognosceremus nām que hoc opat⁹ pfecta co
gnitiōe. Quia q̄ nos tractam⁹ de medicia si ē calida aut
frigida aut temperata: nos nō intelligimus hoc nisi quia
habet per sui nām et preparationes permutādo se a cor
pore humano: vel vt pmutet a corpore humano: et corpus
postmodū ab ea recipit vna q̄litate pmutat⁹ cōparatas
Col. Auer. L 4

I pportionata q̄litatebus nālibus q̄ sunt in corpore: quā p
portionē dicimus tēperatiā: eē aut distēperatiā. Ergo
vīnā ego scire q̄ nā est bec pp quā pparatū est corp⁹ hu
manū pati has passioēs: q̄ est illa q̄ pparata est ad agē
dū: z cui rei has debemus cōparare: hoc est cui rei debe
mus cōparare mēsuras eloꝝ q̄ sunt in illa. Propterea
ga h opatio nō dī nisi cōparatiue ad corp⁹ hūanū. Et p
pterea appet pma frōte q̄ dī fieri cōparatio iter cōplo
nē ciboz: z mediciaz: z cōplonē hoīs: ita q̄ mēsurē eloꝝ
que iueniunt in cibo z medicina in q̄litate eq̄les sint his
que in hoīe iueniunt: z h est qd dī cib⁹ tēperatus z medi
cina tēperata. Et qd egredī a tēperatiā ad vna extremi
tātū est illd qd est augmētatiū aut diminutiū in illo extre
mo. Dec est melior rō q̄ possit assignari pportioi z com
paratiōi ciboz: z mediciaz: corpori humano z opatiōi
bus ipsius. Sz vñū nobis obuiat q̄ si ita est nullus cib⁹
dī dī tēperatus boī nisi caro humana. Et forte possit eē
q̄ carnes gallinaz per modū siliudinis remote eēnt tē
perate cōploni hoīs: aut cōplo carniū edi similr. Sz de
terre nascētib⁹ nullū tēperatū poterit inueniri: z min⁹ de
ber eē cala corpore hūano: ga corpora aialū sunt calidio
ra nascētib⁹ terre: z ppea nō inuenit in terre nascētib⁹ ca
lor in actu. Et postq̄ nō est via cognoscēdi hāc nāz perfe
cta cognitiōe ab hac pte cōparatiōis q̄ est iter nāz corpo
ris z cōplonē qua opant medicie has opatiōes: fortasse
poterit cognosci a pte cōparatiōis z pportiois mēsu
raz: elemētoꝝ: quā bz medicina a seipsa hoc est ga medi
cina i qua dīnabit calor in seipsa: illa dī cala: z illa in qua
dīnabitur frigus dīcitur frigida. Et sic de sicco z humido:
ga medicina in cuius ptes dīnabitur p ignea illa erit cō
ueniens vt ex ea genere calor magis sicut vī in sulphu
re z in silibus. Dec est vna via q̄ possit sustineri in parte.
Sz et illa est corrupta in plurib⁹ suis ptiōib⁹. Ideo ga iue
nimus multas res q̄ sūt in suis cōplonib⁹ caliores. Et qñ
nos cōparamus eas corpori humano: b est qñ eas come
dit bō iueniunt frigidiores sicut mustus z vīnū antiquū:
ga in eo. Imusto apparet calor manifestior. Postq̄ tu vi
des ga bullit z cōparādo ip̄s corpori humano est frid⁹.
Et videmus res in gb⁹ frigiditas est magis manifesta
z cōparatiōe ad corpus nrm sunt calidiores sicut venus vi
nū. Et si tu dicis b puenit a vīute corporis. Ergo sum⁹ in
eo qd prius eramus z nō sumus egressi. Et qñ volo in b
conari ga in terre nascētib⁹ z aialibus oib⁹ dīnāt calor:
si refrigerarent ppter dīnans in eis nō est frigiditas illa
a parte qua sunt terre nascētia: aut aialia in actu. Sed q̄
dā eoz iueniunt calida cōparatiōe corporis humani:
z qdā friditas: z nō solū frida vepz etiā morifera pp frigi
ditate: z illud qd est morifera nō est morifera ex parte
qua frigidū est in actu: ga vīnū qd est viuificatiū est fri
gidū in actu. Sz nō puenit nisi a parte pmutatiōis quā re
cipit a nostro corpore: z bec permutatio aut est ad magis
calm: aut ad magis frigidū: z si ad magis calm q̄ calefit z
nō refrigerat: si ad plus frigidū q̄ in corpore nro est frigi
ditas in actu in q̄to gradu aut vltra. Sz sunt occupati oēs
passus vel trāsitus: z est nobis necesse rēptare nouus pas
sum. Et dicemus paz de eē olei. Oleū est ex reb⁹ in q̄
bus dīnatur humiditas z caliditas: eo q̄ partes aeris i eo
sunt manifeste multū. Et si aliquis quereretur quō pōt eē vt
in eo partes aeris dīnarentur: z videamus q̄ ingrossatur
z gela: z inipissat a frigore z dicit q̄ nō gela: a fri
gore nisi sube aquose. Debemus respondere q̄ nō conge
latur ppter frigiditatem nisi ppter multas puerfionē suaz
partū ad aquā z ab illa puerfione puenit hoc. z multus
subtiliari sum⁹ sup eē olei sup 4. meibeoz: z ibi sūt so
luta oia dubia: z ppter ea nō pōt bī ex b certitudo nisi p

experiētiā: z quō nō debes b credē: ga tu vides q̄ qñ po
nim⁹ i ignē multas res nō subito alterat: pp calozē nāles
q̄ in ipsis: z qñ comedūt ab aliqb⁹ aialib⁹ i cōtinēti alte
rat pp calozē nāle q̄ i ipsis aialib⁹: sic dī q̄ cū struioi
b⁹ dat ad comedēdū auz z i cōtinēti exbat a sōcho iue
niē multū diminiūt: z b ē vītas: qñis auz dūre patiat ab
igne: nec pōt dici q̄ calor struiois sit fortior igne. nā ver
bū eēt vanū. Ergo h res nō ē nisi illd qd leg⁹ a tota suba
in calore struiois: z nō pp fortitudinē q̄litan caloriz: z b
est manifesti⁹ i cibis q̄ i medicis: ppea ga cib⁹ ē illud qd
bz p sui nām vt puerat z alteret a cibato: ita vt sit cū ci
bato idē in spē z manifestū ē q̄ b pueniētiā q̄ ē iter cibū
z cibati nō est nisi a tota suba: z ppea vna z eadē res vni
aiali est cibus z alteri est venenū: sicut ellebozus cōtūm
cibus: z napellus garatro q̄ latine sturnelli nominant: sz
medicina eo q̄ operatur in corpore ppter pmas q̄litates
opinant qdā vt illud arbitrio possit comprehendī.
Cap. 25. Quod est de inuestigatione qualis sunt verifi
cata signa rationabilia ciborum z medicinarum.

T Gal. z alij medici conati fuerūt fa
cere regulas demōstratiuas
vt pparēt opōnes hāz mediciaz: i corpib⁹
humanis: qñis nō sint nisi signa opinatiā si
cut onīus ē sup⁹: z vt ip̄s honoret dīcīm⁹
q̄ hnt veritatē p maiori pte: sz nō nēcio: z et ga mouent
hoies ad experiētiā. Et ppea dicit Gal. q̄ duo i sūa gbus
bec ars fuit inuenta fuerunt ratio z experiētiā: z et confer
rūt ad habendā cognitiōē rez expertaz vtrū sint ciba
les aut medicinales. Sz sūt duo cibi. vnus sit facilis vt
leuis: alter xō grauis z durus: nos dicimus q̄ facilis z le
uis citius alterabit: eo q̄ citius recipiet diuisionē a calo
re nālī z citius patit. Et adhuc plus si conati essemus in
his reb⁹ ad accipiēdū per vna vī cāz z eē simul: cēt val
de difficile: z qñ habebimus experiētiā eē facile erit no
bis. dare cāz per hūc modū speculatiōis: z erit bec ars rō
cinatiua. Et qñ vna medicina nō cōplebit itētiōē nostrā
bac rōne: poterimus ad aliā transire. Sz qui nō bīet nisi
experiētiā nō possit hoc obtinere. Et tā dilata? ē Gal. in
diuisiōe hāz duaz rez: nisi ga demōstrationes z sūe date a
Gal. z gbus dā medicis veniētib⁹ post eū sūt breues repe
ctu illaz q̄ hic dīcī pūneo q̄ itēderāt ad loquēdū sup na
turā medicinarū ex pte sapoz z odoz: z velocitate puer
tendi ab igne: z si poneremus oia bec eē signa erūt ppo
ra nārum q̄ tenent has opōnes facere in corpore huma
no. Sz signa subalia necesse est vt sint eq̄lia naturis q̄
manifestant sup eas: z tūc poteris ire a nouissimo ad pri
mū: z a pmo ad nouissimū. Et si nō fueris pscrutator spe
culatiōis huius artis per hanc viā ignorabis nām medi
cine calide inq̄rū absolute cala extitit: z frigide inq̄rū
friditas: nec ēt scies nāz medicine calide in eo q̄ est cala
pfecte: nec frigide in eo q̄ fridita est. Sz si cognitio me
dici in medicina calida nō esset: nisi ppter ea q̄ bz sapo
rem acutus: aut amarus: aut salum: z q̄ nā que bz calefa
cere facit hoc: tūc est eius speculatio in hac arte multum
diminuta: ppter ea ga multe res sunt calide: z non bnt fa
porē amaz neqz acutū: sicut carnes passē: z columbaz
inueniunt z silium. Quia cibi z medicine vtrū sunt terre na
scētia: aut aialia: aut mineralia: z sapores nō dīnant nisi
in terre nascētib⁹ aut aialibus. Et nobis necesse est vt
istarum rerū arbitriū sit rationale ad affirmandā natu
ram medicinarū calidaz fri. sic. z humi. z postea studebi
mus in reb⁹ que significāt has naturas. Ergo primo cō
sideranda sunt signa quibus possumus cognoscere quātū
tatem hāz mēsuraz a cōplexionibus medicinarū. Et vī
dimus q̄ res gbus possunt scri sunt res superuenientes
vnicūqz

De temperatura
dij.

A vnicuique qualitate rei coplonate: ppter ea qz coplonatus est corp⁹ p⁹ile in partib⁹: et ista supuenientia sunt oie que adueniunt ei a mensuris mixtionu illaz. Et quedam istaz dñaz sunt qz pñent oia corpora pñtia et sunt oes enume- rate in 4° metheoz: quaz qdā sunt qz cōgelant^r: et qdā nō: et qdā dissolunt^r: et qdā nō: et quedā sunt lenes et qdā aspere: et qdā sunt qz sunt extēribiles et qdā nō. Et quedā sunt que sunt ppter qbusdaz corporib⁹ pñtib⁹: sicut odo- res: et sapores: et colores. Et qdā qb⁹ est dñatio manifesta vni⁹ elemētoz p se qñ sentiunt p tactu calide: fri. bu. aut sic. et B nō inueni^r nisi in reb⁹ in qb⁹ est caliditas: frigiditas: humiditas: aut siccitas in actu. Sed cuz nos pscrutati fuerim cibos et medicinas: nos tēptabimus eos in eo qz sunt ptes rei cōposite: et B est ppterius in medicis et cibis q sunt ptes terre nācētius et alialū. Et qdā illaz sunt que iudicant^r per eaz opatiōes et locaz: si sunt ptes alialū iudicant^r a regimēto illoz alialū: et a specie illoz ciboz: et gñatū necesse est vti in alialū cōparatis reb⁹ qb⁹ vñ su- mus in cognitiōe cōplonis hoīs in opatione: regione: et lo- co: et cū dico hic opatiōe: intēdo opatiōe aie: B est nutri- menti sensibilitatē et cōcupiscibilitatē: et alias opatiōes aie que dicte sunt. Iste sunt vie qb⁹ possumus p hac artes iudicare: et qñis nō sint fortes sine eis nō possum^r eē nec ipsas diminuire. Sed dicēdus est de vnaquazqz istaz pñ qz melius eē poterit: nec petēdum est vltra illud qd dicitū est sicut dicit Aristot. qz nō debemus querere a traulo ser- mocinari: nec a muto loqui: et in his nō est aliud nisi vt re- cipiānt a naturali: et ab eo qd videmus qz facit natura: ga- demonstratio nō hz veracem viam in hac arte.

C Cap. 2°. In quo docet cognoscere cōplonē ciboz et medicinar⁹ per gñales dñas corpor⁹ mixtoz.

E dicamus qz res que sunt mani- festiores a qb⁹ possum^r hūc certitudinē cōplonis corpor⁹ con- silis est cōgelatio et spissitudo: humectatio: resolo: dissolutio: facilitas: viscositas: subtili- tas: grossicies: mollificatio: duricies: cōbustibilitas: et non combustibilitas: oppilatio: et apertio: et quedā cōgelatio a calido: et quedā a frigido. Eoz que cōgelantur a frigore: quedā sunt que inspissant^r primo a calore: et qdā que non sunt inspissata pmo a calore: et qdā qz inspissant^r ab vtroqz. Et eoz qz dissolunt^r: qdā dissolunt^r a calor: et qdā a frido. Et eoz qz humectant^r: qdā humectant^r a calido et quedā a frigido. Sed qz cōgelate sunt a calore calor et siccitas sup eas dñat^r: vt est sal et spēs ei⁹. Sed que cōgelata sunt a frigo- re si in primis esset inspissata a calore: et ista spissitudo esset ppinqua spissitudini qz fit a nā aerea aut aquea: sicut spissitudo butyri hec erit nēcio calida: et idē est de oleis gūmis et silib⁹: et que pgelate sunt a frigore: et nā terrestres sup eas dñat^r: si calor pñs eas inspissauerit: ergo friditas et siccitas dñabunt^r in eis: sicut sunt ossa: cornua: pāniculi: et filia. Sed qz sunt cōgelate a frigore: nec sunt pñs inspissare a calido nāl^r hec spissitudo erit frigida et humida: sicut ē argētū viuū et filia. Et qz res sunt inspissate a calore et coagu- late a frigore sunt ppique equalitati: sicut est cachimia: et res que dissolunt^r a calore semp coagulant^r a frigore: et qz coagulant^r a frigore dissolunt^r a calore. Ideo cuz nos vi- demus res que sunt dissolute a calore debemus inspicere si coagulate sunt a frigore: nec inspissate sunt a calore iudi- camus ipsas esse frigidaz et bu. Et si sunt inspissate a calo- re cū dñio partius terrestriū: iudicamus ipsas eē frigidaz et siccas: sicut ferrū et mltā metalla. Et si cū hac spissitudie dominant^r ptes aere: tunc eas iudicam^r hmidas et cli- nantes ad caliditatē: sicut est pinguedo intestinoz: et sunt res que dissolunt^r a frigiditate et bu. vt sunt species salis.

ferrū frig. a siccit:

E Sed res que sunt inspissate a calore pro maiori pte sunt ca- lide et sicce: excepto qz illa spissitudo nō sit fundata i suba aerea sicut sperma: qz tūc illa suba erit humida aut tēpata sicut lac coctū. Sed res qz sunt inspissate a frigiditate et bu. si calor est in pñis opatus aliquā coagulationē dñ dicit qz sint calide et bu. vt est ius pingue. Et si sunt inspissate: ita qz calor in pñis nullaz fecerit coagulationem debet dici vt sint fride et bu. sic lac qd coagulat^r multa friditate. Et de- bes scire qz pōt eē qz opatiōes quas faciūt caliditas et frū- giditas i reb⁹ istis pñt eē nāles aut accitales: ideo debe- mus iudicare sup gñato illaz si est nāle: qz cōplo pp quā medicina B facit erit nālis sicut ē spissitudo spmatis et cō- plexio qz facit nō nāle est nō nālis: sicut accitales sic spissitu- do qz sit in musto qñ ad ignē decoquit^r. Sed res qz inspissant^r a calore et frigore eqñ sunt aeree et aquee: et eaz ptes sunt pglutinate simul sic oleū oliue: et alia olea qz pñt reci- pere has opatiōes: qz oleū inspissat^r et pgelat^r a frigiditate. ppter ea qz ptes aeree qz sunt in ipso couertunt^r ad aqua: et iterū inspissant^r a calore, ppter ea qz resoluunt^r ptes aquee et remanēt aeree cū terrestrib⁹ in eo dñantib⁹. Et res qz nō inspissant^r a calore vel a frigore sunt aquee cū pauca ter- restreitate: et calor eas psumit anteqz inspissent^r. Nec etiaz frig⁹ pōt eas inspissare pp pauca terrestritate qz est in eis: eo qz nō inspissat^r frigus: nisi qñ exbit caliditatē exitez in eis: et spargit humiditatē: et tūc aduenit siccitas: et illa dñā erit coagulatio: et inspissatio: et qñ due res recipiūt cōgela- tionē et inspissationē eqñ tpeant pp vñū motozē eqñ in subtilitate et grossitudine sunt in vno gradu eqñ in cali- ditate et frigiditate. Sed si vna eaz plus inspissat^r coagu- latio ipsius est velocior. Et cū motor ipsius est fortior bz ineqñitatē fm hoc. Sed res lenes et viscosē hñt dominūz aque et terre: et ppter ea sunt frigide et grosse: sed lenes hñt dñūz aereitatis cū pauca terrestritate: et ppter B de fa- cili diuidunt^r: eo qz aereitas qz admixta est ei est elemētus bu. ideo leuiter ab alio diuidit^r: et modica siccitas que est admixta ei leuiter recipit passionē. Et res hūide recipiūt extēsiōē ppter partē humidā aqueā qz est in ipis: et pp dñationē pñs terrestres cū aquola sūt difficiles diuidi in duas ptes: ppter ea res lenes vel faciles sunt. ppinque vt pmutent^r digōni pp faciles diuisione eaz: qz calor in eis plus dñat^r: qz hec est vna ex reb⁹ qz adiuuāt ad velocitatē digōnis: qz difficultas diuisionis partium fatigat nām. Et scias qz viscositas et spissitudo significant siccitatē pp do- minationē pñus terrestriū: si est medicinalis: et si est ciba- lis est difficilis digōnis: ideo qz forma corporis difficilis suā deserit nām. Et subtilis suba si est aerea signat calidi- tatē et humiditatē: et si ignea signat calozē et siccitatem. Et mollicies signat corp⁹ humidū: et ppter ea res molles fa- cile permutant^r sicut fruct⁹ recētes et humidi: et dure signi- fican^r pñum. Et spissitudo et mollicies et subtilitas et duri- cies nō signant nisi sup virtutes patiētes in reb⁹: est bu- miditate et siccitate: et nō sup agētes. Et oppilatio et euapo- ratio dñ fm duos modos. vnus qui dñ sic veraciter appel- lari: et est talis opatio: B est augmentū vel diminutiō quā- titatis: sicut nos videm^r multū facere ex seipso euapora- tionē in vtre clauso: et crescit quātitas sua vltra mensuraz primā nō extēte additiōe sube in ipso: et aliqui frāgit vtrē. Et sicut videm^r in nebulis que pstringunt^r et oppilant^r in seipsis et redeūt ad paucā mensurā nūbilo ex eis exeunte: et elargant^r et crescūt nullaz additiōē recipientib⁹. et cā in B est: qz aer est maior aqua et terra: et qñ res appropinquat nature aeris ei⁹ quātitas plus crescit: et qñ appropinquat plus nature terre et aque diminuitur plus: et ppter ea res vaporabiles sunt aeree: et sunt calide et humide: et que sunt clausē et oppilate in seipsis sūt frigide et humide. ppter ea

*Cur fermentum
in pane.*

I quia euaporatio non est nisi dilatatio sube acre: non est augmentus rei venientis ab extra: sic est oppilatio per huius. Et propterea ponit fermentum in pane: ad hoc ut faciat ipsi spongiosus et in eo dominetur acritas: et sit facilis ad digerendum: propterea quod corpus acreus lenius est ad permutandum per suam humiditatem: quod suba sicca est dura ad permutandum et digerendum. Alter vero modus est qui dicitur vaporatio vel oppilatio propter dispositionem corporis quod habet foramina larga vel stricta: quod habet largos poros dicitur esse vaporosus: et quod habet strictos dicitur esse oppilatus: quod naturalis intellectus est intel ligere istas res in suba corporea eorum: non propter largi tatem aut stricturam foraminum: quod bec sunt verba vulgarium: quis etiam illud adiunctum digonem propter facilitatem digonem. Sed res combustibiles sunt de necessitate igne sicut sulphur: aut aere sicut fenuli. Et propterea velociter permutantur ab igne. Et si diceretur sic in digone non conveniret nisi rebus quod comeduntur: si nos intelligeremus quod hoc esset verum secundum Galenum. non esset necesse attribueret medicine oppilonem et subtilitatem: quod possibile esset ut res essent grosse sube: et de facili permutarentur: quod bident foramina magna: per quod posset ignis de facili transire: et propterea super eas distabit ignis et comburentur subito: quod facere non potest calor naturalis: propterea quod est humidus: et est debilius calor naturalis quam ignis: quod res supradictae non sunt faciles ad combustionem nisi per accitiam largitatis suorum foraminum: sicut baradines. Sed res que intenduntur bere vaporatorem et oppilonem a suba sui corporis: hoc est propter raritatem suam: aut spissitudinem suam a partibus sube sue: et illa sunt coparationem cum calore naturali qui operatur in corpore nostrum. Sed res que non recipiunt combustionem sunt res terrestres et aqueae: hoc est quod potest dici in significationibus vlibus super venientibus naturis corporum consimilium.

Cap. 27. Quod est de cognitione medicinarum et ciborum per rationem sumptam a speciali diversitate mixti que est calor.

L **E**inceps volumus narrare de saporibus: odoribus: et coloribus. Et dicimus quod species saporum que sunt manifestiores: sunt dulcis: vinctuosus: salus: amar: acutus: ponticus: stipticus: acetosus: et insipidus. Dulcis significat coplonem calidam: quod calor ipsius est temperatus: et quod ad coparationem complexionis humane secundum Galenum. Sed vinctuosus dicitur est: quod pars aerea distat super ipsum cum modica aquositate: et propterea calor ipsius est minor quam calor dulcis. Supra coplonem salis distat pars sicca adustata in qua mixta est paucula humiditas: et calor suus maior est calore vinctuosi. Et super nam amari distat coplonem sicca terrestris: et hoc potest nasci a calido et frigido. et significatio que separat unum ab alio est quod significatio eius quod sit a frigore est ut sit dulces postquam fuit amarum: sicut sunt glandes pilocaractae: et alique ex curcubitis. Et amaritudo que sit a calore et terre streitate reuertitur ad amarum postquam fuit dulces. Et hoc fit propterea quod amaritudo sequitur duas species coplonis: aut calidam et siccam: aut frigidam et siccam: quod ad modum inuenit color niger per calorem et frigus. Et hoc dixerimus breuiter de amaro non senserunt medici: qui nos precesserunt: et hoc Galenus non appropriavit nisi ipsum nisi calido scorsus. Sed quomodo non cogitat hoc quod opium est in fine amaritudinis: et inducit paralytum propter suam frigiditatem: et quis posset dicere quod non puenit amaritudo a parte frigida. Nos dicemus: iam est amaritudo distans in suo sapore: et calor fortis est in iudicio super nam ibi: vnde dicitur iudicari quod sit magis calidum quam frigidum: propterea iste res accipiente sunt a naturali. Et quod nos dixerimus de amaro inuenit in libro nostro: qui est liber de plantis et amaritudo que puenit a calore est calidior salitudine: quod admisceat salugini aliquanta humiditas. Et significat hoc aqua maris maioris. quod est nimis salata: et est multum amara: et non potest in ea vinum aliquod aial per

multa amaritudine: propterea quod amaritudo est in vltimitate dietatis nutrimento aialium: et est huiusmodi propter siccitatem solam et propterea interficet insantes quoniam multum ea videntur: propterea quod sunt in vltimo humiditatis: et vltimum non ingreditur nam amaritudinis in re cibalis propterea quod non est nisi medicinalis: et vltimum ingreditur in cibos et medicinas. Et quod distat super acutum est multus calor: cum multa siccitate et subtilitate: et propterea calor illi est fortior omnibus aliis. Isti sunt sapores significantes super species reum calidam: vinctuosus cuiusque corporis habet in sua specie gradus: quod quodam dulce est calidum in gradu per quodam calidum in z: aut vltima: sic de salso. Et sapores qui significant in medicis super coplonem fridam sunt ponticus: stipticus: acetosus: et insipidi. Sed insipidi magis debent attrahi: bini insaporabili quam saporabili. Sed oritur ut sit sapor propter sensum gustus: propterea quod quibus sensus sentit sensum propter rationem illi: et stipticus et ponticus sunt vni species et non diuersi: canit nisi secundum magis et minus: et illi significant super coplonem fortis siccitatis et friditatis: et ponticus in parte humiditatis: et non est acetosus sit cum friditate mixta in parte humiditatis: et non est remor: a calore: et propterea incidit et subtiliat: et propterea subsistit pontico et stiptico in friditate. Et insipidus est aquosus et frigidus: et hoc est quod potest dici in significationibus saporum. Et quodam saporis sunt qui non significant perfectam significationem super nam reum: hoc potest esse in vna medicina composita ex pluribus partibus: quare quodam sunt saporabiles: quedam insaporabiles: propterea quod non est necesse ut vnumquodque mixtum sit saporitum ut probatum est in alibi phia. Et si hoc vellet iudicare totalitatem medicine non posset indicare per saporem super ipsam totam: sicut videmus multa ex gumis: quod sunt insipida: et tamen calida.

Cap. 28. Quod est de cognitione medicinarum et ciborum per rationem sumptam a speciali diversitate mixti que est odor.

De differentie odorum: non sunt manifeste nobis sicut diversae saporum. vnde non propter huiusmodi nomen sic habet saporis: sed oritur odor fetidus et odor aromaticus. Sed nos ordinamus nomina accommodata a nobis saporum sicut diceretur odor acetosus: et odor acutus: et odor amarus: et propterea significatio coplonis odoris ipsorum spatium est equalis signationi coplonis saporis dominantis super ipsum. Sed odores aromatici: non sunt nisi a coplone calido ex necessitate. Et fetidi sunt a coplone frigida ab humiditate extranea cum calore putrefactionis. Sed scias cum hoc toto quod significatio odoris est multum debilis: propterea quod sicut dicitur est superius potest esse medicinam compositam ex partibus aliquibus odoriferis et aliquibus non odoriferis: et si iudicaremur super totalitatem medicine per odorem posset esse iudicium ignorantie. Ideo quod de hac re non debemus iudicare de toto propter partem sicut ille qui opus natus est quod rosa est calida: et eo esset aromatica.

Cap. 29. Quod est de cognitione ciborum et medicinarum per rationem sumptam a speciali diversitate mixti que est color.

Significatio colorum est multum debilius signatione istorum: propterea quod colores non sunt nisi in superficie colorati: et propterea inuenies secundum plus quod complexionis prae in qua est color est alia quam coplone totum colorati: et propterea vides quod idem est color in re calida et in re frigida: sicut albedo que est in sale et capbora. Sed vnde quod color verificat plus in opatione eorum que sunt in vna specie: sicut est in gallinis albis et nigris: et in cignis albis et nigris. Sed colores sunt multiformes: sed generaliter sunt albi aut nigri aut compositi: ex his sicut agurus citrinus et alii. Sed viriditas et nigredo sunt ex necessitate ex partibus siccis terrestribus: quandoque fit ex multo calore sicut nigredo in ethiopicibus: et quicquid sit propter frigiditatem sicut vinum nigrum: et bec differentia iudicat: ex eo quod

A precessit sicut alibi dictum est. Sed albedo quoniam provenit a
dilatatione mixtionis partium terrestrium cum aereis signat calo
rem aut temperantiam: sic tu vides boves habentes pulchram albe
dinem. Sed quod fit per admixtionem partium aquarum cum terrestri
bus quod est in rebus humidis signabit copiosum fructum et bonum. Et
iam dictum est in libro nostro quod albedo sit ex admixtione
partis ignee clare cum corpore peruito. Et nigredo sit a parte
ignea tenebrosa cum corpore non peruito. Sed colores rubei
omnes significant super calorem partem igneam que in eis mani
festat: et citrinus est medius inter eos. Sed viriditas decli
nat magis ad nigredinem: sicut citrinus magis ad aliud ex
tremum. Sed nam colorum mediorum est composita ex nam extre
morum. Hoc est quod potest dici super significationem virtutum medicinarum
ex parte colorum superuenientium corporibus. **Philibus.**

Cap. 30^m. Quod est de cognitione ciborum et medicinarum per
proprietas eorum. put sunt partes terre nascuntur et aialium: et
sunt hec quatuor. scilicet locus: tempus: et regio: et operatio.

Einceps narrat sunt proprie signifi
cationes in illis: in eo quod sunt
partes terre nascuntur vel partes aialium. Nam terre
nascuntur cognoscitur quatuor rebus: una a loco:
alia a regione: alia a tempore: quarta ab operantibus: et
non fortificantur habent operationes nisi per significationes rerum pteri
tarum: et quibus nos cognoscimus ab istis copiosis medicinis
nos debemus cognoscere et per vias operationis duarum medi
cinarum quod sunt in una specie sic dictum est. Et dicimus quod terre
nascuntur quod sunt perfecta et quod sunt diminuta. Et diminu
tus est illud in quod manifestat omnia virtutem elementum solus: aut
elementum aque sicut terre nascuntur quod nascuntur ex aqua aut ele
menti terre sicut terre nascuntur quod nascuntur in locis petrosis et
fortibus: et propterea ista terre nascuntur sunt diminuta: habent quod
non habent flores et folia: et manifestum est quod dominas super copio
nez istorum est: aut frigiditas: sicut folium herbe
quod stat super faciem aque quod dicitur habet aut frigiditas et humi
ditas sicut fungi. Et terre nascuntur perfecta sunt illa que na
scuntur in motibus: quod appet ab eminentia motus: ut deat gna
re plura terre nascuntur quod alia loca: dum non sunt temperantibus
bona evaporatione: et cum bona mixtione caloris cum humidi
tate: et deesse habent in eis: quod habent ascensum in aere: et sunt propin
quiores influentie corporum: et ista terre nascuntur habent
complementum fructuum florem et foliorum. Et sunt terre nascuntur
que nascuntur in deserto: et sunt quod nascuntur in viridibus. Nam
illa habent plus frigiditatis et humiditatis de necessitate: ut sunt
siccitate nascuntur in desertis et viridibus. Et signatio quod proue
nit a regione est quod quod terre nascuntur sunt quod nascuntur plus
in terris calidis: et quod sunt quod nascuntur plus in terris frigi
dis: et quod nascuntur in calidis pro maiori parte sunt calida: sicut
quod veniunt ab india: et quod nascuntur in frigidis: ut plus sunt fri
gida. Et potest esse aliqui per accis ut nascantur calida in terris
frigidis: sicut pinee que nascuntur in scythia: et frigide in
terris calidis: sic sunt tamarindi quod nascuntur in terra arabum.
Et habent accidit propter duas res: aut propterea quod cortex illo
rum terre nascuntur est fortis et de profundis: aut ut sunt submersa sub
terra. Quia iste due res possunt dare colore et frigus in omni re
gione: eo quod calor naturalis existens in eis habet intus per frigi
ditatem: sicut accidit de rebus frigidis in terris calidis. Et
signatio temporis accipit secundum ordinem regionis: quod tu videbis
multa terre nascuntur calida nasci in hieme sicut rapa et na
pones: et quoniam medicina frigida nascit in temporibus calidis: et
hoc accidit propter paucitatem sui caloris: quod per paucam frigi
ditatem aeris consumitur: sicut sunt olera multa tempore caloris.
Et demonstrationes vegetabilium sunt magne valde de eo:
quoniam quod dicitur ex vegetabilibus sunt quod cito moventur ad augmen
tum: et quod tardius crescunt. Sed veloces generantur significant cali
ditatem vel subtilitatem: vel super virtutem: et quod tardius crescunt

significant super virtutem. Et sunt et alie significationes significan
tes super vegetabilia in velocitate et tarditate fructificandi.
Et debes scire quod velocitas naturae terre nascentium
signat aut calorem magni: aut frigiditatem. Et quod sunt ex terre
nascuntur quod habent folia flores et fructus: et quod sunt quod non habent
fructus nec folia: nec flores: et illa sunt grossa terrestria: aut
aquea: et quod habent flores et folia est perfecte temperantia. Et terre nascuntur
quia sunt spinosa et globosa vel sunt terrestria: et que hec non
habent sunt e converso. Et omne significationes super nam aialium sunt
multe: quod quod crescunt in aqua: quod in deserto. Que in aqua
crescunt sunt frida et bona. Que vero in deserto sunt calida et siccata.
et quod sunt volatilia: et quod deambulantes: et volatilia sunt
magis aerea ambulatoria. Et quod sunt sanguinea: et quedam
exanguia: et que non habent sanguinem sunt frigida et siccata: et que
habent sanguinem sunt calida et bona. et quod sunt ovatilia: et quod
non: et que sunt ovatilia sunt calida et bona. et quod non frida et siccata.
et quod anabant et quod non: et quod anabant sunt calida: et quod
non anabant sunt frida. Et quod nascuntur in locis calidis: et
quedam non: et que nascuntur in locis calidis pro maiori parte
sunt calida et siccata: sicut cameli et capreoli. Et diversificantur
copiones aialium in una specie propter pasturam: per aquam:
quia pisces qui nascuntur in loco petroso sunt subtiliores subbe
et minoris subtilitatis aliis: tales sunt qui velociter mo
ventur et multum laborant: et complexio istorum est minoris hu
miditatis: et qui paucum laborant sunt frigidiores et humidio
res copiosis. Et quedam aialia sunt que incedunt sicut na
scuntur: et quedam non: et quedam sunt facientia multos filios: et
illa sunt calida et humida: et quod que non faciunt nisi unum.
Et diversificantur etiam aialia secundum diversitatem ciborum: quoniam aialia
comedentia carnes sunt calida et siccata. Et copio aialium
comedentium terre nascuntur sunt temperate copiosis: ut sunt
pecudes: boves: et his filia: et ut sunt de volatilibus galline
et columbe. Item diversificantur aialia secundum magnitudinem et
paritatem suorum corporum: quia que sunt magni corporis sunt
terrestria: et que sunt parvi corporis sunt e converso: et habent est
in aialibus que nascuntur in terra. Sed eorum que nascuntur in
aqua magnitudo corporis signat multas humiditatem: et
propterea laudat in piscibus paritas: et in aliis aialibus virtu
perat durities ossium: et multitudo corporis terrestrium:
sicut ungues: clavis: et squame: et filia his: quod hec significant
quod multa est in eis terrestritas: et propterea multe squame
laudent in piscibus: quod significant rem virtutis eorum copiosis: et
etiam multe spine. Et similiter audacia cordis et pusillanimitas
signant super copiosum aialium: quod aialia audacia sunt cali
da: et pusillanimitas sunt frigida. Et dicitur per quas cognoscuntur
copiones aialium sunt multe: et nostra intentio non fuit nisi
rememorari eorum breviter ad movendum illum qui diligit
temptare ad habent per se oes alias virtutes: scilicet eas
illarum in libris naturalibus. Et scias quod omnia hec signa sunt accide
ntia que adveniunt corporibus animalibus: et super ea significant: et
non sunt signa illis que non sunt consimilia nisi quando aggre
gantur omnia et fit una compositio inter contraria et iudicatur propter
dominans: illud potest esse verum iudicium. Nec sunt genera re
rum quibus nos possumus cognoscere operationes medicinarum et
ciborum. Et dicimus quod possibile est cognoscere operationes
secundum medicinas: tunc quoniam cognoscemus copiosum medi
cinarum: in caliditate et siccitate: quoniam hoc non verificetur in
omnibus: quod inveniunt in quibusdam medicinis quod earum operatio
nes scilicet non sequuntur primas hoc est complexiones medi
narum. Nam subtilitas et incisio non sunt attribuenda nisi
corpori multum caloris. Et nos invenimus medicinas temperatas
cum suis complexionibus: tamen sunt subtiliores: et incisiores:
sicut capillus veneris squamatus: et familia his: et acetus: est
in ultimitate subtilitatis et incisionis: et est tamen frigidus.
et hoc accidit: quod calor qui in eo est sustentat frigiditatem que

I est in eo: qz frigiditas sua cōpungit ipsuz z cōpūit ipsuz ad pres intrinsecas mēbit: z sic yr qz alie medicine faciāt: hoc est vt babeat supflua subtilitatez in seipsis: aut vt eis supuenerit aliq res ppter quā faciāt h: z pōt esse vt bec res sit aliquātiluz silis ei qd bz aliquid a tota suba. Sed opatio p cōparationē tertiaz vtiū est debilis iudici: eo qz est valde ppinqua opationi q sit a tota suba. bec auez que dicta sunt necessaria fuerunt fm tractatus vniuersales in modo ciboz z medicinarum.

Cap. 31^m. Qd est de cōplexionibus ciboz quorūdam z medicinarū specialr fm qz certificatus fuit. h.

K **Anc** aut memorati erimus vniuersaliū qz eaz spālir fz pūetudinē medicoz. Deinceps volum^{us} narrare de simplicib^{us} medicinis magis manifestis: que a hāc sunt te stificate: propterea qz fuit veraz z legalis ex perimētatoz i hac arte: z nullus est q possit ei cōpari: nisi is q cū clamat nō itelligit id qd clamat. Itē volo incipe a cibus q sunt cibi absolute: z post illos dicā de illis qui sūt medij iter cibos z medicinas: z post illos dicā de medicinis absolute. Concordati sunt medicī qz melior ex cibus terre nascētib^{us} boib^{us} nālib^{us}: h ē illis q sūt in qnto climāte: aut quarto ē tritici artificialr pparati: z h sit multis modis. Sit. n. panis fermētaz: z agim^{us}: z crustella: z bucella: z for bitidos. qdā sunt q frāgūt ipm postqz ē vstulati: z postea infundūt in aquā: z postea coquūt ipz sine fraciōe: z hoc noiaf sauib^{us}. Et meli^{or} ex tritico est illud qd est frāgibile z graue. Et meli^{or} ceteris ē panis factus ex farina tritici in būc modū h est vt sit custodiū a malis accitib^{us} eidē ve nire potētib^{us}: z vt nō sint nimis surfures ab eo remote: sic sunt remote ab armach. z h appellat apō nos machedu nī: z latini appellant panē grossū: z iste ē veloci^{or} ad digerēdū qz darmach z minoris viscositatē: qzuis darmach plus nutriat: neqz est tāte siccitatē sicut surfurus: neqz ad meliā adeo cito cōuertit vt ipm: qzū corzē vniuersaliū qz vegetabilis ē terrestris siccus: qzuis surfure^{us} citius digerat ipso darmach pp abstersionē exnēs in suo cortice: z qz oficiē ponit de sale pueniēter: z pficiē cū multa aqua ad h vt sit spōgiolus: z sit fermētatus cōpetēter z coctus. Sed panis agim^{us} est grossū z viscosus: eodē mō non est bon^{us} q est nimis fermētaz: qz trāsmutat ad būores putridos pp calozē exnēū gīatū in eo. Et post bonitatē cibi ex pane ē panata q vocat tbaulū: excepto qz declinat ad frigiditatē z bu. pp aquā cū qua fit: z qz bulliūt frustula panis pluries in aq seruēti: tūc sit iste cib^{us} in velocitate digestionis z leuitate: z maxie egris ex complone calida. Sed sauib^{us} est ēi bon^{us} cib^{us}: z qz distēperat cū multa aq refrigerat: est inuatiū: eo qz vstulatio z infusio vaporauerūt: z subtiliauerūt: z remouērūt viscositatē. Cōsecū cū melle z coctū datū sanis calefacit z nutrit multū. Et frumentuz coctū in aqua est grossū: viscosū: oppilatiū: z duz digerit plus alia re: z est valde malū. Et pulvis sūt grossi: z qui sūt ex frumēto sunt peiores z refrigerāt pp suā acetositatē: z sunt ppinqui corruptioni: z ppterea sunt abiciendī ab illis q sunt parati egritudinib^{us} putridis. Sz panis qui sit ex ordeo fm modū q sit ex frumēto sequit bonitatem panis tritici: nisi qz pāz declinat ad frig^{us}. Et sauib^{us} ordei bñ digerit: z qz bibit distēperatū in aqua refrigerat: z est friditas sua qz in pmo gradu. Et aq ordeī plus ingreditur opus medicinarū qz ciboz: z est laudabilis in egritudinē calidis z siccis laude que nō occultat ei q in hac arte studuit: qz refrigerat: bumectat: tēperat: abstergit: gīat laudabilē humozē mirabilr: nō inflat: nō morat ad oelcēden. duz a siccib^{us} h nobis totū experiētia dedit. Et sic debet fieri aqua ordeī. Infundant grana ordeī in aq integra nō

cōtusa: z in vna pte ordeī debet poni viginti aque frigide ptes: z debent sic dimitti in aqua quoz horis: z postea coquat in hac aqua donec adspicat rubedinē qz vini: z h fiat hoc mō nō inflat: z qui frangūt vel terūt ipsum prius peccant: qz nō est ab eo pūata inflatio nisi pp infusione: z grana non trahunt aquā: nec recipiunt infusione: nisi ppter virtutē attractiua que est in eis: z virtus attractiua nō est in granis qz seminant z nascunt nisi qz seminant in tegra: z si frangerent prius qz essent seminata non nascerent: qz bec virtus attractiua est in eis sicut forma specifi ca in totalitate simul: z hoc est simile calozī smaragdi: vel alterius lapidis pciost. Qd est: qz qz partes sue sūt simul coniuncte in eis: z qz separate sunt priuant ab eis: z sic te stificatiū est a mirabili amemaria Abingoar in libro suo qui dī Theistr: quia iste fuit supremus in scia medicinarū a hāc. vltz ad nostra tpa: z hoc ab eo habui: z rememorat errozes medicoz frāgentiū ipsum. Et panis qui fact^{us} est ex alijs granis bz illam virtutē: quā habent illa grana ex quibus factus est. Et infra conuenit rememorari de aqua pluqz bic: quia incidenter sum de ea locutus.

Cap. 32^m. Quod est de carnibus.

M **Elior** caro ex volatilib^{us} ē caro galline iuuenis sane z pinguis: z h mira biles ppietates in temperādo cōplonem: z ppterea brodium suū est optima medicina leprosis. Et dī qz cerebrū galline augmentat substantiaz nostri cerebri: z acuit ingeniū. Et post illius bonitatē ex ambulatiūis est caro bedi. Et post has ē caro arietis: z bec est opio maioris partis medicoz: ppter h. qui abominat carnes arietis. Et vī sibi qz caro vituloz ē meli^{or}is nutrimenti arietina. Et Auicēna dicit qz meli^{or} carniū est caro porcinar: z sentit qz ista caro quasi sit natu rali^{or} boib^{us} qz alia caro aialius ambulantiū: z experiētia h docet. Et maior ps medicoz abominat carnes agnoz: ppterea qz dominat multa humiditas super eas: z lau dant carnes arietis iuuenū. Sed cōueniens est dicere qz carnes agnoz sunt post bonitatē carniū edulioz: z sic sen tit Rasis. Et qd mibi videt ex agnis est: qz sunt multariū supfluitatē: excepto qz in terris calidis recipiunt tēperiez ppter eaz calozē. Et qd hoc sit verum est: qz videmus qz pilli agnoz stantiū in terris meridionalib^{us} sunt totiuolū siccī z curri: z qui sūt in nostris nō excedūt tū in hoc. Et carnes vitelline sunt bone carnes: ppterea qz nō habent illaz viscositatē: frigiditatē: z siccitatē quā habent carnes bouine veteres: z eoz carnes sunt magis odorifere alijs carnib^{us}: z qzū est in hoc meli^{or}es sunt carnib^{us} bedulinis: ppterea qz in carnib^{us} bedulinis manifestat qdā mucilla go qz coquit. Sz carnes beduline sūt meli^{or}es vitulinis: qz gīant meli^{or}es humores. Et ex laudabili^{or}ib^{us} car nib^{us} volatiliū sunt carnes perdicū: sed declinant pāz ad frigiditatē z sic. z sunt sicut galline deserti: z bñ ppieta tem stringēdi ventrē asē z elixē. Sed turtures sunt sicut volatilia reliqua: z declinant plus ad caliditatē: z bñ mi rabiles ppietate in acūedo ingeniū. Sed columbe sunt calide z sicce grossioris substantiē qz turtures z pulli ipsa rum habent humiditates superfluas. Et significat super hoc grauitas suoz motū: sicut significat caloz eoz actua lis z velocitas digestionis in stomachis eoz super ipsoz calozem. Et ppterea qui volunt abstergere margaritas z clarificare eas dant eis ad comedendum: z incontinenti debent occidi z exprabunt purificate: z si cito nō interfi cerent multū minueret quātitas margaritaz. Et caro ve teris colūbi masculi mirabilē bz ppietate in epilepticis z paraliticis. Et carnes volucru que assimiliant colūbis

Gal. 1. Loyalis
H. p. mentat.

Panata.

Laude aq
ordei.

A dicunt tudones: et in lingua arabica alchamari sunt sic-
ciores predictis et grossiores sube: et hinc aliquantulaz aroma-
ticitatem. Passeres sunt oēs calidi et sicci in fine caloris.
Cournices teperate sunt aliquantulaz declinantes ad calo-
res: et sunt subtilis sube generantes bonos humores: et boni
sunt sanis et cōualescētibz. Et sturneli qui dicunt aguri sūt
calidi et sicci: et graues ad digerēdus: et grosse nature.

Cap. 33^m. Quod est de piscibus.

Meliores eoz sunt pisces q degūt in lo-
cis petrosiss: q multas habēt
squamas: et q corp^o est mediū iter magnū et
parū: et q sūt velocis mot^o: et paucē viscosita-
tis. Et melior apd nos ē piscis q dicitur eubrina: et
post illū ille q dicitur trilia: et qdā dicitur p̄p̄z resulus. Et piscis q
capit^o ē in flumibz remotis a mari nēcio bon^o est et paucē
supfluitatis: ppter ea qz bigipiscis pp sui nām bz vt petat
aqua dulcē et frigidā: et adhuc multū laborat.

Cap. 34^m. Quod est de lacte.

E melius lac est semineus: et post il-
lud lac asine: et post illud
lac capre: et iste spēs lactis sunt subtilis sub-
stantie. Sed lac ouis est grossius: et ppter ea
citius in stomacho caseatur. Sed vaccini
grossius est: et cum hoc butyrosus et pinguis.

Cap. 35^m. Quod est de caseo.

Caseus recens ē fridus et būidus: grosse
sube. Vetus est calidus et siccus
pp salt: et tēdit ad vstionē. Et aligs caseus est
bonus. medius inter nouū et veterē est bon^o:
dūmō sit fac^o rōnabilr ex bono lacte.

Cap. 36^m. Quod est de ouis.

Ela gallinaz sunt meliora ceteris
albo: nec albus est nimis malū: nisi nimis sit
coagulati. Et ppter ea qñ quallāf cū oleo
et aceto et fiat tremulus ē valde bonū: qz res
q coquit cū oleo ē multū nutritiua: dūmō oleū nouū sit et
dulce et oleū oliuē: et nā illi^o ē tepata: declinās papz ad ca-
lores: et ipinguat eparr: augmētat ipsū subaz. Et gñalr dico
qz pueniēs boi multū f3 totā sui subaz. Et ppter ea i ter-
ris nris nō coquim^o carnes nisi cūz eo: qz melior modus et
tepator comedendi carnes: est ille q dicitur atbafea: h ē vt sic
fiat. Accipe oleū et papz ex cepe: et ponāf carnes frustatis
in eo addēdo paulatiz aquā calidā donec sint cote. S3 pa-
nis q decoquit cū oleo est malus. i. ipallatus cū oleo: qñ
epe decoctionis cōburit oleū et tendit ad sulphurem.

Cap. 37^m. Quod est de fructibus.

Meliores eoz sunt ficus et vne. Et com-
plexio ficuum est calida et bu-
mida mūdificāt stōcbū: laxant ventrē.

Cue calide sunt ex paucō calore: et bum-
ide teperate: et subito ipinguat corp^o: sed inducūt vētostita-
tem in omnibus digestionibus: et ficus nō dant vētostita-
tem nisi in stomacho et intestinis.

Cue palle calide sūt et būide et digestibiles: p sunt epati
a tota suba. Et opōnes vini ipsaz sunt debiliores opatio-
nibz alioz vinoz: sed pōt poni loco alterius vini.

Cap. 38^m. Quod est de aquis.

Melior aquaz fm Dip. est aqua fontiz
ozietaliū q scaturit ex terra q nō
bz nimis grossaz subaz: nec nimis mollē: vel
lucā: s3 sit mediocris iter bas: et ppter ea bec
aqua ē suauior et leuior: et citius pmutat a ca-
lido et frigido. S3 Rasis sentit q melior aq sit fluminiz
magnoz. Et Dip. dicit q iste aque sunt diuersaz subaz:

eo qz trāsēūt p diuersas terras: et ppter ea qz igrediūt eas
multi riuū. Et mihi vīq^o Rasis nō laudauit flumina ma-
gis grossa: nisi ppter ea: qz sol opaf in eis vnā opationem
pp quā lepant ptes grosse a subtilibz. Et ppter ea coquit
medici aquā illis q bz debiles stōm et eparr. Ergo op^o qd
sit in aq est diuisus ab aq. S3 qd ē inspiciēdū in aqua ē di-
uersitas terraz: qz nō pōt cēi estate nō defluāt ad flumia
aque multitudo et aque pluuie. Et ppea qzto plus elongat
flumē a suo ortu ē deteri^o. Et ppea nfm flumē meli^o ē in
corduba qz in sibilis: et ē deteri^o in sibilis pp cremētum et
decrementū: et pp admixtionē aque false in eo: qzuis illud
nō sentiat. Et ipole ē vt aque magnoz fluminū nō sint tur-
bide: et ppter ea inuenimus in fundo pitarioz qñ ponim^o
in eis aquā fluminū multuz de sabulo et terra: et sic accidit
in terra nostra: qd nō accidit de aquis fontium.

Cap. 39^m. Quod est de granis que sunt cibi medicinales.

Dinceps volum^o dicere de cibis me-
dicinalibz: qz qdā eoz sunt
terre nascētia: et qdā aialia: et qdāz supfluita-
tes aializ. Et ex terre nascētibz quedaz sunt
grana: et quedaz fructus: et quedaz herbe.

Caba est tepata iter friditate et bu. aut papz declinat ad
calorē. et ppea bz dissoluere apata pp suā absterfionem: et
maturat: et ē multe būiditaz: ppter ea accidit el multa ista-
tio et vētostitas: et ipsaz nō pōt pp aliquā decoctionē. Et of
qz bz malaz ppteriatē cū virtute cogitatuaz: et q ea vtunt^o
multa habent somnia horribilia et falsa.

Cicera temperate calida et bumida et habēt inflationē:
et ppter tertiaz eoz operationē habent generare sperma
et puocare vrinā et sanguinē menstruū et frāgunt lapides:
sed b3 faciunt plus nigra qz alba. Et si comedunt recentia
gñant in stōcho et intestinis multas supfluitates: et si assent^o
et fabe bz minus ex supfluitatibz. S3 sunt duriora ad di-
gerēdus nisi pmo essent infusa: et bz ppteratē faciēdi bo-
num colorē: b3 faciunt: qz acciunt calorē: ita vt gñēt spūs
ventosus: et per hanc viam valent coitui.

Clentes sunt temperate in calore et sunt sicce et generant
sanguinē melancholicū: et extinguunt inflammationē san-
guinis et magis qñ coquunt in aceto. Et eaz vntes tertie
sunt: qz priuant coitum et obfuscant visum: et qñ coquunt
in aqua pluries stringunt ventrem.

Cupini sunt sicci terrestres et amari: et quādo coquunt
in aqua donec auferatur ipsoz amaritudo est cib^o tamen
durus: et qñ comedunt amari occidunt pueros: et occidunt
vermes qui sunt in stomacho et intestinis et puocāt vrinā:
et aperiunt ozificia hemorroidarum.

Cleugbi. i. foleoli declināt ad calorē et bumiditatem: et ipin-
guāt corp^o: et puocāt vrinā et sanguinē menstrū: et laxāt vē-
trē: et ppe rubet: et inducūt somnia et faciunt vertiginē.

CMillium frigidum est siccum: ventrem constipat et est
pauci nutrimenti.

CEt hoc idem facit panicum.

CEt spelta est propinqua huic.

CRigi sunt grosse substantie in caliditate et friditate ppe
temperantiam: ventrem stringunt: et sunt boni nutrimentū
quando coquantur cum lacte.

Cap. 40^m. Quod est de fructibus arbor.

Pinum dulce est temperate bumidi-
tatis: et acetosum est frigidus
et siccu: et bz ppteriatē confortandi membra
principalia si sint distemperata in calore: et
maxime cor cōfortat cerebrum odorādo pp
suam aromaticitatem: et generant grossaz vētostitē in scōa
digestione et tertia. Ita qz dicitū est a sapientibus qz potest
gñare pñsum et etricam: eo qz venti qui gñant ex eo bz

Liber

I malaz pprietate ad exardendas arterias pulmonis: & sic testificar^r est mirabilis Amemaruā Abomeron Auēgoar in Tbeisir. Sed vinū suū non h̄z hanc intentionē.

C Pira cruda sunt frigida et sicca: et matura tepida sunt: aut declinant ad paucam friditatem: et B est quia composita sunt ex aceritate: dulcedine: et ponticitate, propterea est eorum virtus ventrem constipare: et eorum proprietas est removere sitim.

¶ Locustana sunt grossioris sube q̃ pira: ⁊ maioris stiptici-
tatis: ⁊ ppter ea sunt frigidiora: ⁊ in eoz odoratu ē pprie-
tas contra omnes passionēs cordiales.

Maloꝝ granatoꝝ quedaz sunt dulcia ⁊ quedā acetosa:
⁊ omnia humectant. Veruꝝ dulcia sunt calidiora ⁊ humi-
diora: ⁊ generat ex eis modicam ventositatē nō mala. Et ha-
bent vnam nobilem pꝑrietatē: qꝫ mirabilꝝ reficūt cibis
ne corumpantur in stomacho.

Adem tertia
 tertia tri. 1. c.
 26. 2. 2. cano
 nio. c. 57. 1. c.
 terna. fit in c.
 30. explem
 flo macbo re

¶ Perfica sunt frigida ⁊ humida: ⁊ habēt generare humo
 res corruptos ⁊ putridos: ⁊ aliqui cholericos: ⁊ hēt mira
 biles ppietate resistenti feroi qui puenit a stomacho:
 ⁊ odor suus ualet cōtra cardíacā passiōē: ⁊ oleum qđ sit
 ex coq. olibus abstergit faciem domināq: ⁊ ualet contra
 difficultatem yzine: ⁊ occidit vermes.

Ed antiperfica que nufmus dicuntur sunt eiusdez nature cum perficis: sed non habent illam proprietatez: et in arabico dicuntur aiaz.

CPrunorū due sunt species.vz.album ⁊ nigrum: ⁊ ambo qñ sunt matura sunt frigida ⁊ hu.mitigāt calorē cholere: ⁊ laxant ventrē: sed debilitant par os stomachi.

C Nuces calide sunt ⁊ sicce: ⁊ prouocant vomitū: ⁊ laxant
ventrē: ⁊ dicif qd hnt malaz pprietatē: ita qd qui vntur
eis nimis faciunt eis in lingua paralepsim: ⁊ comeste cum
ficibus obstant veneno loco beçabar: ⁊ multi valent se
nibus: ⁊ nocent illis qui timent passionē calozis: ⁊ tēpore
magni frigoris non sunt nociue.

¶ Quællane in nullo differunt ab illis: nisi quia non pro-
vocat vomitum.

¶ Amygdale temperate sunt i calore: ⁊ bumide: suavis sa-
poris: ⁊ habet multas bonas pprietates: ⁊ dicit q̄ habet
augmētare substantiā cerebri: ⁊ faciunt suauiter dormire:
⁊ abstergunt ⁊ mundificant vias vīne: ⁊ sunt valde cōue-
nientes macris: ⁊ eaz oleus est meli⁹ q̄ possit esse spāmo
fico: ⁊ etiam melius q̄ oleum sissaminū ppter aliquātū
lam stipticitate que est in eo q̄ oleum sissaminū est niniis
calidum: ⁊ bz malam pprietatē in dando fetore ozī: ⁊ qui
vīnū sissamino loco alei amygdalarū peccant.

Pineae calide sunt & sicce: & eaz oleum curat paralysim.

Essitici calidi sunt ⁊ sicci tēperate: cōfortant stomachus
⁊ epar a tota substantia: ⁊ sunt ex illis medicinis que ha-
bent multa iuuamenta ⁊ magna.

Cap. 4^m. Quod est de herbis zoleribus.

Anes herbe p sua nā; declināt ad bu
mores melicos: 7 ē faciunt o
tota suba: excepta lactuca 7 buglossa.

Caulis sunt frigidi: alii calidi & sicci: neſcio
generant humorem melancholicum: & ſuccus
eorum habet proprietatem clarificandi vocem.

Cucurbitae que in arabico dicuntur ylla sunt frigide et hu.
aqueae: etalem humorē giliant: et dicitur qd sunt apte recipe
corruptionē in stomacho: et habēt malā alterationē: sicut
sit in rebus humidis non habēt⁹ stipticitatē: et terre streita
tem: nec poncitate: qz sunt solum aqueae: et assimilamus
eas moris: nec cucurbitae istius regionis sunt tales: s3 sunt
dure digestionē: et grossioris nature: ita qd non pnt rectifi
cari nisi cū multa decoctiōe: et cū hoc sunt multi mali chy
mici adhibe infrigidant et humectant: et qd non hnt virtutē
cito exēdū: cū nullam habeant absterfionem.

Melones sunt frigidi multe humiditatis: et hñt abstergionē: et puocant vzinā: ita qd oī qd qui vñt multiū brodiq eoz est cauus ab caritudine arenarum.

Cucumeres sunt fridiores ⁊ min⁹ bu. ⁊ minus puocant
vriñā melonib⁹: s; nō corrūpūnt ita cito vt melones.

Portulaca est frigida in tertio gradu: et bumida in secundo: et est lubricatiua: viscosa: aufert sitim: constipat ventrem: et aufert dentium stuporem.

Triplices sunt frigide et humide ventres humectant:
profundius icterici: parate tamen sunt corruptioni.

CSpinachie valde sunt bone ⁊ temperate: valēt gutturi
⁊ pulmōni ⁊ stomacho calido: ⁊ humectant ventrē: ⁊ sunt
in secundo gradu frigide ⁊ humide.

C Bilec ppinque atriplicibus sunt calidiores ⁊ min⁹ bu
mide: humores generant grosios ⁊ flegmaticos.

C'Rape calide sunt ⁊ humide: generant ventositatē: mo-
uent coitum: eo q̄ renes calefaciunt: ⁊ habent mirabilem
proprietaem ad illuminandum oculos.

Et Melongie sunt ex his ex qb⁹ nos facimus in terra nra multa cibaria delectata: postq³ picta ē pma aqua suaz decoctione: et coquunt cū carnib⁹ pinguib⁹: sunt multum delectabiles. Et ego reputo ipsius tēperatū cibum postq³ sic factus est: ppterca q³ pars acuta q³ ē in eo remo uē per pma decoctione: et sua scitōs et stipticitas remouet ppter carnes decoctas in eis. Et q³uis medici dicat q³ generant humorē mellicū similes humorī generato ex caulibus. Tamen pscidare debemus in cibis duas res. vna est res que fecus miscet que pōt remouere maliciā si est. Et delectatio cibi: hec est scōra: q³nt est multum delectabilis: leſio que puenit ex eo nō est multum manifesta: et hic est vnus ex delectabilibus cibis. Isti sunt cibi manifesti apud nos in quib⁹ est virtus aliqua medicinalis.

Cap. 42^m. Quod est de varietate virtutum medicinarū
simplicium.

Nunc habemus loqui de medicis
absolute.

T Alcabison que i latino dñ bethonica: ⁊ in
perſica lingua: beragues. Eius prime vires
in calore ⁊ ſiccitate: ſunt in 4. gradu: ppter ea g e de ſub
terreſtri aduſta: ⁊ manifeſtat B ga eſt in fine amaritudis:
⁊ opatiōes ei⁹ ſcde ſunt iſciſſe: diſſoluitur: ⁊ aperitur for
titer. Et eſt in bac virtute ſozior abſinthio pp ſtipicitatē
que eſt in abſinthio. Et vires eius tertie ſunt: quia nocet ori
ſcōbi pp amaritudinē que eſt ſine ſtipicitate: ⁊ vitumr ex
eo extremate ⁊ ſtipite. Cinis ſuus eſt calidior ⁊ ſiccior eo:
valet ⁊ alopicia qm miſcet coz aliq⁹ vnguentis calidis.
Et eſt ei calidior ſuus cinis cinere cucumerū agreſtium ⁊
cinere radicis anethi. Et etiā iſti cineres poſunt vētri qū
eſt vlceroſo in eo ſine apoſtemate.

C. Pentafler dicitur perflis arbor abzaam: in latino dicitur
agnus castus. Sui pma viri in caliditate et ficitate est
in tertio gradu. et hoc est: ppter ea ga in sua cõplone domi
nat suba terrestris adusta mixta cū suba terrestris et frigi
da: et significat hoc ga fapor suus est acur cū aliquantula
ponticitate. Et manifestū est q scõe opatiões taliū com
plonū q̃lis ista est sunt cū incisione et apertione. Et ponti
citas est vna q rebz q̃ adiuat ad bz: in mēbris inrrinse
cis: vt in splencal. in pulmone et epate. Et tertia operatio
est vt remoueat coitum: et ppterā nuncupat in arabico
granū sterilizatiõis: et ficit agnus castus. Et henies dñe
decūbat sup ipsum in magnis festiuitatibus.

¶ Et rubra est siliis ei excepto q̄ plus calefacit ⁊ desiccatur
nec habet stipticitatem neq̄ ponticitatem.

¶ Altich ⁊ alij dicūt vigil: viri⁹ suaz radicuz est tēperata
in caliditate ⁊ sic. qz cōpositum est ex suba aquea ⁊ terre.

A stri cū pauca igneitate: et manifestat hoc: qz est inspidus cum modico stipticitatis et acuitatis: sed herba eius est solum insipida: ppter ea ipsius pma virt^{us} est frigida et secca et operat^{ur} siccitatem. Et scda est solidare vulnera fordidā bzui tpe. Et tertia est vt frangat lapides: et signus huius est. quia nascitur in vallibus et locis humidis.

B Eluegar. i. pes colubini est quatuor spēs: et pax diuer sificatur vna ab alia. Et hāc nō posuit ipsuz in gradu: et qd nobis vī de eius cōplone est: qz est frigidum in primo et sicum in scdo. et hoc est qd dñat sup partem ipsius suba terrestris cū suba adusta: et ppter ea est sapor ei^{us} stipticus: et modica amaritudine: et si amaritudo esset equalis cū stipticitate diceremus ipm tēperatū in siccitate. Sed qz videmus qd dñat amaritudo pax cū stipticitate indica mus qz sicū est in scdo gradu: et ppter ea valet doloribus renū: dolorib^{us} plenit^{er} ppter ipsius amaritudinē: et len tiginib^{us} faciet: et morib^{us} qñ pistatū miscet cū aceto.

C Agaricū nec hāc radicē posuit Hal. i. gradu: et qd nobis vī ex eo de ei^{us} cōplone est: qz est calidū in pmo: et sicū in sine scdo: et cōpositū est ex pñib^{us} frigidis et terrestrib^{us}: et calidis: et igneis: et calidis et humidis. Et signat super hoc: qz cū nos gustam^{us} pmo iuenimus i eo dulcedinē: et post hāc amaritudinē: et post illam acuitatē cū pauca stipticitate: et oēs isti apozes significant sup caliditatem: excepta pte que superata et sepulta est a stipticitate: sicut significant super siccitate: excepta parte que superata et sepulta est a dulce dine p tēperatūz quā ei tribuitur: excepto qz plus superat stipticitas cū frigiditate: qz dulcedo cū humiditate: et pro pterea ponim^{us} siccitatē maiore caliditate. Et ppter ea qz bec planta assimilā^t radicē arboris: apparet qz terrestreitas dñetur sup eā. Et qñis sit leue et porosuz: frangibile et album que oīa significant vt habeat partē multā aeream ppter ea posuimus ipm calidū in pmo: qñis habeat tres sapores significantes sup ipm calorem: posuimus ipz calidū in pmo: qz nō sunt fortes: neqz manifesti in ipso: et qd con uenies est in fiducia suoz graduum est experientia. Sed ipsius opationes que nō sunt pme sunt ad dissoluendūz et incidendūz humores grossos: et expollandūz yenas sple niseptas: et renūz. Et bz sua ppietate valere cōtra mor sum venenosoz alius. Et nō dicimus qz hoc nō fit nisi qñ apparēt ex illo veneno accidētia frigida. Dosis ipsius est. 3. j. et nō pōt sic nocere sicut nocent alie medicie que attrahūt ab extremitatib^{us} corporis: et bz magnā ppietate in mūdificādo cerebrūz: ppter ea curat epilepsiaz: et pdest cursui noue aq ad oculū. Et quātitas que de eo v3 sumi: ad hoc est a. 3. j. vsq ad. ij. nec est necesse ipsuz refre nare nisi ppter siccitatem. Et nō credas qz subtiliatio bu moz grossoz et incisio significant sup multū calorem sicut crediderunt errantes multi nouoz medicoz.

D Casteralbr. i. capillus veneris: dicit Hal. qz hic tēpatus est i suis virtutib^{us} pñis: qñis beat multas opationes scdas et tertias: quaz quedaz sunt pfortatine et repercutiue: qdā dissoluit: et quedam faciunt nasci capillos: et qdam que dissoluunt scrophulas: et quedaz que frangunt lapides: et quedam que adiunt ad trabendum sputum grossūz ex pectore et pulmone. Et Hal. dicit qz stringit ventrē: et noui dicunt qz purgat: et talis medicina qualis est bec qz habet tot opationes scdas et tertias est retinenda: qz cū hoc tota temperata ppter ea que ad huc dicam.

E Laylem. i. sempuina: bec ē multaz spēs: et oēs in tertio gradu frigide sunt: qz sunt insipide cū multa aquositate: et quia nascunt^{ur} in locis frigidis et tempore frigido.

F Achacia est succus arboris spinose qñ abluū^t ē frida in scdo gradu et secca in tertio: cū non lauatur est frigida in primo: et accidit qz suū dominās est suba terrestris et fri

gidaz: et ppter ea est stiptica: et cū eo toto est in ea aliqd ex partib^{us} subtilibus que remouent^{ur} qñ abluuntur.

G Carinch. i. vitica. Dicit Hal. qz fructus: al. succus huius plante et folia calefaciūt calore nō forti. Et bz multas opationes scdas et tertias. Dissoluit apata que sūt in radicib^{us} aurūz: et adiuuat sup sputū: qd fit ex humorib^{us} grossis i pectore et pulmone: et curat cancrū: et in summa valet oibus vulnerib^{us} que indigent exiccatōe vel exiccatōe siue subtiliatōe. Et bz est magnū signū sup debilitatē sui caloris. Sed cū hoc toto puocat vzinā: et mouet coitū: et bz signat per vctositatē. Et ppietas sui semis est purgare flegmas: et in hac similitudine est virtus siccitatis: sed fortius est ali quātuluz semen vitice: et dosis eius est a. 3. ij. vsq ad. iij. als a. 3. v. vsq ad. x. Et qui opinant^{ur} qz sit igneum propter acumē sue punccionis errant: quia bec pars ignea que est in eius folijs est subtilis: et remouet ppter ipsaz fricatio nem: et maxime ppter lotionem.

H Elbadudarmel elsaray: iste due plante sūt fride et sicce: sed siccitas plus dominat^{ur} qz frigiditas: et maxime in elsa ray: et valent contra fluxum ventris ppter earūz stipticitatem et contra passionem vulue: et contra hemorroidas: et apostematibus que sūt in ano: et albadudarmel opat^{ur} radix et elsaray fructus et radix.

I Ligoz. i. acorus: qd accipit^{ur} ex hac planta est radix: et est ea. et sic in tertio gradu: ppter ea qz dominās in ea ē suba ignea subtilis: et potest esse vt sit cū ea admixta pars vna terrestris adusta: et signat hoc qz sapor suus est acutus cūz aliquātula amaritudine. Opationes ei^{us} scde sunt beqz abstergit: incidit: subtiliat: et aperit oppilones. Tertia sunt qz puocat vzinā: et valet ad duricies splenis: et subtiliat grossi tiem que puenit in cornea: et pzie succus radicis.

K Canar. i. aloecaliditas sua extēdit a pmo gradu vsq ad scdm: et attingit pax ex scdo: et sic est in siccitate: et hoc est qz est cōpositū ex suba terrestris adusta mixta cū terrestris frida: et illud diminiuit aliquātuluz de calore eius: et ambe sube cōcordant in siccitate: et signat bz qz sapor ei^{us} est amarissimus cū stipticitate: et supra suā caliditatē signat qz nascit^{ur} in terris calidis: aut in terra arabū vī in india: et qz nascit^{ur} in terris nō calidis est debile. Secunde sue virtutes sunt: qz est stipticū repulsiuū et absteriuū: et bec est medi cina iuuatiua ad generādas carnē. Tertia virtutes sunt ad curādas fistulas: et maxie que sunt in virga et in ano: et ad repercutiēdas apata que gñant^{ur} in ore naribus et oculis: et purgat cholera et subaz subilem et grossaz. Et est ex medi cinis qz nullum hñt periculuz: eo qz nō ledit os scdcbi p suā stipticitatē. Et virt^{us} sua purgatiua est ppinqua virtuti agaricis: excepto qz est debilitatis attractionis: eo qz agari cum attrahit ab extremitatib^{us} corporis. Sed aloe nō attra hit nisi qd est in extremitate stomachi et venis epatis: et in illo bz ppietate: et dosis eius est a. 3. j. vsq ad. ij.

L Eluoget: calor et siccitas ipsius extēdit a primo gradu vsq ad scdm: et signat hoc qz facit aliquātulam absterfio nem: et mūdificat renes: et aufert lentiginē. Et manifestior eius ppietas est: qz valet i morsum canis rabidi.

M Nauoca. i. carrui: als ameo: qz plus queritur in hoc est semē eius: sua pma virtus in calore et siccitate est in gra du tertio. et hoc est qz est cōpositū ex suba ignea terrestris adusta: et significat hoc: qz bz sapor acutū mixtum cū ali quātula amaritudine: scda virtus eius est aprio et dissolu tio: et tertia est puocatio vzinē.

N Amygdale amare sunt calide et sicce i scdo gradu: ex ce pro eo: qz plus declinant ad calorem: et minus ad siccitatē: et in hoc sunt quasi in primo gradu: qz eaz vinctuositas ma nifestat humiditatem. Et scias qz complexio que hanc facit operationē que est cōplexio calida bz aliquā terrestreita

Liber

I tem: et sapor eaz signat sup hoc. Et operatiões eaz tertie sunt ad aperiēdus oppilones epatis: et remouent dolores qui sunt in hypocūdryis splene: et renib: et adiuuant super spūū humoz: grossoz: viscosoz: qui sunt in pectore et pulmone. Et dico q maior pars opationū baz nō fit ppter superfluū calozē qui est in eis: sed fit ppteratam aperiētiōē quā opat in his materijs ppter humiditātē vnciosaz quā hnt: et ppter ea valent plus alijs rebus oibus in aperiēdo oppilationē pectoris et pulmonis: ppter ea qā bec membra ledunt vt plus ppter grossos humores.

K Armoniacū est cal: et sicū fm q apparet ex tertijs suis opationib: excepto qz tenet paz: caloris i tertio gradu: et est sicū in pmo. Sed sūne calor est in b qd est gūmi: ga tu scis q gūmi sunt ingrossata et inspissata a calozē: qz sunt supfluitates terre nascentium. Et vt in hoc gradu caloris est: eo q mūdificat: sic est gradus suus in siccitate: ppter ea qā siccitas est ppter viscositātē suaz paucam que est in cor: et hoc est in oibus gūmis. Et virtutes sue sunt vt mollificent et dissoluant duriciem que est in iuncturis et splene: et dissoluant seropulas.

Alcanna et inuenit in frumēto in campis: virt^{us} eius est sicut virtus sumach: magis desiccāt et plus digerit.

Sbaacilecneemaz: et dī rosa regis: et dī cal: et sicca in tertio gradu: eius ppterat est quādo masticat vt trahat flegma: et succus suus mūdificat caput per nares. Et tertia ei^{us} virt^{us} est vt remoueat ex oculo egritudinē caducur: et valet moxbee: et puocat menstrua.

Anbetū calidus est in pmo gradu: qd in arabico dicitur scenar: et attingit paz: ex scdo: et est sicū in pmo secūdi: et in fine pmi: et idcirco qn coquit cū oleo bz dissoluere et mitigare dolozē: et maturat apata leuia: et inducit somnū: eo q qn decoquit cū oleo reddit cōplonē ipsius ad siliūdinē medicinar: maturatiū: nisi qz est aliquātulus magis calidus et subtilis: et hac de cā dissolutiū est: et qn cōburit ē in 3° gradu caloris et sic: et iō valet vulnerib: saniosis: et plus in illis q sunt in mēbris spmatis: et recēs est min^{us} calidus et plus humidus: et iō istud iducit somnū: et maturat plus sicco: et sicū dissoluit plus: ppter ea dicit. S. q g intrabāt ad potationes faciebant ex eo garlandas.

Lamomilla q in arabico dī habonog: calida est et sic in pgra. Scde virtutes ipsi^{us} sunt vt apiat et dissoluat vapores cutis: et maturet: et bz ppteratē in mitigādo dolozē vētrie.

Anisuz cal: est et sic in 3° gradu: ideo qz suba ignea super ipm dñat: et sūgt sup bacuitas sui saporis cū aliquantula dulcedine. Opatiōes sue scde et tertie sunt ad carminādus ventositatē et puocat vzinā: et aperit oppilationes.

Aristologia. i. garabunt: nō vumur nisi radice. Et ē qdā longa et qdaz rotūda: rotūda fortior est in icisione et subtiliatiōe. et longa plus valet absterfioni et gñationi carnis: ambe calide et sicce sunt in scdo gradu: qz sunt cōposite ex suba aliquātulus ignea et terrestri adusta: et signat B amaritudo quā habent cū moderata acuitate. Scde eaz opationes sunt qz subtiliant mirabilr humores grossos: ppter ea remouent oppilones que pueniunt ab istis bu: et extrahūt spinas: et remouent putrefactionē: et mūdificant sordiciē: et faciūt gñari bonā carnē: et iste sunt magis ppe in rotūda. Et tertie opatiōes sunt absterfētes: et curāt epilepticos: et podagram: et arteticos.

Lingua agni. i. plantago: frida est et sic in 2° gradu. Radix ei^{us} min^{us} est frida et plus sicca: et cū siccat solū eius est sicut radix. Et bz duas qualitates: qz cōposita est ex suba aquea et terrestri: signat B inspiditas quā bz cū stipticitate. Scde ipsius opatiōes sunt: qz siccat et repcutit: et valet p mala apata et mās puridas: et curat fistulas. Tertie ppterates sue opationes sunt ptra vulnera intestinoz: et

stringit sanguinem eoz: et vlceraiones que pueniunt ex disinteria. Et radix eius cōtra dolozē dentū valet: et aperit oppilationes epatis et renuz: et hoc est qz ois plante radix calidior est suis folijs: nec illa sunt priuata calozē euz videamus qz abstergunt et mūdificant.

Arabachara: qd ex ea valet est radix: et virt^{us} eius est similis virtuti acori: sed est fortior hoc.

Ebdarlian. i. cortex maligranati syluestris est calidū in p gradu: et sicū in scdo vel tertio: qz cōpositus est ex suba ignea et terrestri: ppter ea ē acutū et stipticū: valet sordiciē et materijs discurrētib: ab vno mēbro ad aliud.

Sparagus temperat^{us} est aut paz: declinans ad caliditātē: et hoc significat qz bz aliquātulam amaritudinē que elixatione remouet. Tertie eius opatiōes sunt ad aperiēdum oppilationes que sunt in renib: et ppter radices et semina: et multum valent ad dolozem dentū.

Poliuz montanū qd in arabico dī andriagabera habet duas spēs vel plures: et oēs sunt calide et sicce: et puocant vzinā et menstrua: et dicitū est qz valent contra morbum scorpionis qn bibitur 3. j. cum vino calido.

Scolopendria temperata est in calozē et siccitate: et manifestum est qz dissoluit duriciem splenis: et aperit oppilationes ipsius: sicut bacca lauri in oppilationē epatis: et bz a sua ppteratē frangere lapides.

Alcant^{us} et eam vocant hyspani abug ex ea operatur: alis coquitur radix: et est absterfētia et dissolutiua: et quādo cōburitur cinis ei^{us} magis calefacit subtiliat et dissoluit: et ppter hoc curat alopiciam.

Lbartamū. i. semen pistacoz: ex eo vtimur semine: et est ex medicinis manifestis in purgādo flegma sine aliquo timore: et eius nobilitas est quasi nobilitate oium medicinarū purgātium. Dosis eius est a 3. x. v. qz ad x. et multū senib: cū sicub^{us} ante cibū comestuz valet. S. dicit in pmo de simplici medicia qz calefacit et expicat tēpate: et in scdo libro dicit qz est calidus in scdo gradu qn applicat boi p moduz emplir: et distinguēdus est: qz in pmo dixit de radice in scdo de semine: et in alio de folio.

Abstinthū calē in p gradu: et sic in 2°: qz cōpositus est ex suba terrestri et frigida: et terrestri ignea adusta: et sūgt hoc stipticitas sua cū amaritudine et acumine: succus ipsi^{us} est amarior suis folijs. Et tertie sue virtutes sunt: qz bz pfortiare stōchū: et trahere qd ē in eo amaz p modū purgatiōis: et B facit p virtutē attractiū: et p amaritudinē lauantiam. Et aperit oppilones epatis: et puocat vzinā. Et si ē flegma in stōcho nō pdest ppter stipticitatē suam. Et bz multas spēs: sed mēssor oīuz est aromaticū: et ppter hoc cōfortat stomachū et epar. Et in sūma manifestū est qz bz bec medicina ppteratē in stomacho et epate.

Laurus: qd ex eo vtimur est succus et oleū: et est calidū in pmo: et tāgit paz de scdo. ideo qā est cōpositus ex suba terrestri adusta cum suba terrestri et frigida: et significat hoc sapor amarus euz stipticitate: et idcirco qā coniungere sunt cū amaritudie aromaticitas et stipticitas: fit ex succo ipsius melius oleū qd possit esse stomacho frido et epate: et nos non damus eius succum nec grana: qz dicitur qz qn comeditur mouet vomitum et fluxum.

Elgunecat. i. balaustia: est frida in scdo gradu: et tāgit aliqd de tertio: et sine dubio est sic in 3°. Et dicimus qz B est: qā eius suba est frida: et siccitas in ea est fortior friditate. Eius opatiōes sunt stipticitas et sic: et stringit sanguinem et cōsolidat: ppter B ponit bec medicina hūtib: fluxuz sanguinis: et hūtib^{us} excoziationē intestinoz: et mulierib^{us} stipticib^{us} fluxū mēstruo: et aliaz būiditātū. Et dicit. S. q mulus auctor fuit q būi^{us} medicinē nō recordaret.

Babalbeli: et arabico dī chiesom: folia isti plāte et ci me et

A me et flores et fructus oino sunt fri. et sic. et folia sunt humi-
diora predictis. propter aquositates existentes in ipsis: et per
hoc per proprietatem ad curandam egritudinem alcholer: et sicut alias
egritudines ois. Sed fructus eius cum est imaturus frigi-
ditas et siccitas in eo dñatur propter siccitatem iuentas in
ipso: sicut quod dictus fructus habet completam digestionem: tunc est per
pinquus equitatis propter dulcedinem in eadem in ipso. Et florum
virtus existit ipsius fructus: et oia predicta conferunt.

C Syacabille: vitum folys et floribz et fructibz. Quis fo-
lia sint humidiora valent multum egritudinibz ois et vol-
neribus intestinoz: et fluxui ventris: et debilitati stochi: et
spato sanguinis. Sed radix eius habet subas calidam et sub-
tilem: et ideo frangit lapidem qui est in renibus.

C Bdeliū duas habet species foriter mollescat quod in arabico
dñi moie. Ex eo sunt species due: una ciliie: et illa est siue bdel-
liū illud est magnū: et alia species siue aliud bdeliū iuenit
hic: et est arabicu. Virtus illius prima siue secunda est mol-
liscare: et est fortissima virtus illius in hoc: et hoc potes co-
gnoscere per primam suam virtutem. Et alia. arabicu est suauior: et
est clarius alior: hoc vocat bdeliū arabicu et est siccus
alio: sed reces habet virtutem siciliani bdeliū arabicu. Et hoc
arabicum frangit lapides qui sunt in renibus: et quando bi-
bitur prouocat vrinaz: et prouocat ventositates grossas et
crudas: et valet ad dolores latez et hypochondriaz: et in su-
ma est ex medicinis que purgant flegma grossū. Et habet pro-
prietatem trabendi a nervis et iuncturis: et ipsum est me-
lius inter medicinas laxativas: et dosis eius est. 3. j.

C Elgargaria quod hispani vocant panicald: et in arabico al-
chbartama: et alij secaculz in latino yrgi dñr. Ha. semit quod
est compositum ex diuersis naturis sicut nā rose: excepto quod
non habet siccitatem: et significat B. quod habet siccitatem cum ali-
quantula dulcedine et modico acumine: et habet plus in corti-
ce: et videtur quod sit temperatum aut parum declinans ad frigidita-
tem: et quod est talis compositio est multum inuamētis operationes
sue sunt repercutiue et dissolutiue. Sed eius manifestata pro-
prietates est ut dissoluat apata superposita: et etiam si suspen-
das super ipsa. Et noui medici dicunt quod habet hac proprietatem
in omnibus apostematibus: et etiam dicunt quod virtutem eo in
potu aque decoctionis eius. ipsa ministrat ut defendat ne
generetur apostema in partibus interioribus.

C Balsamus calis est et sic. in 2º gradu: et oleū suū est multum
subtile: nec habet vllū calorem: quia ab hominibz creditur quod
est subtile penetratiuū. Et virtus et fructus isti est isti gñis: sicut
min⁹ est subtilis suo oleo. Et istud oleū habet multas proprietates
et mirabiles operationes. Sue 2º operationes sunt quod dissoluat omnes
egritudines flegmaticas que dure sunt et tarde ad dissoluendum:
et eradicat dolores qui sunt ex humoribz grossis et ventosis. al.
viscosis. Et sue 3º operationes sunt quod frangit lapides: et mulier
impregnata que defert ipsi super se que non poterat impregnari per
oppressionem mēis. Et est per proprietatem: et quia est magna theria-
ca venenis: et valet ad opium bibitum: et valet ad diament bibi-
tum: et contra fungos venenosos: et aqua ferri distillata: et
dosis eius est a tribus partibus. 3. vj. ad. j. 3.

C Juniperus calis est et sic. in 3º gradu: et est multum subtilis:
quia quod magis distat super ipsum est suba ignea: et post ipsam
suba terrestris adusta: et aliquantulum suba terrestris frigida.
Et significat B. sapor quem habet cum forti acumie et amaritudi-
ne et aliquantula siccitate. Operationes sue scde sunt ut co-
sumat putrefactionem que est in vulneribus et apatibz. quod lo-
cus in quo non est putrefactio non sustinet tale medicinaz:
sicut quod ponit super putrefactionem et sanā eū melle mundificat
ipsam. Operationes sue tertie sunt: quia habet prouocare vrinaz et
prouocat mēstrua fortius alia re donec faciat mingere san-
guinem. Et facit abortus: et extrahit fetū mortuū: et per suā
subtilitatem et aromaticitatem ponit quicquid loco cuiusdam

(spel cinamomi dñr: et est et cinamomū cum multa dul-
cedine et forti acumie: et dñr ponit duplū illi loco dñr.

C Alabac: habet plāta habet flores que assimilant rose: et est fortior
rosa babanach: et per hoc magis dissoluit illa donec liberet
durissima apata que miscetur cum cera et oleo.

C Ossa vna passaru sunt sicca in tertio. al. scdo gradu:
vel accedunt parum ad secundum: ideo quia composita sunt
ex substantia terrestris frigida: et significat hoc siccitas et
habet vltimum iuuamen in fluxu ventris.

C Alusne in lingua hispanie dñr multa. habet nascit super quere-
tas nuce: et est in tertio gradu frigida: et significat siccita-
tas quā habet: et cum hoc habet virtutem dissoluendi et mollificandi: et
magis valet que inuenit in quercu propter caliditatem que est in
ipsa arbore: eo quod ex superfluitate ipsius nutritur.

C Sagtares videtur quod sit calidum in primo gradu: vel accedit
parum ad 2º: circa quod compositum est ex substantia terre-
stri adusta cum suba terrestris frigida: et significat hoc siccita-
tas sua cum amaritudine. Prime operationes sue et secunde sunt
ad subtiliandum: aperiedū et prouocandū vrinaz et silita. Et aliq-
dicunt quod habet virtutem purgandi: et est vltima medicina sto-
machi propter siccitatem suā: et etiam mundificat per suaz
amaritudinem: et talis medicina qualis est bec: est magis pro-
pria stomacho quam alia medicina: et longe plus quando allo-
ciatur secum aromaticitas sicut in absinthio.

C Bentiana ponit bec medicina in gradu 3º calis et sic. et B.
manifestat ex fortitudine sue amaritudinis: et radix ipsi for-
tissima est ad subtiliandum et aperiedum oppilones.

C Demitbe. ponimus ipsam in primo gradu frigiditatis eo quod
curat multotiens oculos: rubedines: quando non sunt for-
tes: et eius suba composita est ex suba aquosa et terrestris: que
oia frigida sunt: excepto quia frigiditas secundum Hal. non est for-
tis: sed est eius frigiditas similis aque paludum.

C Alfoceg. i. metastrū calidū est et sic. in 3º gradu: prope quod
distat super ipsa suba ignea cum suba terrestris adusta: bñ-
tis talem complexionem operationes sunt manifeste.

C Ligritia est humida in primo gradu et excedit parum i ca-
lore temperata complexionem. Hal. dicit quod assimilat complexioni bñ-
ne: et significat hoc dulcedo sui saporis cum aliquantula siccita-
te: eo quia dulcedo temperata significat caliditatem et humi-
ditatem: et siccitas sua destruat aliqd ex suo calore et sua
humiditate: excepto quod ex humiditate remouet plus: et le-
nit asperitatem que est in trachea arteria: et vesica et alioz mē-
broz que recipiunt asperitatem. Tertie operationes ipsi sunt: quia
puluerizata et posita super oculū delet maculā que est in oculo:
et carne supflua que est in radicibz vnguiū: et significat quia
radix est calidior succo: et complexionem quas dixim⁹ primo sunt
in succo: et quia radix est vel⁹ est amara: sic est illa que nobis
apportat: gñialr succus ei⁹ humidior est sua radice.

C Peonia. i. rosa asinoz est radix cala in primo gradu: et sic. in
tertio: quia est composita ex suba terrestris frigida et terrestris
adusta: et suba ignea et aliquantulum aerea: significat B. quia
quod masticamus ipsam per sentimus siccitatem cum dulcedi-
ne: et quod viu masticam⁹ ipsam sentimus acumem cum amaritudi-
ne: scde sue operationes a complexionem ipsi sciunt: et tertie sciunt
secundum ex oppilones epatis et renū: hoc accidit per acumen
et amaritudinem: sed propter siccitatem quā habet stringit ven-
trem: proprietates sua testificata est a Hal. quia suspēsa ad col-
luz curat epilepsiam in pueris: sed ab aliquibus dñr quod non sit ve-
rum: et hoc iam expertum est et non sic inuenitur.

C Pastinaca duas habet species. syluestrem et domesticā. sylue-
stis fortior est domestica in oibz: et ambab⁹ virtus calefa-
ciendi et subtiliandi: et in radice est virtus que mouet coitus: et
hoc etiam habet semē domesticē. Sed semē syluestris est cali-
dus et siccus: et ideo prouocat mēstrua et vrinaz: et syluestris
dicitur daucus: et est calidum et siccū in tertio gradu.

Col. Auer.

M

C Idē in pbe-
mo thalir.

Idē in pbe-
mo thalir.

Intelligas B
de samina. vt
21. cō. c. 18. et
2º canon. c.
abbel: et nō ē
audat.

I **C**legarelebaa. i. lignū lauri et fructus eius bacca lauri dicitur. Dec arbor cum fructu suo calefacit et exsiccat multum. Sed cortex arboris est debilius calor et fortioris amaritudinis: et huius stipticitate: et ideo fragit lapide: et valz et passioes fridā epas: et bibis quatuor danich et medio cum vino aromati co. Sive radices sunt calide in 2º gradu: et sicce in tertio.

CAlmostamesia est ex spēs chafor: et opōnes ipsi sunt eedē cū opōnib⁹ ipsius ex reb⁹ iachosor sylvestris: et est subtilior ipso. Et opōnes sue tertie sunt attractio.

CStades oēs sunt fride et sicce: et huius cognoscit per multas stipticitate quā hñt: et cortex sue arboris maiorē huius stipticitate: et in ambabus est confuncta subtilitas cum stipticitate: et propterea hoc est vna ex rebus que valet multum fluxui menstruum et fluxui sanguinis vnde cūqz.

CAcathemi. i. altea sue scde opatiōes sunt: ga dissolvit relaxat et mitigat dolores et maturat apata dura. Et radix et semina faciunt quod faciunt folia et flos donec est recens: et maiores habent subtilitatem et minores siccitatem radicibus et seminibus: et sic dicitur in oibus radicibus et seminibus terre nascuntur: et ideo maiores habent absterfionē: ita quod curant morpheas: et semē fragit lapides qui fiunt in renib⁹: et tamē in radicibus est virtus stiptica: et propterea valz aqua decoctionis eius excoziationi intestinum ex dissenteria: et sputo sanguinis: ego pono folia et flores calidos et siccos in primo gradu: et radicem in principio secundi.

CAlgabiti. oleū quod trahit ex oliuis maturis et non salitis: et quapz copiones non sunt artificialiter mutati. affilati coplesio dicitur: et ideo rememorauimus in cibis. Sed oleū scilicet ex oliuis non maturis huius aliquā stipticitate et retinet ex frigideitate sem quod huius ex stipticitate. Et oleū vetus est calid⁹ et subtil⁹ temperato: et propter maiorem huius virtutē dissolvendi et mitigandi dolores. Sed alia olea quod trahunt ab alijs medicinis tenent nāz illaz medicinarū: sic oleū de lilio: et oleū de silami: nū: et oleū amygdalarū: et oleū nucū: et oleū lauri: et oleū de cyminor: et oleū de synapi: et oleū de myrtillis: et est stipticum: et oleū de mastice: et oleū de oliuis ponit loco olei de lilio: et est. et oleū de myrtillis est frigidū et stipticum: et oleū de saminiū est calz et humidū: eodē modo et oleū amygdalarū dulciū. Sed huius temperatus est in calore: aut quod huius calore cum humiditate mixta cum aliquid stipticitate: et ideo huius bumectare siue calefacere: et mollificare: et in huius excedit oleū silaminū: et de squinate: et oleū de mastice. Et oleū granorū viridiū est compositū virtutibus stipticis et dissolutiuis: et propterea pdest stomacho et pati plus oī alia re. Sed ista olea fiunt in babylonia. Sed in nostris terris non trahunt ex istis rebus propterea. Sed Sal. dicit in libro suo quod siue: et est trahē oleū myrtbe et oleū masticinū: et oleū ignati ex seipsis: et bonitas istoz excedit multum bonitatem factoz cum oleo oliuarū in operationibus et virtutibus. Sed olea que consueta sunt fieri cum oleo oliuarū dulcium quibus assuescunt antiqui et moderni: sunt sicut oleum rosarū et oleū cydoniorū: et oleū liliorū: et oleum violarū et oleū nenularū: et de alcheri. Et virtutes eoz oleorū sunt manifeste ex virtutibus ipsarū medicinarū. Et scire debes quod oleū oliue cum quo facimus dicta olea dicitur esse ab alijs aliā mala qualitate. Sed eorū virtus que trahit cum oleo oliue nulla sunt virtuosiora nostris. Oleū in quo infunduntur pdest medicine dicitur esse suave ut non manifestet aliqua foris qualitas dominans in ipso: et talis est ratio medicine: ga debet esse ptiens et non agēs: exceptis duobus modis: vnus est quod intentio nostra est ut fortificemus opationē illius medicine cum qua miscetur prius et accipiem⁹ oleū in quo dominet qualitas similis quantitati medicine: secundus est quod intendimus facere contrariū illius medicine: et hoc est quod volum⁹ facere frāgere ex illius virtute. Nō g. quando vo-

I lumus quod oleū ro. dissolvat nos ponimus oleū vet⁹: et quod volum⁹ minuire ex ea ponimus imatur⁹: et quod volum⁹ ut assileat virtuti rosarū infundimus rosas in oleū dulce et suave.

CAlsaron. i. enula: ponimus ipsam in secundo gradu. ca. et sic et manifestatur hoc quia ponimus ipsam in loco cuius quod confert flegmati grossū inuiscato in pectore et pulmone: et hoc facit sua siccitate. Operatiōes sue secunde sunt: quia rubificat et membra in liquiditate a frigore.

CBarbacus. i. ellus. huius duas species: albū. v. et nigrū: et abo sunt calidi et sic in tertio gradu: secunda eorū virtus est absterfiva: et ideo valet in scabiē ignē sacruz et similia: et non est in tuz ut eo bibito vel comesto: ga est ex genere venenosū. Sed antiqui utebantur nigro ad euandaz meliam. Sed est fortius in ledendo epas et pulmonem: sed noui ponunt loco eius lapidem laguli. Sed quibus epibimus laudem in euando meliam: non tamē huius tantam virtutē. Et magnus huius similem virtutē purgandi cum elleboro: excepto quia est fortioris attractionis eo quia est lapis: et propter siccitatem que est in eo: et lapis laguli suauior est eo.

CEua. i. rubea tinctoz. calida est in 2º: et sicca in 3º gradu: et ga est composita ex suba terrestri adulta et suba terrestri frigida: et significat huius amaritudinem cum potestate. Operatiōes sue scde et tertie habent aperire oppilonem splenis et epatis: et puocare urinā et sanguinē inestruū: potest est ut faciat migere sanguinē: et abstergit et temperat: ideo valet tinea quādo disemperatur cum aceto: et supponit: et quidam dant bibere sciaticis cum bydromelle.

COlibarda. i. eupatoriaz valde manifeste est in fortificando virtutē epas: et aperiendo oppilonem eius: ga composita est ex suba stiptica et amara: et ideo debemus ponere eā in 3º gradu: ga amaritudo est manifestior in ea stipticitate sua.

CZingiber ca. est in 3º gradu cum multa stipticitate vel humiditate: et ideo tardat in calefaciendo corpus: quod non facit propterea calefactio zingiberis est calore corporis: et permutatio piperis ab eodē est sicut permutatio lignoz viridium et siccorū ab igne. Et piper longū est sile zingiberis: et propterea debet poni zingiber in primo gradu humiditatis.

CEpithymus est ca. sic in tertio gradu et est laudabilis: virtutē est in euacuando meliam: et dosis eius est. a. 3. y. v. q. 3 ad. ii. et in decoctionibus a. v. v. q. 3 ad. vi. et indiget refrigerantibus: ga contristat propter suā siccitatem: et ideo nenular et vltimū suū frenū: eo quod propter aromaticitatem suam remouet ipsius malitiam: et propter humiditatem suā remouet ipsius siccitatem: excepto quia cum hoc diminuit suū calorem. Et medicina non indiget refrigeratione ab oib⁹ suis quantitatibus vel partibus nisi a parte qua purgat hoc a calore: aut a parte sue euacuationis. Et si refrigeraret epithymus cum pomis hoc plus acceptarent excepto in febricitantibus: et sicut potest refrigerari cum amygdalis: vel cum semine melonis.

CMentha calida est et sicca in secundo gradu: et attingit ex tertio: et habet amaritudinem cum stipticitate: confortat stomachum et mouet coitum.

CMaama. i. mēta: huius herba est horiua: et propter huius suā humiditatem: et propter hoc puocat coitum: et ipsa est res quod associat reb⁹ non bene digestis: et sapor ipsius amarus est cum stipticitate: et ex hoc apparet quod minorē huius caliditatem debet liachacos: et propterea ipsas ponimus in caliditate et siccitate in secundo extendentem se versus ad tertium.

CLapsa est gūma rutbe sylvestris: sem quod daz medicos: virtus eius est acutē virtutis et calefacit caliditate forti: et propter hoc est in tertio gradu caliditatis et humida in primo. Et significat eius humiditas ex hoc: ga cito corrumpit et non recipit passionē a corpore nisi post aliquāntulam horam quādammodum facit zingiberis: et propterea eius est attractio ex profundo corporis: et resolut quod ab ipsa trahitur.

CFormos

A **T**ormos. i. lupini: qui elixantur in aqua tādū q̄ ipsorū remoueat amaritudo sunt medicina nutritiua: q̄ sunt anari faciunt qd̄ cōsueuerunt facere medicine amare ex absterione et exiccatione et resoluzione et ex apertione oppilatiū epatis et splenis: et puocatione menstruoꝝ: et interfectione lumbicoꝝ: et in extractione fetus et remouēt morphea: et purgat cholaz: et remouēt offuscationes mēbroꝝ: et dissoluūt scrophulas: et p̄ p̄ ponimus ipsos in calitate et siccitate in p̄mo terty gradu: vel in fine secundi.

Lactuca. dicit Sal. q̄ sua friditas est filis friditati riuu loꝝ: et significat B̄ q̄a nō curat forē herisipillam: s̄ curat debile: ideo debemus ipsas ponere frigidā in p̄mo v̄l in principio secūdi gradu: et plus sui semis plūmit sp̄ma.

Alasce: qd̄ quidam vocant corutba: calefacit et desiccac in tertio gradu: et operationes eius puocant mēstrua et yrinam: et extrahunt fetus a corpore: et aperit oppilatiōnes: et mundificant pectus et pulmonem.

Dele. i. viscus opationes eedē sunt cū taptia in opatio nibus p̄mis et secūdis: et est calidissimus cū supflua būditate: extrahit a p̄funditate corporis: et B̄ agit cum multa tarditate p̄p̄ superflua humiditate in ipso existētem.

Uiola frigida est et humida: et ideo d̄z ponti in 2º gradu: iuuamēta sua manifesta sunt apud vulgares.

Cenopalcat. i. cauda equina: et in latino d̄z centinodia: virtus ipsius est stiptica cū amaritudine: ideo desiccac in vltimo absq̄ p̄foratione: et p̄pter hoc sigillat vulnera magna: et p̄fert vlcerebus intestinoꝝ ac sp̄uto sanguinis: et fluxui mēstruoꝝ: et maxime illa que est rubea: et tenasmoni: et dicunt aliq̄ boies q̄ curauerunt cū ea vlcera vesice.

Castratus. huius vegetabilis flores et folia desiccāt de siccatione fori absq̄ mordicatione: et est manifeste plurimi iuuamēti qm̄ sigillat vulnera. Et qm̄ aduritur cortex istius arboris cinis eius desiccac desiccatione vehemēti: et p̄pter hoc cōfert porris seu verrucis: et maxime habētibus capita clauozum qui s̄p̄i sunt in cute: q̄a quando recipitur cinis eius et miscetur cū forti aceto: et superponit eis eradīcat eos. Et gūma istius arboris remouet omnia que sunt vel sunt supra pupillam oculi vnde obsecratur vltus: eo quia ista gūma subtilat et mundificat.

Indicum cū quo tingitur multum desiccac sine subtilitate: q̄a amanum est et stipticum: et est duarū manerierū. i. syluestre et domesticum et syluestre est fortius domesticum. Opationes sue sunt vt p̄solideat vulnera que sunt in duris membris: et etiā si sunt in extremitatibus musculozū: et abscondit fluxum sanguinis: et valet multum vulnerib⁹ fistulatis: sed syluestre est fortius in vulneribus putridis p̄pter fortitudinem sue desiccationis: et domesticus est vtilius in apostematibus domesticis vel in medela apostematum quia vlcera ea: et syluestre valet multum contra oppilationem splenis: ideo debemus ipsū ponere calidum in secundo: et sicum in tertio: et domesticus calidū in primo: et sicum in secundo.

Pulegium riuu loꝝ ca. est et sic. in tertio gradu: quia est compositum ex substantia ignea cum aliquantula parte terrestris adusta: et significat hoc acumen ipsius cum aliquantula amaritudine. Operationes ipsius secunde sunt dissolutiue subtiliatiue: et desiccatiue. Tertia ad puocandū yrinam: vt dictum est q̄ valet multum leprosis: et morsis ab animalibus venenosiss: et maxime quando superponitur: et occidit vermes qui nascūt in auriculis: et montanum fortius est: et plus valet.

Canella vel cinamomum. i. recapaldereca. ca. est et sic. in secundo gradu: et in siccitate plus extenditur: et hoc est: q̄a compositum est ex substantia terrestris cum substantia aerea equaliter: et hoc testificatur Sal. et cū hoc babz sub

stantiam subtilem igneam a qua habet suam aromaticitatem: et stipticitas sua cū modico acumine significat terrestrem substantiam. Et canellositas sua significat substantiam aeream super ipsam dominantem: et hoc scitur p̄pter naturam cānarū. Iuuamenta sua manifesta sunt in stomacho et epate: quia illa est ex medicinis in quibus inueniuntur aromaticitas et stipticitas. et acumen et q̄a habet tam nobilem complexionem roborat omnia membra. Et dicit Sal. q̄ pars subtilior que est in eo est minor alijs: et dasceni est fortior in iuuamento.

Capparis calidus est in secundo: et sic. in tertio: q̄a compositus est ex substantia terrestris et frigida: et terrestris adusta: ignea et subtilis: et significat B̄ amaritudo dominans: et post hoc bz proprietates contra vitia splenis: p̄pterea quia illud qd̄ facit exire cū stercore est sanguineus: et tunc remouet dolorem splenis. Et hoc idem facit in alijs humoribus grossis: q̄a educit eos p̄ yrinā: et puocat menstrua: et attrahit flegma ex capite quādo mastica: et valet B̄ sciaticum dolorem: et cōtra dolorem dentium quando mastica.

Alcbarf. i. nasturciū est ca. et sic. in 4º gradu: et virt⁹ sua est filis synapis virtuti: et est medicina q̄ dat loco cibi.

Cardamomū calidum est et sic. in tertio gradu: et nō est mihi necesse manifestare operationes ipsius. q̄a habet si milem complexionem nec scōas nec tertias. S̄z pueniēs est mihi dicere proprietates eorum manifestiores. et hoc debulsemus fecisse ab ipso principio. Sed est accōmodatio iuuamenti in his que dicta sunt: et est in hoc fructu cum amaritudine aliquantulum caloris.

Carui in caliditate et siccitate est in tertio gradu: et p̄pter hoc expellit ventositates et puocat yrinam: et non solū semen sed totum.

Calicha. i. cassialigna ca. est et sic. in tertio gradu: q̄ cōposita est ex pauca substantia terrestris. et substantia ignea: et illa est dominans. et significat hoc acumen qd̄ bz cū aliquantula stipticitate: et est ex bonis speciebus aromaticis. et ideo confortat membra principalia: et expellit opilationes epatis: et puocat mēstrua: et habet alias operationes quas debet facere talis complexio.

Arbor nucum est frigida et sicca in secundo gradu: et folia et rami habent aliquam stipticitatem: ideo p̄pter stipticitatem sue complexionis profundatur pars eius subtilis in substantia stiptica que est in ipsa: et ideo facit qd̄ possent facere que cōtē maioris stipticitatis ipsa: et ideo decoctio eius bona medicina est vlcus apostemate: et de fructu ipsius iam rememorati fuimus alibi.

Cubebe sunt sube ignee et terrestris: et cū B̄ sunt aromaticae. Et tū scis opōnes quas faciūt tales medicine.

Pinee calide sunt et sic. in tertio gradu: et gūmi p̄p̄quū in quarto: sua secunda virtus est putrefacere carnes mollem liquefaciendo. Et p̄pterea sunt in p̄mo gradu medicinarum putrefactiuaz: et p̄pterea cōseruant carnē mortuorum a putrefactione p̄pter suā desiccationem: et alias eoꝝ corrūpūnt p̄pter virtutes suaz naturaz: non p̄pter humiditatem supflua: et nō cōseruāt nisi dura membra. Et sunt optima medicina in aere pestilentiali: et fortissima medicina ad resistendū ipregnationi: et quādo mulier fert. al. stat super se: et quando inungitur virga ex eis faciunt abortum: et occidunt vermes q̄ sunt in ventre et serpentes deglutitos: et si superponant v̄tri doloroso p̄pter corrosionem in continētī dolor mitigat. Et pinguedo q̄ giatur in alchiterra. i. pars vinctuosa que adunat in mutata que est ei supra in principio decoctōis subtilis: et cū est cocta efficitur sp̄illa et illa aperit vulnera et discooperit nervos. Sed illud quod est liquidum possibile est vt curet vulnera: et habet similem virtutem picis et curat scabiem.

Col. Auer.

M z

I Centaurea hz duas spēs maiore & minore: & ambe hnt vnā cōplexionē: & maior habet sapore acutū cūz stipticitate & aliquantula dulcedine: & nō debemus vti ea nisi ra-
dice: & de minori vtiur folys & stipite: & ideo composita est ex suba terrestri adusta & frigida: & aperit oppilones & incidit humores grossos: & cum hoc habet virtutē pur-
gandi eos: & ideo clysterizantur cū ea sciatici & podagri-
ci: & abstrahit humores cholericos & grossos: & aliqui tātū purgat vt trabat sanguinolētos bu. & tunc fortius pdest & prouocat mēstrua fortiter & abortire facit: & cū hoc habz virtutem cōsolidatiua vulnēz ppter suā stipticitatē.
Cūmi cerasorum habet proprietatem frāgendi lapidē & potest esse hoc ideo ga est gūmi: quia dominans super complexionem gūmi est calor: quibus quedaz sint que nō sunt talia nisi comparatione ad corpus huma num sicut gūmi quod nominatur karabe.
Calazon. i. betonica: complexio istius est cal. & secca: & hoc attestat sapoz ga in ipsa est amaritudo cū acuitate: & ideo icidit bu. grossos: & frāgit lapidē q gūat in renibz & mūdificat pulmonē & pectus: & aperit oppilones epas & puocat mēstrua: & pferit epilepticis: & sciaticis: & quan-
K do ponit sup molium aialium venenosozū pferit valz sciaticis etiam quādo bibitur: & eructationi acetose: & p-
pterea ponimus ipsam in gradu tercio ca. & sic.
Casas. i. galla: & acerbe sunt frigide in secundo gradu & sic. in tercio: galla est frigida in pmo & sic. in tercio: signi-
ficat hoc stipticitas que est in ea cūz modica ponticitate: & est reperculsiua: & quando comburitur est acutior & sic-
cior & subtilior: & est necesse quando vis sedare sanguinis fluxum allare ipsam & postmodum exinguere ipsam in aceto: aut fortissimo vino.
Calmuz. i. cera citrina est tēperata inter quatuor qualita-
tes: & ga pōt applicari carni posuerūt ipsam medici ma-
teriam omnibus cataplasmatibus & vnctionibus calidis & frigidis: sicut sunt illi qui nominant cerotum: hanc cerā citrinam. al. nucritam. quassatam vel malaxatā in aqua
sal. laudauit in egritudinebus acutis & nominatur cera lota. Et cera habet virtutem maturatiuam per modū op-
pilationis & nō est ex medicinis quas ponimus in corpo-
re: & habet aliquantulam virtutem dissolutiuam quā acq-
suiuit a melle: & quando remouetur citrinitas que est in ea
tunc est proprie materia & cera pura.
I Valbera. i. catapucia ei? grana hnt virtutē purgādi: & cū hoc hnt vtutē absterfua & dissolutiua: & ideo est ca. in
secūdo gradu: & ponit in gūe calidoz & siccorum.
Carseni. i. canella subtilis dulcis aromatica ca. est & sic.
in 3° gradu: & est supmū in oibus medicinis aromaticis q
resistit putrefactioni: nec hz parem in bis operatiōibz.
Calteradit. i. barba hyrcina est frigida in tercio gradu: &
sic. in 2°: ga dominans in ea est substantia terrestris stipti-
ca: & radix eius fortior est folys & cōsolidat vulnēz: & va-
let sordidis vulneribus propter suam desiccationē & ad
intestinoz vlcationem & fistulas. Et in summa facit qd
faciunt medicine multe. al. non fortis stipticitatis: & pferit
debilitati stomachi & solutioni ventris: & vlcationibus
intestinozū: & fluxui mēstruozū.
M Laudanū est calidū in pmo gradu & tangit ex secūdo:
& aliquantulam habet stipticitatem & est subtilis substā-
tie cum acumine: dissoluit & maturat: & valet passionibus
matticis: ideo ga hz cūz bis virtutibus virtutē stipticita-
tis: propterea valet ad permanentiaz capilloz: eo q con-
sumit humiditatem extraneaz que est in eoz radicibus: &
stringit sua stipticitate poros in gbus oriunt capilli. Sz
non est sufficiens in obuiatione alopicie: circo quia illa
indiget medicinis magis dissolutiuis: quia generatur ex

humoribus grossis & viscosis.
Calbleb. i. mercurialis ca. est & secca in p gradu: & est cō-
posita ex substātijs dyys: hoc est stiptica: acuta & aquea &
inest ei quādo est recens vt leniter purgetur: ita q est in p-
cipio pmi gradus in medicinis purgatiuis: & ideo datur
in principio se. ante digestionē: sicut dant castia fistula: ta-
marindi: & bis similia. Et qui biberit ex succo mediam li-
brā purgat cholera grossāz & flegma: & si coquat in vino
quādo recens est cōsolidat magna vulnera & sanat vlce-
rationē factā ab adustioe ignis. Et si folia ipsi coquant
in aceto valet multū passioni splenis: & flos suus valz in
hoc plus & ex succo suo fit caput purgus: & tūc valet mul-
tū materys discurrentibz antys ad aures & ad nares.
Cuantal. i. colognida: est ex medicis fortibz in pur-
gādo flegma: & est in fine gradus medicinaz purgatiuz:
ga attrahit a pfunditate corporis: ita q inducit eradicationem
intestinoz: ppea necesse est refrenare ipsaz multū cū
dragagato & amygd. & fistici sunt sufficētes p bis duobz:
& dosis eius est a. y. tertius. 3. j. vsq ad vnum karatē.
Calsamec est gūma que fortiter stringit: propter hoc
intrat in medicinis eradicantibus intestina: & proptie qū
non habet qualitatem acutaz: facit quemadmodū che-
cabze. id est gūmi arabicum.
Calbera. i. coriādrum calidum est in primo gradu: & est
compositum ex substātijs dyys: hoc est ex suba amara &
suba aquea & stiptica: & fm hoc facit diuersas opationes:
hoc est ga quando cataplasmatur berisipilla cū farina oz-
dei curat ipsam: & quando miscetur cum farina fabe dis-
soluit scrophulas: & dicit q hz ppietate ad retinendum
cibū in stomacho donec fuerit digestus: & aromatizat car-
nes cum quibus coquitur. & si homo biberet ex eius suc-
co mediam libram in nouilunio esset mortuus.
Costū calidū est & sicū in secūdo gradu: & est cōpositū
ex substātia terrestri adusta & ignea: & significat b magna
amaritudo eius cū acumine. Et operatio sue cōplexionis
est rubificare membra quibus superponitur: quia trahit
sanguinem ad acutē & prouocat vzinam: & sanguinē men-
struum: & occidit vermes: & curat tinea.
Calcostan. i. liliū albu. calidū est & sicū in scdo gradu: &
hoc dicimus ga est amara: & hz aquositate tēperata: & iō
oleū ipsius est absq aliqua modificatione. & est supremū
oibus rebus que dissolunt res in matrice: & folia sua co-
cta & posita sup carnē cōbusta ab igne: & cū aq feruēt cū
oleo rosato mixta incōtinenti liberat. Et radix est fortior
folys: & propterea prouocat mēstrua & mollicat duri-
ciem omnium membrorum & proptie matricis.
Crocus calidus est in 2° gradu & sic? in pmo: est dige-
stius & pfortatius cordis. & hz subaz calām stipticā & sti-
pticitas sua est ex rebz que adiunāt ad digonē quā facit:
eo q propter illam moratur in pozis & stat in illis.
Calbasal. i. cepe est calidum in 4° gradu: & hz grossam
substātiā: ideo quādo ponit in ano aperit orificia ve-
narum: & puocat sanguinē hemorroydalē & mēstruuz: &
succus eius valet aque que defluit ad oculū: sed obscurat
oculos quādo sunt impediti ab humoribus grossis. & ha-
bet humiditatem supflua: ppter quā mouet coitū.
Calcedef. frigidus in pmo gradu est vel tēperatus: eo
quia stipticitas in suo sapore est: sed in ipso non est aliqd
caliditatis vel acuitatis nisi modicus: tamen in eius ope-
ratione inuenitur multi iuuamentis: quia caliditas exi-
stens in eo facit profundare stipticitatē in profundo cor-
poris absq amaritudine vel modificatione: & ob hoc ei
operationes sunt ad remouēdum ea que retenta sunt in
pfundo corporis egritudinez putridaz & eradicat ea oī-
no absq ipedimēto. Et est in fine tutus a nocumentis: eo
quia

- A** quia natura calidarum medicinarum et siccarum: quibus debeant naturam remouendi. Attrahunt tamen ad locum alios humores. Et propter hoc hec res confert omnibus maculis et vestigijs carnis: et caliditas que est in ipso est laetor virtutis stipice.
- B** **Scoadi.** i. cypripid quod operatur ex hac herba est eius radix et ponimus ipsam in caliditate et siccitate in secundo gradu. eo quia in suo sapore non inuenitur acuitas nisi modicum stipicitatis. Et eius operationes secunde sunt: quia confert mirabiliter vulneribus difficilis solidationis causa multarum humiditatum: et etiam conferunt ulceribus oris: et frangunt lapides: et puocant urinam et menstrua.
- Alchana:** que operatur ex ista sunt folia et rami: et eius est composita est ex suba frigida et calida: et propter hoc desiccatur absque mordicatione: et confert ulceribus que veniunt in ore ex giste alcholer: valet etiam alcholer: decoctio illi valet adustioni et etiam apostematibus ardentibus.
- Elloci.** iniquianus manifestus est quod est maxime frigiditatis. al. multe humiditatis.
- Magdeeni.** i. catapucia. Ipse grana purgat cholera quando deglutuntur a decem usque ad quindecim: et quia habent ventrem fortem manifestum ista grana: et qui habent debilem deglutiant integra.
- Acetosa:** virtus ipsius est composita: eo quia semen eius habet stipicitatem cum acetositate: et propter hoc valet pro fluxum ventris cum vlcatione intestinum.
- Algora:** est in quarto gradu caliditatis: odor eius: et sapor: et virtus: assimilant odori nasturey: et suo sapore: expropterea quia est maioris desiccationis nasturcio.
- Alcheiri.** i. viola de romanis: sunt enim in secundo gradu caliditatis: et hoc significatur ex amaritudine sui saporis et extrahunt secundam et faciunt abortum: et semen eius est fortius floret: aperit oppilationes cerebri quando odorantur: et propter hoc quando suspenduntur ad colla epilepticorum liberantur.
- C** **Dalansaz.** i. licium: hoc est compositum ex suba grossa et resolutiva et pertinet siccitati et est ex medicinis appropriatis oculis et auribus: et habet multas operationes per modum medicinarum que sunt illius complexionis.
- Lauicemacanium.** hoc est manifestus nobis eius proprietates est sanguinem stringere unde dicitur exeat: et est complexionis frigide et sicce: et oritur in ripis fluminum valde currentium.
- Tbus** calidus est in secundo gradu et siccum in primo: quia habet amaritudinem cum stipicitate: et facit nasci carnem in corporibus humidis. Et habet aliquantulum virtutis maturatiuam: sed cortex ipsius habet manifestiorem stipicitatem: ita quod ponit in quarto gradu in medicinis exiccatis: nec habet superfluum calorem: vel acumen: ideo ponitur in medicinis que valent contra fluxum et sanguinis spiritum et vlcationem intestinum.
- Belbese.** i. macis: dicitur quod sit cortex cuiusdam fructus qui apportatur de india: compositus est ex diuersis substantiis magis dominans est substantia terrestris: et minus est substantia subtilis calida: et est multe stipicitatis cum aromaticitate. Sua prima virtus est sicca in primo gradu. Sed caliditas vel frigiditas non sunt manifesta in eo. Sua secunda virtus est confortare et retinere: et valet contra passionem cordis: contra fluxum ventris. Et bene testificabitur per Hal. quod valet propter suam stipicitatem contra vlcationem intestinum.
- Scedesi.** i. poliam. virtus eius similatur virtuti spice.
- Albeci** virtutem habet dissoluenti et maturandi.
- Lepbaa.** id est mandragora: frigida est in tertio gradu: et etiam est habens aliquantulum caliditatis: et poma ipsius

- habet humiditatem: et propter hoc prouocant somnum: et coctices suarum radicum sunt sicce: et radix debilior existit.
- Dalcasmeg.** i. feniculus calidus est in tertio gradu et sic: cum in secundo: et propter hoc prouocat lacrimam et menstrua: et confert descensui aque ad oculum: et sunt duarum specierum: domesticum et sylvestre: et domesticum est humidius sylvestri: et quia habet aliquam horribilitatem habet proprietatem confortandi membra urine.
- Dastix** calidus est in secundo gradu et sicus in tertio: habet stipicitatem et dissolutionem: et manifestatio sui iuuamenti specialis est in scorbuto: et generaliter in alijs morbis.
- Scaunix.** i. nigella calida est et sicca in tertio gradu: et significat hoc quia est in vltimitate amaritudinis cum subtilitate: et ligata in panno lineo valet odorata ad reuma frigidum: et occidit vermes: et dissoluit inflationem: et eradica verrucas: et producit cum posse menstrua: et facit erigere membrum.
- Albelilamelec.** i. mellilotum: vel corona regia. habet virtutem dissoluenti: digerendi: et repercutiendi: ideo debet poni calida et sicca in primo gradu.
- Alcea.** i. mel calidus est et sic in secundo gradu: et est multe abstersionis: et est cibus medicinalis et proprie in senibus: quia cibus est in ipso multum iuuatiuus: quia in eis coheret in sanguinem bonum. Sed mel cane quod etiam est mel est minoris caloris alio melle: et minoris abstersionis: nec habet illam mordicationem quam habet mel idcirco est maioris iuuamenti alio melle membris que nocentur a nimia abstersione. sicut scorbuto: pulmo: et vesica. Et iste due medicine facte sunt a medicis materie electuariorum et syruporum: eo quia natura amplectitur eas et in eis delectatur: et quando lauatur est eius operatio propinqua operationi mellis canne.
- Lascast.** i. papauer. frigidus est et humidus: albus est frigidus in tertio gradu: et nigrum in quarto: album valet contra tussim que fit a materis calidis: et defendit pulmonem ab vlcationibus ipsarum: et facit suaviter dormire: nigrum est malum: quia facit somnum stupidum.
- Deltrog.** i. pomum citrinum. Cortex ipsius habet maximum iuuamentum stomacho et epato: et est temperatis aut calidus in primo gradu: et sicus in secundo: sed acumen quod habet non significat multum calorem: quia paucus calor quando est cum stipicitate inducit acumen et mordicationem. Et dicit Hal. quando dominatur siccitas terre adipsit acumen. Sed semen est calidum cum forti siccitate: et est supremum beaarys venenis que occidunt a tota specie: sed pulpa ipsius est frigida et humida: et generat grossos humores.
- Alcarfar.** i. tamariscus compositus est ex substantijs compositis: quia habet stipicitatem cum dissolutione: propter quas multus valet splenis: et ideo dicitur quod qui bibit eum vale factus ex eo non incurrit passionem splenis. Et suus fructus habet stipicitatem fortem propinquam stipicitati galle.
- Des.** i. myrtilla multum super ipsa dominatur substantia terrestris et frigida: et significat super hoc stipicitas quam habet et constrictio quam facit.
- Dalmu.** quod operatur ex ista est radix: et est calida in tertio: et sic in tertio: et urinam puocat et menstrua: habet fluxum humiditatem: et de ea comederit multum dolorem capitis precreat.
- Darlarmel.** i. cicuta calida est et sic in tertio gradu. incidit humores grossos: et prouocat urinam et menstrua: et valet dolori spatularum: et purgat flegma.
- Sobol.** i. spica: et sunt ex ea multe species: et melior earum est ea que venit ex india: calidus est in primo gradu: et sic in secundo: et hoc est ex eo quia est composita ex substantia terrestris et frigida multum: et aliquantulum ignea et aliqua.

Col. Auer.

M 3

Liber

- I** tula terrestri adusta: et ga est composita ex his virtutibus cum aromaticitate sua est ex melioribus rebus epati et stomacho: vel superposita vel bibita: propterea quia confortat membrum et desiccatur materiam que ibi fluit.
- C**alcaliacetum: quod videtur ex eo est ut dominans super ipsum sit substantia frigida propter acetositatem que est in eo: quibus habeat partem vnam igneam que indicat propter ipsius acumen: et iam dictum est quod acumen provenit propter fortem siccitatem cum modico calore: et multa ipsius morsio non significat super multam caliditatem: ga hoc provenit a subtilitate: et etiam acetositas in eo quod est acetositas incidit: maxime quando associatur calori: et ideo debemus ipsum ponere frigidum in secundo: et siccum in tertio: et maxime vetustum.
- C**erberis fructus eius stiptice virtutis est: et incidit et subtilizat et stringit omnem fluxum omnium egritudinum.
- L**ac arboris etris: a sa fetida: calidius est ol alio lacte arboris et subtilius: propter hoc dissolvit plus ceteris et eius proprietas est quod perfert vulve quando suspenditur collo.
- K**alcarfena: i. orobus: siccus est in secundo gradu: et calidus in primo: et est medicina incisiua: et aperit oppilationes: et si nimis comedere ex eo faceret mingere sanguinem: et generat in corpore carnem duram et membra dura.
- C**banfir: i. oppoponacum: est calidum in tertio gradu: et siccum in secundo: et habet attrahere flegma ex iucturis: et quasi hoc proprietatis continet omnia gummi que purgant: dosis est .s. j.
- P**iper radix eius assimilatur costo: et arbor eius in principio sui ortus nominatur darfufel: et hoc est piper longum: et est humidius alio pipere. Et aliud piper quando non est maturum est album: et quando est maturum est nigrum: et ambe species sunt calide et sicce in tertio gradu: et gdam dicunt in quarto.
- C**besbeg: i. polypodium est quasi temperatum in primis qualitatibus: et significat hoc quia super ipsum dominatur dulcedo cum stipticitate: et desiccatur sine mordicatione: eius proprietas est purgare melancholiam: et est secura medicina: et est melior epithimo: quia non habet qualitatem exequantem ab equalitate: dosis sua est .s. x.
- C**passium calidum est in secundo gradu: versus finem et siccum in tertio: prope medium aut in fine: aperit oppilationes splenis et epatis: et mundificat pectus et pulmonem: et provocat menstrua et vinas. Et facit omnia que faciunt medicine amare. et succus ipsius mixtus cum melle multum valet passionibus oculorum: et positum in naribus valet ycterici: et valet contra antiquum dolorem auris: quia mundificat vias nervorum aurium.
- S**uccus qui innemur in alveis apus calidus est in fine secundi gradus: vel in principio tertii: sua secunda virtus est mirabilis attractio.
- C**alacarta: i. piperitum ex eo videtur solum radice: et habet vnam virtutem vstivam: et ideo est calida in quarto gradu: et ideo mitigat dolorem dentium: et valet ut dicit contra epilepsiam et similes egritudines eius rigoribus iterpolatarum februm.
- M**allagel: i. raffanus: calidus est in tertio gradu: et siccus in secundo: et semen fortius est: et valet contra serpiginem et similes: et auferit citrinitates quibuslibet membris corporis. Et sylvestris est fortior domestico: et eius succus de giutius subtilizat viscositatem que est in fistulis pulmonis: et clarificat vocem.
- C**kaned: i. reubarbarus: compositus est ex diversis substantiis ex substantia terrestri et frigida que significat per stipticitatem: et ex substantia ignea que significat per coctionem: et ex substantia aerea que datur per raritatem et

- spongiositatem: et est vna ex manifestioribus rebus in tuamento epatis ad aperiendas oppilationes et confortandum ipsum: et similiter prodest stomacho. Et Hal: et alii medicidicunt quod constringit ventres: et nos videmus quod purgat: et est mirabilior alijs medicinis purgatiuis: quia frenum suum est cum eo: quoniam nulla medicinarum purgatiuarum est sine veneno aliquo in aliqua parte sui ista excepta: eo quia confortat omnia membra corporis: ideo possumus dando ipsum pro purgatio refrenare alias ipsum medicinas.
- C**alcarfas: i. lapium montanum calidum est et siccum in tertio gradu: eo quod sapor eius est amarus et acutus: et purgat vnam et sanguinem menstruus: et dissolvit tumores et hozulanum debilius est eo.
- C**Andraton: i. herbatura: in ligna hispana: andration: quod ex hac operamur est eius radix: et est calida in tertio gradu prope finem: et desiccatur in ipso: et confert egritudinibus nervorum et passionibus pectoris et pulmonis quando sunt ex humoribus grossis: et quando suffumigantur homines ea reprimunt humores descendentes a cerebro: et aperit eius oppilationes: et quando ponitur super dentem dolentem et corrosus sanat illum: succus eius in omnibus predictis fortior existit: et adhuc lac ipsius fortius existit.
- C**alcedep: i. rubra sylvestris calidus est et siccus in quarto gradu: sed hozulana est in tertio: propterea quia sapor suus est acutissimus et amarus: et est innatior in soluendo tumorem: et carminando ventositatem: et priuat colicum.
- C**lesser: i. pipex est calida et sicca in tertio gradu: plus desiccatur et calefacit. Sed ligda et recens plus calefacit quam desiccet: valet contra asma et empima: dosis eius est quantitas unius .s. z. cum melle: et valet contra albedinem vni in maturando est cum est recens et humida.
- C**Alpelep: i. castanea frigida est et humida in primo gradu: folia sua pistata et posita super apata que nascuntur in genibus curat. Et cortex ipsius arboris et ipse castanee habent virtutem desiccandi: et ideo quando sunt cocta in aceto valent contra dolorem dentium. Et fructus coctus superpositus valet tyrie. Et est necesse ut custodiatur quilibet a pulvere qui adheret a folijs illius arboris: quoniam multum nocet cane pulmonis et visui et auditui.
- C**Uirga pastoris est in secundo gradu medicinarum in frigidantibus: ga composita est ex substantia terrestri frigida et aquea: valet contra incensionem stomachi: et repercutit materias adustas: et idcirco intercipit fluxum menstruum: et curat oppilationem intestinorum: et intercipit fluxum sanguinis a quacunque parte veniat.
- C**Rosa composita est ex substantia terrestri frigida: subtilis et aerea calida: aquea: et significat huiusmodi sapor vel odor et adustas. Et semine ipsius stipticus est: et est frigida et sicca in primo gradu: et confortat stomachum et epas et alia membra.
- C**Sumach est forte in stipticitate et siccitate frigidum in secundo gradu: et opationes sue sunt manifeste.
- C**Asphaltum: et in arabico cebeoneg: et interpretatur expellens ventositates: illud gummi calefacit et subillat finem quod faciunt alia gummi: et est abstersum: et est ex melioribus medicinis que possint esse ad aquas descendentes ad oculos et ad fuscetinem visus: que fit ab humoribus grossis et est ex medicinis purgatiuis: que trahunt flegma a nervis et iuncturis: sicut bdellium oppoponacum: et angarat: quia hoc est proprium in gummi: bdellium est in bacre: quasi in primo gradu purgationis: et post ipsum est asphaltum et oppoponacum: et post ipsius angarat: et dosis asphalti est a .s. j. usque ad medium.
- C**Et angarat desiccatur sine mordicatione ideo solidat vulnura

A nera facta propter percussione[m].

C Satirion. i. testiculi vulpis: et in arabico baldaalqaba: lep. calidum est cum multa humiditate: et propterea mouet coitum: et nota sapientum euissalic: et euossalic iurauerunt in eorum aiabus quia curat spasmodum postreme partis quando bibitur eius succus cum vino nigro stiptico.

C Alcarfiss. i. apium: est tante caliditatis quod puocat menstrua et urinam: et dissoluit ventositatem et inflationem. et proprie semen eius: cuiusmodi est multarum sperum: et fortior omnium est que nominatur becarcalion.

C Et endivia quedam est sylvestris et quidam domestica. Sylvestris est frigida et secca in primo gradu: domestica est frigidior et humidior et significat B eius stipticitas cum amaritudine: et stipticitas maior est amaritudine. Iouame ipsi maximus est: quia confert epati a tota subaga dictum est quod sanat epas calidum et frigidum qualiter. Sed mihi vi quod plus confert calido quam frigido: quia amaritudo que est in ea abstergit et aperit sine multa calefactione.

C Valanchati. i. cepa squilla: calida est in secundo gradu: et virtutem habet incisivam: sed non minus calefacit: et non vitium ea nisi assata et cocta.

C Valcia. i. abrotanum: est herba multe amaritudinis et non cet stomacho et interficit vermes sua amaritudine et calefacit in fine secundi gradus: et desiccatur in tertio.

C Alcelios. i. sileleos. hec herba et ipsius semen habet proprietatem calefaciendi tantum donec prouocat urinam valida prouocatione: et cum hoc subiliat: et propter hoc confert epilepticis et cuidam egritudine nominata orthomie.

C Scenscant. i. sissimum. al. sissimum. calefacit in fine primi gradus: et in principio secundum: et humectat in tertio: et eius oleum eiusdem proprietatis existit.

C Balgagar. i. pastinaca ipsius sunt due species. i. domestica et sylvestris. Sylvestris fortior existit in puocando menstrua et urinam. Et folia harum ipsarum pilata et superposita vulneribus corrosiuis sanant ipsa.

C Darcaf. i. carduus: alibi est calidum in secundo: et sic in 3o mundificat putredinem per urinam si in corpore adsit quando coquitur in vino et datur ad bibendum. Et remouet fetorem subascellarum: quod dissoluitur ex toto corpore. Et generaliter habet resistere a tota substantia quasi putrefactioni: et est medicina cibalis que dat saporem carnibus: Et ideo cito vitum eo nobiles loco melongiarum.

C Allium calidum est et siccum in tertio gradu.

C Elmaar. ea est et sic in tertio gradu: occidit lubricos in pueris: et habet absterfiones: et propterea ponitur in colliriis que habent remouere vngulam: et miscetur cum medicinis que dantur contra antiquam tussim et asma: et est medicina manifesta in maturando. Et potest esse quod bonitas sue maturationis est: ideo quia subiliat materiam eo modo quo non relinquit siccitatem grossitiem nec duriciem parti remanenti. Et hec maturatio est laudabilior ceteris omnibus: quia in hac medicina non potest dici quod maturaret oppilatio poroseo quia abstergit. Nec potest dici quod hoc faciat per similitudinem complexionis eius corpore humano. quia calidum est et siccum in tertio gradu.

C Stricados copositus est ex stipticitate eius amaritudinis et aromaticitate: et ideo habet ponit in primo gradu rerum que calefaciunt. Et in secundo eorum que desiccant. Operationes sue secunde et tertie sunt aperitiue et absterfue et confortatiue omnium membrorum interiorum et exteriorum: et ideo utilior medicina est hec contra lassitudinem omnibus aliis medicinis. Tercio quia lassitudo non est nisi defectus virtutis propter onus humorum.

C Condiss. i. elleborus albus calidus est in quarto gradu: et sicus in eodem: et mouet sternutationem: et est venenum

quare non debet poni in corpore.

C Stora. calamita calida est in secundo gradu: et secca in primo: et signus huius est quia mollicat et curat tussim et valet reumati et asperitati gutturis et pectoris: et prouocat menstrua quando bibitur: aut ex ea fit pestarium.

C Sicus nos fuimus locuti de eis in eo quod sunt cibi. Sed nunc dicemus in eo quod sunt medicine: virtutem habent maturatiua quando fit ex eis emplastrum et proprie sicce. Et sicce et virides habent laxare ventres. Et decoctio ipsarum quando multum coquantur assimilatur mellis: sed complexio sue arboris est calida et subtilis: et proprie lac: ideo dixit quod euellit verrucas et laxat ventrem: et sylvestres sunt fortiores in hac re domesticis.

C Selet. i. bleta. habet virtutem baurachiam: et decoctio eam remouet: et est absterfina et mollicatissima: et eius succus superpositus in naribus dissoluit superfluitates cerebri: et in albis plus manifestatur hec virtus quam in nigris: quia nigre habent aliquantulum stipticitatem.

C Valcuba. i. fenugrecum: et est alidum in secundo: et siccum in primo. Et propterea habet propriam virtutem mollicandi duritiem vulue.

C Titimallus est in fine caloris et proprie eius lac: et post illud semine. et post illud folia. et post illud radix. Radix cocta in aceto remouet incontinenti dolorem dentium: et maxime si est dens corrosus: et quando cadit in aliqua parte oris comburit illam. Et propterea necesse est quando volumus ipsas ponere super dentes alij dentes circuegant quia facit cadere dentem corruptum. Lac incidit pilos quando superponitur: et si multoties superponatur euellit et priuat. Valet etiam contra omnes verrucas et omnes fistulas: et hoc totum faciunt semina et folia: sed debilius.

C Carbira. idest dragagantum: virtutem habet conglutinatuiam: frangit acumen rerum acutarum: neque desiccatur vel alia gummi.

C Alchace. i. lactuca: hec herba substantie est humide cum modica frigiditate et substantie sicce est sylvestris: sed domestica habet substantiam aquosam: et propter hoc maturat apostemata calida: sed non frangit lapides exites in renibus: et ob hoc ponimus ipsas in primo gradu frigiditatis et tepere ratam inter humiditatem et siccitatem.

C Dupuephatabalep. idest vicia vulpis: que in latino nominatur vicia canina vel maruella frigida est et sic in secundo gradu.

C Baluelepi. mulla: in lingua hispana et est viriditas inuenta super aqua: frigida et humida est in gradu 3o.

C Balduchal. i. dactylarius: oes partes ipsius dactylary stipticitate sunt manifeste: sed fructus eius cum est maturus aliquam habet caliditatem: cortices vero arboris maiorem habent stipticitatem alijs partibus ipsius.

C Deufericon. i. ypericon nelfricon. al. mellifcon: et quidam appellant hanc herbam cordialem: eo quia assimilat cordi. calida est cum subtili substantia: ideo prouocat urinam: sed debemus vii folijs et non semine: facto emplastro super combustionem ignis sanat. Siccata vero et puluerigata posita super foridiciem sanat: et quidam dant ipsam contra sciaticam.

C Balcausa. i. bysopus calida est et secca in tertio gradu cum subtili substantia: et est ex rebus magis iunatius ad aperendas oppilationes et ad subiliandum humores.

C Lens habet frigiditatem non fortiter est temperata inter caliditatem et frigiditatem: et est secca in secundo gradu: decoctio ipsius laxat et medulla ipsius stringit: et ideo qui vult stringere ventres debet coquere lentes pluries in aqua: et piecta ea postmodum ponere aliam et stringunt.

C Valeriana. vel su. que habet aromatica est: et est virtus Col. Auer. M 4

Liber

- I** spice. Sed melius valet ea in rebus pluribus: quia plus prouocat vinam spica.
- C** Dalcherina. i. galbanum calidum in principio tertii gradus est: siccum in principio secundi: habet virtutem viscosam et mollicatam.
- C** Lamedreos ca. est et sic in secundo gradu: significat B amaritudo cum acumine: prouocat menstrua et incidit humores grossos et exoppilat membra interiora.
- C** Descarcoton. i. psilium frigidum est in secundo gradu et medium inter siccum et humidum.
- C** Lamepuibeos calidum est in 2° et sic in tertio: dñans in sapore ipsius est amaritudo cum acumine. valet ptericic q fit ex oppilatione et prouocat menstrua et vinam.
- C** Lina rex cōbustax est cōpositus ex duys reb⁹. hoc est ex partibus terrestribus et partibus ppings nature flux⁹. que lotionem remouetur: et remanet pars terrestris desiccata sine mordicatione et cineres diuersificantur fm diuersitatem rerum ex quibus sunt.
- C** Sumus ois est calidus desiccatus. Et quis fumus habeat hanc cōplonē: tñ temp⁹ pmanet in eo virtus rei ex q est fumus. propterea vitumur in medicatione palpebrarū in uersam fumo thuris ad generandum bonam carnē et ad faciendum nasci pilos palpebrarū: et vitumur in mordicatione oculorum apostematōrum propter occurrum humorum. Et fumus myrrbe est similis fumo thuris: s3 fumus thuris est aliquantulum fortior. Sumus teruentine est fortior al. similis fumo picis.
- C** Cap. 43°. Qd est de medicinis q ex mineris sunt.
- E**cusq³ locuti sum⁹ de vna pte medicinarū terre nascētū q magis vitate sū i arte medicie fm q testificatum est a Sal. et alijs: et cōpēdiōse locuti sum⁹. id ga posuim⁹ ea q si exēpla alijs q assilant eis in q³litatib⁹ supradictis: excepto in ppetatib⁹. Deiceps volumus log de medicinis que appropriant mincriis.
- C** Zbitinacru. i. terra sigillata est frigida et sicca cū stipticate temperata: valet contra vena num abscindit spūus sanguinis et dissinteriam que prouenit ab itestinis et epate: et desiccatur parua apata quādo superponitur eis.
- C** Zbitarmin. i. bolus armenus frigidus est et siccus foris stipticatus: valet contra fluxum ventris et spūus sanguinis: desiccatur apostemata pulmonis ita q induratur apostemata: sic preseruat infirmum ne moriatur: et maxie q incedit ad habitandum regiones calidas: et valet contra egritudines pestilentiales.
- C** Scedeneg. i. lapis ematibitis: et dñ lapis sanguis. frigide et sicce cōplexionis existit: pferit grossitudini palpebrarū quādo est abluta desiccatur vlceraiones oculorum.
- C** Terra stelle. i. talch. frigida est et sicca tēperate et est minoris siccitatis alijs thū. terrarum seu lutozum.
- C** Dalmogra. i. bolus cū q tignunt muri seu parietes fride et sicce cōplonis existit: necat lūbricos seu xmes iestioz.
- C** Algetin. i. giplum: desiccatur et consolidatur cōfert incisioni arteriarum quando miscetur cum albugine oui: et puluere molendini: et cum pilis leporis minutissime incisis: et ponitur super incisionem.
- C** Darfregalroscar. i. caly plūbi et in latino cerula noiaf. frigida est et sicca. desiccatur vlcera absq mordicatione.
- C** Almura. i. caly viua dicitur. et est caly lapidis fortis: existit multe calefactionis: et mortificat carnem: et qñ abluif pluribus vicibus cum aqua desiccatur vlcera sine mordicatione: sed hec terra hic apud nos non inuenitur. Sed tamen illa cum qua nos sigillamus chartas nostras quādo abluimus ipsam: non est longinqua ab operationibus dictarum terrarum.

- C** Sanguis draconis frigidus est et siccus: valet 3 grossitatem palpebrarū: et lotus remouet maculam oculi.
- C** Lapis lazuli purgat melias: et valet melicis: et est vebementis purgationis et timorose: et dosis est a. 3. s. v. q ad. j. cū multis refrenatibus: et puluerigatus super palpebras facit nasci pilos: quia minuit humores calidos: eo ga abstergit: et cum eadem habet stipticitatem: et ideo facit ori ri pilos quia remouet humores calidos: et reddit mēbū ad pristinam complexionem.
- C** Lapis spongie frangit lapidem solum in renibus.
- C** Antimonium frigiditatem habet cū stipticitate: et cōfert caliditati et humiditati: que existit in oculo: et desiccatur lachrymas: et mundificat vlceraiones oculorum: et est habes ppetatē pfortidi oculū in oib⁹ suis qualitibus.
- C** Libargyrium: et in arabico dicitur merdalsengi temp⁹ ratum est inter caliditatem et frigiditatem: et desiccatur et est in eo aliqua corrosio: et facit in eo generare carnem in vlcerebus humidis.
- C** Zbycia fit i fornace in q depuratur ea: desiccatur sine mordicatione: et maxie quādo abluif et desiccatur lachrymas: et abscindit materias que discurrunt ad oculos.
- C** Alimia auri et argenti ambe sunt frigide et sicce. S3 auris siccior est et magis absterfua: et quando comburitur et extinguitur est sine mordicatione: et gñat carnē imaculatā oculorum: illa gñaliter est laudabilis que alcedit ex fumo quando dissoluitur aurum vel argentum.
- C** Uessaf. i. ferrū est vebementis siccitatis qñ multū terit et ifundit in aceto plures vel in lacte caprino acetoso valet ptra limositatē stōchi. et cōtra dolorē splenis et passionem ani et facit nasci carnem in auribus vlceraatis.
- C** Sal fm oēs spēs ea. et sic stipticitatē h3 cū absterfioe: et baurach maiorē h3 absterfioe: ppea plus laxat vētrē.
- C** Carnid. i. arsenicū vlc auripigmentū vltimūz ēz qñ cōburit: est subtili⁹. Et ex eo fit cōpositio q remouet pilos.
- C** Albusaf. i. silfur. h3 vtutē attractiuaz cū cōplone calido et luba subtili et cōfistit venenis animalium quādo puluerigatur et spargitur loco moroso: aut incorporatur cū spūto oleo melle aut vico et curat scabiem.
- C** Alcegi. i. vitrioli oēs tres sue spēs hñt vtutē pstrictiuaz cū stipticitate et diuersificant in subtilitate et grossicie: q grossius est rubrum: post illud cholotar: et post illud viride: et rubeū et viride est quasi mā cholotar. et talis comparatio cholotar ad viride. Et dicit Sal. q quando inuit ad insulam candie i romanorū intrauit quādā mineram et inuenit tres venas: in infima vena inuenit vitriolū rubeū: et post illam cholotar: et post illam erat viride: et hec ordinatio locorū significat sup hoc qd diximus: et rubeus est minoris mordicationis viridi propter grossiciem sue substantie: et rubrum et viride non dissoluantur: quia rubrum est induratum induratione lapideaz: et viride est nimis coctum. Sed cholotar liquefit.
- C** Plumbum qd dñatur in suis partibus est substantia frigida et humida: ppter ea ga frigiditas est que ipsam congelat: et ideo quādo pistatur in mortario cū aliquib⁹ liq quozibus vel aliquibus oleis vt oleo rosato refrigeratur: valet contra apostemata testiculorum et ani et cōtra cancrū: et facit cessare materias discurretes ad aures et pedes. Et quādo fit ex eo lamen et ponit super femur puat coitum: sed multum ledunt infra spermatē et laminatū subtiliter et superpositum nervo torto et grosso dissoluit et recassat: et hoc qd dissoluit significat qd habet virtutes dissoluiuiam comparando ipsūz carni hominis: qñis domine super ipsius complexionem frigiditatis.
- C** Testa vtutē h3 absterfua et desiccatur et ppe testa furni.
- C** Arsenicū rubeū vlc auripigmentū rubeū ē et iudē virtutis alterius

A tis alterius auripigmenti: eo qd hz virtutem mollificandi.

¶ Alsepi. i. alumen: bec medicina est maxime stipiciatis: ppter hoc denominata ē in lingua greca ab hoc: sunt ipsius multe species: omnes sunt multe grossitudinis: quod subtilis est: est illud de turchia.

E Calculecaumenon, i. e. ystum habet intenzu acumen cum stipitate:ideo quia laua per remotione partis fu mose: tunc sunt medicina cicatrizatione in corporib⁹ & me bzis duris: non est necessaria lotio.

Cubel. i. lamen eris subtilis: est subtilioris substantie cre
vsto: 7 ppter hoc ipsum in coliris ponimus: qz bz maio
rem abstersionem 7 siccitatem q̄: galla.

B Lacrimas autem coloratam auris in arabico dicitur
z lunt duaz spēz: est ipsius venter vel minere : z alia
fit in mortuario eris: z pistello eris cum vīna pueritiae co-
loris terendo vel cōquassando: illud est melius qđ fit in
mortuario eris rubei: ei virtus ē dissolutiva abiqz graui
mordicatione: z desiccatur qđ factū est maioris est desicca-
tione illoqđ est ex vena : z minoris mordicationis: qđ
comburi qđ est ex minera est subtilis.

Cimar. i. viride eris: magnū bz acumen: ⁊ corrodit carnem: ppter ea nō debemus vii eo nisi in indigētia dimi-
nutionis carnis. Sed in vulneribus simplicitibus non el-
tendim eo: quia non consolidat: nec carnem generat.

Et duculq; diximus de mineris cōpendiose. Sed deinceps volumus dicere de carne et eius humiditate.

¶ Cap. 44^m. Quod est de diuersis operationibus tacti-
fimi eius diuersitatem: 2 de eis.

Lic dulce qd est boni saporis inqua-
tus est medicina: valet tria pi-
scursus humor acutoz mordentiu: qd laudo
membra ⁊ adheredo eis pibet maloz hūoz
cotagiu: sic facit et albuine out: ⁊ nō valet lac
⁊ qd recipit citi⁹ imitatione oib⁹ alyz reb⁹ ab aere. fit
pmutat i dissepuratione corpib⁹ ⁊ ex malis hūozib⁹ ⁊ acetu-
lis calcat in siccio frido: aut fit fumozus i siccio calido
⁊ replet cerebrū. Sed si corp⁹ est mūdus nihil est pueni-
tus eo ad restaurandū qd visiolūū ē ex mēbris radicali-
bus: pp lac mulierū. Sed lac asinarum: post lac cam-
paz: ⁊ ideo est lac magis iuuatiuū oib⁹ alyz reb⁹ ⁊ erbicis:
⁊ B est pp ega est mā siliū p me materie ex qua ē hūi-
ditas radicalis: ideo nutritum bonū corpi existit:
melius est illud qd est ppe partū. i. post duos mēses: ⁊ nō
h3 in se opatione nutritiūdum: etiā dicit abstergendū: nisi
ga est co positū ex diuersis substātijs: B est suba terrestris
calefacta: ⁊ ppter hanc stat: ⁊ suba aerea ppter quaz buni-
tior ⁊ nutrit: suba aqua declinat aliquantulus ad subti-
litate ppter quā abstergit nām: nō soluz abstergit: verū
etiā laxat ventrē bona laxatiōe: qz mūdificat lauādo sup
fluuitas putridas: ⁊ apata interioza que sunt faniosa. Et
qz extinguit ferrum candens mundus ab erigine: vel la-
pides marmorei in ipsum multoties: valet cōtra fluxum
ventris: sed ferrum est melius ppter suā sūpticitate. Et
in lumina oēs spēs lactis valent obthalmie oculoz que
accidit ex reumate calido: ⁊ pferit etiā apostematib⁹ ma-
tricijs ⁊ ani que generant ab humorib⁹ calidis mordenti-
bus. Et qz miscemus ipsum cū medicis mitigatiuis: sicut
est medicina que recepta est a fornice vbi effunditur ex
conferit vlceribus cancrofis. Et nocet lac vlcerationi ppe
cancerationi ozis. Et gargarizati ⁊ retentus in ore pferit
mitigar dolores ibi exsistentes: qd dolores mitigat: ⁊ vale
passioni amygdalarū ⁊ vluie: atqz vluie: qz eius substāti-
a est munda ab omni acumine ⁊ mordicatione: ⁊ est sup-
mus iuuamentū et qui bibit cantarides.

Cap. 4. ⁵ Qd est de opationib⁹ casei.
Aseus vetus est ca. 7 sic pp sales 7 coa-
 gulus: 7 multu valet 3 dolorem
 iuncturaz. Et emplm ex eo factu mirabilis
 h⁹ virtute maturadi apostemata dura.

Cap. 46^m Quod est de virtutibus butyri.

Butyrum h3 vntu maturandi: 7 qd e
coctū h3 maiorē vntu fm
maturitatē 7 caliditatē in composi^o vntis: 2
B est pp salē q ponit in eo qn coquit. Et qd
nō ē coctū plus maturat apata q sūt in radi
cib⁹ auris: 2 i locis mollior. Et qn misceat cū melle sit de
labore affe^o Craniū⁹ erūib⁹ in pectore 7 pulmone.

¶ Cap. 47^m. Quod est de operationibus coaguli.

Dagulum vlr est ca. z sic. z subtile
dissoluit sanguine. z p
guedine que coagulata sunt in sto. z bibivis
cōspat ventrē. z dāri fluxu pp. (iūā ppe
tatem cui suis occulte sue causeido q
ppietas est certificata ss superponat coagululz calidum
super ventres pueror. sanat. z pōt esse q bec operatio si
pnterea coagulat humores z indurat.

Cap. 48^m. Quod est de operationibus ouoz.

 Elia locuti sum? de his inquātur sunt ei bi
log volum? mō de eis inquātur sunt
medicē. Et viciū? q' albugo oīu galline esse
mag' mitigās alia re i moridicātib? r' id eo
vitur ea in dolorib? oculorū: in apatib? a
in apatib? iquinū: r' ad mifcē cū medicis q' abicindū fat
guinē q' fupfluit a pāniculis cerebri. Et vitelluz ē (ube al
buginis fite. Et iō facim? ex toto ouo medicā postq' ad
mifcē oleū rotatū ad medicatiōē rerū fupradictarū:
maxie i medicatiōē mēbroz ncrūofoz r' mufculofoz: fū
cubitoz: i iuncū: porū: digitoz: manū: r' pedū: r' apatib?
aurū. Et noui ponū in hac medicatiōē vitellū fine albu
gine: q' nō intēdūt mitigare dolorē nifi cū aliquatū mō
turatiōē. Et oleū vitelli ē fupremū iuuamē fup pinguē
nez anferis r' galline in mitigatiōē dolorū ncrūofoz r' fiftū
Et qñ coquit ouū fū fui totalitatē pfert multūz ī mē
bris putridas q' difcurrūt ad ftochū r' ad iēftina. Et fi co
quit ouū cū alijs medicis pftictiuis vētrū multūz fortit
cat eas. Et ouū pofitū fup locū cōbūftū ab aq' feruētū m
tūz valet. Et oua recētia cocta in aq' valent afperitā p
ctioz r' pulmonis. Et corēz ouū tritus r' cōbūftus fub
puluericatus r' fupparfus valet ī albuginē oculi.

Cap. 49^m. Quod est de fellibus.

Dnia sella ca. sunt 3 sic. 7 eoz magnitudo legē calorē 7 siccitatē: eoz paucitas legē bonā tēperatiōē 7 longitūdinē vite. Et ponunt in colliris q̄ faciūt aliterfionē. Et pprie volucrū sella. Et est melius eligere sella aliusq̄ nō sunt ifirma. Et sella mariū: q̄ plus auerit in medicis est fel galii veteris.

Cap. 50^m. Quod est de vvinis.

Rine oēs hnt acumē baurachiū cū ab
sione: et iō soluūt fordicies antiqua

Cap. 5um. Quod est de proprietatibus stercoꝝ.

Tercus album canis babet applet
in squinantia.

C Stercus muris lrat in suppositoꝝ q
mouent ventrem puerorꝝ.

C Stercus bouinum confert bidropicis
modum emplaftri.

C Stercus gallinaceum valet ad suffocationem que p
venit a malis fungis comestis: ideo quia facit eos cuon

Libre

1. et debet propinari distemperatum cum aceto et aqua.

Stercus lupi valet et confert passioni colice bibuli aut emplastratum: vel suspensum testiculis.

Stercus columbinum valet frigidis passionibus: mēbroz: sicut podagre et dolori emigraneo: et dolori oui: et dolori laeruz: et bipocūdroz: et spatulaz: et iuncturaz.

Cap. 52^m. Quod est de carne tyri.

Estificat. **H**al. et alij: q. caro tyri curat leprā: et ideo ponitur in tberiacā: pma virt. istius carnis est calefacere et desiccare: et curat hanc egritudinē: propterea q. pellit hanc mās venenosā ad curē corporis: et propterea bibētes cadunt in passionē tyrie: hoc est excoziationem cutis primo postea solidant.

Cap. 53^m. Quod est de pinguedine.

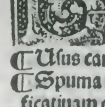
Quod manifestum est in ipsa est calor cum multa humiditate: quibus diuersi: cet. fm diuinitate alij. Et calidior et siccior est pinguedo leonis. Et pinguedo vituli est temperata. Et pinguedo capre bona ē: et est humidior bovina. Et pinguedo anseris et galline est subtilior alyz pinguedinibus: et propterea magis mitigatilia.

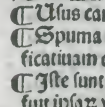
Cap. 54^m. Quod est de medulla. **M**edulla hnt virtutē mollificādi et dissol uendi duriciē lapideam q. fit in membris duris: et melior oibus est medulla ossis asale: et post illam medulla vituli.

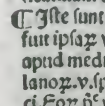
Cap. 55^m. Quod est de ppetatib. **R**odium galloz veterū ventres laxat: et brodiuz iuuenis gal line temperat complexionem.

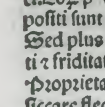
Caneri vlti valent morui rabidi canis propter eoz proprietatem.

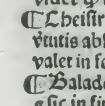
Ulus carnum passerum frangit lapidem.

Spuma marina habet virtutem abster suam et mundi ficatiam cum qualitate calida.

Iste sunt medicine testificate a Hal. dicēte q. expertus fuit ipsaz virtutes. Sed iuueniunt manifeste alie medicine opnd medicos q. nō sūt testificate a Hal. sūt myrabo lanoz. v. pēs: vt sūt citrinicēbuli: indi: belirici: et embliri. **E**oz p. virtutes sunt fride in pmo gradu: et sic in 3°: q. cō possit sunt ex suba terrestri frida: et suba terrestri adusta. Sed plus attinēt terrestricitati et adustioni q. terrestricitati et friditati: et signat h. stipticitas quā hnt cū amaritudine. **P**roprietates rebuloz est purgare meliaz suauiter et desiccare flegma sui q. litar: et sunt in pmo medicinaz q. purgant hos humores. Et talis ppetas ē indoz: s. d. q. sunt magis ppy in purgādo meliaz adusta: et propterea ponūt in passionib. capitis q. veniūt a stōcho: et ideo q. ppināt vsu longo bonificāt sensus et clarificāt cogitationes: et tarrant canicē. Et ppetas citrinoz ē purgare cholera suauiter. et dosis vniuersiusq. sube illoz ē a. 3. iij. vsq. ad. vj. et in decoctionib. a. vj. vsq. ad. x. Et medici miscēt eos cū cassia: stula et turbitib. s. nesciūt modū medēdi. **S**z d. q. belirici suauiter purgāt cholaz: s. nō d. ab aliq. q. purgēt emblici. Sed vep est q. pfortat appetitū: et sedant pluetū dinē spuri: et valent vomitū: et bonificant mentē: et curant hemorroidas: et auferūt stitū: et augmētant coitū. ergo videt q. habeant aliquātulam humiditatem.

Cbeistr. i. absinthii minus: v. absinthiolū: bec ē de gñe virtutis absinthii: et est cōpositus ex suba stiptica et amara: valet in se. post digestionē factā sicut valet absinthii.

Calador. i. anachardi: calidi sunt in fine quarti gradus et sic in fine tertii: et valent cōtra epilepsiā et appoplexiaz:

restaurāt virtutē pseruatiū et memoratiū cerebri: etas quādo prostrate sunt propter multā humiditātē.

Cebenulum. i. been: cal. est et hu. stōchū calefacit: et instra spermatū teporat: et fortificat virtutē cōcupiscibilez coitus: et prestat sperma: et valet cōtra humores melicos.

Cerregebin. i. mānax: est ex speciebus antiquē māne que prouenit a partib. superiorib. syrie vel indie: et ē similis succharo in suis virtutib. calida et humida in primo gradu: et eius ppetas est purgare suauiter cholera: et est de bilioz alyz purgantibus: ideo dā i passionib. calidis: aq. etiam appareant signa digestionis.

Camarindi fridi sunt in 3°: et sic in 2° gradu: q. cōpo sūt sunt ex suba aquea mixta cū aliquātulo calore: et tāto q. subtiliat pte aqueā: et sic instrū vt ipsaz penetrare faciat: ppetas sunt in fine acetositate: purgāt suauiter cholaz. **D**osis ei ē a. 3. x. vsq. ad. xv. et idcirco q. hnt aliquātulus stipticitatis: valent stomacho cholericō.

Cheosboa. i. nux muscata: ca. est et sic in scdo gradu: mundificat stomachū ab humorib. putridis: et fortificat ipm: et valet contra frigiditatem epatis et splenis.

Clapis de becabant est valde manifesti iuuamēti oib. speciebus venenoz: et ppetic morui scorpionis: et ei dosis est quarta pars auri vniū.

Clapis de gaduargā pferit oī fluxui sanguis vñcūq. pcedat: et q. cūq. ppinat venenatis ad bibēdus anteq. venenū veniat ad cor liberat: et ei dosis est exagius vniū.

Csmaragdus d. q. valet cōtra oia venena: et ipm contra venenū serpentū: et ei dosis est pondus nouē granoz ordei: triū sup lapidem et mixtū cum lacte amygdalino et aqua violaz et modico aceto. Et scias q. illis qui biberint in principio superueniunt multa mala accidētia non minora accidētib. venenatis: sed subito sanabunt postea tāt q. in eis nō remanebit aliqua debilitas nec aliqua discrasia. Et abscondit fluxus antiqui cuius cā est occulta. Et nō facit tunc tam fortia accidētia sicut facit venenatis: et etiā suspensum supra stomachum valet.

Clapis bacibic. i. corniola temperatus est: abscondit sanguinem menstruū: facit redire dentes ad ppria loca in ore retentus: et hoc totum est a ppetate.

Cmargarite frigide sunt et sicce: et valent multuz contra passionem cordis remouent tristitiam et rectificant visus impeditum propter humiditatem.

Cbiarabaz. i. cassia: stula vel karabe de india: purgat cholera adustam: extinguit acumen sanguinis dissoluit apata: et sperma purgat suauiter sicut tamarindis: aut parū fortius. **D**osis eius est sicut de tamarindis.

Calis q. d. in arabico canabir: et est landula capelluta. q. coquit et comedit cōtinue pferit passioni colice.

Cermis noiatus bztim: et qdaz noiāt tartama pistat et postius neruo incisio pferit illi mirabili iuuamēto.

Cap. 56^m. Quod est de rebus marinis.

Erebus nascentib. in mari: quarum iuuamenta sunt manifesta: sunt h. scāpora indica q. in arabico noiāt colfozalgent: calefacit et desiccāt in scdo gradu: et consolidat vulnera ignita.

Cspongia marina in ea inueniū virt. desiccatiua: et ipsa est medicina bona humiditatib. exterius extractis.

Cbenlenigam. i. belengan vel petrogam: cali. et sic in scdo gradu: valet stōcho humido aromatizat odore ozis cōfortat digestionē: fortificat nervos: ingerit coitū.

Clapis de begedar quando de ipso fit collitium: confor tat visum: et conseruat ipsum: et remouet offuscationes vel tenebrositatem oculoz.

Claniabar: calidū est in scdo gradu: et sic in pmo: abster

pondu smaragdus . . .

- A** Anum existit: et resoluunt grossas ventositates: et fert mor-
tui alium venenosum: et eius proprietas est resoluere ven-
tositates matricis: et abscindit vomitus: et solia ipsius aro-
matica existunt: et ponitur loco dedarleni.
- C** Sebesten calidum est in primo gradu et humidum in secundo:
purgat suauiter supfluitates cholericas: et mitigat acumē
sanguinis lenit asperitatem pulmonis: confert stricte anbe-
litus: et qui coquitur donec inspissetur: et ex aqua decoctionis
fiat embrocatio super tyriam et alopias facit nasci pilos.
- C** Sarindores: ca. et sic. est in secundo gradu recepto fumo suo
dissoluit supfluitates cerebri: et valet contra reumata fra. ap-
positum super obthalmia: oculum abstergit mirabili absterflo-
ne: et valet contra dolorem dentium: et contra corrosionem gingivarum.
- B** Senecal. est et sic. in secundo gradu: eius virtus est purga-
tiua: purgat enim humores adustos et humidos suauiter: et
non est potes trahere humores viscosos: et eius virtus est pur-
gare virtuti agaricis: est in attractione. Sed agaricis bz. p-
prietate trahendi humores grossos et fene bu. adustos. Dosis
eius est a. s. j. vsq. ad. ij. in decoctione a. v. vsq. ad. vi.
- C** Scalmese. i. gallia muscata calida est et sic. stipicac:
confert membra: et stringit ventrem: et curat vomitum.
- C** Secacul. i. stringit calidi sunt et humidum: augent sperma: et
prouocant coitum.
- C** Sandali quod est frigidioris complexionis eius specierum
est rubeum: eo quod frigidus est in tertio gradu et sic. in
secundo: sed maioris aromaticitatis est citrinus: est frigidus
in secundo gradu et sic. in primo: confert bibulum magne ca-
liditati et cardiacae calidit: pdest emplastrum stomacho
calido: et apostematibus calidis.
- C** Tabais. i. spodiuz: carbo est nodorum arundinum adusta:
num indie frigidus est et sic. in tertio gradu: et eius p-
prietas est remouere caliditatem et inflammationem cholere: et con-
ferrat stomachum: et confert cardiacae calidit.
- C** Lignū aloes cal. et sic. in secundo gradu. Hal. dicit in li-
bris ex p- p- bz. virtute darlenica: s. aliquantulum plus: ga-
bz. p- p- etate ericandi humiditatem stomachi: et p- amaritudi-
nez et stipicitate cum ipsi magna aromaticitate valet super
omnes medicinas alias membrum principalibus: et remouet tristiti-
am et cardiacam humiditatem: et valet contra omnia venenosa: quod p-
fertat omnes virtutes: et valet contra reumata frigida.
- C** Ambra est vna ex speciebus capbore que oritur in fontibus
maris: et natat super aqua maris: et melior omnium est illa que in
arabico dicitur ascap. calida est et sic. in secundo gradu: confert
cerebrum stomachum et cor: et omnes sensus: valet senibus
et in frigiditatibus: valet contra ventositatem intestinorum:
superposita nervis eos fortificat: resistit magne pestilen-
tie aeris bibita: et etiam odorata.
- C** Zuiube et in arabico notat auer. hanc medicinam notat
Hal. tamen de ea nullam sciuit proprietatem: sed medici de
baldac dicunt quod repumunt acuitatem sanguinis et cholere: et
confert asperitatem pectoris et pulmonis a tota substantia:
complexio ipsa est frigida in primo et humida in secundo: et p-
hoc repumunt acuitatem.
- D** Cassia eius virtus est virtus sandalorum: excepto quod quod
de eo potatur ab. j. aureo vsq. ad. ij. laxat.
- C** Gariolus calidi sunt et sic. in secundo gradu: et attingunt 3^m.
et isti confortant omnia membra principalia: valent contra passionem
frigidam: et confert ventrem. Et dicit Hal. quod eorum proprietas
est confortare virtutem digestiuam.
- C** Balhabat. i. basilicon gariolatus: ca. est et sic. in secundo
gradu: aperit oppilationem cerebri: valet contra cardiacam
humiditatem: et contra meliam: et contra hemorroidas.
- C** Cardamomū ca. est et sic. in secundo gradu: valet contra oppo-
sitionem epatis: lapides renium: lassitudinem membrorum: et contra
frigidum dolorem: et p- fertat stomachum multum: et remouet sin-

copim et vomitum quod bibitur cum vino malorum granatorum.

C Campbora frigida est et sic. in tertio gradu: et est subti-
lis substantia: et resistit putrefactioni que fit ex materia ca-
lida: stringit fluxum cholericum: priuat coitum potenter: ledit
stomachum non calidum multum.

C Lacca ca. est et sic. in primo secundi gradus: valde est manife-
stus ipsius inuamētum in p- fertatione epatis: et in apertione
suarum oppilationum: valet contra dolorem renium et vesicę: et augmen-
tat coitum. Dosis eius est. s. j. vsq. ad. j.

C Muscus cal. est et sic. in fine secundi gradus mirabilem bz
p- p- etatem in p- fertatione cor: et valet contra surditatem aurium
et stupefactionem corporis: et contra omnes egritudines sinopis:
et confert grosse ventositatem intestinorum: et suffocationi ma-
trici: et contra meliam: et auget coitum.

C Ligebalafor. i. ligula anis p- fert cardiacę et monet coitum.

C Helminthia. i. viola yltamarina calida est et sic. in fine
secundi pdest senibus et refrigeratis: valet contra dolorem capiti-
tis qui fit ex humoribus frigidis et grossis.

C Cap. 57^m. Quod est de modo compositionis medicinarum.

A Acusqz locuti sumus breuiter de cibis
et medicinis simplicibus manifestis. Deinceps volumus narrare modos co-
positionis. Et dicimus quod necessitas que nos
inducit ad compositionem medicinarum simplicium
p- uenit a tribus rebus. Una est: quia multoties non inueniunt
in vna medicina simplici omnia que nobis sunt necessaria a
virtutibus propter quas complet medicina aut conseruatio.
Secunda est: quia quis nos inueniremus ipsam forte non in-
digemus ea firmandam virtutem: sed fin plus aut minus.
Tertia est: quia erunt in illa simplici virtutes que non sunt
nobis necessarie fin intentionem nostram: neque per medi-
cinam: neque per conseruationem: vel forte erunt virtutes
que non inuant aliquam medicinam vel conseruationem.
Prima istarum trium consideranda est in illis locis qui
non possunt curari nisi qualitatibus contrariis vel diuersis:
hoc accidit aut propter diuersitatem cause ab egritudine: aut
propter diuersitatem nature egritudinis ab accidente: aut
propter diuersitatem egritudinis inter se: aut propter diuersi-
tatem complexionis capis compositionis: aut propter diuersitatem
egritudinis a natura membrum propter suam complexionem: aut propter
suum principatum: aut propter suum locum: aut propter suam collig-
gantiam. Exemplum diuersitatis cause ab egritudine est
sicut feb. putrida ex humoribus grossis: quia illa ex parte male
qualitatis calide: et sic indiget medicina infrigidatiua et hu-
mectatiua: et ex parte humoris putridi grossi indiget re sub-
tiliante ut excicet et maturet. Et in hoc eodem genere in-
greditur reperculio et dissolutio que necessaria est tempo-
re augmenti in apertibus: et propterea indiget medicus in tali-
bus locis: ut sciat uti istis medicinis mixtis et reperculsi-
uis et resolutiuis. Et cadit dubium in operationibus medicinarum
compositionis ex diuersis virtutibus: hoc est quomodo possunt inue-
niri iste due operationes contrarie simul in corpore huma-
no: quia si iste virtutes sunt in eis equales: tunc non vincet vna
alteram: sed equaliter erunt temperate: et non facient actionem
quellam in corpore humano. Et si vna erit fortior altera
fortior faciet actionem et actio illi debet attribui: et alia erit
frustra. Et hoc dubium non senserunt medici nisi in secundo
virtutibus non in primis: quia ipsi opinantur quod si misceatur. s. j.
camomille cum. s. j. rosarum: quod medicina que erit composita ex
his erit temperata in primis qualitatibus: et cum eo toto opi-
nantur quod beant virtutem reperculsiuam et dissolutiuam. Et non
opinantur verum: quia necesse est ut virtutes ambaz sint vna
sicut dictum est: quod si dicere quod medicina esset temperata in
primis qualitatibus: hoc est quia facit in corpore vnum calorem
temperatum qui erit medius inter calorem et frigiditatem pri-

Primum
modus.

Contra me-
dicos.

Humoribus propriatim ynorauit Gal.

Imi gradus. Similit̃ d̃z itelligi in sc̃is virtutibus hoc est
vi. 3. j. camomill. 7. 3. j. rosaz b̃ant virtutē vnā mediā in
ter rep̃cussione 7. dissol̃one. Et nō errauerunt in hoc me
dicinā nisi q̃a nō posuerūt gradus sc̃is virtutib⁹: quia si se
cissent tūc sciuisent que eēt rēpata 7. nō rēpata. Et oebes
sc̃re q̃ opatio quā medicā h̃z cōposita est vnū in cōmi
xtione artificiali: sicut i cōmixtione nāli: 7. nō est plurāita
vt sit tibi necē dīcē q̃i q̃stū fuerit a te quō facit vna me
dicina duas opatiōes d̃zas in vno subto. R̃ndēas q̃ bec
res est sicut sensus 7. sensata eoz q̃ patiunt a duob⁹ d̃z
simul in eodez subto. 7. g. sicut apprehēdimus albū 7. ni
grū simul 7. semel in humiditate crystallina: sicut senti
mus calidū 7. frigidū simul 7. semel ex cōmixtione aque
feruētis 7. frigide: sicut dicit Hāl. q̃z hoc non esset sufficiens
in solone huius duby nobis ponētib⁹ q̃ medicine cōpo
sitione h̃z duas opatiōes: quā vnā esset opposita alteri: q̃z
hoc nō accidit virtutib⁹ sensibilib⁹ cū sensatis: nisi pro
pterea q̃a nō sunt m̃ales pmutabiles alterabiles passibi
les in seipsis a sensatis passione manifesta: eo q̃ ille non
sunt cōiuncte euz mā forti iunctione. Et cā huius reddit̃
in alia sc̃ia nobiliori ista: hoc est in 3° de aia. Sed passio
nes quas recipit corpus a medicinis sunt necessariū pas
siones m̃ales pmutabiles in seipsis permutatione man
festa. Et ideo nō est cōueniens vt luciant eoz cōtraria
simul 7. semel in istis vno tpe in vno subto sicut inueniunt̃
in sensib⁹ 7. sensatis. Sed si d̃z vari exēplum pp aliquam
similitudinē nō multū ppinquā nō d̃z vari nisi fm q̃ inue
niē mediū inter extremitates: hoc est fm q̃ inueniē albū
7. nigrū in colore citrino. 7. si aliter diceret vnus vinceret
alterū necessario si duo essent aut dominās faceret suam
opatiōē: 7. ei attribueret. Et q̃daz dicit q̃ nā cognoscit 7.
trahit ad se illam partem que est in eis magis necessaria.
Scias tñ q̃ impole est trahere q̃d inueniri nō pōt: 7. for
te hoc secretū eidez in somnio fuit reuelatū: adeo non sum
ille qui cū eis litigare velis. ¶ Deinceps volumus reuer
ti ad illud a quo separati fuimus: vt demus exēplūz mē
broz diuisionis quā pmissimus 7. dicam⁹ q̃ exēplūz diuer
sitas egritudinis ab accidētē est sicut se. acuta euz sincopis
ga putrida indiget cūone: refrigeratiōē: 7. sincopis indi
get ecōuerio. ¶ Exēplūz diuersitatis egritudinū est sicut
se. diuersaz sp̃eruz 7. diuersarū materiā: 7. diuersoz lo
coz: sicut est se. que d̃f cmititeus: q̃ est cōposita ex cho
lera 7. flegmate diuersitate compositionis. Causa h̃z est
q̃i sunt cōposita in vna 7. eadez egritudinē: sicut sūt egrit
tudinē que sunt ex plurib⁹ humorib⁹. Et ideo necē fuit
cōponere medicā ex reb⁹ que r̃ndēant plurib⁹ humori
bus. Et bec fuit p̃ma necessitas cōpositionis medicinarū
cōpositaz purgatiū. alijs duab⁹. v3. cōpositaz cāz 7. acci
dentū cū egritudinib⁹: 7. huic mēbro diuisionis corripdet
cōpositio iheriā: quia intētio in illa fuit curare multas
egritudines: 7. p̃seruare ab eis. 7. ideo fuit cōposita ex me
dicinis que h̃nt multas viutes ramificatas diuersas: 7. vt
a multis partib⁹ possent vincere venenū. ¶ Exēplūz ne
cessitatis cōpositionis pp diuersitatē nāe egritudis 7. nāe
mēbri. pppter suā cōplōnē: est sicut stomachus etbicus: q̃z
a pte qua est feb. etbica indiget friditate 7. humiditate: 7. a
parte qua est stomachus indiget caliditate 7. siccitate: 7. est
simile in tulli que sit ex mā viscosa in fistulis pulmonis:
ga a parte que ē mā grossa 7. viscosa indiget subtilitatis
7. incisiuis: 7. a parte qua est pulmo indiget reb⁹ lenitiuis.
Exēplūz necessitatis cōpositionis medicinarū pp diuer
sitatē nāe egritudinis a membro. pppter p̃ncipalitātē mē
bri est sicut egritudo calida que sit in aliquo mēbro p̃m
cipali sicut in cerebro: q̃ necesse est vt nō multiplicemus
multū medicinas fridas: ideo vt nō exingnam⁹ calozē

nāles: 7. vt nō priuē a sensib⁹ 7. motibus. Et p̃pterea est
necesse miscere cū illis medicis res que ad aromaticitatē
sint declinātes: 7. ad calozē 7. cōsorent. Et in passione fri
gida que accidit epati necesse est euacuare: sicut declarat⁹
est in libro ingeny sanitatis. 7. possibile est vt sit hoc d̃z
eo q̃ sicut est nobis necesse cognoscere virtutes medici
narū necessariatū tpe necessitatis: eodez mō indigem⁹ co
gnoscere modū cōpositionis: 7. si nō est possibile nobis
medicinari nisi veniamus ad partē ingeny sanitatis. ergo
incipiamus h̃ scire p̃mo a libro ingeny sanitatis. postq̃
ibi declaratū est. Et q̃z bucufc⁹ exiitū ab intētiōe ñra:
redeam⁹ nūc ad ipsaz: 7. dicam⁹ q̃i q̃a est in membro
p̃ncipali 7. maximi inuamēti necesse ē vt sue medicie mi
sceam⁹ que fortificent virtutē 7. subaz ipsius: 7. caueamus
ne virtutes sue dissoluant̃ sicut sunt sandali 7. rose. Et silr
q̃i erit membrū maximi inuamēti: tunc necesse est nobis
cōseruare ipsū cū medicina stipitica. Et exēplūz necessi
tatis pp locū mēbri est q̃i volumus q̃ medicina stipitica
vadat ad p̃funditatē corpoz debemus secū admiscere
rem que habeat subtilē subam pppter longitudinem sui
loci: ad hoc q̃ sit vebiculum stipiticitatis: quīs sit d̃z q̃stūz
nostrū in aliquo. Sicut a d̃ miscemus cantarides in medi
cinis vesice: 7. crocum in medicis cordis calidis. Et similī
modo nos miscemus ceram in emplastris: p̃pterea vt sit
materia faciens ea melius applicari mēbro. Sed exēplūz
necessitatis cōpositionis medicinarū ex parte colligantie
est sicut egritudo ea. que fit in ore stomachi: quia in ea nō
debemus multiplicare medicas fridas: eo q̃ cōicat cū
membro frido. ¶ Ista sunt. v. membra necessitatis cō
positionis: p̃pter que cōponunt̃ medicinē que sunt ex di
uersis virtutib⁹ q̃i nō inuenimus in vna simplici quo ex
virtutib⁹ indigemus. Sed sc̃o a particula necessitatis cō
positionis est: quia aliq̃i nos inuenimus vnam simplicez
medicinā que habet fortiozem virtutē: aut debiliorēz co
q̃ querimus. Et bec particula diuidit̃ in plura membra.
Unum est: q̃a erit nobis necessaria vna ex p̃mis opatio
nibus medicinē: 7. h̃ simplex q̃dem habet plus aut min⁹
q̃ queramus: quare tunc necesse est nobis habere aliam
medicinā vt debilitemus suaz opatiōē aut vt eā fortifi
cemus. Et si tu vis eam debilitare hoc fit duobus modis.
Unus est vt miscēam⁹ cū forti medicina aliā que sit d̃za
sue virtuti. Verbi gr̃a. q̃i habemus vnaq̃z medicinā que
sit ca. in tertio gradu: 7. non indigemus nisi ea que sit ca. in
sc̃do: miscēbimus cū ea illaz que sit frigida in p̃mo. Alter
modus debilitadi est vt miscēamus cum forti medicina
aliā que nō sit cōtraria in qualitatib⁹ 7. virtutibus: sed
similis in virtutib⁹: 7. minus habeat altera ex eis. Verbi
gratia. si habuerimus medicinā calidā in tertio gradu:
7. nos velimus declinare ab illo miscēbimus cū ea vnam
que sit calida in p̃mo gradu solum: 7. habeat p̃parationēz
quā dicimus vt debilitet̃ medicina cū suo simili in quali
tate. Et q̃ sit minoris virtutis pbat Hāl. per cōmixtione
aque tepide cū aqua bullienti: q̃z necessario videmus fer
uentis calozē declinare. Et hic est cōtra dicēdum: ga si vi
demus q̃ homo habeat egritudinē calidā in quarto gra
du: vel etiaz in tertio: 7. dederimus rem calidā in secūdo
gradu multotiens ledet ipsum. Et p̃pterea vba. h̃. oebēt
refragari ex dieta tali min⁹ calida vt supra. Dīcas si de
derimus mel habēti causonē nōne ledet incōtinenti mā
gna lesione: Et similr si quis haberet magnā lesionem
frigidissimā in capite: si tu inungas ipsum oleo rosato
nōne multum ledet: Et si tollit Hāl. erit per hāc
viam: quia medicina quam dicimus calidiorē esse est
illa que habet maiorez cōparationem calozis ad frigidū

In medicina
cōposita non
sunt virtutes
p̃te sicut est
virt⁹ media.

L
Hāl. 3° com
pleto. 4°. et
Serap. in p̃a
tica. c. 5. v. 8
3° de simpli.
medi. vili. 2.
c. 4. 7. p̃io in
terioz. 3. 2°. 7.
p̃ia q̃m tra.
4. c. 19. ipu
gnationē bu
ius opinionis
que fuit p̃us
Elleandri.
2° modus.
3° modus.

M
4° modus.

Corā d̃z
Q

A tatem q̄ illa que est minus calida: ergo erit frigiditas in ambabus per trius, hoc est q̄a in calidiori erit frigiditas minoris cōparationis: et in frigidiori erit maioris cōparationis. Et q̄a cōparatio caloris ad frigus in .3. j. pipe ris est maior q̄ in .3. j. spice. et in .3. j. piperis sint. v. ptes caliditatis et vna frigiditatis. et in .3. j. spice sint due partes caliditatis: et vna frigiditatis mixtis duab⁹. 3. simul erit cōparatio caliditatis ad frigiditatem in hoc mixto maior q̄ esset in pipere solo. Et q̄n eris bene specularis in h̄ videbis h̄ fieri per hāc viā. Et iste ptes medicie quas dixim⁹ calidas aut fridas: q̄uis nō sint in actu nō nocent in h̄ documēto: q̄ sunt quasi medicie inter illas rem q̄ est inter actū et potētiā. Et ideo est possibile in multis corporib⁹ cōsimilib⁹: vt dissoluant artificialr ptes ex gbus componunt sicut est lac. Et fortificat bec opio: eo q̄ medicina q̄ h̄ plures partes calidas in se sine dubio est pparata vt inflāmetur a calore nālī plus q̄ medicina que trā nō h̄. Sed accidit aliquibus corporib⁹ ppter fortitudinē caloris illoz: et ppter preparationē corporū iploz vt conuertat oia que eis adueniunt ad subam ignē: etiā si esset minoris caliditatis q̄ illa. et pōt esse q̄ bec est occasio leſionis mellis in caſione: et q̄ nō debet hoc facere: q̄a videmus q̄ aqua etiaz cucumerū conuertit in bis febrib⁹ ad cholera. Iste est modus debilitadi virtutes medicinarū per cōparationē. ¶ Sed q̄ volumus fortificare nō fiet hoc nisi vna via: hoc est vt misceat cū ea medicia sue speciei et sit fortior ea: et adhuc loquemur de his: et de rebus que intrāt in scōa particula partū primaz sunt q̄ volumus illr fortificare scōas virtutes et tertias medicinarum simpliciu: aut debilitare: et hoc ē fit duob⁹ modis. Unus est vt misceat cū forti medicina vna que beat triam virtutem. Et q̄n habebimus medicinā aperitiuā et incisiuā in tertio gradu: et volumus declinare ab illo miscebimus cū ista medicinā oppilatiuā ingrossatiuā in pmo gradu: et tunc redibit pma ad aperiēdum in scōo gradu. Alter modus est vt misceamus cū ea silem: sed minoris virtutis: q̄ etiā ex ea deueniet pme diminutio actionis sicut dictum est in p̄mis q̄litatib⁹: q̄ cōparatio oppilōnis ad subtilitatem in hoc est maior q̄ in pma. Sed scōa via fortificadi virtutes scōas et tertias est vt misceat cū ea silis et sit fortior. Et q̄dā dicunt q̄ virtutes scōe fortificant miscendo medicinā cū medicia alia similī in eodez gradu: vt nō sit fortior. et dicūt q̄ experientia testificat q̄ due medicie equales in virtute diuicte habebūt fortiorē opationez q̄ vna illaz singularis et per se: et h̄ accidit q̄n erit quātitas vnus equalis quātitati alterius. Et pōt esse q̄ cā hui⁹ est: ideo q̄a he due medicie cōiuncte: q̄uis videat ab eis vt sint eq̄les in virtutib⁹ scōdis et tertys nō pōt esse vt sint equales penitus veraciter: nisi largo arbitrio: eo q̄ ipole est vt nō diuersificent in subtilitate substantie et grossitie: et spissitudie: et raritate: et similib⁹. ergo nec erit difficile eas inequalr permutare ppter insertionē eaz substantiaz: q̄a ipsa in gbus recipient permutationes nō erunt equalia: et propterea manifestabit permutatio eaz corpori plus q̄ manifestet permutatio corporis in eis: hoc est q̄ corpus erit ab eis magis permutatū: et idcirco illud q̄ tardat pmutari exire a corpore retinet illud q̄ est velox ad exēdum: vnde fortius operant in corpore: et per hanc viā pōt esse q̄ similia adinuicē fortificant: et illr dicimus in p̄mis virtutib⁹. Et ppterea vides q̄ antiqui ponunt in eoz cōfectionib⁹ medicinas equales omnib⁹ virtutibus tribus. Isti duo sunt modi primaz partium que fuerunt cause cōpositionis. Et in scōa particula ingreditur adhuc alia res: hoc est q̄a pōt esse vt nō indigeamus oib⁹ virtutibus medicie nio: sed gbusdaz: et h̄ est duobus modis.

Unus est quia nō indigebimus omnib⁹ qualitibus primis medicie nisi vna. Et q̄n habebimus vna medicinam calidam et humidam simplices: et non indigemus ea nisi propter humiditatem: quare tunc debemus miscere cū ea medicinā frigidam et humidam: tamē necesse est vt sit frigiditas illius equalis in cōparatiōe caloris alterius: ad h̄ vt sint temperate in caliditate et frigiditate: et vt humiditas sola dominef: et sic debes intelligere vnaquāq̄ istarū qualitatu. Alter est vt ponamus q̄ indigeamus ex vna medicina scōdis virtutib⁹ aut tertys et non primis. Et q̄n sicut necesse est semen apy in febribus que sūt ppter oppilationē solum: vt aperiant oppilones et vt subtrahant humores grossi et puocet vrina: et non est necessari⁹ suus calor: nec sua siccitas. quare tunc cū eo debemus miscere rem frigidam et humidam que remittat suum calorem et suā siccitatem semper considerando: vt secunda virtus ipsius non resistat secūde virtuti prime: quia indigemus: hoc est apertide. Vbi gratia: si necesse est nobis miscere nenusarum semine apy: aut suum simile debemus ponere loco nenusaris semen melonis aut citruloz: ad hoc vt secūda virtus illoz fortificet scōam virtutē apy: quia q̄uis ista duo semina sint frigida habent tamē virtutem diureticā: q̄uis sal. dicat q̄ si misceat res debilioz virtutis cum re que est fortis virtutis: et est vnus generis: q̄ ipsa eam debilitat: nec est impossibile vt quādo iungant due res que sunt vnus virtutis: q̄uis vna sit debilioz altera: q̄ coniunctum istarū non sit fortius singulari. Sicut tu vides q̄ nos miscemus medicis calidis acetū ppter iuuamentū apertionis: q̄uis videat esse frigidum: q̄ si nos separamus partes calidam ab aceto non faceret id q̄d facit in frangendo lapidem: et est remotū vt faceret hoc ppter partē frigidā solum: sed facit hoc ppter calidā partem que est in tali substantia. Et ideo miscemus ipsū cū medicis calidis: q̄uis sit debilioz caloris istis. Sed cū hoc toto est aliqd in aceto: q̄d hanc operationē adiuuat: sicut stipticitas sua. Et idcirco dicimus q̄ medicina debilis mixta cum forti pdest fortificationi fortioris: q̄ operationes medicinarū in corporib⁹ humanis nō sunt nisi per viā cōparationis et assimilationis corporib⁹ humanis: et nō sunt nisi ex parte ipsiusmet medicie: quia tu vides multas medicinas in quib⁹ est pauca caliditas: et cōparate humanis corporibus inueniuntur calidiores illis que vident illis calidiores. Et sic potest esse semen apy coniunctū cum semine melonis: et sit fortius in operatione q̄ apium solū in corpore humano: et quādo medicus subtiliter cōsiderauerit hoc non medicabit cum simplici medicina. Et bec preparatio inuenit in cōpositionib⁹ antiquoz: sicut in oximelle semini: quia cōsiderauerunt cū aceto fortificare scōam operationē mellis: idcirco laudarunt illas medicinas simplices: quaz secunde virtutes adiuuant se adinuicē: q̄uis in primis sunt cōtrarie sicut de ireos: et de alijs simplicibus medicinis. Et in summa iuuamentū istius preparationis: nō est nisi in scōdis virtutibus et tertys. Et q̄uis inueniat scriptum in dictis antiquoz: non tamē ostēderunt rōnez. Sed nobiles viri filij Auengoar testificati sunt hoc: et illi sunt gbus debet attribui sciētia medicie. ¶ Tertia necessitas aliqd ad refrenandum: vt non ledant membra principalia. Sed aliqui ponuntur medicie ad dulcorādum medicinas que h̄ multum sapores: et ad hoc vt sit amabili⁹ nature: sicut sunt cōfectiones que fiunt cū melle et succaroz: q̄uis in multis locis sint h̄ie nostre intētiō: sicut in medicina a qua querimus frigiditatem et stipticitatem. ¶ Ducitq̄ diximus modos necessitates cōpositionis simpliciu medicinarū.

P̄tio. l. l. 10. c. 15.

contra dicitur

Q

I Caplm. 58^m. Quod est de mensura et proportionem medicinarum simplicium compositas ingredientium.

Dinceps volum⁹ dicere pparationē quantitatis simplicis medicinē q̄ ponit in cōpositiōe medicinē. Et hoc duob⁹ modis fit. Unus est ppter ea: q̄a nos nō dam⁹ ex medicina simplici quācūq̄ quantitātē: s̄s quantitātē determinatā: q̄d facim⁹ pp fortitudinē medicinē aut ei⁹ debilitatē. Et debem⁹ hāc eādēz viā inspiciē et in cōpositis: s̄ ē q̄z debem⁹ ponere ex forti paucā quantitātē: et ex debili multā quantitātē fm q̄d ordinatus fuit in tberiaca. Alter est qm̄ in vna medicina cōposita simplex medicina bz vltimū iuuamē q̄stū et alie q̄ ponunt non ponunt nisi pp ipsas: s̄cūt sūt troisci de lacca et alia cōposita q̄ ab vna rerū intratiū noiant⁹: et ponit plus d̄ illa. Et pōt eē vt nō ponat in vna cōpositiōe alicui⁹ medicie simplicis multa quantitās nisi pp iuuamētū multū: q̄d ē in ea. Et pōt eē vt nos ponam⁹ multū ex medicina cōposita pp remotionē mēbz. Et s̄ fit pp debilitatē medicinē comparatiōe illi mēbz: et pōt eē vtriusq̄ cause fortificēt adinuicē: et pōt eē vt vna resistat alteri: sicut qm̄ pūgnant in vna medicina res multi iuuamētū cū debilitate eaz et remotione loci. ppter ea s̄ sunt ex illis q̄ sunt multi iuuamētū dēmus ponere multā quantitātē: et s̄ sunt pauci iuuamētū dēmus ponere exiguā quantitātē: et maxime qm̄ pūgnat cū paucō iuuamētō multū nocuunt. et qm̄ ē media iter pauci iuuamētū et multū erit media iter multū et pauci. Sed iō q̄a quantitās medicinaz laxatiuaz nō pōt ferre multā quantitātē augmētū et diminutionis: s̄cūt ferūt alicui⁹ nobis necesse in cōpōnib⁹ eaz vti duab⁹ reb⁹. Vna q̄a debes accipe d̄ vnaquaq̄ illaz vnaq̄ dosim. Et postea dabis ex illo operationē vni⁹ illaz ad totū: s̄ est si erūt q̄uorū medicinē dabis quartā pte. Altera ē: q̄z tu debes accipe ex dosi itēgra vniūcuiusq̄ medicinē aliqd fm operationē vni⁹ medicinaz cōpositaz. Et ideo q̄a vna ex reb⁹ q̄ magis necia est medico in cōpositiōe medicinaz est vt sciat in quo gra. est medicina cōposita in p̄mis virtutib⁹ scōis et tertias si sciri possēt. de s̄ volumus loqui. ¶ Et dicimus q̄m bō vult scire gradus medicinē cōpositē ex q̄litatib⁹ medicinarū simplicū: pmo d̄z facere hāc distinctionē: s̄ est q̄z ipole est vt euadat medicina cōposita ab vna duaz rerū: aut vt sint medicinē simplices ex q̄bus est cōposita vnus generis. i. vt sint oēs calide aut frigide: aut būide: aut sicce: aut sint ex vtrūq̄. D̄ys: s̄ est vt q̄dā sint calide: q̄dā frigide: quedā būide: q̄dā sicce. ¶ Et ē p̄ma p̄cula non euadit ab vna duaz rerū: boc ē aut vt sint ille medicie quas diximus eē vnus generis in vno gra. vtriusque: que est sub vno ḡie: hoc est. s̄. g. vt sint in vno gra. calidi et sicci: aut vna bēat egressum sup alterā: ita vt vna sit tēperata: et altera sit calida in p̄mo gradu: et alia in scōo: et alia in tertio: et alia in quarto. Et pars scōa ē: nō euadit ab vna duaz rerū: aut vt ille medicinē que sunt s̄ie sint in vno gradu s̄ietatis: aut vna habeat egressum sup aliā in illa contrarietate. s̄bi grā: q̄ vna sit calida in tertio gradu: et alia frigida in p̄mo: et alia sicca in scōo: et alia būida in p̄mo. Et aliqui accidit vt pūgnant oia bec quatuor in vna medicina. et cognitio simplicis dabit tibi cognitionēz cōpositū. Et vīa speculationis in p̄ma p̄cula quā dixim⁹ q̄ virtutes medicinaz sunt in ea in vno ḡie et in vno gradu ē: vt apparet: vt eē debeat gradus pūnci toti⁹ in vno et eodēz gradu quo est vna singulariū per se: s̄cūt vō nō acquirat amixtionē: et vna formā q̄ esset cōparatiōe corpis humani calidior aut frigidior vniūcuiusq̄ simplicius per se: et maxime i medicis q̄ ois stant p̄fecte anteq̄ eis vitamur: et forte ero p̄ctus in fine q̄z hoc accidat in plurib⁹ cōpositis

tionib⁹. Sed qm̄ erunt medicinē s̄ie in vno gradu s̄ietatis: tunc de necessitate vna vincet alterā: et erit medicina tēperata: s̄cūt q̄ eaz quantitātē sint illa quantitās in qua possit eē ille gradus vtriusque: q̄ nulla medicina q̄ est calida in p̄mo gradu: aut scōo nō ē sicut in oī quantitātē accidēt. Qd̄ est: q̄z cū mel sit calidum in scōo gradu: et sandali sint frigidi in scōo: mel vincet sandalūz s̄ ex melle comedant⁹ due vnci: et ex sandalis. s̄. y. sed due. s̄. mellis non vincēt duas. s̄. sandaloz. Sed si medicinē nō sunt s̄ie in eodēz gradu s̄ietatis. sed erit grā exēpli. vna frigida in p̄mo gradu: altera calida in tertio: et alia frida in scōo: et alia calida in quarto. manifestū est q̄ frigida remittet ex calida fm q̄ est in gradu friditatis in vno gradu: aut in duob⁹. hoc est: q̄a res que est frigida in p̄mo deducet calidum in tertio ad calidū in scōo. et eodēz mō que est frida in scōo reducet calidā in quarto: ad calidā in scōo: et semper erit vīctoria fm vniū gradu: q̄z illa que est frigida in p̄mo: et illaz que est calida in tertio: ad illam que est calida in p̄mo: totū hoc est qm̄ quantitās medicinaz est equalis: et nō intēdas equale in pondere: sed equalis in virtutibus. Et bec quantitās est in p̄mo gradu graduū in q̄b⁹ manifestant opatiōes medicinaz in corpore humano. Et si diuer⁹ sificānt virtutes s̄ie fm magis et minus. Et diuersificānt quantitātē etā fm plus et minus: boc est si quantitās medicinē debilis erit multa: boc est duplum quantitātis fortis: tunc remouebit ex forti gradum vniū vltra gradum quez remittit ppter qualitātē. s̄bi grā. si habuerimus vna medicinaz calidam in tertio gradu: et aliam frigidā in p̄mo: et que erit frigida in p̄mo erit duplam quantitātē ei⁹ que est calida in tertio gradu: ex gradib⁹ in q̄bus manifestat operatio illius medicinē in corpore: tunc remittet fm q̄ dictū est. Sed si erit tripla in quantitātē gradus opationis reducet ipsam ad temperāz. Et si medicina calida aut frigida erit minoris quantitātis quantitātē p̄ma nō curam⁹ de ea. Et si fuerit p̄miz: boc est si medicina fortis erit ipsa que multa ē in quantitātē: plus q̄ sua quantitās p̄ma in gradu operationis: et debilis remanebit in sua q̄titate p̄ma: tunc debilis nō remittet ex forti nisi fm comparationem illi⁹ quantitātis. s̄bi grā. si erit quantitās ex forti dupla sue quantitātis p̄me in gradu operationis: et debilis remanebit in sua prima quantitātē: boc est quia debilis erit calida in p̄mo gradu: et fortis erit frigida in tertio: tunc calida nō reducet frigidam in tertio vīqz ad scōm: sed reducet a tertio media mensura a tertio ad scōm. Et causa hui⁹ est: quia quādo duplicat p̄ma quantitās medicinē: tunc duplicat etiam qualitātē: et egrediet ex gradu suo in caliditate aut frigiditate ad alium gradum. Ideo quādo tu inuenis vnaq̄ medicinā que erit frigida aut calida i tertio gradu: erit duplicata eius p̄ma quantitas in gradu opationis ipsa interficiet de necessitate sicut interficit venenū. Sed medicinē que sunt in vno gradu: sive in vno genere virtutū: et illaz gradus diuersificānt hac re illaz preparatio iterū est vt medicina que est debilis virtutis remittat ex forti: iam oedimus causam hui⁹. ¶ Sed adhuc necesse est vt intelligas boc fm vīaz quā dicimus. boc est: q̄z medicinarū que sunt s̄iarum virtutū vna non remittit vel alterat aliam: nisi fm q̄z habet de qualitate cōtrarietatiū. Qd̄ est: q̄z medicina que est frigida in p̄mo non remittit eam que est calida in scōo: nisi fm superfluitatem quam habet: boc est vnus gradum. Et idcirco de necessitate est q̄ ex medicinis que sunt in vno genere virtutū debilis remittat ex forti fm comparationē in medicina debili ad suum cōtrarium: de maiore illa que est in medicina forti. verbi gratia. frigiditas que est in medicina calida in p̄mo gradu est maior cōparata in calori qui ē in ea: q̄z illa que

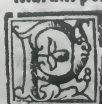

A est calida in scdo gradu. Et frigiditas que est in medicina que est calida in 3o gradu est minoris cōparationis suo calori q̄ frigiditas que est in calida in scdo gradu. q̄ medicina tēperata in medicis que sunt in vno gñe virtutis est p̄p̄inquo ad remittēdus eā que ē frigidior ea: p̄pterea q̄ cōpositio dīetatur in ea est p̄p̄inquo cōpositio tēperantie: et post illas illa que est in p̄mo gradu: ideo q̄ vnus dīoz est debilius in illa: et post illā illa que est in scdo: eo q̄ vnus dīoz est debilius eo q̄ est in illa que est in p̄mo gradu: et minoris cōpositionis. et post illā illa que est in 3o gradu. p̄pterea q̄ dīū q̄ est in illa ē minoris cōpositionis ceteris alijs. Nō ḡ. si mīscuerimus vnā medicinā tēperatā cū alia que sit calida in scdo gradu. non h̄ virtutem f̄m nām reducēdi ipsas ad p̄mū gradum: ideo q̄ illa que h̄z facere necessārio erit frigida in p̄mo gradu: sed hoc reducit eā ad rez que nō attingit hūc gradū. Et si mīscuerimus cū illa q̄ est calida in scdo gradu medicinā calidā in p̄mo gradu. remittet et ipsas: sed minus etiā q̄ tēpata. p̄pterea q̄ cōpositio frigiditatis ad caliditatem calide in p̄mo gradu est minor cōpositio que est ad tēperatam: sicut est intēperata minor cōpositio q̄ in illa que est frigida in p̄mo gradu. p̄pterea im̄p̄e est medicīne tēperate vt remittat ex ea que est calida in scdo gradu tantus q̄tū remittit illa que est frigida in p̄mo gradu. Et est ip̄e calide in p̄mo gradu: vt remittat ex calida in scdo tantus q̄tū remittit tēpata. Et sic est ip̄e vt remittat calida in scdo gradu: ex calida in 3o gradu tātū q̄tū calida in p̄mo. Et ad hoc plus temperata aut frigida in p̄mo gradu.

C Sed q̄ medici nō viderunt neq̄ cōsiderauerūt in his dicunt: q̄ q̄n nos mīscem⁹ vnā medicinā calidā in p̄mo gradu cū alia calida in 3o gradu: ipsa reducit ipsas ad caliditatem in scdo. Vt nā ego scirem de ista que est calida in 3o gradu: vnā que ēēt frigida in p̄mo: ad quē gradū reduceret. Si dicerent q̄ reduceret ad scdm gradum. R̄nde. ḡ calida in p̄mo: frigida in p̄mo: reduceret calidā in tertio ad vnū gradū: et h̄ est vanū. Et si dixerit q̄ frigida in p̄mo gradu reduceret calidā in 3o ad calidā in p̄mo. Ergo r̄nde. mus q̄ frigida in scdo reduceret calidā in tertio ad tēperatā: et hoc est ita ip̄e sicut aliud. et iste error. puenit a p̄uatiōe scie. Et posuit hunc errorem h̄o qui v̄i Alkindus: quia ip̄e fecit vnā cōpilationē tractatū: et in illis credidit dare cognoscere nām medicinā cōpositā. Et voluit h̄o demonstrare per partem alioz mī: et musice: sicut fecit ille qui speculat res p̄ accidēs. Et dicit q̄ cōpositio quatuor gradū medicinā est cōpositio duplex: ita q̄ quartus gradus deueniet ad quadruplicatū. p̄pterea q̄ p̄m gradū duplex temperatīe: scdm duplum: p̄mū et tertius duplum scdi: et quartū duplum tertij. Et erat ei sufficiens dicere q̄ secūds esset duplex primi: et tertius triplum: et quartus quadruplus. Et sic intellexerūt medici in ordine gradū ad hoc vt essent equales: q̄ caliditatem sensibilem corpori posuerūt in p̄mo gradu: ab hac deuenērūt a medicina que est remota ab illa tantū q̄tū fuit remota illa a temperata: et posuerūt illas in scdo gradu. Et istud sine dubio est duplum primi. Et post hunc deuenērūt a medicina que est remota a scda tantū q̄tū est remota scda a p̄ma: et hanc posuerunt in tertio gradu: q̄ triplicata est: sic fecerunt in quarto gradu: sed f̄m Alexandrū est necesse vt ponant scdm gradum in excessu sup̄ primū duplex excessus quā habet primus super temperatū: et tertius super scdm duplum excessus que habet secūds super primū. ergo medicīne que erunt in tertio gradu caliditatis necessārio interficient: et magis que erunt in quarto. Et quō possunt tolerare corpora medicīas que sunt in .xvj. gradu. Et ad huc ponamus q̄ ita sit latitudo quarti ad tertium nō est

proportionalis latitudini secūdi ad temperatam: et tales latitudines deberēt poni in gradu. Et similr latitudo que est a scdo ad tertium: et f̄m illos ordines gradū nō sunt equales. Et nō posset esse maior error in hac arte q̄ iste. ideo quia res in qua intelleximus in primis p̄seruare ordinem excessū virtutis vnus super alteras esset occulta nobis: nec ipsam cognoscerem⁹. Et error Alkindi fuit q̄n posuit rem que est in primo gradu duplam temperatam in qualitate calida aut frigida. et hoc fuit causa: quia secutis fuit cōparationē dupli. Et est dicendum q̄ illud q̄ intellexit Galenus in primo gradu est q̄ habet excessum super temperatam in vna parte ultra ipsum. et f̄m hoc quādo componet cōpositio dupli in excessum gradū nō erit necessāriū q̄ medicina que est in quarto gradu sit dupla super medicīas que est temperata sexdecim duplis virtutibus. Et q̄ dictum Galeni significat hoc quando dixit: mea intentio est in primo gradu. illa res que manifestat sensui et permutatione corporis: quia esset intērio Galeni: q̄ primus gradus esset duplum temperati: permutatione que manifestat in corpore a medicina nō esset principij permutationis. Et cōtemplare bene hec verba si sunt veracia: et non consequeris consuetudinem populorū qui sequunt cōsuetudines medicorū nouorū. Ducisq̄ diximus preparationes q̄bus homo pōt cognoscere naturā medicinarū cōpositā: et cōponere eas per viam cognitionis primā: virtutū: quā etiā scdas et tertias gradauimus q̄ non fecerunt alij medici: et est querendum.

C Cap. 59. Quod est de cognitione medicinarum cōpositarum per experientiam.

Dicit q̄ cōpositio medicinarū est inuenta f̄m rōnem: virtus prima scda et tertia medicine cōpositae scitur f̄m rationem. Querimus si experientia h̄z aliquas inuentionē in virtutibus medicinarū compositionis: sicut habet in virtutibus medicinarū simplicium. Et dicimus q̄ prime virtutes secūde et tertie nō indigent experientia in cōposito: eo q̄ sunt inuente rōne demonstratiua. Sed si possibile est in medicina composita facere aliquā p̄p̄ietatē: p̄pter cōmixtionē in hoc h̄z experientia magnā inuentionē: p̄pterea quia quedam p̄p̄ietas est que habet cōuenientias cū cōpositione medicīne: et quedam nō: et illa que nō habet cōuenientias inuenitur in maiori p̄te in cōplexione naturali non artificiali: quia non sit remotus inuenire p̄p̄ietates in medicīnis: quāz cōplexio facta fuit tempore longo: p̄pterea q̄ cōplexio magis est in illis cōfirmata. Et ideo dicit homo quem tu scis q̄ maior pars operationis theriace puenit a p̄p̄ietate cōsequente totam substantiam: et dicit q̄ nos nō debemus mutare aliqd ex receptiōe quā facit Andromach⁹. Sed nolo ei credere: sed volo addere ad theriacas multas medicīnas: que non erant note illo tēpore: vt de vna: quāz faciam probationē: quare ipsas addidero sicut est lignū aloes et ambra et gariofilū. Et postq̄ bene declarauimus preparationes cōpositionis: loquēdus erit de manifestioribus medicīnis cōpositis: et ponēda est causa illarū compositionū: et hoc faciemus in libro futuro. Et q̄vis B non sit nobis multū necessārium: nascitur tū inde aliqua perfectio: et quēadmodum musici q̄ dederint principia vocum et tonorū: et species compositionis illoz: loquūtur postea de instrumentis musice magis manifestis: ad hoc vt eoz scia sit magis manifesta: et nos faciem⁹. Et deus nobis consentiat peruenire ad perfectionem vltimā: que beatitudo sempiterna appellatur.

C Explicit liber quintus: qui fuit de cibis et medicinis.

Incipit liber sextus: qui est de regimine sanitatis: et continens capitula decem et octo.

Capitulum primum. Quod est de fine artis medicine.

Sciās q̄ finis penes p̄m̄ dī tribus modis. Unus est ad quem res necessario tendit: et hoc absolute dī finis. Secundus est sicut forma dicitur esse finis materie: et hic appellatur finis p̄fectionis entis inseparabilis. Tertius est ut eo existente stant res per ipsius ordinate. Et hic finis cāp̄ appellat: sicut dicitur exemplariter q̄ terra ē finis vasorū que per eā fiunt. Et finis artis medicine veraciter in p̄mo mō et tertio dī. in sc̄do x̄o largo dī mō. Sed hec particula quā incipimus modo est nobilior duorū finium qui iterū in hac arte regunt. Et hec adhuc in duas diuidit p̄tes. vna est qualis sanitas dī cōseruari. sc̄da est qualis remoueant preparatiōes que inducūt in corporib⁹ egritudines futuras: et hec est pars media inter p̄seruationē sanitatis et egritudinis remotionē. Et scias q̄ hac finis nō valent nostra corpora tueri: nisi a corruptiōe que eis per accēs fit. Et p̄ plurimū accidit p̄pter sup̄fluitates ciborū que in nostris corporib⁹ aggregant. Qd̄ est: q̄ manifestū est q̄ nō quolibet regimine: aut cibo quilibet bō viatur: corp⁹ sanum remanebit semp̄. Et hoc est vñ electuariū qd̄ in hac reperitur arte: si hoc nō esset hec ars sufficiens nō diceret. Et idcirco bene diffiniuit ille qui ipsas ingreſſas diffiniuit. Dicens q̄ medicina est ars operatrix: que inuenta ē experimēto: et rōne p̄seruās qd̄es sanitatē: et remouens egritudines. et hec ē veracior diffinitio que in aliquo libro alicuius auctoris sit inuenta. Et quā diffinitio habet cōpleta: nō tñ est declarata: et est quāsi diminuta: q̄ ille nō manifestauit ex quo gñe ē: q̄ oēs artes ministrātes que sup̄ nām dīant: aut que ipsas manifestant trib⁹ sunt modis: aut erūt sicut sup̄sistentes absolute qui formas vel mās nō faciunt sed p̄cipiunt: aut efficiētes absolute q̄ non p̄cipiunt sed faciūt formā in mā existēte p̄parata: aut sunt medij: hoc est vt sint in p̄te efficiētes: et in p̄te sup̄sistentes efficiētes in eo q̄ faciunt formā sup̄sistentes in eo q̄ manifestant mās: et p̄cipiunt sup̄ illas. Exēpl⁹ hōrū trīū. p̄mus est patron⁹ qui regit nauim: et magister qui lignamina inuadit: et nauim facit. et secūsus est et tertius q̄ p̄lruit ipsas: et ordinat et p̄cipit. Et hec vba optime declarauit modo in cōmēto sup̄ sc̄do p̄fysicorū. Et scias q̄ ars medicine est de gñe eaz̄ que sunt efficiētes absolute. Qd̄ est: q̄ dat formā qua cōplēt nōstre opationes nāles. mā existēte p̄parata: et hec formā dare nō pōt nisi p̄ aptitudinē mās: aut nature: et hic est finis quest⁹ qui ē ad vocādūz artē vt plurimū loco cōuenibili suo subiecto. Et hic assimilāt regimēto hab. quo regi dī hō tēperate cōplōnis: quo homo puenit ad finē nāles sue vite: et ad mortē puenit nāles que p̄pter dīationē fit frigiditatis et siccitatis. sup̄ mēbra p̄ncipalia. Sed hec ars nō dī hūc finē trāsire: q̄ si hūc finē doceret trāsire possibile esset hoib⁹ viuere semp̄: et huius impolitas ē manifesta. Et cā que p̄hibet vt hec ars circa suū subiectū sanabilem finē nō p̄sequat est similis cause. quare etiāz alie artes circa sua subiecta: aliqui finē laudabiles nō hāt: sicut in regimine exercitiū et transferentium: et agriculture. Et Rasis assignat cām in vno librorū suorū: et ē q̄ ille res sup̄radicte multis indigent medijs ad hūc finē: quē nobis impole dare existit. et bene dixit: tñ dictū ipsius sunt diminutū: et indiget additione vt mel⁹ declarē. Et est hoc verū q̄ hec ars aliqui deficit in indiuiduis. p̄pter mās preparatiōes que sūt in ipsis. Qd̄ est: q̄ nō est impole vt sint duo hoies vnus eiusdes tēperature cōplōnis equalis: et vñ vno regimine: et vnus istorū

Diffō mediet
ne p̄o quovi
de p̄io hui⁹
uac. 2. c. 1.

M

H

deueniet ad meliorem finem quem consequi poterit per ipsius nām. In alio x̄o in eodes regimine existente maligilabunt humores qui mortē inducēt. Et cā huius est: ga in eius cōplexione est mala preparatio fixa que est cā vt in ipso hec malicia generet: quā hāc preparatiōē ignoremus. Et cā huius ignorātie ē: q̄ in naturis tot sunt preparatiōes fixe: vt eas per signa cognoscere nequeamus: et hoc accidit p̄pter preparatiōnū infinitatē: sicut in naturali p̄bia est declaratū: q̄ ibi dicit q̄ quolibet materia bz accidentia p̄p̄ia et fixa in ipsa sine accidentibus que manant a forma. Et hec accidentia que sunt in materia sunt cause multitudinis varietatū que in naturis indiuiduorū inueniunt quēadmodūz accētia p̄p̄ia forme sunt cāe multitudinis varietatū q̄ in moralitatib⁹ indiuiduorū bonum cognoscunt. Et totum hoc est: quia in hoie multae species indiuiduorū vel compositiōnū inueniunt: quia est vltimū compositū: et ob hoc puenit occultatio varietatis p̄p̄ietatū que in naturis et moralitatib⁹ indiuiduorū inueniunt: quā in sensibilib⁹ particularib⁹ indiuiduorū manifestis quo ad nos cōcēnt. Ecce aliquātulum egressi sumus ordinē libri nostri: non tamē p̄pter hoc minus sequeatur iuuamētum: q̄ hic remouimus vnū dubium qd̄ multi sapientes scire affectant. Deinceps ad nostrum reuertemur p̄positum. Et dicemus q̄ illi qui dicunt q̄ illi qui regunt p̄m q̄. h. dicit in regimine sanitatis: penit⁹ ad bonū finē terminant: nesciunt quō cognoscit finis huius artis aperte suorū passiorū. Et isti vias medicorū ignorant: rati: q̄ non est impole vt homo tēperate cōplōnis bono regimine regat: et p̄pter hoc diutius nō viuet alio q̄ malo regimine potest. Tamē hoc rarissime accidit et ab accētiā remoto hāc artē incorruptiōē nō adducet: nec ipsi nō bilitatē aliquo mō p̄sternit: q̄ hoc accētiā p̄pter suā raritātē fere annihilat. Et qui appropriat egritudines reb⁹ voluntarijs et reb⁹ extrinsecis solus ipsas appropriat medicatari suaz causaz: et etiā minori parti. Qd̄ est: q̄ gradus baz rerū non est nisi gradus causaz efficiētium solum. Sed quia iste cause manifestius cernunt: et medici quāsi oēs egritudines ipsis adaptāt. Et si aliqua accidat egritudo quā non p̄cesserint de cause dicunt q̄ hec a diuina voluntate pcedat. Et ga hec verba vulgarib⁹ placent nolimus ea vituperare. Et postq̄ sufficiēter locuti sumus de iuuamēto huius artis: deinceps volum⁹ loq̄ de causis q̄ nobis p̄ accēs corruptiōē adducūt: q̄ repugnare possum⁹ p̄ hāc artē: et solū sunt cāe efficiētes. Sed istaz qd̄ tales sunt q̄ ipsaz custodiēdi modus per se māifeste p̄: sicut cōbustio: scissio: p̄cussio: et scissio: q̄ ab istis vi plurimū possumus abstinere. Sed de illis que de necessitate nos imutant et sine nostro velle de bis est dōm. Et dicim⁹ q̄ cause que accidentia corrumpūt sunt aeris permutatiō: et incōueniens exercitiū: sicut artū laboriosaz et cibi et potus: et accidentia aie: et vlt oia que adducūt malas cōplexiōē mālē vel nō mālē. Et quia ab his per dietam cauere possum⁹ aut mediū eorū tenēdo sicut in conferuatione sanitatis mediū reperit. Qd̄ hoc dicim⁹ q̄ impole est sanitatē aliquo modo p̄seruari nisi per cibos tēperati cibim⁹ et quātitatē: et p̄ tēpus receptos et per motū et getē et per sup̄fluitatū euationē: et per aptū aerem cū accētius remotione que ad malam cōplexiōē adueniunt. Et melior modus ciborū est vt comedat p̄m modus medicinalem. Et scias q̄ sup̄fluitates per modū fricationis exercitū: balnei: et medicine euacuant. Que omnia ingrediuntur in genere differentie p̄seruatiue ab egritudinibus futuris. Et quā hoc mirabile videatur: incipiamus a fricationis specie: et ipsius iuuamenta dicemus. Et de p̄p̄ciibus

Cap. 5^m. Quod est de operationibus somni et vigilie.

Operationes somni in corporibus sunt digito et humectatio. Et vigilie opones sunt dissolutio et presumptio et attractio caloris intrinseci ad partes extrinsecas. Et tunc somni et vigilie dicitur secundum modum phie in his que precesserunt. Sed qui supfluit somnus calorem extrahit naturalem: et corpus inducit ad humidam dispositionem. Et qui vigilie exuberat corpus desiccatur: et calorem dissolvit naturalem: et calorem accidentales incidunt. Sufficit illud quod diximus de rebus: quarum memoria precedere debeat.

Cap. 6^m. Quod est de regimine corporum: et primo corporis temperati.

Princeps narrandum est de pfuatoe sanitate uniuscuiusque. id est coplonum. Et vi nobis ut a tepata incipiamus. Et dicam quod in illa quasi non est necesse nisi arbitrari temperamentum ciborum exercitiorum: fricationum balneorum somni et vigiliarum et accituum aie et circustantiarum: vel aere temperatum. Et si in corpore operatio appellatur per modum doctrine et opinionis. Et hic errauerunt illi qui non credebant artem medicinam in pfuatoe sanitatis coplonis temperate bene ingressus: eo quod credebant ipsas esse opinionem solam in parte curatiua. Et vere per curatiua in coplone temperata necesse non est si casu pingeret: raro tamen est. Et quis dicat balneum in conservatioue sanitatis optime coplonis medicinalibus non indigeamus: tamen in pfuatoe eiusdem longo tempore post nativitate individui talis indigere videtur eo quod ea quod sunt necessaria sunt. videlicet exercitium balneum: et alia filia difficillima esse videntur: et etiam apud illud quod opinatur quod finis bonis sit sanitas per sollicitudinem repositum gerendum: et penes istud hoc difficile est videtur: quanto magis erit difficile penes illud quod opinatur quod bonis sanitas est ipsi finis per artem perfectionem. aut vi aliquam insensibilem beatitudinem consequatur. tamen certum non est nisi penes paucos. Sed multi opinantur non tamen sunt ex his certis: nec curare videntur per victoriam partem malis. Sed quis hunc regimem difficile iucundat: tamen volumus ab eo separari quod de eo breviter loquimur. ga. Autem multum de his dicitur: sufficienter determinavit. Et dicimus quod balneum sentire videtur in regimine coplonis temperate quasi individua nascuntur: ut sal tritum super corpus eorum spargatur: ut eorum corpora per extrinsecum advenientia idurentur. Sed quod mihi melius videtur est quod super eorum corpora ponatur res non mordacitativa sicut oleum de gladiis: sicut dicit Avicenna: et quasi eadem opinionem facit quod balneum dicitur facit saltem et melius: ga. mordacitativa non habet. Et precipit ut alio non cibent nisi lacte. donec ei dentes oriantur. ga. dicitur est quod necesse est cibum esse filies cibatorum: nam lacus nature pueri est filies: et est quod iste est cibum quem eadem natura paravit. Et post dentium ortum precipit ut grossiori cibo utantur et humido. Et si ut nutritur a malis abstineat cibis et ut exercitio utatur tepato: et a coitu clodet. ga. coitum sanguinem producat inestruum: et saporis et odoris lactis permutat. et ut oia die in aqua tepida balneetur: et in aere temperato: ut horripilatio tpe balnei non adveniat. Et haec sentit: ut si in domo balnei fiat: et ego dico quod si aer temperatus non opus est in cava balnei fiat: et non balneetur nisi cum vetera lacte vacua existit ad hunc ut cibus ad membra indiget non attrahat. Et fiat post longum somnum: et tunc motu loco exercitii existit: et a rebus eis terrore et tristitia iseretur: peruenit: ut eorum nature ad pigritiam non revertantur. Et ut calor iporum naturalis in ipsis non suffocetur: et dulces cantus: et dulces soni: et oia quod ipsos leuifaciat sunt congrua. ut eorum naturalis calor accrescat: et iporum aiales virtutes confortentur. Et si indiget pulchris formis et figuris. Et maior lesionum per quam pueris accidit est: aut per calorem aut frigus aut terrorem: aut alia extrinseca: et hoc modo pueri regi debent donec deambulare ceperint: hoc est usque ad annum tertium.

Et abinde exercitio oia die utantur. et post exercitium fricatione: et post ipsas balneo. Et plus debet cibari cibo in quiete et quietate tepato. Et iteque cibus cibari voluerint ista eadem sibi ordinant. Exercitium tamen eorum excessum non debere: ut per ipsos eorum corpora non desiccetur: et ne per hoc eis augmentum phibeatur: et in aqua frigida balneari non debet. ga. aqua frigida cremore resistit. Et hoc regimine tribus septimanis annorum seruetur. Et scias quod vinum et ceruisia sunt mala: ga. eorum capita replent: et malo calore calefaciunt eos: et metem ipsorum perturbant. In tpe vero iuuentutis bonum eis est vitale exercitium: quod tunc in eis due cholae manifestantur. videlicet rubra et nigra: una per nazalia: et per accensum: et vinum atque ceruisia istis cholis resistit cholericis: et eas a corpore expellunt. melius vero a tota specie resistit. Sed cholam rubram per vinum educunt: et membra humectant: in quo siccitas superuenit. Et uniuersaliter cibi iuuentutis subiles esse non debent. Et ex melioribus carnibus quas comedere debent vel pueri sunt carnes perdicum cum medulla panis preparate. Et ab herbis oibus et fructibus humidis abstinere debent: et videtur mihi quod boz mines talis coplonis et qui tali regimine reguntur sunt parati per physicam scienciam recipere per naturam: unaqueque tribus perfectionibus quas dixit Alexander necessarias esse. primo videntur biere post tres septimanas eodem regimine regantur. Sed post digestionem panis exuantur: et cum oleo fricentur: et fricatio sit mollis et lenta ut duricie non operetur. et si fricatio est necessaria ut corpus bono exercitio preparetur. Et si ante fricationem exercitium inchoarent: possibile est ut ex hoc poris oppilarentur. propter supfluitates que exiit preparentur. Et oleum oliue calidum necessarium est: ga. duricie remouit et supfluitates dissolvit. Et ad id illa mollia esse debent: contagio carni vlla lesione possint inferre. Et fricatio quod a superiori dicitur ad inferiora et ab inferiora ad superiora: et ex latere ad latus: et ex transuerso ad transuersum. Et si agendo ab omni parte poris apiunt. Et aer in quo pannos expetunt esse siccus aeri veris: ad hunc ut supfluitatum euiones mentu rate efficiantur. quod est: ga. frigidus aer euiones resistit: et calidus supfluitatum operatione operatur. Et ideo temperatus aer ab oibus vel a pluribus postulat. Et post fricationem supradictam de aggreddi exercitium inchoare: non debile et forte: et velociter et tarditer: quemadmodum est ludus parue balles. sicut dicit Galenus in libro quem de balla composuit: quod est. ga. ludus grosse balles qui cum pedibus perficit non laudatur: ga. fortis est et efficit cum timore. Et hoc exercitium persequere debet donec anbelitus eleuetur: et corpus roari incipiat: et tumor ipsius diminui incipiat. Et tunc dicit Galenus quod hoc quantitas exercitii ab exercitiis non cognoscitur nisi scdo aut tertio dicitur quod errore cognito ab ipso sentit corrigere si exercitium supfluitum fuerit una die sequenti diminuetur. Post hoc vero abelitus retineatur secundum quod possibile est: quod est. quia retinendo anbelitum naturalis calor fortificatur: et poros aperit: et per eosdem supfluitates expellit: quemadmodum illi facit quod foramina olulatare intendunt: ga. exufflato foramine aperit: et destrictio est cum extrinsece musculi pectoris ac diaphragmatis. Sed exercitium musculi ventris parua debet esse: quod est. ga. per hanc extrinsecam supfluitates pectoris et pulmonis ad membra nutritiua expelluntur: et per extrinsecam musculi ventris supfluitates in ipsis sunt: et ab illis transmissi sunt inferius expelluntur: et habet diaphragma obile a destrictione abelitus penitus abstineat. ga. tunc supfluitates ad cerebrum mitterentur: sicut videmus in supfluitatibus in istis: ga. ipsorum vene inflant in facie: et ipse facies rubedine adipiscuntur: et hoc accidit propter humorum et spirituum ascensum ad caput. Hoc facto fricatio fieri debet que est delicatior dicitur. Et hec fricatio multa debet esse: ad asperitates declinans propter duas intentiones. Una est ut supfluitates subcutaneae emundentur que ab exercitio sunt transmissae: et

fer: alia est vt corp^o solidef: et vapores boni retineant vt ab his q^o ab exercitio accidunt: nō alterent. Iste q^o d^o op^oatōes q^o circa corpus exercent interpolatōez regūt et q^o te. S^o fricatio sit ac velociter fieri d^o sic d^o Hal. ga si totū corp^o mādilib^o sit et semel fricari possit vult^o eēt vt su perfluitates sit et semel a corp^o exbalarēt: et fricatio vt d^o m^o est cū oleo dulci d^o fieri. ¶ Iuuenes aut^o q^o bāc bñt cōplōnē qñ puenerint ad q^ortā septimanā ānoz in aqua frigida balneari debēt pp solidationē raritat^o in eoz mēbris ab exercitio derelictis: vt calor pp exercitiūz sparsus aggreget. et ad suū p^oriū tenorē reuertat opōnes suas ite gre adimplēdo: et eodē mō hic aq^o grīf frigida quēadmo dū in exercitib^o a balneo postulat. aq^o et ista nimia frigiditatz nō habeat nec ē in ipsa tēperatā adesse q^o d^o ē. ga frigida vt nīq^o mēbra ledit: et remittit frigida nām itētiōnē nō h^oz: et bec balneatio subita d^o ē. Sed in balneatiōe vel ablutiōe capitis aq^o frigida idigēt^o speculatiōe. Et qñ Hal. fuit de ea locut^o nō posuit sufficētes conditiōes nec de ea ego dubito: nisi q^o caput est mēbrū fridū p nām: in sūma ytrū dbeat balneari aut nō: dico q^o non. Et post bec oīa cibari d^o laudabili cibo sic carnib^o gallinē: et pane pfecto vt d^o m^o sit pparato: et carnibus edinis: et annualis agni: et vituli lactētis. ¶ Doza et cibadi erit cū oēs digōnes fuerint celebratē. Et fm sniaz dicitis q^o hō bis i die cibet. erit neciūz: vt bis exercitet^o et bis balneet. Et Hal. d^o q^o qdā medici dicūt q^o hō debet ter in die celebrari. et hō eide placere vt de q^o nō modicū āmiroz: q^o ē. q^o si hoc fiat ter: et boze cibi tertiā sectionē hēbūt: q^o ē. q^o cū corpus iuuenis hō regimie vitiis sit fortis nā: et bone digestiōis nō idiget vt ip^o cib^o tertiā digōne diuidat: et hō partitio nō cōuenit nisi senib^o et debilib^o nā: vt idem ipse Hal. refert. Et si aliquis diceret q^o huius partitiōis necessitas p^oriā necessitate sequeret^o inde error puenit: ga cōtrariū hō vtiū: q^o ē. ga necessitas partitiōis bozaz exercitū et balneoz sequit^o necessitate pitiōis bozaz ciboz. Tū notū medici sentiūt q^o puenitiā tēpora comedendi tēperatis cōplōnib^o sunt vt trib^o vicib^o duob^o celebratur dieb^o. Et sūl^o exercitiū et balneū debēt fieri trib^o vicibus duob^o dieb^o et isti mihi vident^o veritati magis appropinquare: et et mirabilis Auēgoar huic assentire videitur.

¶ Cap. 7°. Qd est de regimie corporis tēpati p cōtum. buic moderato vsu cōueniens existit ita vt p hō et dem nihil accidat ex eis que pter naturam sunt: et hoc non credimus: nisi q^o sperma ē vna superfluitas pparata a nā. vt expellat sicut alie superfluitates: excepto q^o in se bona est: et ideo propter parū errorēz euacuatiōis ipsius sit magnum nocumentum: et plurimi sapientiū p^ohibent vsuz coitus in cōseruatione sanitatis. Itē si exercitiū est aliquo modoz cōueniens post coitū illud est nocumētum coitui repugnans. Et ga coitus desiccāt corpora et virtutes debilitat: et euaporat corpus: necesse est vt fricatio que post coitum sit bec nocumenta coitus recompenset. Et necesse est: vt bec fricatio habeat asperitatem vt poros conspiciet et mēbra confortet: et fiat cum oleo multo.

¶ Cap. 8°. Qd est de regimie eius p^omnū et vigiliam. ip^osius necesse est et vt sit tēperat^o fm exigentia nature: et vltra hoc in somno vel vigilia nō cogat nāz. Et bec oibus obseruari d^o bēt nisi in ipsius regimēto cōmiserit peccatuz: aut aliud exercitiū ei non superuenerit. Sed si in ipsius regimēto peccauerit idiget correctiōe vt repugnet huic p^otrarium. et q^o si comedat aliqua stipica: et hō vt

trē habeat p^ostipatū: necesse est vt reb^o pinguib^o vtiat^o. Et si hō accidat cibi paucitate: et ip^osius lōgitudine p^oriū corripiat. ga plurimū ē cā p^ostipatūis supfluitatū est pp reruz extrinsecaz malā cōplōnē: hō est caliditatis et friditatis ob hoc. ga p^oseruari ab istis difficile ē: et cū dico hic supfluitatū p^ostipatū nō solū stercozis et yvine itendo: et totū corp^o p^ostipatū supfluitates q^o ex eo manāt sic ex meatu q^o iter epar et sel existit: et iter epar et splenē: et q^o puenit ad palatum et nasuz: et vlt^o qñ bec mēbra regimē dimitūt idiget medicinis has supfluitates euantib^o. ¶ Et scias q^o exercitiū est vna ex reb^o q^o idiget correctiōe si in ip^o delinquit: et peccatū q^o maxie in exercitio cōmittit^o ē illd q^o nō iat labagil. sicut pigritia aut lassitudo q^o post exercitiū accidit. ¶ Et iā dixim^o in bis q^o p^oerierūt q^o labaget q^o puenit a reb^o extrinsecis sūt tres spēs simplices. vna est vlcera tiua. scda ē exstētiua. tertia ē apōsa: et vlcera tiua est illa q^o fit ab humore calido: et sit ē pp retētas supfluitates nō dissolutas. p exercitiū. aut pp humiditates liquefactas ex piguedine et carne. ppter imoderatū exercitiū. Unū necesse est vt medicine adhibeant^o: vt has superfluitates euacuent et dissoluant: et hoc fiat fricatione leui et multa: ga bec fricatio ppter sui leuitatē nō oppilat. imo dissoluit: et ga multa euacuat: et d^o etiā fieri cū oleo calido veteri stipicitate carētē. Ex balneo eto magis neciūm est aerē: deinde tepidū aqueū: et cibent^o cibis subtilioribus: humidiorib^o: atq^o frigidiorib^o solito: et pauciorib^o q^oritate. Et correctio exercitiū d^o fieri mollificatiōe: et ideo debz fieri fricatio lenis cum oleo calefacto in sole: cū oleo anbetino: et cū oleo camomellino inutile nō est: et necesse morari i balneo tēperato: et morā in ip^o trahere. ¶ Correctio apōse que cū exstētiōe sit: lesioni sensibilitate: et q^oritatis mēbris augmentatiōe tribus efficit^o modis. Euacuatiōe. v^oz. infrigidatiōe et mollificatiōe: ppter ea indiget fricatio: ne subtili leui et multa: et debet multam attrahere moram in aq^o calida vel tepida: et inungi multo oleo tepido: sed in estate oleū debet ascegi. i. violacē vtilius existit. Et cib^o paucitatis istius spēs paucior debet esse cibo aliarū spēs paucitatis et frigidior. Hec est regimie temperate cōplēxiōis in etate iuuentutis vsq^o ad xxxv. annum.

¶ Cap. 9°. Quod est de diminutione cibi.

¶ Est bec hō exercitiū diminui et cib^o humidi aliq^ostulū ad calozē declinātes: et in seny etate exercitiū fiat egle sic itineris suauis: et calidis et hūidis idiget cibis: et hō regimie latitudinē hō fm magis et min^o in pluralitate et diminutione annoz: et tales in vnoquoq^o die cibent^o: et supradictū exercitiū eisdē p^ociat: et balneū et fricatio. Et quia in corporib^o senū vplurimū supfluitates gūant: et nō sufficē exercitatio illas supfluitates euare potēter. neciō op^oz in p^oseruatōe sanitatis vt cibis medicinalib^o aut medicis potiant^o. Et ppter hoc in p^oncipio suarū comestionū op^oz vt reb^o hūidis reficiant^o: vt bletis elixis: paratis cūz almuris oleo et sale: aut in alijs sūl^o pparatis. Et stytere hō lenitiū vltimū eis existit: et vti debēt sicub^o cum semine vitice: et croco: et sūl^obus ante cibū: et aqua mellis existit vtilis maxime istis qui neq^o vinū neq^o ceruissā bibūt: et vinuz vtilius pōt existere inter alios potus. ceruissaz que sunt ex passulis: meliores ille existit que ex passulis carētib^o nucleis sūt. Et hoc ideo ga res q^o nobiliores sunt senib^o sunt ille in q^o virtus stipica nō reperit^o: et q^o resistūt ambabus suis qualitatib^o ei q^o querit^o in eis: et debet esse vetus ceruissa vsq^o ad finē sue pfectiōis: et color suus sicut color vini. Et ceruissa q^o in nostra sit terra vetus nō appellatur nisi spatio sex mēnū trāscēdat. Et in miorū tpe nō est cō Col. Auer.

E

F

G

Idē ad lras
3° de uēda
nature.

H

N z

Iuuenies pseruatione sanitatis: et vinu terre nre no appellat vinu ver? nisi psequat spanu vni anni aut medij. Et si in senib? fut mebra lesa p naz: exercitui eis puenies no erit. ga senex cui exercitui ordinat: est ille in q nalis lesio mebroz no e. Et senib? neius e balneu ter in mensis: aut qter. Et ia dixim? q iuuenes isti coplonis no idiget balneo ad regimie sanitatis: s; senes idiget eo pp eoz exercitio rui paucitate. ga regimie senu copositu est ex pseruatio r pseruatio. Et oia istoz duoz regiminu e in b q vnu p sile aliud p oisile sit. Et e neius senib? vitare cibos grossos iter alias res. Et si cotingat eos aliqui comedere assos: cics eos reb? subliatiuis. Sz lac bonus est senib? venas hntib? largas: sed necessarii est vt cu melle vtantur. Senes no frigid coplonis per nam r venas bites striccas lacti no appropimēt. Ducitq locuti sum? d regimine teperate coplonis qualr regeda sunt corpora ab infantia vsq ad senectute: qz ista regimia sint loginq a possibiltate istius pseruatiois: n regule sunt ordinate volenti suam sanitatē cōseruare: r si in hoc deficiat: corrigere debz cu euantibus supfluitates: r cu medicinis opposites apertentibus: r putrefactioni r apatibus resistentibus.

Cap. 10^m. Quod est de regimine corporum habentium distemperantiam compositam.

Ehinc volum? log de regimie aliaru coplonu. Et dicim? q istoz corporu due sūt spēs. vna e sup cui? mebra oia dñat mala coplo distēperata ex loco r coplonib? distēperatis: r alia e sup cui? mebra mala coplo dñat: q in ipsis recipit diuersitate. Sz q aut cerebrū calidū r stochus frigidus: r b spēs fm hal. e deterior pma. r maxie qñ talis coplo in mebris radicalibus sita est. Et regimie istoz magis est ppinquū pseruatioe qz pseruatioe maxie in illis qb? mebra pncipalia i suis coplonib? sūt distēperata: r b regimie est qñ mediū inter regimie adductis: sic in corporib? sanis exñtib? in qbus est vnu signū aut plura q egritudines pnotificat: r ego narabo in hac parte: in eo quod futurum est.

Cap. 11^m. Qd est de regimine corporum calidiorum.

Inceps volumus narrare de mala coplone simpliciter: incipimus a calida. Et dicim? q in coplone istoz no appet in pn? multa lesio: s; cu iueratur ipsas siccitas comitat: r sup corpa talia ebolera citrina dñat: r id opz vt eoz exercitui sit facile r suane cu suau deambulatione r getatioe. Sz q dicit Dip. q corpora cala debet gescē r no exercitarino debz itelligi nisi remissis: qd e. ga oimoda ges corpls no igredit vsa sanitas. Et ob b necesse e vt exercitui sit cu suau fricatione teperata: qd e fricatio cremētū efficit in carne. r ipsi fricationi associet aliq ex oleis inunctio ex oleis frigidis: vt oleo violato: r siliib? Et balneent in aq tepida ad hoc vt ex corpib? eoz supfluitates fumose resoluat. Sz aer balnei eis vtilis no e: r si postea balneant in aq frida. pdest vt corrigat dñat si qd aq cala facit: eoz refectio sit bina in die: r si siccitas in eis multū manifestaret tertia refectioe vtant. Sz spēs ciboz fm q dicit medici oz e fm silitudine in sanitate pñtis pseruatiois: r isti cibi obet eē calidit: aut calidi r sic. r si volūt eoz coplones alterare oz fieri p dñat: paulatiz ad b regimie accedat. Sz dico ga iste coplones q exēit a tepameto ad vnā extremitatum iple sūt. pprime illi pñ vt icidat egritudines ex gñe illi? coplexiois. r b sit cu supuenit aliq cā extrinsecar: pp banc optitudinē q in eis e lueta. dico q eoz regimen p sile ex toto fieri no dz: ppea ga tales coplones qñs iste sūt fm

vnū modū no pseruat. imo sūt mobiles xsus egritudines coplexionalē. Et ppter hac cām itelligere non debemus in regimie suoz ciboz cōseruatione: imo r pseruationem ad resistendū ei qd accidere eis possit ex pie suorum pparationū malaz. Et ppter hoc totū est necesse vt in cibis sit aliq contrariuz coplexionibus eoz: r hoc est ppter timorem occasionum extrinsecarū. Nam ex parte complexionis solius no est timendū vt i siliis in toto: r bec est snia illoz qui sniam istam seruant: qñs ex toto b no declarēt. n istud regimie no sufficit nisi euacuetur humor qui hac fouet coplexionē p vomitū aut per fluxū vetricis: r debes itedere euacuare illū humorē per locū puerum a natura. ita q si per vomitum: per vomitum. r si p fluxum ventris: per fluxum. r mellus est per fluxū. ga talis euatio est magis nature manifesta. Et mibi videt sufficere: vt hīs hac coplone calidā: vel calidā r siccā: puerget cu tamarindis: violis r m yrabo. citrinis: r alabab. i. corrigiola r similibus. r iste coplexiones calide: aut calide r siccē fm plurimuz sunt vaporose r fumose: r ob hoc balneatioe indiget ne cito effimerā incidat: r sili r tenni dicta lōgo vsi facient tpe. Et bonus est istis aliq post cibū balneari vt eoz corpora ipinguent: sed q in dextro latere sentiet granitate hoc vitare dz: r est necesse vt rebz vitat ex oppilatiuis. Neqz istis e cōuenies potatio vini: r si bibat vinū bibē debet aquosus. Et vlr dico q regimie coplonū calidarū r sic. r calidarū simpliciu no diuersificat in fine nisi fm plus r minus: ga ipose est. vt caliditas in fine no deueniat ad siccitatem: r vtile e istis oxigacchara in ipib? calidis frigidis qñs aliq? seminib? r herbis q bñt virtutē aperitiuā r puocatiuā sine caliditate: sicut est semē scariole: r capillus veneris: r et semen apyccius sit sua virtus repñsa in qñtitate cu seminib? melonis: r cucumeris: aut cu alia re q beat teperare caliditate r sic. mate riez dictaz: quēadmodum est stipes scariole r viole. Et mirabilis Augoat dicit q in oibus locis in qb? vnum oxigacchara obuenit vt flore nenufaris: r maxie calido tpe. Et dicit p experientia q nenufar bz sua ppuetate pseruare tales a febre. Itē dicit q temp cum oxigacchara debem? vti reb? q os stochi forficat sicut aq masticiis: aut cinamomū aut ipica: ga acetū inqñtū est acetū os stochi machi ledit. Et mibi vī q aq ozdei tpe calido sit regimie puenies: dūmō cu ipsa sit aliq qd repmar nocimētum ozis stomachi ex ea. Et qui bñt coplone siccāz necesse bñt eoz corpora buectare: ne in eis acceleret senectus: r hoc dz facere cu cibis bñdis laudabilis cbim: sicut e caro pulloz iuuenū: r vti balneo aque dulcis tepider: fuge labore r vigiliā: oia accñtia aie que corpori faciūt acq rere caliditatez: sicut furoz r iraz: eoz silia: r assuefacere ea que corpori adducūt dlectationē r gaudiū: vt extrinseca q eis itēdim? facere sint oia sue coploni: vt solia licio r vitis r aq fridae: excepto gaudio teperato: aere temperato: r mobilib? lectis: r audire sonos amenos eis puenies est. Sz coplonib? calidis r humidis supueniunt egritudines putride r discursus supfluitatū: r maxie tepore iuuetutis. Et idcirco necesse e vt exercitent foris exercitio r veloci: vtant fricationē multa r foris: q etiā balneent asu cibū: r opz vlr stochū talū iueneri. nā si ipsi coplexio ad malā coplonē puerteret būores totū corporis ad idē dclinarēt: r tūc cib? eoz dclinarēt ad friditatem r siccitatem. Et ista coplo no e repata sic opinatus e Hal. Et antiq dixerūt q coplo nalis e cala r būida: ga cu coparamus coplonē nālē inqñtū est media extremitatib? iuc diu. cimus q est teperata e qñs r extremitates itelligunt bic viy. complones. Et qñ ipsam coparamus dominio supfluitatis elemētoz que sunt in ipsa. nos dicimus q sit calida

A lida et humida: eo quod calitas et humiditas plus dñant in ipsa quam frigiditas et siccitas: et non dicimur hic complexionē repatā hāc de qua loquimur hic quod sit calida et humida nisi complexionē ad naturā: quod cum dicimur calitas et humida esse temperatā nisi equoque dicitur. Et hanc met dicitur quod naturalis dicitur respectu extremorum: et calida et humida complexionē temperantē dicitur: et ideo dubitat secundum hoc tempus quod hec temperata complexio non inueniatur.

C Cap. 12^m. Quod est de euacuatione corporum calidorum.

D Einceps reuertamur ad id a quo separamur: et dicamur quod non oportet appropriare pñationē sanitatis solius super exercitiū balneationē et cibos hñtib⁹ hāc complexionem: verum oportet cum hoc euacuare supfluitates cum medicinis laxatiuis a capite per viā sternutatiōis: et gargariōe ore masticē et grana staphisagrie: et per uocādo vñnam: et medicinis pueniētes ad purgādū habētes hāc complexionē sūt medicie leues sicut agaricus turbitus: et cbar: tamū. Et oportet quod isti multum ab oppositiōib⁹ sibi cauere debeant: inter ceteras causas putrefactionis huic resistere debet euacuādo humores qui putrescere pñuerat: et cum medicinis resistentibus putrefactioni suis qualitatibus et suis proprietatibus. quod quā putrefactionis stat per eñeum calorem cum humiditate supflua fetida sicut sunt ei medicie odorifere in qua oēs iste virtutes aggregentur erit vltima medicina ad pñuationē sanitatis ipsorum: dummodo resisterent sicut in illis eius virtutes quibus non indiget. **C** Sed complexio frigida et siccata cum rebus calidis sine humectatione. vñ exercitiū balneis siccis cibis et his similibus.

C Sed complexio frigida et humida regi cum regimine calefaciente et exercitiū: cum multiplicatione exercitiū: indiget euacuatione propter supfluitates que a tali complexionē generantur.

C Sed complexionē frigide et sicce ceteris sunt deteriores: et indigent in eā regimine calefacientibus et humectantibus: et leui fricatione: et dulcis aque balneo: et exercitiū temperato: et somno longo. Et vñuersalr complexionis humide indigent iter refectionē et refectionē mora longa: quēadmodum sicce indigent breui. et complexionē frigide et sicce indigent superfluitatū euacuatione vel humoris melici. Et medicie ad hoc valētes sunt myrrab. indi. et polypodiū. Et vñna aromatica sunt conuenientia valde huic complexionē. Et cōitus nocet plus ceteris oibus complexionibus maxie frigidis et siccis. Et inter complexionē calida et humida superfluum tolerare potest lenius: et que peiores sunt frigide et sicce existūt. humide vero medio modo se habent circa illud. Ista sunt regimina complexionū distemperatarum in qualitatibus actiuis et passiuis. Sed complexionē distemperate solū in passiuis tantum non recipiunt lesionē: quantum distemperate in vñsque aut in actiuis.

C Cap. 13^m. Quod est de resumptione extenuatorum.

Sed regimen corporum extenuatorum: et est per hñtū carū extenuatiōis: vel si fuerit hñtū calitas cum siccitate mēbroz valebit frida et hñda dicta: et si cā extenuatiōis fuerit per debilitatem attritiue que est in mēbris: inunctio olei oliue affert iuuantem: dummodo solū stet super mēbra donec trabat cibum et non plus: et si morā pñerit nimium dissoluet. et alterabit: et si causa exiccationis erit super virtutē digestiua frigiditas ad ministrant ea que confortent digestiua. sicut vinum et ea que scis: et vñuersalr extenuatio siccitati associat. **C** Sed siccitas aliquā puenit propter dissolutionē multā. et aliquā propter paucitatem digestiōis: et aliquā propter vñm ciborum siccoz. Et rectificatio istorū est facilis: et extenuatio corporum pinguium sit per contrarium: scilicet per calidum.

C Cap. 14^m. Quod est de conseruatione corporis cuius mēbrum est distemperatum.

Hucusque narrauimus regimē distēgate complexionis vñ. Deinceps narra re volum⁹ de regimine distēgate in singulis mēbris. Et dicim⁹ quod regimē istaz complexionū plus ingreditur gen⁹ pñeratiōis quam regi mēbrū complexionis distēgate cōis. Et iterū nra in tali complexionē quā est ista: et vt vñus illi⁹ mēbrū fortificet suā complexionē repando et euacando supfluitates quā eo gñant: et remouē eāz quā illam gñat supfluitatē pñderādo vñrū sit letus in se aut per alteri⁹ mēbrū cōpassiōis: quēadmodum stōchus in aliquib⁹ boib⁹ est letus per se: et alijs per cōpassiōis cēbz: et cōplo erit alteri⁹. Iam multū gñant spmā: talibus idigem⁹ regimē mixto: et plus istare distēpantie piculoflori. ita quod aliud obliuioni tradat: et hñtū doctrinā de ingenio sanitatis: et ob hñtū plura his dicim⁹. Sed regimē pñeratiōis de gñe curatiui sit dicim⁹ postea. Et scias quod deterior hñtū cōplonū est illa quā est in cerebro declināte multū ad calitatem aut friditatem. id quod quā cōplo cerebz est ad malitias pñersa est cā aduētus mali multū et magni: quēadmodum sūt apata colli: et ignantia: et oris pulsatiōes: et apata vuluer: et rancedo: et pñibis et tussis: et dissinertia: et alia istis filia: et aliquā currūt superfluitates iste ad stōchū: et corrūpūt ipsa: et si fluxus fuerit fridus pñeret ipsa ad friditatem: et cōplo totū corporis corrūperet: et cū hñtū paties eructatiōes emittet acetosās: vt mibi tpe iuuentutis accidit: ga meus stōchus per malitias regiminis malā acquirit complexionē: et medicus me ignorans eā et exit talr quod fuit pñirmata quod ipsaz remouē nō potuit. et ego ignorā oīno erā scie medicie: et ab hac oēs distēpantie mee ortus hñt. Et quā distēperatiua fuerit cala fluxus humorū in aliquib⁹ erit calidus. rememoratio vero oīnz barum in caplo de ingenio sanitatis pñet. **C** Sed pñeratiō complexionis cerebz vt nō discrasiet et vt si est fridū supponant ei res exiccatiue hñtes calitatem cū aromaticitate: sic māt. et gariofili puluerigati. postquā cū vino fuerit ablatus et euacuent supfluitates quā in iplo pñinue gñant cum sternutatiōe et fricatione que fiūt cū radice nucis: et et gignat: et fricatio pñet. Et crebra masticatio masticis: et vñ medicinis quā euant humores in eo abūdātes tñibus cōgruis: et maxime in vere et autūno. **C** Sed cerebz distēperatus in caliditate in quo supfluitates cale gñantur per hñtū hñtū pñeruat: et hoc sit inungēdo caput eius oleo ro. et euacando humore pñristatē fm quod melius videt pñenire. Et vñt ce rebz magis alterat frigiditate quam caliditate: et per hñtū opz ipm a frigore pñeruare pñeratiōe vñtima. Sed regimē illorū quorū impole est regere ipsos isto regimine: necesse est cōseruare eoz qñtates: quā sicut est cōlis complexionis a suauitate videt mibi vt egritudines eisdē supnientes sint ex repletionē: et ob hñtū indigent euacuatione vñ. vñ. flōmia: et maxie si in eo apparuerint signa repletionis. et opz cum hoc vt abstineat a cibis multi nutrimentū. Sed quod nō bz cōplexionē tēperatā maior pars suaz egritudinis a malis humorib⁹ bz pñenire: et ob hoc opz ipsos abstinere: et scire illos euacuare pñderādo semp qñtatem eūonis vt non sit supflua nec diminuta: eo quod tales sunt quib⁹ vñna eūo sufficere videt in vere: et tales sunt quā indiget duab⁹ vñna. in vere: et alia in autūno. Et ego dico quod illi qui vtuntur potionibus in septimanis annorū: aut in medietatib⁹ eoz rectius faciūt quā illi qui omni anno purgatiōes exercēt: ga nos videmus quod egritudines vñplm nō accidunt boib⁹ nisi circūtib⁹ terminatis aut circa ipsos. Et id circa vñūqzqz indi

Col. Auer.

N 3

I niduū hoc est considerādū: qm̄ spero qd cū h̄ regimie mal /
ti poterūt euadere ab egritudib⁹ eis accitral eueniētib⁹:
z puenit ēt vt qui volūt mutare p̄titudines malā: vt mu
tāt ipsaz suo possē paulatim ne terreant subito.

Cap. 15^m. Quod est de conseruatione corporum que p̄
parata sunt in egritudines cadere.

Deinceps volum⁹ tractare de corpib⁹ q
ppinqua sūt: vt in egritudinē
cadant: vt eoz malis aptitudinib⁹ obuiemus.

Et vlt dicim⁹ qd gen⁹ p̄seruatiōis futuraz
egritudinū fieri dī qm̄ aliqd signū manifestat: tunc recte
est ex genere cure egrotāns in p̄nti. N. g. resistere lepre vt
nō fiat est idē cū reb⁹ qb⁹ curat qm̄ ē: illd idē dicimus in
alys egritudib⁹. Malaz nō aptitudinū z manifestior ē
illa qd dī spontaneus labor: nā qm̄ hic corpib⁹ adest p̄para
ta sunt in infirmitatib⁹ multis: z ob h̄ de isto vlez fm̄onez
faciem⁹ qd nō erit sile alys malis aptitudinib⁹ p̄pys in
oi egritudie: eo qd modus obuiadi illis aptitudinib⁹ ma
lis est vn⁹ z idē modus cū cura egritudinū ipsaz. z idcir
co id nō est recitādus. Et scias qd nō oblii sum⁹ de p̄ser
uatiōib⁹ corporū tpe corruptiōis acris: s; in postez dīce
mus. **Et** icipiem⁹ loq de labore: z dicim⁹ qd iā dīctū
est i libro egritudinū qd p̄t ēt trib⁹ modis. Vn⁹ ē labor
viceratiuus: h̄ spēs fit ab hūozib⁹ cholēicis qd mouēt:
z de hac spe ad p̄is itēdim⁹ loq. Alia spēs dī extēsiuus: z
h̄ ex sanguis multitudie fit: z h̄ aliquos dī v̄tōsus. Ter
tia spēs dī apōsus z cōpositus ex extēsiuo z viceratiuo: z
de ei⁹ p̄petat est vt sup̄ueniat oib⁹ membris appitio cre
mēti circa oia extrema. Et volum⁹ incipe a cura oēs has
spēs p̄nēte: postea nō de vnaquaq; specie loqmur p̄ se.
Et dicimus qd cā efficiēs est mala cōpō m̄alis. g. medi
cina cōdicans istis spēbus erit aut alteratiua aut euacuati
ua. Et alterationē z euatiōnē facit nā cūz cibus z medicī
nis que h̄nt disponere humores ad hūc finē: z aliqñ ad in
uāt ad h̄ somnus ges z fames. Et euatiō fit cū medicinis
que puocant vrinā z sudorē z v̄tū: est cum exercitio: z
hec sunt: ga ars sequit̄ cursum nature: z iste sunt medicie
cōdicantes oibus speciebus supradictis: verū de p̄pa vni
uscuīq; istaz volum⁹ dicere: eo qd nō eūat vnaqueq;
istarū sp̄erum vna specie euacuationis: nec alterat vna
queq; istarū sp̄erum vna specie alterationis.

Cap. 16^m. Quod est de remotione z p̄seruatione cor
porum a labore viceratiuo.

Incipiamus nūc a labore vicerati
uo: z dicim⁹ qd cā effi
ciēs istī ē hūoz acut⁹ mordicatiuus: z tu scis
qd hūoz mordicatiuus ē cholēic⁹: aut melic⁹:
aut flegmatic⁹ saluus. id qd vnuīq; istoz ē
mordicatiuus. S; cholēic⁹ ē acuta pp̄ suū acumē: z melia p
pter suā acetositatē: z flegma saluus pp̄ suā saluginem: z
hic accidūt aliq distōnes: qd ē. ga isti hūozes nō effugiūt:
qm̄ aut sub cute solū sūt locati aut p̄fundati i musclo: aut
sūt i musculo z venis ex via qd iueniūt i sang⁹ p̄ino p̄pin
qua. Adhuc nō ē lōgiquū. gn̄ sint cū istis hūozib⁹ alij bu
mores mucilagiosi: forte nō sūt: si sunt nō effugiūt gn̄
aut sint i sp̄ogiositate carnis aut i venis. z si i venis: aut
sūt cū paucitate sanguis aut cū ei⁹ multitudie. Et non est
mul⁹ sanguis i venis: nisi cū isti hūozes sūt pauci: z nō sūt
multū elōgati a cōplone sanguis: eo qd iueniō q̄rūdā in
actu nō sit nisi an̄ p̄uersionē ipoz i sanguinē: z aliq post
p̄uersionē i eūdē: vt ē cholēic⁹ z melia: z aliq cito p̄uertūt: z
aliq tarde. qm̄ qm̄ multū elōgati sūt a sanguie lōga idigēt
p̄uersionē: z g. p̄ping sūt in breui p̄uertunt: z h̄ ē qd p̄t dī
ci de h̄ labore: z vnuīq; istoz p̄p̄iā bz medicinā. Et di
cim⁹ qd qm̄ isti hūozes efficiūt laborē: z sub cute sūt locati

forte exercitiū z foris fricatio erit sufficiēs medicia cum
balneo z cibo subtili: aut aq̄ ordeī z sanguibin z filia. Et
qm̄ isti hūozes in poris sūt locati nō idigent exercitio: sed
gete z somno z abstīnē a cibo: eo qd ista adducūt digōnē:
z sero balneenī i aq̄ tepida: z cibus subtilib⁹ cibē post al
sumptionē sangibin: eo qd sangibin euacuat p̄ vrinā z su
dorē: illū hūozē qd p̄t moueri a nā. **Et** si h̄ accūs sēda
bit: p̄ h̄ tūc plene cāz bui⁹ cōgicim⁹: z si non sedat: z sōn⁹
patiētis fuerit d̄bilis z vari⁹: tūc nō ē hūoz in carne z mu
sculis solū: s; ēt in venis. Et tūc p̄siderādū ē si cū istis bu
morb⁹ qd faciūt hūc laborē sūt hūozes mucilaginosi aut
nō. z dicim⁹ qd si nō sunt hūozes mucilaginosi z hūozes
faciēs laborē sunt in porositatib⁹ aut venis: z tūc atten
dendū est si cū eis est sanguis multus aut paucus: aut si il
li humores sunt remoti a suba sanguinis aut p̄pinqui. Et
si paucus est sanguis z hūozes sunt remoti a suba ip̄sue:
tūc humor iste faciēs laborē dī euacuari p̄ pharmaciaz
z nō per flōmiam fm̄ spēm illius humoris faciēs labo
rem: siue fuerit choleric⁹: siue melic⁹: siue flegmatic⁹
saluus: qm̄ quādo isti humores exēit a nā in q̄litate: tūc i
digēt euione cū medicina attractiua: qd p̄pe habeat respi
cere illū humorē: eo qd q̄litate peccat. S; si peccat q̄lita
te tūc faciēda est flōmia: sicut diximus in libro de ige. sa.
Et si isti humores sint cū multo sanguine: z nō multū re
moti a sanguis suba: tunc in p̄mis debēt euari p̄ flōmiaz:
z postmodū per pharmaciaz: hoc est si nō ad sint hūozes
mucilaginosi. **Et** si cū istis apparēt humores mucil
laginosi: tūc cōsiderādū est si hūozes fuerint in venis cūz
multo sanguine: z nō erūt multū ab ip̄sū suba remoti: tunc
sūt debēt euari cū flōmia: quonā cū pharmaciaz difficile
eēt. Et si humores mucilaginosi fuerint i venis multi cū
sanguie pauc⁹: z hūozes laborē iherētes a suba sanguinis
fuerint remoti: tūc nō est flōmandū nec pharmaciaz:
eo qd flōmia perneabilis esset: nec in pharmaciaz p̄posi
tū securi essēmus: ga ppter eoz grossiciē humores obedi
entes nō essēt. S; plus fuerēt: z etiā vene clauderent: z
hic interponēda est ges medicinalis: z subtiles cibi z iei
niū sine multa caliditate ad h̄ vt multa in mēbris illorū
sp̄arso nō fiat: z pueniētus in h̄ casu est sangibin de semi
nib⁹: cur⁹ siccitas sit rep̄sa cū radice lily z viol. Et aq̄ or
dei pueniēs hic est: maxie in iuuenib⁹ cū radice fenici
li: z bidromel ēt. Et ga in corporibus istoz v̄tōstas ḡlla
z i flatina ḡlla. p̄cipit Sal. dari diapipereon z diacrim
nū. S; in n̄ro climate h̄ est vitādū: ga postier febre icita
re. Et ipse Sal. bis nō v̄tebat nisi in tpe frido: z frida cō
plone: z medicie subtiles mēbra iresca p̄fortates cū re
misso calore viles sūt sicut varsiue: z assa: z cinamomū:
z ambra: z cassialigneā: z in arabico icbalicba: z gariofilli:
z filia aromatica. **Et** si Salenus aliquā istaz repudiet
facit hoc ppter suā stipricitatē: z si cūz alys composueris
bona erit cōsectio ob hoc: ga mēbra p̄ncipalia sunt in v̄l
timo debilitatis: z maxime os stōcbi in hac cōpōne ma
stix nō obmittat. S; rosa non est hic cōmēdāda pp̄ sui
friditātē z siccit. ḡuis sit p̄fortatiua. S; siccados est vlti
mū in hac cōpōne q̄litate z p̄prietate. z quēadmodū in
h̄ casu flōmia inbibet: z vomitus rōne eadez. S; qm̄ bu
mores mucilagiosi sunt in musculis z sanguis venarū ē
mūdus: tūc nō timēde sunt res multū calide z vrinā pu
cantes: p̄pea ga tūc nō est timēdū vt humor in mēbris
spargat. Et Sal. hic v̄tī medicia ex pulegio facta: z mibi
multū placet illa aut ei filis. **Et** scias qd mibi non fuit
necesse narrare bec signa significantia dominium humo
ruz istoz: nec signa significantia quantitātē nec locū. ideo
ga omnia sunt tibi nota in libro signoz. Et tu debes cōfi
dere in vrinā in cognitione generū humorū: qui inter mu
sculos

A sculos sunt: quantitatem debes sumere a regimine anteceden-
te a complexionem a tempore et etate: et alijs reb⁹ in li-
bro signorum dictis.

Cap. 17^m Quod est de remotione et preservatione cor-
porum a labore apostemosis et extensio.

Sed labor apostolus et extensio de ne-
cessitate pueniunt a sangui-
ne multo: ideo pueniens est patiens pmit⁹ flo-
botomare: et autumando quantitates fm ips⁹ et
etate et coplone sic in libro de ingenio sanitat⁹
docetur. Et sunt distinguenda mēbra in euatione istius la-
boris. ita q^d si in capite grauitas affuerit cephalica fobo,
tomare debes: et si in mēbris medijs basillia: cum am-
bas ptnuerit ptes mediana erit sōmanda.

Cap. 18^m Quod est de conseruatione corporis tempo-
re pestilentie aeris.

In hac particula adhuc narrare remā
sit corporum preservationē ab
egritudinibus ab aere pter naturā. Et
dicimus breuiter q^d aer vt alibi dictum est
permutatur aliquādo in qualitate: et aliqū-
do in substantia sua: sed cum sit in vno aut alio: tūc ppe-
rata sunt corpora recipere egritudines similes illi cōple-
xioni: tamē oia corpora ab istis dispōnib⁹ nō ledūtur:
sed solū nocentur corpora pparata: nam si eēt hoc oibus
tōe egrotarent oēs in aere supradicto. Idcirco confidere
debemus in regimine vli omnes has ptnenti pmutatio-
nes: hoc est in apertione oppilationis: et in resistendo cau-
sis putrefactionis ex toto: et cū dico q^d oēs has permutatio-
nes cōtineant tēdo permutaciones que in suba sūt. Sz
permutatio que in qualitate existit in vna. v3. aut in pluri-
bus regimē ipsius qualitatibus cōtrariū eē debet: Sz regi-
men particulare est. Sz q^d si est ostēperatus in caliditate
et sic cū frigidis et bu. regi o3: et degere in septentrionalibus
locis in qbus adhuc aer repimat⁹ roatōe aque et solis
aromaticis humidis. sic omnibus alijs qualitatibus exce-
dentibus cōtrariū apponatur. Et si magna caliditas nō
obstaret leuiter euacuāde essent superfluitates que in tē-
poribus illis essent generate. Sz aerī corrupto in substā-
tia similis resistendū est euationibus vli bus et cū resiten-
tibus epidimie a tota specie: et vtantur cibis frigidis et sic.
a putrefactione remotis sicut aceto et lēnibus: et aromati-
zare aerē cū rebus resistentibus putrefactioni sicut cūz co-
stor: storacer: galbano. Et terbetine inest ppetas in B ca-
su. et theriaca maior isti tēpori epidimiali multuz resiste-
tūmēdo ab vno characte vsq³ ad 3. j. et post nō o3 come-
dere nisi celebrata in oibus mēbris digōner: Sz sit spatia
sep⁹ bozaz. Bolus armenus et terra sigillata in aere pesti-
lentiali magnū pstat iuuamētū. et p nomen Auēpōar odor
vrie bircoz pfert multū: et o3 q^d ex aloes duas pres croci
et myrrhe pte. j. de quo sumat oī die pō dus. xy. caratorū:
cū vna. j. vini aq³ mixti iuuat multū: et nō est iuē⁹ adhuc
aligs q^d hac medicina sit vsus q^d a pestilētia non secures.
Sed in corruptiōe ipis calidi debet eligi loca alta in q³
bus regnet vtrius septentrionalis aerē mūdificā. Sed si
sit corruptio in suba tota: habitādū est in domibus terra-
nis: et cauenosis et loca alta vitare: et vitare oēs fruct⁹ bu-
midos: et tūc necesse est vt oēs pisces tunc ipis penit⁹ sint
nociuios. Sz ga sanguis ex istis rebus gūatus est cite cor-
ruptionis. Et sūt oēs carnes exceptis volucibus mōta-
nis: sicut pdices et siles istis. et vniuersalr res vtrē lenifi-
cantes hoc tēpore optime sunt: quēadmodum tamaridi:
violē: cassia: et māna: et qd dictum est in hac particula fm
nostram intentionem sufficiens est.

Explicit Liber Sextus Colliget.

Incipit Liber Septimus q^d de curatiōe egritudinū
siue de ingenio sanitat⁹: et ē ptnēs capla trigintanoue.

Cap. 1^m Quod est de modo euacuationis male cōple-
xionis materialis et non materialis.

Iber medicatiōis q^d de ingenio sani-
tatis intitulat⁹. dicim⁹. q^d ob B
q^d rez⁹ nāz sūt due spēs. v3. egritudies
et accitū pūtia egritudies. et itez⁹ egritu-
dinū sūt due spēs. v3. egritudies ppe et pē
piles et cōpositie seruatio: vt sunt a mali-
tia octo spēs male cōplonis mālīs et nō
mālīs: sūt egritudies ppe mēbris officialib⁹. Vt nobis
vt narrem⁹ icipiēdo pus a via de ingenio sanitat⁹ a remo-
tiōe egritudinū pparaz membroz piliuz si sint mālēs
aut nō mālēs: et postea ingenū remotiōis egritudinū mē-
broz officialiū: vltimo curatiōe accitūz pcurrem⁹. q^d
uis i medicatiōe egritudinū ptnet. ga per remotionem
egritudis accitū remouet. Et volum⁹ p narrare egri-
tudinū mēbroz piliuz curatiōe mālū et nō materialū:
et postea vnaquāq³ spēs itēdimus ptractare: et B nobis v3
ordiatā distō. Et dicim⁹ q^d itētiō mala cōplone nō mā-
li est vnica sola: B ē vt ad suā reuertat⁹ nāz: et B nō sit pto
et subalr nisi p 3. iuz: p qd male cōplonis remouet⁹ spēs:
sūt cibi et medicie fm plus male cōploni egritudiali sua
pma vute resistentes. Sz si mala cōplo sit cala et sic re-
mouet⁹ p cibos fridos hūidos et medicias. Et ga dixim⁹
q^d remotio male cōplonis nō mālīs p et subalr a 3. iuz re-
mouet. Dicim⁹ q^d puenit aliqū vt a sili p accis similr re-
moueat⁹: sic aq³ frida malā remouet cōplonez fridā: eo q^d
claudit poros: et ispiilat cutiz: et sic calozē itrefecum fouit
cat: et B medicia multuz ē timēda: et nō o3 fieri nisi i necē-
tatis tpe: et maior ps medicoz q^d ea viū errāt vt postea
oidem⁹. Sz itētiō remotiōis male cōplonis mālīs
duab⁹ reb⁹ existit: vna ē vt malus humor eueit. alia est vt
mala cōplo mēbris reciticef q^d relicta est a mala materie
sparsitōe i mēbris. Euatio duob⁹ sit modis: vnus sit cum
flōmā: et ali⁹ sit p pharmaciā scellitūz: aut vomitiuam:
aut vrie. puocatiua: et p clysteria: et sudorē: q^d oēs opatio-
nes opant⁹ medicie cūz suis vtiū: scōis et tertius et ppe-
tatiū: quēadmodū mala cōplo pma remouet⁹ vtiū: p
mis: et aliqū sit eūo p ieiuniū: exercitiū: balneū: et frictio-
nē. Sz euatiōe p flōmā rōne et expimēto cognosce⁹ possū-
mus: et iuuamētū ab expiētia cognitū manifestū ē. Sz iu-
uamētū rōne cognitū duob⁹ existit modis: vn⁹ modus ē:
ga oñsuz ē q^d medic⁹ sp⁹ leg o3 viā nature: Sz dicim⁹ q^d p
sanat p fluxuz sanguis egritudies sanguicas multas: et ea
de rōne iuenim⁹ iuuamētū medicinaz laxatiuaz. Sz o3
modus ē q^d ipole ē vt aliqū cib⁹ et pot⁹ supflue nō sumā-
tur: ita q^d i corpe sanguis supflans aggreget⁹ aut alter bu-
mor: et supflua idiger euatiōe. Sz necia flōmā aut ppharma-
cia cur euatio alia. Sz ieiuniū et exercitiū i B casu sufficie-
tiā nō hūega nimis minuūt paulatiue cōparatiōe babi-
ta ad hāc repletionē q^d ē fm vasa. Nā accidē possēt sicut
accidit illi q^d somnabat i balneo sanguieo balneari: vt di-
ctū ē sup⁹ i libro signoz sic dicit⁹ Hal. vñ cognouit sangui-
nē in sua cōplone abundare: et iō flōmā sibi fieri impa-
uit: et piliū bñs ab alijs medicis sequētib⁹ viā erasitraq³
ei pbibuerāt minutionē: et iniūxerūt sibi abstinentiā: et ab-
stinēdo facta fuit dissolō humorū: et ide duplicat⁹ fuit ca-
lor et exicic⁹ fuit sic exiguū tās ex multitudine olei q^d
supabūdat. Sz q^d o3 q^d istaz euatiōū fieri aut vna plus
altera B volum⁹ dērmare in pñis: et postea redibimus
ad curatiōe vniuersaliū: q^d spēs singulariter male cōple-
xionis post narrationē rerum significantiū in manifeste
faciēdi vel nō faciēdi. fm q^d itat⁹ euatiōis et rectificatiōis
Col. Auer. N 4

I nem male cōplōnis: et bec sunt natura egritudinis: et vir-
tus: et cōplō: et etas: et tēpō: et alia que rememorari debēt. Et
dicimus vlt q̄ euacuatio nō d̄ fieri nisi cū humores cur-
sus nature egrediunt in toto corpore aut in vno mēbro:
et hoc aut q̄litate aut q̄antitate aut ambab⁹. A q̄litate nō
puenit spēs laboris extēsiui q̄ est repletio fm vasa. Sed
repletio fm virtutē a q̄litate et q̄litate puenit: ita q̄ vtu-
tes nutritiue et motiue aggregant: et vlt oēs vtutes opati-
ue: nā q̄l debilitant vtutes tūc opationes in humoribus
nāles nō fiūt: et fm plus hāc repletionē sequit labor vlt
ratiū pp humorū malitiā qui in hac specie repletionis
exsistunt. Isti sunt eūonis modi supfluitatū q̄ in toto sunt
corpore aut in vno mēbro. S̄ locus in quo flōmia debz
anticipare in q̄litate q̄ oēs humores in q̄litate ex-
sum nāles augmētant: et hoc nō puenit nisi cū augmēto
sanguinis q̄litate ob hoc q̄ humores in iplo sūt in po-
tētia: et ista augmētatio fm plus laborē prestat extēsiui.
S̄ locus cui minus necessaria est eūatio flōmie est
quādo humores extra cursus nature in q̄antitate: et quali-
tate egrediunt. Et maxime sic pcedit flōmia quādo
humorū q̄litates q̄litate sanguinis nō repugnat: neq̄ etiā
a suba sanguinis elōgant: hoc est q̄ non sunt crudi et mu-
cillaginosi. Et aliquādo flōmia per accidēs sit sicut sit p
fluxus sanguinis nariū: et fluxū demozoydaz et sile. S̄
hoc quātum possumus vitare debemus: et aliquādo bec
spēs eūonis sit pp attractionē materie de mēbro ad mē-
brū sine intēctione eūonis ipsius ex corpore: et vltm hoc
sit q̄ sanguis est paucus: s̄ tū malitiosus exsistit. Et aliq̄
in h ambē intētiōes aggregant: h est vt eūetur et labra-
batur: et tūc pp hoc istud facimus vt eūemus mām egrit-
udinē faciet: et pseruemus ne augmētet. Et scias q̄ q̄
intēdimus solā eūone: tūc a pp̄nqua pte mēbrū euacua-
mus: sed q̄ subtractionē ad diuersas itēdimus pte tūc a
remotiori trahimus pte. S̄ q̄ ad ambas ptes itēdere
debemus: aut ad vnā magis q̄ ad aliā h in subsequētib⁹
dicet. Et pp hāc diuersitatē intentionis diuersa sunt loca
venaz in flōmia. Et ppea in gbulā egritudinib⁹ intēdi-
mus flōmare basilica: et aliq̄ cephalica: et in gbulā me-
diana: et aliq̄ flōmam dextrā: et aliq̄ sinistrā: sicut de-
clarabimus: et bec sunt loca ex q̄b⁹ eūatur sanguis. S̄
locus in quo pharmicare cōuenit in p̄mis est quādo hu-
mores exuberāt sola qualitate: hoc cōferuatio nō sint de
natura prius dicta: vt nō sint crudi aut mucillaginosi. nā
tunc incisio et digestio pcedere debent. Et propter hoc in
anticipatione flobotomie et pharmacie est p̄siderandū.
Rass dicit q̄ experientia multōs vidit in matrescū
i. in hospitali pleureticos flōmātos ante pharmaciaz: et
mortui fuerūt: et mihi videt q̄ hoc fuit p̄pterea. ga mala
materia in profundo corporis in multa erat quantitate: et
quādo detecta fuit ad actus pducta perdidit patientem.
Et aliquādo necesse est anticipare flōmiam propter
multam necessitatem eo q̄ incontinenti liberatur. Et est
sciendum q̄ debemus incipere ab eo quod magis neces-
sariū esse videtur: et postea carissimus Albumeron Auen-
goar. dicit q̄ nō debz fieri flobotomia nisi post corporis
mūdificationē. Et hoc est: ga quādo vene a sanguine sunt
euacuate sugūt supfluitates malas ad nutriendū inceptas
et ab his malā acquirūt complexionē: et intantū erit flo-
botomia causa maioris cōstipationis ventris. ga mēbra
euacuata sugēdo supfluitates seculētas magis exiccant.
Et scias q̄ est diā inter medicinā mollificatiuā et
laxatiuā: eo q̄ attractiua ē cū attractiōe. et mollitiua cum
mollificatione: et silia bui sunt q̄ expellūt feces solū: sed
q̄ hūiores q̄litate peccāt. s̄ vt sint grossi vel viscosi: tunc
nō est cōueniens flōmia neq̄ pharmacia de flōmia ma-

nifestū est. S̄ de purgatiōe: ga humores si sunt viscosi et
grossi sunt inobediētes: et iō medicia trahet bonos: mali
aut remanebūt. Et hāc q̄ eūare volebat an aduētus fe-
bris cū medicis calefactis et icisulis eūabat: et q̄ febriz-
citabat faciebat hoc cū fricatione et medicinis subtiliati-
uis hūitibus calozē modicū: et hoc iam declaratū est in li-
bro cōseruationis sanitatis: et q̄ sit cū febre declarabit in
libro febriz. Preterea pharmacia p accis sit aliq̄
do quemadmodū flōmia: sicut quando damus pharma-
ciā vt humorē trahamus qui causa fluxus exsistit: et h
uis resistat cause: egritudinem tū augmentat. Et ego in se-
quentibus explicabo vtrū p sile sit aut p diū. Clyste-
rys vitimur q̄ supfluitates solū ex icestinis trahere iten-
dimus aut p viā trahēdi mām ad oppositā partē: et sicut
alig laudant vomitū in egritudinib⁹ partiū iseriop: sic et
pharmacia in egritudinib⁹ partiū supior laudat: et alig
sunt facietes clysteria q̄ nō possunt recipere medicinas
laxatiuā: vel q̄ ipsam isermus deglutire nō pōt: aut p
pter lesionē ipsius epatis vel stōchi. ga ledunt ex transi-
tu eoz. Et balneum vltm humores subiles eūat: et
p̄pterea in passiōibus ex grossis humorib⁹ fieri nō de-
bet nisi pcedat digō: ga ex hoc isflāmatio totius corporis
sequet: et forsan pncipaliū membrorū et fames est vna ex
spēs eūationis: et maxime in egritudinib⁹ in quib⁹ sta-
tus et crisis sunt propinqua. Isti sunt modi euacuatio-
nis male cōplexionis materialis et non materialis.

Lap. 2. Qd est de mō: et q̄ fieri d̄ eūatio et curatio.
Dicēdū est q̄r i supradic-
tō agēdū sit fm magis et mi-
nus: aut q̄r nihil fieri d̄z et maxie i eūonib⁹
et curatiōib⁹ q̄ sūt p diū: nā in pluribus lo-
cis eūatio et alie d̄ietates nō cōpetūt: q̄
nā egritudis illd regat: et dicim⁹ q̄ nā itētiō i remotiōe
male cōplōnis nō mālīs est vt recitificet: et h fieri nō p̄
nisi p d̄ietatē curātis in gradu exitis illi⁹ d̄ietatis a tem-
peramēto. Sciendū est q̄ vt cognoscat mensura distēpe-
ratiē illius corporis opz: et h cognosci non poterit: nisi q̄
illi⁹ corporis cōplō cognita fuerit sana: etas: clima: tēpō: an-
regimē et s̄uetudo similis vltus: cā et accis: p̄pterea ga in
multis locis nō attēdit cause nec vtutis: nisi q̄ cā male cō-
plexiōis mālīs exsistit. S̄ q̄ mala cōplexiō nō mālīs ē
in aliquo singulari mēbro: tūc mēlura curatiōis p diū
sumit a mēbro cōplexiōe: et ab ipsius iuuamēto: et a collā-
gātia ipsi⁹: et a sili ipsius: et ab ipsi⁹ sensibilitate: et alys co-
gnitis reb⁹. S̄ modi curatiōis male cōplōnis mālīs ob
hoc ga itētiō sola est in supflui euacuatione: et in alio nō:
vt recte pcedat. Sciende sunt cause que illas ḡiant sup-
fluitates: et si a nā cōplōnis corporis pueniunt aut nō. q̄
in aligb⁹ corporib⁹ humores supfluit ab eoz naturis: et
in gbulā ab etate. tēpō anni aere et nutrimēto: et regimē-
et a purgatione eoz q̄ ex corpore purgari solēb: vt sunt
sanguis hemozoydaz et mēlstrus et puatio s̄ueti exer-
city: et negligētia eūonum: et vt virtus opat in hoc genere
multū: eo q̄ in maiori parte nā egritudinis d̄ietatē eūatio-
ni. Per virtutē itelligi vtutes opatiuas: sicut virt⁹ expul-
siua: et virt⁹ nutritiua: et virtus motiua. Et aliq̄ morē eūo-
nis vltis accipit a mēbris isermis. et maxie a pncipalib⁹:
operationes habētib⁹ pncipales sicut ab illo qui flobotomia
indiget: et ozis stōchi debilitatem bz: et etiaz quādo
intendimus euacuare aliud membrū ex mēbris corpo-
ris aliqua sunt recipientia demonstrationem a locis suo-
rum subiectozum: et suarū cōicationum et iuuamētoz: et
suaz sensibilitatū: et forme dispōitiōis modi mēbroz: et
tūc corporis: eo ga possibile est vt corpus demōstret su-
per eūone: forsan q̄ nō: et hoc q̄ in corpore nō iuenit re-
pletio

idē d̄ de humo-
gali. et de vlti-
m acm in:
paulū argi-
li. vj. cap.
xl

pletio vltis nisi in vno mēbro solus. Et ipregnatio in mulierib⁹ est ex reb⁹ significatib⁹ eūonē vel ipsius puationē: et hec sunt q³ significat in dicitate faciēdi medicinā vlt nō: et si purgatio fieri d³ vel nō. Et nūc dīcēda est signatio q³ sumit a duab⁹ rebus supra dictis. ab eūone et curatione sine attractiōe p³ dūz quātr debet fieri. Et icīpiam⁹ a curatiōe p³ dūz: et dicam⁹ q³ a medicis dcm est q³ q³ cōplexio aer tps anni: et sūta cū egritudine. v. g. iuuenis calide cōplonis in regione calida: et tpe anni calido et dicta calida cui supuenerit caufon: nō erit iste a suo nālī ordie multū pmutat⁹: curādus tñ erit cū reb⁹ in friditate remissis. Et qñ bñ⁹ dūz accidit: tūc multa facta est elōgatiō: et ideo bñc resistēdus erit maiori dicitate. v. g. sit bñ senex frigide cōplonis in regione frigida cui supuenerit caufon: fm illos indigebit re multus in frigiditate distemperata. Et ego dico q³ maxie appet q³ nō vez dicit⁹: qd manifeſte videm⁹ p³ sensibile argumētū: qz iuuenis supradict⁹ qui caufonē pati curari nō poterit nisi cū reb⁹ bñtib⁹ in sine vel intēlas friditate sicut cū aq³ cucumerū et cāpore. Et senī supradictio si talia p³pinent calor nālī ipsi⁹ extinguet⁹ et moxiet⁹. Et dico q³ illud qd ad bñc errozes deducit eos ē vna regula gñalis qd posuerūt sine discretiōe preſta in gradu elōgationis senis a suo calore nālī ad extraneū calozē cū equeles portione posuerūt cū elongatione calozis iuuenis a suo calore nālī ad extraneū. Et maxime qñ dixerūt q³ maior est elongatio. naz b⁹ impole est. nam tu scis q³ calor extrane⁹ a nālī ramificat⁹ est: et si pole esset vt equalis esset elongatio: tunc vere necessārio fm viam curationis p³ cōplonē essent refrigerātia multū fortiora in corpore senis quasi ad 3^m gradus: sed b⁹ in seipso veritatē nō h³. Ob b⁹ ponamus iuuenē cholericū calide cōplonis in pmo gradu et supuenerit ei febris q³ ipm trāſſerat ad 2^m gradū calozis: tunc iste non est elongat⁹ a ppo calore vel cōplone: nisi ad vnu gradus: tñ cū reb⁹ in scdo gradu frigidis curari nō poterit: b⁹ est ppter forte pmutationem quā medicie p³cipiūt in corpore iunioris ad subas igneā: eo q³ elongat⁹ est a suo tēperamēto ppter fortitudinē calozis exēci. Sed si senī supradictio frido in pmo gradu su peruenerit egritudo ipm pducens ad 2^m gradus calozis: iam elongat⁹ est a sua cōplone nālī magis q³ iuuenis pmo minatus: qz iuuenis est elongat⁹ p³ vnu gradum: sed senis elongatio est duoz gradū aut pluriū. Et pp b⁹ si possibi le esset cōcederemus fm elongationē fieri dūm nociuū respectu p³ſiderationis finis f³ diuersitatē subiti: p³pterea q³ qñ impole est senē ad illū gradū puenire: et si puenire inchoaret ante q³ ad terminū illuz attingeret moxiet⁹: et si sanas f³ elongationē supra dictā bonū sine nō p³lequeret⁹ q³uis aliquātmus viuere possit: qz medicine eidē pueniētes cōplonē mēbroz suoz radicaliū ppter ipsaz frigiditatē lederent: et sic a tēperātia magis elongarent: et multa elongatio tēperantē cā mortis est aut egritudis. p³pterea fm eoz dictū medicine iuuenis et senis frigide debet esse in eodē: qz si vnu corp⁹ calū est supcalefactū vsq³ ad 2^m gradus et corpus frigidū est supcalefactū vsq³ ad 2^m gradus: et vnu corpus calidiū alio nō est. Sed scire debes q³ si iuueni medicine frigide adhibeant vltra suā cōplonē nālē: q³ ei nō nocet: imo p³nt: eo q³ ipsius virtus fortis existit ad eas pmutandas: ob hoc ad gradus corrūpēdi nām nō pueniunt: sed ipsaz ad tēperātiāz reduciū: qd senī nō accidit ppter ipsius mēbroz radicaliūz frigiditatem: ppter hoc sufficit senī qui febre calidissima h³ medicina frigida in scdo gradu per rōnes supradictas: et etiā quia corpus senis potētiaz nō habet cōnterendi medicinas ad subas igneas quēadmodum iuuenis corpus. Et si querat

quō possit senī tanta febris caliditas aduentre. Respon demus q³ fieri pōt ppter diete sue inordinatiōē. Naz si dieta conuenienti viresc⁹ impole esset vt talem incidere febrez: ob hoc q³ egritudines vt dictū est in libro egritudinuz: nō nisi duabus sunt causis: aut a p³ria complone membri mala: aut a rebus adueniētib⁹ ab extrinseco. Et qñ cōplexio et aer et regio et etas dūa erunt egritudini senis: tunc nō remanebit ei⁹ cā nisi regimen et dieta: et qd ex pte tps anni p³ſiderat⁹ intellit a natura partū tps anni. Et vlt⁹ qñ aer dūus est egritudinū: tūc bonū est infirmo et gaudiū medico: et si aer p³ se talis nō existit: tunc medicus artificialēz facere d³. Et modus medicationis qui sumit a p³uetudine in re vtrū fieri debeat aut nō: aut quātū fieri d³ est sicut potis aque frigide in igne ardenti. naz si infirmus assueuerat potū aque frigide i tpe sue sanitatis sine lesione secure possumus dare tpe egritudinis: qñis epar et os stomachi habeat frigidū: et si hac assuetus non fuerit aqua frigida eidē nullo mō p³pinet⁹: q³ si necessitas nos ad b⁹ cogeret ad hāc dandam: tunc minozē dabimus quātitatē et minus frigidā: eo q³ p³uetudo cōplonē in file cōuertit paulatim: et longo tpe hāc p³uetudinē acgrēdo. Sed qñ dūm subito sit et fm multū nām corrūpit. Et b⁹ est q³ vna virtus ppter quaz natura intellexit gradatim per tps anni de vno dūo ad dūum trāſſire: qz si subito de calido ad frigidū: de frigido ad calidū trāſſeret natura: tolerare nō posset: et ppter p³uetudinē dictū est a gbuldā q³ qdam paulatim sumplerunt venenum ac gradatim: et cōuertum fuit in eis ad cibuz et in habitu sine nocumēto: qñis ita dicant⁹: tñ ego nō cōcedo: imo argumēto demonſtratiū: et epla tberiacē et veneni reprobaui quā ad glauconē trāſſiſi. Sed qd dicunt cōcedo q³ medicus de vna medicina ad aliā pmutare d³: q³ si solus vna viresc⁹ medicina pole esset q³ nā in habitu cōuerteret⁹: et in corpore debita nō faceret opationē: s³ virt⁹ p³ſiderāda ē in eo qd fieri d³ in eūone et in medicatiōe: que per dūum sit. Sed in eūone manifestū est q³ tenor virtutis d³ attendit⁹ in alteratione est sicut balneatio aque frigide in eticis q³ pdest. Sed si diu assueſcit mēbra leder pncipalia: et mox tez inducet: sicut dicit⁹. b⁹ q³ vni accidit iuueni malam cōplexionē nō mālez bñt in scdo cui medici aquā vitābant: et ipse pp nimā aque auiditatē magis elegit mores q³ vitā: et multā aquā fridaz bibēs subito a mala cōplone scdch euasit: s³ pp aque frigiditatē remāſit ei insensibilis: tas qdaz ipm in trāſglutiēdo ipediens: et sic mortuus fuit. Sed male cōplexioni que est cuz materia necesse est duas spēs medicationis aggregare: et aliqui signatio sumitur ab alteratione male cōplexionis dūa signationi que sumit a materia. v. g. febres putride. et maxie que de materia cruda et grossa inquantū sunt de mala cōplone calida et sicca indigent humectatione et refrigeratiōe. Sed cōsideratiōe coctionis maluz nocumētuz ipotabunt: et bic bona medici discretio necessaria existit: circa quā plus in sistere debet. vbi gñā. qñ illud qd plus necessariūz febz flegmatice existit est eūatio materie: et i febz choliciis est accidit⁹ obuiare: et qñ ambo equales in dubitatiōe existunt: tunc ambo equaliter curare debes. Sed quādo accidens non timetur: tunc studeas causaz totaliter remouere: qñ taliter ipsam curabis complete similit⁹ ratiōe in egritudine: et accidentibus egritudini contrariis: sicut est febris et sincopis: quia tu scis qualiter curari debent: eo q³ in febre necesse est infrigidare et in sincopi calefacere: et sincopis indiget nutritione et febris euacuatiōe indiget: sicut dicturi sumus. Et bic scire debes q³ accidens quod egritudini contrariatur non sequitur nisi egritudinem que cōtraria est prime egritudini vt est sincopis ex

imple est at m
trivj veneno:

fieri transiti
G de una m
dura ad al
tra

I inanitione que tria existit. Sed qñ cā male cōplonis nō est mālīs: bec manifestatio ibidez nō reperit̃ vt in effime ra. et etiā qñ accidit mala cōplo ab extrinsecos: quia in scis qualr curari dñ. De sunt signationes que sumunt a mala cōplone totius corporis. ¶ Sed qñ in vno mēbro egri tudo singularis existit: tūc signatio sumit̃ vt dñi est a mē bri cōplone. ¶ qñ qñ cerebro euenit mala cōplo frigida si gnū est qñ bec egritudo ē leuis: qñ pauca et leuis scā ē elon gatio a sua cōplone nālī: et tūc dñ curari cū medicis debi lez calore hñtūb: qñ tūc alia mēbra sunt infridanda: et nō ipm cerebrū: bec ē cōparatio iuuenis et senis quē ad mo dus supra dixim: et qñ idiges calefactioe cerebri: tūc ca lefac ipm sine timore. et si vis infridare illud facias cū timore. Sed alia mēbra frigida sicut sūt nerui et siliast in frigidant calefac ipsa sine timore: et qñ sunt calefacta nō refrigeres: itēz nīsi cū timore ad b vt nō trabas ipsuz de sua cōplone. Et sicut diximus de bis eodes mō facias de siccis et humidis: qñ corporib⁹ nō accidit nocumētus: nīsi ex pte clñti dominatis sup ipsa. ¶ Et qñ sciueris qñ iuuā mentū mēbri magnū est in corpore: erat. s. mēbri ex pñ cipalib⁹ que magnā hñt opationē: arguas augere virtutē ipsius sup oia: et nō dico nīsi pp cōicationē mēbroz pñ cipaliū quā hñt cū corde: qñ ē fons caloris et minera vite: et ideo nō opz multiplicari dñtate in talib⁹ mēbris: p pzie qñtate frigidā. Et pp b est timēdus qñ accidit epati cōplo calida refrigerare ipm cū reb⁹ que sunt in vltia fri giditate: qñ manifestet necessitas refrigeratiōis vltie: et hoc dico pp pñcipalitātē hui⁹ mēbri. Sed vepz dicim⁹ ex colligatiā istoz mēbroz recipit demonstratio ipoz. ¶ qñ nō debemus refrigerare os stomachi maxima refri geratione: qñ est colligatum cū cerebro frigidor: qñ sit calide cōplonis. Et nō debemus itēz refrigerare multū epaz: qñ est colligatū cū corde. Et summa huius est qñ qñ volum⁹ facere cōtradictionē mēbroz pñcipaliū in calo re adhibeas curā de corde: eo qñ ipm est colligatū cū bis mēbris. s. pñcipalib⁹. ideo qñ cor est oib⁹ bis in pñtentia: qñ sit vñū in actu: sicut declaratū est in libro sanitatis: et tpe quo erit epaz male cōplonis calide intēdas in refri gerādo cor cū medicinis facientib⁹ hoc: qñ possibile esset qñ cor esset cā male cōplonis epatis: tūc rediret ad ma lignādūz cor. et ppter hoc nō opz relinquere cor iter alia mēbra. Et nō opz solum curare sup hoc. s. in refrigerādo et calefactiōdo et exiccādo et humectādo: s. et in oib⁹ opa tionib⁹ fortib⁹. s. in opationib⁹ scōis et terijs. Sed demō stratio huius loci subiecti: hic est manifesta: qñ qñ erit mala cōplo sup corp⁹. s. in superficie corporis nō eges medicinis fortis qñtatis: sed qñ est in corp⁹ opz te vii medicis forti bus: eo qñ debilitat virtus ipsaz ppter trāstū quē faciūt per alia mēbra. ¶ qñ sicut est pulmo.

¶ Caplm. 3^m. Quod est de speciebus euacuationis scilicet de flobotomia et pharmacia.

M

Maculqz diximus de demonstratione medicinarū p vias dñtatis. nūc hō loquemur de demōstratione spēz eūo nis: et pprie duapz specierum. s. flobotomie et pharmacie. Dico itaqz qñ natura egritudi nis significat super necessitatē flobotomie: necesse est vt pñdeat etas: et virtus: et aer: et regimen: et pñtudo: et si oia ista significant sup necessitatē flobotomie: tūc secure mī nuas sine timore: et attēdas qñ nō sit in corpore aliqd mē brū lesūm qd veneget flobotomiā. ¶ qñ sicut est os stoma chi frigidūz qd patit̃ nausēā: et etiā qñ eger nō diu egrota uerit: ppter qd perdiderit virtutē. Etas autē que est cōue niens minutioni est iuuentus et etas in qua minuit̃ preter iuuentutē est pñcipiū septimane sexte vsqz ad septuagē

simū annū. Verū minuire debemus de quantitate san guinis. i. minus extrahere de sanguine: qñ sit boies qui tolerēt flobotomiā vsqz ad lxx. annos. Sed nō debem⁹ minuire vsqz ad duas annoz septimanas fm Hal. qñ sit natura egritudis b regrat manifeste. Et dixit Abomoz Augensar: ego minui vñū mēū filiū triūm annoz: et euasit a morte. Et viri? qñ est multū debilis nō sufficit vt solum minuiamus de quantitate sanguinis: sed et opz vt pñbeam⁹ flobotomiā oino: et si viderimus qñ paties nō pōt viuere sine minutione: sicut accidit in egritudinib⁹ senū facias cū timore tamē. Tps autē cōueniens flobotomie est ver: tps estatis pñbibeat flobotomiā: ppter debilitatē vñtis in illo tpe: et pp resolucionē spiritūū. Verū si regrat nā egritudis facias eūonez: sed in parua quantitate. Tps hō bremis pñ bibeat flobotomiā: ppter coagulationē sanguis: et ppter grossiciez quā bz isto tpe. Tps autē autūni: qñ ē pñpñquū estati in sua tēperātia siccitatis et caliditatis nō est conue niens ad flobotomiā pp siccitatē ipsius: et pp turbationes ventoz: et pp debilitatē opationū: et pp tps calm qd pñel sit. Nec ita pñat flobotomia oino. s. qñ nā egritudis reg rat: sed minuedū est ex quantitate. Et qñ intēdimus flobotomare aliqd mēbri corporis: et repletio solus fuerit in illo mēbro: tūc signat sup diminutiōe quantitatē sanguis: et ideo necesse est vt trabamus fm quantitatē illius loci in duab⁹ vicibus aut tribus: ad hoc vt nō reciperet dñm illud membrum si egredere totum simul.

¶ Caplm. 4^m. Quod est de pharmacia.

Bibere hō medicas laxatiuas: etia b signat sup quantitatē eūonis: et ifans nō dñ euari aliquo mō: neqz decrepit⁹ etia: neqz dñ euari tpe estatis nīsi ducat ad b necessitas magna pp siccitatem magnā ipis et caliditatē ipsius: et qñ acquirit egritudinē cō plexione silez cōploni ei⁹: neqz sumēda est medicina tpe byemis: eo qñ hūiores sunt dñri illo tpe. Et medici lauda uerūt pharmaciā vere et autūno: qñ hūiores nō egrediūt: vltim tpe autūni a nā nīsi in qñtate solus. ¶ Boies hō quos nō cogit ad sumēdā medicinā nīsi pñuatiōe sanita tis sumere debet post qñ pluerit: eo qñ pluuie frāgūt siccit atē illi⁹ tps. Verū est si cōmotio cōplonis sup eūonem medicine: est tpe in qñ est hūor in cōparatiōe cōplonis: tūc nō dñ euari nīsi cū timore: s. cū erit dñm minuas ex quantitate. i. qñ aliqs hūmor supabūdauerit. Et pñuendo qdē opat̃ in hoc: quē ad modū in alijs. Qñ autē erit intētiō euandi aliqd mēbroz corpis signat sup eūonē ipsi⁹: sicut dixim⁹ locus subiecti et colligatiā mēbri. ¶ qñ volueri mus euare cerebrū p vias flobotomie minuem⁹ cepha licaz: qñ ppter maiore colligatiāz cerebri cū cephalica qñ cū basilica: et etiā qñ colligatiā adiunat in eūone: et cū intē dimus trahere ad tria. ¶ qñ cum nimis abūdant mēstua apponimus ventosas ad māmillas: et cum erit decursus supflu⁹ ex pte sinistra nā apponem⁹ vñtosaz sup splenē: qñ hō erit ex pte dextera apponemus epati. ¶ De loco hō appositionis si est mēbri qd intēdim⁹ euare in alto corporis fiat euatio in infimo corporis: et b est melius eo qñ coadunat̃ hic eūo et attractio: et ideo laudat̃ vomit⁹ in egritudinib⁹ exstribus in inferiorib⁹ corporis: et pharma cia in superiorib⁹. forma hō mēbri et creatio ipsius demō strant iterū sup euatiōne ipsius. ¶ bī gñā. nos scim⁹ de euacuatione stomachi qñ possumus euacuare ipsuz p vomitū et solutionē ventris: et scimus etiam de curatione epatis qñ euacuamus ex gibbositate per puocationēz vine: et ex cōcūitate per egōnes. Et ppterea figura mēbri est cōsi deranda in transitu medicine: eo qñ non est conueniens apostemata iploz per ipsa euacuare per transitūz medi

A tunc fortis p mebra ipsa nec gule apata per gargarisma. **C** Tre nobilitas membri z ipsius iuuamētus sit ad pser uandaz suā nām nos iducit: ppterca qz tale mebrū cum corde maiore colligātā bz. x. q. qñ epatis apa i statu fuerit: tunc de iure resolutiue essent: ppināde inquātus apa existit: s; inquātū est in mebro tali medicā a reb⁹ būib⁹ aromaticitatē nō dz denudari: ppterca qz mebrū multe sensibilitatis fortis nō sustinet medicinas. Sed de mala cōplone in seipsa a qbusdā credid qd z ipsa neget euatio: nez materiei faciētis ipsaz. z b nō est nisi in euone que sit per medicā laxatiua soluz: eo qz facit malaz cōplonem abundare. Et iterū dicunt medicū q nō debem⁹ euare cuz medicā laxatiua in pncipio febrū ppter duriciem huius mox in illo tpe: ego declarabo hoc inferius. dicit Hippo.

B mulier pregnantis nō debet flobotomari: nisi qñ embrio nis vir⁹ fuerit fortis: B est a qto mēse vsqz ad septimū: nisi humores fuerint furiosi: z ppharmaciam cōcedit tunc. Ego at dico qz flobotomia qñ adest repletio qua embrio nō indiget nō est mala: s; ppharmaciaz nō credo ad bonū peruenire sinez: imo necessario ledit embriōne: eo qz in se subam bz venenosam: z fortasse faciet malos humores fluere ad embriōne vt ipm ledant: ppterca medicie purgantes sunt medicie puocātes vrinā: z qd puocat vrinā est de gñe puocātus menstrua: z qd menstrua puocat abortire facit. z iste regule vles medicationis male cōple ptonis mālīs z nō mālīs sūt sicut pncipia z elna ad illud qd breuiter dicere volumus in qualibet istaz specieruz. Et nunc incipiam in curis vniuersalibz spēsū istaz: z diuidam b mō: qñ is mō non pcesserim in libro egritudinuz: eo qz bec via hic vtilis existit. **C** Et dicimus qz mala cōplo mālīs aut nō mālīs: aut est vlis toto corpori z que magis est manifesta est febris: aut existit picularis vni mebro solum. Et que mālīs existit sunt due spēs: qñ aut in cōcauitate mebrū exis: aut in ipsius suba imbibita reperit abiqz aliqua grossitudine vel tumore in nālī mebro eueniēti: aut accidit mebro grossicies mala que apa noiatu z incipiemus in mala cōplone vli. z post hoc de mala cōplexione loquimur piculari in quolibet mebro: z post illud de apostematibus que illa sequūtur: z pncipiam in febribus ab effimera faciemus.

C Cap. 5^m. Qd est de cura febris effimere in generali.

D **L** dicimus qz intētio medicationis in illa due res existunt: vna ad remouēduz calidā z sic. malā cōplo nez q est in ipsius suba: z fieri dz infrigidādo z humectādo. Et alia vt cause extrinsece febre faciēti resistat: ob hoc ga bec se. nō aliud est: nisi mala cōplexio nō mālīs que vt plus a causis extrinsecis causatur. Et mensura infrigidationis z humectationis in hac se. est fm mensurā rez piculariuz: sicut est cōplexio: aer: et astōsuetudo: z regio: z cause ipsaz faciētes. Et scias qz refrigeratio in febribus per se z per accidens sit: per se sicut per medicas z cibos frigidos: per accidens xō sicut balneari in aqua calida aut tepida: z maxime in hac feb. siceo qz per ipsam in spiritualibus vapores dissoluntur qui nisi resoluēnt corpus nimis inflāmare: z fortasse ad putridam cōuerteret: z ppter hoc balneuz est oibus cura vlis. Sed inter aquam existit diuersificatio fm diuersitatem causaz facientium feb. z bec se. fm plurimuz accidit ppter cutis denfationez qd pluries accidit ppter frigus: aut ppter in aquis stipticis balneationez: aut ppter necessariam balnei negligentiam: aut ppter totius corporis siccitatem: sicut illis accidit qui in aere calidiss. mo degunt. Et vere plurimū bec feb. accidit habentibus complexionem calidam z siccam.

C Cap. 6^m. Qd est de cura febris effimere in speciali.

E **L** de hac prima loqui volum⁹: z po stea de cōplexione ca. z bu. z vltimo de cal. soluz. Et dicimus qz qñ accidit ppter cutis inspilationē: aut ppter aquaz stipticaz balneationē medicatio per diuis illis erit balneatio in calida aut tepida aqua post declinationē paroxysmi: z fricatio villis existit in exitu balnei cū oleo tepido in quo nulla stipticitas repiat: nō est nequius balneū reiterare vltra semel sicut. B. faciebat: qz infirmus faciebat intrare bis z ter: eo qz b regimē non cōuenit: nisi hoibus affuetis multū balneari: sed embrocatio post balneuz cū aqua frigida vt mibi vī iterata z clusione faceret poro: nisi poro nimis forent aperti: aut corp⁹ esset nimis calefactū. Et melior cib⁹ qui post balneū est ppinandus si erit cōplexionis calide z sic. z tēp⁹ fuerit ca. est ppiāna ordeio: qz infrigidat z humectat: z adiuvat ad expellendum supfluitates per oēs suas vias: post huius digōnez dandi sunt pisces petrosi: carnes perdicū z silii. Et si alius fecerit paroxysmū balneuz z diētā. hanc reiterare debes.

F **C** Et aliqñ ppter nimiaz tristitiā z multā iram fit: z p multaz in sole moram. Et que ppter iram accidit multaz indiget refrigeratione qñ illa que ppter vigilias: aut ppter tristitiā puenit: nulla istaz indiget fricatione: sed balneo solum. Et que ppter vigilias z tristitiā sit maior indiget humectatione somno z gaudio. Et que ppter moram plurimā in sole accidit idiget refrigeratione: vt longam in aqua calida cōtrahat moraz: z facta fricatione cū oleis frigidis z inungat cum oleo viol. z similib⁹. Et qñ ppter multaz accidit frigiditātē balneum intret caliduz: z balnei calidus aer vtilior existit balneo aque. Et cibi tēperati esse debent aut ad caliditātē declinantes vt turtur res: coturnices z similes: z aqua mellis valde vtilis est: caput xō taliuz oleo ro. inungat: z alyz actu calidis: quē admoduz alyz frigidis in actu inungi debent. Et scias qz vlis medicina oibus patientib⁹ effimera existit balneuz exceptis patientib⁹ reuma. ppter frigus. **G** **C** Et in effimera ab apostematib⁹ inguinum aut subascellarū causata: z si causa reumatis calida fuerit. Dicit Gal. qz balneū intra re debet: z hoc nō dicit nisi qz sufficiens est in humoz subtilium digestionē: sed grossos disperget per totū corpus: nec balneari debet nisi post digōnis cōplemētū. Et vina aquosa alba aromatica omnib⁹ istis vtilia sunt in bibere affuerit fuerint: ita qz post digestionē bibant. nam plura habent iuuamēta qz aqua. nam vinum natationez cibi in stomacho vetat: ventositates resoluūt: vrinam puocat z sudorem: animā letificat z adiuvat naturā ad expellēduz superfluitates quādo patientes hanc feb. debilitatem incurrunz digestionis: z maxime habētes ipsam ex vigilia vel tristitia. **H** **C** Sed que a fessitudine est tantū in sua curatione indiget diēta versus frigiditatem tendente: z vt cibetur quātitate tali que nausēas non inducat. **C** Sed illi qui hanc febrem patiuntur ex fame propinanda sunt cibaria valde cito digestibilia tendentia ad frigiditātē z humiditatem: z ppter hoc si cibaueris tales in principio paroxysmi non febricitabunt. **C** Sed si ppter cutis fuerit constrictionē in pñmis tribus dieb⁹ erit sufficiens fricatio: sicut cum semine melonum: mly: aut ordeī farina: aut fabe vel orobi: z que appropriantur propina sicut squin: gubin cū aqua iros: z capill. vene. z viol. z si bec sufficere non vident: z feb. tertiu transferit diem: aut tu arbitratu fueris a principio vt tanta fuerit in corpore repletio vt ppter fricationē z apertionē sine vli euacuatione egruz ledere possēs. ob hoc ga tale medicamen in corporib⁹ plenis plus oppilat qz aperiat: tunc medicatio taliuz media

Inter effimeras et putridas esse debet. hoc est in flobotomia et corporis molificatione. et si facias per excessum a signis considerati. et si per ab experientia et bonitate et stimative poteris percurari: per solam doctrinam certificari non posses per in vnoquoque indiuiduo faciedu sit in quantitate et qualitate in hac arte. et necia est in hac arte preter vltimorum cognitione experientia: propter quam particularia principia beatant: in eo quod in vnoquoque indiuiduo fieri debet. Et scias quod ista principia scribi non possunt oia: quia sunt infinita. et ista pars scientie medicinalis nobis vetat perfectione hie in hac arte: eo quod magis est appropriata experientie quam rationi. et propter hoc dixit Hippocras longa et vita brevis. Et egomet non studeat in hac scia ut videat mihi ut sim sufficiens: sicut videt multis medicis nostris quod multi elongantur ab eorum intentione: exceptis filijs Auesoaris et maxie Abuali et filio eius Abenari: cui de perferet vitam. nam isti veri magistri sunt in scia medicinali. Reuertamur ad dictum nostrum et dicam quod maior pars istius se a stipticitate puenit et siccitate. et maxie in coplone calidis et coplones siccas habent. Et hec eis non puenit: nisi quia cibi mutantur in eorum stochis ad summam stitatem: et quod supuenit eis fluxus ventris et pluribus eorum quod habet accidit: accidit propter corruptionem ciborum et ipsorum modificationem. Et aliqui accidunt illis ventris stipticatio. quod primum existit. et stipticatio hec accidit propter caliditatem et siccitatem. et virtutis expulsiue debilitatem: et sic dicendum est de medicatione vniuersi quod istorum per se.

Capitulum 7^m. Quod est de cura febris effimere quando est cum fluxu ventris.

Et dico illi cui accidit fluxus ventris in ipsius curatione consideratio est habenda. Ita quod si humor educitur et fluxus cessauit: fac ipsum ingredi balneum: ipsum cibum cum confortantibus stochibus ipsum stomachum cum vnguentis confortantibus vngere. Sed cum fluxus est in statu melius est ut in balneo ipsos ire non permittas. hoc habet dicitur: sed noui medici medicant forte fluxum cum balneo: quod dicitur quod attractionem facit ad oppositam partem. et quibus ita sit non est propria medicina: sed est per accidens. et ideo quod est per similitudinis vias. Et tu scis quod dicitur de expelli per suum fluxum. vnde hoc quod possumus est dimittendum. Sed patiens est cibatus abique possit de ipso in balneo: imo debes perseruare ut rectifices ipsius stochibus euacuatione cessante cum lana infusa in oleo ab sintibus et oleo ro. et si masticem contritum acceperis et cum oleo ro. miscueris: et predicte lane infuderis: multo fortius operabitur. Et vlt scias quod in membris principalibus non est supponenda medicina actualis frida: quibus potentia frida existat. Et si fuerit multa inflammatio in ore stomachi misceas cum istis oleis succum extremorum vitium et succum cydoniorum. et aliqui apponunt ceram et faciunt inde cerorum. Et alii ex hac medicina mirantur: et dicitur cum eger os stochi beat mala coplone calida viciat. cur. h. ponit masticem cum oleo ro. et nos ridemus quod signatio hec recepta a mala complone sola est alia a signatione recepta a coplone membri. Quod habet intentionem medicationis istius membri est ut fortificet eum medicis habentibus aliquid stipticitatis cum amaritudine et aromaticitate. Et per hoc perimmetatores non curant debilitatem stomachi: nisi cum his supradictis. Et potest est ut multis hominibus nocebat: eo quod malum coplone non considerant: sicut dicitur habet. vnde accidit qui malum coplone habebat in stochis calidum et siccum. Multum ergo considerandum est si mala coplone est tanta ut ipsam nimium timeamus: studebimus solus in ore stomachi confortatio. Et si non admiscebimus cum his frigidis medicinis obseruato ut sint illis siles in stipticitate: et tales medicine sunt multe. Sed si fluxus non cessauerit non desistas ipsum cibare cum rebus stipticatis habentibus: et per

quantitatem fluxus ipsum rege. Nam si paucus sit fluxus sufficit panis biscocatus cum succaro vel succo ro. pfectus: aut cydoniorum succo. Et si multus sit fortioribus viere vel pane biscocato ordeo cum succo cydoniorum: et vnum pomorum granatorum est bonus cibus per. h. Sed si cessauerit fluxus minima panis pueniens est. Et si supuerit calidus appetit: suum mat elarius cydoniorum cum aliquatulo masticis cum succo extremorum vitium. Et habet vlt hoc elario cydoniorum quod coplone fuit in fine regimis sanitatis. Sed medicina in qua intrat piper aut res calide tunc est vitanda: et maxie in climate nostro tpe calido et calida coplone. Et qui istis accidunt ventris costipatio: tunc considerandum est in quo loco sit cibi retentionis. vnde in stochis aut in intestinis. si est in stochis. h. precipit dant perfectionem trius piperis: sed non de forti in qua intrant medicine: sed de debili quam posuit in libro de ingenio sanitatis. Et hec medicina non est conueniens: nisi illi in quo cibum permutat in stomacho ad acetositate: quod stomachis calidis et nausae ex caliditate habentibus: hec non erit vtilis medicina. Et est dictum habet. quod iam declaratum est in egritudine libro quod virtus membrorum eque debilitat per coplone calidam malum sicut per frigidam: quia aliud membrorum non habet sua accidentia nisi per mensuratum calorem. Et si debilitat per coplone frigidam est hoc subtilissimum: eo quod est ei necessarius. Et propter coplone calidam erit per accidens sicut sol fortis qui extinguit ignem. et calor fortis fornacis extinguit candelas. Similiter potest dici per. h. de debilitate stomachi quod sit propter causas calidas et nausae calidas. ergo. h. non respicit nisi ad frigiditatem que stochis accidit per accidens in hac arte: et hoc curare intendebat. Sed puidendum est super coplone malum: et sic medicine misceri debent. Sed credo quod clima suum ipsum in hoc sustentauit. Et mihi videtur quod elarius cydoniorum mixtum cum ligno aloes: masticis: gal. multum valet si sit taliter compositum ut frigiditas cydoniorum vincat ipsorum caliditatem. Et non est tradendum obliuioni de modis compositionis harum compositionum: quoniam si voluerimus frangere virtutes ipsarum medicinarum absque cydonis potes hoc facere cum extremitatibus vitium: vel cum alijs rebus frigidis et stipticis: et medicis in hoc prouisor esse debet ut resistat ei quod plus est timendum. Et melius est quod calor qui ex hac puenit mixture sit in primo gradu. Et qui fuerit necesse frigiditatem stomachi remouere diminuat res fridas: sicut nos diminimus in aliquibus quantitate calidarum quando non oportet complexionem calidam procurare. Et Galenus precepit embrocari ventrem istorum cum aqua calida: et intendit per hoc ventrem mollicare: resed quia mollicatio nocet stomacho: oportet quod fiat cum timore: et quibus mollicatio sit huic congrua egritudine nature membri contraria existit. Quod hoc est necesse has duas res miscere aut semper rem conuenientem ordinare. Sed cum cibum ex stochis descendit: tunc embrocatio valde vtilis existit: hoc obseruato ne cibum indigestus ad membra trabatur embrocata: et hic clistere melius est omnibus que fieri possunt: et si non est mordicatio aut ventositas: tunc sufficit clistere factum ex melle oleo: et aliquatulo sale: et si mordicatio fuerit: tunc admisceantur pinguedines anseris et galline. Et si ventositas affuerit: necesse est ut in oleo coquatur parum ruthe: semina resoluventia ventositates: sicut semen apii et cimini et similia. Et ventositas cum nausea in hoc loco significat quod naturalis calor debilis est: et propter hoc non est calefaciendum nec refrigerandum: sed vtriusque vitium erit: aliquando hec febris tribus diebus perdurat: sed non timeas et rege ipsos post exitum parosismi: post euacuationem ventris ponendo ipsos in balneo: et cibis ipsos cibis conuenientibus

A bus. Sed ex nausea acetosa hec feb. nō fit ob h̄: q̄ ex illis suba fumola nō ḡiat que sp̄s inflāmet. Et scias q̄ in cōplexionib⁹ frigidis et humidis raro hec febris accidit. s̄l̄r neq̄ in fridīs et siccis. Sed calida et sic. oibus paratior ad hoc existit, et ppter hoc illud qd plus nocet corporib⁹ sic dispositis est fames: et exercitius tēperamētus excedens et negligentia balnei. Sed qui febricitant feb. que fit ppter bubonici apostema qd fit in subcellis et inguinib⁹ vltimuz medicamē illius apatis est curatio. Et si ppter reuma hoc accidit medicine purgātes necessarie existunt. Et si fuerit ppter sanguinis abundantia m̄nutione indiget: quia hec p̄feruat ne in vltiores egritudines cadat. Et Sal. precipit vt has febres patientes ponant in balneis: sed mihi non placet vt fiat nisi in declinatione. Et B̄ sufficit in medicatione effimerarum: cōiuncto tamē hoc cau- sis exterminatis in libro egritudinum.

C Cap. 8^m. Quid est de curatiōe febriū acutaz arsuaz.

P **Princeps** volumus loqui de febrib⁹ arsius vltutis q̄ dicunt ar sine. ideo q̄ iste febris sūt medie iter putridas et effimeras. Et dicim⁹ q̄ iam dictum est in libro egritudinum: q̄ hec febris fit ex multo sanguine: sunt spēs due: vna est dūz sanguis nō est putrefact⁹: et alia est dūz sanguis iam putrefieri incipit. Et vnaqueq̄ istaz trino disponet mō. Unus est vt bomore nus cōtinue affligat a p̄ncipio vsq̄ ad finē equalit. et hoc fit ppter ea: quid qd dissoluit est equale ei qd resoluuit. Tercius modus est vt a p̄ncipio augmētet vsq̄ ad finē: B̄ accidit ppter ea q̄ illud qd dissoluit est plus eo qd resoluuit. Quartus modus est vt a p̄ncipio vsq̄ ad finē decre- scat: et hoc fit ideo qd illud qd dissoluit minus ē eo qd resoluuit. Et q̄ hec febris fit ppter oppilationem s̄m vasa: medicatio ipsius erit per flobotomia: maxie cū non est sanguis putrefactus. Et Sal. hic dicit q̄ q̄ natura fortis est extrahamus vsq̄ ad sincopim. et dicit q̄ pp̄ B̄ corpus refrigerationē habebit: p̄ possibile erit vt cholera abydia- tur per partē superioz aut inferioz. Et dicit hāc medica- tionē in hac se. esse necessariā. Et ego dico q̄ hec qua- titas euātionis artificiali nō existit: mo valde ē erronea: eo q̄ hec ars imitat nām: et nunq̄ fit crisis laudabilis per euātionē sanguis vsq̄ ad sincopim perducēt: imo hec p̄ouenit a crisis malis: in q̄ virtus expulsiua plus q̄ cōueniens est: expellit. Et Adhuc nō est intētio euātionis inq̄ntum est euātio: nisi ad remotionē sup̄flut sanguinis peccantis quātitate: et ad conseruationē quātitatis nālis: ergo quō pōt sanguis euacuari vsq̄ ad sincopim: nisi cus detrimētō sanguis nālis: hoc impole esse v̄. Et Sal. non intellexit per hoc nisi subitam corporis refrigerationem: ergo hec medicina accidentalis est periculosa. vnde meli⁹ est vt aliquātulum ex calore remaneat ex tranco: q̄ calor nālis diminuat. Et Adhuc nō est credendū vt in tali cor- poze q̄le est istud nō sit putrefactionis alicuius humoris preparatio. q̄ si diminuis calorē nālez corripet humor et virtus diminuet: et nō erit qui huius erroris faciat corre- ctionē. Signa q̄ per q̄ cognoscimus febrē esse a putrefa- ctione exempta: sunt signa cōmutatiua et nō fixa. Cōsidera ergo quot in B̄ loco eminent picula. Et cū in hac febre apparent signa putrefactionis per v̄inā aut pulsus flobotomia nō fiat vsq̄ ad sincopim perducēs: q̄ impole ē vt post minutionē nō remaneat putrefactio vsq̄ ad septimū diez: ppter hoc est necesse vt remaneat virt⁹ sufficiens digōni. Et dicit B̄. q̄ q̄ medicabis hāc febrē languiem cū putredinet: tunc nō est expectādus vsq̄ ad digōnem ma- terie. Et ex hoc intelligere debemus q̄ in p̄ncipio flobotomare debemus. et demū potare aquam frigidaz in niue

frigidatā tandiu donec corpus ipsius ad friditates deuē- niat. Et B̄ fieri d̄z p̄sideratis certis cōsiderationib⁹. P̄ia est vt egritudo sit digesta: et vt in viscerib⁹ nō sit apa: et vt in ore stomachi nō sit debilitas neq̄ friditas: nec q̄ infir- mus nō est assuetus aquā frigidaz bibere: et sic eē debet: q̄m illud qd hic inducit ad malā cōplexionē d̄ius existit eiusde rei que cām habet remouere: q̄m aqua frigida hu- mores incrudat et impedit digestionē. Et impossibile est hanc febrē integre remouere donec cā ipsam faciens in corpore reperiat: ergo quō potabit aquā frigidaz habens stomachū debile et frigidū q̄ ei accadat timor et stupefa- ctio et p̄siles egritudines ex mala cōplone frigida. Et iam innēti sunt boies qui biberūt aquā frigidaz semel in qua- titate multa: et inde ad cōstrictionē anbelitus deuenerunt pp̄ frigiditātē musculi vel nervi et diafragmatis: et talr q̄ nō potuerunt aliqd deglutire: et qui ipsaz bibunt ias facta digōne: tunc naturaz optime adiuvant eo q̄ tunc ibi iam aliud non remanet: nisi mala cōplexio calida: et illa tunc remouet ab aque frigide bibitione: et sic natura meliores facit opationē in humore tali. p̄ficiendo digestionē et malaz materiā expellendo: q̄m ipsa mala cōplexio B̄ fa- cere p̄hibebat: et hic est tractatus. S̄ in potatiōe aque fri- gide in hac egritudine. Et debes scire q̄ hec febris la- titudinē h̄z magnā in suo calore s̄m magis et minus: et pp̄ hoc que fortioris caloris est of arsiua. i. caulon. Et hec latitudo diuersificat s̄m climata. Et q̄ oia particularia cōcordant cūz febre que est arsiua: infirmus multū desi- derat aquā frigidā: nō in hac est digestio expectāda: quia eger ante digōnez cōsumet: et si feceris ipm pati vsq̄ ad digōnis aperitionē: tunc erit ipsius digestio mala: quē ad- modū est nebula nigra: aut hypostasis nigra pp̄ nimietatē cōbustionis: et tūc aque frigide exhibitio nō valebit. Et ppter ea melius est in principio sine etiaz digōnis signoz apparitione exhibere et non curare: ex dictis ali- quoz: q̄m hec res est veracissime probata. nam materia que tales facit febrē qualis ista est cūz sit in vltimo calē- ditatis nō est priuata digestionē nisi ppter malaz quali- tates acutām: nō ppter grossitiem: nec ppter viscositatē: et q̄ hanc infigidabitis: tunc statim erit materia digesta: et melius est vt cōcertas talem febrē ad febrē lentaz et longam que curari pōt: q̄ eger subito moriat. nam error qui fit in alteratione cōplexionis febrizum facili⁹ est q̄ mors. Et ego credo q̄ illi qbus digestio debet expectari si detur aqua frigida citius curarent si eius virtus extitit fortis: q̄m egritudo fuerit longa. Dicit. n. Rasis q̄ duo iuuenes in diebus canicularib⁹ iter agebant: quoz vnus erat dñs et alter seruus: et ambo hanc inciderunt febrē: et medicus domino aquam prebuit frigidam et seruo nō p̄- pinavit. dñs euasit: et seruus mortuus fuit. Et terre iste no- stre medie sunt inter terras Sal. et Rasis in tēperamētis: et egressi sumus ex eo qd nostre intētionis erat: et ppter ea quia tractatus curationis istius febris est vna partiū tra- ctatus feb. putridaz: et ppter hoc bonus fuit narrare me- dicamentū qd vtriq̄z cōe existat.

C Caplm. 9^m. Quod est de cura febriū putridarum: et primo de eis in generali.

S **Ed dico** q̄ febriū que sunt ex mala cōplexione materiali: prima illaz intētio duas p̄siderat res: hoc est vt ma- lam remoueat cōplonē: et malaz euacuet ma- teriaz. Et quia materia est cū calore putredi- nali accidit hic tertia intētio. hoc est vt remoueat cause inuantes ad faciendum putrefactionē: et est superflui di- minutio et poroz apertio oppilationis. Et poroz oppila- tio accidit ppter res stipticas: aut frigidaz: aut desiccati-

3° afforismo
ruz Rasis ad
medium.

9° de igitio.
c. 4. et a Rasi

Prima ratio
contra Sal.

Secda ratio.

Tercia ratio.

In lib. dñis
honū. r. 4. 9°.
et pia quarti
trac. 2. c. 4. 7.
et 3° Thelur
trac. 1. c. 4.

Iuas: aut ppter humorum grossiciem: aut viscositatem: et aliquid
hec omnia aggregant. ergo tertia intentio est: ut vniuersum
illorum remoueat per ipsius humorum. Ergo vniuersum acci-
dit ut contrarietur hec accidentia medicationis: maxime quoniam
superuenit accedens quod est humorum significationi medica-
tionis febris. Sed quando fuerit significatio recepta ab
essentia febris et causis ipsius: et vnum erit humorum alteri:
tunc opus medicum considerare super accidentia si fortissima
sint. Et si non cogat medicus a se. vel accidentibus: tunc
instare debet remotioni cause: et per hanc viam remouebit
febris sicut est in febribus de frigida causa: ut est se. melan-
cholicus et flegmaticus. Et si se. fortior causa fuerit: tunc oppo-
nat se febris: saluo ut cause non obliuiscatur: et possibile erit ut
cogant ambo considerare equaliter. Et nos volumus in pri-
Kmis narrare febres que non habent accidentia resistentia
eorum medicationi: et postea narrabimus illas que habent
accidentia contraria: eo quod tractatus resistentie ab accidentiis
est alius a medicatione egritudinis: et etiam alius a medica-
tione accidentiis. Quod est: quod eorum medicatio est per remo-
tionem cause: sicut in egritudinibus. Sed resistere ab accidentiis
fit cum rebus que cito ea remouent: et subito per humorum:
quibus ut aliquid augmentant accidentia caliditas sicut opium
in summis doloribus. Dicimus quod frigiditas et humiditas
in omnibus febribus ingressum habent per modum medi-
cine et cibi. et hoc in rebus assumptis in corpus. et hoc fit per
primas ipsarum virtutes solum. et aliquid fit ut aerem infrigi-
demus. et aliquid ut ipsum calefaciamus. et aliquando egrus
remoueat de vno climate ad aliud: sicut fit in peripleu-
monico cui prestam? ut vadat in ethiopiā vel ad arabiam.
L Sed euacuationes in febribus per flobotomiam vel phar-
macias fiunt per virtutes secundas aut tertias: aut per pri-
prietates. et aliquid fiunt per balnea aut fricationes. Sed
euacuationes per exercitium in febribus non fiunt: et est consi-
derandum in quo sit vniuersum illorum: faciedum aut plus
vno: et in quo tempore: eo quod ipsa est vna ex rebus valde neces-
sariis in hac arte. et propterea dixit Hippo. quod ipsa sit acutum:
hoc est quod tempus medicine latitudine paucam habet. Et
dicimus quod flobotomia fieri non debet: nisi signa multi san-
guinis apparebunt: sed melius est ut fiat quoniam non est mali-
cia nisi quantitativa sicut superius dictum est. Et tempus fa-
ciendi sequitur fortitudo: quia secundum plurimum fortitudo virtu-
tis plus est in principis egritudinis: propter hoc ordinantur
runt quidam fieri flobotomia in principis egritudinis. et
multi sunt egrorum qui flobotomias patiuntur usque ad ultra
septimum diem. Et ad remouendum illorum errorem dicit. S. quod
debilitate virtutis aut fortitudinis non sequitur numerus
dierum. Et quantitas flobotomationis recipitur a fortitudine
egritudinis: et a complexionis et ab etate: et tempore anni: con-
suetudine: dieta et conditionibus alijs. Sed bonitas virtutis
et eius malitia sequitur malitiam complexionis et eius boni-
tatem: et propter hoc ponitur a medico in vno genere.
M Sed euacuatio que fit aperiendo oppilationes fit inci-
dendo humores: et subtiliando ipsos: et digerendo ipsos: et
rectificando illud quod potest rectificationem accipere: et expel-
lendo illud quod non potest rectificari: et hoc fit in omnibus febri-
bus et maxime in illis que non sunt incensue: et etiam in omni-
bus seu temporibus egritudinis: eo quod materia putrida non re-
ctificatur: nisi his duabus rebus. expellendo illud quod rectifi-
cari non potest: et rectificando quod potest rectificari que ad mo-
dum sit ab hominibus volentibus putrefactioni obuiare.
Et necesse est regere naturam continue in prouocando urinam.
Sed quia maior pars harum medicinarum est calide et sicce com-
plexionis ut est semine apii et feniculi et similia: et possibile
est ut ex tali operatione febris augmentetur: et propter hoc
necesse est ut frangantur earum virtutes prime cum rebus fri-

gidis ex natura sui adiuantibus illam operationem: et talia
sunt semina melonis: cucumeris: horum filius: et sunt etiam
ex medicinis harum operationum que sunt tempore vel pauca
caliditatis: quas damus febricitantibus: sicut capillus vene-
ris et endiuia et filia. Et in summa intelligere debemus quod
quoniam operari volumus medicinas calidas quod frangere debe-
mus earum virtutes: et in his predictis medicinis iucuntur
due res. incisio et subtiliatio. Et scias quod euacuatio per urinam
est ex medicinis magis manifestis in febribus. Et de me-
dicine aliquid inducunt angustiam et inquietudinem et corru-
ptiones stomachi et epatis: et propterea in fine febrium croni-
carum: et propter hoc conuenit ut eis admiscantur ea que ha-
bent confortare membra principalia sicut bulliando in
aqua predictarum aliquid masticeis: vel ut bibant aquam illam
cum succubaro ro. et in his conuenit nobis magna exercere. s.
in confortando: subtiliando: et incidendo. Et si materia bulli? fe-
bris fuerit humorum frigidus et sic. opus ut abstineat ab his.
calidis et sic. eo quod ista sicca non debes quartanarys exhibe-
re. et si vis et propinare debes hoc facere frangendo siccita-
tem earum cum radice liquiritie et succubaro viol. Sed quia
succubaru viol. habet virtutem relaxatiuam prohibere poteris
cum passulis: quoniam optime existit in hoc casu: sunt neces-
sarie. s. passule in remouendo siccitatem superfluum liqui-
ribus. s. syrapi acetosi: eo quod habet mordicare membra ner-
uosa. s. ysofagogi seu mery et stomachi et cannas pulmo-
nis: et aqua ciceris confert in maiori parte febrium. Et quoniam
aqua ordeis sit frigida et humida habet mudificare vias a
superfluitatibus: et abstergit et lauat vias absque inflammatione:
nec est ex medicinis laudabilis valde in hoc casu. Et propter
hoc quoniam in aqua ordeis laudata sunt in curis febrium.
Sed aqua ordeis interdum oxi stochi habet inducere no-
cumentum: et propter hoc indiget rectificatione. s. ponendo in
rotulo dimidio aque ordeis characteres vniuersi ex mastice. s.
pondus quatuor granorum ordeis: et hec oia indigent conside-
ratione. s. opponendo se periculosiori et fortiori secundum plus
et minus. Et Medicine enim laudate in relaxatione natu-
re sunt que habent has secundas virtutes. s. relaxare et quali-
tati febri obuiare: et tales sunt tamarindi et benefeg. i. vio-
le et tereniabin seu manna et medulla bathee. Sed opus ut
vitemus dare myrabolanos ante digestionem propter siccita-
tem ipsorum: sed alubleb. i. corrigiola optima est in prin-
cipio febris: quoniam aliqua habeat caliditatem. Et quod autem
medicinarum in mollicando naturam est quam dicitur
sum. s. tereniabin primo. secundo benefeg. i. viol. tertio tamar-
indi: postea alubleb: post medulla cucumeris saraceni-
ci. sanguine: et postea karlabar. s. cassia fistula: deinde my-
rabol. et conueniens est omnibus febribus vti contrariis a tota
specie putredinis febribus. Sed quia de medicine pro maio-
ri parte calide existit sicut sunt species: ideo in modica quan-
titate de ipsis ponere debemus: et frangere debemus earum
virtutes primas. Sed medicinis que habent exercere opera-
tionem absque calefactione vti debemus in hoc loco: sicut
est vinum pomorum granatorum: et sandali albi et rubei: et ta-
bagir. i. podii. Sed in sandalis aliqua existit oppilatio:
et cum rectificata fuerit medicina materia vtilis existit.
Sed medicine que habent infrigidare et humectare sunt
diuerse vel varie ut multe secundum diuersitatem et multitudi-
nem febrium in quantitate calidarum et paucitate caridum.
Et ordo harum medicinarum est talis: quod primo danda est
aqua ordeis: et postea syrupus inule: et est syrupus secundum quod
dam saccharum aqua rose et succubaro solus: sicut laudauerunt
aliqui noui. Sed propter siccitatem aque rosate ponendum est
tantum de aqua simplicis: et plus et minus secundum quod videtur con-
uenire: et qui magis fortis existit est syrupus factus ex suc-
cis frigidis et humidis: sicut est succus cucurbitae: et cu-

A cumeris saracenicis: et citruloz: et melonuz: et sunt exterius coloris citrini: Interius sunt cōtinui et albis: sed qđ fortius existit est bibere succū p̄dictoz abscq̄ zuccharo: et maxie succum anguine. Cucumeris saracenicis: eo qđ dicitur cholera tota suba sua. Sed tempus in quo de necessitate debemus purgare materias peccantē cū medicina attractiua est hora in qua exuberat malicia hūoris exēstis in qualitate. et iam declarauimus superius. et hoc facere debemus foris existente virtute: et tunc est certus qđ signa digōnis apparent: qđ eo tempore collaudat euacuatio facta a natura: eo qđ virtus expulsiua non mouet ad expellendum superfluitates per viam naturales nisi facta digestione: et in hac arte imitari debemus opera nature toto posse. Et scire debes qđ facta digōne sit descensio et expulsiua abscq̄ aliquo impedimēto grossitudinis vel viscositatis vel opilationis. Sed qđ nō apparet digestio: tunc dissensio inter medicos reperit: eo qđ Hal. et maior pars medicorū dicunt qđ minime purgare debemus nisi materia sit oge: nisi egritudo fuerit in vltimo acuitatis. Et hoc intelligere possumus ex dictis Hippo. qđ quādo egritudo est in vltimo acuitatis: tūc humores sunt in vltima furiositate: et non est securitas quin descendant ad quedam membra principalia: et ledant ipsa nisi sint euacuati in principio egritudinis: eo qđ humores qui acutissimi existunt sunt subtilis: et qđ ibi non est grossicis nec viscositas que p̄bibeat operationē medicine laxatiue. Et non pōt inde puenire nisi vnum solum nocumētū. Qđ est: quia medicine laxatiue suis qualitatib⁹ p̄mis augmētant febrem: et illud pōt remoueri miscendo cum eis frigida et humida s̄m qđ conuenit. Sed qđ egritudo nō est peracuta valde: sed est quiescens: tunc expectanda est digestio. Et scire debes qđ egritudines que acute sunt in terris Hippo. in terris nris pacate sunt: et hoc manifestat: qđ Hippo. non curabat egritudines acutas nisi cū aqua ordi et melicrate. et postq̄ ita est: egritudines acute nostre regionis et aliaz calidaz terraz medicande sunt cū medicinis attractiuis vel laxatiuis in principio egritudinis. Et in egritudinibus peracutis pro maiori pte humores corumpunt circa officium stomachi. et ppter hoc qđ apparet abūdantia sanguinis: nō sit superflua euacuare debemus: qđ inde magnū puenit inuamētū: et incōtinēti quiescit valūdo egritudinis: nisi sit qđ p̄bibeat ex reb⁹ supra dictis. Sed quādo egritudines non sunt acute: sed sunt ex humorib⁹ mucillaginosos et viscosos et indigestis ipsas euacuare et purgare debem⁹ post subtiliationē et incissionē: et hec est digestio eoz alioquin non opz cum medicina purgari. Sed egritudines que non sunt acute et sunt ex humorib⁹ subtilibus: sicut est vera tertiana que nō transit vltra septē periodos. dicit Auicē. qđ expectare debem⁹ digestionē: eo qđ digestio humoris subtilis est eius ingrossatio: et grossus est eius subtilisatio: et sicut difficile est virtuti expulsiue expellere hūores grossos ppter sui grossiciem: sic difficile est virtuti expulsiue expellere subtilis: qđ disrumpit et dispergit ppter sui subtilitatem: quare difficile existit nature expellere humores grossos: eo qđ oppillant meatus et trāsitus: et subtilis: quia disrumpunt et spargunt et imbibunt: nō medicie laxatiue citius expellunt et facili⁹ humores subtilis qđ grossos. Et ppter ea qđaz medici dixerunt qđ nunq̄ dederūt aliquā medicinā laxatiuā ad purgādum aliquē humorem quin cholera prius purgaret ppter sui leuitatē et subtilitatem: et adhuc magis qđ quādo dant medicine laxatiue que trahere et purgare debent meliam: aut flegma grossum et viscosum a p̄prietate et sui natura prius ille eodem trahunt cholera et expellunt. Et hoc idem manifestat intellectus qđ subiles humores habiliores sunt ad purgādum et ex-

pellendum grossis: quibus hoc non sit ex opere nature: qđ si sic faceret natura: illud qđ prius exiret in egritudinib⁹ acutis esset cholera: eo qđ tales egritudines pro maiori pte sunt ex humorib⁹ subtilibus: et qđ sunt subtiliores tanto difficilius a natura expellunt. Et ppter hoc debemus purgationes: neq̄ expectare ad perfectā digestionē: quia nō est tutum quin mala qualitas predominet nature: et tūc erit mala digestio expectanda cū diffiducia liberationis. Et postq̄ ita est qđ purgare debes non facias illud nisi pmo frangas suam caliditatem et siccitatem. Sed in febribus flegmaticis et melancholicis Rasis in principio eaz purgabat: et hec erat eius opinio oīno. s. purgare in principio febriu. nō Hal. dicit cōtrarium manifeste. s. qđ minime debemus in principio febriu melicaruz. et illud idē dicit in epistola ad Hilaconem. Et illud est qđ finis hāz egritudinum est securus: nec expectat digestio mala: sed flegmatica est male determinationis: et ppter hoc necessarii existit vt infirmus euacuet ppter qđ expectetur digestio perfecta: et ppter hoc medicus prius incipere debet a medicinis subtiliatuiis et incisiuis per hebdomadam vnam: magnum inferat nocumētū: et cum hoc fecerit tunc medicus purgare incipere debet. Et demonstratio huius est illud qđ vides fieri in apoplexia: et etiaz in similib⁹ egritudinibus timorosos frigidis: qđ incipimus in talibus ab euacuatione ponendo in medicinis laxatiuis incisuiis et subtiliatuiis. Et mihi videt impossibile recipiendo syrupū squingibin per hebdomadam vna factū ex decoctione radicū celestis et feminis apy: et liquiritie quin prepararet humores et vigerat leuiorem faciat exitū a corpore: et qđ totus humor nō euacuet a corpore: nō natura idē aluacuationē incipiet oīno. Et inde redire debes ad incindum et subtiliandū per aliam hebdomadam: quādo in modis diximus: et postea purgare: qđ taliter operādo humores habiles reperiunt ad expellendū. Et simile h est bo mini ferenti graue pondus: qđ qđ ferre non pōt ipsuz: et diuidit ipm in ptes facilius tolerat ipsas: et postq̄ natura fuerit aluacuat: tunc digestio laudabilis apparebit: et reificabitur dño pcedente. Et hoc melius existit valde qđ infirmus dimittit egritudinē et nature. s. si videbis naturam egritudinē p̄ualere: tunc dietaz et regimē infirmo iubebis: et hoc in arte minime collaudat: qđ nisi nature violentiā feceris vel adiutando ipsam nihil boni ei feceris: nisi qđ verba ei dederis retinēdo ipsum. Et istud idē regimen facere poteris in febribus melicis: et sic facimus hominib⁹ sanis quādo volumus ipsos purgare. s. qđ ipsos digestiui propinamus pmo ad subtiliandū humores et vias aperiendo: sic et in egritudinib⁹ opz facere: tamen in egritudinib⁹ maior diligentia est adhibēda: eo qđ eaz humores difficilius recipiunt digōnem. Et hoc manifestat in opere Hal. in labore spontaneo febri p̄pino: qđ ipse purgabat omnes humores facientes hunc laborem ppter humores viscosos mucillaginosos: eo qđ omnes cōcordare vident qđ tales non sunt purgandi. Hal. aut videtur qđ euacuare debemus habentes hanc febrem per fricationē solum. Ego autē affirmo qđ climata in hoc multum sunt cōsideranda: ppter hoc non est vnda regula generalis: qđ mihi videt qđ etiaz humores viscosi et mucillaginosi purgari possunt in his nostris regionibus: facta tamē incisione et subtiliatione per longū tempus: et tunc tempus digōnis abbreviabis: et nā inde alieniabis: et ex tunc videbis digōnes laudabiles. Et te opz has res multoties experiri: qđ experientiā in his reb⁹ nō modicā virtutē hīc videt. qđ scripsimus de hoc in hoc loco sufficiat.

Cōtra Gale.
in affo. cōcor
cta medicari.
pro quo vide
10. Almā. c.
4. hic vō ex
tendit sermo
ad acutas: qđ
loq̄t qđ Auz.

F

10. Almā. c.
7. et 8. et dī
uis. ca. 152. et
153. vō itea
rūda Rasis
qđ Hal. 16. c.
ca. 2. fol. 339.
col. j. et ij. opi
nionē Gale.
vide p̄ affo.
22. et 23. cō.
et 11. de 16. c.
c. 3. et in trac.
de flūdia. c. 2.
p̄. 2. 3. c. 2.
et 4. de regi.
sanita. et p̄lo
de febrib⁹ ad
Hilaconē. et
lib. 4. p̄bo
rice. c. 10. idē
iellige ab dīs
de euacūe se.
a m. teria sub
tili nō furiosa
oppo. nō vī
2. affo. 29.

G

Idēz p̄ qđ
trac. 1. c. 41.
ibi (et de solu
tione in p̄nci
pio eius. et c.
59. ibi (Ego
vō nō diligo
cū oppo. p̄
runt post vī
vile. ibi (Et
multoties qđ
des p̄cedit.

H

In de inge
nio. 11.

Tertiana nō
est acuta. p̄
qđ tr. 2. c. 2.
ca. 2.

D

*Humores subtiliores melius expelli possunt
et qđ p̄prietate et sui natura prius ille eodem trahunt
cholera et expellunt. Et hoc idem manifestat intellectus
qđ subiles humores habiliores sunt ad purgādum et ex-*

1 **C**aplm. 10m. Quod est de cibatione ⁊ fricatione ⁊ bal-
neatione feblicitantium.

Dico quod cibis dari non debet febricitas. vix ad statum cegritudinis. et hoc vix nā tempus habeat digerere humores facientes cegritudinē. et ipsos expellendi. sed et vix non est sufficiens oibus. et opz pſiderare cegritudines. qm si fuerit ex cegritudinibz peracutus. cuius status est ppinquus. et crisis debet esse in ſepimoris. natura foris exiſtit. tunc illud facere debesz. ſi vix debilis fuerit nullatenus facere debes. Sed si virtus mediocris fuerit. etas fuerit iuuenutis. cibis ipſus aq. ordeiz. mica panis lora etiā cū aqua calida ad quātitatē. et y. vel. y. pon deris. et iſtud eſt ſubtilius regimē in noſtro climate ſim co ſuctudine noſtram. Sed regimen antiquū ſubtilius erat nihil dare per hebdomadam vnā. et qm volebāt ingroſſare. dabant aquā mellis ſolum. Sed hoc ferre non poſſunt illi qui ſunt noſtri climatis. ppter copioſe aeris. et pſueti dinez. Sed in climate illoz corpora habent minoꝝ reſo lutionē. et cum hoc bibunt vini non in multa quātitate. et comēdūt carnes porcinaſque duo ſunt plurimi nutriti ti. Et generalr cōſideranda eſt conſuetudo. qm qui pſueti ſunt comedere ter in die non poſſunt predicta ſuſtinere. maxime habentes conplexiones calidas. et reſolubiles.

C Et si cognoueris statum egrediturū esse: longiorē viri? infirmū fuerit debilis cibadus est plus q̄ diximus in principio: et cum status appropinquabit minūēdus erit: et totū debet intelligēdus fori existerē virtutē: et fortitudo viri turis existit in cōplectione fori. Sed qui habet cōplones calidas et siccās pauci ēs his famem possunt sustinere: maxime in egrediturū sibi cōsimilibus et in temporibz calidē: eo q̄ q̄ talibus pati fames fecerimus: febres eoꝝ ad incensūas declinare faciemus: q̄uis debiles existant in radice vel ad cibicam: q̄ in cōplexionibz cōsimilibus multiplicānt qualitates male sui natura: et magis q̄ eis facimus sustinere fames multiplicānt et adurunt humores. Et hora cibādi eos est in declinatōe paroxysmū p̄m et ante p̄ncipiū sc̄di vt natura habeat spaciū digerendi humore et in tempore paroxysmū: hoc melius existit. con fozare virtutē ne ei accidat accidens periculōsus: cui necessariū sit cibuz ppinare vt in sincipio ex resoluōe. Sed si timerimus aliqd ex his cibabinus eos in p̄ncipio paroxysmū inūde eoꝝ a sincipio elatē liberabimꝰ: and

admodum rectat. Sal. de puero qui pcepto medicor. vsq.
stinnerat fames tribus dieb'. Et aliquando conamur ciba
re ipsos in medio paroxismo. In febribus quibus conti
nue horaz cibandi eligere debemus in qua mioris ex
stant quietis: considerado tame cōsuetudinē. Et ex horis
diei meliores sūt frigide. mane et sero. Et scias qd balnei
in declinatione febribz claudat: qm̄ superfluitates eua
cuat subtiles. In principys vō minime: quia rigores ha
bet prouocare: et dissoluit humores et multiplicat oppila
tiones. Et spargit superfluitates per corpus totum: non est
tutum quin inde proueniat apostema in aliquo principa
li membro: q̄suis humores euacuet: multiplicat tamen
caliditate et siccitate febiles: siue fuerit ex aqua calida fa
ctum: siue ex acre calido. Et necesse est vt corpora talium
non tangerent aqua frigida: qm̄ humores efficit crudos: et
propter hoc balneum fieri non debet nisi post factā decli
nationem: et in febribz que non sunt acutē. Vna quoqz
aromatica et leuia que modicaz acume sustinere possint
flegmaticę et melancholicę exhibere possunt: sed in in
censibus a vino oīno elongare debent. ¶ Bak quoqz cu
rabat febres que erāt ex humorib' mucilaginosiss cu
ratione: hoc indiget cōsideratione: qm̄ non est tuus qui

humores spargant ex fricatione p totū corp⁹. Et ipse me
precipit in libro de pseruatione sanitatis q^d ille qui habet
largitudinē z copius esse fuerit plectozicus vel plicu⁹ b⁹
morib⁹ mucillaginosus vt minime moueat vel exercitet^r
neq³ balneū intreneq³ faciat fricationē z silia : eo q^d fri
catio nō euacuat ex humorib⁹ nisi qui sūt subcutanei z in
tū musculos. qui aut sunt i venis nullaten⁹ euari pnt nisi
cū medicis laxatiuis. Et ē vides q^d si sanus faceret frica
tiones pceptā ab ipso in largitudine. sita magna: de neces
sitate cutis appareat: eo q^d fraticio hec in vltimo grauatis
existit. z illis maxie q^d hāc patiunt^r egitudine cū in laxi
tudinē semp videant^r eē. ¶ 335 q^d sufficiēter scripsim⁹ sicut
nobis vt gualr curas febriu purgatiu⁹. nunc aut redibit
nobis ad curam vniuersalis p particulariter.

Capitulum. Quod est de cura febrium cholericarum: et primo de cura tertiane.

Ec febris si fuerit pura tertiana erit
secura absq; periculo. Et
scimus certissime q; natura habebit onium
super hunc humorem. et ppter hoc non debemus
eius mouere cum medicina attractiua
sicut est scamonea: eo q; rectificando cas quatuor plus pos-
sumus semp membris principalib; haberi inducere nocu-
mentu: et ppter hoc virtutes debilitat: et auget etiam calidi-
tates febrilem et siccitate suam: et si aliud non inducere
nocumentu nisi conamen surgendi et decubendi modicu
non inueniret: ga complexio inde supalefit et debilitatur.
Sed apparenre signo dignonis no est malus dare aliquam
medicinā attractiua in hunc modus. scq; pmo dare debeas
ea que pmo hnt lenire mās et humectare sicut syrump
viol: et tamarindi. et ad repzimedus nocumētus stomachi
adde aliqd ex mallice: et reubarbaru in hoc loco optimū
existit: qm repzimedus nocumentū predictarum laxat. Et
quātas quaz dare debes ex reubarbaro est a duabus. et
vltz ad tres miscendo ei syrump iulep et squingibin. aii
3j. cum. v. partibus aque frigide: et infra dies potabis cum
aqua ordeiz: hoc faciedum est omni die nisi natura mo-
ueret bis in die ad albellam: sicut conuenit: si natura mo-
ueret ex hac medicina vltra quātitate minus fm portio-
nem ex ea. Et sumus cōtenti in hac febre ex infirigidatiōe
et humectatione cum aqua ordeiz et syrupo iulep. eo q; hec
febris nō existit intense caliditatis cu sit ex cholera natura.
Et sumus cōtenti oppilones ipsius remouere cum aqua
ordeiz et squingibin solus cu modica in ea reperiat oppilla-
toe et forisā nibil. Et facta digestione si sufficit dare
myrabolanos citrinos bene gde3: sin aut ppina infirmo-
re scamonea charateres. y. cu tantūdem mallicis: cū se
syrupi de nenusare. et 3j. syrapi maloz. Syrup de nenus-
fare: q; fragit quāitates ipsius scamonee pmas. scilicet calidi-
tate et siccitate: et euz hoc pforat aromaticate sua mem-
bra pncipalia. Et syrampus pomoz: eo q; fragit eius siccita-
tem: et remouet nocumētum pncipaliū mēbroz: et ab ipsa
mallic q; pforat et remouet nocumētus pncipalius mē-
broz: et medici itaq; ipsi vsi fuerūt ad occultādas malitias
scamonee. Et si timebis debilitate infirmi cibabis ipsū
mica panis lota. et ita testificauit Dip. q; nisi fuerit ex erro-
re q; hoc fec. nō trāst. xliij. dies et si fortissima fuerit. Sed
si hec feb. nō fuerit ex pura cholera: sed erit ex vitellina:
vel prassina: vel eruginosa non euadit hic absq; periculo
magno: maxie quādo fuerit ex prassina vel eruginosa:
mibi vñ impole q; aliquis ab eruginosa euadere possit
Et he febres longos habent paroxysmos et pessima acci-
dentia: et ppter hoc indigent purgatione cum medicina
attractiua quā supra scripsimus. prius ablata caliditate et
siccitate ipsius. Et nō est malus vñ misceas ipsi medicine ali-
quid

A qd de polypodio qd arabice dicitur belbeg: eo qd purgat cho-
lerā adultā z grossiā z meliāz. postq̄ fregieris siccitatem
ei⁹ cū oleo amygdalaz dulciū. z agere oppilones in hac
febre p̄p̄iū exsistit nisi fuerit excedētis calitas: qd si fue-
rit: tūc mēdere debes solū ad ifrigidādū z bumectādū.

C Cap. 12^m. Quod est de cura febris.

Ec febris est iēss caloris z p̄p̄iū accitū. z dicitur: z im-
possibile ē qd h̄ ex cholā nālī gl̄ief. Et i ista
p̄p̄iū exsistit purgare cū medicā attracti-
ua a p̄n ip̄i. z minuire ex sanguie si signa
sanguis apparebūt dādo ei oi die. x. aureos tamaridorū
infusoꝝ in aq̄ simplicī absq̄ syrupo z aliq̄ alia re dulci: z
post dabis ei bibere aquā ordēi: z postea p̄ totū diē pota-
bis eū aq̄ angurie. z h̄ regimē p̄p̄iū exsistit oib⁹ febrib⁹ q̄
sūt in vltima calitate: z nō dimittas aquā angurie z aquā
sup̄ niuē ifrigidatā: qm̄ si p̄uerteris hāc febrē in lentā z
chronicā meli⁹ lōge exsistit q̄ vt eger moriat̄. Et h̄ ē oi
git Abumeron Aueōar de qdā puero quē ipse medica-
nit: cui dabat oi die aquā angurie: z quotidie cholam vo-
mebat. z tū talr fuit opat⁹ donec illa febris p̄uerfa fuit ad
chronicā: z ide libera⁹ fuit. Et mibi v̄ qd aq̄ angurie lō-
ge meli⁹ exsistit q̄ aq̄ in niue ifrigidatā in h̄ casu: eo qd
aqua in niue ifrigidatā: q̄uis sit in vltima frigiditate ve-
lociter tū recipit caliditatē z adhuc magis: q̄ aqua cū sit
simplex nihil restaurat neq̄ p̄stat corpori nisi frigidā q̄-
litate solū: s̄ aq̄ angurie restaurat z addit in sanguinē fa-
ciēdo frigidā labaz z q̄litate. **C** S̄ q̄ febris erūt lente
z lōge erunt parop̄simi: z cert⁹ eris qd nō ex cholera pura
erūt: sed erit ex vitellina que nālī frigidior exsistit: tūc stu-
dere debes plus in aperiendo oppilones q̄ in ifrigidā-
do p̄p̄iū ei⁹ qd fieri d̄z i illa q̄ fuerit ex cholā pura: q̄uis
raro tales iueniāt. Et laudabiles medicie i hac p̄te sūt q̄
h̄nt v̄tutē ap̄tūā absq̄ fori calitate sic capillus vene. z
radix apy. z semē feniculi frāgēdo siccitatē eoz cū radi-
ce ligricie. z calitatē cū violis. z flore nenufaris. z semib⁹
cōib⁹. Et studeas ponē in medicis res q̄ h̄nt mēbzā p̄ci-
palis p̄fortare. sic ē mastix z spica nardi componēdo ista
cū syrupo l̄ngibin. Et esto studiosus ponē i medicis solu-
tius q̄ h̄nt cholaz eūare cūz q̄ritate flegmat̄ sic ē semē
bruli. semē chartani. frangendo tū caliditatē z siccitatē
eoz. Et hec est cura omnium febrium cholericarum.

C Cap. 13^m. Quod est de cura febris flegmatice.

Ec febris cū fuerit ex flegmate sim-
plici z nālī: de h̄ fueris
certus: tūc studiosus eē debes in icidēdo bu-
mores: z in subillādō z oppilones ap̄iēdo
plusq̄ ifrigidādō z bumectādō: z sufficit ti-
bi in hac itētiōe l̄ngibin cū iure cicez occultādō siccita-
tē eoz cū radice ligricie. Et adde buic cōpōm̄ aliquid ex
spica z mastice qm̄ in hac febre stōchbus d̄bilis rep̄it. z cō-
ueniēti⁹ opatio in p̄ncipio bui⁹ febris ē lenire nām cūz
semē chartani z semē v̄ticez fracta siccitate eoz pus
cū terentabin. Et seruato h̄ regimē p̄bebdomadā v̄naz
p̄pinabis ei medicinā laxatiuā q̄ beat illū b̄uorē eūare.
z melior illaz mediciaz est turbib⁹. q̄ a p̄p̄ietate habz
trahere z expellere bumiditatem que in ore stōchi est:
z agaricus ē cū eoz: q̄a eradicat bumozē grossū z ap̄t op̄-
pilationē. z si addideris aliud ex hierapigra nō est ma-
lū p̄fidēdo magis in agarico z turbib⁹: z aliq̄ occultādō z
frāgēdo siccitatē eoz cū oleo amigō. dulciū. **C** Colloq̄-
tidā autē in tuis medicinis euitabis ponere q̄m̄ plus po-
teris. Et si apparuerit tibi qd bumoz sit tante duriciē qd
nō possit euacuari absq̄ ea: adde ex ea aliquid in p̄lāta
cōpōne occultādō malitū ei⁹ cū chachinar: credo qd sit

dragātū z cū amygdalis. Et vossis ei⁹ est media ps aurei:
z tales purgādi sunt bis qm̄ in vna vice nō p̄nt purgari
p̄ grossiciē bumozis: z h̄ nō facias nisi virtus fuerit for-
tis p̄sideratis alijs qd rionib⁹ supra dictis: medicia h̄o fa-
cta q̄ turbib⁹ in p̄ncipio bui⁹ febris non est mala. **C** Li-
bus h̄o in p̄ncipio buius febris sit pulla parua secure: eo
q̄ status eius non est minor trium septimanarum: z est
possibile vt ipsa duret vsq̄ ad. 40. dies z vltra. Rasis
autē dicit qd trāfacta septimana quarta nō est malū infir-
mo exhibere troscicos de rosis cōpletos cū aqua cicerū:
eo qd hāc febrē patiētes in fine leuiter deueniūt ad dei-
bilitatem stōchi z epatis: z cadūt de facili in bydropisiz.

Et ego meo tempore vidi quosdam habentes febres
chronicas qbus medici nostri p̄pinabāt eis syrūpū l̄ngi-
gibin solū: z ceciderunt in bydropisim: z mortui sunt. Et
qd dico de troscicis de rosis in hoc loco nō dico nisi cau-
sa exēpli z similitudinis: tū tu debes dare ex filib⁹ medicis
fm̄ plus z minus put tibi meli⁹ videbit p̄uenire: etiaz qd
sile buic itētiōi rep̄it est quēbz rosatū p̄terq̄ frigidū
tati magis videt p̄uenire q̄ troscici dicti. Et si videbit tū
bi p̄uenies miscere cū iure cicez syrūpū l̄ngigibin facit
illud: z si iflatio in pedibus aut in palpebris apparebit ti-
bi: caueas a syrupo l̄ngigibin: qm̄ h̄z p̄ducere ad bydro-
pism quē admodū diximus. **C** In febrib⁹ h̄o flegmati-
cis nō recipiētib⁹ digonē: quoz facies z v̄ter tumescūt:
z colores eoz plūbei videbunt̄. Hal. videt qd tales sunt
etiādi p̄ fricationē donec vigilant diuidēdo ips eoz ita
qd dimidiū tps eoz sit fricadō: z dimidiū sit dormiēdo.
Et dabim⁹ ei bibē aquā mellis cū byssopo z ligritia. **C**
Hal. potabat eos aq̄ ordēi: s̄ cā ego nō laudo i h̄ casu: eo
qd nocet rōchbor: facit horripilationē: nisi cum ea fuerit
parū mastice z pipis z radicū feniculi: z nō debem⁹ eos
vlu dimittere absq̄ cibo. q̄a inde recipiūt nocumētuz:
q̄uis leuiter pari famē possint. qm̄ quādo iste b̄uoz mu-
cilaginosus multiplicat in corpore: talis humor cū diffi-
cultate maria pōt ad sanguinē cōuerit̄: p̄pter hoc vir-
tutes eoz debilitant donec ad syncopim h̄nt p̄uenire. z
ideo eis dare debem⁹ micā panis totam cū aq̄ mellis: vt
cum vino aromatico. Et hic est modus fricationis qui p̄-
ceptus est a Hale. in hoc casu. h̄z habere debes gaulapia
aliquātulū grossā z vetustā: z in p̄mis icipere debes a su-
periori crurū descēdēdo iferius ad pedes: z postea frica-
genūaz postea superiora corarum descēdēdo ad genūa.
C Et postea icipies fricationes ab humeris vel spatulis
descēdēdo per brachia ad man⁹. Deinde fricabis dorsum
icipiēdo a summitate eius veniēdo vsq̄ ad pedes: z sic fiat
per totū diem. Et si ifirmus senserit laxitudinem inunge
cum oleo non habēte stipicitatē. sicut oleum camomeli
linum z anethinū: qm̄ est bonum. Et dicit Hal. qd postea
abstergere debes oleum: eo qd angustā prestat: z hoc est
qd Hal. videtur dicere de b̄uoz egritudinis regimine. Et
quia in hac febre accidens syncopis consuevit p̄uenire
re. ideo memoratus ero eius curam vbi tractabo de cu-
ris accidentium obmittendo eozum causas.

C Cap. 14^m. Quod est de cura febris quartane.

Iud aut quo plus idigemus in hac fe-
bre ē ap̄ire icidēdo z subillare: z
modicū i ipsa idigem⁹ fricationē ifridatiōē
z bumectationē: q̄ si nihil: z cura bui⁹ febris
q̄ si h̄ia exsistit cure caulonidis eo qd i caulo
nib⁹ anēdim⁹ ad febrē solū: z i hac cause. Et p̄ p̄ eligere
debem⁹ medicinas icifinas: subillatinas: z spleni appo-
p̄iatas sicut radix capparis: z scolopēdria: z tamaricus
eo qd istū mēbzū potēs est ferre medicinas fortes z ape-
ritiuas absq̄ nocumēto. Et potēs p̄ficere has medicinas
Col. Aur.

*Colera vultu flava mēbzā pura
nālī frigida:*

Icus syrupo squingibin facto ex vva passa. Et opz in pncipio te curare mam cus belbeg. i. polypodio excta virtute eius in iure galli veteris: oleo amygd. et si vis digonem expectare in hac febre potes facere pp ipsius modicu periculu qd ferre pot. Et si vis purgare an pfecta digonez poteris facere facta incisioe cu syrupo pdicto p duas septimanas vel tres. Et medicine q bnt trahere buc humorum: purgare sunt iaz manifeste et bnt gradus: et q in pmo gradu replunt sunt myrabandi et emblic: postea polypodii: tales sunt q dimittunt myrabolanos pp eoz stipricitate: et post polypodiu e epitibim. Et opatio ista fortior est opatioe polypodii et maioris corpori isert agniti: hac de causa idiget occultatioe illaz duaz reru. remittendo ipsius qitates pmas: et eas remittendo malitia: et pp hoc no est malu misere isti medicine mediciaz que faciat ipsaz velociter festinare sicut ponedo cus pdicta medicina Karacta duo scamonee vel tria ceteria pte vnius aurei de maiorana: et hoc no facimus causa expellendi ipsuz humoris: sed pp debilitate et raditate ipsaz medicinaru ordinamus dicta additione vt recipiat ide pncipiu expellendi. post epitibimu est lapis laquli. Sed ab elleboro nigro cauere debes toto posse: completa aut digestione huius febris a Gal. iheriaca collaudat: et an digestione recepta posset ipsaz ad cautione conuere. Et si tepus fuerit frigidus: etas senectutis existeret diatrio pipereon facta digestionem mirabiliter confert: et maxime in frigidis regionibus. Et indiges in hac febre circa sple nem studere. Lemplastrado ipsuz cum rebus remouentibus ipsius humoris et eius duricie resoluentibus quemadmodum in cholica solliciti ee debem? circa epar: et in flegmaticis in officio stochuq membruz istud in quo maxime talis humor putrefit et ardet sicut ignis i hac febre melancholica est splen: et in cholica est epar: et maxie continuas ex cholera patietes: et in flegmaticis circa stochu existit: quare in istis tribus generibus febrium conueniens est dicta mēbra cōfortare et humorum digerere et rectificare. Et si cognoueris in predictis sanguinem exuberare in pncipio eos minuere debes. In flegmatica ho mibi videt q cu timore magno stomia sit facienda. ga in ea multa quantitas humoru crudoru reperitur. In febre autē acuta que dicitur mutabacca: et in latino synoca vocat: scire debes q quando putredo pualuerit: tunc purgatio existit melior stomia: et si quantitas sanguinis plus ipsa putredine reperitur: tunc melius est stomare q purgare. Et sic iam finitus est tractatus omniu febrium putridaru generaliter et specialiter. Et postq curas simplicium cognoueris per secte ex ipsis scire debes leuiter curas compositarum velut hemitriteoz et suarum alium.

Cap. 15. Quod est de cura etibce.

Nanc autem mibi remanet de etibca dētermiare. Dec febris ideo itēto curatiōis vna existit. asfridare et bumectare et plus idigem? in hac bumectatione q isfrigidande. qre in frigidare debes et bumectare cu oib? rebus quib? potes. Et b dupl? fieri pot: vno mō cu rebus intrinsecis: et alio cu extrinsecis: sicut cum balneo vnctionib? et emplastris. Dec qd febris tres gradus habere videt q variant fm plus et minus: quoz qd pimus leuiter curari pot: secundus difficilis existit: tertius ho minime curari pot. Et cura quidē primi gradus et secundi eadē existit: nisi ga diuersificat fm plus et minus. Libus autem qui maxime cōuenit in hac egritudine est lac: melius ex eo est lac mulieris: et post ipsuz est lac asine: et post illud est lac capree: est necesse ea q gbus recit

pitur lac nutrire eis optimis fm suā nām et facienbus digones laudabiles: et ipsuz in ieiunio dare debem? in ea quantitate qua digeri possit. et cōuenit tibi studere vt bñ digeratio q lac in stochu de facill caseari cōsueuit: qre icipere debes a modico dādo ei primo. 3. et sic addēdo donec deuenias ad dimidiu rotulu. Aqua qdē ozdei eis magna bz necessitate: et qus corpora eoz maiori idiget nutrimento ceteris corporib? ideo quia virtus eoz nutritua debilis existit: queniens est studiū addibere in prebēdo eis cibaria digestibilia et boni cibi. Quare de carnibus laudabiliores q eis existunt sunt pulle gallinaz q nutrite sunt ex frumēto. Et vitellū oui siliter eis est optimū nutrimentum capones nutriti ex amygdalis et frumento eis collaudant optime. Et si in corporibus eoz calor fortis reperit no est malu eis ppinare aliqd ex olerib? aliquibus frigidis: que ex eis magis laudabiles existunt sunt lactuce: ga somnu puocant: ipsi idigent ipso plus ceteris boibus: et ga virtus eoz sunt debiles: ideo cibaria eorum debemus diuidere in vicib? plurib? sicut in sequeti dictum sumus. Et in balneado eos debemus magnā habere considerationē: eo q isti no vident bz necessitate calefactione: et resolutione: nec eundū qd enim pficies ex in frigidatione accitasti acqstia ex balneo: cum humores inde eueniunt: et hoc non cōfert nisi in mala cōpione malū. Et postq ita est mibi videtur q ipsi non indigeat aliquo ex aere balnei: et qus aqua calida habeat bumectare: et tamen facit resolutionem. Sed balneus aque frigide mibi videtur esse melius si possit ipsuz conuenienter sustinere. Et scias q balenus manifeste dicit q ipsi no indigent balneo nisi causa preparationis suoz corporu vt aqua frigida valeat sustinere cu aqua balneari debet in fine balnei. Et balneus fm ipsum taliter debet preparari. q in infirmum ferre debemus cum lecto suo ibi: et cu fuerit in camera prima ipsius balnei extendere debem? plumarium paruum et eum superponere ibi debemus: et si illa prima camera tepida esse reperitur ibi cum a panibus expoliare debes: et ordinare debes q a quatuor bonis capiendo a quatuor angulis plumarū ferat ad camerā secundā: et ibi ipsuz reponant nudus. Sed tepera etia camerarū balnei vna alteri comparari debet. q ea de q pposito esse debet secūde ad tertiā que prime ad secundā: et cu fuerit in camera secūda inungi debz oleo tepido: et postea ponēdus est in camera tertiā: ibi ponēdus est in balneo vel tina aut pila: qd ideo est. Et in vna quacq cameraz tātu morari oz quātū ipse infirmus posset incedere suauiter ab vno capite earuz ad aliud. Et ex tunc ipse infirmus debet poni in balneo vel tina seu pila aque tepide plena: et ille morari debet tepere: et postea balneādus est aqua frigida: et istō est regimen qd aperuit Gal. in b casu de balneo. Et Rasis sentire videtur q tales infirmi non indigeant nisi balneatioe aque tepide. Et quia impossibile est vt tales quando expoliant vt eis no eueniant horripilationes: et specialiter in exitu ab aq calida ideo necesse est vt tina vel balneus eozus sit in camera temperata que non excedat in caliditate vel frigiditate: et aqua similiter tepērata esse debet: sic videtur ei vt inde aliquod inuamentū recipere debeat. Sed lunamentum appositionis fecis picis est eo q virtus istoz attractiua debilis esse reperitur: et propter hoc ponendi sunt primo in aquam calidam: eo q in illa principius attractionis esse reperit: et in eadem tñ morari debet quousq membra eozum vndiq tūmescere videantur. et post per totum aperiantur: deinde ppe est apponenda: et beo oia recitat Gal. vbi loquit de cura malitie cōpionis calide et sicce stochi. Abumeron Buengor autē velle videtur

A detur q̄ nos eos in tina aq̄ tepide solū ponere debemus absq̄ irauōe stupre: et in exiū tine pp̄inādū est eis lac: et cum digastus fuerit iterum ponēdi sunt in tina: et postea dabis eis aquas orde: et facta digestionē ipsius dabis eis micā panis lotā cū rebus p̄dictis. ¶ Et ex reb̄ que exte rius sūt sunt balneū: et balneatio fm̄ q̄ diximus: et etiam aer: q̄ si fuerit calidus: debemus eū ifrigidare absterge do domū: et substernēdo in ipsa folia frigida: sicut sunt ro ser: folia salicis: et flores nenusaris: et solia vitis cū suis flo rib̄: studēdo vel igentando: vt aq̄ frigida a sup̄iorib̄ ad iferiora d̄scendat. Et vt domus septentrionalis existat. Et q̄ ille fenestre sint apte vñ sol minime possit penetrare: et ille claudant vñ pōt irare. Et qñ aer fuerit frigidus non indigebūt p̄dictis: nisi vt ipm̄ trabāt sicut est: et maxie qñ principiu male cōplonis fuerit a stōcho vel a pectore vt ab intestino ieiuno vel a renibus: et ab istis ipsa mala cō plexio deinde deriuat: et possibile est etiā q̄ illa mala cō plexio icipiat a corde: et ide ad p̄dicta et ad totū corp̄ deri uet. Quare studere debes ad sciēdū qñ habeat puenire febris ipsa: et sciueris mēbrū a quo p̄mo pcedit h̄ mala qualitas febrilis studeas ipsum ifrigidare et humectare absq̄ trabēdo ipm̄ a sua nātī cōplone et specialr̄ si mem brū fuerit maximi iuuamēti. Et emplāstra pueniētia bis mēbris sunt emplāstra facta cū rosis et sandalis et berbīs frigidis aromaticis: vel cū cera sicut dicit Gal. Et cū in frigidis volueris principalia addas aromatica et sūpti ca. Et istud est regimē et bice cum fuerit in vltimo: qñ fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

C Cap. 6. Quod est de syncopi et suis particulis: et oib̄ accidentibus impediētibz curationē febris.

E postq̄ locuti sumus de febribus absq̄ accitib̄ p̄hibētib̄ curationes eoz: nunc tractare volumus de febr̄ secz b̄itib̄ accitibz. Dicamus q̄ illa accitia generalr̄ proueniūt ex oi re dis solente virtutem: et hec resolutio syncopis nominatur: et prouenit necessario a mala cōplexione cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinsecis: sicut ex aere calido: vt sepe ptingit diu morātū in balneo calido: aut ex rebus intrinsecis sicut ex mala complexione totius calida corporis vt contingit in causione. Frigida h̄o cōtingit aut ex rebus extrinsecis: sicut accidit ambulātibz per loca frigidissima: aut ex cō plexione frigida mēbrorum intrinseca plurimi iuuamēti. Et sicut accidit ex ore stomachi et ex suffocatione mificis. Aut ex mala complexione totius corporis frigida vt cō tingit in febribus putridis que sunt ex humorib̄ grossis et viscosis et mucillagiosis: et hec complexio frigida qñq̄ acquiritur ex superflua euacuatione diminuentē calores naturales: quoniam quando calor naturalis superflue di minuitur: impossibile est vt possit regere corpus: et oēs ope rationes frigidiores debito existant. Quare puenit syncopis. Non dico tñ q̄ ipsamet diminutio quātitatis iducat syncopim: sed ineq̄litas q̄litas: eo q̄ cuiuslibet genera bilis et corruptibilis causa est p̄porzio q̄m̄or qualitatu. I. caliditatis/ frigiditatis/ humiditatis/ et siccitatis: quemad modum in libris nātibus declarauimus. Spēs autē euacuationū que aliquādo p̄abundare p̄sueuerunt sunt sicut sup̄flus fluxus vētris et vomitus: et sup̄flus fluxus san guis nariū et hemorrhoidaz: et alioz mēbroz: et in mulieribus sup̄flus fluxus mēstruoz: et cūz quādo in par tu superflue exuberant. ¶ Et pōt etiam syncopis proue nire ex ruptura seu crepatura: vel ex aptura magni apo stematis subito: et vigilie similiter hoc facere possunt. Et etiam accidentia anime sicut excedens gaudium et tristitia: quoniam hec faciūt spiritus exbalare superflue dilatan do et constringendo: et inde in substantia mēbroz anbe litus spiritus malam acgrit complexionem. Et etiaz for tis dolor est vna ex rebz que ducūt ad syncopim: et hoc accidit aut ex mala complexiōe acgrita ex dolore aut su perfluitate motus v̄tutis expulsiue facientis dolorem: sicut dicit Gal. Hec autē que dicta sunt: sunt omnia acciden tia que habēt syncopim facere et promouere. Et summa rie scire debes q̄ quādo syncopis fuerit cū febre: studē dum est tunc in remouēdo et rectificando seu curādo syn copim: q̄uis contrarium feb. videatur. ¶ Et nos dicturi sumus modum eius cū ipsius curā tractabimus. ¶ Et nunc icipere intēdimus tractare de syncopi pcedente ex causa crudorum humorū. Dicimus itaqz q̄ curatio hu ius est regimen p̄dictum in curatione barum febr̄. Quare si ex negligentia: vel defectu ipsius in syncopis in ciderint: iuuabimus eos in primis propinando cibū: etiā si in medio fuerint paroxysmi: q̄uis nostre intētiōi con trarium videatur: cum intendamus q̄ natura egritudi ni debeat p̄ualere: et in hoc casu nihil vino melius repe ritur: quare dico q̄ q̄uis vinum sarracenis bibere licitū non sit: tamen in hoc loco ita licitum estē videtur vinus bibere: quemadmodum eis licitum est comedere carnes morticinas: scilicet que per se moriuntur vt suffocant bar bentibus necessitate: quare incipere debemus eis dare micam panis insusam vino. Et vinus q̄ melius reperit est aromaticum: cuius caliditas penetrare potest per totū corpus: q̄ sit sine amaritudine et sūpticitate: et est il lud vinum q̄ est vinolum pungituum in p̄ncipio: et post delectabile sine aliqua amaritudine et p̄ticitate. Et mihi non placent vina in nostris partibus assueta sicut sunt vi na p̄cis: ideo q̄a sunt vina medicinalia et non nutritia: et nocent principalibus mēbris sua siccitate et acuitate. Diamus autem in talibus propinatum cum vino nō nocet: et in principio syncopis rozare faciem et aspergere cum aqua ros. vel saltem conueniens est cum frigida: si syncopis habuerit ap̄a epatis vel stomachi vel simi lius mēbroz: non speres eum curare cum exhibitio ne cibi: q̄a cibus plus multiplicat apostema q̄ fortificat virtutem. et fricare extrema in hora syncopis conueniens existit. Illis h̄o q̄bus prouenit syncopis ex caliditate vel acumine renū: q̄ scire poteris ex signis dictis ab Dip. q̄ sunt nares acutę: oculi concaui: tempora plana: et similia: cura illorum est contraria supradictę: q̄a ad conseruationem illorū non indigemus abstinentia cibi nec respice re diem ceticam: neq̄ statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis: vel kist orde cum granis granatorū: quia in granis gra natorū proprietates reperitur resistendi putrefactioni: et vt cibus in fumostatibus malis cōuerit minime possit. et ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouoz: et testiculi galloz: et pulle parue. ¶ Et si syncopis fuerit ex errore cibi cibādus est ex pane infuso in vi no: et sit vinum aquosum lene: odoriferus: albus: sicut dicit Dip. et lymphatū sit cum aqua frigida: q̄ si syncopis pue nit ex humoribus viscosis mucillagiosis: vinū lymphatū esse debet cum aqua calida: quoniam aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu scis q̄ syrū pus pomoz et cydoniorum cum medicinis muscatis cō ferunt syncopi: sed non iuuamento vini: quia natura ne cessario dominari debet super ipsas ad ipsarum conuer sionem. Vinus autem digestionē citius preparat omni bus alijs cibis et medicinis: ita q̄ dicitur q̄ in stomacho non moratur ad digerendum nisi in epate solum: et in talibus tāū indigemus restauratione et nutritione: q̄ in

Col. Auer.

E

F

G

H

H
Iam qm
natus est
p̄t p̄t
faciunt

H
vinu in st
no morat
digerendu
d̄t m̄p̄at m
epate

I cum syrupo squingibin facto ex vna pasta. Et ops in pncipio te eliare mām cum belbegi. polypodio excta virtute eius in iure galli veteris: oleo amygd. et si vis digonem expectare in hac febre potes facere pp ipsius modicū periculū qd ferre pōt. Et si vis purgare an pfectā digonem potes facere facta incisioe cū syrupo pdicto p duas septimanas vel tres. Et medicīne q hnt trahere hūc humorē: et purgare sunt iaz manifeste et ē hnt gradus: et q in pmo gdu repiunt sunt myrabandi et emblic: et postea polypodii: et tales sunt q dimittūt myrabolanos pp eoz stipicitatē: et post polypodii ē epitibimū. Et opatio ista fortior est opatioe polypodii et maiore corpori iferr agnitiā: et hac de causa idiget occultatioe illaz duaz rerū. Si remittēdo ipsius qitates pmas: et eius remittēdo malitiā: et pp hoc nō est malū miscere isti medicīne medicīaz que faciat ipsaz velociter festinare sicut ponēdo cum pdicta medicīna karacta duo scamonee vel tria cūtertia pte vnius aurei de maiorana: et hoc nō facimus causa expellēdi ipsuz humorē: sed pp debilitatē et caditāe ipsaz medicinarū ordinamus dictā additiōē vt recipiat idē pncipiū expellēdi. post epitibimū est lapis laquli. Sed ab elleboro nigro cauere debes toto posse: cōpleta autē digestionē huius febris a Gal. ibérica collaudat: et an digestionē recepta possit ipsaz ad caustionē conuētere. Sz si tepus fuerit frigidus: et eas senectutē existeret diatriō pipereon facta digestionē mirabiliter confert: et maxime in frigidis regionibus. Et indiges in hac febre circa sple nem studere. Lemplastrādo ipsuz cum rebus remouentibus ipsius tumorē et eius duriciē resoluētibz quemadmodū in cholica solliciti eē debem? circa epar: et in flegmaticis in orificio stōchi: qm membrū istud in quo maxime talis humor putrefit et ardet sicut ignis i hac febre melancholica est splen: et in cholica est epar: et maxie cōtinuas ex cholera patietes: et in flegmaticis circa stōchū existit: quare in istis tribus generibus febrium cōueniēs est dicta mēbra cōfortare et humorē digerere et rectificare. Et si cognoueris in predictis sanguinem exuberare in pncipio eos minuire debes. Et in flegmatica xō mibi videt q cū timore magno flōmia sit faciēda. qā in ea multa quantitas humorū crudorū reperitur. In febre autē acuta que dicitur mutabacca: et in latino synoca vocat: scire debes q quando putredo pualuerit: tunc purgatio existit melior flōmia: et si quantitas sanguinis plus ipsa putredine reperitur: tunc melius est flōmare q purgare. Et sic iam finitus est tractatus omniū febrium putridarū generaliter et specialiter. Et postq curas simplicium cognoueris perfecte ex ipso scire debes leuiter curas cōpositarū velut bemitriteorū et suarū sllium.

Cap. i. Quod est de cura ethice.

Nunc autēz mibi remanet de ethica determinare. Dec febris cū sit de mala cōplone sine mā cāta et sicca: ideo itēto curatiōis vna existit. Infridare et humectare et plus idigem? in hac humectatione q infrigidatiōe. qre infrigidare debes et humectare cū oib? rebus quib? potes. Et si dupli fieri pōt vno mō cū rebus intrinsecis: et alio cū extrinsecis: sicut cum balneo unctionib? et emplastris. Dec qd febris tres gradus habere videt q variant fm plus et minus: quoz qdes primus leniter curari pōt: secundus difficilis existit: tertius xō minime curari pōt. Et cura quidē primi gradus et secundū eadē existit: nisi qā diuersificat fm plus et minus. Libus autē qui maxime cōuenit in hac egritudine est lac: et melius ex eo est lac mulieris: et post ipsuz est lac asine: et post illud est lac capre: et est necesse ea a gbus recti-

pitur lac nutrire cibis optimis fm suā nām et faciētibz digonēz laudabilēz: et ipsuz in ieiunio dare debem? in ea quantitate qua digerī possit. et cōuenit tibi studere vt bū digerat: eo q lac in stōcho de facillī caleari cōuenit: qre icipere debes a modico dādo ei primo. Sz sic addēdo donec deuenias ad dimidiū rotulū. Aqua qdē ordet eis magna bz necessitatē: et quis corpora eoz maiori idiget nutrimento ceteris corporibz: ideo quia virtus eoz nutritiua debilis existit: pueniens est studiū addibere in prebēdo eis cibaria digestibilia et boni cibim. Quare de carnibus laudabiliores q eis existunt sunt pulle gallinaz q nutrire sunt ex frumēto. Et vitellū oui slliter eis est optimū nutrimentum capones nutriti ex amygdalis et frumento eis collaudant optime. Et si in corporibz eoz caloz fortis reperit nō est malū eis ppinare aliqd ex olerib? aliqbus frigidis: et que ex eis magis laudabiliores existūt sunt la cruce: qā somnū pducant: ipsi idigent ipso plus ceteris boibus: et qā virtutes eoz sunt debiles: ideo cibaria eorum debemus diuidere in vicib? plurib? sicut in sequēti dicturi sumus. Sz in balneādo eos debemus magnā habēre p̄siderationē: eo q isti nō vident bz necessitatē calefactionē: resolūciōē: et eūandū: qd enim pficies ex infrigidatione accitāli acq̄sta ex balneo: cum humores inde euacuent: et hoc non cōfert nisi in mala cōplone mālī. Et postq ita est mibi videtur q ipsi non indigeāt aliquo ex aere balnei: et quis aqua calida habeat humectare: et tamen facit resolutionem. Sed balneuz aque frigide mibi videtur esse melius si possit ipsuz conuenienter sustinere. Et scias q Salenus manifeste dicit q ipsi nō indigent balneo nisi causa preparatiōis suoz corporū vt aqua frigidā valeāt sustinere cū aqua balneari debēt in fine balnei. Et balneuz fm ipsum taliter debet preparari. q infirmum ferre debemus cum lecto suo ibi: et si fuerit in camera prima ipsius balnei extendere debem? plumarium parium et eum superponere ibi debemus: et si illa prima camera tepida esse reperitur ibi cum a panis expoliare debes: et ordinare debes qā quatuor domibus capiēdo a quatuor angulis plumarū seraf ad camerā secundā: et ibi ipsuz reponant nudus. Sed tēperantia camerarū balnei vna alteri comparari debet. Sz eades p̄portio esse debet secūde ad tertiā que prime ad secundā: et si fuerit in camera secūda inungi debz oleo tepido: et postea ponēdus est in camera tertiā: et ibi ponēdus est in balneo vel tina aut pila: qd idē est. Et in vna quaq cameraz tātu morari bz quātū ipse infirmus posset incedere suauiter ab vno capite earū ad aliud. Et ex tunc ipse infirmus debet poni in balneo vel tina seu pila aque tepide plena: et illic morari debet tēperate: et postea balneādus est aqua frigidā: istd est regimē qd aperuit Gal. in B casu de balneo. Sz Rasis sentire videtur q tales infirmi non indigeant nisi balneatiōe aque tepide. Sz quia impossibile est vt tales quando expoliant vt eis nō eueniant horripilationes: et specialiter in exitu ab aq calida: ideo necesse est vt tina vel balneuz eoz sit in camera temperata que non excedat in caliditate vel frigiditate: et aqua similiter tēperata esse debet: sic videtur ei vt inde aliquod inuamentū recipere debeāt. Sed inuamentum appositionis fecis picis est eo q virtus istoz attractiua debilis esse reperitur: et propter hoc ponēdi sunt primo in aquam calidam: eo q in illa pncipiū attractionis esse reperit: et in eadem tñ morari debēt quousq membra eorum vndiq tumescere videantur. et post per totam aperiantur: et deinde pix est apponēda. et hec oia recitat Gal. vbi loquit de cura malitiē cōplonis calide et sicce stōchi. Abumeron Buengor autē velle videtur

A detur q̄ nos eos in tina aq̄ tepide solū ponere debemus abiq̄ iratide stupbe: in exitu tine p̄p̄nādū est eis lac: et cum digestus fuerit iterum ponēdi sunt in tina: et postea dabis eis aquas ordeiz facta digestionē ipsius dabis eis micā panis lotā cū rebus p̄dictis. ¶ Et ex reb̄ que ex tē rursū sūt sunt balneū: et balneatio fm̄ q̄ diximus: et etiam aer: q̄ si fuerit calidus: debemus eū ifrigidare absterge: do domū: et substernēdo in ipsa folia frigida: sicut sunt roser: folia salicis: et flores nenularis: et folia vitis cū suis florib̄: studēdo vel igeniando: vt aq̄ frigida a supiorib̄ ad inferiora d̄scendat. Et vt domus septentrionalis existat. Et q̄ ille fenestre sint apte vñ sol minime possit penetrare: et ille claudant vñ p̄t irare. Et q̄ aer fuerit frigidus non indigebūt p̄dictis: nisi vt ipm̄ trabāt sicut est: et maxie q̄ principiu male cōplonis fuerit a s̄cōbo vel a pectore vñ ab intestino ieiuno vel a renibus: et ab istis ipsa mala cōplexio deinde deriuat: et possibile est etiā q̄ illa mala cōplexio icipiat a corde: et ide ad p̄dicta et ad totū corp̄ deriuet. Quare studere debes ad sciēduz vñ babeat puenire febris ipsa: et cū scieris mēbzū a quo p̄mo p̄cedit h̄ mala qualitas febrilis studeas ipsum ifrigidare et humectare abiq̄ trabēdo ipm̄ a sua nati cōplone et p̄cipali si membrū fuerit maximi iuuamēti. Et emplastra pueniētia bis mēbris sunt emplastra facta cū rosis et sandalis et herbis frigidis aromaticis: vel cū cera sicut dicit Sal. Et cū in ifrigidare volueris principalia addas aromatica et stiptica. Et istud est regimē et b̄cie cum fuerit in vltimis: q̄ si fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

C Cap. 16. Quod est de syncopi et suis particulis: et oib̄ accidentibus impediētibz curationē febris.

E postq̄ locuti sumus de febribus abiq̄ accitib̄ p̄bētib̄ curationes eoz nunc tractare volumus de febrib̄ fecus b̄nib̄ accitibz. Dicamus q̄ ista accitio generalr̄ proueniūt ex oī re disolvente virtutem: et hec resolutio syncopis nominatur: et prouenit necessario a mala cōplexione cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinsecis: sicut ex aere calido: vt sepe p̄tingit diu morati in balneo calido: aut ex rebus intrinsecis sicut ex mala complexione totius calida corporis vt contingit in caulone. Frigida x̄o cōtingit aut ex rebus extrinsecis: sicut accidit ambulātibz per loca frigidissima: aut ex cōplexione frigida mēbrorum intrinseca plurimi iuuamēti: sicut accidit ex ore stomachi et ex suffocatione m̄ricis. Aut ex mala complexione totius corporis frigida vt cōtingit in febribus putridis que sunt ex humorib̄ grossis et viscosis et mucillagiosis: hec complexio frigida q̄sq̄ acquiritur ex superflua euacuatione diminūte calorez naturalēz quoniam quando calor naturalis superflue diminuitur: possibile est vt possit regere corpus: et oēs operationes frigidiores debito existant. quare puenit syncopis. Non dico tñ q̄ ipsamet diminutio quātitatis iducat syncopim. sed ineq̄litas q̄litas: eo q̄ cuiuslibet generalis et corruptibilis causa est p̄portio q̄mor qualitatu. f. caliditatis/frigiditatis/humiditatis et siccitatis: quemadmodum in libris nātibz declarauimus. Spēs aut euacuationū que aliquādo p̄abundare p̄uenerunt sunt sicut superflus fluxus vētris et vomitus: et superflus fluxus sanguis nariū et hemorroidaz: et alioz mēbrorum: et in mulieribus superflus fluxus mēstruoz: et etiaz quādo in partu superflue exuberant. ¶ Et p̄t etiam syncopis prouenire ex ruptura seu crepatura: vel ex aptura magni apertematis subito: vigiliē similiter hoc facere possunt. Et etiam accidentia anime sicut excedens gaudium et tristitia: quoniam hec faciūt spiritus exhalare superflue dilatando et constringendo: et inde in substantia mēbrorum anbelitus spiritus malam acgrit complexionem. Et etiaz fortis dolor est vna ex rebus que ducūt ad syncopim: et hoc accidit aut ex mala complexione acgrita ex dolore aut superfluitate motus virtutis expulsiue facientis dolorem: sicut dicit Sal. Hec autē que dicta sunt: sunt omnia accidentia que habēt syncopim facere et promouere. Et summarie scire debes q̄ quādo syncopis fuerit cū febre: studendum est tunc in remouēdo et recuficando seu curādo syncopim: quādo contrarium feb. videatur. ¶ Et nos dicturi sumus modum eius cū ipsius curā tractabimus. ¶ Et nunc incipere intēdimus tractare de syncopi p̄cedente ex causa crudorum humorū. Dicimus itaq̄ q̄ curatio huius est regimen p̄dictum in curatione harum februm: quare si ex negligentia: vel defectu ipsius in syncopis inciderint: iuuabimus eos in primis propinando cibū: etiā si in medio fuerint paroxysmi: quādo noster intētiō contrarium videatur: cum intēdamus q̄ natura egritudinis debeat p̄ualere: et in hoc casu nihil vino melius reperitur. quare dico q̄ quādo vinum sarracenis bibere licitū non sit: tamen in hoc loco ita sicutum esse videtur vinus bibere: quemadmodum eis licitum est comedere carnes morticinas. scilicet que per se moriuntur vñ suffocantur: habentibus necessitates: quare incipere debemus eis dare micam panis infusam vino. Et vinus q̄ melius reperit est aromaticum: cuius caliditas penetrare potest per totum corpus: q̄ sit sine amaritudine et stipticitate: et est illud vinum q̄ est vinosum pungitium in p̄ncipio: post delectabile sine aliqua amaritudine et p̄ticitate. Et mihi non placent vina in nostris partibus assueta sicut sunt vinis p̄cis: ideo q̄ sunt vina medicinalia et non nutritibilia: et nocent principalibus mēbris sua siccitate et acuitate. Diamulcum autem in talibus propinatum cum vino nō nocet: et in principio syncopis rozare faciem et aspergere cum aqua ros. vel saltem conueniens est cum frigida: et si syncopis habuerit ap̄ epatis vel stomachi vel similibz mēbrorum: non speres eum curare cum exhibitio ne cibis: quia plus multiplicat apostema q̄ fortificat virtutem. et fricare extrema in hora syncopis conueniens existit. Illis x̄o gbus prouenit syncopis ex caliditate vel acumine renū: q̄ scire poteris ex signis dictis ab Hipp. q̄ sunt nares acutę: oculi concaui: tempora plana: et similia: cura illorum est contraria supradictę: q̄ ad conseruationem illorum non indigemus abstinentia cibi nec respice re diem creticam neq̄ statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis: vel kist ordeī cum granis granatorum: quia in granis granatorum proprietates reperitur resistendi putrefactioni: et vt cibus in sumofstibus malis cōuerit minime possit. et ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouorum: et testiculi gallorum: et pulle parue. ¶ Et si syncopis fuerit ex errore cibi cibāduz est ex pane infuso in vino: et sit vinum aquosum lenē: odoriferuz: albu: sicut dicit Hipp. et lymphatū sit cum aqua frigida: q̄ si syncopis puenit ex humoribus viscosis mucillagiosis: vinū lymphatum esse debet cum aqua calida: quoniam aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu scis q̄ syrūpus pomoz et cydoniorum cum medicinis muscatis cōferunt syncopi: sed non iuuamento vini: quia natura necessario dominari debet super ipsas ad ipsarum conuersionem. Vinus autem digestionē citius preparat omnibus aliis cibis et medicinis: ita q̄ dicitur q̄ in stomacho non moratur ad digerendum nisi in epate solum: et in talibus tāū indigemus restauratione et nutritione: q̄ si in

Col. Auer.

E

F

G

H

vinum granatorum vñ putrefactionem

vinum in stomacho non moratur ad digerendum sed datur in epate

I ueniri possit aliqd qd nutrire possit absq; digestioe illd melius ceteris diceret: et utili? pp eoz debilitate: ga in tedim? ipso cin? iuuare qd ee pot. aer autē in quo ifirm? iuuari dz frigidus et stipticus dz ee? generalr tibi neces sariū exilit: ut talib? ordines oia que habet rofoloni ob uiare: et emplastrado super vēres eoz et stōchos res sti pticas et aromaticas: et si calor in talibus esse foris repit: propinabis eis res stipticas et aromaticas. Et hīs synco pim causa apostlematis aliquozum membroz principa liū nullatenus de ipsius liberatioe pfidere debemus.

Cap. 17^m. Quod est de syncope pueniēte cā stōchi.

Synopsis **Y**ncopis **Q**uē ex stōcho pcedēs si ex cholā q in ore stōchi abūda uerit fuerit in pnis vomitus puocare debe mus: ponēdo pēnā eis in ore: et si cū hēy cer re nō poterit nām tūc mollificā re debes. Et Sal. videt ut talib? in hoc casu oleū tepidū dare debe mus: qm si vomitū nō habuerit ab eo saltē natura molli ficabitur inde. Sed ga be medicine que habet vomitum puocare de sui natura est et pprietate stimulare virtu tem: plus eo qd facit humor efficiēs syncopim: et addit in eadē egritudine: et ppter hoc dico q longe melius est cō fortare eoz stōchos cum mastice et spica nardi: et succo cydoniorum et folioz vitis: ga taliter virtus eoz expulsi ua cōfortatur et humorē expellit: et si vomitus a se pue nerit in hoc casu valde laudabilis exilit in syncope qdē facta ab humorib? frigidis dabis de electuario diatrion pipereon: studendo extrahere humores quemadmodus dicitur us sum in curis cuiusq; membri.

Cap. 18^m. Qd est de syncope accidēte causa doloris.

Dico q si potes remouere dolorē re mouēdo causas ipsi nō itēdas curare eoz reb? exstibus dīs egritudine: et hāc curāz iuuenis in curis male cōplonis q accidit in vnoquoq; mēbro: eo q dolor ali quando pcedit a mala cōplone calida vel frigida: māli vel non māli: et accidit aliqñ a mala cōplone sicca absq; māl sicut accidit dolor in spāmo siccō. S; qñ dolor itan tuz forificat q nō est ips expectādū: tūc curare debem? etiam cum rebus augmentantibus causam. s. stupefacien do membrum dolorozū: et hec cura non confert nisi per accidēs. s. priuando sensum illius mēbri in quo mala cō plexio reperitur causa humoris ibi existētis: et inde dimi nuif motus ei? expulsiuus. s. eius virtus expulsiua: absq; tamen resolutione spirituum aliqua. Quando autē sensus superfluous mēbri esse reperitur: tūc certissime superflui tas resolutionis spūum reperit. Et quādo facimus hanc spēm curationis in doloribus a causa frigida puenientibus in finetūc sequitur magnū nocumētū. Sed si cau sa fuerit calida: tūc non tantum sequitur nocumētū: neq; operari debes illam curāz in causa frigida: nisi cum infir mus in articulo mortis ee reperitur causa doloris. Et ex huiusmodi medicinis que in hoc casu magnam habēt pprietatē est pbloniū: et est rationale ppter opium re ceptū in ipso. Et hec cura generaliter in oibus doloribus acutissimis operatur: et in quib? magis necessaria existit est in doloribus oculozum: auris et dentū et intestinozū. Et Sal. pcepit q minime exercere debes hanc curam nisi postq; pnofticat? fueris ifirmo q in fine ex ea lesio nem habere deber: tamē conari debes in remittendo no cumentum q ex eo cognoueris esse futurū: et in partibus nostris quādo volunt opius operari non faciunt nisi mi scēdo eoz aly medicinis: sicut est in pblonio. Et melius pbloniū est illud qd non est verus superflue: ga in eo virtus opy est psumpta non recēs nimis. ga in eo virtus

opy superflue abundare reperitur. Cura hō cū iberiaca in doloribus remouendis est cura cause remotionis: quē admodum faciunt illa que habent remouere malū cō plexionem facientem dolorē: et propter hoc in illo casu opus iberiace laudabil? exilit ope pbloniū. Et cum volueris remouere dolorē remouēdo cāz ipsi? pssidare prius debes qd humor est in cā: qm si ex hūore calo fue rit: sic dicit Sal. de illo q patiebatur dolorē vēris: et exti mabat q cā illi? ee? ex humoribus frigidis: sic p maiori pte accideret pfucit. Et qñciq; dabant ei calida pos aut clystera ponebant: dolor in eo semp augmētabatur: sic cognitū fuit q dolor erat ex humore calido cholico i bibito in pelliculis itestinoz: et tūc cibatur fuit cibus nō fa cilis puerfionis: et bis eidem ppinata medicina facta cū oleo: et sic fuit liberatus ab ipso. Sed si fuerit dolor ex humorib? frigidis: tūc curabis eū cūando humorē dū cū sicut fecit Sal. in seipo cū clystercū extraxit humorē vitreū: et ide liberat? fuit. Et qñq; et sit dolor cā vērōsi tatis fumose q resoluif ex corpore ipsi? humoris. et talis dolor nō est curādus cū medicinis vltime caliditatis: eo q quis resoluat ipsam: faciūt ozi ite ex ipso humore aliā fumositatē: qre cura istius doloris ee dz cū medicis modice caliditatis: que cū habent virtutē digerendi et iberiaca ē in hoc casu magni exilit iuuamētū. Dū culq; tā elōgatus fuit ab iniectione materie: eo q curā re motionis cause memoratus ero euz tractabo de curis re motionū accētū: et nūc redire intēdo ad illud qd ptermi si de mea pscripta intēdione supius. Dico q in dolorib? aliqñ fuit localia remedia: sicut cum pinguēdie anferis et galline et anatis: et aliqñ fuit euz embrocatioe aque cale et olei et ponēdo eos in balneo et cū bis sitibus. In dolo ribus hō factis ex vaporib? calidis solū apponim? vērō: fas cū igne: et hoc tādū est faciēdum donec medicus ipa vel spāium habeat causam remouēdū: eo q maior psil loz dolor qui ex vērōsis remouēf redire cōsueuerunt: nisi medicus ipis spāz fuerit studiosus ad remotionem ipsi? cause: ga vix ee poterit quin error cadat in regimine ipsi? ifirmi: et inde vidēbif reciduarē: sic rōnabilr esse dz qñ vapores istius humoris semper faciunt paroxis mum donec ex toto sit resolutus: vel ex toto etiatus.

Cap. 19^m. Quod est de syncope pueniente ex supflua euacuatione.

Scias q cura ist? syncope sit plurib? modis. Primus est vel sietra bēdo mām ad prē oppositā. Scd; sit cōfor tādo illud membrum vñ fuit mām ne ipsam superflue spargere possit. Teri? modus sit stringēdo vias vnde fluunt humores ad locū. Quartus modus sit impediēdo virtutem expulsiuam quādo sup flue expellit sicut sit in illa passione que cholericā nomī natur: et in arabico dicit almayda in qua vomitus et feces sus simul sunt: que curatur stringendo et ligando crura et brachia: et ponendo eos in balneo: cum hoc etiāz in eadē necessitate habemus ponendi stiptica intrus et extra. Sed ga balneū superflue habet solucere et euacuare: id eo cū timore magno tales in balneo ponendi sunt: etiāz exi bēdo eis stiptica: et etiam de istis adduc locuti erim? quā do tractabimus de cura male cōplexionis materialis oū euacuatur de membro ad membrum.

Cap. 20^m. Quod est de syncope superueniente ex supfluo fluxu sanguinis nariū vel aliozū membrozū.

Era **S**anguis nariū si fuerit ex nare extra ponēde sūt vērōse hypocrādrio dextro sup epar: et si fuerit ex sinistra ponēde sunt sup splenē: et sūt si ex mēstruis supflue fluxerit po nimus

A nimus v̄tōsas sup̄ māmīllis: et cū h̄ p̄pīnāda sunt stīpī-
ca que habent cōstringere orificia venarum.

Cap. 21^m. Quod est de syncopi p̄uouiente ex super-
flua vigilia.

Vigilia subuenim⁹ cū cibis q̄z p̄peta-
tes sūt iducere somnū: et cū vn-
ctiōib⁹ puocātib⁹ somnū: sic ē olz nenuari
nū et viol. et olz de semib⁹ cucurbitaz: et cū
odoratūis iducētib⁹ somnū: et debem⁹ dare eis vinum
lymphatū si fuerit sine feb. **Dec** at oia supradcā dixi-
m⁹ ad rectificatiōez seu curatiōez p̄uouez et piculozorum
accitū febrib⁹ supueniētū. Cura at remotiōis cāe reme-
morat⁹ ero q̄ tractabo d̄ curis accitū et maloz apatū.

Cap. 22^m. Quod est de curatione male cōplexionis spi-
ritualium membrorum.

E postq⁹ narrauim⁹ breuiter cura-
tiōez male cōplonis v̄lis:
narrāda est curatio male cōplonis p̄cula-
ris. S̄z q̄ mala cōplo ē imālis cura ē d̄z
per contrarium: et quādo fuerit mālīs cura esse d̄z p̄ eua-
cuationē et p̄ d̄m sil. S̄z i cūone et resistēdo p̄ d̄m p̄side-
rāda ē etas: et cōplo: et p̄uouido: et ip̄s: et atēdere d̄bes
cōplonē mēbz et formā ip̄s: et p̄uouido: et colligātiāz
suā et sensibilitatē et suū iuuamētū: h̄ ē ga alicui mēbro su-
peruenit solo sine apate: et postea de apatib⁹ loq̄mur. Et
dicam⁹ q̄ modus: vel v̄lis medicamīs male cōplonis
particularis est v̄nus. S̄z diuersificat in aliqua p̄p̄tate
quēadmodū p̄uouido p̄p̄e cōplonis illi: mēbz et figure
ip̄s: et positionis et cōpassiōis vel colligātie subtilitatis et
sui iuuamētū: hoc dictum est in his que p̄cesserūt: sed
est necesse vt hanc considerationem semper habeamus
propter illa que hic narrare intendimus.

Cap. 23^m. Quod est de cura male cōplexionis sicce sto-
machi sine materia.

Stomacho mala accidat cōplo
sicca solū non mālīs
dicim⁹ q̄ modus medēdi illā est vn⁹: et idē
modus cū mō medēdi malā cōplonē totius
corpis sicca. S̄z diuersificat in h̄: ga d̄sillīs ē cōplo nā-
lis stōchi a cōplone tot⁹ corpis. Ergo incipe debem⁹ po-
nēdo ip̄m i balneo tēpato: et post balneū lac bibat tēpatū
affine: aut capre cū aliquatulo gūcbaro. Et q̄ cogicem⁹
eū digessit lac p̄ signa ruc⁹ et tumoris stōchi: et ip̄s in
balneo ponem⁹. spatio tū iterueniēte iter vnā et aliā bal-
neationē q̄tuor boraz aut gūque: et sp̄ i exitu balnei d̄z i
tingi cū oleo viol. vel cōi: eo q̄ ip̄s humectabit et cauebit
et a multa d̄sillione: et in q̄libz exitu balnei propinet lac
supradictū si ip̄m affectauerit. Sin autem aq̄ ordeī p̄pi-
net⁹: et bora p̄adū de p̄ panis mūdus h̄i coct⁹: et bene fer-
mēt⁹ cū pullis gallinaz: et caponib⁹ ipinguatis cū lacte
amygdalino: et pisces petrosi ad h̄ sūt v̄lēs: carnes per-
dicū et p̄basanaz: coturnicū et v̄lēs s̄z: et cib⁹ p̄ueniētiōez ē
ille q̄ velocis digōnis est et multi nutrimētū: q̄uis tales ci-
bi aliqui videant⁹ d̄m: et vinū taliū d̄z ē aromaticū cū aq̄
mixtū: et talis q̄ntitas vt cibū in stōcho natare n̄ faciat nec
extēsiōē aut grāuedinē iherat⁹ cū bec passio fuerit sēda
ta paulatim ad illius p̄ueta parūper deducemus.

Cap. 24^m. Quod est de curā calitatis et siccitatis stōchi.

Ed quādo res frigide sūt admiscende: sic aq̄ ordeī: syr-
pus de nenufarz: syrpus de vio. et vinū ma-
gis tēpēret cū aq̄ frida: et istis aq̄ frigida cō-
ueniens existit. Et si siccitas multum fortis fuerit: tūc aq̄
frigida est timorosa ne os stōchi ledat⁹ v̄ngēdus est cū

oleo amygdalino: et in quātū egritudo in caliditate et siccī-
tate excedit: intātū indiget reb⁹ ifrigidatib⁹ et humectan-
tibus: s̄z in eo q̄ est stomatica idiget reb⁹ h̄mib⁹ aliqd̄ ca-
liditatis cūz stīpticitate et aromaticitate: et p̄pterea nō est
malū cum his addere aliquantulum mastice.

Cap. 25^m. Quod est de cura friditatis et siccitatis stōchi.

Ed quādo lū mellis ē ponēdū cum boni sit odoris atq̄
saporis: et aq̄ ordeī dimittat si fortis friditas
affuerit: et tali stōcho supponat puluis masti-
cis cū oleo rosato exiēlus sup̄ lanā: et oleū amygdalinū ē
cū istis iuuatiū valde: et emplastrū picis iter cetera iuu-
tiū existit q̄ rōnabil⁹ sit: h̄ ē vt ponat sup̄ mēbz: nō
ibi diut⁹ imoret⁹ nisi vt poros apiat: et postea auferat. Et
scias q̄ siccitas difficilior ē ad humectādū q̄ humiditas
ad exiccādū: quēadmodū fride difficiliores sunt ad reci-
piēdū caliditatē: q̄ calide ad recipiēdū frigiditatē ob h̄:
ga difficilius qd̄ in his ēē possit est curare frigiditates et
siccitates: ga est egritudo similis. calida nāq̄ corpora de-
bent custodiri ne ad habitum veniant senectutis.

Cap. 26^m. Quod est de cura male cōplonis calide stōchi.

Ala aut cōplo calida sola v̄t: vt curari
debeat cū rebus fridis solū. S̄z tū h̄
mēbz in frigidari non debet ex toto: p̄p̄ea
ga super hoc mēbz d̄matur frigiditas: ga
fm plurimū v̄naqueq̄ res que alterationez
recipit potius illam recipit ad quam suā cōplexio decli-
nat natural⁹: et ideo egritudines istius mēbz a frigiditate
causantur v̄plurimū. Et experimētatores nostri tempo-
ris in passionibus stomachi multū errant: eo q̄ non intē-
dunt calidū stomachū alterare: nisi cum frigidissimis re-
bus: et tamen cūz medicus percipit q̄ aqua sit danda: et h̄
vetat erit magnus error sicut recitat Hal. de quodam qui
in stomacho suo habebat cōplexionē malā calidāz fortē
et medicus eidē aquam frigidā bibere iubebat: Hal. et
aquā frigidā prebuit: et euasit. Et p̄pter aliaz causam ifri-
gidationem istius membri vitare debemus: eo q̄ habet
operationez toti corpori cōp̄icantem: vnde princeps cōi-
cans appellatur: et mēbz que tale officium habent: infri-
gidari nimis non debent: vt virtutes eorū non ledantur.
Et p̄pter hoc p̄ceptū habemus. vt supra stōchū oleū
non ponamus actu frigidū: et si sit frigidū in potentia: et
hoc est simile ei qd̄ facimus in cūone: ga cū celeriter pur-
gantibus miscemus stīpticas medicinas: alr p̄cessus con-
ueniēs nō ēē. Et quādo Hal. dicit q̄ in lessione operatio-
nis mēbz maior cadit timor in euacuando q̄ in alteran-
do: nō sane loquū⁹ sed errat: ga sicut timenda est euacua-
tio: vt virtutē non ledamus sic in alteratione: et magis in
alteratiōe frigiditatis. nā ille modus est maioris dāni in
membris nutritiuis. Et regula medicationis in princi-
palibus membris non accipitur nisi a colligantia cordis
cū ip̄s. Et q̄re vituperat Hal. Archigenē cūz dicit q̄ vir-
tus regitua in corde existit cū ip̄s medicet cor: et h̄z egro-
tet cerebrū: et p̄pterea ga Archigenes cordi nō subuenie-
bat Hal. ip̄m vituperabat. ergo fm Archigenes in medi-
cando p̄cedebat et causaz medicationis ignorabat.

Cap. 27^m. Quod est de cura friditatis et hūiditatis stōchi.

Ed mala cōplo frigida et hūida est ca-
lesciēda et exiccāda: sicut cū
electuario triū pipez. Et q̄ dicim⁹ in medica-
tiōe male cōplonis non mālīs in stōcho: illud
idē debet intelligi in alijs mēbz: et maxime quando fue-
rint cā dādi malā cōplonē toti corpori sicut aliquibus
mēbz: q̄ si mala cōplo calida et sicca aduenierit: et cā
Col. Auē.

E

F

G

Col. Gal.

H

3° de affectis.

I dandi toti corpori ipsam: et in ethica poterit puenire: et B
erit quado illa mala complexio viqz ad eoz deducetur.
Cap. 25^m. Quod est de egritudinibus stomachi et alioz
membrorum principalium cum materia.

Postq^m plexioe nō mālī loqmur
deiceps de mala cōplexione mālī q^m pōt alicui
supuenire mēbro. Et dicimus q^m itēio sunt
due res et sunt vt eūtef supfluitas et rectifi
cef mala cōplo relicta a supfluitate: et significatio haruz
reper habet ex opationibus et ex positione mēbri et ei⁹ for
mar et ex colligātia eiūsdē: et ex suo iuuamēto: et ex sua leni
bilitate: et ex demōstratiōe nature egritudinis: et ei⁹ cause et
accētis. Et tu scis q^m supfluitatuz quedam sunt que gene
rant in mēbro: quedā sunt que ab alijs fluunt mēbris:

Membra for
tia expellunt
superfluitates
ad mēbra de
bilis: et maxie
si cōitas et vie
ad h iuuant.
Ad e. c. se qnti
et p^m pmi. c.
de mēbro.

K

qd est q^m p^muetudo est q^m forte mēbrū suaz supfluitates
ad debile expellat: et maxie si ad hoc adiūuat locus et vie
que p^muūt ad ipm sicut est cerebrum cuz sōcho: et hoc in
medicatione mēbroz est sicut efficiētia. Et est perferu
tandū in rectificatione illius mēbri et in rectificatione sue
cōplexionis si est sufficiens: aut si necesse est totum eūre
corpus: et in hoc est necesse anticipare in fortificando mē
brū cum stipitcis medicinis vt materia ad illud non tra
batur si corpus non sit plenus vt attrahimus materiā ad
contrarias partes ad ignobilis mēbroz: et postmodū me
dicamen conueniens adhibemus. Et viqz medicationis
mēbroz accipimus a forma mēbri et a loco: sicut sto
machus vt plurimus per vomitum debet euacuari: et per
pharmaciaz vt minus: et epar cuz ambob⁹ euacuari pōt
quibus etiaz p^mouocatio iungitur vtine. sed intestina solū
pharmacia et clysterijs. Sed si humor fuerit fixus in sub
stantia mēbri tunc est necessaria fortior medicina vt tra
batur. Et aliquid erit cōpositio in eo: q^m in ipso est humor
pprius et est alter trāsmisus: et sic est necesse duobus mo
dis puidere. Unus est in piculofiori. Alius est in euatiōe
alterius sine cuius remotiōe curatio fieri nō posset: sicut
x. g. vt in cētia stomachi sit humor vnius acutus et in cō
cauitate alter humor sit locatus: tunc non est purgandus
vel nō poterimus ipz humorē purgare qui est in essentia
donec nō trahet qui in cōcauitate existit: s. si humor qui
est in essentia esset syncope: iducens tunc puidendū est:
s. si res nō existat periculosa: tunc in medicatiōe ordo est
seruandus hoc est vt puidetur egritudini que currit per
viā cause: et postmodū occasione remouere. Et si egritu
do que nō curat nisi per eūonez alterius que nō est ipsi⁹
causa. x. g. quado in stomacho vnus humor fixus in eius
suba: et alter est in pcauitate qui sparsus est a cerebro: dici
mus q^m p^mius puidendū est cerebro: et postea de humorē
re qui effusus est in sōcho: vtimo x. de illo qui in sub
stantia est ibitus. Et hic inueniunt medicie proprie
in euatiōe propy mēbri et proprie in fortificatione mem
bri ad hoc vt supfluitates recipere non possit. x. g. quan
do in substantia sōchi fixus fuerit humor acutus: tūc bie
ra aloes vtilior est ad ipz extrahendū q^m alia medicia eo
q^m aloes non nisi a sōcho trahit. Sed alie medicie que
istū trahunt humorē: quia trahant a sōcho propter suaz
fortitudinē etiaz ad sōchū trahunt. S. q^m humor est in
pcauitate sufficit in abstractiōe ipsius absinthii cū melle
et myrabolani citrini. S. si iste humor est slegmatic⁹ aut
subtilis: aliquando sufficit vomit⁹ cū aq^m ordeī et melle q^m
fuerit diuisus cuz oximelle cōposito: et postea studere de
bes in extrahendo ipz cū medicinis p^mys huic sicut est
agaricū: et collognida: et cū gūmis laxatiuis si necesse fue
rit. Et similr humor mellicus est euacuandus post ipsius
iciffonē cū medicinis sibi p^mys. Et studiosus esse debes.

L

M

in opationibus tertijs ex p^mietatib⁹ medicinarū in vno
quoq^m mēbro: et vnicuiq^m mēbro sibi proprie medicine
a tota spē reperiunt. S. icisso hec est necia si humor fue
rit grossius: et post ipsaz p^m pueniētiā purgatio vlt⁹ h sunt
p^mderande tertie viates medicinarū: eo q^m sunt p^mie vni
cuiq^m mēbro: et iccirco vī mibi q^m narratio mediciaz va
letū vnicuiq^m mēbro cū narratiōe egritudinū est via cō
pletia in hac sūma. Et p^mea vna ex p^mditōib⁹ q^m dī i boi
bus pfectis in artib⁹ ē vt sit dīs artis ex se ita vt cognō
scat res necarias pfecte cū ispererit rez diuersitatē.

Cap. 25^m. Quod est de inflatione membrorum et apo
stematibus in generali.

Dinceps volumus narrare egritudines
q^m sunt cuz apate. Et dicim⁹ q^m
p^mia itēio apatis in eo q^m ē apa diuidit i duas
pres: vna ē euatio materici facietis apa: alia ē
remotio male cōponis. Et aliq^m mior cadit cōsideratio
in vna istaz q^m in alia: et aliq^m cōsideratio in vtriqz eq^m
currit. Eūatio plus considerari debet in apate sanguineo
sed alteratio plus in herispilla est p^mderada q^m euacua
tio. Sed compositio istozum duozum humorū equaliter
p^mderationē prebet: et iste due intentiones nō p^mderant
nisi factio apostemate. Sed q^m est in fieri tertia adiungit⁹
intentio: et hoc est ad remotiōne cause. Et hoc sit resistenti
do sparsioni materici ad mēbrū que puenit: aut ppter to
tius corporis repletionem: aut ppter alicuius mēbri re
pulsionē: aut plurūeo q^m fortius mēbrū ad debile expel
lit supfluitates suas: et ad hoc adiūuat cōcatio mēbro
rum et habilitatio viarum. Et aliquado causa istius attra
ctionis est mala cōplexio calida istius eiūsdē mēbri et
aliquando existit causa dolor fortissimus mēbri. naz ma
nifestum est q^m cōplexio calida trahit. naz caloriz p^muuz
est attrahere. Sed dolor hoc facit: aut propter malas cō
plexiones que generat odores: aut propter malam com
plexionē que fit ppter supfluitatē motus virtutis expul
sive cuz supfluitates expellunt: aut ppter istas res ambas.
Sed mala cōplexio calida que causa existit attractiōis:
aliquando accidit ppter extrinsecas causas: sicut propter
morurā: perculsiōne: et similia: et aliq^m propter intrinsecas
accidit causas: sicut ppter humorē mordicatiū et simi
lia: aut ventositatē extensūg: aut propter superfluas re
pletionem que grauat membruz. Et de tres intentiones
curationis apaū sunt: quarū quedam sunt q^m sic se bnt q^m
vna aliquado p^mariat alteri: et quedā nō: iam diximus
cui magis intēdere debemus. Et deinceps narranda
sunt illa qbus cōpetunt de tres intētiōes in medicatiōe
apostematū: et incipimus a resistētia cause efficientis. Et
dicamus si causa attractiōis ad membruz ppter resolu
tionē existit: est faciēda tunc euacuatio vniuersalis: sicut
flobotomia: si ppter multitudinē fuerit sanguinis: aut p
pharmaciaz et vomitū: si ppter malitiā fuerit humor: aut
cū vtriqz si adest vtrūqz. Et est necesse vt ista euacuatio
fiat sicut dicitur est per attractiones materie ad partes op
positas per vias apatis propinquas sicut incedit natura.
quia apa epatis vt plurimus creuitur per fluxū sangui
nis nariū. Et ista eadez via intelligenda est in eūone hu
moz. nā si materia fuerit in supioribus: tūc p^marmacare
et clysterizare debemus. et si in inferioribus educere debe
mus p vomitū. Et si cā que facit effusiōne materie erit in
vno mēbro: tunc illud euacuanduz erit: sicut est cuz frica
tione. x. g. si materia que obthalmiaz habet inducere ef
funditur per oculos et puenit a cerebro soluz: tunc ven
tose in fontanella colli viles sunt: propterea q^m hec euac
uatio duas aggregat intentiones conueniētes in hoc ca
su: q^m euacuat membruz apostematū: et materiā trahit
ad oppositū

A ad opposita ptes. Eūatio xō que sit ex mēbro apato cor-
pore exite pleno est ex reb⁹ ledētib⁹ multū. vñ si b pec-
catū effugere voluerim⁹ opz nos totū euacuare corpus: et
postea redire habemus ad pñū mēbrū eūandū. Et quia
vñūqz mēbrū p maiori pte repit hie p pias vias: p
quas eūone recipe pōtideo p eadē vñūqz cū idigue-
rit obemus eūarcē sic cerebū qd pōt eūari p sternuatio-
nē et gargarisma. Et si feceris ista corpore exite plectori-
co lesione ide habebit ifirmus. Et aliqñ buic itēiōi eua-
cūadi mān aū dictā alia adiūgīt intētiō fm q an dictū
est vt est fornicare mēbrū cū stipticis et frigidis vt sup-
fluitates nō recipiat: et b fiat corpore vacuo exite. et si b
nō feceris nō erit tutū qn mā nō redeat de mēbro igno-
bilis ad nobilitē: bec est vna ex reb⁹ ex qb⁹ apata curant⁹
in pñ. Et si causa ifusionis membri fuit iph⁹ caliditas in-
tendēdū est tūc vt remoueā mala complo iph⁹: remota
xō cōplone mala mēbrū debet pfortari: et si remota nō
fuerit causa: quēadmodū illa que ppter morturā alicui⁹
aialis venenosi sit tunc prius euacuandus est illud vene-
nū cū medicinis attractiuis aut vtiolīs: et si humor affue-
rit euacuetur. Et aliqñ significatio sumpta ab istis est se-
cunde itentioni pñia: hoc est apatis eūatio: et quādoqz nō
est cōtraria. Exēpluz contrarie est. v3. qñ remotio cōplo-
nis cale fit cū medicinis frigidis: ga eūatio nō fit nisi cū
medicinis resolutiuis. Exēpluz non cōtrarie est vt quan-
do cā fuerit humor grossus in mēbro: tūc due intētiōnes
sient vnaeo qz sient soluz cū medicinis resolutiuis. Sed
medicatio doloris fm q dictū est: aut sit ppter remotio-
nē sue causae: aut dando mēbro cōplexione contrariā do-
lores: et bec fuit cū medicinis que ppte sūm in mitigādo
dolorē sicut est pinguedo anatis et galline et oletum vitelli
onoz et similia. Et aliqñ remouere dolor per mēbrū sta-
pefactionē. Bec est regula istaz triū itētiōnū supius nar-
rataz. **C** S3 fit fm ordinē tēpoz apatus: ga fm plimū
medicatio apatis in pñis sit eūone et repercussio suppo-
nendo fridas et stipticas medicinas sup apa. et illud qd ma-
gis necesse est vt causa efficiēs remoueā est in apatib⁹ ci-
ti aduētus: sic in apatibus acutis que ex cholā et sanguine
proveniūt. Sed scda intētiō est q ipsius apatis post sta-
tū eūatio fieri d3: et pñcipiū d3 cū medicinis maturati-
uis. Et si eūatio nō est sufficiens cū rebz resolutiuis tūc
aperiā cū medicinis corrosiuis aut cū ferro. Et manife-
stum est qz si euacuatio fier cū medicinis dissolutiuis dū
materia est in cursu: plus ad mēbrū apatūz trahere qz
posset eūari. ppter ea necesse est vt post eūone apponant⁹
medicie repercussive mixte cū paucis resolutiuis: eo qz
stiptice cōmittent dolorē. Et quādo fuerit statu tūc me-
dicari d3 cum medicinis resolutiuis solū: intra ista duo
tēpora vtendū est medicinis ex his duobus mixtis: et iste
medicines sciēt in libro simplicis medicie. **C** Regimē
xō in apate calo male cōplonis in pñis est refrigeratio:
eo qz cū ifrigidatione est etiā repercussio: et etiā ga pp mi-
tigationem caloris curfus materie destruitur. Apata xō
frigida curari non debent cū rebz frigidis nisi trāfacto
tēpore augmētū. ga caliditas non resistit resoloni bec est
intentione medicationis apatus in quātū sunt apata. De in-
ceps loquētur de apatibus fm qz sunt alicui mēbro ap-
propriata et ab apatibus calidis pñcipiū faciemus que
in mēbris fiunt intrinsecis et extrinsecis: et cū dico calida
intelligo etiā illa que ad sanie deducuntur. Et qñ fiunt in
pñcipalibus membris febribz cū ipsi ozitur: siue apa fue-
rit sanguineū vel choliciū vel flegmaticū vel meliciū. S3
flegmatica q ad sanie nō pueniūt sunt sicut tumores qui
dicunt nascēte. Et melica que ad sanie non pueniūt
dicuntur scilicet et cancro et raro fiunt in membris in-

trinscis et qñ fiunt icurabilia sunt: eo qz idigēt fortib⁹ me-
dicinis qz intrinseca mēbra tolerare non pñt: eo qz horuz
cura nō fit nisi cū ferro: qñ talia apata nō resoluunt nisi
post lōgitudinē tēpoz: et tūc vñus ifirmi tā defecta cē repe-
rit: et pp hoc be curatiōes nō fiunt nisi cū fuerint in mem-
bris extrinsecis. **C** Et dicamus qz apata in qñbz sunt apo-
stemata requirunt cum suis medicis intentiones tres lu-
pradictas. S3 diuersificantur in his tribus suis speciebz
fm magis et minus. Nā apata cholica in pñis egēt refri-
geratione multa cū viol. et cū viriditate illa q supra aqz
reperitur: et cum vna canina: et cum cera infusa et malaga-
ta cū frigidis siccis et humidis et his similibus. Sed san-
guinea cū refrigeratione stipticis egēt nisi addit dolor.
et si dolor adest sunt miscēda mitigātia. S3 flegmatica et
melica modica idigēt refrigeratiōe et repercussio: ga ob-
lē motū hñt. **C** Intētiōes pñtie in apatib⁹ gfa mēbrozū
in qbus sunt: sunt hic narrāde: eo qz in his maxime cadit
pñtie. Et maxie si fuerit in mēbro pñcipali. Et dicimus
qz eūatio qz flobotomia sit ppter apostema alicui⁹ mē-
bri intrinseci d3 recipi a colligātia mēbri et a loco suo: eo
qz quādo non poterit fieri euacuatio in mēbro lesolūc
debet fieri per mēbrūz cōicans ei et magis propinquū:
sicut in mēbris inferiorib⁹ flobia basilice valet. et in apo-
stematibus capitis pectoris et pulmonis cephalice valet
flobia mediane oibus valet mēbris. Et si idiget flobia
pp epatis apa in aptiōe basilice dextre cadit pñsideratio.
ga hñt. dñc in libro de ige. sanita. qz dextera in apate epatis
flobiet: et sinistra in apate plenis. et in sermonib⁹ suis vñi
uersalibus pñtūz ponit. Et in scis ga in euacuatione apa-
tūz due res intendūt. Una est euacuatio materici mē-
broz cū ipso cōcātūz. Alia est vt fiat declinatio humo-
ruz ad partē oppositā sicut nā facit qñ creticat apa epatis
per fluxū sanguinis ex nare dextre: eo qz illa eūatio cō-
prebendit oppositionē et cōicationē. S3 in flobotomia
basilice in apate epatis ex dextro latere non est nisi vna
intentione: hoc est cōcātūz euacuatio. ppter ea ga est fm
dimensionē corporis que fm latitudinē existit: eo qz di-
mensionēs oppositē sunt sex. v3. due latitudinales: et fm
dextruz et sinistruz: et due longitudinales vt superius et in-
ferius. et due profunditatis vt ante et retro. Et hoc idēz fa-
ciendū est in apostematibus plenis et pectoris: qñ qñ
apostema fuerit in parte dextera flobotomamus basilicā
ex pte sinistra. et si fuerit in sinistra flobotomamus econ-
trario. Et par xō cū sit in vna dimensione vel extrema-
te dimēsiōis latitudinalis. ergo necessariūz esset vt flobotomia
fieret per aliā pte. et hic basilice lateris sinistra: ga
in ea cōtinuē cōcātio et oppositio: et qñ nos intendimus
facere eūones: cōicationes: et oppositiōe cōtinētē. tūc in-
uatiūz est p oppositū trahere mās qz qñ vñū itēdim⁹ so-
luz. ergo cū fuerit necesse totū euacuare corpus: pp buius
necessitatē: tūc est necesse habere ambas intētiōes. Sed
quando nobis sufficit solū mēbrū apatū euacuare: tunc
nobis vna sola sufficit intētiō. adeo in maiori pte: quādo
intentionē habuimus in talib⁹ locis faciemus attractiones
sine eūone remouentez: et tunc poterit fieri cūz membris
euacuatione indiget: et non totū corpus. Et potest aliqñ
do esse: vt pma intētiō sufficiens sit sñr in aliquo loco: et
fiet hoc soluz tpe status apostematis sicut minuit ex ve-
na lingue in squinaria facta. nam si possemus mēbrū pro-
prium flobotomare cōueniēs esset: eo qz nō sit timendus
materie curfus. S3 tempus augmētū aggregat res am-
bas: ga si non curaremus nisi cōmunicationē et nō oppo-
sitiōe plus trahem⁹ ad apata qz euacuare: sicut in eo q
medicinis vñtur dissolutiuis aperiūz ante euacuatio-

Col. Auer.

O 4

13° di. 3. c. 3°
4° d ige. c. 6.
et in 1° d. 1° d. 1°
pñt. et 3° d. 1°
ge. c. 3. et 2° d. 1°
feb. ad 1° d. 1°
conem. c. 3°
et 8°.
Dpio 1° d. 1°
flobia ē dñs.
sa. vide. 4. c.
ca. 3°. maxie
fo. 56. col. 4.
et 12°. et 25°.
pñt. aff. dñs.
rabbi 1° d. 1°
si i pñ. et an
necitatōes i p
tra. 1. 16. c. 3.

G

H

I nem: ga trahit de sanguine ad mēbrūz plusq̃ dissoluat. Et similiter due considerantur intēiones in passiōe vultue quando diminiūmus de sapēna: q̃uis ibi non sit oppo-
K sitio nisi p longitudinez leui dimēsiōe. Et similiter cū ventosis in egritudinibus oculorū in fontanella collit: in fronte in passionibus occipitū capitis. S3 minutio vene que vocatur scylos in egritudine splenis a parte sinistra non cōprehendit nisi cōmunicatiōez: r si volumus materiam deriuare ad partem oppositam sit illud in aposte-
L matib⁹ pectoris r stomachi r occipitū capitis ligādo ex-
 tremitates pedum r manūz. Et propterea prohibet in apostematibus vultue omnino euacuare cum prouocati-
 bus menstrua. Et similiter in apostematibus epatis cum prouocantibus vrinā: r cū medicinis laxatiuis: q̃si cū talibus nō sit deriuatio ad opposita: r ga ipsibile videtur esse q̃ quādo tales medicīne trāseūt sup apostematibus quā eis relinq̃at lesiōē: r iā diximus q̃ hoc est vna ex rebus augmētantibus apostemata: r similiter p̃bitūm est euacuare apostema stōchi cum medicinis laxatiuis: r gargarismūz in apostematibus gule: oris: r palat: r eodē modo omnino p̃bitū est puocare vrināz in apostema-
 tibus renū r vesice. r b̃ omnia non sunt prohibita nisi do-
 nec ipsa apostemata fuerint in augmēto. S3 quādo fue-
 rint in statu non est malū vti talibus quoniaz habent vi-
 gorare euacuatiōē mēbri apostemati: q̃uis noui practi-
 ci faciāt talia absq̃ alia p̃uisione r deliberatiōe. ¶ Pro-
 pterea p̃siderandū est in apostematibus aurium partis dextre r sinistre in quo latere flobotomia sit faciēda: ga manifestū est q̃ cephalica in primo illo apostemate flo-
 botomari debet. Et videtur q̃ si est apostema in aure si-
 nistra non debet minui de manu sinistra: quia cephalica dextra aggregat cōmunicatiōē cum attractiōe ad con-
 trariā partē: ga est in fra longitudinis extremitatem: naz mediū non est extremitas: ga non est credendus: r maxi-
 me in corporibus plenis vt sanguis non ab aure sinistra trahatur ab extremitate dimēsiōis latitudinis opposi-
 te: r quādo euacuamus cephalicā ob hoc esset melius vt flobotomia fieret in parte dextra: quia de due res aggre-
 gātur: vna est cōmunicatiō: alia est oppositio fm duas di-
 mensiōes: eo q̃ iste operationes opponuntur fm lōgitu-
 dinem r latitudinē: r si possibile esset desideraremus vt quādo attrahere volumus vt ibi omnes existerent opo-
 tiones: r maxime quando est repletio fm vasa.

¶ Cap. 30^m. Qd est de eūone mēbrozū p̃ncipalium.

De debes scire q̃ in eūone mēbrozū p̃ncipaliū penitus necessa-
 rie sunt due eūones: vna est stōmia: alia est
 p̃barmacia ob b̃ ga illa apata fm plm non
 sunt vnus humoris: sed in illis aggregatur
 malitia q̃tutatis cū malitia q̃tutatis. S3 tñ in eūatione tu
 debes sup humore dñante p̃uidere. Et Rasis testificatus
 est ga medici sui temporis faciebant pleureticis solū mi-
 nutiōē r moriebātur. Sed significatio secunde intentio-
 nis ex apostematibus habita fm mēbra in quib⁹ sunt fa-
 cile non est: r maxime quando refrigeratiōe indiguerit:
 p̃pterea ga apostemata epatis r oris stōchi non pueni-
 ter medicinas actu frigiditas recipiunt: imo necesse est vt
 actu sint calide: q̃suls frigide potētia existant: sicut oleum
 cydoniorū r oleū myrtinū: r aliquando eis potētia cal-
 dis vt mur: sicut oleūz mastice r absintby: r b̃ facimus
 vt virtutes conseruemus istoz mēbrozū p̃pter necessi-
 tatē corporis ex istis mēbris. Et cerebzū etiāz non susti-
 net medicīnā multū actu frigidā: r quādo inducit necessi-
 tas rei ad vtendū ea miscendum est cum ea medicīna vt
 ipsam ad p̃fundūz oucat: sicut facimus miscendo acetūz

cū oleo ro. r b̃ nō sit cā cerebzū cū sit frigidū: s3 vt facilius
 per craniū r suas cōmissuras ad medullā cerebzū pueni-
 re possit: r b̃ nō regit p̃ p̃mā q̃tutē sed pp scdaz. Si
 mlt r oculi pp sensibilitatē multā quā hnt debet p̃serua-
 ri a reb⁹ fortissimis r mordicatiuis: r albumē oui suppo-
 nit: eo q̃ res multas bonas in se bz aggregatas. nā remo-
 tū est ab oi mordicatiōe: r lippitudine abstergit: r tempe-
 rate frigidū existit: r figit supra pp ipsi⁹ viscositate: r lac
 nouiter a māmillis multūz aliq̃ ex istis vntib⁹ bz: r sup
 hoc bz vntē digestiūā. ¶ Et aliqñ p̃siderantur apata ex
 pte mēbri in quo sunt p̃aliū modū vt nūllū repulsiūm
 vel refrigeratiū sup mēbrū ponat b̃ est qñ apata sunt
 in locis mēbrozū p̃ncipaliū purgatiuis vt qñ sit post au-
 res aut sub ascellis: aut iginibus: qñ ista apata gene-
 rantur in his locis i ipsa refrigerabīs simēdum est ne ad
 mēbrūz redeāt p̃ncipales: quēadmodū illud qd sit post
 aures ad cerebzū: illud quod sub ascellis ad cor: r maxi-
 me illa apostemata que p̃creantur per viāz crisiōino
 ab infrigidatiōe ipsius abstinere debemus: eo q̃ pp bas
 actiōes materia redire possit ad mēbra p̃ncipalia quē-
 admodum fugimus reperculsiōez apostematibus pulmo-
 nis: eo q̃ cordi vicinis existit. Iste autem sunt demōstra-
 tiones recepte a mēbris: fm predictas duas intentiones
 in curatione apatūz. ¶ remouere causas r infrigidare malā
 cōplexiones prouenientes ab eadez: q̃uis intēio secūda
 colligantiā habet cū p̃ma: eo q̃ frigida sunt repulsiua.
 Et qd dictū est semp meminiſſe opz hoc ē vt apostema-
 tibus mēbrozū p̃ncipaliū q̃ sunt sicut epas stōchus cere-
 bzū r splen. eo q̃ ista mēbra operationē faciunt cōez toti
 corpori: r habēt colligantiā cū cōdere: p̃pter hoc opz vir-
 tutes p̃seruare debemus miscēdo semp stipica r aroma-
 tica cūz resolutiuis. Et dissolutiua sunt sicut emplastra q̃
 sunt cum medulla panis: oleo oliue r melle, stipica r o
 cū aromaticitate sunt sicut absinthiz mastic r cydonia.
 ¶ Et dcm est q̃uis a me nō sit bñ p̃cellum q̃ qñ apā in
 gibbositate epatis existit: q̃ euacuari debet per puocan-
 tia vrinā. r qñ in p̃cauitate existit p̃barmaciā: ista me-
 dicamenta a cōicatiōe mēbrozū accipiuntur. Et scias q̃
 medicīne vrināz puocates fortes esse debet: p̃pter loci
 remotiōē inueniēdo debilitant: eo q̃ in epate alterant:
 sed que euacuant per cōcauitatē possē tantū nō opz q̃ ba-
 beat. Et iste modus credēdus est in oib⁹ mēbris ad q̃ ve-
 niūt medicīne cū multa digestiōe sicut est pulmo cui ca-
 sus iste seruatur. ista significatio est sumpta a loco mēbri.
 Et medicīne puocates vrinā in egritudib⁹ epatis oppo-
 nes apiūt: sicut est absinthiū r eupatoriū. nā ille due p̃pē-
 tatē hnt in epate quēadmodū scolopēdria i splene: r cor-
 tex capparis. ¶ Medicīne r o q̃ facilius solunt vtērez in
 apatibus cōcauitatis epatis sunt sic aq̃ alublez r charta-
 mi. Sed eūatio splenis per p̃barmaciā existit. Et si apā
 ta ista ineterant: itic fortiorib⁹ idigemus medicīnis solu-
 tiuis: eo q̃ mēbrozū istoz natura est vt in fine idurentur
 in eis apat: r maxie calida: r b̃ maxime accidit epati: pp
 viscosūz r spissūz subam: r ē in renibus apata indurant
 pp duritiem sue sube. r in splene p̃pter grossiciē sui nutri-
 menti: sed splen ipse rare substātie est. S3 medicīne que
 sunt fortis resolutionis in p̃dictis apostematibus sunt su-
 cut radix lily celestis: byssopus: cetaurea: r aristologia ro-
 tunda: r bis similia: r hoc fieri debet post fractionē eozū
 siccitatis cum radice ligricie: r bis similibus. ¶ Et scias
 q̃ necesse est vt q̃tūm esse potest vites ne istoz mēbro-
 rū apā ad sanie perducas: r maxie apostema pulmonis:
 ob hoc ga si perducas ipm ad sanie p̃fectā curatiōez nō
 habebit: ga aut indurabitur: aut eger perdetur: r medica-
 tio apostematus quādo cū sanie aperiuntur ingredit or-
 dinem

A dine medicatiōis vlceru. Propterea scias vñū q̄ p̄p̄iū est mēbris apatis subtilēz cutē hñtib⁹ q̄ ab ipsoz p̄n⁹ pē nit⁹ sanies resudat ex eis: p̄pterea pueniēs est ab ipsoz p̄n⁹ in suis medicatiōib⁹ adhibē absterfua vt mondificēt meat⁹: et si in sanie ipsa grossities fuerit miscēde sunt res incisue: et talia mēbra sunt sic pect⁹: et pulmo: et par: et mo mach⁹. p̄p̄ea necē ē vt ista absterfua ab oi mordicatiōe sint exēptā: iste res sunt sicut aq̄ ordeit: et pulces furfuruz cōdita cū amygdalis amaris: et semine melonis: et elariuz atriplicis cū oxyaccara. In apate epatis p̄p̄iū existit. Ica riōle qdē loco atriplicis poni p̄it. In apatib⁹ x̄o pecto: et pulmonis res i q̄b⁹ ponit acetū sunt fugiēde: vt multuz nociue. Et medicie q̄ eis pueniētes existūt sūt capilli veneris i ligiciez: et syrūp⁹ viol⁹. et semina melonis sunt optima in isto casu: s̄ medicatio apatū q̄ in istis sunt mēbris ē alia in quātū sunt in talib⁹ mēbris q̄ in quātū apata existūt: p̄pter h̄z et declinatiōis tpe corz medicie ab aliq̄ stipicitate nō denudant: et in p̄n⁹ absterfuis. Et q̄i apata sunt in inferiorib⁹ itestinis f̄m nostrā intētiōem clisteria sunt meliora: quēadmodum si in p̄rib⁹ superiorib⁹ fuerint exhibite res per os puenientes esse vident: et hec significatio sumit ab intētiōe loci. Sed in apatib⁹ gule oino vitinur medicis resolutiuis et pglutinatiuis vt adbe reant locis in suo trāsitu: et pōnēda sunt narcotica trās glutiedo ea paulatine: vt diu in trāsitu habeāt pmanere. In apatib⁹ x̄o cerebri in declinatiōe necessarie sunt for tes medicie: et maxie q̄i sunt de nā declinatēs ad frigi ditatē: quēadmoduz sunt flegmatica: et tales medicie sunt sicut oleū de castoreo et silia: et hoc nō regit nisi p̄p̄ regi men mēbriz: et est p se humiduz et passiu⁹: qdā euacuat mās bulus apatis cū v̄tōsis postis in pte cerebri poste riori: sed talis euatio est timēda: eo q̄ forsitan in corpore existit supfluitas q̄ per venolas ad mēbrū apatuz pote rit puenire. p̄pter hoc talis cura nō est faciēda nisi cū se curitate habebim⁹ q̄ humores nullaten⁹ ad locū discar rere possint inde. Sed hec medicatio in p̄ncipalib⁹ mēbris ē piculosa. ¶ Duculqz docui breuiter medicatiōē mēbroz apatū in quātūz apata sunt in talib⁹ mēbris ad iuncta cū medicatiōe in quātūz sunt apata: ob hoc q̄ me dicatio apatū in quātūm in mēbris officialib⁹ existūt: non nisi istis modis cōplez: q̄ medicatio que i carne simplici existit nō est necessarie vt agat nisi in quātūz sunt apata. Sed in multis istoz apatū nō indigem⁹ p̄sideratione in causis efficiētib⁹ ipsa: sicut sunt apata facta i carne molli cā rerū extrinsecarū: et corp⁹ mūdus exriterit: sufficit in cu ra ipsoz apostematū oleum caliduz soluz.

¶ Cap. 31. Qd est de cura apostematū frigidoz: et alioz apostematū specialium.

Deinceps

E volum⁹ loq de apati bus fridis q̄ sanie nō faciūt: et de formica deambulatoria: et de car bunculis q̄ sūt in aere pestilētiāli. Et dicam⁹ q̄ apata mollia q̄ sūt de flegmate nō multū grosso mul toties ex epas errore sūt: sic illa q̄ sūt in extremis i bipo sarca. Et hoz medicatio pcedit f̄m modū medicatiōis ei⁹ a quo gñant: et sufficit vt yngat oleo rosato cū aceto et sale. Et si multa illic spgat mā pdest eūare mēbrū ab illa mār: vt reb⁹ calefactiuis et desiccatiuis: et eūone cum exp̄ssione mēbriz: hoz medicatio nō facillis est. Et sufficit spōgia infusa in aceto et aq̄ salsa: q̄ spōgia bz siccare: et sti pticiatē facē: eo q̄ sapit nāz maris: et acetū desiccatiū et incisiuū existit. Que x̄o sūt de grosso flegmate embroca ri debēt cū spōgia i aceto ifusa: mixto cū alumine: cinere: et sale: et oz spōgia ligari sup mēbrū: quēadmoduz sunt li gature sup mēbrū fractū. ¶ Sed apata dura que ex bu

more sūt grosso debēt emplari cūz medicis mollificati bus: sicut cū medulla cruris arietuz: aut vituli cū modico armoniaco: et ista et silia vitilia sunt: q̄ medicie multū re solutiue resoluūt subtile: et grossum petrificāt: et q̄rē h̄ cō positiō in q̄ sunt resolutiua et p̄paratiua ad resoluēduz: eo q̄ oēs ptes apatis nō recipiūt resoluē eqlr f̄m vñū mo duz: et aliq̄ cū istis medicis miscēt medicie fortis reso lutiōis: et meli⁹ oīuz est acetū: q̄ cū istis medicis miscēt: et hoc sit raro: q̄ indurant apata. ¶ Et Hal. hic laudat su migatiōē lapidis marcaste v̄l molaris sup sparso aceto: et maxime in apatib⁹ q̄ sunt p̄neruos et chordas ad mē bra p̄ncipalia. Ego x̄o dico q̄. h̄. b̄. h̄. c. medicinā nō laudat nisi q̄i virt⁹ acetū eqlr pdat calorē in ipsuz mēbrū: eo q̄ est in suba aerea: et mēbra recipiūt ab ea: quēadmodū reci piunt res que maturant in medio aere: que eqlr habent maturatiōē. Si aut q̄rat a. h̄. vapor iste sit a calorē im presso in lapidib⁹ istis: et q̄re p̄p̄ nām lapidis eides puer tat. Ergo quare lapides nō terunt et ponunt cū aceto ca lido sup apostema indurātū. Et q̄ cū fuerit in splene ace tus suppositū in oib⁹ suis medicis semp laudabile existit. p̄pterea q̄a hoc mēbrū est rarū: et non accidit ei duricies nisi ḡra grossi nutrimentū ex quo nutrit. Et acetū assimilat buic mēbro in tota sui suba: eo q̄ suū nutrimentū cōplont acetū assimilat: et hec est melia. et ideo potiones q̄ in pur gatione splenis dant nō debēt ab aceto p̄uari: q̄ ipm est ei cibus et medicina. Et nō sufficit in apatib⁹ duris q̄ sūt in splene emplastrare de foris solū: sed indigent et per os recipere que habēt resoluere duricies eius et ipsius oppi latiōē aperire: sicut est radix capparis et scolopēdria cūz aliqb⁹ speciebus aromaticis. ¶ Sed apatib⁹ in epate du ris acetū p̄parari nō oīz: eo q̄ paratū est duriciē magnaz recipere: sed cura eius est cum reubarbaro: spica nardi: et aslara bacchara: costoz: et squinato: et similib⁹. Et dura apo stemata epatis ad curāduz multū difficilia sunt: et maxie si fuerint multū inueterata: et vlt in hydropisim iducunt. ¶ Sed scrophule sunt apata dura in carne molli gñata: que extra eis sūt ex flegmate subtili curari debēt cū me dicinis dissolutiuis et mollificatiuis: et que sūt ex flegma te grosso cū medicis purgatiuis: et cū aperitiuis et cū ferro incidi. sed b̄ fieri oīz magna p̄meditatiōe et timore. ¶ Et silr veruce et nodositates trib⁹ curant modis: aut dissolu tiōe: aut putrefactiōe: aut icisione et q̄busdā nece sunt oēs tres: et q̄busdā vna: et q̄busdā due. Sed q̄ intus in corpe oriunt curant cū medicis aromaticis mixtis cūz aperiti uis et mollificatiuis: et sunt omnino difficilis curatiōis. ¶ Formice x̄o due sūt spēs ambulatorie. vna cutē corro dit et icedit iteri⁹: et alia vesiculas bz puas q̄ milio assimi lant: et p̄pterea miliaris appellat. Sz ambulatoria que sit ex būore cholico subtili oīz curari cū medicis illuz būorē euantib⁹ sic scamonea cū sero caprino et supponēde sunt sup medicie q̄ desiccēt sine mordicatiōe et refrigeratiōe sic solariū et memithe et silia. Sz miliaris eo q̄ sit ex ad mixtiōe flatis cū cholaz: p̄pterea ei⁹ mā deberet eūari cū medicis illos būores purgātib⁹. ¶ Carbūculus x̄o eo q̄ pro maiori pte sit in aere pestilētiāli ebullit sanguis et putrefit: et p̄pterea de necessitate iducit febres pestilētiā les. Ad curatiōē illaz fieri oīz cū ambab⁹ spēs eūonis vt flobotomia et pharmacia. Et hac febre nō sufficit me dicina vñū tantū purgās humores: sed medicina oēs pur gans humores sicut pillule chobchie Rasis in q̄b⁹ intrāt sticados: et mastix: et scamonea p̄parata: et colloquida et p̄parata eē oīz eo q̄ corpora talia recipiunt putredinē in oib⁹ humorib⁹: et talia in hac egritudine multum vitilia existūt. Et supponēde sunt oēs res que sine mordicatiōe excicent et vt corrosioni resistant: quēadmoduz ē emplm

I factus ex farina ordet: et indico: et lingua arietis que plan-
tago notat. Et dabis ei et aliquantulus de theriaca magna
que arabice dicitur alseruch. et oia empla q supponunt debet
edifici cu aqua ro. Et h. comendat trociscos andaracaron
sup ipsos more emplr: sicut ocs trociscos bñtes stipicitate
tez. Et h. nō sūt res repassive supponēde: ne mā reuertat
ad mēbra pncipalia: nec apitue: ne putrefactionē iducat.
C Sed cācerositas multoties etiā debet ex būore ipso
gianter: supponēde sūt medicie desiccatione sine morbi-
catione: quē admodū mineralia existūt: vt est calx: plūbus:
et carchie aurū: et boy filia. Propterea q pp malaz q̄litate
quā hñt pp paucam mordicationē cito corruptionē recit-
piūt ob hoc q sūt ex cholā adusta q sup terrā sparsa ad
modū acetū bullit. Et bec passio sanationē nō recipit nisi
a pñ. s. si iuenerit icurabilis efficiet. ppterea qz medi-
cine locales sufficētes nō sunt et icisio polīs nō est: qz ner-
uos pñt et arterias: et si incidunt ista mēbra nō est tutū
gn corp⁹ pdat. Et ipse sicut existit ista apata cū corrosiuis
remouere: et si fuerit tale apā in mēbris pncipalibus eius
cura ipolis existit. De sunt curatiōes male cōplonis mā-
lis et nō mālīs. Et scias q apata q̄ sunt in mēbris pñ-
cipalib⁹: et febres aliqñ sine medicatiōe sanantur: sufficit
in h op⁹ nāe: et ppterea multos iuuenes cōplones būtes
de mēbris: qui ex forib⁹ egritudinib⁹ euadūt sine medico
et medicina: sicut barbari et arabes: et qui in deserto habi-
tant: et hoc fit: qz aliquantulus cū brutis assimilationē hñt:
et pro maiori pte h accidit illis qui cōplones būt effrenē.
Sed qñ medicine cōponunt fm auctoz dicta: tūc adiu-
uant nāz tpe breui: et bonū finē psequunt: qz bonā hñt de-
terminationē et minime violentas. S. qui solū p nām ex
forib⁹ egritudinib⁹ curant in sine remanēt in egritudinib⁹
bus q tēporanee dicunt: sicut mibi accidit qñ egrotauī cū
febre fortissima: et creticiui ex illa per apā in articulis: eo
q mibi necessaria administrata nō fuerunt: quare remanēt
arthritis et podagricus et adhuc sum. Et sunt egritudi-
nes quaz correptio nō sufficit a nā nisi p medicas inuē-
tur: et h. in medicine potētia declar. Et sunt aliq egritudi-
nes sic sunt febres et apata qb⁹ nā et medicine sufficētes
nō existūt: s. si euadunt p accēs euadūt sic in reb⁹ nālīb⁹
aliqñ extremitates sūt in de raro ptingētib⁹ h existit: sic
viceratio pulmonis et siles. Sic q̄ finis isti scie in pposi-
to habēdus est fm plus: h est fm egritudines plurimas: et
plura idividua: et plura ipas: sicut hoc idē accidit boib⁹ in
mechanicis artib⁹: qz aliqñ sequit artifex intētiōe: et ali-
qñ ab ea pūat: et cā illoz sunt media que in illa arte cau-
dunt: sicut maris nauigiū: agricultura. Et ppterea dixi in
dissinūtiōe: qz medicina est ars mechanica: et multi ex hoc
mirabant: et ipsi ignorauerūt qd dixeris sup z⁹ pphicoz.
De mechanicis artib⁹. Dic completius est sermo de mala
complexione materiali et non materiali.

Ptio hui⁹
ca. 11.

M **C** Lap. 3. Quod est de solutione continuitatis.
Einceps volumus loqui de egritudi-
ne solonis pñuitatis. Et di-
cimus q pñuitatis solo pōt accidere vni-
cuqz pñti mēbro: qñ nō sit in carne vī incli-
sio: et qñ in ossē vī fractura: in nervo punctu-
rā: et que in arterijs vī scissura. Et indicatio isti spēi egritu-
dinis significatiōe hz vlez et pncipalē fm mēbroz pñ-
tione: et nos ab vī intētiōe sermonē incipiemus. Et di-
cimus q cōtinuitatis solo in eo q solo cōtinuitatis exi-
stī simplex absqz alicui⁹ alterius egritudinis societate cget
solus vna intētiōe: et in plurib⁹ bec solus ligatura curat:
et aliqñ cū ligatura et alijs sustentamētis: sicut in fractura
ossis sit: et in multis mēbris: et quedā fractura indiget su-
tura: sicut in laceratiōe myrach sit qñ sūbū est egressus.

An q ipm volū
solm qñ nūq
nō dāz nūq
doloris nisi
cum mala qñ.

N naz nece est vt sūbū reducatur: nisi sit corrupt⁹: q si sit cor-
rupt⁹ opz vt icidat: ob hoc qz nō est mēbrū necūm: sed
iuuatiū. Sed qz bñz neruos et arterias ob h ipsas pñmo
ligare debemus radicit⁹: et postea qd corruptū est icidere
debes: et aliqñ inflat pp frigiditātē agris: ita q tunc intus
reuerit nō pōt tunc spongia in aqua calida isusa in ma-
nib⁹ exprellā et optime tēperata est supponēda. Et h. di-
cit q qñ feceris hoc et nō pfereris: tunc de cate aliqd in-
cidere debes: sed maior pars bui⁹ artis pñta est in h nō
tpe. Sed aliqñ vulnerib⁹ nō sufficit labioz vulneris
aggregatio vel sutura: sed est nece vt ponant medicie de-
siccatione q desiccet vel sugēt sanē q in pñb⁹ vulneris ē
locata. Sed si pñuncte fuerint ptes hac nō indigemus: s.
tunc medicie stipitice et exiccatine sunt necessarie. Desic-
catine enīz ppter exiccatinē sanici: et stipitice ppter cō-
iunctionē labioz vulneris. Et scire debes q multa mem-
bra reperit: quoz solones cōtinuitatis minime cōsolli-
dationē recipi pñt: sic sunt testina gracilia et diafragma:
et oia mēbra que sunt in vltia siccitate. Qñ nō substā-
tie carnis scā est de pñtione due cadūt intētiōes: vna est di-
minutio carnis restauratio: et alia ē cicatricis creatio. pñma
intētiō cōplet qñ mī ad mēbrū veniēs in quāitate et q̄l-
tate existit pfecta: hoc est sanguis: et in ipso mēbro cōplo
sit fm suā cōueniētiā tēperata: et nā suo bñficio sufficētes
est ad hoc pñficiēdū abiqz medicinaz administratio. Sed
qz circa horā finis digōnis ad qlibet membrū currunt
due supfluitates: quaz vna ē subtilis et alia grossa: et flux⁹
haz supfluitatū sepe gñationi carnis resistit. ob hoc indi-
get natura auxilio mediciaz ad illaz humiditātē desiccā-
dam ad hoc vt noua caro in vulnere nō liquefiat: tales
medicines sunt carnis gñatiue: et baz numerus est multus
sicut thus: farina ozobiz: fabe: et iros: et oppoponacum: et
thuria: et istis medicinis vtimur fm magis et minus. nam
thus: et farina ozobiz: et fabe sunt in gradu pñmo gñationis
carnis: post ista farina ozobiz iros: et post ista aristo-
logia: et oppoponacū. nam ista in tercio gradu qñ existūt.
Et baz medicinaz quāitas et modus a cōplone mēbrū:
loco sensibilitate et ipsius nobilitate sumunt: quia mēbro
humido medicina carnis gñatiua est: thus: et cōploni femi-
narum et pueroz: qñ nō sicca cōplexio est thus sufficiens
nō est: sed nece est vt fortior apponatur: ozobiz et alia: qz
in mēbris fortis siccitatis caro nō generat nisi multus
per siccās medicinas. naz aurū vulnera cū parua existūt
sanant euz memēte et aceto: et si magna fuerint: tunc tro-
cisci andaracaron viles existūt: et si nō sufficiunt tūc ne-
cessaria est scoriz ferri cūz aceto: et sile est vulnerib⁹ gule.
Et h. al. pp hoc dicit q cū mēbrū nālī siccū ad humidita-
tez puenit mēbrū a sua nā multū est elongatū. et ppterea
eget reb⁹ exiccatinis in eo gradu ad quē puenit membrū
istud xpus humiditātē. nam medicine nō sanant nisi qñ
sunt in duo distēperare in eodez gradu in quo mēbrū est
distēperatū: ita q si distēperatū fuerit in scō gradu bu-
miditatis: nece est vt medicina distēperata sit in scō
gradu siccitatis: et nō sunt humectāda vulnera que sunt in
mēbris siccis eqli humectatiōe eius qd in mēbris būdis
existit. Sed est nece fm plurimū: vt per cōparationēz
existat. ppterea qz corruptio et putrefactio siccis mēbris
accidit anteqz humectatiōe būdis mēbris eqlez reci-
pian. fm nālez phiaz dicim⁹ q cā bui⁹ nō est nisi diffi-
cultas mēbrū sicci: et grossa supfluitas q in eo existit: sicut
q dictū est q siccitas est difficile passibilis. Et bui⁹ ratio
silis est rōni iuuenis et senis sicut supius determinauim⁹.
Et via qua cognoscit medic⁹ q medicina in mūdificatiōe
vleris debilis existit est multe sordiciei in vlcere abun-
dantia: quemadmodum cognoscit q medicina nimis est

N

O

P

Q

A absterfua pp rubedinē vulneris labioꝝ ⁊ ipſiꝝ pſundita
tes. Et aliqñ medicina corroſiua auget in vulnē foridiciē ⁊
in B errare pōt medic⁹: qꝫ ſi pp medicinā bec accidit ru-
bedo ⁊ caliditas i labijs vulneris exiſtit: ⁊ in vulnē pſun-
ditas. ¶ Et ſi B a loco puenit B eſt manifeſtū. nā ſi vul-
nera fuerit in mēbro expoſito cōtactui mediciaz: aut in
ſupficie poſtū: ita qꝫ in trāſitu mutationē nō recipiat me-
dicine: tūc necē ſūt debiles ſic in vlcerationibꝫ ſufficē ſcōi:
⁊ ſi in groſſis iſteſis vlcera fuerit debet eliteriꝝ ari: ⁊ ſi in
ſubtilibꝫ pbarmacari. In mēbris xō pſūdis mēdicie exi-
gunt fortiores: ſic in vlcerebꝫ pulmonis: ⁊ in mēbris mu-
ſculoſis qꝫ pſunditate corpis ſūt remota: ⁊ pp hāc loci cō-
ſiderationēz hñti ſit i gutture vlcationē in pōne medi-
B cine ipm ſtare pēpim⁹ erecti: ⁊ paulatiz medicinā labi-
lūā dāri pēpim⁹: ⁊ ei admiſcem⁹ viſcoſaz medicinā ipſaz
in meatibꝫ morari faciētes: ppea vulnē dūiſa ē medica-
tio. nāz qdā ozeten⁹ curant: ⁊ qdā cū localibꝫ medicant: ⁊
qdā cū ambobꝫ. Adhuc ordiata ſunt pp locū ⁊ figurā cō-
ueniētia inſtrā: vt medicamia in ipſis debite pyciant: ſic
ſyringaz: peſſaraz: ⁊ ſilia. ¶ Qd xō a ſenſibilitate ſumitur
mēbri manifeſtū ē. nam mēbrū valde ſenſibile medicias
foriſſimas ſuſtinē nō pōt. ſit ⁊ mēbrū multi iuuamenti.
Sꝫ vulneribꝫ qꝫ in ſupficie corpis ſūt in cōcautibꝫ qꝫ
carnis gñatio exiſtit neciā: ⁊ in qꝫ cicatriꝝ ſilis curi fieri
opz necie bis ſunt medicie deſiccatiue finali: ſic galla: ba-
laſtia: ⁊ ſilia. ⁊ eſt necē vt eaz exicatio cōglutinatūam
opationē excedat. ⁊ in qꝫ caro ſupflua gñat necie ſūt me-
dicine corroſiue: qꝫ fortiores gñantibꝫ exiſtā: ⁊ ſunt vt col-
cotar ⁊ viride es ⁊ ſilia. Et ppea nō eſt ipole vt in aliqbꝫ
corpibꝫ viride es itaz ſit carnis gñatiui. Et ſcias qꝫ corro-
C ſio carnis ſupflue opōnibꝫ nāe appropata nō eſt ſicut eſt
carnis gñatio: ſic eſt res qꝫ appropata eſt opationibꝫ artis.
Sufficē qd breuit oclū ē de vulneribꝫ qꝫ int⁹ ⁊ ex in carne
ſiūt cū qꝫ mala cōplo nō ē aſſociata. ¶ Sed ſi mala cō-
plexio ē appropata ē ſic cā vulneri ⁊ curari nō pōt niſi vt
remoueat: ſic accidit qñ euenit apati. Et qꝫ medicationes
male cōplonis ſam nouiſti: cū B ē hic reiterare expedit.
Et dicam⁹ qꝫ mala cōplo qꝫ in vulneribꝫ ſit ē pp ſanguinē
qꝫ illuc currit: qꝫ in qñtate aut qñtate diſſepar⁹ exiſtit: aut
in ābobꝫ: ⁊ B aut a toto corpe puenit: aut a mēbro vulne-
rato: aut ab ābobꝫ: ⁊ ſi a toto puenit corpe: aut a mēbro vul-
nerato: aut ambobꝫ: pſerutādū ē virū p qñtate aut qñtate
tez puenit: ſi pp qñtate ſolūm cōpēit ſlōmia: ⁊ ſi ſolū
pp qñtate: tūc necia ē pbarmacia. ſi aut ab vtriqꝫ puenit:
⁊ vtrūqꝫ faciēdū ē. Et ſi fuerit in ſingulari mēbro ex mē-
bris corpis: tūc ipm opz eliare. Et ſi fuerit ipz mēbrū vul-
neratū ſic renes ⁊ ſilia: totū corp⁹ eluandū ē. Et ſi a toto
puenit corpe repcuſſiua necia ſūt oibꝫ repcuſſionis modis
Sꝫ qꝫ dixim⁹. ⁊ deide mēbrū pſortare debes: ⁊ trabē māz
toto poſſe ad oppoſita. Et ſi mala cōplo fuerit in mēbro
vlcato: tūc puidēdum erit in ſuis qñtatebꝫ malis: qñ ſi
D vuln⁹ fuerit ſicū ipz bumectare debes cū aq cala: ⁊ ſi fue-
rit humidū ipm debes exiccare cū foribꝫ exiccatinis. Et
ſit facē debes i diſſeparātia calitaz ⁊ friditaz. ⁊ ſi in vul-
nere caro addita fuerit ⁊ idurata valde icidēda eſt cū ſer-
ro: ⁊ poſtea apponē debes ea qꝫ hñt giare ⁊ ſolidare. Et
ſi ibi fuerit apā nō eſt via ſanationis mēbri: niſi apate re-
moto: qñis medicie qꝫ curāt apata dñe vulneribꝫ exiſtāt.
⁊ ſi due aggregāt res i mēbro velut mala cōplo ppa mē-
bri ⁊ corruptio ſanguis illuc adueniēti bis pſiderādū ē.
Et ſcias qꝫ qñ vlcera nō ſanant pp adhibitas medicinas
illō ſit vna triū rez: vna ē pp medicias qꝫ cōploni mēbri
pueniētes nō exiſtāt: aut qꝫ mā trāſmiſſa nō ē puenibilis:
aut qꝫ i mēbro cōplo leſa ē p nāz: eo qꝫ ibi vna ſpēs male
cōplonis: aut ples ſūt. gñare debes qꝫ ſanatio vulneri ſit

aut pp corpis eūonē: ⁊ cū tēpantia cōplonis: ⁊ cum plage
dſiccatiue: ⁊ aliqñ vitumur tberiaca ⁊ ſilibꝫ. Sufficē qd oī-
ctū ē in cura ſolonis pñuitat ſimplr mālīs ⁊ nō mālīs.
¶ Ca. 33. Qd ē de ſolone pñuitatis venaz ⁊ arteriarū.

Princeps volum⁹ log d cura ſolonis
pñuitat i venis ⁊ arterijs.
Et dicim⁹ qꝫ ſolo pñuitat in venis facilis ē
pſolidatiōis: ſic qꝫ ē i arterijs illa ē difficil ex-
ceptis corpibꝫ pueroz: ⁊ ppea qꝫ ſolo pñuit
tar iſtoꝝ nos adduc i aliā rez multū timēdā: B ē ſanguis
fluxū: necellē ē vt in B ſmonē faciam⁹. Flux⁹ xō ſanguis
multū ſit modis: aliqñ ſit pp vene iclſionē vt vlcationē:
⁊ B ſit aut pp cāz iſinſecā: aut extriſecā. ſi pp extriſecā:
aut iclſione: aut exteſione: aut pcuſſione. pp iſinſecā: aut
pp būozes acutos corroſiuos: aut exteſiuos: ita vt apiant
venas: ⁊ aliqñ currit ſanguis ex oriſicis venarū: ⁊ aliqñ
ſtillat. Et icipim⁹ a ſanguie occurrēte pp venaz latera-
tionē: eo qꝫ pculloſoz exiſtit. Et dicem⁹ qꝫ qñ dilacerat ve-
na i corpis ſupficie ſanguis duobꝫ modis pſt reſtrigi. vno
vt ſubtrahat illi mēbri mā: qñ pp mltā ſit qñtate. alio
vt digito oppile ſi fuerit pua. nāz pp B coagulabit i ori-
ſicio ſanguis: ⁊ ſtabit aut pp ligamētū: aut pp cauteriū: eo
qꝫ cauteriū cruſtā pparat ſup plagā: aut pp medicinas ſti-
pticas corrugatiuas: ſic medicia ſcā de viſco cocto ⁊ triti-
ci farina: ⁊ ſilibꝫ. Et B. cōmendat fluxū ſanguis arterie
aloe: ⁊ thus: ⁊ albumē oui: ⁊ pilos leporis: ⁊ bec medicina
retinet ſanguinē ⁊ gñat carnē. Sꝫ cauteriū ſufficiēs nō ē:
qꝫ cruſta cadere pōt ⁊ ſanguis itez fluere: pteera cauteriū
minuit de ſubſta membrū: nobis non eſt necellē minuire
de ſubſtancia membrū: ſed pon⁹ laborare vt creſcat: ⁊ nō
laudat cauteriū niſi qñ flux⁹ fuerit pp vene corroſionez:
ga tūc cauteriū ſuppoſitū eſt loco rei qꝫ remouet cāz faciē
tez corroſionē. Et aliqñ ponim⁹ frida repcuſſiua ſup mē-
bri: qñ flux⁹ fuerit ex calitate. Sꝫ aliqñ pācta oīa debilia
eē dñr ⁊ inſufficiētia: qre tūc neciuz exiſtit venā vel arte-
rias finali icidere: babita tñ hic cautela: vt pūs liges ſtrin-
gendo fortiter caput ipſi vene qꝫ eſt flux⁹ cor ⁊ poſtea in-
cide. ¶ Sed ſubtractio ſanguis ex loco illo ſit vt pparet
mēbrū ⁊ oziat vt oriſiciū aptū ſup⁹ adapteſ. Sꝫ debes
tūc māz trabē ad oppoſitā pte vñ ſanguis tūc fluebat: aut
ad pñimioꝝ locū ſic de ore ad naſuz: ⁊ de veſſica ad mī-
ceꝫ: ⁊ attractio ad pte oppoſitā ſit: ſic qñ pp fluxū ſanguis
nariū vctofas ſup epar poni indēm: aut ſup ſplenē ſi fue-
rit ex pte ſiniſtra. Et vctofa ē poſſite ſup occipitiū ſtrigūt
ſanguinē nariū trabēdo ad oppoſita: aut ſup māmillaruz
radices pp menſtruū. Et aliqñ ſit attractio ad pte oppoſi-
tas: pp ligationē mēbri: aut pp medicinas mēſtruoz ſan-
guinē puocātes. Sed ſlōmia in ſanguinis mēſtruū fluxū
eſt medicia p acciēs: pteera ga bec medicatio i ſuo gñe
ſoluz exiſtit: vñ timēda eſt. ⁊ aliqñ eſt nālīs qñ fluxus pp
multitudinem ſanguinis fuerit.

¶ Ca. 34. Qd ē de fluxu ſang. q a mēbris puenit iſinſecis.

Ed sanguinis fluxus q in pub⁹ i-
ſinſecis exiſtit nō bz
viā vt retineat niſi a medicis ſtipiciſis: aut ci-
bis groſſis. Et medicie ſtipice in B ſūt ſic ba-
laſtie ⁊ ſuccus rubi: ⁊ galla ⁊ ſilia. Et qꝫ ſunt
nimis ſtipica ſunt ſicut bolus armen⁹: ⁊ regula piſtata ⁊
plātago ⁊ ſolatrū. Et B. mltū ſuccū plātagis cōmedat in
paſſionibꝫ vulue: pp corroſionē ibi ſientē. Et ex fortibus
lacerationibꝫ venarū qꝫ in mēbris ſiunt ſunt ille que in pe-
ctore ſiūt: ⁊ fortiores illis ſūt que in venis ſiūt pulmonis:
⁊ ita qꝫ aliqui oixerunt qꝫ nun qꝫ cōſolidant: ſed quando
ad ſanem deducunt pfecte nō curant: ſed cum bono re-
gimine ſi inueniri poſſet corꝫ prolongabitur vita. Et ſunt
aliqui qui ex hac infirmitate minie moriunt⁹: ⁊ hoc dico

Liber

I qd per aiaz mea pbari pot ex dictis Sal. Quis illud non dicat manifeste: s; multi ex modernis h testificati fuerunt. z dicit Auic. q vidit muliere q vixit. 20. annis post lacera-
K tionē venaz pulmonis: s; illa sp comedebat succbar ro. cū pane scō cū cotiādro. Et ego assentio ei qd vixit: eo q filij Auegoar mibi sile remiserunt. s; in plib^o boib^o h idē viderūt. In pñ^o ho bui^o dispōis si sit pp^o pculsionez: aut pp^o aliā ex reb^o extrinsecis v; hōmari ex vena cōi: si multa fuerit repleo: si nō fuerit multa repleo de basilica minnē: dus erit: z sanguis duab^o vicib^o exbat: z tpe hōmie testi-
L culi z brachia ligentur: z a tulli abstineat qñ plus pñt. Sal. pcepti dare acetū cū aq mixtū si medic^o viderit q in pulmone sanguis fuerit coagular: z bec medicia est Aia iunatio cāe z accitū: ppea ga aceto iest p nāz vt moueat tussis: z tussis prauū ē accitū: z h timēdus: z acetū cum sit pūgitū vulnere nocet: z sanguinē ibiliat: z aperit: z fluē facit: pp^o h acetū dimittēdus ē. Et medicie oade sunt ba-
M bētes repulsionē: z stipticitatē: z eligēda sūt stiptica gb^o subtilitas sit admixta pp^o mēbz pūdarionez: q mibi vñ bīc meli^o oibus alijs reb^o est succbarū rolatū cū aqua in q coctie sunt glādes z nuces eq̄lr: z canda caballina. Et mirabilis Abumeron Auegoar mibi indicat q bec aqua v; cē illa in qua ferrū multū sit extinctū: ita q pp^o h a sua quātitate de crescat: z postea i ca res bulliat: z p hanc viāz pole est glutinationē sanguis fieri: z cōsolidari plagā. Et q multū neūz hīc exsistit est cibi diminutio: z sufficit aq̄ ordeī cū nucleis assis: gnoy mali gnati in pradio: aut pul-
P tes gnoy ordeī: z sero. 3. y. pās cū testicul galloz. Et si cā fracture vene fuerit reuma q illuc cōcurrerit: z cōmoue-
R rit tussim: z pp^o h vena sit aperta: aut pp^o humorē acutū q subaz corrodit pulmonis: tunc pharmacia flobotomie est admiscēda: z supponere capiti res desiccatiuas: s; si cā reu-
S matis frida fuerit supponam^o capiti puluerē gariofiloz: pipis: pulegy: z si cā remissē calida fuerit sufficit puluis macis: z nucis muscati: z corticis pomoy: cydonioy: oia que hnt virtutē calefaciēdi modiciū: z cū modica siccitate sunt cā solidationis vulneris. Et qz in breui tpe vuln^o ad sanie pot puenire. iō studere debem^o in remouēdo cām qñtū possim^o: z h sit exiccādo corp^o modis oib^o gb^o pos-
T sumus: z pp^o h iberiaca in h loco iunatiua exsistit: z maxie nouiter pfecta: z ppetatē bz retinēdi sanguinē: quēadmo-
V dum bz inhibēdi fluxū: z postq̄ ita est hic cura pueniens exsistit duab^o spēbz spūti sanguis: siue fuerit ex cā intrin-
X seca vel extrinseca: z Sal. cōmēdat hīc troiscos andara-
Z charon. Cū hō factū fuerit vuln^o saniosus. h. dicit q cā sue incurabilitatis est: qñ sine tussi mūdificari nō pot: z tussis tumorē augmētāt z aperit vuln^o: z grossicies tur-
AA moris augmētāt sanie. Adhuc mibi vñ q cā sue incurabi-
BB litatis sit: qz cū h mēbzū apāt vuln^o ipfius idurat z sana-
CC tionē recipe nō pot: s; tū longo tpe vñt pot. Et bñti sanie in pulmone debem^o ppinare medicias z cibos q bñt ali-
DD qd absterfionis cū aspersione z pfortatōe: sic capil. ve. z cortex citri: z mastix: z radicem lily: z panē comedat cum succbaro ro. z vuas passas pingues: z bibere lac b lauda-
EE bile exsistit: z bibē aquā ordeī: z terras bitare siccas: z sile buie faciat q toto tpe i reumate frido pseuerat. Et si vlce-
FF ratio ē in cāna meli^o curari pot: z h sit cū reb^o exiccatiuis desiccātib^o vlcera pulmonis: z picipiēdo ifirmo vñ ore te-
GG neat medicias desiccatiuas z absterfuias mixtas cū leni-
HH tiuis: z vt iaceat supin^o vt facili^o medicamias trāsire possint discurredo p vulnera quēadmodū ros discurredo p parietes z muros pterrā. Cū h cā flux^o sanguis fuerit ex apitōe orificioy: venaz cura ei^o erit cū medicis leuib^o stipticis. S; si cā aptionis vene subtilitas sanguis fuerit ipñ^o sanatio ē cū cibis grossis pglutinatiuis. Suffic nobis bucusq; dixisse de solone pñuitatis arterioz: z venaz.

C Lapim 35^m. Quod est de cura solutionis cōtinuitatis in nervis z lacertis.

Nunc vo volum^o dicere de solone cō-
AA tinuitatis q in nervis z lacer-
BB tis accidit. Et dicim^o q qñ solo pñuitatis in
CC his mēbzis accidit: tūc necē ē corp^o cū hōmia
DD z pharmacia eñare z studiose pspicē vt in vulnere aliqd
EE saniei nō fiat ne dolorē spasmolus iducat: iō qz neru^o est
FF mēbzū pfundū viscosus nō sufficit i mūdificatōe saniei
GG medicia p solidatiuas: s; necia ē medicia q cū calefactione
HH beat succione vt sanie trabat sine mordicationē. z iō in pñ-
II cipio necē est h vulnus aperire. Et medicie he viles sūt
KK sicut viscus alboz: z maxie si corpora bumida fuerint cō-
LL mus de euforbio: z q fortius exsistit est qñ aliquid addi-
MM fert valde. Sed i corporib^o dure cōplonis z ficiis valet
NN opponacuz: z assa fetida: z sulphur crudum oleo oliue
OO mixtū in his multū valet: z gūmi pinti in his virtuti visci
PP z glandiū pñia ē. Et qñ incidit vel cindit nervus z cutis
QQ desup fuerit eleuata: tūc has nō possit medicinas sustinē:
RR s; erit sufficiens ablucere ipm cū oleo oliue: z ponere desup
SS tbutiā ablutā. Et si corpus durū exiterit troicici andara-
TT charon erūt sufficētes. Et si neru^o ex transuerso z ex toto
UU nō est incisus: tūc vuln^o periculosius est q si incisus i lon-
VV gitudine traheret: z hīc est timor spāmi: z ob h regimen
WW istud totalē ē adhibēdus vt puidus sis in resistēdo spā-
XX mo. S; res q mitigāt dolorē nerui ipso nō exire discoop-
YY to est oleū oliue caliduz: ppterea ga resistit oibus passio-
ZZ nib^o nerui: s; qñ discooperit est: tūc hūi exsistit: z non est
AAA ponēdus nisi doloris fortitudo nos impellat. Et necē est vt
BBB medicie q neruo supponunt sint actu calide. iō qz h mē-
CCC buz pro maiori pie a frigore ledit. Cū qñ apostema f-
DDD neruus: z ex eo timēdus est spāmus: tūc ex toto inciden-
EEE dus est: qz ex h securabit a morte: qñ mēbzū adduca-
FFF mus ad puationē sensus z mot^o. Ligamēta hō fortiores
GGG medicias patiunt q nerui: z sūt chorde: qñ viciniores
HHH sint neruis. Sed ligamēta que cū lacertis sunt pñcia me-
III dicationē siles medicationi neruoy recipiunt. Sed que
LLL ossibus cōtinuant fortiores recipiunt medicinas.

C Lapim 36^m. Quod est de cura fracture ossium.

Dinceps loq volum^o de solone facto
AA cōtinuitatis in ossib^o q ru-
BB ptura nūcupat. Et dicim^o q qñ ruptura fue-
CC rit in osse ex trāsuerso: tunc necē est vt pres
DD ad sua ppa loca reducamus: z ad hoc vnā
EE quāq; pte trahere cūz insiro ad h solito: aut manu donec
FFF suo musculo vniatur: z quere q sit equādum: z postea li-
GGG gat fm q pcepit Dip. Et vt due fascie accipiant: z cūz
HHH vna incipe a loco fracture supius ascēdendo. z Dip. b lau-
III dat ligamētuz: qz per h cursui materiei resistit ne sanie:
LLL qd nō accideret si supius ligādo ibi iciperet z vñqz ad ru-
MMM pturē locū pueniret: z pcepit Dip. vt sic ligatum stet vñqz
NNN ad. vii. dies ppter apatis metū: ppterea pcepit si dolor
OOO membro supuenerit vt super membrū ponant medicame
PPP mitigatiua: z si purius adfuerit embrocetur aqua calida
QQQ ad h vt pustule nō oziant: z hoc pma septimana: ppterea
RRR si securi sumus ab apate: tunc nō solum non sufficiunt fa-
SSS scie: imo astelle erant adiungēde. Dicit Rasis qui medē-
TTT tur h nostro tpe fracturis in pma septimana astellas poi-
UUU nunt: z Dip. hoc apatis metū vetat. Et ei ga prima septi-
VVV mana nō timemus q membrū fiat torū: sed apata tantū
WWW timemus. Item Rasis dicit q fractis ossibus nostri tem-
XXX poris medici in principio ponunt astellas in extremitatib^o
YYY bus medicinarū gbus membra ligant cum farina ordeī
ZZZ z albumine oui: z sic dimittunt donec cōualecant. Et mibi
AAA videt q ille qui per hunc modū m curatur ille casualiter
BBB euadit z melius est dissoluerē fasciā: z sic fiat omni septi-

Depo-
 16° te-
 sta. 5.
 sine vi-
 sed asc-
 idigēt-
 ribus:
 scias q
 accipi-
 bunt
 sunt si
 quatū

A mana et videre pozz sarcordē: et illud qđ dicimus in la-
tino suprasolito: qui si nimis fuerit grossus supponēde sunt
medicīe multū desiccatiue: et fascia bñ stringat. Et si ni-
mis fuerit subtilis embroceť spōgia et aq̄ ca. et fascia elar-
get. Et si fuerit repletio medicē s̄lomia et pbarmacia: et
ipsius cib⁹ subtilis multū: et qñ trāsuit p̄mā septimanas
d3 cibari cibis silib⁹ illi sube quā volum⁹ gñare: vt cibis
grossis et viscosis: et si fractura cum vulnere carnis existit:
nece est vt osificiū vulneris remaneat aptū. Et si os lon-
gitudine scissurā patiat ligatura sola cum bono regimie sa-
nat: et si fractura sit in osse cranei vt penetret vsq̄ ad telas:
tūc nece est vt circa scissurā os remoueat: vt mundificari
possit a sanie tela ne telā corūpat: et si sic nō fieret sciat. Et
sufficiat b̄ in oibus specieb⁹ male cōplonis et solonis con-
tinuitatis et primo in membris consimilibus.

C Cap. 37^m. Qđ est de cura officialium egritudinum.

D **E** dicamus qđ egritudines mēbris
officialib⁹ appropriate
qđā sunt qđ sūt egritu^m fm nūm magis et mi-
nus: et qđā sunt qđ sūt egritu^m creationis sicut
figura oppilo et aptio: aspitās et lenitas: et qđā
sūt egritu^m positionis. S3 egritu^m nūi qđā sūt nāles sic
digit⁹ fert: et qđā ars medicie b̄ nō p̄derat: et qđā sūt non
nāles sic lapis qđ nascit in vesticar: lumbici qđ in corpe na-
scunt: et veruce: et aq̄ in oculū descēdē: et vngula: et aīa cā
istoz est mā dispēgata in gñitate et q̄litate: et si iste egritu-
dines sint in fieri cā efficiens remoueri d3 cū eūone vli: et
postmodū mēbra supflua erūt remouēda. Et si facta fue-
rint qđ factū est erit remouēdū. Et medicias p̄pas vniū
cuiusq̄ illaz rerū tu scis in mule p̄cularib⁹ libris. S3 qđ
lapidē expellant et arenā sūt medicie appropate illi opa-
tioni sic dixim⁹. Lumbici xō et ascarides occidunt cum
medicis amaris: sic est absinthiū et centonicū. Sed curar
bitini fontozib⁹ idigēt medicis. verrucas xō eradicam⁹
cū ferro vel cū pēna ponēdo verrucā in cōcauitate pēne:
et circūgīrādo violenter extirpare: et que hūic opationi
viles existunt sunt pēne aquilarum et galloz.

C Cap. 38^m. Quod est de cura aquaz et sanieruz in oculis
generatarum.

D **E** aquis et sanieb⁹ qđ in oculis aggre-
gant: dicit Hā. de gbuldam
medicis oculoꝝ qui isfirmū ponebāt super
scamnu et caput iferi lquassabāt donec vi-
debāt sanie ab oculo descēdētē: b̄ in aq̄ oculi fieri non
posset: eo qđ nebule assimilant. ita qđ qñ ipsaz descendere
facim⁹ reuñt supi: p̄pterea nō valet alr: nisi iferius cum
instro trabat. Et colliria sellius senib⁹ valēt et ags que ad
oculū descēdūt. Et aliq̄ sūt qđ curāt eas aperiēdo. Vngula
aut qñ ē magna curat cū ferro: et si pua fuerit curat cū me-
dicinis. S3 mollā remoueam⁹ cū medicis puocātib⁹ mē-
strua: et cū abozus faciētib⁹. S3 egritu^m diminutionis nu-
meri sunt sic caluiciū pp alopicā. Et tu scis qđ piloz gñia-
tio ex supfluitatib⁹ fit laudabilib⁹ et inlaudabilibus. Ergo
casus eoz ē pp defect⁹ illaz supfluitatū: aut ex corruptio-
ne dictaz supfluitatū qđ egressē sūt a sui nā i q̄litatib⁹ ma-
lis: et pp b̄ nece ē vt expellam⁹ ipsas supfluitates p phar-
maciā. Diminutio xō carnis ocū ē qđr debeat restaurari.
Sed egritu^m in creatiōe ex qb⁹ vna in figura existit
vplm sunt nāles. Et iō in curatiōe medicia igressum nō
bz. Et si ē tpe part⁹ vsq̄ ad finē augmēti ad bonas cōuer-
tant⁹ formas: rectificari pñt. Et ē lenitas et aspitās egritu-
dines forme existūt. Et a spitatis cā est hūoz c̄bolic⁹ acut⁹
aut flegmatic⁹ salus: et sanatio isti ē supfluitatis isti eūo:
et mēbroz p̄fortatio cū reb⁹ stipicis. Ne bz mā vltimus
spargat. Et postmodū cū medicis lenitiuis aspitās remo-

ueat. S3 lenitas ab humore sit leui et lubricatiuo: et huius
sanatio est illuz humore remouere: et fm qđ ocū ē in alio
b̄ erit faciēdus. Et sub b̄ gñie oppilonis egritu^m p̄tinent: et
si in fieri fuerit hūozē faciēte euam⁹ cū vlu medicinaꝝ
apitiuaz qđ illas apiant oppilones. Et si facte fuerit: et nō
ad sit repletio apitiue medicine sufficiētiā hñt. Et apioni
viāz qđ clausē sūt medicatio erit p̄ hñt: sic sūt medicie sti-
pice et p̄fortatiue. Et aliqñ curat b̄ passio cū medicis sti-
piciis et stupefactiuis: b̄ fit qñ virt⁹ supat expulsiua.

C Cap. 39^m. Quod est de cura positionis et situs.

E **P**ositionis egritudo bernia ma-
nifestior existit: sic qđ
in vētre et testiculis sit: et qđ in ventre sit sanāť
vt eger sup ceruicē ponat: et qđ egressum fue-
rat reducat. Et fractura stipicis sanāť sic
cū nucib⁹ cypressi: et gūma glādiuz et silib⁹: et si tumor fue-
rit qđ reductioni resistit remouē illū debem⁹ cū reb⁹ remo-
uentib⁹ vtiōitate. Bernie xō qđ in istis descēdit curatio
est vt qđ egressus fuerit reducat: et exercitiū inibeat. Et
hec egritudo difficilis ē ad sanādū. Ex egritu^m positionis
gibbositas existit. Et hui⁹ curatio ē humore grossus visco-
sum euare et exhibē medicias vaporabiles qđ ventositatē
diminuit grossas. Et hui⁹ egritudinū est dislocatio: b̄ p
reductionē mēbri ad p̄puz locū cureť anteq̄ apemēť.
Et qđ libet mēbrū qđ dislocat ei⁹ positio lesiones recū-
pit excepta brachy et sp̄atule dislocatiōem hui⁹ scie arti-
fices cognoscūt eā. S3 sufficit tibi et illis qđ tibi assimilāť
qđ breuit de gñib⁹ egritudinū ocū ē. Quia hūc libz nō
cōposui nisi p̄ illos qđ tibi in p̄fectiōe assimilant: qđ illi cō-
prehēdēt qđ ocū ē ab eo qđ est ocū pp fundamēta et
p̄n⁹ qđ hēbunt. Nā tu scis qđ oēs scie p̄n⁹ sumūt duob⁹ mo-
dis aut a reb⁹ p̄ se notis: aut ab alia scia. Et maxie tibi
sufficit qđ in hac scia multas hēs doctrinas et p̄n⁹. Et scias
qđ ille qđ a te elongabit hūc libz vitabit. Sed debuissē
cōpleuisse sermonē meū in sanatiōe accidentiū vnicuiq̄
mēbro supueniētiuz. Propterea qđ ē accitua fm aliqū
moduz egritudines dicunt. Et meli⁹ in declaratiōe reruz
vliuz existit vt ipsa vliā ad p̄cularia reducant. Sed ad
p̄ns mibi comoditas non rñdet: qđ in alia re vel arte hac
nobiliore studere intēdo. Unicuiq̄ volenti ad bz p̄cla-
ritatis sciam peruenire: bonum est vt libzoz Abumeron
Auensoar studiose legat. Nam illic medicine thesaurus
patet manifeste. Et Deus nos ab errore exuat: et ex ipsius
lumine nostros oculos illuminare dignetur.

C Explicit colliget Auerrois / correctus atq̄ emendatus
per excellētes artū et medicine doctozē magz Hierony-
muz Surianū filiūz dñi magz Jacobi Suriani de Ari-
mino p̄fisci oīuz hac erat p̄clarissimū. Impressus xō
Veneris oī cura et diligētia / sumptib⁹ heredum. q. No-
bilis viri dñi Octauiani Scoti / Luisi Modoctiensis / ac
socioz. Anno salutiferi part⁹ Virginei. 1530. die xō. 28.
Nouēbris. Andrea Stri Inclito Veneriaz / Principe.

Tabula

C Registrum tractatum et caploz colligit Auerrois.

C Dec sunt capitula primi tractatus qui est de anathomia: sunt. 35.

C Aplm pmi. De diffinitione medicie et diffinitione. fol. 45

C 2^m De anathomia membrorum in vli. 46

3 De anathomia ossium capitis. 46

4 De anathomia dentium et omnium ossium totius corporis. 46

5 De anatho. venarum pulsantium. 46

6 De anath. vearum non pulsantium. 46

7 De anathomia nervorum. 47

8 De ligamentis. 47

9 De chordis. 47

10 De carne. 48

11 De villis. 48

12 De humoribus. 48

13 De membris simplicibus. 48

14 De spiritibus. 48

15 De lacertis. 48

16 De anathomia capitis. 48

17 De anathomia oculorum. 48

18 De anathomia nasi. 48

19 De anathomia auris. 48

20 De anathomia lingue. 48

21 De anatho. extremitatis oris. 48

22 De anatho. totius ventris. 48

23 De anatho. pulmonum et carne eius. 48

24 De anathomia cordis. 48

25 De anatho. stomachi et meri. 48

26 De anathomia intestinum. 49

27 De anathomia epatis. 49

28 De anathomia splenis. 49

29 De anathomia felle. 49

30 De anathomia renium. 49

31 De anathomia vesice. 49

32 De anatho. myrach et girbi. 49

33 De anatho. venteris et testiculorum. 49

34 De anathomia mammillarum. 49

35 De anathomia vulue. 49

C Dec sunt capitula secundi tractatus qui est de sanitate: sunt. 22.

C Capl 3^m. De gditate sanitatis. 49

2 De coplombis membrorum officialium. 50

3 De coplombis membrorum officialium. 50

4 De coplombis temperata et distemperata totius corporis. 50

5 De sanitate membrorum officialium et eius speciebus. 50

6 De sanitate aequaliter in membris consimilibus. 50

7 De actioibus et passio. membrorum. 50

8 De iuuamento membrorum officialium. 51

9 De iuuamento membrorum officialium. 52

10 De iuuamento membrorum virtutis generatiue. 53

11 De iuuamento instrumentorum sensus. 53

12 De iuuamento filii spine. 54

13 De iuuamento sensus tactus. 54

14 De iuuamento lingue. 54

15 De iuuamento oculorum et prout eorum. 54

16 De iuuamento instrumenti auditus. 54

17 De iuuamento instrumenti odoratus. 54

18 De iuuamento membrorum voluntarij motus. 54

19 De iuuamento anbelitus et membrorum eius. 55

20 De iuuamento cerebri et prout eius. 56

21 De somno. 56

22 De coplombis temporum. 57

C Dec sunt capitula tertij tractatus qui est de egritudinibus: sunt. 41.

C Cap. 3^m. De gditate egritudinis. 57

2 De causis egritudinis in generali. 57

3 De causis egritudinis materialibus calidaris et siccis. 57

4 De gñatione febrium cholericarum. 58

5 De febribus cholericis localibus. 58

6 De egritudinibus frigidis et humidis materialibus. 58

7 De egritudinibus frigidis et siccis materialibus. 58

8 De egritudinibus calidis et humidis materialibus. 58

9 De egritudinibus compositis malis. 58

10 De egritudinibus non malis. 59

11 De egritudinibus calidis et siccis non materialibus. 59

12 De egritudinibus frigidis et siccis non materialibus. 59

13 De egritudinibus membrorum officialium. 59

14 De egritudinibus solutionis continuatis. 59

15 De causis egritudinis officialium. 59

16 De accidentibus superuenientibus virtutis nutritiue in generali. 59

17 De accidentibus et egritudinibus superuenientibus virtutis nutritiue. 60

18 De accidentibus virtutis expulsiue superuenientibus. 60

19 De accidentibus virtutis attractiue superuenientibus. 60

20 De accidentibus virtutis nutritiue intestinum superuenientibus. 60

21 De accidentibus virtutibus epatis superuenientibus. 60

22 De accidentibus digestiue venarum superuenientibus. 61

23 De accidentibus virtutis nutritiue membrorum superuenientibus. 61

24 De accidentibus digestionem cerebri impediuntibus. 61

25 De accidentibus virtutis nutritiue cordis superuenientibus. 61

26 De accidentibus splenis. 61

27 De accidentibus virtutibus renium superuenientibus. 61

28 De accidentibus opera vesice impediuntibus. 61

29 De accidentibus membris gñationis sicut vulue testiculis et virge et mammillis superuenientibus. 61

30 De expulsiua plurium membrorum. 62

31 De accidentibus virtutis sensibili superuenientibus. 62

32 De accidentibus superuenientibus virtutis appetitiue. 63

33 De accidentibus motui voluntario superuenientibus. 63

34 De natura gustus et saporis in generali. 63

35 De accidentibus sensui gustus superuenientibus. 64

peruenientibus. 64

36 De sensu odoratus et accidentibus eidem superuenientibus. 64

37 De sensu auditus et accidentibus eidem superuenientibus. 64

38 De sensu visus et accidentibus eidem superuenientibus. 64

39 De accidentibus membris anbelitis. 65

40 De accidentibus tribus virtutibus imaginiue cogitative et memoratiue superuenientibus. 65

41 De accidentibus somni et vigiliarum. 65

C Dec sunt capitula quarti tractatus qui est de pronosticis et signis sanitatum et egritudinum: sunt. 60.

C Aplm pmi. De signis sanitatis et egritudinis in generali. 66

2 De signis sanitatis cordis. 66

3 De signis cerebri. 67

4 De signis epatis. 67

5 De signis membrorum seruentium cordis et primo de pulmone. 67

6 De signis sanitatis stomachi. 68

7 De signis sanitatis testiculorum. 68

8 De signis sanitatis totius corporis. 68

9 De signis significatiuis super egritudines in generali. 68

10 De signis abundantie sanguinis. 68

11 De signis abundantie cholere. 68

12 De signis abundantie melicis. 68

13 De signis abundantie flatibus. 68

14 De signis egritudinis futurarum et primo per aere et tempora. 68

15 De signis egritudinis futurarum per egritudines paruas. 69

16 De signis egritudinum presentium in speciali. 69

17 De pulsu et de gñibus et speciebus eius. 69

18 De causis pulsum. 70

19 De diuersitatibus pulsum per res intrinsecas. 70

20 De causis permutantibus pulsum ab extrinseco. 70

21 De vrinis in generali. 70

22 De coloribus vrine. 70

23 De signis vrine ex subiecto eius. 71

24 De significationibus hypostas vrine. 71

25 De signis egritudinum cuiuslibet membri in generali. 71

26 De signis febris et primo de effimera. 71

27 De signis febris putridarum. 71

28 De febre cholericarum. 71

29 De signis febrium flegmaticarum. 72

30 De signis febrium quartanarum. 72

31 De signis febris que in arabico nominatur michabecba: et primo de sanguine. 72

32 De compositione febrium. 72

33 De signis febrium etibic. 72

34 De signis apostematum. 72

35 De signis apatum cholericorum. 72

36 De signis apatum flaticorum. 72

37 De signis apatum melicorum. 72

38 De crisi in generali. 72

39 De speciebus crisis. 73

40 De diebus ceticis. 73

41 De signis significantibus presentem crism. 73

Tabula

108

42 De signis pñosticatis salutē. 73
 43 De signis pñosticis malis. 73
 44 De rebus vlib⁹ ad cognoscendū
 membra intrinseca egra. 74
 45 De bis q̄ egrediunt⁹ a corpore que
 egritudines significant. 74
 46 De signis egrit⁹ ipsaz cāz. 75
 47 De signis egritudinū oculorū. 75
 48 De signis egritudinū aurium. 76
 49 De signis egritudinū nās. 76
 50 De signis egritudinū oris. 76
 51 De signis egritudinū gule. 76
 52 De signis egritudinū pulmōis. 76
 53 De signis egritudinū pectoris. 76
 54 De signis egritudinū stōchi. 76
 55 De signis egritudinū epatis. 76
 56 De signis egritudinū splenis. 76
 57 De signis egritudinū renū. 76
 58 De signis egritudinū vesicę. 76
 59 De signis egritudinū intestīnū. 77
 60 De signis egritudinū vulue. 77
 C Dec sunt capla q̄nti tractat⁹ q̄ de ci
 bis ⁊ medicis inscribit⁹ ⁊ sunt. 59.
 C Cap. p̄m. Cōplectit⁹ breuiter inten
 tionem huius quinti libri. 77
 2 De q̄ditate cibi ⁊ medicine. 77
 3 De opōnib⁹ q̄s opant⁹ medicie in
 corpore hūano q̄ sunt p̄me. 77
 4 De virtutibus medicinarū secun
 dis ⁊ tertijs. 77
 5 De medicinis maturatiuis. 78
 6 De medicinis mollificatiuis. 78
 7 De medicinis induratiuis. 78
 8 De medicinis oppilatiuis. 78
 9 De medicinis aperitiuis. 78
 10 De medicinis euaporatiuis. 78
 11 De medicinis aperientib⁹ oia ve
 narum. 78
 12 De medicinis stipticis. 78
 13 De medicinis mitigatiuis. 78
 14 De medicis gñantib⁹ carnē. 78
 15 De medicinis cicatrigantib⁹. 79
 16 De medicinis causticis. 79
 17 De medicinis corrosiuis ⁊ facien
 tibus carnem cadere. 79
 18 De medicinis attractiuis. 79
 19 De medicinis p̄fortūib⁹. 79
 20 De opationib⁹ tertijs virtutū. 79
 21 De medicinis que operant⁹ a for
 ma specifica. 79
 22 De venenis. 79
 23 De beçearidis. 79
 24 De modo cognoscēdi virtutes me
 dicinaz ⁊ ciborū. 80
 25 De inuestigatiōe qual⁹ sunt veri
 cata signa rationabilia ciborū ⁊
 medicinarum. 80
 26 De mō cognoscēdi cōplonē cibo
 rum per generales differentias
 corporū mixtorū. 81
 27 De cognitiōe medicinarū ciborū p
 rōnem sumptam a speciali dīa
 mixti que est sapoz. 81
 28 De cognitiōe medicinarū ⁊ ciborū
 per rōnes sumptam a spālī dīa
 mixti que est odor. 81
 29 De cognitiōe medicinarū ⁊ ciborū

per rōnes sumptam a spālī dīa
 mixti que est coloz. 81
 30 De cognitiōe ciborū ⁊ medicinarū
 put sūt p̄tes terre nascētū: ⁊ sūt
 locus tps ⁊ regio ⁊ opatio. 82
 31 De cōplonib⁹ ciborū ⁊ medicinarū
 spālī f3 q̄ certificar⁹ sūt. 82
 32 De carnibus. 82
 33 De piscib⁹. 83 34 De lacte. 83
 35 De caseo. 83 36 De ouis. 83
 37 De fructib⁹. 83 38 De aquis. 83
 39 De gñis q̄ sūt cibi mediciales. 83
 40 De fructibus arborū. 83
 41 De herbis ⁊ oleribus. 83
 42 De variatione virtutū medicina
 rum simplicium. 83
 43 De medicis q̄ ex mineris sūt. 88
 44 De diuersis opōnib⁹ lactis fm ei⁹
 diuersitatē ⁊ de eis. 89
 45 De operationibus casei. 89
 46 De virtutibus butyri. 89
 47 De virtutibus coagulī. 89
 48 De operationibus ouoz. 89
 49 De fellib⁹. 89 50 De vrinis. 89
 51 De p̄prietatibus stercoz. 89
 52 De carne tyri. 89
 53 De pinguedine. 89
 54 De medullis. 89
 55 De brodyz ⁊ de plurib⁹ alijs me
 dicinis. 89
 56 De rebus marinis. 89
 57 De mō cōplonis medicinarū. 90
 58 De mensura ⁊ proportione medi
 cinarum simplicium ingredien
 tium compositas. 91
 59 De cognitiōe medicinarū cōposi
 taz per experiētijs. 92
 C Dec sunt capla sexti tractat⁹ q̄ est
 de regimine sanitatis ⁊ sunt. 18.
 C La. p̄m. De fine artis medicie. 92
 2 De exercitio ⁊ modis eius. 93
 3 De fricatione ⁊ modis eius. 93
 4 De iunamentis balnei. 93
 5 De opōnib⁹ somni ⁊ vigilie. 93
 6 De regimine corporis tēperati. 93
 7 De regimine eiusdē p̄ coitū. 94
 8 De regimine eiusdem per somnū
 ⁊ vigiliam. 94
 9 De diminutione cibi. 94
 10 De regimine corporis hñtū distē
 perantiaz compositam. 94
 11 De regimine corporis caloz. 94
 12 De eūone corporis calidoz. 95
 13 De resumpsiōe extenuatoz. 95
 14 De p̄seruatione corporis: cui⁹ mē
 b̄rum est distemperatū. 95
 15 De p̄seruatiōe corporis q̄ p̄parata
 sunt in egritudines cadere. 95
 16 De remotiōe ⁊ p̄seruatione cor
 poris a labore vlceratiuo. 95
 17 De remotiōe ⁊ p̄seruatiōe corporis
 a labore apolo ⁊ extēsiuo. 96
 18 De conseruatione corporis tempo
 re pestilentie. 96
 C Dec sunt capla septimi tractat⁹ q̄
 est de curatiōe morborū: sive de in
 genio sanitatis ⁊ sunt. 39.

C Cap. p̄m. Que ē intētiō in mala cō
 plexione mālī ⁊ non mālī. 96
 2 Quō ⁊ quādo debeat fieri euacua
 tio ⁊ curatio. 96
 3 De specieb⁹ eūationis. s. de floborū
 tomia ⁊ pbarmacia. 97
 4 De pbarmacia. 97
 5 De cura febris effi. in gñali. 98
 6 De cura febris effi. in spālī. 98
 7 De cura febris effimere que est cū
 fluxu ventris. 98
 8 De curatione febrium arstuarum
 acutarum. 99
 9 De curatione febrium putridarū
 in generali. 99
 10 De cibatione ⁊ fricatiōe ⁊ balnea
 tione febricitantium. 100
 11 De cura febris tertiane. 100
 12 De cura causōndis. 101
 13 De cura febris flegmaticę. 101
 14 De cura febris quartane. 101
 15 De cura febris eibice. 101
 16 De sincopis ⁊ suis p̄iculis ⁊ oib⁹
 accidentibus impediētibus cu
 rationem febris. 102
 17 De sincopi pueniēte cā stōi. 102
 18 De sincopi accitē cā doloris. 102
 19 De sincopi pueniente ex supflua
 euacuatione. 120
 20 De sincopi supueniente ex super
 fluo fluxu sanguinis nariū vel
 alioz membroz. 103
 21 De sincopi p̄ueniente ex super
 flua vigilia. 103
 22 De curatione male cōplonis spe
 cialium membroz. 103
 23 De cura male complexionis sicce
 stomachi sine materia. 103
 24 De cura calitatis ⁊ sic. stōi. 102
 25 De friditate ⁊ siccitate stōi. 103
 26 De cura male cōplexionis calide
 stomachi. 103
 27 De cura fridi. ⁊ humi. stōi. 103
 28 De egritudinibus stōchi ⁊ alioz
 membroz. 103
 29 De iflatōe m̄broz ⁊ apatib⁹. 103
 30 De eūone m̄broz p̄ncipaliū. 104
 31 De cura apostematus frigidorū ⁊
 alioz apatū spālū. 105
 32 De solutione continuitatis. 105
 33 De solutione cōtinuitatis venarū
 ⁊ arteriarum. 106
 34 De fluxu sanguinis: q̄a membris
 p̄ouenit inr̄fectis. 106
 35 De cura solutionis cōtinuitatis in
 venis ⁊ lacertis. 106
 36 De cura fracture ossium. 106
 37 De cura officialiū egritu. 107
 38 De cura aquaz ⁊ sanierum in oca
 lis generatarum. 107
 39 De cura positionis ⁊ situs. 107
 C Expli tabula colligeti Auerrois.
 'Registrum.
 ABCDEFGHIKLMNO
 Omnes sunt quaterni preter E ⁊ F
 Qui sunt Terni.

